AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HU

LEGFONTOSABB ÍTÉLETEK VÁLOGATÁSA

2023

Összefoglalások gyűjteménye
Kutatási és Dokumentációs Igazgatóság

Tartalomjegyzék

Előszó **12**

1. fejezet – Bíróság **13**

I. Közös európai uniós értékek és alapvető jogok **13**

1. Jogállamiság és hatékony bírói jogvédelem **13**

2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (nagytanács) (C-204/21, EU:C:2023:442) 13

2023. július 13-i YP és társai (Bíró mentelmi jogának felfüggesztése és tisztségéből való felfüggesztése) ítélet (nagytanács) (C-615/20 és C-671/20, EU:C:2023:562) 21

2023. december 21-i Krajowa Rada Sądownictwa (A bírói tisztség további betöltése) ítélet (nagytanács) (C-718/21, EU:C:2023:1015) 28

2. A bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elvei **31**

2023. május 4-i Agenția Națională de Integritate ítélet (C-40/21, EU:C:2023:367) 31

2023. július 24-i Lin ítélet (nagytanács) (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606) 34

3. A *ne bis in idem* elve **38**

2023. szeptember 14-i Volkswagen Group Italia és Volkswagen Aktiengesellschaft ítélet (C-27/22, EU:C:2023:663) 38

4. A személyes adatok védelme **41**

a. Telefonlehallgatások engedélyezése büntetőeljárás keretében **41**

2023. február 16-i HYA és társai (A telefonlehallgatásra vonatkozó engedélyek indokolása) ítélet (C-349/21, EU:C:2023:102) 41

b. Biometrikus és genetikai adatok gyűjtése büntetőeljárás keretében **43**

2023. január 26-i Ministerstvo na vatreshnite raboti (A biometrikus és genetikai adatok rendőrség általi nyilvántatásba vétele) ítélet (C-205/21, EU:C:2023:49) 43

c. Büntetőeljárás keretében a hatóságok rendelkezésére bocsátott személyes adatoknak közigazgatási eljárás keretében történő ismételt felhasználása **47**

2023. szeptember 7-i Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra ítélet (C-162/22, EU:C:2023:631) 47

d. A személyes adatok kezelése az internetes közösségi hálózatokon **50**

2023. július 4-i Meta Platforms és társai (Közösségi hálózat általános felhasználási feltételei) ítélet (nagytanács) (C-252/21, EU:C:2023:537) 50

e. A személyes adatokhoz való hozzáférés joga 55

2023. október 26-i FT (Az egészségügyi dokumentáció másolatai) ítélet (C-307/22, EU:C:2023:811) 55

f. Közigazgatási bírságok kiszabása az általános adatvédelmi rendelet megsértése miatt 57

2023. december 5-i Nacionalinis visuomenės sveikatos centras ítélet (nagytanács) (C-683/21, EU:C:2023:949) 57

2023. december 5-i Deutsche Wohnen ítélet (nagytanács) (C-807/21, EU:C:2023:950) 60

II. Uniós polgárság 64

1. Az uniós polgárok szabad mozgását korlátozó intézkedések 64

2023. december 5-i Nordic Info ítélet (nagytanács) (C-128/22, EU:C:2023:951) 64

2023. december 21-i Chief Appeals Officer és társai ítélet (nagytanács) (C-488/21, EU:C:2023:1013) 67

2. Az uniós polgárság elvesztése valamely tagállam állampolgárságának elvesztése miatt 70

2023. szeptember 5-i Udlændinge- og Integrationsministeriet (A dán állampolgárság elvesztése) ítélet (nagytanács) (C-689/21, EU:C:2023:626) 70

3. Az uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagjának származékos tartózkodási joga 72

2023. június 22-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Holland kiskorú gyermek thaiföldi anyja) ítélet (C-459/20, EU:C:2023:499) 72

III. Az Unióban való mozgás szabadsága 75

1. A letelepedés szabadsága 75

2023. június 8-i Prestige and Limousine ítélet (C-50/21, EU:C:2023:448) 75

2023. július 13-i Xella Magyarország ítélet (C-106/22, EU:C:2023:568) 77

2. A szolgáltatásnyújtás szabadsága 79

2023. március 16-i Beobank ítélet (C-351/21, EU:C:2023:215) 79

3. A tőke szabad mozgása 81

2023. október 12-i BA (Öröklés – Lakásügyi szociálpolitika az Európai Unióban) ítélet (C-670/21, EU:C:2023:763) 81

IV. Határellenőrzés, menekültügy és bevándorlás 84

1. Menekültpolitika 84

2023. július 6-i Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Súlyos bűncselekményt elkövető menekült) ítélet (C-663/21, EU:C:2023:540) 84

2023. július 6-i Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Súlyos bűncselekményt elkövető menekült) ítélet (C-8/22, EU:C:2023:542) 84

2023. július 6-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Különösen súlyos bűncselekmény) ítélet (C-402/22, EU:C:2023:543) 84

2. Bevándorlási politika 88

2023. április 18-i Afrin ítélet (C-1/23 PPU, EU:C:2023:296) 88

2023. június 29-i Stadt Frankfurt am Main és Stadt Offenbach am Main (Tartózkodási engedély megújítása a második tagállamban) ítélet (C-829/21 és C-129/22, EU:C:2023:525) 91

3. Határátlépés 93

2023. szeptember 5-i Parlament kontra Bizottság (Egyesült államokbeli állampolgárok vízummentessége) ítélet (nagytanács) (C-137/21, EU:C:2023:625) 93

V. Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés 98

1. Európai elfogatóparancs 98

a. A kibocsátó igazságügyi hatóság hatásköre 98

2023. január 31-i Puig Gordi és társai ítélet (nagytanács) (C-158/21, EU:C:2023:57) 98

b. Az európai elfogatóparancsok végrehajtása és az átadás feltételei ... 100

2023. április 18-i E. D. L. (Betegségen alapuló megtagadási ok) ítélet (nagytanács) (C-699/21, EU:C:2023:295) 100

2023. június 6-i O. G. (Harmadik állambeli állampolgárral szemben kibocsátott európai elfogatóparancs) ítélet (nagytanács) (C-700/21, EU:C:2023:444) 103

2023. december 21-i GN (A gyermek mindenek felett álló érdekén alapuló megtagadási ok) ítélet (nagytanács) (C-261/22, EU:C:2023:1017) 106

2. Tájékoztatáshoz való jog a büntetőeljárás során 108

2023. június 22-i K. B. és F. S. (Büntetőügyben hivatalból való figyelembevétel) ítélet (nagytanács) (C-660/21, EU:C:2023:498) 108

3. A büntetőügyekben hozott ítéletek kölcsönös elismerése 111

2023. január 12-i MV (Összbüntetésbe foglalás) ítélet (C-583/22 PPU, EU:C:2023:5) 111

4. Európai Ügyészség 114

2023. december 21-i G. K. és társai (Európai Ügyészség) ítélet (nagytanács) (C-281/22, EU:C:2023:1018) 114

VI. Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés 117

1. A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003 rendelet 117

2023. július 13-i TT (Gyermek jogellenes elvitele) ítélet (C-87/22, EU:C:2023:571) 117

2. A nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló 805/2004 rendelet 119

2023. február 16-i Lufthansa Technik AERO Alzey ítélet (C-393/21, EU:C:2023:104) 119

VII. Szállítás 123

2023. december 21-i Bizottság kontra Dánia (Maximális parkolási idő) ítélet (C-167/22, EU:C:2023:1020) 123

VIII. Verseny 126

1. Kartellek (EUMSZ 101. cikk) 126

2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (nagytanács) (C-124/21 P, EU:C:2023:1012) 126

2023. december 21-i Royal Antwerp Football Club ítélet (nagytanács) (C-680/21, EU:C:2023:1010) 131

2. Erőfölénnyel való visszaélés (EUMSZ 102. cikk) 135

2023. január 19-i Unilever Italia Mkt. Operations ítélet (C-680/20, EU:C:2023:33) 135

2023. december 21-i European Superleague Company ítélet (nagytanács) (C-333/21, EU:C:2023:1011) 138

3. Összefonódások 143

2023. július 13-i Bizottság kontra CK Telecoms UK Investments ítélet (nagytanács) (C-376/20 P, EU:C:2023:561) 143

4. Állami támogatások 147

2023. január 12-i DOBELES HES ítélet (nagytanács) (C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1) 147

2023. január 31-i Bizottság kontra Braesch és társai (nagytanács) ítélet (C-284/21 P, EU:C:2023:58) 150

2023. december 5-i Luxemburg és társai kontra Bizottság ítélet (nagytanács) (C-451/21 P és C-454/21 P, EU:C:2023:948) 154

2023. december 14-i Bizottság kontra Amazon.com és társai ítélet (C-457/21 P, EU:C:2023:985) 158

IX. Adórendelkezések 161

2023. február 28-i Fenix International ítélet (nagytanács) (C-695/20, EU:C:2023:127) 161

X. A jogszabályok közelítése 165

1. Szellemi és ipari tulajdon 165

2023. február 16-i Monz Handelsgesellschaft International ítélet (C-472/21, EU:C:2023:105) ... 165

2. Gépjármű-biztosítás ... 167

2023. október 12-i KBC Verzekeringen ítélet (C-286/22, EU:C:2023:767) ... 167

3. Gépjárművek ... 169

2023. március 21-i Mercedes-Benz Group (A hatástalanító berendezéssel ellátott járművek gyártóinak felelőssége) ítélet (nagytanács) (C-100/21, EU:C:2023:229) ... 169

4. Géntechnológiával módosított szervezetek (GMO-k) kibocsátása ... 173

2023. február 7-i Confédération paysanne és társai (*In vitro* véletlenszerű mutagenezis) ítélet (nagytanács) (C-688/21, EU:C:2023:75) ... 173

5. Szervezett utazási formák ... 176

2023. június 8-i UFC – Que choisir és CLCV ítélet (C-407/21, EU:C:2023:449) ... 176

XI. Internet és elektronikus kereskedelem ... 179

2023. november 9-i Google Ireland és társai ítélet (C-376/22, EU:C:2023:835) ... 179

XII. Gazdaság- és monetáris politika ... 182

2023. május 4-i EKB kontra Crédit lyonnais ítélet (C-389/21 P, EU:C:2023:368) ... 182

XIII. Közbeszerzés ... 185

2023. december 21-i Infraestruturas de Portugal és Futrifer Indústrias Ferroviárias ítélet (nagytanács) (C-66/22, EU:C:2023:1016) ... 185

XIV. Szociálpolitika ... 189

1. A foglalkoztatás és a szociális biztonság terén alkalmazott egyenlő bánásmód ... 189

2023. január 12-i TP (Közszolgálati televízió audiovizuális szerkesztője) ítélet (C-356/21, EU:C:2023:9) ... 189

2. A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód ... 191

2023. november 28-i Commune d'Ans ítélet (nagytanács) (C-148/22, EU:C:2023:924) ... 191

2023. december 7-i AP Assistenzprofis ítélet (C-518/22, EU:C:2023:956) ... 193

3. Munkaidő-szervezés ... 195

2023. december 14-i Sparkasse Südpfalz ítélet (C-206/22, EU:C:2023:984) ... 195

XV. Fogyasztóvédelem ... 197

1. Tisztességtelen feltételek ... 197

2023. január 12-i D. V. (Ügyvédi munkadíjak – Óradíj elve) ítélet (C-395/21, EU:C:2023:14) 197

2023. november 9-i Všeobecná úverová banka ítélet (C-598/21, EU:C:2023:845) 199

2. Távollevők között kötött szerződésektől való elállás joga 202

2023. december 21-i BMW Bank és társai ítélet (nagytanács) (C-38/21, C-47/21 és C-232/21, EU:C:2023:1014) 202

XVI. Energia 208

2023. március 30-i Green Network (A költségek visszatérítésére való kötelezés) ítélet (C-5/22, EU:C:2023:273) 208

XVII. Nemzetközi megállapodások 210

1. Az Unió külső hatásköre 210

2023. január 17-i Spanyolország kontra Bizottság ítélet (nagytanács) (C-632/20 P, EU:C:2023:28) 210

2. Nemzetközi megállapodás értelmezése 214

2023. február 9-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid és társai (Török munkavállaló tartózkodási jogának visszavonása) ítélet (C-402/21, EU:C:2023:77) 214

2. fejezet – Törvényszék 217

I. Az Unió peres eljárásai 217

1. Kereshetőségi jog 217

2023. szeptember 6-i Európai adatvédelmi biztos kontra Parlament és Tanács végzés (T-578/22, EU:T:2023:522) 217

2023. szeptember 20-i Nicoventures Trading és társai kontra Bizottság végzés (T-706/22, EU:T:2023:579) 220

2. Szerződésen kívüli felelősség 222

2023. június 28-i IMG kontra Bizottság ítélet (T-752/20, EU:T:2023:366) 222

3. Az uniós bíróság hatásköre 224

2023. július 26-i Stockdale kontra Tanács és társai ítélet (T-776/20, EU:T:2023:422) 224

II. Intézményi jog 229

2023. június 7-i TC kontra Parlament ítélet (T-309/21, EU:T:2023:315) 229

III. Verseny 234

1. Eljárás – Információkérés 234

2023. május 24-i Meta Platforms Ireland kontra Bizottság ítélet (T-451/20, EU:T:2023:276) 234

2. Kartellek– A bírságok számítása 238

2023. október 18-i Clariant és Clariant International kontra Bizottság ítélet (T-590/20, EU:T:2023:650) ... 238

3. Állami támogatások ... 240

2023. május 10-i Ryanair és Condor Flugdienst kontra Bizottság ítélet (Lufthansa; Covid19) (T-34/21 és T-87/21, EU:T:2023:248) ... 240

2023. szeptember 13-i ITD és Danske Fragtmænd kontra Bizottság ítélet (T-525/20, EU:T:2023:542) ... 248

2023. szeptember 20-i Belgium kontra Bizottság ítélet (T-131/16 RENV, EU:T:2023:561) ... 250

2023. szeptember 20-i Magnetrol International és társai kontra Bizottság ítélet (T-263/16 RENV, T-265/16, T-311/16, T-319/16, T-321/16, T-343/16, T-350/16, T-444/16, T-800/16 és T-832/16, EU:T:2023:565) ... 250

2023. szeptember 27-i Banco Santander és társai kontra Bizottság ítélet (T-12/15, T-158/15 és T-258/15, EU:T:2023:583) ... 254

2023. december 20-i Ryanair és Malta Air kontra Bizottság ítélet (Air France-KLM és Air France; Covid19) (T-494/21, EU:T:2023:831) ... 257

IV. Formatervezési minták ... 261

2023. március 22-i B&Bartoni kontra EUIPO – Hypertherm (Hegesztőpisztolyba illesztendő elektróda) ítélet (T-617/21, EU:T:2023:152) ... 261

V. Közös kül- és biztonságpolitika – Korlátozó intézkedések ... 264

1. Venezuela ... 264

2023. szeptember 13-i Venezuela kontra Tanács ítélet (T-65/18 RENV, EU:T:2023:529) ... 264

2. Ukrajna ... 268

2023. november 15-i OT kontra Tanács ítélet (T-193/22, EU:T:2023:716) ... 268

VI. Mezőgazdaság és halászat ... 272

2023. március 8-i Bulgária kontra Bizottság ítélet (T-235/21, EU:T:2023:105) ... 272

2023. július 12-i Cunsorziu di i Salamaghji Corsi – Consortium des Charcutiers Corses és társai kontra Bizottság ítélet (T-34/22, EU:T:2023:386) ... 275

VII. Közegészség ... 278

2023. október 4-i Ascenza Agro és Industrias Afrasa kontra Bizottság ítélet (T-77/20, EU:T:2023:602) ... 278

VIII. Energia ... 284

2023. február 15-i Austrian Power Grid és társai kontra ACER ítélet (T-606/20, EU:T:2023:64) ... 284

2023. február 15-i Austrian Power Grid és társai kontra ACER ítélet (T-607/20, EU:T:2023:65) ... 284

IX. Közös kereskedelempolitika ... 288

1. Dömpingellenes vámok ... 288

2023. június 21-i Guangdong Haomei New Materials és Guangdong King Metal Light Alloy Technology kontra Bizottság ítélet (T-326/21, EU:T:2023:347) 288

2. Harmadik ország jogszabályainak az ország területén kívüli alkalmazása 291

2023. július 12-i IFIC Holding kontra Bizottság ítélet (T-8/21, EU:T:2023:387) 291

X. Gazdaság- és monetáris politika 295

2023. november 22-i Del Valle Ruíz és társai kontra ESZT ítélet (T-302/20, T-303/20 és T-307/20, EU:T:2023:735) 295

2023. november 22-i Molina Fernández kontra ESZT ítélet (T-304/20, EU:T:2023:734) 295

2023. november 22-i ACMO és társai kontra ESZT ítélet (T-330/20, EU:T:2023:733) 295

XI. Az uniós intézmények közbeszerzési szerződései 303

2023. április 26-i OHB System kontra Bizottság ítélet (T-54/21, EU:T:2023:210) 303

2023. június 14-i Instituto Cervantes kontra Bizottság ítélet (T-376/21, EU:T:2023:331) 306

XII. Az intézmények dokumentumaihoz való hozzáférés 310

2023. január 25-i De Capitani kontra Tanács ítélet (T-163/21, EU:T:2023:15) 310

XIII. Közszolgálat 314

1. Árvasági nyugdíj 314

2023. június 7-i OP kontra Parlament ítélet (T-143/22, EU:T:2023:313) 314

2. A jogalap nélkül kifizetett támogatások visszafizetésére előírt elévülési idő 315

2023. október 11-i QT kontra EBB ítélet (T-529/22, EU:T:2023:618) 315

3. Belső versenyvizsga vizsgabizottságának összetétele 317

2023. október 18-i NZ kontra Bizottság ítélet (T-535/22, EU:T:2023:653) 317

XIV. Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek 320

2023. február 2-i Nicoventures Trading és társai kontra Bizottság végzés (T-706/22 R, EU:T:2023:39) 320

2023. március 1-jei Mazepin kontra Tanács végzés (T-743/22 R, EU:T:2023:102) 322

2023. július 19-i Mazepin kontra Tanács végzés (T-743/22 R II, EU:T:2023:406) 322

2023. április 19-i UC kontra Tanács végzés (T-6/23 R, EU:T:2023:206) 324

2023. július 21-i Arysta Lifescience kontra EFSA végzés (T-222/23 R, EU:T:2023:417) 327

2023. augusztus 9-i Next Media Project kontra EFCA végzés (T-338/23 R, EU:T:2023:467) 330

2023. szeptember 25-i Terminal Ouest Provence kontra CINEA végzés (T-504/23 R, EU:T:2023:581) 332

2023. szeptember 27-i Amazon Services Europe kontra Bizottság végzés (T-367/23 R, EU:T:2023:589) 333

2023. szeptember 29-i Red Bull és társai kontra Bizottság végzés (T-306/23 R, EU:T:2023:590) 337

Előszó

A *Legfontosabb ítéletek válogatása* egy évente megjelenő, a Kutatási és Dokumentációs Igazgatóság által készített kiadvány, amely az Európai Unió Bíróságának és Törvényszékének legfontosabb határozatairól készített összefoglalások gyűjteményét tartalmazza.

E kiadvány bemutatja az ítélkezési gyakorlatnak a két igazságszolgáltatási fórum által legjelentősebbnek tartott fejleményeit. E válogatás tehát összefoglaló elemzést nyújt a jogi szakemberek számára az elmúlt év ítélkezési gyakorlatának főbb fejleményeiről.

A *Legfontosabb ítéletek válogatása* az Európai Unió szerződéseinek szerkezetét követve meghatározott témákba csoportosított összefoglalások gyűjteményének formájában jelenik meg. A Bíróság esetében a nagytanács által hozott valamennyi határozat összefoglalása megtalálható a kiadványban, ezenkívül az öt bíróból álló tanácsok bizonyos ítéleteinek összefoglalása is, a jelentőségükre, a témájukra, a közérdeklődésre számot tartó jellegükre és az újdonságukra tekintettel. A Törvényszék válogatása is hasonló logikát követ. Minden egyes összefoglalásban egy hiperszöveges link vezet a határozat szövegéhez, ami így lehetővé teszi a határozat tartalmához való közvetlen hozzáférést.

A *Legfontosabb ítéletek válogatása*, amelynek teljes szövege digitális formátumban rendelkezésre áll, az intézmény honlapján az Unió valamennyi hivatalos nyelvén közvetlenül elérhető.

Celestina Iannone
igazgató
Kutatás és dokumentáció

1. fejezet – Bíróság

I. Közös európai uniós értékek és alapvető jogok[1]

1. Jogállamiság és hatékony bírói jogvédelem[2]

2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet (nagytanács) (C-204/21, EU:C:2023:442)

„Tagállami kötelezettségszegés – Az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Jogállamiság – Hatékony bírói jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Bírói függetlenség – EUMSZ 267. cikk – A Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérdés intézésére vonatkozó jogosultság – Az uniós jog elsőbbsége – A bírák büntetőjogi mentelmi jogának felfüggesztésével, valamint a munkajoggal, a társadalombiztosítási joggal és a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bíráinak nyugdíjazásával kapcsolatos ügyekben e bíróság fegyelmi tanácsára ruházott hatáskör – A bíróságok és az alkotmányos szervek legitimitásának megkérdőjelezésére vagy a bírák kinevezése jogszerűségének, illetve a bírói jogkörük megállapítására vagy értékelésére vonatkozó, nemzeti bíróságok számára előírt tilalom – A független és pártatlan, törvény által megelőzően létrehozott bíróság fennállásával kapcsolatos meghatározott követelmények betartására vonatkozó bírói vizsgálat »fegyelmi vétségnek« minősítése – A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság) rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanácsára ruházott, valamely bíróság vagy bíró függetlenségének hiányával kapcsolatos kérdések vizsgálatára vonatkozó kizárólagos hatáskör – Az Alapjogi Charta 7. és 8. cikke – A magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való jog – (EU) 2016/679 rendelet – A 6. cikk (1) bekezdése

---

1 E részben szintén meg kell említeni az alábbi ítéleteket: a II.1. „Az uniós polgárok szabad mozgását korlátozó intézkedések” című részben ismertetett 2023. december 5-i ***Nordic Info*** ítélet (nagytanács) (C-128/22, EU:C:2023:951); a II.2. „Az uniós polgárság elvesztése valamely tagállam állampolgárságának elvesztése miatt” című részben ismertetett 2023. szeptember 5-i ***Udlændinge- og Integrationsministeriet (A dán állampolgárság elvesztése)*** ítélet (nagytanács) (C-689/21, EU:C:2023:626); a IV.1. „Menekültpolitika” című részben ismertetett 2023. július 6-i ***Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Súlyos bűncselekményt elkövető menekült)*** ítélet (C-663/21, EU:C:2023:540), 2023. július 6-i ***Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Súlyos bűncselekményt elkövető menekült)*** ítélet (C-8/22, EU:C:2023:542), 2023. július 6-i ***Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Különösen súlyos bűncselekmény)*** ítélet (C-402/22, EU:C:2023:543); a IV.2. „Bevándorlási politika” című részben ismertetett 2023. április 18-i ***Afrin*** ítélet (C-1/23 PPU, EU:C:2023:296); az V.1. „Európai elfogatóparancs” című részben ismertetett 2023. április 18-i ***E. D. L. (Betegségen alapuló megtagadási ok)*** ítélet (nagytanács) (C-699/21, EU:C:2023:295), 2023. június 6-i ***O. G. (Harmadik állambeli állampolgárral szemben kibocsátott európai elfogatóparancs)*** ítélet (nagytanács) (C-700/21, EU:C:2023:444), 2023. december 21-i ***GN (A gyermek mindenek felett álló érdekén alapuló megtagadási ok)*** ítélet (nagytanács) (C-261/22, EU:C:2023:1017); a XIV.2. „A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód” című részben ismertetett 2023. december 7-i ***AP Assistenzprofis*** ítélet (C-518/22, EU:C:2023:956); a XV.1. „Tisztességtelen feltételek” című részben ismertetett 2023. november 9-i ***Všeobecná úverová banka*** ítélet (C-598/21, EU:C:2023:845); a XVII.2. „Nemzetközi megállapodás értelmezése” című részben ismertetett 2023. február 9-i ***Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid és társai (Török munkavállaló tartózkodási jogának visszavonása)*** ítélet (C-402/21, EU:C:2023:77).

2 E részben szintén meg kell említeni az alábbi ítéleteket: az V.1. „Európai elfogatóparancs” című részben ismertetett 2023. január 31-i ***Puig Gordi és társai*** ítélet (nagytanács) (C-158/21, EU:C:2023:57); az V.2. „Tájékoztatáshoz való jog a büntetőeljárás során” című részben ismertetett 2023. június 22-i ***K. B. és F. S. (Büntetőügyben hivatalból való figyelembevétel)*** ítélet (nagytanács) (C-660/21, EU:C:2023:498).

első albekezdésének c) és e) pontja és a 6. cikk (3) bekezdésének második albekezdése – A 9. cikk (1) bekezdése – Különleges adatok – Nemzeti szabályozás, amely előírja a bírák számára, hogy nyilatkozzanak a szervezetekben, alapítványokban vagy politikai pártokban fennálló tagságukról és azokban betöltött tisztségekről, és előírja az e nyilatkozatokban szereplő adatok online közzétételét"

2017-ben a Sąd Najwyższyn (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) két új tanácsot hoztak létre, az Izba Dyscyplinarnát (fegyelmi tanács) és az Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznycht (rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanács).

A legfelsőbb bíróságról szóló törvényt módosító 2019. december 20-i törvény értelmében, amely 2020-ban lépett hatályba, e két tanács új hatásköröket kapott, amelyek többek között a bírák elleni büntetőeljárás megindítására, illetve az előzetes letartóztatásuk engedélyezésére vonatkoztak.[3] A rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanács kizárólagos hatáskört kapott a bíróság vagy a bíró függetlenségével kapcsolatos kifogások és jogi kérdések vizsgálatára.[4] Ezen túlmenően, e módosító törvény értelmében a legfelsőbb bíróság, ez utóbbi tanácsot is beleértve, nem kérdőjelezheti meg a bíróságok, az állam alkotmányos szervei, valamint a törvényességi ellenőrzés és jogvédelem szervei legitimitását, továbbá nem állapíthatja meg, és nem értékelheti a bírói kinevezés jogszerűségét.[5] Az említett törvény tisztázza a bírák fegyelmi vétségének fogalmát is.[6]

Ugyanez a módosító törvény módosította a rendes bíróságokra vonatkozó törvényt is, olyan rendelkezéseket vezetve be, amelyek hasonlóak a legfelsőbb bíróságról szóló törvényt módosító rendelkezésekhez.[7] Meghatározza továbbá a rendes bíróságok bírái ellen indított büntetőeljárásokra alkalmazandó szabályokat.[8] Ezenfelül nyilatkozattételi kötelezettséget ír elő számukra és a legfelsőbb bírósági bírák számára a szervezetekben, nonprofit alapítványokban és politikai pártokban való tagság

---

3 A legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 27. cikkének 1. §-a.

4 A rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanács tehát hatáskörrel rendelkezik többek között a bírák kizárására vagy a bíróságok vagy bírák függetlenségének hiányára alapított kifogásokra, valamint a bírósági határozatok jogellenességének megállapítására irányuló keresetek elbírálására, amennyiben e jogellenesség az ügyben határozatot hozó bírói tisztségre kinevezett személy jogállásának megkérdőjelezésében áll (a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény, 26. cikk, 2–6. §). Kizárólagos hatáskörrel rendelkezik továbbá a legfelsőbb bíróság előtt felmerülő, a bíróság vagy a bíró függetlenségével kapcsolatos jogi kérdések vizsgálatára (a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény, 82. cikk 2–5. §).

5 A legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 29. cikkének 2. és 3. §-a.

6 A legfelsőbb bíróság bírája fegyelmi felelősséggel tartozik a szakmai kötelezettségszegésekért, különösen a jogszabályok nyilvánvaló és súlyos megsértése, olyan cselekmények vagy mulasztások esetén, amelyek jelentősen akadályozhatják vagy veszélyeztethetik valamely igazságügyi hatóság működését, és az olyan cselekmények esetén, amelyek megkérdőjelezik valamely bíró szolgálati viszonyának fennállását, kinevezésének hatályosságát vagy a Lengyel Köztársaság valamely alkotmányos szervének legitimitását (a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény, 72. cikk, 1. §).

7 Így a rendes bíróságokról szóló módosított törvény 42a. cikke átveszi a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 29. cikke 2. és 3. §-ának szövegét, a 107. cikkének 1. §-a pedig a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 72. cikke 1. §-ának szövegét veszi át (lásd fent).

8 Lásd a rendes bíróságok szervezetéről szóló módosított törvény 80. cikkét és 129. cikkének 1–3. §-át.

tekintetében, beleértve a hivatalba lépést megelőző időszakokat is, és előírja ezen információk online közzétételét.[9] Ezen új rendelkezések közül számos a közigazgatási bíróságokra is vonatkozik.[10]

Az Európai Bizottság, mivel úgy ítélte meg, hogy Lengyelország ezen új szabályok elfogadásával nem teljesítette az uniós jogból eredő kötelezettségeit,[11] az EUMSZ 258. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet nyújtott be a Bírósághoz.

Az ebben az ügyben hozott ítéletben a nagytanácsban eljáró Bíróság helyt adott a Bizottság által benyújtott, kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetnek. A Bíróság megállapítja, hogy ezek az új nemzeti rendelkezések sértik az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének és a Charta 47. cikkének együttesen értelmezett rendelkezései által biztosított bírói függetlenséget, továbbá sértik egyrészt az előzetes döntéshozatali mechanizmus keretében a nemzeti bíróságokat terhelő kötelezettségeket, másrészt pedig az uniós jog elsőbbségének elvét. Ezenkívül a bírák tekintetében a nyilatkozattételi mechanizmusokat bevezető rendelkezések és az így gyűjtött adatok online közzététele sérti az Európai Unió Alapjogi Chartájában (a továbbiakban: Charta) és az általános adatvédelmi rendeletben (a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet[12]) biztosított, a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való jogot.

A Bíróság álláspontja

Ami először is a Bíróság hatáskörét illeti a Bizottság által az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése és a Charta 47. cikke együttes rendelkezéseinek, valamint az uniós jog elsőbbsége elvének megsértésére vonatkozóan előterjesztett kifogások elbírálására, a Bíróság emlékeztet arra, hogy az Unió a

---

9 A rendes bíróságokról szervezetéről szóló módosított törvény 88a. cikke 1. és 4. §-a szerint:

„1. § A bíró köteles írásbeli nyilatkozatot tenni:

1) valamely szervezetben fennálló tagságáról, beleértve az egyesületi tagságot is, a szervezet nevének és székhelyének, a betöltött tisztségeknek és a tagság időszakának feltüntetésével;

2) a nonprofit alapítvány szervében betöltött tisztségről, beleértve az alapítvány nevét és székhelyét, valamint a tisztség betöltésének időszakát;

3) a politikai pártban a bírói tisztségbe való kinevezését megelőzően fennálló tagságáról, valamint a politikai pártban az 1989. december 29. előtti hivatali ideje alatt fennálló tagságáról, beleértve a párt nevét, a betöltött tisztségeket és a tagság időszakát. […]

4. § Az 1. §-ban említett nyilatkozatokban szereplő információk nyilvánosak, és azokat a Biuletyn Informacji Publicznejben (nyilvános információk hírlevele) […] közzé kell tenni.”

A legfelsőbb bíróság bíráira vonatkozóan lásd a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 45. cikkének 3. §-át.

10 Lásd különösen a közigazgatási bíróságokról szóló módosított törvény 5. cikkének 1a. és 1b. §-át, 8. cikkének 2. §-át, 29. cikkének 1. §-át és 49. cikkének 1. §-át.

11 A Bizottság úgy ítélte meg, hogy Lengyelország nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeit – amely rendelkezés előírja azt a kötelezettséget, hogy a tagállamoknak meg kell teremteniük azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a hatékony jogvédelem biztosításához szükségesek –, a Chartának a törvény által megelőzően létrehozott hatékony jogorvoslathoz és független és pártatlan bírósághoz való jogról szóló 47. cikkéből eredő kötelezettségeit, az EUMSZ 267. cikk második és harmadik bekezdéséből eredő kötelezettségeit – amely egyes nemzeti bíróságok számára lehetővé teszi (második bekezdés), mások számára pedig kötelezővé teszi (harmadik bekezdés) az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtását –, az uniós jog elsőbbségének elvéből eredő kötelezettségeit, a Charta 7. és 8. cikkéből eredő kötelezettségeit, valamint az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének c) és e) pontjából, 6. cikkének (3) bekezdéséből és 9. cikkének (1) bekezdéséből eredő, a magánélet tiszteletben tartásához való jogra és a személyes adatok védelméhez való jogra vonatkozó kötelezettségeit.

12 A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítés: HL 2016. L 314., 72. o.).

tagállamok közös értékein alapul,[13] és hogy ezen értékek tiszteletben tartása az Unióhoz való csatlakozás előfeltétele.[14] Az Unió olyan államokat foglal magában, amelyek szabadon és önként kötelezték el magukat az említett közös értékek iránt, amelyek tiszteletben tartása és előmozdítása a tagállamok közötti kölcsönös bizalom alapfeltétele. Ezen értékek valamely tagállam általi tiszteletben tartása tehát a Szerződések e tagállamra való alkalmazásából eredő valamennyi jog gyakorlásának feltételét képezi, és nem redukálható olyan kötelezettséggé, amelyet a tagjelölt országnak az Unióhoz való csatlakozása érdekében kell teljesítenie, és amely alól a csatlakozását követően mentesülhet. A Bíróság ebben a tekintetben megállapítja, hogy az EUSZ 19. cikk konkretizálja az EUSZ 2. cikkben[15] kimondott jogállamiság értékét, és arra kötelezi a tagállamokat, hogy olyan jogorvoslati és eljárási rendszert hozzanak létre, amely az uniós jog által szabályozott valamennyi területen biztosítja a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való jogának tiszteletben tartását. A Bíróság következésképpen úgy ítéli meg, hogy az olyan értékek és elvek tiszteletben tartásából eredő követelmények, mint a jogállamiság, a hatékony bírói jogvédelem és a bírói függetlenség, nem érinthetik valamely tagállamnak az EUSZ 4. cikk (2) bekezdése értelmében vett nemzeti identitását.

A Bíróság tehát emlékeztet arra, hogy alkotmányos modelljük megválasztása során a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk a bíróságok függetlenségére vonatkozó, az EUSZ 2. cikkből és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő követelményt, és így többek között kötelesek gondoskodni arról, hogy az igazságszolgáltatás szervezetére vonatkozó jogszabályaik ne jelentsenek visszalépést a jogállamiság értéke szempontjából, tartózkodva az olyan szabályok elfogadásától, amelyek aláásnák a bírák függetlenségét.

Egyébiránt a Bíróság e tekintetben emlékeztet arra, hogy a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése egyértelmű és pontos eredménykötelezettséget ír elő a tagállamok számára – amely nem függ semmilyen feltételtől, különösen az uniós jog értelmezésére és alkalmazására hivatott bíróságok függetlensége és pártatlansága, valamint azon követelmény tekintetében, hogy azok törvény által megelőzően létrehozott bíróságok legyenek –, és az közvetlen hatállyal bír, ami azt jelenti, hogy a Bíróság által értelmezett uniós jog e rendelkezéseivel ellentétes nemzeti rendelkezéseket, ítélkezési gyakorlatot vagy egyéb gyakorlatot nem lehet alkalmazni. Mivel a Bíróság kizárólagos hatáskörrel rendelkezik az uniós jog végérvényes értelmezésére, adott esetben az érintett nemzeti alkotmánybíróság feladata, hogy módosítsa saját, a Bíróság által értelmezett uniós joggal összeegyeztethetetlen ítélkezési gyakorlatát. Következésképpen a Bíróság megállapítja, hogy hatáskörrel rendelkezik a Bizottság által felhozott kifogások vizsgálatára.

Másodszor, a Bizottság által felhozott kifogások lényegét illetően a Bíróság először is úgy ítéli meg, hogy Lengyelország azáltal, hogy felhatalmazta a legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsát, amelynek függetlensége és pártatlansága nincs biztosítva, hogy olyan ügyekben hozzon határozatot, amelyek közvetlen hatással vannak a bírák jogállására és a bírói, illetve bírósági titkári feladatok ellátására, mint például a bírák mentelmi jogának felfüggesztésével, illetve a munkajogi, a társadalombiztosítási jogi és a bírák nyugdíjazásával kapcsolatos ügyekben, nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeit.

Ebben a tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az érintett tagállam jogrendszerének megfelelő biztosítékokat kell tartalmaznia annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a bírósági határozatok

---

13 EUSZ 2. cikk.

14 EUSZ 49. cikk.

15 Lásd ebben az értelemben: 2018. február 27-i ***Associação Sindical dos Juízes Portugueses*** ítélet (C-64/16,EU:C:2018:117, 32. pont).

tartalma feletti politikai ellenőrzés vagy a bírák elleni nyomásgyakorlás és megfélemlítés kockázata, amely különösen a függetlenség vagy pártatlanság hiányának látszatát keltheti, és amely aláásható azt a bizalmat, amelyet az igazságszolgáltatásnak egy demokratikus társadalomban és egy jogállamban a jogalkalmazókban keltenie kell.[16] Fontos tehát – amint azt a Bíróság a bírák fegyelmi felelősségi rendszerére vonatkozó szabályokkal kapcsolatban már kimondta[17] –, hogy tekintettel az ilyen szabályok alkalmazásából eredő, mind a bírák előmenetelére, mind pedig ez utóbbiak életkörülményeire nézve jelentős következményekre az érintett bírák ellen büntetőeljárás megindítását, őrizetbe vételüket és letartóztatásukat, valamint a díjazásuk csökkentését engedélyező határozatokat vagy az e bírákra alkalmazandó munkajogi, társadalombiztosítási vagy nyugdíjazási szabályok lényeges szempontjaira vonatkozó határozatokat olyan szerv fogadja el vagy vizsgálja felül, amely maga is megfelel a hatékony bírói jogvédelemhez kapcsolódó garanciáknak, beleértve a függetlenség garanciáját is.

Másodszor a Bíróság megállapítja, hogy a Lengyel Köztársaság – mivel elfogadta azokat a rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik, hogy a törvény által megelőzően létrehozott, független és pártatlan bíróságra vonatkozó uniós követelményeknek való megfelelés vizsgálata fegyelmi vétségnek minősüljön[18]- nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének és a Charta 47. cikkének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiből, valamint az EUMSZ 267. cikkből eredő kötelezettségeit.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog többek között azt jelenti, hogy minden bíróság köteles meggyőződni arról, hogy összetételénél fogva ilyen bíróságnak minősül-e, ha e tekintetben komoly kétség merül fel. A Bíróság arra is emlékeztet, hogy a nemzeti bíróságoktól a fent említett követelményeknek való megfelelés vizsgálata egyéb körülmények között is megkövetelhető, és hogy ez az vizsgálat különösen arra a kérdésre vonatkozhat, hogy a bíró kinevezési eljárásának szabálytalansága vezethetett-e ezen alapvető jog megsértéséhez. E körülmények között az a tény, hogy valamely nemzeti bíróság a Szerződések által ráruházott feladatokat látja el, és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséhez és a Charta 47. cikkéhez hasonló rendelkezések érvényre juttatásával teljesíti az e Szerződésekből eredő kötelezettségeit, a meghatározásánál fogva nem minősíthető fegyelmi vétségnek az említett uniós jogi rendelkezések *ipso facto* megsértése nélkül.

Márpedig a Bíróság mindenekelőtt megjegyzi, hogy a szóban forgó fegyelmi vétségek meghatározása nagyon tág és pontatlan, így azok kiterjednek azokra az esetekre is, amelyekben a bíráknak azt kell vizsgálniuk, hogy ők maguk, az a bíróság, amelyben eljárnak, más bírák vagy más bíróságok megfelelnek-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből és a Charta 47. cikkéből eredő követelményeknek. A szóban forgó nemzeti rendelkezések nem teszik lehetővé annak biztosítását sem, hogy az érintett bíráknak az általuk meghozandó bírósági határozatokért való felelőssége szigorúan kivételes esetekre korlátozódjon, tehát hogy a bírákra vonatkozó fegyelmi felelősségi rendszert ne lehessen a bírósági határozatok politikai ellenőrzésére használni. Ezenkívül e nemzeti rendelkezések elfogadásának sajátos körülményeire és összefüggéseire tekintettel a Bíróság hangsúlyozza, hogy a lengyel jogalkotó által választott kifejezések nyilvánvalóan egy sor olyan kérdést tükröznek, amelyek arra késztették a különböző lengyel bíróságokat, hogy előzetes döntéshozatal

---

16 Lásd például: 2021. május 18-i ***Asociația „Forumul Judecătorilor din România” és társai*** ítélet (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 és C-397/19, EU:C:2021:393, 216. pont).

17 Lásd ebben az értelemben: 2021. július 15-i ***Bizottság kontra Lengyelország (A bírákra vonatkozó fegyelmi felelősségi rendszer)*** ítélet, C-791/19, EU:C:2021:596, 80. pont).

18 A rendes bíróságok szervezetéről szóló módosított törvény 107. cikke 1. §-ának 2. és 3. pontja és a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 72. cikke 1. §-ának 1–3. pontja.

céljából a Bírósághoz forduljanak a lengyelországi igazságszolgáltatási szervezetet érintő különböző közelmúltbeli jogszabályi módosításoknak az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésével és a Charta 47. cikkével való összeegyeztethetőségét illetően. A Bíróság következésképpen megállapítja, hogy bizonyított annak a kockázata, hogy az említett nemzeti rendelkezéseket úgy értelmezik, hogy az lehetővé tegye, hogy a bírákra alkalmazandó fegyelmi felelősségi rendszert arra a célra alkalmazzák, hogy megakadályozzák az érintett nemzeti bíróságokat abban, hogy bizonyos, az uniós jog által megkövetelt megállapításokat tegyenek, befolyásolva e bíróságok bírói döntéseit, ily módon aláásva az említett bírák függetlenségét, és ezáltal megsértve az uniós jog említett rendelkezéseit. Ugyanezen nemzeti rendelkezések az EUMSZ 267. cikket is sértik, mivel azzal a kockázattal járnak, hogy a nemzeti bírákat fegyelmi szankcióval sújtják amiatt, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztettek a Bíróság elé.

Ami közelebbről a legfelsőbb bíróság bírái által elkövetett, a „jogszabályok nyilvánvaló és súlyos megsértésén" alapuló fegyelmi vétséget illeti,[19] a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az azt előíró nemzeti rendelkezés e bírák függetlenségét is sérti, mivel nem teszi lehetővé annak elkerülését, hogy az e bírákra alkalmazandó fegyelmi rendszert arra használják fel, hogy nyomást gyakoroljanak rájuk, és olyan visszatartó hatást fejtsenek ki, amely képes befolyásolni a döntéseik tartalmát. E rendelkezés fegyelmi eljárás indításának lehetőségével a legfelsőbb bíróság azon kötelezettségét is korlátozza, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé.

Harmadszor, a Bíróság megállapítja, hogy Lengyelország – mivel elfogadta azokat a rendelkezéseket, amelyek valamennyi nemzeti bíróság számára megtiltják a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságra vonatkozó európai uniós követelményeknek való megfelelés vizsgálatát[20] – nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdéséből, a Charta 47. cikkéből és az uniós jog elsőbbségének elvéből eredő kötelezettségeit.

E tekintetben a Bíróság kifejti, hogy ezek a nemzeti rendelkezések nemcsak a „megállapítást", hanem a „jogszerűségi" szempontból történő „értékelést" is tiltják, mind a „kinevezést", mind pedig „az e kinevezésből eredő bírói feladatok gyakorlására vonatkozó jogkört" illetően. Ezenkívül ugyanezen rendelkezések tiltják a „bíróságok" és „az állami alkotmányos szervek, vagy törvényességi ellenőrzési és jogvédelmi szervek" „legitimitás[ának]" bármilyen „megkérdőjelezését". Az ilyen megfogalmazások azonban – különösen abban a sajátos összefüggésben, amelyben azokat elfogadták – olyan helyzethez vezethetnek, amelyben az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése és a Charta 47. cikke betartásának biztosítása céljából rájuk háruló kötelezettségeknek megfelelően az érintett bíróságok által elfogadandó számos aktus – tartalmuk vagy hatásaik miatt – az így megállapított tilalmak hatálya alá tartozhat. Ezenfelül e nemzeti rendelkezések – mivel alkalmasak arra, hogy megakadályozzák a lengyel bíróságokat abban, hogy az uniós jog e két közvetlen hatályú rendelkezésével ellentétes rendelkezések alkalmazását mellőzzék – az uniós jog elsőbbségének elvét is sérthetik.

Negyedszer, a Bíróság megállapítja, hogy a Lengyel Köztársaság – mivel a rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanácsra kizárólagos hatáskört ruházott a bíróságok függetlenségének hiányára vonatkozó kifogások és jogi kérdések vizsgálatára[21] – nem teljesítette az EUSZ 19. cikk

---

19 A legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 72. cikke 1. §-ának 1. pontja.

20 A rendes bíróságokról szóló módosított törvény 42a. cikkének 1. és 2. §-a, 55. cikkének 4. §-a, a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 26. cikkének 3. §-a, 29. cikkének 2. és 3. §-a, valamint a közigazgatási bíróságokról szóló módosított törvény 5. cikkének 1a. és 1b. §-a.

21 A legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 26. cikkének 2. és 4–6. §-a, valamint 82. cikkének 2–5. §-a, továbbá a legfelsőbb bíróságról szóló törvényt módosító törvény 10. cikke.

(1) bekezdése második albekezdésének és a Charta 47. cikkének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiből, valamint az EUMSZ 267. cikkből és az uniós jog elsőbbségének elvéből eredő kötelezettségeit.

E tekintetben a Bíróság rámutat, hogy a szóban forgó bírósági hatáskörök átszervezése és összevonása az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből és a Charta 47. cikkéből eredő bizonyos alkotmányos és eljárási jellegű követelményekre vonatkozik, amelyek betartását általánosan biztosítani kell az uniós jog alkalmazásának valamennyi területén és az e területekkel kapcsolatos ügyekben eljáró valamennyi nemzeti bíróság előtt. E tekintetben e rendelkezések szorosan kapcsolódnak az uniós jog elsőbbségének elvéhez, amelynek a nemzeti bíróságok általi alkalmazása hozzájárul az uniós jog által az egyénekre ruházott jogok hatékony védelmének biztosításához.

Ebben az összefüggésben, különösen ha az uniós jog alkalmazására hivatott valamennyi nemzeti bíróság köteles megvizsgálni, hogy összetételénél fogva a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróságnak minősül-e, amennyiben e tekintetben komoly kétség merül fel, és mivel az ilyen bíróságoknak bizonyos körülmények között azt is meg kell tudniuk vizsgálni, hogy a bíró kinevezésére irányuló eljárást érintő szabálytalanság az ilyen bírósághoz való alapvető jog megsértését eredményezheti-e, kizárt, hogy e követelmények tiszteletben tartásának a nemzeti bíróságok általi felülvizsgálata általánosan és megkülönböztetés nélkül egy és ugyanazon nemzeti hatóság hatáskörébe tartozzon, és ez még inkább így van, ha a nemzeti jog értelmében maga a nemzeti bíróság sem vizsgálhat egyes, e követelményekhez kapcsolódó szempontokat. A jelen ügyben a Bíróság megállapítja, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések célja az, hogy egyetlen szerv számára tartsák fenn az összes – mind a rendes, mind a közigazgatási – bíróság és bíró függetlenségére vonatkozó követelmények általános felülvizsgálatát, megfosztva e tekintetben hatáskörüktől az uniós jog által előírt különböző típusú felülvizsgálatok gyakorlására és a Bíróság ítélkezési gyakorlatának alkalmazására eddig hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságokat. A Bíróság ismételten rámutat azokra a sajátos összefüggésekre, amelyben a szóban forgó bírósági hatásköröknek a módosító törvény által megvalósított átszervezése zajlik, amelyet az jellemez, hogy a lengyel bíróságok nem tehetnek bizonyos, az uniós jog alapján a feladatukat képező megállapításokat és értékeléseket.

A Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a hatékony bírói jogvédelemhez való alapvető jog tiszteletben tartásának vizsgálatára vonatkozó hatáskör egyetlen nemzeti hatóságra való ruházása – noha az ilyen vizsgálat szükségessége valamennyi nemzeti bíróság előtt felmerülhet –, a különböző fegyelmi tilalmak és vétségek bevezetésével együttesen gyengítheti ezen alapvető jog tiszteletben tartása ellenőrzésének hatékonyságát. Azáltal, hogy ily módon megkülönböztetés nélkül akadályozzák a többi bíróságot abban, hogy a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való joga tiszteletben tartásának biztosításához szükséges lépéseket megtegyék, adott esetben mellőzve az uniós jogból eredő követelményekkel ellentétes nemzeti szabályok alkalmazását, a szóban forgó nemzeti rendelkezések sértik az uniós jog elsőbbségének elvét is. Egyébiránt, mivel maga az a tény, hogy a legfelsőbb bíróság rendkívüli ellenőrzéssel és közügyekkel foglalkozó tanácsát kizárólagos hatáskörrel ruházzák fel bizonyos, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének és a Charta 47. cikkének alkalmazásával kapcsolatos kérdések elbírálására, alkalmas arra, hogy megakadályozza vagy visszatartsa a többi bíróságot attól, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon a Bírósághoz, a szóban forgó nemzeti rendelkezések az EUMSZ 267. cikket is sértik.

Ötödször és utolsósorban a Bíróság úgy ítéli meg, hogy Lengyelország megsértette a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való, a Charta [22] és az általános

[22] A Charta 7. cikke és 8. cikkének (1) bekezdése.

adatvédelmi rendelet[23] által biztosított jogot azáltal, hogy olyan rendelkezéseket fogadott el, amelyek arra kötelezik a bírákat, hogy a szervezetekben és nonprofit alapítványokban végzett tevékenységükkel, valamint a politikai párthoz tartozásukkal kapcsolatos információkat kinevezésük előtt közöljék.[24]

E tekintetben a Bíróság, miután kimondta az általános adatvédelmi rendelet jelen ügyben való alkalmazhatóságát, és konkrétabban e rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdése c) és e) pontjának, valamint 9. cikke (1) bekezdésének alkalmazhatóságát, megállapítja, hogy a Lengyelország által a szóban forgó rendelkezések alátámasztása érdekében előadott célok, amelyek azon kockázat csökkentésére irányulnak, hogy a bírákat feladataik ellátása során befolyásolhassák a magán- vagy politikai érdekekhez kapcsolódó megfontolások, valamint a jogalanyok ilyen pártatlanság fennállásával kapcsolatos bizalmának megerősítése az Unió által elismert, a Charta 52. cikkének (1) bekezdése értelmében vett általános érdekű célkitűzésnek, illetve az általános adatvédelmi rendelet értelmében vett jogszerű közérdekű célkitűzésnek minősülnek.[25] A Bíróság ugyanakkor emlékeztet arra, hogy bár az ilyen célkitűzés emiatt lehetővé teheti a Charta 7. és 8. cikkében biztosított jogok gyakorlásának korlátozásait, ez, többek között, csak akkor áll fenn, ha e korlátozások ténylegesen megfelelnek e célkitűzésnek, és azzal arányosak.

A szóban forgó intézkedések szükségességét vizsgálva a Bíróság megállapítja, hogy Lengyelország nem adott elő egyértelmű és konkrét magyarázatot arra vonatkozóan, hogy a bírónak a kinevezése előtti és a bírói megbízatásának 1989. december 29. előtti gyakorlása során a politikai párthoz való tartozására vonatkozó információk közzététele jelenleg milyen okokból járulhatna hozzá a jogalanyok azon jogának megerősítéséhez, hogy ügyüket a pártatlanság követelményének megfelelő bíróság tárgyalja. Tekintettel arra a sajátos összefüggésre, amelyben a módosító törvényt és az említett intézkedéseket elfogadták, a Bíróság végeredményben úgy véli, hogy ezeket az intézkedéseket valójában, többek között, abból a célból fogadták el, hogy csorbítsák az érintett bírák szakmai jóhírnevét és a jogalanyok általi megítélésüket. Következésképpen az említett intézkedések alkalmatlanok a jelen ügyben hivatkozott jogszerű cél elérésére.

Ami a bírák szervezethez vagy nonprofit alapítványhoz való aktuális vagy múltbeli tagságára vonatkozó egyéb információkat illeti, a Bíróság úgy véli, hogy nem zárható ki eleve, hogy az ilyen információk online közzététele hozzájárul az olyan összeférhetetlenségek feltárásához, amelyek befolyásolhatják a bírák pártatlan feladatellátását az egyes ügyek elbírálása során; ez az átláthatóság továbbá általában véve hozzájárulhat a jogalanyok e pártatlanságba és az igazságszolgáltatásba vetett bizalmának megerősítéséhez. Rámutat azonban egyrészt arra, hogy a jelen ügyben az érintett személyes adatok többek között azon időpontot megelőző időszakokra vonatkoznak, amelytől kezdődően a bírónak meg kell tennie a megkövetelt nyilatkozatot. A Bíróság megállapítja azonban, hogy az érintett múltbeli időszakokra vonatkozó időbeli korlátozás hiányában nem állapítható meg, hogy a szóban forgó intézkedések arra korlátozódnak, ami feltétlenül szükséges ahhoz, hogy hozzájáruljanak a jogalanyok azon jogának megerősítéséhez, hogy ügyüket a pártatlanság követelményének megfelelő bíróság tárgyalja. Másrészt, ami a közérdekű cél és a szóban forgó jogok közötti egyensúly megtalálását illeti, a Bíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy az érintett szervezetek vagy nonprofit alapítványok céljától függően a szóban forgó személyes adatok online közzététele valószínűsíthetően az érintett bírák magánéletének bizonyos érzékeny aspektusaira,

---

23 Az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének c) és e) pontja, 6. cikkének (3) bekezdése és 9. cikkének (1) bekezdése.

24 A rendes bíróságok szervezetéről szóló módosított törvény 88a. cikke, a legfelsőbb bíróságról szóló módosított törvény 45. cikkének 3. §-a és a közigazgatási bíróságokról szóló módosított törvény 8. cikkének 2. §-a.

25 Az általános adatvédelmi rendelet 6. cikkének (3) bekezdése és 9. cikke (2) bekezdésének g) pontja értelmében.

különösen vallási vagy világnézeti meggyőződésükre vonatkozó információkat tár fel. Ezt követően megjegyzi, hogy a személyes adatok szóban forgó kezelése azt eredményezi, hogy ezen adatokat az interneten szabadon hozzáférhetővé teszik a nagyközönség, következésképpen potenciálisan korlátlan számú személy számára. Végül rámutat arra, hogy a szóban forgó intézkedések elfogadásának sajátos összefüggésében az ilyen adatok online közzététele alkalmas arra, hogy az érintett bírákat indokolatlan megbélyegzés veszélyének tegye ki, mivel indokolatlanul befolyásolja mind a jogalanyok, mind a nyilvánosság által róluk alkotott képet, valamint arra, hogy a bírák szakmai előmenetelét indokolatlanul akadályozza. Ilyen körülmények között a Bíróság megállapítja, hogy a személyes adatoknak a szóban forgóhoz hasonló kezelése különösen súlyos beavatkozást jelent az érintettek magánéletük tiszteletben tartásához és személyes adataik védelméhez fűződő alapvető jogaiba.

E beavatkozás súlyosságának és az állítólagos közérdekű cél fontosságának mérlegelése során a Bíróság megállapítja, hogy a mérlegelés eredménye – tekintettel a szóban forgó intézkedések elfogadásának általános és sajátos nemzeti összefüggéseire, valamint az érintett bírák számára esetleg bekövetkező különösen súlyos következményekre – nem kiegyensúlyozott. A korábban fennálló nemzeti jogi háttér szerinti eredeti helyzethez képest ugyanis az érintett személyes adatok online közzététele potenciálisan jelentős beavatkozást jelent a Charta 7. cikkében és 8. cikkének (1) bekezdésében garantált alapvető jogokba, anélkül hogy ezt a beavatkozást a jelen esetben igazolni lehetne az abból eredő, a bírák összeférhetetlenségének megelőzése és a pártatlanságukba vetett bizalom növelése tekintetében jelentkező esetleges előnyökkel.

2023. július 13-i YP és társai (Bíró mentelmi jogának felfüggesztése és tisztségéből való felfüggesztése) ítélet (nagytanács) (C-615/20 és C-671/20, EU:C:2023:562)

„Előzetes döntéshozatal – Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése – Jogállamiság – Hatékony jogvédelem az uniós jog által szabályozott területeken – Bírói függetlenség – Az uniós jog elsőbbsége – Az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése – A lojális együttműködés kötelezettsége – Bíró mentelmi jogának és tisztségéből a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) Izba Dyscyplinarnája (fegyelmi tanács) által elrendelt felfüggesztése – E tanács függetlenségének és pártatlanságának hiánya – Az addig e bírónak kiosztott ügy elbírálására hivatott ítélkező fórum összetételének módosítása – Valamely bíróság legitimitásának megkérdőjelezésére, működésének megnehezítésére, vagy a bírák kinevezése, illetve bírói jogköre jogszerűségének vagy érvényességének értékelésére vonatkozó, a nemzeti bíróságok számára fegyelmi szankciók terhe mellett előírt tilalmak – Az érintett bíróságok és az ítélkező testületek összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező szervek azon kötelezettsége, hogy mellőzzék az érintett bíró mentelmi jogának felfüggesztésére és tisztségéből való felfüggesztésére irányuló intézkedések alkalmazását – Ugyanezen bíróságok és szervek azon kötelezettsége, hogy figyelmen kívül hagyják az említett tilalmakat előíró nemzeti rendelkezéseket”

- **A C-615/20. sz. ügy**

A Prokuratura Okręgowa w Warszawie (varsói regionális ügyészség, Lengyelország) által előterjesztett vádirat alapján YP-vel és más vádlottakkal szemben bűncselekmények sorozata miatt büntetőeljárás indult a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) előtt. Ezt az ügyet e bíróság egyesbíróként eljáró bírájára, I. T.-re osztották ki.

Noha ez az ügy az eljárás igen előrehaladott szakaszában volt, a Prokuratura Krajowa Wydział Spraw Wewnętrznych (országos ügyészség belső ügyekkel foglalkozó osztálya, Lengyelország) 2020. február 14-én kérelmet intézett I. T. bíró büntetőjogi felelősségre vonásának engedélyezése iránt a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) fegyelmi tanácsához [26] amiatt, hogy 2017 decemberében engedélyezte a média képviselői számára, hogy kép- és hangfelvételt készítsenek egy tárgyaláson, valamint az érintett ügyben hozott határozat kihirdetése és az indokolás szóbeli ismertetése során, továbbá ennek következtében állítólag hozzáférhetővé tett a varsói regionális ügyészség nyomozási eljárásából származó információkat.

2020. november 18-i határozatával (a továbbiakban: vitatott határozat) a fegyelmi tanács engedélyezte az I. T. bíróval szembeni büntetőeljárás megindítását, felfüggesztette e bírót tisztségéből, és e felfüggesztés időtartamára 25%-kal csökkentette az illetménye összegét.

A kérdést előterjesztő bíróság, amely a varsói regionális bíróság azon testülete, amely a többek között YP-vel szemben indított büntetőeljárás lefolytatásáért felelős, és amely bíróság keretében I. T. bíró egyesbíróként eljár, hangsúlyozza, hogy a vitatott határozat akadályozhatja azt, hogy e testület folytathassa ezt az eljárást. Ebben az összefüggésben úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a Bírósághoz fordul lényegében azon nemzeti rendelkezések uniós joggal való összeegyeztethetőségével kapcsolatban, amelyek hatáskört biztosítanak egy olyan szerv számára, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, hogy engedélyezze a rendes bíróságok bíráival szembeni büntetőeljárás megindítását, és ilyen engedély kiadása esetén az érintett bírákat a tisztségükből felfüggessze, valamint illetményüket az említett felfüggesztés időtartama alatt csökkentse. Kérdései lényegében annak meghatározására irányulnak, hogy az uniós jog e rendelkezéseire és elveire[27] tekintettel az e bíróságot alkotó egyesbíró továbbra is megalapozottan folytatja-e az alapügy vizsgálatát azon vitatott határozat ellenére, amely az említett bírót a tisztségéből felfüggesztette.

- **A C-671/20. sz. ügy**

Egy másik büntetőeljárás is folyamatban van a varsói regionális ügyészség és M. M. között, aki ellen szintén különböző bűncselekmények miatt vádat emeltek, az ezen ügyészség által hozott, az M. M. tulajdonában lévő ingatlanon kényszerjelzálogjog alapítását elrendelő határozat tárgyában. M. M. e határozattal szemben keresetet nyújtott be a varsói regionális bírósághoz, amely bíróságon az e keresettel kapcsolatos ügyet először I. T. bírónak osztották ki.

A vitatott határozat elfogadását követően, amelyben többek között felfüggesztették I. T. bírót a tisztségéből, a varsói regionális bíróság elnöke utasította annak a kollégiumnak az elnökét, amelynek tagja volt I. T. bíró, hogy módosítsa az ítélkező testület összetételét az e bírónak kiosztott ügyekben, kivéve azt az ügyet, amelyben I. T. bíró a C-615/20. sz. ügy tárgyát képező előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz. Következésképpen e kollégium elnöke végzést hozott az eredetileg I. T. bírónak kiosztott ügyek, köztük az M. M.-re vonatkozó ügy, újrakiosztásáról.

---

26 A legfelsőbb bíróságról szóló 2017. december 8-i törvény a Sąd Najwyższyn (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) belül létrehozott egy Izba Dyscyplinarna (a továbbiakban: fegyelmi tanács) megnevezésű új tanácsot. A legfelsőbb bíróságról szóló törvényt módosító, 2020-ban hatályba lépett, 2019. december 20-i törvénnyel e tanács új hatásköröket kapott, többek között, a bírákkal szembeni büntetőeljárás megindításának vagy az előzetes letartóztatásuknak az engedélyezésére (a 27. cikk 1. §-ának 1a. pontja).

27 Nevezetesen az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke, az EUSZ 2. cikk és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése, amelyek a jogállamiság elvét és a hatékony bírói jogvédelem követelményeit, valamint az elsőbbség, a lojális együttműködés és a jogbiztonság elvét rögzítik.

A kérdést előterjesztő bíróság szerint, vagyis a varsói regionális bíróság egy másik, egyesbíróként eljáró bírája szerint, amelynek ezen ügyet újra kiosztották, ezek az események arról tanúskodnak, hogy e bíróság elnöke elismerte a vitatott határozat kötelező erejét, amikor úgy ítélte meg, hogy I. T. bíró tisztségből való felfüggesztése akadályát képezi annak, hogy az említett ügyet e bíró vizsgálja, illetve hogy az ilyen vizsgálatnak tartós akadálya van.

Márpedig e bíróságban felmerül a kérdés az olyan aktus, mint a vitatott határozat kötelező jellegéről, és az e határozat végrehajtása nyomán kijelölt más ítélkező testületek legitimitásáról. Egyébiránt jelzi, hogy a közelmúltbeli nemzeti rendelkezések fegyelmi szankciók terhe mellett megtiltják számára az említett határozat kötelező jellegének vizsgálatát. A Bíróság elé terjesztett kérdései lényegében annak meghatározására irányulnak, hogy az uniós jog rendelkezéseire és elveire[28] tekintettel e bíróság – anélkül, hogy fennállna az e bíróságon eljáró egyesbíró fegyelmi felelőssége megállapításának kockázata – tekintheti-e úgy a vitatott határozatot, hogy annak nincs kötelező ereje, úgy hogy nem jogosult e határozat meghozatalát követően részére kiosztott alapügy elbírálására, és hogy ezt az ügyet ennélfogva újból az ügyben eredetileg eljáró bírónak kell-e kiosztani.

Az ezen egyesített ügyekben hozott ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság az ítélkezési gyakorlatában,[29] különösen a 2023. június 5-i Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítéletben[30] foglalt iránymutatásokra hivatkozik. A Bíróság kimondja, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével ellentétesek az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek lehetővé teszik egy olyan szerv számára, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, hogy valamely bíró mentelmi jogát felfüggessze, e bírót tisztségéből felfüggessze, valamint illetményét csökkentse. Kifejti továbbá, az uniós jog elsőbbsége elvének és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében foglalt lojális együttműködés elvének fényében, az ilyen megállapítás következményeit egyrészt a nemzeti bíróság számára az olyan aktus tekintetében, mint amilyen a vitatott határozat, amely az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének megsértésével az egyesbíróként eljáró bíró tisztségéből való felfüggesztését vonja maga után, valamint másrészt az említett nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szervek számára.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság kimondja, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével ellentétesek azok a nemzeti rendelkezések, amelyek arra vonatkozó hatáskört ruháznak egy olyan szervre, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, hogy engedélyezze a rendes bíróságok bíráival szembeni büntetőeljárás megindítását, és ilyen engedély kiadása esetén az érintett bírákat a tisztségükből felfüggessze, valamint illetményüket az említett felfüggesztés időtartama alatt csökkentse.

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy e két előzetes döntéshozatali ügy megindítása óta meghozta a Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítéletet, amelyben többek között kimondta, hogy Lengyelország – mivel a bírák jogállását és feladataik ellátását közvetlenül érintő ügyekben, így például a bírákkal szembeni büntetőeljárás megindításának engedélyezése iránti

---

28 Nevezetesen az EUSZ 2. cikk és az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése, valamint az elsőbbség, a lojális együttműködés és a jogbiztonság elve.

29 A 2019. évi lengyel igazságszolgáltatási reform keretében módosított, a legfelsőbb bíróságról szóló 2017. évi törvénnyel létrehozott fegyelmi tanács függetlenségének és pártatlanságának hiánya tekintetében.

30 2023. június 5-i ***Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete)*** ítélet (C-204/21, EU:C:2023:442, 263. pont).

kérelmek tárgyában, döntéshozatali hatáskört biztosított a fegyelmi tanács számára, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított[31] – nem teljesítette az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdéséből eredő kötelezettségeit.[32]

A fent hivatkozott ítéletben a Bíróság hangsúlyozta, hogy a bírák számára már az a puszta kilátás is, hogy azzal a kockázattal kell szembenézniük, hogy a büntetőeljárás megindítására vonatkozó engedélyt egy olyan szervtől lehet kérelmezni és megszerezni, amelynek függetlensége nem biztosított, alkalmas arra, hogy befolyásolja saját függetlenségüket, és ugyanez vonatkozik arra a kockázatra is, hogy egy ilyen szerv dönt a bírák tisztégükből való esetleges felfüggesztéséről és díjazásuk csökkentéséről.[33]

A jelen ügyben a vitatott határozatot I. T. bíró[34] tekintetében fogadták el azon nemzeti rendelkezések alapján, amelyeket a Bíróság a fent hivatkozott ítéletben az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével ellentétesnek ítélt, mivel e rendelkezések hatáskört biztosítanak az ilyen szervnek az e határozathoz hasonló aktusok elfogadására.

Jóllehet az érintett tagállam hatóságai kötelesek a kötelezettségszegést megállapító ítélet tárgyát képező nemzeti rendelkezéseket akként módosítani, hogy azok megfeleljenek az uniós jogból eredő követelményeknek, e tagállam bíróságai maguk is kötelesek a hatásköreik gyakorlása keretében gondoskodni az ezen ítélet tiszteletben tartásáról, ami magában foglalja különösen azt, hogy e bíróságok kötelesek figyelembe venni, amennyiben szükséges, az ezen ítéletben rögzített jogi szempontokat az uniós jog azon rendelkezései érvényesülési körének meghatározása érdekében, amelyeket alkalmazniuk kell. Következésképpen a C-615/20. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróságnak az alapügyben le kell vonnia a Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítéletben foglalt iránymutatásokból eredő valamennyi következtetést.

Másodszor, a Bíróság az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését, az uniós jog elsőbbségének elvét és a lojális együttműködés elvét úgy értelmezi:

– egyrészt, hogy a nemzeti bíróság azon ítélkező testülete, amely valamely ügyben eljár, és olyan egyesbíróból áll, akivel szemben egy olyan szerv, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, olyan határozatot hozott, amely büntetőeljárás megindítását engedélyezi, és elrendeli e bíró tisztségből való felfüggesztését, valamint illetményének csökkentését, jogosult mellőzni az ilyen határozat alkalmazását, amely akadályát képezi annak, hogy hatáskörét gyakorolja ebben az ügyben, és

– másrészt, hogy az e nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szerveknek szintén mellőzniük kell e határozat alkalmazását, amely akadályát képezi annak, hogy az említett ítélkező testület gyakorolja e hatáskörét.

---

31 A Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet 102. pontjában a Bíróság a korábbi ítélkezési gyakorlatára (a 2021. július 15-i ***Bizottság kontra Lengyelország [Bírákra vonatkozó fegyelmi felelősségi rendszer]*** ítélet [C–791/19, EU:C:2021:596] 112. pontja) támaszkodva megismételte azon értékelését, amely szerint a fegyelmi tanács nem felel meg a függetlenség és pártatlanság szükséges követelményének.

32 Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet, a rendelkező rész 1. pontja.

33 Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet, 101. pont.

34 Vagyis egy olyan rendes bíróság, amelynek az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése alapján az uniós jog alkalmazásával vagy értelmezésével kapcsolatos kérdésekről kell határoznia.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat[35] értelmében az uniós jog elsőbbségének elve többek között arra kötelez minden nemzeti bíróságot, amelynek feladata, hogy a hatásköre keretei között uniós jogi rendelkezéseket alkalmazzon, hogy az előtte folyamatban lévő jogvitában biztosítsa e jog követelményeinek teljes érvényesülését, saját hatáskörénél fogva mellőzve minden olyan nemzeti szabályozás vagy gyakorlat alkalmazását, amely ellentétes az uniós jog valamely közvetlen hatályú rendelkezésével, anélkül hogy kérnie kellene, vagy meg kellene várnia e nemzeti szabályozás vagy gyakorlat jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítését. E kötelezettség tiszteletben tartása a lojális együttműködés elvének kifejeződése.

Márpedig az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének az Alapjogi Charta 47. cikkével[36] összefüggésben értelmezett második albekezdése közvetlen hatállyal rendelkezik, ami azt jelenti, hogy a Bíróság által értelmezett[37] uniós jog e rendelkezéseivel ellentétes nemzeti rendelkezéseket, ítélkezési gyakorlatot vagy egyéb gyakorlatot nem lehet alkalmazni.

Még a Bíróság által megállapított kötelezettségszegést megszüntető nemzeti jogszabályi intézkedések hiányában is kötelesek a nemzeti bíróságok megtenni minden intézkedést annak érdekében, hogy elősegítsék az uniós jog teljes érvényesülését, összhangban az e kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglalt iránymutatásokkal. Egyébiránt a lojális együttműködés elve értelmében kötelesek az uniós jog megsértéséből eredő jogellenes következményeket megszüntetni.

Az említett kötelezettségek teljesítése céljából a nemzeti bíróságnak mellőznie kell az olyan aktus alkalmazását, mint amilyen a vitatott határozat, amely az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését megsértve elrendelte valamely bíró tisztségből való felfüggesztését, ha ez a szóban forgó eljárási helyzetre tekintettel elengedhetetlen az uniós jog elsőbbségének biztosítása érdekében.[38]

Végül a Bíróság hangsúlyozza, hogy amennyiben a vitatott határozathoz hasonló aktust olyan szerv fogadta el, amely nem minősül az uniós jog értelmében vett független és pártatlan bíróságnak, a jogbiztonság elvére vagy e határozat állítólagos jogerejére alapított egyetlen megfontolásra sem lehet eredményesen hivatkozni annak megakadályozása érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság és a nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szervek mellőzzék az ilyen határozat alkalmazását.[39]

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy a C-615/20. sz. ügyben az alapeljárást a kérdést előterjesztő bíróság a jelen ítélet meghozataláig felfüggesztette. Ebben az összefüggésben ezen eljárásnak a kérdést előterjesztő bíróság egyesbíróként eljáró bírája általi folytatása, különösen azon előrehaladott szakaszban, amelyben az említett, rendkívül összetett eljárás tart, nem tűnik úgy, hogy sérthetné a jogbiztonságot. Éppen ellenkezőleg, úgy tűnik, hogy lehetővé teszi, hogy az alapügy elbírálása olyan

---

35 Lásd ebben az értelemben: 2022. február 22-i ***RS (Alkotmánybírósági ítéletek hatása)*** ítélet, C-430/21, EU:C:2022:99, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, és 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 Amely egyértelmű és pontos eredménykötelezettséget ír elő a tagállamok számára, és amely nem függ semmilyen feltételtől, különösen az uniós jog értelmezésére és alkalmazására köteles bíróságok függetlensége és pártatlansága, valamint azon követelmény tekintetében, hogy azok törvény által előzetesen létrehozott bíróságok legyenek.

37 Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet, 78. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

38 Lásd ebben az értelemben: 2021. október 6-i ***W. Ż. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés)*** ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798, 159. és 161. pont).

39 Lásd ebben az értelemben: W. Ż. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet, 160. pont.

határozathoz vezessen, amely összhangban van egyrészt az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő követelményekkel, másrészt pedig az érintett jogalanyok észszerű határidőn belüli tisztességes eljáráshoz való jogával.

E körülmények között a C-615/20. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróság jogosult mellőzni a vitatott határozat alkalmazását annak érdekében, hogy e bíróság jelenlegi összetételében anélkül folytathassa az alapügy vizsgálatát, hogy ebben a nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szervek megakadályozhatnák.

Harmadszor, a Bíróság az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését, valamint az uniós jog elsőbbségének elvét és a lojális együttműködés elvét értelmezi valamely nemzeti bíróság ítélkező testületének – mint a C-671/20. sz. ügyben kérdést előterjesztő bíróságnak – a helyzetével összefüggésben, amely ítélkező testületnek az addig e bíróság másik ítélkező testületének kiosztott ügyet a fegyelmi tanács olyan határozata következtében osztották ki, mint a vitatott határozat, annak meghatározása érdekében, hogy e kérdést előterjesztő bíróságnak az adott ügyben mellőznie kell-e ezen határozat alkalmazását, és tartózkodnia kell-e az említett ügy további vizsgálatától.

E tekintetben hangsúlyozza, hogy a nemzeti bíróságok azon kötelezettsége, hogy mellőzzék az olyan határozat alkalmazását, amely az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését megsértve valamely bíró tisztségből való felfüggesztésével jár, amennyiben ez a szóban forgó eljárási helyzetre tekintettel elengedhetetlen az uniós jog elsőbbségének biztosítása érdekében, többek között azon ítélkező testületet terheli, amely részére az ügyet e határozat következtében újra kiosztották. Következésképpen ezen ítélkező testületnek tartózkodnia kell ezen ügy elbírálásától. Az említett kötelezettség a nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező szerveket is köti, amelyeknek következésképpen újra ki kell osztaniuk ugyanazt az ügyet az eredetileg eljáró ítélkező testület számára.

A jelen ügyben a jogbiztonság elvére alapított vagy az említett határozat állítólagos jogerejéhez kapcsolódó egyetlen megfontolásra sem lehet eredményesen hivatkozni.

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy a C-671/20. sz. ügyben, és az I. T. bírónak kiosztott más ügyektől eltérően, amelyeket időközben szintén más ítélkező testületeknek osztottak ki, de amelyek vizsgálatát ezen új ítélkező testületek folytatták, vagy adott esetben határozattal lezárták, az alapeljárást a jelen ítélet meghozataláig felfüggesztették. E körülmények között úgy tűnik, hogy ezen eljárásnak az I. T. bíró általi folytatása lehetővé teszi, hogy az említett eljárás a vitatott határozat által okozott késedelem ellenére olyan határozathoz vezessen, amely megfelel mind az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő követelményeknek, mind pedig az érintett jogalany tisztességes eljáráshoz való jogából eredő követelményeknek.

Következésképpen a Bíróság az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdését, valamint az uniós jog elsőbbségének elvét és a lojális együttműködés elvét úgy értelmezi:

– egyrészt, hogy valamely nemzeti bíróság olyan ítélkező testületének, amely számára az addig e bíróság másik ítélkező testületének kiosztott ügyet egy olyan szerv által elfogadott határozat következtében osztották ki, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, és amely engedélyezte az ezen utóbbi ítélkező testületet alkotó egyesbíróval szembeni büntetőeljárás megindítását, és elrendelte e bíró tisztségből való felfüggesztését, valamint illetményének csökkentését, és amely úgy határozott, hogy a Bíróság előzetes döntéshozataláig felfüggeszti ezen ügy elbírálását, mellőznie kell e határozat alkalmazását, és tartózkodnia kell az említett ügy további vizsgálatától, és

– másrészt, hogy a nemzeti bíróság ítélkező testületei összetételének meghatározására és módosítására hatáskörrel rendelkező igazságügyi szervek ilyen esetben kötelesek ugyanezen ügyet az ügyben eredetileg eljáró ítélkező testületnek újból kiosztani.

Negyedszer, ami a kérdést előterjesztő bíróság által a C-671/20. sz. ügyben említett nemzeti rendelkezéseket és alkotmánybírósági ítélkezési gyakorlatot illeti,[40] amelyek akadályát képezhetik annak, hogy a kérdést előterjesztő bíróság – noha a Bíróság által a többi kérdésére adott válaszokra tekintettel köteles lenne dönteni – a vitatott határozathoz hasonló aktus kötelező erejének hiányáról határozhasson, és adott esetben mellőzhesse annak alkalmazását, a Bíróság megállapítja, hogy az a tény, hogy egy nemzeti bíróság ellátja a Szerződések által rábízott feladatokat, és teljesíti az e Szerződésekből eredő kötelezettségeit, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdéséhez hasonló rendelkezés érvényre juttatása révén, e bíróság számára nem tiltható meg, és nem is minősíthető fegyelmi vétségnek az e bíróságon eljáró bírák tekintetében.[41]

Hasonlóképpen, az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése második albekezdésének közvetlen hatályára tekintettel az uniós jog elsőbbségének elve arra kötelezi a nemzeti bíróságokat, hogy mellőzzék minden, az uniós jog Bíróság által értelmezett e rendelkezésével ellentétes nemzeti ítélkezési gyakorlat alkalmazását. Így abban az esetben, ha a Bíróság által hozott ítéletek alapján valamely nemzeti bíróság úgy ítélné meg, hogy egy alkotmánybíróság ítélkezési gyakorlata ellentétes az uniós joggal, az a tény, hogy az ilyen nemzeti bíróság nem alkalmazza az említett alkotmánybírósági ítélkezési gyakorlatot, az uniós jog elsőbbségének elvének megfelelően, nem vonhatja maga után a bíró fegyelmi felelősségét.[42]

Következésképpen az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével, valamint az uniós jog elsőbbségének elvével és a lojális együttműködés elvével ellentétesek:

– egyrészt, azon nemzeti rendelkezések, amelyek megtiltják a nemzeti bíróságnak – az e bíróságot alkotó bírákkal szemben kiszabott fegyelmi szankciók terhe mellett –, hogy megvizsgálja egy olyan szerv által elfogadott aktus kötelező jellegét, amelynek függetlensége és pártatlansága nem biztosított, és amely engedélyezte egy bíróval szembeni büntetőeljárás megindítását, és elrendelte e bíró tisztségből való felfüggesztését, valamint illetményének csökkentését, és hogy adott esetben mellőzze ezen aktus alkalmazását, és

– másrészt, valamely alkotmánybíróság azon ítélkezési gyakorlata, amely szerint a bírák kinevezésére vonatkozó aktusok nem képezhetik bírósági felülvizsgálat tárgyát, amennyiben az említett ítélkezési gyakorlat akadályát képezheti ugyanezen vizsgálatnak.

---

40 A 2019. december 20-i törvénnyel módosított, a rendes bíróságokról szóló 2001. július 27-i törvény 42a. cikke 1. és 2. §-ának rendelkezései többek között tilalmakat írnak elő az említett bíróságok számára arra vonatkozóan, hogy megkérdőjelezzék a bíróságok legitimitását, vagy értékeljék a bírák kinevezésének vagy az e kinevezésből eredő bírói feladatok gyakorlására vonatkozó jogkörnek a jogszerűségét. Ami ugyanezen törvény 107. cikke 1. §-ának 3. pontját illeti, azok fegyelmi vétségnek minősítik többek között a rendes bíróságok bíráinak minden olyan cselekményét, amely megkérdőjelezi a bíró kinevezésének érvényességét.

41 Lásd ebben az értelemben: Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet, 132. pont.

42 Lásd ebben az értelemben: Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete) ítélet, 132. pont.

2023. december 21-i Krajowa Rada Sądownictwa (A bírói tisztség további betöltése) ítélet (nagytanács) (C-718/21, EU:C:2023:1015)

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 267. cikk – A »bíróság« fogalma – Szempontok – A Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznychja (rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács) – Törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak nem minősülő ítélkező testület által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem – Elfogadhatatlanság”

2020. december 30-i levelében L. G., a Sąd Okręgowy w K. (k.-i regionális bíróság, Lengyelország) bírája tájékoztatta a Krajowa Rada Sądownictwát (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország; a továbbiakban: KRS) azon szándékáról, hogy feladatait a rendes nyugdíjkorhatáron túl is el kívánja látni. Mivel a KRS e kérelmet okafogyottnak nyilvánította az annak benyújtására előírt jogvesztő határidő lejárta miatt, L. G. fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz. Mivel kétségei támadtak azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével az olyan nemzeti szabályozás, amely egyrészt a KRS hozzájárulásához köti a bíró ilyen nyilatkozatának joghatását, másrészt pedig e megállapítás tekintetében abszolút jogvesztő határidőt ír elő, e fórum előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz.

A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) keretében a lengyel igazságszolgáltatási rendszer közelmúltbeli reformjai alapján létrehozott Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanács, a továbbiakban: rendkívüli felülvizsgálati tanács) három bírájából álló ítélkező testülete.[43] E három bírót e tanácsba a KRS által 2018. augusztus 28-án elfogadott 331/2018. sz. határozat (a továbbiakban: 331/2018. sz. határozat) alapján nevezték ki.

Márpedig, egyfelől e határozatot a Naczelny Sąd Administracyjny (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Lengyelország) a 2021. szeptember 21-i ítéletében megsemmisítette.[44] Másfelől a 2021. november 8-i Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítéletben[45] (a továbbiakban: Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítélet) az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) megállapította, hogy megsértették az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény[46] 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt, „törvény által létrehozott bíróságra” vonatkozó követelményt azon eljárás miatt, amely a 331/2018. sz. határozat alapján a rendkívüli felülvizsgálati tanács két, három bíróból álló ítélkező testülete tagjainak kinevezéséhez vezetett.

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság elfogadhatatlannak nyilvánítja az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet azzal az indokkal, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő ítélkező testület nem minősül az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróságnak”.

A Bíróság álláspontja

Elöljáróban a Bíróság emlékeztet arra, hogy annak értékeléséhez, hogy az előzetes döntéshozatalt kezdeményező szerv az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” jellemzőivel rendelkezik-e, meghatározott tényezők összességét veszi figyelembe, amelyek közé tartozik többek között az, hogy e

---

43 E tanácsot, valamint a legfelsőbb bíróság egy másik új tanácsát, az Izba Dyscyplinarnát (fegyelmi tanács) a 2017. december 8-i ustawa o Sądzie Najwyższym (a legfelsőbb bíróságról szóló törvény) hozta létre, amely 2018. április 3-án lépett hatályba.

44 Ezen ítéletet a Bíróság 2021. március 2-i A. B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Fellebbezés) ítéletét (C-824/18, EU:C:2021:153) követően hozták meg.

45 CE:ECHR:2021:1108JUD004986819.

46 Aláírására 1950. november 4-én, Rómában került sor.

szerv jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, hatásköre kötelező jellegű-e, az eljárása kontradiktórius jellegű-e, jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy független-e. E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy a legfelsőbb bíróság mint olyan megfelel e követelményeknek, és pontosította, hogy amennyiben az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet valamely nemzeti bíróság nyújtja be, vélelmezni kell, hogy e bíróság – annak konkrét összetételétől függetlenül – megfelel az említett követelményeknek. Az előzetes döntéshozatali eljárás keretében ugyanis a Bíróságnak – tekintettel a Bíróság és a nemzeti bíróság közötti feladatmegosztásra – nem feladata annak vizsgálata, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatot a nemzeti bírósági szervezeti és eljárási szabályoknak megfelelően hozták-e meg.

Mindazonáltal e vélelem megdönthető, ha valamely nemzeti vagy nemzetközi bíróság által hozott jogerős bírósági határozat arra enged következtetni, hogy a kérdést előterjesztő bíró nem minősül az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével összefüggésben értelmezett második albekezdése értelmében vett, törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak.[47]

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy az EJEB Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítélete és a legfelsőbb közigazgatási bíróság 2021. szeptember 21-i ítélete jogerős, és kifejezetten azokra a körülményekre vonatkozik, amelyek között a rendkívüli felülvizsgálati tanács bíráit a 331/2018. sz. határozat alapján kinevezték.

Pontosabban, egyrészt a Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítéletben az EJEB lényegében megállapította, hogy a rendkívüli felülvizsgálati tanács érintett ítélkező testülete tagjainak kinevezésére a bírák kinevezési eljárására vonatkozó alapvető nemzeti szabályok nyilvánvaló megsértésével került sor. Igaz ugyan, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyekben szóban forgó rendkívüli felülvizsgálati tanács ítélkező testületeit alkotó hat bíró közül csak egy bíró tagja a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő ítélkező testületnek, az említett ítélet indokolásából azonban egyértelműen kitűnik, hogy az EJEB által végzett értékelések ettől függetlenül, és különösen a 331/2018. sz. határozat alapján az említett tanácsba hasonló körülmények között kinevezett valamennyi bíróra érvényesek.

Másrészt a 2021. szeptember 21-i ítéletben a legfelsőbb közigazgatási bíróság – többek között a Dolińska-Ficek és Ozimek kontra Lengyelország ítéletben szereplőkhöz hasonló ténymegállapításokra és értékelésekre támaszkodva – megsemmisítette a 331/2018. sz. határozatot.

Az e két ítéletből, valamint a saját ítélkezési gyakorlatából eredő megállapítások és értékelések fényében a Bíróság megvizsgálja, hogy az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” követelményeinek betartására vonatkozó vélelmet az előzetes döntéshozatali eljárás tekintetében megdöntöttnek kell-e tekinteni.

E tekintetben a Bíróság először is hangsúlyozza, hogy a kérdést előterjesztő szerv bíráit a KRS javaslatára nevezték ki a rendkívüli felülvizsgálati tanácsba, vagyis egy olyan szerv javaslatára, amelynek 25 tagja közül a közelmúltbeli jogszabály-módosításokat[48] követően 23 tagot a végrehajtó

---

47 Lásd: 2022. március 29-i ***Getin Noble Bank*** ítélet (C-132/20, EU:C:2022:235, 72. pont).

48 A 2018. január 17-én hatályba lépett, 2017. december 8-i ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény és egyes más törvények módosításáról szóló törvény) és a 2018. július 27-én hatályba lépett 2018. július 20-i ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (a rendes bíróságok szervezetéről szóló törvény és egyes más törvények módosításáról szóló törvény) által módosított, 2011. május 12-i ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény) 9a. cikke.

és törvényhozó hatalom jelölt ki, vagy ők az említett hatalmi ágak részesei. Kétségtelen, hogy az a körülmény, hogy egy olyan szerv, mint a KRS, amely a bírák kinevezésének folyamatában vesz részt, döntő jelleggel a jogalkotó által kiválasztott tagokból áll, önmagában nem vonhatja kétségbe a törvény által megelőzően létrehozott bíróság minőségét és az ezen eljárás végén kinevezett bírák függetlenségét. Más a helyzet akkor, ha ugyanez a körülmény – más releváns elemekkel és azon feltételekkel együtt, amelyek mellett e kiválasztásokra sor kerül – ilyen kétségeket ébreszt. Márpedig a KRS-t érintő jogszabály-módosításokra a legfelsőbb bíróság lényeges reformjának elfogadásával egyidejűleg került sor, amely többek között magában foglalta két új tanács e bíróságon belüli létrehozását, valamint az említett bíróság bírái nyugdíjkorhatárának csökkentését. E módosításokra tehát olyan időpontban került sor, amikor a legfelsőbb bíróság számos betöltetlennek nyilvánított vagy újonnan létrehozott bírói álláshelye rövid időn belül betöltésre kerül.

Másodszor, az ily módon *ex nihilo* létrehozott rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsot olyan különösen érzékeny területeken ruházták fel hatáskörrel, mint például a választási és népszavazási peres eljárások, illetve a rendes bíróságok vagy a legfelsőbb bíróság más tanácsai által hozott jogerős határozatok megsemmisítését lehetővé tévő rendkívüli jogorvoslatok.

Harmadszor, a fent említett jogszabály-módosításokkal párhuzamosan lényegesen módosították a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire való kinevezésre pályázókat javasló határozataival szembeni bírósági jogorvoslatra vonatkozó szabályokat, megszüntetve így az ilyen típusú jogorvoslatok hatékonyságát. Ezzel kapcsolatban a Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy az ezen utóbbi módosítások által bevezetett korlátozások kizárólag a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire vonatkozó pályázatok benyújtására vonatkozó határozataival szemben benyújtott fellebbezésekre vonatkoztak, míg a KRS-nek a más nemzeti bíróságok bírói álláshelyeire vonatkozó pályázatok javaslatát érintő határozatai továbbra is az általános bírósági felülvizsgálati rendszer hatálya alá tartoznak.[49]

Negyedszer a Bíróság a W. Ż. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítéletben[50] azt is kiemelte, hogy amikor az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben érintett rendkívüli felülvizsgálati tanács tagját a 331/2018. sz. határozat alapján nevezték ki, a legfelsőbb közigazgatási bíróság, amelyhez e határozat megsemmisítése iránti keresettel fordultak, 2018. szeptember 27-én elrendelte e határozat végrehajtásának felfüggesztését. Márpedig ugyanez a körülmény az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő ítélkező testületben részt vevő három tag kinevezését illetően is igaz. Így az, hogy a Lengyel Köztársaság elnöke a 2018. szeptember 27-i végzés indokolásának megismerése nélkül, sürgősséggel, a 331/2018. sz. határozat alapján folytatta le a szóban forgó kinevezéseket, noha e végzéssel felfüggesztették, súlyosan sértette a jogállamiság működését jellemző hatalmi ágak szétválasztásának elvét.

Ötödször, míg a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz a 331/2018. sz. határozat megsemmisítése iránti keresetet nyújtottak be, és a Bíróságnak az A. B. és társai ügyben hozott ítéletéig[51] felfüggesztette az e jogvitában való határozathozatalt, a lengyel jogalkotó olyan törvényt fogadott el, amely többek között előírta a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezését javasló határozataival szembeni jövőbeli fellebbezések kizárását, valamint a még folyamatban lévő ilyen jellegű fellebbezések

---

49 2021. március 2-i ***A. B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Fellebbezés)*** ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153, 157., 162. és 164. pont).

50 2021. október 6-i ***W. Ż. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés)*** ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798).

51 2021. március 2-i ***A. B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Fellebbezés)*** ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153).

okafogyottságát.[52] Márpedig az e törvény által ily módon bevezetett módosításokat illetően a Bíróság már kimondta, hogy az ilyen módosítások – különösen azokat a kontextuális tényezők összességével együttesen vizsgálva – azt sugallják, hogy a lengyel jogalkotó a jelen ügyben azon sajátos szándékkal járt el, hogy az érintett határozatok esetében megakadályozza a bírósági felülvizsgálat gyakorlásának lehetőségét.[53]

Hatodszor és utolsósorban a Bíróság pontosítja, hogy bár a legfelsőbb közigazgatási bíróság fent említett, 2021. szeptember 21-i ítéletének joghatásai nem vonatkoznak az érintett bírói álláshelyekre való kinevezést elrendelő elnöki aktusok érvényességére és hatékonyságára, az az aktus, amellyel a KRS a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyére való kinevezésre pályázót javasol, elengedhetetlen feltétele annak, hogy e jelöltet a Lengyel Köztársaság elnöke kinevezhesse az ilyen álláshelyre.

Következésképpen a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a fent említett, az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő fórumot alkotó három bírónak a rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsba való kinevezését jellemző, mind rendszerszintű, mind eseti körülmények együttes vizsgálata azzal a következménnyel jár, hogy e tanács nem minősül az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének a Charta 47. cikkének második bekezdésével összefüggésben értelmezett második albekezdése értelmében vett, törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróságnak, és így e testület nem minősül az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróságnak". Ezek az elemek ugyanis jogos kétségeket kelthetnek a jogalanyokban az érdekelteknek és azon ítélkező testületnek, amelyben ezen érdekeltek részt vesznek, a külső tényezők, különösen a nemzeti jogalkotó és végrehajtó hatalom közvetlen vagy közvetett befolyása, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában való semlegessége szempontjából vett befolyásolhatatlanságát illetően. Az említett elemek így e bírák és e fórum függetlensége vagy pártatlansága látszatának hiányához vezethetnek, ami sértheti azt a bizalmat, amelyet az igazságszolgáltatásnak egy demokratikus társadalomban és jogállamban e jogalanyokban keltenie kell.

2. A bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elvei

2023. május 4-i Agenția Națională de Integritate ítélet (C-40/21, EU:C:2023:367)

„Előzetes döntéshozatal – 2006/928/EK határozat – A Romániában felállítandó együttműködési, valamint az igazságügyi reform és a korrupció elleni küzdelem területén érvényes külön értékelési kritériumok teljesítése terén elért haladást ellenőrző mechanizmus – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – A 15. cikk (1) bekezdése – 47. cikk – A 49. cikk (3) bekezdése – Választással elnyerhető közhivatal – Összeférhetetlenség – Választással elnyerhető közhivatal betöltésének előre meghatározott időszakra szóló tilalmát előíró nemzeti szabályozás – A megbízatás megszűnéséhez kapcsolódó kiegészítő szankció – Az arányosság elve"

---

52 A 2019. április 26-i ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény és a közigazgatási peres eljárásról szóló törvény módosításáról szóló törvény), amely 2019. május 23-án lépett hatályba.

53 2021. március 2-i ***A. B. és társai (A legfelsőbb bíróság bíráinak kinevezése – Fellebbezés)*** ítélet (C-824/18, EU:C:2021:153, 137. és 138. pont).

2016-ban az alapeljárás felperesét MN (Románia) települési önkormányzat polgármesterének választották meg. 2019-ben kiadott jelentésében az Agenția Națională de Integritate (ANI) (nemzeti integritási ügynökség, Románia) megállapította, hogy a felperes nem tartotta be a közigazgatásra vonatkozó összeférhetetlenségi szabályokat. Abban az esetben, ha ez a jelentés véglegessé válna, az alapeljárás felperesének megbízatása a törvény erejénél fogva megszűnne, és emellett három évre eltiltanák a választással elnyerhető közhivatal betöltésétől.

Az alapeljárás felperese e jelentés megsemmisítése iránti keresetet nyújtott be, arra hivatkozva, hogy az uniós joggal ellentétes az a nemzeti szabályozás, amelynek értelmében egy ilyen tilalom automatikusan alkalmazandó az olyan személlyel szemben, akinek a vonatkozásában összeférhetetlenséget állapítottak meg, és az nem igazítható hozzá az elkövetett jogsértés súlyához.[54] A kereset alapján eljáró kérdést előterjesztő bíróság úgy határozott, hogy az e tilalomnak – az Európai Unió Alapjogi Chartájában (a továbbiakban: Charta) biztosított – a büntetések arányosságának elvével,[55] a munkavállaláshoz való joggal,[56] valamint a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való joggal[57] való összeegyeztethetőségére vonatkozó kérdést intéz a Bírósághoz.

A Bíróság álláspontja

Először, a Bíróság kimondja, hogy a Charta 49. cikkének (3) bekezdése nem alkalmazandó az olyan intézkedést előíró nemzeti szabályozásra, amely alapján – egy közigazgatási eljárás végén – előre meghatározott hároméves időszakra el kell tiltani minden választással elnyerhető közhivatal betöltésétől azt a személyt, akinek a vonatkozásában ilyen közhivatal betöltése során összeférhetetlenséget állapítottak meg, amennyiben ez az intézkedés nem büntető jellegű.

E tekintetben a szankció büntető jellegének értékelése során három kritériumnak van relevanciája: a jogsértés belső jog szerinti jogi minősítésének, a jogsértés jellegének és a szankció súlyának.

Először is, ami az első kritériumot illeti, sem a megbízatás összeférhetetlenség megállapítása esetén történő *ipso iure* megszűnése, sem pedig a választással elnyerhető közhivatal betöltésének tilalma nem tekinthető büntetőjogi szankciónak a román jogban. Ezt követően a második kritérium kapcsán azt kell megvizsgálni, hogy a szóban forgó intézkedés célja kifejezetten a megtorlásra irányul-e. Márpedig az érintett jogszabály célja az integritás és az átláthatóság biztosítása a közhivatalok betöltése és a közfeladatok ellátása során, valamint az intézményi korrupció megelőzése. E tilalomnak, akárcsak a megbízatás *ipso iure* megszűnésének tehát az a célja, hogy megóvja az állam megfelelő működését és átláthatóságát azáltal, hogy tartósan véget vet az összeférhetetlenségi helyzeteknek. Következésképpen az ilyen intézkedés alapvetően megelőző, és nem megtorló célt követ. Ami a harmadik kritériumot illeti, ez a tilalmi intézkedés nem szabadságelvonást vagy pénzbüntetés kiszabását, hanem meghatározott tevékenységek, nevezetesen a választással

---

54 A 2010. szeptember 1-jei Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative (a közfeladatok ellátásával és a közhivatalok betöltésével kapcsolatos feddhetetlenségről, az Agenția Naționale de Integritate létrehozásáról, szervezetéről és működéséről szóló 144/2007. sz. törvény módosításáról és kiegészítéséről, valamint egyéb szabályozási aktusok módosításáról és kiegészítéséről szóló 176/2010. sz. törvény) 25. cikke. E törvény a Romániában felállítandó együttműködési, valamint az igazságügyi reform és a korrupció elleni küzdelem területén érvényes külön értékelési kritériumok teljesítése terén elért haladást ellenőrző mechanizmus létrehozásáról szóló, 2006. december 13-i 2006/928/EK bizottsági határozat (HL 2006. L 354., 56. o.) mellékletében szereplő második értékelési kritériumot hajtja végre.

55 A Charta 49. cikkének (3) bekezdése.

56 A Charta 15. cikkének (1) bekezdése.

57 A Charta 47. cikke.

elnyerhető közhivatalok betöltésének jövőbeni tilalmát jelenti, amely különös jogállású személyek meghatározott csoportjára irányul. Emellett korlátozott időtartamra szól, és nem érinti a szavazati jogot.

Márpedig, amennyiben az említett intézkedés nem büntető jellegű, nem értékelhető a Charta 49. cikkének (3) bekezdése szempontjából.

Mindemellett a szóban forgó nemzeti szabályozásnak, amennyiben az uniós jogot hajtja végre, mindenképpen meg kell felelnie az arányosság elvének mint az uniós jog általános elvének.

E tekintetben a Bíróság másodszor megállapítja, hogy ezen elvvel nem ellentétes e szabályozás, amennyiben annak alkalmazása – valamennyi releváns körülményre tekintettel – olyan szankció kiszabásához vezet, amely a szankcionált jogsértés súlyának megfelel, figyelembe véve a közhivatalok betöltése és közfeladatok ellátása során az integritás és az átláthatóság biztosítására, valamint az intézményi korrupció megelőzésére irányuló célkitűzést. Ez nem áll fenn abban az esetben, ha – kivételesen – a megállapított jogellenes magatartás e célra tekintettel nem tekinthető súlyosnak, míg ezen intézkedésnek az érintett személy személyes, szakmai és gazdasági helyzetére gyakorolt hatása különösen súlyosnak bizonyul.

A szóban forgó szankció automatikus kiszabása így lehetővé teszi a feltárt összeférhetetlenségi helyzet tartós megszüntetését, és így óvja az állam és az érintett választott szervek működését. Ezenkívül mind a megbízatás *ipso iure* megszűnésének előírása, mind pedig a valamennyi, választással elnyerhető közhivatal betöltésének kellően hosszú, előre meghatározott időszakra szóló automatikus tilalmának előírása olyan jellegűnek tűnik, amely visszatartja a választott tisztséget betöltő személyeket attól, hogy ilyen helyzetbe kerüljenek, és arra ösztönzi őket, hogy teljesítsék az e téren fennálló kötelezettségeiket.

Ezenfelül, ami a szóban forgó tilalom szükségességét illeti, a román jogalkotó a tilalom időtartamának három évben történő meghatározása során figyelembe vette, hogy az állam működése és a társadalom szempontjából milyen súlyosnak minősülnek az összeférhetetlenségi helyzetet megvalósító tények. Így e tilalmat a választással elnyerhető közhivatalt betöltő személy által elkövetett, a súlyosság bizonyos fokát elérő jogsértés következményeként rendelik el. E tekintetben a nemzeti közszférában jelen lévő összeférhetetlenség mértékét, valamint a korrupció szintjét is figyelembe kell venni. Egyébiránt az említett tilalom időben korlátozott, csak bizonyos tisztségeket betöltő személyek bizonyos kategóriáira alkalmazandó, csak meghatározott tevékenységekre, nevezetesen a választással elnyerhető közhivatalokra vonatkozik, és semmilyen egyéb szakmai tevékenység gyakorlását nem akadályozza.

Végül, ami a szóban forgó intézkedés arányos jellegét illeti, egy olyan nemzeti szabályozási környezetben, ahol magas a korrupció kockázata, a választott tisztségviselők által elkövetett – akár a legkevésbé sem jelentős – korrupciós és összeférhetetlen cselekményekből származó közérdeksérelem súlyára tekintettel ez az intézkedés főszabály szerint nem tűnik aránytalannak azon jogsértéshez képest, amelynek a szankcionálására irányul. Mindemellett azon körülményre tekintettel, hogy e tilalom időtartamához nem kapcsolódik semmilyen változtatási lehetőség, nem lehet kizárni, hogy bizonyos kivételes esetekben e jogkövetkezmény aránytalannak bizonyulhat.

Harmadszor, a Bíróság megállapítja, hogy a demokratikus választási eljárás eredményeként elnyert választott tisztség – mint például a polgármesteri tisztség – betöltésének joga nem tartozik a Charta 15. cikke (1) bekezdésének hatálya alá.

Bár e rendelkezés megfogalmazása tág, hatálya nem foglalja magában egy ilyen tisztség meghatározott ideig történő betöltésének jogát. A Charta 15. cikke ugyanis annak „Szabadságok” című II. címe alatt szerepel, míg a választásokon biztosított passzív választójogra vonatkozó különös rendelkezések egy másik cím alatt, mégpedig „A polgárok jogai” címet viselő V. cím alatt szerepelnek.[58] Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata megerősíti ezt az értelmezést.[59]

Negyedszer és utolsósorban a Bíróság megállapítja, hogy a Charta 47. cikkével nem ellentétes az érintett nemzeti szabályozás, amennyiben az érintett személynek ténylegesen lehetősége van arra, hogy vitassa az összeférhetetlenséget megállapító jelentés és az ez alapján kiszabott szankció jogszerűségét, ideértve a szankció arányosságát is.

A hatékony jogorvoslathoz való jog többek között magában foglalja azt, hogy a jogosult olyan bírósághoz fordulhasson, amely hatáskörrel rendelkezik az uniós jog által számára biztosított jogok tiszteletben tartásának biztosítására, ennek érdekében pedig az előtte folyamatban lévő ügy szempontjából releváns valamennyi ténybeli és jogi körülmény vizsgálatára. A jelen ügyben e jog azt feltételezi, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak rendelkeznie kell az alapeljárás felperesét érintő értékelő jelentés jogszerűségének felülvizsgálatára vonatkozó jogkörrel, és szükség esetén meg kell tudnia semmisíteni az említett jelentést, valamint az annak alapján kiszabott szankciókat.

2023. július 24-i Lin ítélet (nagytanács) (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606)

„Előzetes döntéshozatal – Az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelme – Az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdése – PIF-egyezmény – A 2. cikk (1) bekezdése – Az Unió pénzügyi érdekeit sértő csalás ellen visszatartó erejű és hatékony intézkedésekkel való küzdelemre vonatkozó kötelezettség – Büntetőjogi szankciók előírására vonatkozó kötelezettség – Hozzáadottérték-adó (héa) – 2006/112/EK irányelv – Súlyos héacsalás – A büntethetőség elévülési ideje – Valamely alkotmánybíróságnak az ezen elévülési időt megszakító okokat szabályozó nemzeti rendelkezést érvénytelenítő ítélete – A büntetlenség rendszerszintű kockázata – Az alapvető jogok védelme – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 49. cikkének (1) bekezdése – A bűncselekmények és büntetések törvényességének elve – A büntetőtörvény előreláthatóságának és pontosságának követelménye – Az enyhébb büntetőtörvény (lex mitior) *visszaható hatályú alkalmazásának elve – A jogbiztonság elve – Az alapvető jogok nemzeti védelmi szintje – Valamely tagállam bíróságainak azon kötelezettsége, hogy mellőzzék e tagállam alkotmánybírósága és/vagy legfelsőbb bírósága ítéleteinek alkalmazását, amennyiben azok nem állnak összhangban az uniós joggal – A bírák fegyelmi felelőssége ezen ítéletek figyelmen kívül hagyása esetén – Az uniós jog elsőbbségének elve”*

2010 folyamán C. I., C. O., K. A., L. N. és S. P. (a továbbiakban: az érintett személyek) a jövedéki adó megfizetése felfüggesztésének hatálya alatt megvásárolt gázolajra vonatkozóan végzett kereskedelmi ügyleteket, valamint az azok nemzeti kedvezményezetteknek történő értékesítéséből eredő bevételeket elmulasztották feltüntetni a számviteli dokumentumaikban, és ezáltal az állami költségvetésnek, különösen a hozzáadottérték-adó (héa) és a gázolajra kivetett jövedéki adó tekintetében kárt okoztak.

2018. június 25-én közzétett ítéletében a Curtea Constitutională (alkotmánybíróság, Románia) a büntethetőség elévülésének megszakítását szabályozó nemzeti rendelkezést alkotmányellenesnek

---

58 Lásd: a Chartának az európai parlamenti választásokon és a helyhatósági választásokon való aktív és passzív választójogra vonatkozó 39. és 40. cikke.

59 Lásd: EJEB, 2016. november 8., Savisaar kontra Észtország, CE:ECHR:2016:1108DEC000836516.

nyilvánította azzal az indokkal, hogy az sérti a bűncselekmények és büntetések törvényességének elvét.[60] Ugyanezen bíróság ezt követően a 2022. június 9-én közzétett ítéletében pontosította, hogy mivel a román jogalkotó közvetlenül a 2018. évi ítéletet követően nem tett lépéseket, a román pozitív jog az utóbbi ítélet közzétételének időpontja és az érvénytelenített rendelkezést felváltó rendelkezés 2022. május 30-i hatálybalépése között egyetlen olyan okot sem írt elő, amely az említett elévülést megszakítaná.[61]

2020. június 30-i ítéletével a Curtea de Apel Brașov (brassói ítélőtábla, Románia), a kérdést előterjesztő bíróság elrendelte az érintett személyek elmarasztalását, és az adóelkerülés, illetve bűnszervezet létrehozásának bűncselekménye miatt kiszabott szabadságvesztés-büntetésre ítélés helybenhagyását. Az érintett személyek rendkívüli jogorvoslati kérelmet terjesztettek elő ezen ítélet hatályon kívül helyezése iránt azzal az indokkal, hogy a büntethetőség elévülési idejének lejárta ellenére ítélték el őket. Közelebbről azzal érveltek, hogy az a tény, hogy a fent említett időszak során a pozitív jog egyetlen okot sem írt elő az elévülés megszakítására, önmagában enyhébb büntetőtörvénynek minősül, amely az enyhébb büntetőtörvény *(lex mitior)* visszaható hatályú alkalmazása elvének megfelelően alkalmazandó rájuk. Ebben az összefüggésben az Înalta Curte de Casație și Justiție (legfőbb semmítő- és ítélőszék, Románia) 2022. október 25-i ítéletére hivatkoztak, amelyben e bíróság megállapította, hogy a jogerős büntetőítélet főszabály szerint az alkotmánybíróság ítéleteinek mint enyhébb büntetőtörvénynek *(lex mitior)* a joghatásaira alapított, hatályon kívül helyezés iránti rendkívüli jogorvoslat tárgyát képezheti.[62]

A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy amennyiben ez az értelmezés elfogadható, az elévülési idő a jelen ügyben az érintett személyeket elmarasztaló határozat jogerőre emelkedése előtt lejárt volna, ami a büntetőeljárás megszüntetését vonná maga után, és lehetetlenné tenné az elítélésüket.

E bíróság arra keresi a választ, hogy ezen értelmezés összeegyeztethető-e az uniós joggal, amennyiben azzal a hatással járna, hogy az érintett személyek mentesülnének az Unió pénzügyi érdekeit sértő súlyos csalást megvalósító bűncselekmények miatti büntetőjogi felelősségre vonásuk alól. Egyébiránt hangsúlyozza, hogy amennyiben bebizonyosodik, hogy az uniós joggal összhangban álló értelmezés nem lehetséges, adott esetben mellőznie kellene az alkotmánybíróság és/vagy a legfőbb semmítő- és ítélőszék ítéleteinek alkalmazását. Márpedig az új fegyelmi felelősségi rendszer lehetővé teszi azon bírák szankcionálását, akik rosszhiszeműen vagy súlyos gondatlanságból nem tartják tiszteletben e bíróságok ítéleteit.

A hivatalból indított sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében a nagytanácsban eljáró Bíróság pontosítja egyrészt az Unió pénzügyi érdekeit sértő csalás elleni küzdelem követelményeiből, másrészt pedig az uniós jog és a nemzeti jog által védett alapvető jogok tiszteletben tartásának követelményéből fakadóan a tagállamokra háruló kötelezettségeket.

---

60 E rendelkezés, vagyis a román büntető törvénykönyv 155. cikkének (1) bekezdése azt írta elő, hogy a büntethetőség elévülését „bármely eljárási cselekmény” megszakítja. Az alkotmánybíróság szerint az említett rendelkezés nem kiszámítható, és sérti a bűncselekmények és büntetések törvényességének elvét, tekintettel arra, hogy a „bármely eljárási cselekmény” kifejezés olyan cselekményeket is magában foglalt, amelyekről nem értesítették a gyanúsítottat vagy a vádlottat, megakadályozva őt abban, hogy tudomást szerezzen arról, hogy a büntethetőség elévülési ideje újraindult.

61 A büntető törvénykönyv 155. cikkének (1) bekezdését akként módosították, hogy a büntethetőség elévülését minden olyan eljárási cselekmény megszakítja, amelyről a gyanúsítottat vagy a vádlottat értesíteni kell.

62 Ebben a 2022. október 25-i ítéletében a legfőbb semmítő- és ítélőszék pontosította, hogy a román jogban a büntethetőség elévülésének megszakítására vonatkozó szabályok a büntető anyagi jog hatálya alá tartoznak, következésképpen vonatkozik rájuk a büntetőtörvény visszaható hatálya tilalmának elve, az enyhébb büntetőtörvény *(lex mitior)* visszaható hatályú alkalmazása elvének sérelme nélkül.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság megállapítja, hogy sem az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdése, sem pedig a PIF-egyezmény[63] 2. cikkének (1) bekezdése nem kötelezi a tagállami bíróságokat arra, hogy mellőzzék az alkotmánybíróság azon ítéleteinek alkalmazását, amelyek érvénytelenné nyilvánítják a büntethetőség elévülését megszakító okokat szabályozó nemzeti jogszabályi rendelkezést, még akkor sem, ha ezen ítéletek következményeként jelentős számú büntetőügyet – többek között az Unió pénzügyi érdekeit sértő súlyos csalást megvalósító bűncselekménnyel kapcsolatos ügyet – a büntethetőség elévülése miatt meg kell szüntetni.

E tekintetben a Bíróság mindenekelőtt pontosítja, hogy bár az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények büntethetőségének elévülésére vonatkozó szabályok elfogadása az alapügy tényállásának időpontjában a tagállamok hatáskörébe tartozott, ez utóbbiak e hatáskör gyakorlása során kötelesek tiszteletben tartani az uniós jogból eredő kötelezettségeiket. Így elrettentő hatású és hatékony intézkedésekkel kell küzdeniük az Unió pénzügyi érdekeit sértő csalás és minden egyéb jogellenes tevékenység ellen, valamint meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az ezen érdekeket sértő csalást megvalósító magatartásokat, ideértve a héacsalást is, hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetőjogi szankciókkal büntessék. Ez alapján a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a nemzeti jog által megállapított elévülési szabályok az ilyen csalásokkal kapcsolatos bűncselekmények hatékony szankcionálását lehetővé tegyék.

Márpedig az alkotmánybíróság azon ítéleteinek alkalmazása, amelyek érvénytelenné nyilvánítják a büntethetőség elévülését megszakító okokat szabályozó nemzeti jogszabályi rendelkezést, a büntetőeljárás megszüntetését vonná maga után, és lehetetlenné tenné az érintett személyek elmarasztalását. Ezen ítéletek alkalmazása ezenkívül jelentős számú más ügyben is a büntethetőség megszűnéséhez vezethet, ami az Unió pénzügyi érdekeit sértő súlyos csalást megvalósító bűncselekmények büntetlenségének rendszerszintű kockázatával járna. Az ilyen kockázat összeegyeztethetetlen az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdésében és a PIF-egyezmény 2. cikkének (1) bekezdésében a tagállamokkal szemben előírt kötelezettségekkel.

Mivel e rendelkezések az uniós jog elsőbbségének elve értelmében közvetlen hatállyal bírnak, főszabály szerint a nemzeti bíróságok feladata, hogy biztosítsák az e rendelkezésekből eredő kötelezettségek teljes érvényesülését, szükség esetén mellőzve azon belső jogi rendelkezések alkalmazását, amelyek az Unió pénzügyi érdekeit sértő súlyos csalással kapcsolatos eljárásokban megakadályozzák az ilyen bűncselekményekkel szembeni küzdelem érdekében hatékony és visszatartó erejű szankciók kiszabását. Úgy tűnik tehát, hogy e bíróságok főszabály szerint kötelesek mellőzni az említett ítéletek alkalmazását.

Mindemellett, mivel a héával kapcsolatos bűncselekmények miatti büntetőeljárások az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós jog végrehajtásának minősülnek, azt is meg kell vizsgálni, hogy az ilyen ítéletek alkalmazásának mellőzésére vonatkozó kötelezettség sérti-e az uniós jogrendben, a jelen esetben a Charta 49. cikkének (1) bekezdésében [64] biztosított alapvető jogok védelmét. Mivel a büntethetőség

---

63 Az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, Brüsszelben, 1995. július 26-án aláírt és a Tanács 1995. július 26-i jogi aktusához mellékelt egyezmény (HL 1995. C 316., 48. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 8. kötet, 57. o.; a továbbiakban: PIF-egyezmény).

64 E rendelkezés, amely az uniós jogban rögzíti a bűncselekmények és büntetések törvényességének elvét és az enyhébb büntetőtörvény *(lex mitior)* visszaható hatályú alkalmazásának elvét, a következőképpen szól: „Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely az elkövetése idején a hazai vagy a nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést

elévülésére vonatkozó szabályok nem tartoznak e rendelkezés hatálya alá, az említett ítéletek alkalmazásának mellőzésére vonatkozó kötelezettség nem sértheti az említett rendelkezésben biztosított alapvető jogokat.

Mindazonáltal, ha valamely tagállami bíróságnak olyan nemzeti rendelkezés vagy intézkedés alapvető jogokkal való összeegyeztethetőségét kell vizsgálnia, amely – olyan helyzetben, amelyben a tagállamok eljárását nem teljes egészében az uniós jog határozza meg – a Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós jogot hajtja végre, a nemzeti hatóságok és bíróságok jogosultak az alapvető jogok védelmével kapcsolatos nemzeti követelményeket alkalmazni, feltéve hogy e követelmények alkalmazása nem veszélyezteti a Charta által biztosított védelem szintjét, valamint az uniós jog elsőbbségét, egységességét és tényleges érvényesülését. Mivel a román jogban a büntethetőség elévülésének megszakítására vonatkozó szabályok a büntető anyagi jog hatálya alá tartoznak, következésképpen vonatkozik rájuk a bűncselekmények és büntetések törvényességének elve, valamint az enyhébb büntetőtörvény *(lex mitior)* visszaható hatályú alkalmazásának elve, ezeket az elveket az alapvető jogok védelmével kapcsolatos nemzeti követelményeknek kell tekinteni.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet elsősorban arra, hogy mind az uniós jogrendben, mind pedig a nemzeti jogrendekben jelentőséggel bír a bűncselekmények és büntetések törvényességének elve, mégpedig az előreláthatóság, a pontosság és a büntetőtörvény visszaható hatálya tilalmának követelménye révén. E követelmények a jogbiztonság elvének különös kifejeződései, amely elv az EUSZ 2. cikk által egyaránt az Unió alapértékeként és a tagállamok közös értékeként meghatározott jogállamiság alapvető elemét képezi.

A jelen ügyben az alkotmánybíróság a büntetőtörvény előreláthatóságára és pontosságára vonatkozó követelményeket illetően a bűncselekmények és büntetések törvényessége elve védelmének nemzeti szintjét alkalmazta, amely a jogbiztonság elve alapján kiegészíti az uniós jogban a büntetőjog terén az önkényes eljárással szemben biztosított védelmet. Az önkényes eljárással szembeni védelem jelentőségére tekintettel az ilyen védelmi szint akadályát képezheti azon kötelezettség teljesítésének, amely az EUMSZ 325. cikk (1) és (2) bekezdése értelmében a nemzeti bíróságokra hárul, mégpedig hogy mellőzzék a büntethetőség elévülésére vonatkozó nemzeti rendelkezések alkalmazását.

Másodsorban a Bíróság kimondja, hogy az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdése és a PIF-egyezmény 2. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállami bíróságok ezzel szemben kötelesek mellőzni az enyhébb büntetőtörvény *(lex mitior)* visszaható hatályú alkalmazásának elvére vonatkozó nemzeti védelmi szint alkalmazását, amely lehetővé teszi, hogy az Unió pénzügyi érdekeit sértő súlyos csalást megvalósító bűncselekményekkel kapcsolatos ügyekben a büntethetőség elévülésének – a büntethetőség elévülését megszakító okokat szabályozó nemzeti jogszabályi rendelkezés

---

kiszabni. Ha valamely bűncselekmény elkövetése után a törvény enyhébb büntetés kiszabását rendeli, az enyhébb büntetést kell alkalmazni.”

érvénytelenségének megállapítását megelőzően végzett eljárási cselekményekkel történő – megszakítását, akár a jogerős ítéletekkel szembeni jogorvoslat keretében is megkérdőjelezzék.

Ellentétben ugyanis a büntetőjog előreláthatóságára és pontosságára vonatkozó követelményt illetően a bűncselekmények és büntetések törvényességének elvére vonatkozó nemzeti védelmi szinttel, amely csupán semlegesíti a 2018. június 25., a szóban forgó nemzeti jogszabályi rendelkezés érvénytelenségét megállapító ítélet közzététele és 2022. május 30., vagyis az e rendelkezést felváltó rendelkezés hatálybalépése közötti időszakban végzett eljárási cselekmények elévülést megszakító hatását, az enyhébb büntetőtörvény *(lex mitior)* visszaható hatályú alkalmazásának elvére vonatkozó nemzeti védelmi szint lehetővé teszi a már 2018. június 25. előtt végzett eljárási cselekmények elévülést megszakító hatásának semlegesítését. Az ilyen nemzeti védelmi szint alkalmazása ily módon súlyosbíthatja annak rendszerszintű kockázatát, hogy az Unió pénzügyi érdekeit sértő súlyos csalást megvalósító bűncselekmények – az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdését és a PIF-egyezmény 2. cikkének (1) bekezdését sértve – büntetlenül maradnak.

Ilyen körülmények között, tekintettel az utóbbi nemzeti védelmi szint és az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdése, illetve a PIF-egyezmény 2. cikkének (1) bekezdése közötti egyensúly megteremtésének szükségességére, az említett szint nemzeti bíróság általi alkalmazása veszélyeztetheti az uniós jog elsőbbségét, egységességét és tényleges érvényesülését.

Végül a Bíróság megállapítja, hogy az uniós jog elsőbbségének elvével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás vagy gyakorlat, amelynek értelmében valamely tagállam nemzeti rendes bíróságait kötik az e tagállam alkotmánybíróságának, valamint legfelsőbb bíróságának határozatai, és ezért – az érintett bírák fegyelmi felelősségének terhe mellett – nem mellőzhetik hivatalból az e határozatokból eredő ítélkezési gyakorlat alkalmazását, még akkor sem, ha a Bíróság valamely ítélete alapján úgy ítélik meg, hogy ez az ítélkezési gyakorlat ellentétes az uniós jog közvetlen hatállyal bíró rendelkezéseivel. Az ugyanis, hogy valamely nemzeti bíróság ellátja a Szerződések által ráruházott feladatokat, és teljesíti a Szerződésekből eredő kötelezettségeit azáltal, hogy az uniós jog elsőbbsége elvének megfelelően érvényre juttatja az uniós jog valamely – az EUMSZ 325. cikk (1) bekezdéséhez vagy a PIF-egyezmény 2. cikkének (1) bekezdéséhez hasonló – rendelkezését, és annak a Bíróság által adott értelmezését, értelemszerűen nem minősíthető fegyelmi vétségnek az e bíróságon eljáró bírák tekintetében anélkül, hogy ez a rendelkezés és ez az alapelv *ipso facto* ne sérülne.

3. A *ne bis in idem* elve

2023. szeptember 14-i Volkswagen Group Italia és Volkswagen Aktiengesellschaft ítélet (C-27/22, EU:C:2023:663)

„Előzetes döntéshozatal – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikke – A ne bis in idem *elve – Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat kapcsán kiszabott szankció – A szankció büntetőjogi jellege – Az egyik tagállamban azt követően kiszabott büntetőjogi szankció, hogy valamely másik tagállamban tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat kapcsán már szankciót szabtak ki, de az csak az előbbi szankciót követően vált jogerőssé – Az 52. cikk (1) bekezdése – A* ne bis in idem *elvének korlátozásai – Feltételek – Eljárások és szankciók összehangolása”*

2016 augusztusában az olasz versenyfelügyeleti hatóság a Volkswagen Group Italia SpA-val és a Volkswagen Aktiengesellschafttal (a továbbiakban: VWGI, illetve VWAG) szemben ötmillió eurós bírságot szabott ki tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok alkalmazása miatt, a fogyasztóvédelmi törvénykönyv alapján. Az érintett jogsértések egyrészt olyan dízelüzemű gépjárművek Olaszországban 2009-től kezdődő forgalmazásából álltak, amelyek a szennyezőanyagkibocsátás mérésének meghamisítására szolgáló rendszerekkel voltak ellátva, másrészt olyan reklámüzenetek terjesztéséből,

amelyek e járművek környezetvédelmi szabályozás által előírt kritériumoknak való megfelelőségét hangsúlyozták. A VWGI és a VWAG megtámadta az olasz versenyfelügyeleti hatóság határozatát a Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio tartomány közigazgatási bírósága, Olaszország) előtt.

2018 júniusában, még mielőtt e bíróság meghozta volna az ítéletét, az ügyben eljáró németországi ügyészség egymilliárd euró összegű pénzbírságot szabott ki a VWAG-val szemben a szabálysértésekről szóló törvény alapján. E bírság többek között a szennyezőanyagkibocsátás mérésének meghamisítására szolgáló rendszerekkel ellátott dízelüzemű gépjárművek forgalmazásának, és azon reklámüzenetek terjesztésének a szankcionálására irányult, amelyek e járművek környezetvédelmi szabályozás által előírt kritériumoknak való megfelelőségét hangsúlyozták. Az említett ügyészség határozata 2018. június 13-án emelkedett jogerőre, mivel a VWAG lemondott a jogorvoslati jogáról, és ezenfelül megfizette az abban kiszabott pénzbírságot.

2019 áprilisában Lazio tartomány közigazgatási bírósága elutasította a VWGI és a VWAG által benyújtott keresetet, többek között azzal az indokkal, hogy a *ne bis in idem* elvével nem ellentétes az olasz versenyfelügyeleti hatóság határozatában kiszabott bírság fenntartása.

Az ezen ítélet ellen a VWGI és a VWAG által benyújtott fellebbezés alapján eljáró Consiglio di Stato (államtanács, Olaszország) úgy döntött, hogy kérdésekkel fordul a Bírósághoz azon feltételeket illetően, amelyek mellett ha két tagállamban is olyan, szankciót eredményező eljárások halmozódnak, amelyeket eltérő tevékenységi ágazatban illetékes hatóságok folytatnak le, korlátozások tehetők az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 50. cikkében[65] foglalt *ne bis in idem* elvével kapcsolatban.

Ítéletében a Bíróság mindenekelőtt pontosítja, hogy a nemzeti szabályozásban meghatározott, az illetékes nemzeti fogyasztóvédelmi hatóság által valamely társasággal szemben tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok miatt kiszabásra kerülő közigazgatási pénzbírság, még ha azt a nemzeti szabályozás közigazgatási szankciónak is minősíti, a Charta 50. cikke értelmében véve büntetőjogi szankciót képez, amennyiben megtorlási célja van, és nagy fokú szigort tükröz.

Ezt követően a Bíróság megállapítja, hogy az ugyanezen rendelkezésben rögzített *ne bis in idem* elvével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi a valamely jogi személlyel szemben tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat miatt kiszabott büntetőjogi jellegű bírság fenntartását olyan esetben is, ha e személlyel szemben ugyanazon tényállás miatt egy másik tagállamban büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletet hoztak, még akkor is, ha ezen ítélet meghozatalára az említett bírságot kiszabó határozat meghozatalát követően került sor, de az már azt megelőzően jogerőre emelkedett, hogy a bírságot kiszabó határozattal szembeni bírósági jogorvoslat tárgyában hozott ítélet jogerőre emelkedett volna.

Végül a Bíróság megállapítja, hogy a Charta 52. cikkének (1) bekezdését[66] úgy kell értelmezni, hogy az megengedi a Charta 50. cikkében rögzített *ne bis in idem* elve alkalmazásának oly módon történő korlátozását, hogy az lehetővé tegye az ugyanazon tényállásra vonatkozó eljárások vagy szankciók halmozását, amennyiben az elsőként említett rendelkezésben előírt és az ítélkezési gyakorlat által

---

65 E rendelkezés értelmében: „[s]enki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az Unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték”.

66 E rendelkezés szerint: „[a]z e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásukra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja”.

pontosított feltételek teljesülnek. Így tehát, először is, e halmozás nem jelenthet túlzott terhet a szóban forgó személy számára; másodszor, egyértelmű és pontos szabályokra van szükség, amelyek alapján előre látható, hogy mely cselekmények és mulasztások tekintetében lehet halmozni az eljárásokat és szankciókat; harmadszor pedig, a szóban forgó eljárásokat kellően összehangolt módon és egymáshoz képest viszonylag rövid időn belül kell lefolytatni.

A Bíróság álláspontja

Először is, ami az eljárások és szankciók büntető jellegének értékelését illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy a Charta 50. cikkében foglalt *ne bis in idem* elve tiltja az e cikk értelmében vett büntető jellegű eljárások és szankciók halmozását ugyanazon tényállás miatt ugyanazon személlyel szemben. Ezen értékelés elvégzéséhez a Bíróság három, az ítélkezési gyakorlatból eredő releváns szempontra támaszkodik. Az első a jogsértés belső jog szerinti jogi minősítése, a második magának a jogsértésnek a jellege, a harmadik pedig az érintett személlyel szemben kiszabható szankció szigorúságának foka. Ami különösen a második szempontot illeti, önmagában az a körülmény, hogy egy szankció megelőzésre irányuló célt is követ, nem fosztja meg azt annak büntető jellegétől. A büntetőjogi szankciók ugyanis a jellegüknél fogva egyaránt szolgálják a jogellenes magatartások megtorlását és megelőzését. Ami a harmadik szempontot illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy a szóban forgó intézkedések szigorúságának fokát a vonatkozó rendelkezésekben előírt büntetési tétel felső határa alapján kell megítélni. Így tehát egy olyan pénzbeli közigazgatási szankció, amelynek összege akár ötmillió euróig is terjedhet, olyan fokig szigorú, ami alkalmas azon elemzés alátámasztására, amely szerint e szankció büntetőjogi jellegű.

Másodszor, annak értékeléséhez, hogy a szóban forgó olasz szabályozás megfelel-e a Charta 50. cikkében előírt *ne bis in idem* elvének, a Bíróság elöljáróban pontosításokkal szolgál a *„bis”* feltételt illetően. Ily módon ahhoz, hogy valamely bírósági határozatot úgy lehessen tekinteni, mint amely már jogerősen elbírálta a második eljárás tárgyát képező tényállást, nemcsak az szükséges, hogy e határozat jogerőssé váljon, hanem az is, hogy azt az ügy érdemi elbírálását követően hozzák meg. Bár kétségtelen, hogy a *ne bis in idem* elvének alkalmazása egy korábbi jogerős határozat meglétét feltételezi, ebből nem feltétlenül következik, hogy azok a későbbi határozatok, amelyek ezen elvvel ellentétesek, csak azok lehetnek, amelyeket e korábbi jogerős határozatot követően fogadtak el. Ez az elv ugyanis kizárja, hogy amennyiben jogerős határozat van, ugyanazon tényállás miatt büntetőeljárást lehessen indítani vagy fenntartani.

Ami az *„idem”* feltételt illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy az ugyanazon jogsértés fennállásának megítéléséhez az érintett személy jogerős felmentését vagy elítélését megalapozó történeti tényállás, azaz az egymáshoz elválaszthatatlanul kötődő konkrét körülmények vagy magatartások együttesének azonossága minősül releváns szempontnak. A tényállás nemzeti jog szerinti jogi minősítése és a védett jogi érdek viszont nem releváns, mivel a Charta 50. cikke által nyújtott védelem terjedelme nem változhat tagállamról tagállamra. Egyébiránt nem elegendő, hogy a tényállás hasonló legyen, mivel a *ne bis in idem* elve csak akkor alkalmazható, ha a szóban forgó két eljárás vagy két szankció alapját képező tényállás azonos, aminek megítélése a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

Végezetül, ami a Chartában foglalt *ne bis in idem* elve korlátozásának igazolására vonatkozó feltételeket illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy az ilyen korlátozás a Charta 52. cikkének (1) bekezdése alapján igazolható, amennyiben azt törvény írja elő, és tiszteletben tartja a Charta 50. cikkének lényeges tartalmát, valamint az arányosság elvét. Az eljárások és a szankciók halmozásának lehetősége tiszteletben tartja a Charta 50. cikkének lényeges tartalmát, feltéve hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás nem engedi meg, hogy ugyanazon tényállás miatt ugyanazon jogsértés címén vagy ugyanazon célból eljárást indítsanak és szankciót szabjanak ki, hanem kizárólag a különböző szabályozásokon alapuló eljárások és szankciók halmozására ad lehetőséget. Az arányosság elve pedig azt követeli meg, hogy az eljárások és a szankciók nemzeti szabályozásban előírt halmozása ne haladja meg az e szabályozás által kitűzött jogszerű célok elérésére alkalmas és ahhoz szükséges határokat, ezalatt azt értve, hogy amennyiben több megfelelő intézkedés közül lehet választani, a kevésbé korlátozó intézkedéshez kell folyamodni. E tekintetben a hatóságoknak

jogukban áll, hogy egyes társadalomra nézve káros magatartásokra egymást kiegészítő jogi reakciókat adjanak, feltéve hogy ezek az egymással együtt alkalmazott jogi reakciók nem jelentenek túlzott terhet a szóban forgó személy számára. Ennélfogva az a tény, hogy két eljárás olyan eltérő, általános érdekű célokat követ, amelyeket jogszerű halmozott módon védeni, az eljárások és szankciók halmozása arányosságának elemzése keretében figyelembe vehető e halmozás igazolására szolgáló tényezőként, feltéve hogy ezen eljárások egymást kiegészítik, és az említett halmozással járó többletteher ily módon igazolható a két követett céllal. Ami az eljárások és a szankciók halmozásának szigorúan szükséges jellegét illeti, értékelni kell, hogy léteznek-e olyan világos és pontos szabályok, amelyek lehetővé teszik, hogy előre lehessen látni, hogy mely cselekmények és mulasztások vonhatják maguk után az eljárások és a szankciók ilyen halmozását, valamint a különböző hatóságok közötti koordinációt; azt, hogy a két eljárást kellően összehangoltan és egymáshoz képest viszonylag rövid időn belül folytatták-e le, valamint hogy az időben első eljárás során esetleg kiszabott szankciót figyelembe vették-e a második szankció kiszabásakor, oly módon, hogy az érintett személy számára az ilyen halmozódásból fakadó terhek a szigorúan szükséges mértékre korlátozódtak, és hogy a kiszabott szankciók összessége megfelel az elkövetett jogsértések súlyának.

4. A személyes adatok védelme[67]

a. Telefonlehallgatások engedélyezése büntetőeljárás keretében

2023. február 16-i HYA és társai (A telefonlehallgatásra vonatkozó engedélyek indokolása) ítélet (C-349/21, EU:C:2023:102)

„Előzetes döntéshozatal – Távközlési ágazat – A személyes adatok kezelése és a magánélet védelme – 2002/58 irányelv – A 15. cikk (1) bekezdése – Az elektronikus közlések titkosságának korlátozása – Súlyos szándékos bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyek telefonbeszélgetéseinek lehallgatását, rögzítését és tárolását engedélyező bírósági határozat – A határozat előre meghatározott sablonszöveg alapján, egyedi indoklástól mentesen történő megfogalmazását követő gyakorlat – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdése – Indokolási kötelezettség”

A Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) elnöke egy büntetőeljárás keretében hozott több határozatában helyt adott a Spetsializirana prokuratura (szakosított ügyészség, Bulgária) által benyújtott, súlyos bűncselekmények elkövetésével gyanúsított különböző személyek telefonbeszélgetéseinek lehallgatására és rögzítésére irányuló különleges nyomozási módszerek alkalmazásának engedélyezése iránti kérelmeknek. E határozatok indokolását illetően az elnök azt a bevett nemzeti bírói gyakorlatot követte, amely szerint egy előre megfogalmazott és egyedi indokolást nem tartalmazó sablonszöveget vesznek alapul, amely lényegében csupán azt említi meg, hogy a telefonlehallgatásra vonatkozó, hivatkozott nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tiszteletben tartották.

A lehallgatással érintett személyek ellen ezt követően a szakosított ügyészség vádat emelt bűnszervezetben való részvétel miatt. A rögzített beszélgetések tartalma közvetlen jelentőséggel bírt e személyekre vonatkozó vádiratok megalapozottságának megállapítása szempontjából.

---

67 A 2023. június 5-i ***Bizottság kontra Lengyelország (A bírák függetlensége és magánélete)*** ítéletet (nagytanács) (C-204/21, EU:C:2023:442) e részben szintén meg kell említeni. Ez az ítélet az I.1. „Jogállamiság és hatékony bírói jogvédelem” című részben kerül bemutatásra.

A kérdést előterjesztő bíróság, az ügy érdemében eljáró szakosított büntetőbíróság kifejtette, hogy előzetesen meg kell vizsgálnia a telefonlehallgatások engedélyezéséhez vezető eljárás érvényességét. E bíróság, mivel kétségeket táplált különösen a fent hivatkozott bírói gyakorlat uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően, úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordul a Bírósághoz.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság megjegyzi, hogy a szóban forgó nemzeti gyakorlat a Bulgária által az „elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv”[68] alapján elfogadott olyan jogszabályi intézkedések közé illeszkedik, amelyek lehetővé teszik az elektronikus közlések és a forgalmi adatok titkossága ezen irányelvben meghatározott elvének[69] korlátozásával járó, indokolással ellátott bírósági határozatok meghozatalát. Így e gyakorlat az említett irányelvben hivatkozott Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt követelményekkel[70] összhangban e jogszabályi intézkedésekben előírt indokolási kötelezettséget hivatott végrehajtani.

A Bíróság arra is rámutat, hogy ezen nemzeti eljárás jogi szabályozásából kitűnik, hogy a különleges nyomozási módszerek alkalmazására engedélyt adó illetékes bíróság indokolt és részletes kérelem alapján hozza meg határozatát, amelynek a törvényben előírt tartalma lehetővé kell, hogy tegye számára annak vizsgálatát, hogy teljesülnek-e az ilyen engedély megadásának feltételei.

A Bíróság úgy ítéli meg, hogy mivel ennek keretében az illetékes bíróság megvizsgálta az ilyen részletes kérelem indokait, és a vizsgálata alapján úgy ítélte meg, hogy az indokolt, e bíróság egy előre megfogalmazott, a jogszabályi követelmények tiszteletben tartását feltüntető sablonszöveg aláírásával jóváhagyta a kérelem indokolását, és egyúttal meggyőződött a jogszabályi követelmények tiszteletben tartásáról. Ugyanis mesterkélt lenne megkövetelni, hogy az ilyen engedély külön és részletes indokolást tartalmazzon, amikor az engedély megadásának alapjául szolgáló kérelem a nemzeti jogszabályoknak megfelelően már tartalmaz ilyen indokolást.

A Bíróság ugyanakkor hozzáteszi, hogy amint az érintett személyt tájékoztatták arról, hogy vele szemben különleges nyomozási módszereket alkalmaztak, a Chartából eredő indokolási kötelezettség megköveteli, hogy e személy megérthesse az ezen módszerek alkalmazásának engedélyezéséhez vezető indokokat, hogy adott esetben ténylegesen és hatékonyan vitathassa ezt az engedélyt. Ez a követelmény minden olyan bíróságra vonatkozik, amelynek – hatáskörétől függően – hivatalból vagy az érintett személy kérelmére vizsgálnia kell az említett engedély jogszerűségét.

A kérdést előterjesztő bíróság feladata tehát annak vizsgálata, hogy a szóban forgó nemzeti gyakorlat keretében biztosított-e a Charta és az „elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv” tiszteletben tartása, valamint hogy a lehallgatással érintett személyek, csakúgy mint a lehallgatás alkalmazására vonatkozó engedély jogszerűségének vizsgálatára hivatott bíróság, megérthetik-e ezen engedély indokait.

---

68 Az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról [helyesen: a személyes adatok kezeléséről] és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv”) (HL 2002. L 201., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 514. o.) 15. cikkének (1) bekezdése.

69 Az „elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv” 5. cikkének (1) bekezdése.

70 Az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének második bekezdése.

E tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy mivel az engedélyt indokolt és részletes kérelem alapján fogadták el, meg kell vizsgálni egyrészt, hogy az ilyen személyek nemcsak az engedélyt magadó határozathoz, hanem a kérelemhez is hozzáférhetnek-e.

Másrészt e személyeknek a kérelem és az engedélyt megadó határozat együttes olvasata révén könnyen és egyértelműen meg kell tudniuk érteni, hogy a kérelem alapjául szolgáló egyedi esetre jellemző ténybeli és jogi elemek fényében pontosan milyen okokból adták meg az engedélyt, valamint ezen együttes olvasatból az engedély érvényességi idejének is feltétlenül ki kell derülnie.

Különösen amennyiben az engedélyt megadó határozat csupán az engedély érvényességi idejét, és azt állapítja meg, hogy a hivatkozott jogszabályi rendelkezéseket tiszteletben tartották, alapvető fontosságú, hogy a kérelem minden szükséges információt feltüntessen annak érdekében, hogy az érintett személyek megérthessék, hogy az engedélyt kiadó bíróság kizárólag ezen információk alapján – a kérelemben foglalt indokolás jóváhagyásával – arra a következtetésre jutott, hogy valamennyi jogi követelményt tiszteletben tartották. Amennyiben a kérelem és az azt jóváhagyó engedély együttes olvasata nem teszi lehetővé ezen engedély indokainak könnyű és egyértelmű megértését, akkor azt kell megállapítani, hogy a Chartából eredő indokolási kötelezettséget nem tartották tiszteletben.

b. Biometrikus és genetikai adatok gyűjtése büntetőeljárás keretében

2023. január 26-i Ministerstvo na vatreshnite raboti (A biometrikus és genetikai adatok rendőrség általi nyilvántatásba vétele) ítélet (C-205/21, EU:C:2023:49)

„Előzetes döntéshozatal – A természetes személyek védelme a személyes adatok kezelése vonatkozásában – (EU) 2016/680 irányelv – A (4) cikk (1) bekezdésének a)–c) pontja – A személyes adatok kezelésére vonatkozó elvek – Célhoz kötöttség – Adattakarékosság – A 6. cikk a) pontja – Személyek különböző kategóriáinak személyes adatai közötti egyértelmű különbségtétel – 8. cikk – Az adatkezelés jogszerűsége – 10. cikk – Átültetés – Biometrikus adatok és genetikai adatok kezelése – A »tagállami jog által lehetővé tett adatkezelés« fogalma – A »feltétlen szükségesség« fogalma – Mérlegelési jogkör – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 7., 8., 47., 48. és 52. cikk – A hatékony bírói jogvédelemhez való jog – Az ártatlanság vélelme – Korlátozás – Közvádra üldözendő szándékos bűncselekmény – Gyanúsítottak – Fényképészeti és daktiloszkópiai adatok nyilvántartásba vétel céljából történő gyűjtése és biológiai minta DNS-profil létrehozása céljából történő levétele – Adatgyűjtés kényszer alkalmazásával történő végrehajtása – Az adatgyűjtés rendszeressége”

A bolgár hatóságok által adócsalás miatt indított büntetőeljárás keretében V. S.-t egy haszonszerzés céljából, bűncselekmények Bulgária területen történő összehangolt elkövetésére létrehozott bűnszervezetben való állítólagos részvétele miatt gyanúsítottá nyilvánították. E gyanúsítottá nyilvánítást követően a bolgár rendőrség felhívta V. S.-t arra, hogy működjön együtt a daktiloszkópiai és fényképészeti adatok nyilvántartásba vétel céljából történő gyűjtése, valamint a DNS-profiljának létrehozása céljából végzett mintavétel során. V. S. nem járult hozzá ezen adatgyűjtéshez.

Azon nemzeti jogszabályra támaszkodva, amely előírja a szándékosan elkövetett, közvádra üldözendő bűncselekmények elkövetésével gyanúsított személyek „rendőrségi nyilvántartásba vételét”, a rendőri hatóságok azt kérték a Spetsializiran nakazatelen sadtól (szakosított büntetőbíróság, Bulgária), hogy engedélyezze V. S. genetikai és biometrikus adatai gyűjtésének kényszer alkalmazásával történő végrehajtását. A rendőri hatóságok keresetleveléhez csak a gyanúsítottá nyilvánításáról szóló végzés és az adatgyűjtést megtagadó nyilatkozatának másolatát csatolták.

E bíróságnak kétségei támadtak azzal kapcsolatban, hogy az említett „rendőrségi nyilvántartásba vételre” alkalmazandó bolgár jogszabály összeegyeztethető-e az Európai Unió Alapjogi Chartájával (a

továbbiakban: Charta) összefüggésben értelmezett 2016/680 irányelvvel [71], és ezért előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz.

Ítéletében a Bíróság mindenekelőtt meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a biometrikus és genetikai adatok rendőri hatóságok általi kezelése a 2016/680 irányelv értelmében tagállami jog által engedélyezettnek tekinthető. A kérdést előterjesztő bíróság ezt követően az ezen irányelvben előírt, azon személyek kategóriája adatainak kezelésére vonatkozó követelmény végrehajtásáról fejti ki álláspontját, akik tekintetében alapos okkal feltételezhető, hogy bűncselekmény elkövetésében vettek részt, valamint a hatékony bírói jogvédelemhez való jog és az ártatlanság vélelme elvének abban az esetben történő tiszteletben tartásáról, ha a nemzeti szabályozás lehetővé teszi az illetékes nemzeti bíróság számára, hogy engedélyezze az uniós jogalkotó által „különlegesnek" tekintett fenti adatok kényszer alkalmazásával történő gyűjtését. Végül a kérdést előterjesztő bíróság azt a kérdést veti fel, hogy az ezen adatok rendszeres gyűjtését előíró nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e a 2016/680 irányelvnek a kezelésükre vonatkozó rendelkezéseivel, az adatkezelésre alkalmazandó elvekre figyelemmel.

A Bíróság álláspontja

Mindenekelőtt a Bíróság megállapítja, hogy a Chartával[72] összefüggésben a 2016/680 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy a biometrikus és genetikai adatoknak a rendőri hatóságok által nyomozási tevékenységük keretében, a bűnözés elleni küzdelem és a közrend fenntartása céljából történő kezelését tagállami jog teszi lehetővé, amennyiben az adott tagállam joga az említett adatkezelés engedélyezésére vonatkozóan kellően világos és pontos jogalapot tartalmaz. Az a tény, hogy az ilyen jogalapot tartalmazó nemzeti jogalkotási aktus egyébiránt az általános adatvédelmi rendeletre,[73] nem pedig a 2016/680 irányelvre hivatkozik, önmagában nem kérdőjelezi meg ezen engedélyezést, feltéve, hogy valamennyi alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezés értelmezéséből kellően világosan, pontosan és egyértelműen kitűnik, hogy a biometrikus és genetikai adatok szóban forgó kezelése a fenti irányelv, nem pedig az általános adatvédelmi rendelet hatálya alá tartozik.

Ebben az összefüggésben, figyelemmel arra, hogy a releváns nemzeti jogszabály az általános adatvédelmi rendeletnek a különleges adatok kezelését szabályozó rendelkezéseire hivatkozott, miközben a 2016/680 irányelv ugyanezen adatokra vonatkozó rendelkezéseinek tartalmát adta vissza,[74] a Bíróság megállapítja, hogy e rendelkezések nem egyenértékűek. Ugyanis, míg a különleges adatoknak az illetékes hatóságok által többek között a 2016/680 irányelv hatálya alá tartozó, bűncselekmények megelőzése és felderítése céljából történő kezelése kizárólag feltétlen szükségesség esetén, az uniós jog vagy tagállami jog által előírt megfelelő garanciák mellett engedélyezhető, az általános adatvédelmi rendelet ezen adatok kezelésének elvi tilalmát mondja ki, a kivételek felsorolása mellett. Noha a nemzeti jogalkotó ugyanazon jogalkotási eszköz keretében

---

71 A személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i európai parlamenti és tanácsi (EU) 2016/680 irányelv (HL 2016. L 119., 89. o.; helyesbítések: HL 2018. L 127., 8. o., HL 2021. L 74., 36. o.).

72 A Charta 52. cikkére tekintettel értelmezett 2016/680 irányelv 10. cikkének a) pontja.

73 A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; HL 2021. L 74., 35. o.; a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet).

74 Az általános adatvédelmi rendelet 9. cikke, illetve a 2016/680 irányelv 10. cikke.

szabályozhatja a személyes adatoknak a 2016/680 irányelv hatálya alá tartozó célokból, valamint az általános adatvédelmi rendelet hatálya alá tartozó egyéb célok érdekében történő kezelését, köteles meggyőződni, hogy nem áll fenn bizonytalanság e két uniós jogi aktus valamelyikének a különleges adatok gyűjtésére való alkalmazhatóságát illetően.

Ezenkívül, a 2016/680 irányelvnek a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott esetleges nem megfelelő átültetését illetően a Bíróság hangsúlyozza, hogy ezen irányelv nem követeli meg, hogy a hatálya alá tartozó adatkezelést megengedő nemzeti jogi rendelkezések az említett irányelvre való hivatkozást tartalmazzanak. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy amikor a nemzeti jogalkotó előírja a biometrikus és genetikai adatoknak az akár a fenti irányelv, akár az általános adatvédelmi rendelet hatálya alá tartozó hatóságok általi kezelését, az egyértelműség és a pontosság érdekében kifejezetten hivatkozhat egyrészt a nemzeti jognak az ezen irányelv átültetését biztosító rendelkezéseire, másrészt pedig az általános adatvédelmi rendelet 9. cikkére, anélkül hogy köteles lenne megemlíteni a fenti irányelvet. Mindazonáltal, ha látszólagos ellentmondás áll fenn a nemzeti szabályozás azon rendelkezései között, amelyek engedélyezik a szóban forgó adatkezelést, és azok között, amelyek azt látszólag kizárják, a nemzeti bíróságnak e rendelkezéseket úgy kell értelmeznie, hogy továbbra is biztosítsa a 2016/680 irányelv hatékony érvényesülését.

Ezt követően a Bíróság kimondta, hogy a 2016/680 irányelvvel[75] és a Chartával[76] nem ellentétes az azt előíró nemzeti szabályozás, hogy amennyiben a közvádra üldözendő szándékos bűncselekménnyel gyanúsított személy megtagadja a rá vonatkozó biometrikus és genetikai adatok nyilvántartásba vétele céljából történő önkéntes együttműködést, az illetékes büntetőbíróság köteles engedélyezni az említett adatgyűjtés kényszer alkalmazásával történő végrehajtását, anélkül hogy jogkörrel rendelkezne annak értékelésére, hogy alapos okkal feltételezhető-e, hogy az érintett személy elkövette azt a bűncselekményt, amelynek elkövetésével gyanúsítják, feltéve, hogy a nemzeti jog biztosítja e gyanúsítottá nyilvánítás azon feltételeinek hatékony utólagos bírósági felülvizsgálatát, amelyekből az említett adatgyűjtés engedélyezése következik.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy a 2016/680 irányelv[77] értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az adatkezelők egyértelműen különbséget tegyenek az érintettek különböző kategóriáinak adatai között, annak érdekében, hogy a személyes adatok védelméhez való alapvető jogukba ne különbségtétel nélkül, attól függetlenül avatkozzanak be, hogy milyen kategóriába tartoznak. E kötelezettség azonban nem feltétlen jellegű. Végül, mivel ezen irányelv olyan személyek kategóriájára utal, akik tekintetében alapos okkal feltételezhető, hogy bűncselekményt követtek el, a Bíróság pontosítja, hogy a valamely személy bűnösségére vonatkozó elegendő számú bizonyíték fennállása főszabály szerint alapos okot jelent annak feltételezésére, hogy e személy elkövette a szóban forgó bűncselekményt. Így a 2016/680 irányelvvel nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely olyan természetes személyekre vonatkozó adatok kényszer alkalmazásával történő gyűjtését írja elő, akikkel szemben elegendő bizonyíték áll rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy közvádra üldözendő szándékos bűncselekményt követtek el, és akiket ezen okból gyanúsítottá nyilvánítottak.

Ami a hatékony bírói jogvédelemhez való jog tiszteletben tartását illeti, mivel az illetékes nemzeti bíróság a gyanúsított személy különleges adatai kényszer alkalmazásával történő gyűjtésére irányuló végrehajtási intézkedés engedélyezése érdekében érdemben nem vizsgálhatja felül a gyanúsítottá

---

75 A 2016/680 irányelv 6. cikkének a) pontja.

76 A Charta 47. és 48. cikke, amelyek a hatékony bírói jogvédelemhez való jogról, illetve az ártatlanság vélelmének elvéről rendelkeznek.

77 A 2016/680 irányelv 6. cikke.

nyilvánítás feltételeit, a Bíróság többek között hangsúlyozza, hogy az a tény, hogy ideiglenesen kivonják a bírósági felülvizsgálat alól azon bizonyítékok értékelését, amelyeken az érintett személy gyanúsítottá nyilvánítása alapul, a büntetőeljárás nyomozási szakaszában indokoltnak bizonyulhat. Az ilyen felülvizsgálat ugyanis e szakaszban akadályozhatja azon nyomozás lefolytatását, amelynek során ezeket az adatokat gyűjtik, és túlzott mértékben korlátozhatja a nyomozók azon képességét, hogy más jogsértéseket felderítsenek ezen adatoknak a más nyomozások során összegyűjtött adatokkal való összehasonlítása alapján. A hatékony bírói jogvédelem e korlátozása tehát nem aránytalan, mivel a nemzeti jog utólagosan biztosítja a hatékony bírósági felülvizsgálatot.

Ami az ártatlanság vélelméhez való jognak a szóban forgó adatok gyűjtését engedélyező bírósági határozat általi tiszteletben tartását illeti, a Bíróság megállapítja egyrészt, hogy mivel a jelen ügyben ezen adatgyűjtés olyan személyek kategóriájára korlátozódik, akiknek a büntetőjogi felelősségét még nem állapították meg, nem tekinthető olyan jellegűnek, amely tükrözné a hatóságok azon meggyőződését, hogy e személyek bűnösek. Másrészt az a tény, hogy az a bíróság, amelynek határozatot kell hoznia az érintett személy bűnösségéről, a büntetőeljárás e szakaszában nem értékelheti az érintett személy gyanúsítottá nyilvánításának alapjául szolgáló bizonyítékok elégséges jellegét, garantálja az utóbbi számára az ártatlanság vélelméhez való jog tiszteletben tartását.

Végül a Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a 2016/680 irányelvvel[78] ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely előírja a közvádra üldözendő szándékos bűncselekménnyel gyanúsított személy biometrikus és genetikai adatainak nyilvántartásba vételük céljából történő rendszeres gyűjtését, anélkül hogy rendelkezne az illetékes hatóság azon kötelezettségéről, hogy ellenőrizze és bizonyítsa egyrészt azt, hogy ezen adatgyűjtés feltétlenül szükséges a kitűzött konkrét célok eléréséhez, másrészt azt, hogy e célok nem érhetők el az érintett személy jogaiba és szabadságaiba való, kevésbé súlyos beavatkozást jelentő intézkedésekkel.

E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy a 2016/680 irányelv többek között fokozott védelmet kíván biztosítani a különleges adatok kezelésével szemben, amelyek közé a biometrikus és genetikai adatok is tartoznak, mivel az ilyen adatkezelés jelentős kockázatot hordozhat az alapvető jogokra és szabadságokra nézve. Az ott szereplő azon követelményt, hogy az ilyen adatok kezelése csak akkor megengedett „ha arra feltétlenül szükség van”, úgy kell értelmezni, mint amely az e különleges adatok kezelése jogszerűségének szigorúbb feltételeit határozza meg.[79] Ráadásul e követelmény hatályának meghatározása során olyan adatkezelési elveket is figyelembe kell venni, mint a célhoz kötöttség és az adattakarékosság elve.

Ebben az összefüggésben főszabály szerint ellentétes a fenti követelménnyel az a nemzeti jogszabály, amely előírja a közvádra üldözendő szándékos bűncselekménnyel gyanúsított személyek biometrikus és genetikai adatainak nyilvántartásba vételük céljából történő rendszeres gyűjtését. Az ilyen szabályozás ugyanis különbségtétel nélkül és általánosan a gyanúsított személyek többsége biometrikus és genetikai adatainak gyűjtéséhez vezethet, mivel a „közvádra üldözendő szándékos bűncselekmény” fogalma különösen általános jellegű, és nagyszámú bűncselekményre alkalmazható, azok jellegétől és súlyosságától, e bűncselekmények különleges körülményeitől, az e bűncselekmények és más folyamatban lévő eljárások közötti esetleges kapcsolattól, az érintett személy büntetett előéletétől vagy egyéni profiljától függetlenül.

---

78 A 2016/680 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a)–c) pontjával, valamint 8. cikkének (1) és (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 10. cikke.

79 A 2016/680 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontjából és 8. cikkének (1) bekezdéséből következő feltételekre tekintettel.

c. Büntetőeljárás keretében a hatóságok rendelkezésére bocsátott személyes adatoknak közigazgatási eljárás keretében történő ismételt felhasználása

2023. szeptember 7-i Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra ítélet (C-162/22, EU:C:2023:631)

„Előzetes döntéshozatal – Távközlés – Az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezelése – 2002/58/EK irányelv – Hatály – A 15. cikk (1) bekezdése – Az elektronikus hírközlési szolgáltatók által megőrzött és a büntetőeljárásokért felelős hatóságok rendelkezésére bocsátott adatok – Ezen adatoknak a hivatali visszaélésre vonatkozó vizsgálat során történő későbbi felhasználása”

A Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra (a Litván Köztársaság főügyészsége, a továbbiakban: főügyészség) azzal az indokkal indított közigazgatási vizsgálatot az alapeljárás felperesével szemben, aki ebben az időszakban egy litván ügyészségen ügyészi feladatokat látott el, hogy arra utaló jelek álltak fenn, hogy a felperes az általa vezetett nyomozás keretében jogellenesen szolgáltatott e nyomozás szempontjából releváns információkat a gyanúsított és ügyvédje számára.

Az e vizsgálatról szóló jelentésében a főügyészség bizottsága megállapította, hogy az alapeljárás felperese ténylegesen hivatali visszaélést követett el. E jelentés szerint e hivatali visszaélést a közigazgatási vizsgálat során összegyűjtött tények bizonyították. Közelebbről, a bűnügyiinformáció-gyűjtési műveletek során szerzett információk és a két nyomozás során gyűjtött adatok megerősítették az alapeljárás felperese és a gyanúsított ügyvédje közötti telefonbeszélgetéseket az alapeljárás felperese által vezetett, a gyanúsítottra vonatkozó nyomozás keretében. Ugyanezen jelentés alapján a főügyészség két rendeletet fogadott el, amelyekben egyrészről az alapeljárás felperesével szemben szankciót szabott ki, másrészről hivatalából felmentette őt. A Vilniaus apygardos administracinis teismas (vilniusi megyei közigazgatási bíróság, Litvánia) a hozzá az alapeljárás felperese által e két rendelet megsemmisítése iránt benyújtott kereset alapján eljárva elutasította e keresetet többek között arra hivatkozással, hogy a jelen ügyben végzett bűnügyiinformáció-gyűjtési műveletek jogszerűek voltak, és a bűnügyi hírszerzésről szóló törvény[80] rendelkezéseinek megfelelően összegyűjtött információkat jogszerűen használták fel az alapeljárás felperese által esetlegesen elkövetett hivatali visszaélés fennállásának értékelése céljából.

Az alapeljárás felperese fellebbezést nyújtott be a Lietuvos vyriausiasis administracinis teismashoz (Litvánia legfelsőbb közigazgatási bírósága), a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bírósághoz, arra hivatkozva, miszerint az, hogy az információgyűjtést végző szervek bűnügyiinformáció-gyűjtési eljárás keretében hozzáférnek a forgalmi adatokhoz és magához az elektronikus közlések tartalmához, az alapvető jogok olyan súlyos megsértésének minősül, hogy az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv[81] és az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) rendelkezéseire tekintettel

---

80 A 2012. október 2-i Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos Įstatymasnak (a Litván Köztársaság bűnügyi hírszerzésről szóló törvénye; Žin., 2012, 122-6093. sz.) az alapeljárás tényállására alkalmazandó változata (a továbbiakban: a bűnügyi hírszerzésről szóló törvény).

81 Különösen a 2009. november 25-i 2009/136/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2009. L 337., 11. o.; helyesbítés: HL 2013. L 241., 9. o.) módosított, az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról [helyesen: a személyes adatok kezeléséről] és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv) (HL 2002. L 201., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 514. o.) 15. cikkének (1) bekezdése.

e hozzáférés csak a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem céljából biztosítható. Márpedig az alapeljárás felperese szerint a bűnügyi hírszerzésről szóló törvény[82] azt írja elő, hogy az ilyen adatok nem csupán a súlyos bűncselekmények, hanem a vesztegetéshez kapcsolódó hivatali visszaélések kivizsgálására is felhasználhatók.

A kérdést előterjesztő bíróság szerint az alapeljárás felperese által felvetett kérdések két körülményre vonatkoznak, nevezetesen egyrészről az elektronikus hírközlési szolgáltatók által a súlyos bűncselekmények elleni küzdelemtől és a közbiztonságot érintő súlyos fenyegetettség megelőzésétől eltérő célból megőrzött adatokhoz való hozzáférésre, másrészről pedig, e hozzáférés biztosítását követően ezen adatoknak a vesztegetéshez kapcsolódó hivatali visszaélések kivizsgálására való felhasználására.

A kérdést előterjesztő bíróság, miután emlékeztetett az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv hatályára vonatkozó Privacy International ítélet[83] tanulságaira és a bűncselekmények megelőzésére, kivizsgálására, felderítésére és üldözésére irányuló célkitűzés mértékét illetően a Prokuratuur (Az elektronikus hírközlési adatokhoz való hozzáférés feltételei) ítéletre,[84] megjegyzi, hogy a Bíróság még nem foglalt állást a szóban forgó adatok későbbi felhasználásának az alapvető jogokba való beavatkozásra gyakorolt hatásáról. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az ilyen későbbi felhasználást is a Chartában[85] biztosított alapvető jogokba történő olyan súlyos beavatkozásnak kell-e tekinteni, hogy kizárólag a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem és a közbiztonságot érintő súlyos fenyegetettség megelőzése igazolhatja azt, ami kizárja annak lehetőségét, hogy ezen adatokat a vesztegetéshez kapcsolódó hivatali visszaélésre vonatkozó nyomozásokban felhasználják.

Ítéletével a Bíróság pontosítja a La Quadrature du Net és társai ítéletből[86] és a Commissioner of An Garda Síochána és társai ítéletből[87] eredő ítélkezési gyakorlatának hatályát, megállapítva, hogy az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 15. cikkének a Chartával[88] összefüggésben értelmezett (1) bekezdésével ellentétes, ha az elektronikus hírközlésre vonatkozó olyan személyes adatok, amelyeket az e rendelkezés értelmében hozott jogszabályi intézkedés alapján az elektronikus hírközlési szolgáltatók megőriztek, és amelyeket ezt követően ezen intézkedés alapján a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem céljából az illetékes hatóságok rendelkezésére bocsátottak, felhasználhatók a vesztegetéshez kapcsolódó hivatali visszaélések kivizsgálásához.

A Bíróság álláspontja

Azon feltételeket illetően, amelyek mellett az ilyen közlésekre vonatkozó forgalmi és helymeghatározó adatok a vesztegetéshez kapcsolódó hivatali visszaélésre vonatkozó közigazgatási eljárás során felhasználhatók, a Bíróság először is emlékeztet arra, hogy az elektronikus hírközlési adatvédelmi

---

82 A bűnügyi hírszerzésről szóló törvény 19. cikkének (3) bekezdése.

83 2020. október 6-i ***Privacy International*** ítélet (C-623/17, EU:C:2020:790, 39. pont).

84 2021. március 2-i ***Prokuratuur (Az elektronikus hírközlési adatokhoz való hozzáférés feltételei)*** ítélet (C-746/18, EU:C:2021:152, 33. és 35. pont).

85 A Charta 7. és 8. cikke.

86 2020. október 6-i ***La Quadrature du Net és társai*** ítélet (C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791).

87 2022. április 5-i ***Commissioner of An Garda Síochána és társai*** ítélet (C-140/20, EU:C:2022:258).

88 A Charta 7., 8. és 11. cikke, valamint 52. cikkének (1) bekezdése.

irányelv 15. cikkének (1) bekezdése szerint hozott intézkedés alapján az említett adatokhoz ilyen hozzáférés csak akkor biztosítható, ha ezen adatokat e szolgáltatók e rendelkezésnek megfelelően őrizték meg. Továbbá ugyanezen adatok későbbi felhasználása csak azzal a feltétellel lehetséges, hogy egyrészről ezen adatoknak az elektronikus hírközlési szolgáltatók általi megőrzése megfelelt az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 15. cikke (1) bekezdésének – ahogyan azt a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmezi –, másrészről pedig ugyanezen adatokhoz az illetékes hatóságok számára biztosított hozzáférés is összhangban volt e rendelkezéssel.

Ami az elektronikus hírközlési szolgáltatók által az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 15. cikke Chartával összefüggésben értelmezett (1) bekezdésének megfelelő intézkedés alkalmazásával megőrzött adatok hatóságok általi felhasználásának igazolására alkalmas célokat illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy e rendelkezés lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy kivételeket állapítsanak meg a személyes adatok bizalmas kezelésének biztosítására vonatkozóan az említett irányelv 5. cikkének (1) bekezdésében előírt alapvető kötelezettség, valamint a többek között az ugyanezen irányelv 6. és 9. cikkében említett megfelelő kötelezettségek alól, amennyiben az ilyen jellegű korlátozás egy demokratikus társadalomban szükséges, megfelelő és arányos intézkedésnek minősül a nemzetbiztonság, a nemzetvédelem és a közbiztonság védelme érdekében, vagy a bűncselekmények, illetve az elektronikus hírközlési rendszer jogosulatlan használata megelőzésének, kivizsgálásának, felderítésének és üldözésének a biztosítása érdekében. E célból a tagállamok többek között jogszabályi intézkedéseket fogadhatnak el az adatoknak ezen indokok valamelyike alapján igazolt korlátozott ideig történő megőrzésére vonatkozóan.

Márpedig a Bíróság rámutat, hogy az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 15. cikkének (1) bekezdése nem igazolhatja azt, hogy az elektronikus közlések és az azokhoz kapcsolódó adatok titkosságának biztosítására vonatkozó alapvető kötelezettségtől, különösen pedig az ezen adatok tárolásának ezen irányelv 5. cikkében előírt tilalmától való eltérés váljon főszabállyá, különben ez utóbbi rendelkezés nagyrészt kiüresedne.

A többek között az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 5., 6. és 9. cikkében előírt jogok és kötelezettségek korlátozásának igazolására alkalmas célokat illetően a Bíróság emlékeztet arra, hogy az ezen irányelv 15. cikke (1) bekezdésének első mondatában szereplő célkitűzések felsorolása kimerítő jellegű, így az e rendelkezés alapján elfogadott jogszabályi intézkedésnek ténylegesen és szigorúan e célok egyikének kell megfelelnie.

Ami azokat az általános érdekű célokat illeti, amelyek igazolhatják az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 15. cikkének (1) bekezdése alapján hozott intézkedést, a Bíróság emlékeztet arra, hogy az ítélkezési gyakorlatából, különösen a La Quadrature du Net és társai ítéletből és a Commissioner of An Garda Síochána és társai ítéletből az következik, hogy az arányosság elvének megfelelően e célok között egyfajta hierarchia áll fenn, e célok jelentőségétől függően, és az ilyen intézkedéssel elérni kívánt cél jelentőségének kapcsolatban kell állnia az abból eredő beavatkozás súlyosságával. E tekintetben a nemzetbiztonság védelmére irányuló célkitűzés jelentősége meghaladja az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében említett többi cél, különösen az általánosságban véve az – adott esetben súlyos – bűncselekmények elleni küzdelem, valamint a közbiztonság védelmére irányuló cél jelentőségét. A Charta 52. cikkének (1) bekezdésében előírt egyéb követelmények tiszteletben tartása mellett a nemzetbiztonság védelmére irányuló céllal tehát igazolhatók az olyan intézkedések, amelyek súlyosabb beavatkozásokat jelentenek az alapvető jogokba, mint amelyek e más célokkal igazolhatók.

Közelebbről, a bűncselekmények megelőzésére, kivizsgálására, felderítésére és üldözésére irányuló célkitűzést illetően a Bíróság megállapítja, hogy az arányosság elvének megfelelően kizárólag a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem és a közbiztonságot érintő súlyos fenyegetettség megelőzése igazolhatja a Charta 7. és 8. cikkében biztosított alapvető jogokba történő olyan súlyos beavatkozásokat, mint amelyek a forgalmi és helymeghatározó adatok megőrzésével járnak. Következésképpen általánosságban a bűncselekmények megelőzésére, kivizsgálására, felderítésére és

üldözésére irányuló célkitűzéssel az említett alapvető jogokba történő beavatkozások közül kizárólag a nem súlyos beavatkozások igazolhatók.

Ezen ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem és a közbiztonságot érintő súlyos fenyegetettség megelőzése kisebb jelentőséggel bír a közérdekű célok hierarchiájában, mint a nemzetbiztonság védelme, ellenben ezek jelentősége meghaladja az általánosságban véve a bűncselekmények elleni küzdelem és a közbiztonságot érintő nem súlyos fenyegetettség megelőzésének jelentőségét. Ebben az összefüggésben a Bíróság mindazonáltal emlékeztet arra, hogy a tagállamok azon lehetőségét, hogy a többek között az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 5., 6. és 9. cikkében előírt jogok és kötelezettségek korlátozását igazolják, az ilyen korlátozással járó beavatkozás súlyosságának felmérésével, valamint annak ellenőrzésével kell értékelni, hogy az e korlátozás által elérni kívánt közérdekű cél jelentősége összefügg-e a beavatkozás súlyosságával.

Ezenkívül a Bíróság emlékeztet arra, hogy az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 15. cikkének (1) bekezdése alapján hozott intézkedés alkalmazásával a szolgáltatók által megőrzött forgalmi és helymeghatározó adatokhoz való hozzáférés, amelyet az ezen irányelvet értelmező ítélkezési gyakorlatból következő feltételek teljes mértékű tiszteletben tartásával kell megvalósítani, főszabály szerint csak azzal a közérdekű céllal igazolható, amely miatt e megőrzést e szolgáltatók számára előírták. Ez csak akkor lehet másként, ha a hozzáférés által elérni kívánt cél jelentősége meghaladja a megőrzést igazoló célt.

Márpedig a Bíróság szerint e megfontolások *mutatis mutandis* alkalmazandók az elektronikus hírközlési szolgáltatók által az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 15. cikkének (1) bekezdése értelmében hozott intézkedés alapján megőrzött forgalmi és helymeghatározó adatoknak a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem céljából történő későbbi felhasználására. Az ilyen adatok ugyanis azt követően, hogy azokat megőrizték, és a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem céljából az illetékes hatóságok rendelkezésére bocsátották, nem továbbíthatók más hatóságok részére, és nem használhatók fel az olyan célok elérése érdekében, mint a jelen esetben a vesztegetéshez kapcsolódó hivatali visszaélések elleni küzdelem, amely kisebb jelentőségű a közérdekű célok hierarchiájában, mint a súlyos bűncselekmények elleni küzdelem és a közbiztonságot érintő súlyos fenyegetettség megelőzése. Ilyen helyzetben ugyanis a megőrzött adatokhoz való hozzáférés engedélyezése ellentétes lenne a közérdekű céloknak az előzőekben felidézett ezen hierarchiájával.

d. A személyes adatok kezelése az internetes közösségi hálózatokon

2023. július 4-i Meta Platforms és társai (Közösségi hálózat általános felhasználási feltételei) ítélet (nagytanács) (C-252/21, EU:C:2023:537)

„Előzetes döntéshozatal – A természetes személyek védelme a személyes adatok kezelése vonatkozásában – (EU) 2016/679 rendelet – Internetes közösségi hálózatok – Ilyen hálózat üzemeltetőjének erőfölénnyel való visszaélése – Az e hálózat általános felhasználási feltételeiben előírt, a felhasználóit érintő személyesadat-kezeléssel megvalósított visszaélés – A tagállami versenyhatóság ezen adatkezelés fenti rendeletnek való meg nem felelésének megállapítására vonatkozó hatáskörei – A személyes adatok védelmének felügyeletét ellátó nemzeti hatóságok hatásköreivel fennálló kapcsolat – Az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése – A lojális együttműködés elve – A 2016/679 rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a)–f) pontja – Az adatkezelés jogszerűsége – A 9. cikk (1) és (2) bekezdése – A személyes adatok különleges kategóriáinak kezelése – A 4. cikk 11. pontja – A »hozzájárulás« fogalma”

A Meta Platforms társaság a tulajdonosa a „Facebook” online közösségi hálózatnak, amelyet a magánfelhasználók ingyenesen használhatnak. E közösségi hálózat üzleti modellje az egyéni felhasználókra szabott online hirdetésekből származó finanszírozáson alapul. Az ilyen hirdetés technikai alapját a hálózat és a Meta csoport szintjén kínált online szolgáltatások felhasználói részletes

profiljának automatizált létrehozása képezi. Így ahhoz, hogy az említett közösségi hálózatot használhassák, a felhasználóknak a feliratkozásuk időpontjában el kell fogadniuk a Meta Platforms által meghatározott általános szerződési feltételeket, amelyek az e társaság által meghatározott adatkezelési szabályzatra és cookie-szabályzatra hivatkoznak. Ez utóbbiak értelmében a Meta Platforms a felhasználók által a feliratkozás során közvetlenül szolgáltatott adatokon kívül e felhasználók közösségi hálózaton belüli és azon kívüli tevékenységével kapcsolatos további adatokat gyűjt, és azokat összekapcsolja az érintett felhasználók Facebook-fiókjaival. Ami ez utóbbi adatokat illeti, amelyeket „*off* Facebook adatoknak" is neveznek, egyrészt a harmadik weboldalak és alkalmazások megnyitására vonatkozó adatokról, másrészt pedig a Meta csoporthoz tartozó egyéb online szolgáltatások (köztük az Instagram és a WhatsApp) használatára vonatkozó adatokról van szó. Az így összegyűjtött adatok által alkotott átfogó kép alapján részletes következtetések vonhatók le a fent említett felhasználók preferenciáira és érdeklődési körére vonatkozóan.

2019. február 6-i határozatával a Bundeskartellamt (szövetségi versenyhatóság, Németország) megtiltotta a Meta Platform számára, hogy egyrészt az akkor hatályos általános feltételekben[89] a Facebook közösségi hálózat Németországban lakóhellyel rendelkező magánfelhasználók általi használatát az *off* Facebook adataik kezelésétől tegye függővé, másrészt a hozzájárulásuk nélkül kezelje ezen adatokat. Ezenkívül a szövetségi versenyhatóság arra kötelezte, hogy igazítsa ki ezen általános feltételeket oly módon, hogy azokból egyértelműen kitűnjön, hogy az említett adatokat nem gyűjtik össze, nem hozzák összefüggésbe a Facebook felhasználói fiókokkal, és nem használják fel az érintett felhasználó hozzájárulása nélkül. Végül e hatóság hangsúlyozta, hogy az ilyen hozzájárulás nem érvényes, ha az a közösségi hálózat használatának feltételét képezi. Határozatát azzal indokolta, hogy a szóban forgó adatkezeléssel, amely nem felel meg az általános adatvédelmi rendeletnek,[90] a Meta Platforms visszaélésszerűen kihasználta a közösségi hálózatok piacán fennálló erőfölényét.

A Meta Platforms e határozattal szemben keresetet nyújtott be az Oberlandesgericht Düsseldorfhoz (düsseldorfi regionális felsőbíróság, Németország). Mivel kétségei támadtak egyrészt a versenyhatóságok azon lehetőségét illetően, hogy ellenőrizzék a személyesadat-kezelésnek az általános adatvédelmi rendeletben megfogalmazott követelményeknek való megfelelését, másrészt pedig e rendelet bizonyos rendelkezéseinek értelmezését és alkalmazását illetően, a düsseldorfi regionális felsőbíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz.

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság a nemzeti versenyhatóság annak megállapítására vonatkozó hatásköréről határoz, hogy a személyes adatok kezelése nem felel meg az általános adatvédelmi rendeletnek, valamint arról, hogy milyen kapcsolat áll fenn e hatáskör és a nemzeti adatvédelmi felügyeleti hatóságok hatáskörei között.[91] Ezenkívül pontosításokkal szolgál a közösségi hálózat üzemeltetőjének azon lehetőségéről, hogy kezelje felhasználóinak „különleges" személyes adatait, az ilyen üzemeltető általi adatkezelés jogszerűségének feltételeiről, valamint az e felhasználók által az online közösségi hálózatok nemzeti piacán erőfölényben lévő vállalkozásnak ezen adatkezelés céljából adott hozzájárulás érvényességére vonatkozóan.

A Bíróság álláspontja

---

89 2019. július 31-én a Meta Platforms új általános feltételeket vezetett be, amelyek kifejezetten kimondták, hogy a felhasználó a Facebook termékek használatáért történő fizetés helyett hozzájárul a hirdetések megjelenítéséhez.

90 A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; HL 2021. L 74., 35. o.; a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet).

91 Az általános adatvédelmi rendelet 51–59. cikke értelmében.

Először is, ami a versenyhatóság annak megállapítására vonatkozó hatáskörét illeti, hogy a személyes adatok kezelése nem felel meg az általános adatvédelmi rendeletnek, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az adatvédelmi felügyeleti hatóságokkal való lojális együttműködésre[92] vonatkozó kötelezettségének tiszteletben tartása mellett e hatóság a vállalkozás erőfölénnyel való visszaélésének[93] vizsgálata keretében megállapíthatja, hogy az e vállalkozás által a személyes adatok kezelése tekintetében meghatározott általános felhasználási feltételek és azok végrehajtása nem felel meg e rendeletnek, amennyiben e megállapítás szükséges az ilyen visszaélés fennállásának megállapításához. Mindazonáltal, amikor a versenyhatóság az erőfölénnyel való visszaélés megállapításával összefüggésben megállapítja az általános adatvédelmi rendelet megsértését, nem helyettesíti a felügyeleti hatóságokat.

Így a lojális együttműködés elvére figyelemmel, amikor a versenyhatóságoknak hatáskörük gyakorlása során meg kell vizsgálniuk valamely vállalkozás magatartásának az általános adatvédelmi rendelet rendelkezéseivel való összeegyeztethetőségét, egyeztetniük kell egymással és lojálisan együtt kell működniük az érintett nemzeti felügyeleti hatóságokkal vagy a fő felügyeleti hatósággal. E hatóságok mindegyike köteles tiszteletben tartani egymás jogköreit és hatásköreit, oly módon, hogy tiszteletben tartsák az általános adatvédelmi rendeletből eredő kötelezettségeket és e rendelet célkitűzéseit, valamint biztosítsák azok hatékony érvényesülését. Ebből következik, hogy amennyiben valamely vállalkozás erőfölénnyel való visszaélésének megállapítására irányuló vizsgálat keretében a nemzeti versenyhatóság úgy ítéli meg, hogy meg kell vizsgálni e vállalkozás magatartásának az általános adatvédelmi rendelet rendelkezéseivel való összeegyeztethetőségét, az említett hatóságnak ellenőriznie kell, hogy e magatartás vagy hasonló magatartás már tárgyát képezte-e az illetékes nemzeti felügyeleti hatóság, a fő felügyeleti hatóság vagy akár a Bíróság határozatának. Ha ez az eset áll fenn, a nemzeti versenyhatóság attól nem térhet el, jóllehet szabadon vonhatja le belőle a versenyjog alkalmazására vonatkozó következtetéseit.

Amennyiben e hatóságnak kétségei vannak az illetékes nemzeti felügyeleti hatóság vagy a fő felügyeleti hatóság által végzett értékelés terjedelmével kapcsolatban, ha a szóban forgó magatartást vagy az ahhoz hasonló magatartást e hatóságok egyidejűleg vizsgálják, vagy ha az említett hatóságok által végzett vizsgálat hiányában úgy ítéli meg, hogy a vállalkozás magatartása nem felel meg az általános adatvédelmi rendelet rendelkezéseinek, a nemzeti versenyhatóságnak konzultálnia kell e hatóságokkal, és együttműködésüket kell kérnie annak érdekében, hogy eloszlassa kétségeit, vagy eldöntse, hogy meg kell-e várni az érintett felügyeleti hatóság határozatának meghozatalát, mielőtt megkezdené saját értékelésének elvégzését. Amennyiben észszerű határidőn belül nem emelnek kifogást vagy nem válaszolnak, a nemzeti versenyhatóság folytathatja saját vizsgálatát.

Másodszor, ami a személyes adatok különleges kategóriáinak[94] kezelését illeti, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy abban az esetben, ha az online közösségi hálózat felhasználója az e rendelkezésben említett egy vagy több adatkategóriával kapcsolatos weboldalakat vagy alkalmazásokat nyit meg, és adott esetben feliratkozás vagy online megrendelések során ott adatokat ad meg, az ezen online közösségi hálózat

---

92 E kötelezettséget az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése mondja ki.

93 Az EUMSZ 102. cikk értelmében.

94 E kategóriákat az általános adatvédelmi rendelet 9. cikkének (1) bekezdése említi. E rendelkezés kimondja, hogy „[a] faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a természetes személyek egyedi azonosítását célzó genetikai és biometrikus adatok, az egészségügyi adatok és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkozó személyes adatok kezelése tilos”.

üzemeltetője általi személyesadat-kezelést [95] az általános adatvédelmi rendelet 9. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „személyes adatok különleges kategóriáira vonatkozó adatkezelésnek" kell tekinteni, ha ezen adatkezelés az e különleges kategóriák valamelyikébe tartozó információkra utalhat, függetlenül attól, hogy ezen információk e hálózat valamely felhasználójára vagy bármely más természetes személyre vonatkoznak. Az ilyen adatkezelés főszabály szerint – bizonyos eltérési lehetőségek mellett – tilos.[96]

Ez utóbbi tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy amennyiben valamely online közösségi hálózat felhasználója olyan weboldalakat vagy alkalmazásokat nyit meg, amelyek az említett egy vagy több adatkategóriával kapcsolatos információkra utalhatnak, nem hozza kifejezetten nyilvánosságra[97] az e megnyitásra vonatkozó, az ezen online közösségi hálózat üzemeltetője által cookie-k vagy hasonló adatrögzítési technológiák révén gyűjtött adatokat. Egyébiránt, amennyiben ilyen weboldalakon vagy ilyen alkalmazásokban adatokat visz be, vagy ha az e weboldalakba és alkalmazásokba beépített olyan kiválasztási gombokra kattint, mint például a „tetszik", a „megosztás", vagy azon gombok, amelyek lehetővé teszik a felhasználó számára, hogy magát ezen oldalakon vagy alkalmazásokban a közösségi hálózat felhasználói fiókjához kapcsolódó csatlakozási azonosítók, a telefonszáma vagy az e-mail-címe használatával azonosítsa, az ilyen felhasználó csak abban az esetben hozza kifejezetten nyilvánosságra az így bevitt vagy az e gombokra való kattintásból származó adatokat, ha előzetesen – adott esetben a tények teljes ismeretében végzett egyéni beállítás alapján – kifejezetten kinyilvánította azon döntését, hogy a rá vonatkozó adatokat korlátlan számú személy számára nyilvánosan hozzáférhetővé teszi.

Harmadszor, ami általánosabban a személyes adatok kezelésének jogszerűségére vonatkozó feltételeket illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy az általános adatvédelmi rendelet értelmében az adatkezelés akkor és annyiban jogszerű, ha és amennyiben az érintett ahhoz egy vagy több konkrét célból hozzájárulását adta.[98] Ilyen hozzájárulás hiányában, illetve ha a hozzájárulás nem önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű, az ilyen adatkezelés mégis indokolt, ha megfelel a szükségesség valamely követelményének,[99] amelyet szigorúan kell értelmezni. Márpedig az

---

95 Ez az adatkezelés abból áll, hogy integrált interfészek, cookie-k vagy hasonló adatrögzítési technológiák segítségével gyűjtik az e weboldalak és alkalmazások megnyitásából származó adatokat, valamint a felhasználó által bevitt adatokat, ezen adatok összességét összekapcsolják e felhasználó közösségi hálózati fiókjával, és az említett adatokat az üzemeltető felhasználja.

96 Ezen eltérési lehetőségeket az általános adatvédelmi rendelet 9. cikkének (2) bekezdése tartalmazza. E rendelkezés kimondja: „Az (1) bekezdés nem alkalmazandó abban az esetben, ha:

a) az érintett kifejezett hozzájárulását adta az említett személyes adatok egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez, kivéve, ha az uniós vagy tagállami jog úgy rendelkezik, hogy az (1) bekezdésben említett tilalom nem oldható fel az érintett hozzájárulásával;

[…]

e) az adatkezelés olyan személyes adatokra vonatkozik, amelyeket az érintett kifejezetten nyilvánosságra hozott;

f) az adatkezelés jogi igények előterjesztéséhez, érvényesítéséhez, illetve védelméhez szükséges, vagy amikor a bíróságok igazságszolgáltatási feladatkörükben járnak el;

[…]".

97 Az általános adatvédelmi rendelet 9. cikke (2) bekezdésének e) pontja értelmében.

98 Az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a) pontja értelmében.

99 E követelményeket az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének b)–f) pontja említi. E rendelkezések értelmében az adatkezelés csak akkor és annyiban jogszerű, ha többek között olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél (az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének b) pontja), az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges (az általános adatvédelmi

online közösségi hálózat felhasználói személyes adatainak e közösségi hálózat üzemeltetője általi kezelése csak azzal a feltétellel tekinthető úgy, mint amely olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelynek az említett felhasználók szerződő felei, hogy ezen adatkezelés objektíve elengedhetetlen az ugyanezen felhasználóknak nyújtott szerződéses szolgáltatás szerves részét képező cél megvalósításához, és ezért a szerződés fő célja ezen adatkezelés hiányában nem érhető el.

Ezenkívül a Bíróság szerint a szóban forgó adatkezelés csak azzal a feltétellel tekinthető az adatkezelő vagy valamely harmadik személy e rendelkezés értelmében vett jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükségesnek, hogy az említett gazdasági szereplő jelezte a kezeléssel érvényesített jogos érdeket azon felhasználóknak, akiktől az adatokat gyűjtötték, valamint azt hogy erre az adatkezelésre az adatkezeléshez feltétlenül szükséges határokon belül kerül sor, és hogy az ellentétes érdekeknek az összes releváns körülményre tekintettel történő mérlegeléséből kitűnik, hogy e felhasználók érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai nem élveznek elsőbbséget az adatkezelő vagy valamely harmadik fél fent említett jogos érdekével szemben. Márpedig a Bíróság többek között úgy ítéli meg, hogy hozzájárulásuk hiányában az említett felhasználók érdekei és alapvető jogai elsőbbséget élveznek az online közösségi hálózat üzemeltetőjének a tevékenységét finanszírozó hirdetések személyre szabásához fűződő érdekével szemben.

Végül a Bíróság pontosítja, hogy a szóban forgó adatkezelés akkor igazolt, ha az ténylegesen az uniós jog vagy az érintett tagállam joga alapján az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges, e jogalap közérdekű célt szolgál, és arányos az elérni kívánt jogszerű céllal, valamint ezen adatkezelésre a feltétlenül szükséges határokon belül kerül sor.

Negyedszer és utolsósorban, az érintett felhasználóknak az általános adatvédelmi rendelet alapján az adataik kezeléséhez való hozzájárulásának érvényességét illetően a Bíróság úgy ítéli meg, hogy azon körülmény, hogy valamely online közösségi hálózat üzemeltetője erőfölényben van az online közösségi hálózatok piacán, önmagában nem zárja ki, hogy az ilyen hálózat felhasználói érvényesen hozzájárulhassanak a személyes adataik ezen üzemeltető általi kezeléséhez. E körülmény azonban, mivel az ilyen helyzet érintheti e felhasználók választási szabadságát, továbbá az utóbbiak és az említett adatkezelő közötti egyértelműen egyenlőtlen viszonyt idézhet elő, fontos tényezőnek minősül annak meghatározása szempontjából, hogy a hozzájárulást ténylegesen érvényesen, és különösen önkéntesen adták-e meg, amit az említett üzemeltetőnek kell bizonyítania.[100]

Közelebbről, a szóban forgó közösségi hálózat felhasználóinak jogosultnak kell lenniük arra, hogy a szerződéskötési folyamat keretében egyedileg megtagadják a szerződés teljesítéséhez nem szükséges

---

rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének c) pontja), vagy az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges (az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének f) pontja).

100 Az általános adatvédelmi rendelet 7. cikkének (1) bekezdése szerint.

konkrét adatkezelési műveletekhez való hozzájárulásukat, anélkül azonban, hogy kötelesek lennének teljes egészében lemondani az online közösségi hálózat üzemeltetője által kínált szolgáltatás igénybevételéről, ami azt jelenti, hogy az említett felhasználóknak – adott esetben megfelelő díjazás ellenében – olyan egyenértékű alternatívát ajánlanak fel, amelyhez nem kapcsolódnak ilyen adatkezelési műveletek. Ezenfelül lehetővé kell tenni, hogy az *off* Facebook adatok kezeléséhez külön hozzájárulást lehessen adni.

e. A személyes adatokhoz való hozzáférés joga

2023. október 26-i FT (Az egészségügyi dokumentáció másolatai) ítélet (C-307/22, EU:C:2023:811)

„Előzetes döntéshozatal – Személyes adatok kezelése – (EU) 2016/679 rendelet – 12., 15. és 23. cikk – Az érintettnek az adatkezelés tárgyát képező adataihoz való hozzáférési joga – Az ezen adatok első másolatának díjmentes megszerzéséhez való jog – A beteg adatainak az orvos általi kezelése – Egészségügyi dokumentáció – A hozzáférés iránti kérelem indokai – Az adatok felhasználása a kezelőorvos felelősségének megállapítása céljából – A »másolat« fogalma”

DW azzal a kérelemmel fordult fogorvosához, FT-hez, hogy díjmentesen adja át részére egészségügyi dokumentációjának első másolatát. E kérelmet azzal a céllal terjesztette elő, hogy a fogorvosi ellátások részére történő nyújtása során FT által állítólagosan elkövetett hibákért FT-t felelősségre vonja.

A német jog alapján, amelynek értelmében a beteg akkor kaphatja meg az egészségügyi dokumentációjának másolatát, ha megtéríti az orvos részére az ebből eredő költségeket,[101] FT megtagadta, hogy ilyen másolatot bocsásson DW rendelkezésére, aminek következtében ez utóbbi keresetet indított. Mind az elsőfokú bíróság, mind pedig a fellebbviteli bíróság helyt adott DW arra irányuló kérelmének, hogy díjmentesen adják át részére az egészségügyi dokumentációjának első másolatát.

A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország), amelyhez FT felülvizsgálati kérelemmel fordult, az általános adatvédelmi rendelet azon rendelkezéseinek értelmezését kérte a Bíróságtól, amelyek az érintett személy adataihoz való hozzáférési joga gyakorlásának feltételeire, valamint e jog hatályának korlátozására vonatkoznak.[102]

Ítéletében a Bíróság mindenekelőtt megállapítja az adatkezelő azon kötelezettségét, hogy az érintett kérelmére díjmentesen bocsássa rendelkezésre személyes adatainak első másolatát az ezen adatok kezeléséről való tudomásszerzésre és az adatkezelés jogszerűségének ellenőrzésére irányuló, az általános adatvédelmi rendelet preambulumában kifejezetten említett céloktól eltérő célokból. Ezt követően a Bíróság megállapítja a tagállamok azon lehetőségének korlátait, hogy az adatkezelő gazdasági érdekeire tekintettel korlátozzák az adatok másolatának megszerzéséhez való jogot, előírva az érintett számára az ezen adatkezelőnél e tekintetben felmerült költségek megfizetését. Végül

---

101 A Bürgerliches Gesetzbuch (német polgári törvénykönyv) 630 g. §-a (2) bekezdésének második mondata.

102 Konkrétabban a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; HL 2021. L 74., 35. o.; a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet) 12. cikke (5) bekezdésének, 15. cikke (1) és (3) bekezdésének és 23. cikke (1) bekezdése i) pontjának értelmezését.

megvizsgálja, hogy bizonyos esetekben szükséges-e az érintett rendelkezésére bocsátani az egészségügyi dokumentációjában szereplő adatok teljes másolatát.

A Bíróság álláspontja

Először is, azon kérdést illetően, hogy az adatkezelőt akkor is terheli-e az a kötelezettség, hogy az adatkezelés tárgyát képező személyes adatainak első másolatát ingyenesen az érintett rendelkezésére kell bocsátania, ha e kérelmet az általános adatvédelmi rendelet preambulumában kifejezetten említettektől eltérő céllal indokolták, a Bíróság emlékeztet arra, hogy e rendelet 15. cikke (3) bekezdésének első mondata arra jogosítja fel az érintettet, hogy változatlan reprodukcióhoz jusson hozzá a tág értelemben vett azon személyes adatairól, amelyek „az adatkezelő általi adatkezelésnek" minősítendő műveletek tárgyát képezik.[103] Ezenkívül az általános adatvédelmi rendelet releváns rendelkezéseinek[104] együttes olvasatából következik egyrészt az érintett azon joga, hogy az adatkezelés tárgyát képező személyes adatairól díjmentesen első másolatot kapjon, másrészt pedig az adatkezelő számára biztosított azon lehetőség, hogy bizonyos feltételek mellett az adminisztratív költségeket figyelembe vevő, észszerű összegű költségeket számítson fel, vagy megtagadja a kérelem teljesítését, ha az nyilvánvalóan megalapozatlan vagy túlzó.

Ugyanakkor e rendelkezések egyike sem teszi függővé a személyes adatok első másolatának díjmentes rendelkezésre bocsátását attól a feltételtől, hogy az érintett a kérelmének igazolására irányuló indokra hivatkozzon. Ennélfogva a kérelmeknek az általános adatvédelmi rendelet preambulumában[105] kifejezetten szereplő indokai nem korlátozhatják a fenti rendelkezések hatályát. Így az egészségügyi adatokhoz való hozzáférés joga[106] nem korlátozható – a hozzáférés megtagadása vagy ellenszolgáltatás megfizetésének előírása révén – ezen indokok valamelyikére, ami az első másolat díjmentes megszerzéséhez való jogra is érvényes.

Ezenkívül az adatok első másolata díjmentességének elve, valamint az, hogy nem kell a hozzáférés iránti kérelmet igazoló konkrét indokra hivatkozni, szükségképpen hozzájárul az érintett számára az általános adatvédelmi rendelet által biztosított jogok gyakorlásának megkönnyítéséhez. Következésképpen, tekintettel arra a jelentőségre, amelyet e rendelet a személyes adatokhoz való hozzáféréshez való jognak tulajdonít e rendelet céljainak elérése érdekében, a fenti jog gyakorlása nem függhet az uniós jogalkotó által kifejezetten elő nem írt feltételektől.

Másodszor, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a tagállamok nem jogosultak olyan nemzeti jogszabály elfogadására, amely az adatkezelő gazdasági érdekeinek védelme céljából az érintettre hárítja a személyes adatai első másolatának költségeit.

Kétségtelen, hogy az általános adatvédelmi rendelet alapján az érintett azon joga, hogy díjmentesen megkapja személyes adatainak első másolatát, nem abszolút jog, és bizonyos feltételek mellett mások jogainak és szabadságainak védelme igazolhatja e jog korlátozását.[107] A jelen ügyben azonban, amennyiben a nemzeti jogszabálynak az a célja, hogy a másolatok szükségtelen kérelmezésének

---

103 2023. május 4-i ***Österreichische Datenschutzbehörde és CRIF*** ítélet (C-487/21, EU:C:2023:369, 28. pont).

104 Az általános adatvédelmi rendelet 12. cikkének (5) bekezdése, valamint 15. cikkének (1) és (3) bekezdése.

105 Az általános adatvédelmi rendelet (63) preambulumbekezdésének első mondata úgy rendelkezik, hogy „[a]z érintett jogosult, hogy hozzáférjen a rá vonatkozóan gyűjtött adatokhoz, valamint arra, hogy egyszerűen és észszerű időközönként, az adatkezelés jogszerűségének megállapítása és ellenőrzése érdekében gyakorolja e jogát".

106 Az általános adatvédelmi rendelet 15. cikkének (1) bekezdésében biztosított jog.

107 Az általános adatvédelmi rendelet 23. cikke (1) bekezdésének i) pontja alapján.

megelőzése révén védje a kezelőorvosok gazdasági érdekeit, az ilyen megfontolások nem tartozhatnak mások jogainak és szabadságainak körébe.

Az ilyen szabályozás ugyanis ahhoz vezet, hogy nemcsak a szükségtelen kérelmektől, hanem a kezelt személyes adatok első, díjmentes másolatának jogszerű okból történő megszerzésére irányuló kérelmektől is visszatartja az érintettet. Következésképpen szükségszerűen sérti az első példány díjmentességének elvét, így meghiúsítja az érintett személynek az adataihoz való, az általános adatvédelmi rendeletben előírt hozzáférési jog hatékony érvényesülését, és ennek következtében az e rendelet által biztosított védelmet.

A Bíróság hangsúlyozza továbbá, hogy az általános adatvédelmi rendelet figyelembe vette az adatkezelők gazdasági érdekeit, és meghatározza azokat a körülményeket, amelyek esetén az adatkezelő a személyes adatok másolatának rendelkezésre bocsátásával kapcsolatos költségek megfizetését követelheti.

Harmadszor és utolsósorban a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az orvos és a beteg közötti kapcsolat keretében a személyes adatok másolatának igényléséhez való jog azt foglalja magában, hogy az érintettnek ezen adatok összességének eredetihez hű és érthető reprodukcióját kell átadni. E jog feltételezi annak jogát, hogy az érintett az egészségügyi dokumentációban szereplő dokumentumokról teljes másolatot kapjon, amennyiben ez elengedhetetlen ahhoz, hogy az érintett ellenőrizhesse azok pontosságát és teljességét, valamint azok érthetőségének biztosítása céljából.

E tekintetben rámutat, hogy az egészségre vonatkozó személyes adatokat illetően az általános adatvédelmi rendelet pontosítja, hogy az érintettek hozzáférési joga kiterjed a „például a diagnózis[t], a vizsgálati leletek[et], a kezelőorvosok véleményei[t], valamint a kezeléseket és a beavatkozásokat tartalmazó egészségügyi dokumentációk [adataira]”[108]. Az uniós jogalkotó ezen adatok érzékenysége miatt hangsúlyozta annak jelentőségét, hogy a természetes személyeknek az egészségügyi dokumentációjukban szereplő adataikhoz való hozzáférése a lehető legteljesebb és legpontosabb, de emellett könnyen érthető is legyen.

Márpedig a vizsgálati leleteket, a kezelőorvosi véleményeket és a betegen végzett kezelésekre vagy beavatkozásokra vonatkozó dokumentumokat illetően, amelyek főszabály szerint számos technikai adatot, sőt képeket is magukban foglalnak, az a tény, hogy az orvosok ezen adatokról csupán összefoglalást vagy összeállítást készítenek annak érdekében, hogy azokat összesített formában bocsássák rendelkezésre, azzal a kockázattal járhat, hogy bizonyos releváns adatok kimaradnak, vagy azokat helytelenül közlik, vagy mindenesetre megnehezítheti a betegek számára azok pontosságának és teljességének ellenőrzését, valamint azok megértését.

f. Közigazgatási bírságok kiszabása az általános adatvédelmi rendelet megsértése miatt

2023. december 5-i Nacionalinis visuomenės sveikatos centras ítélet (nagytanács) (C-683/21, EU:C:2023:949)

„Előzetes döntéshozatal – A személyes adatok védelme – (EU) 2016/679 rendelet – A 4. cikk 2. és 7. pontja – Az »adatkezelés« és az »adatkezelő« fogalma – Mobiltelefonos informatikai alkalmazás fejlesztése – 26. cikk

108 Az általános adatvédelmi rendelet (63) preambulumbekezdése.

– Közös adatkezelés – 83. cikk – Közigazgatási bírságok kiszabása – Feltételek – A jogsértés szándékos vagy gondatlan jellegére vonatkozó követelmény – Az adatkezelőnek az adatfeldolgozó által végzett személyesadat-kezelésért fennálló felelőssége”

2020-ban a Covid19-világjárvány megfelelő kezelése érdekében a litván hatóságok úgy határoztak, hogy mobiltelefonos informatikai alkalmazás beszerzését szervezik meg. A mobilalkalmazás célja a Covid19-vírushordozókkal kapcsolatban álló személyek adatainak rögzítése és követése révén a járványügyi helyzet nyomon követése volt.

A beszerzéssel megbízott Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos (az egészségügyi minisztérium felügyelete alatt álló nemzeti közegészségügyi központ, Litvánia; a továbbiakban: NVSC) e célból kapcsolatba lépett az UAB „IT sprendimai sėkmei” nevű társasággal (a továbbiakban: ITSS társaság), egy ilyen mobilalkalmazás létrehozását kérve. Ezt követően az NVSC alkalmazottai olyan elektronikus leveleket intéztek e társasághoz, amelyek többek között a mobilalkalmazásban szerepeltetendő kérdésekre vonatkoztak.

A 2020 áprilisa és májusa közötti időszakban az ITSS társaság által létrehozott mobilalkalmazás nyilvánosan hozzáférhető volt. Következésképpen 3802 személy használta és adta meg az alkalmazásban kért, őt érintő adatokat. Az NVSC azonban a szükséges pénzügyi forrás hiányában nem ítélt oda az ITSS társaságnak a mobilalkalmazása hivatalos beszerzésére irányuló közbeszerzési szerződést, és lezárta a vonatkozó eljárást.

Időközben a nemzeti felügyeleti hatóság vizsgálatot indított a mobilalkalmazás használatából származó személyes adatok kezelésére vonatkozóan. E hatóság a vizsgálatot követően hozott határozatával közigazgatási bírságokat szabott ki az NVSC-re és a közös adatkezelőnek tekintett ITSS társaságra is.

Az NVSC megtámadta ezt a határozatot a Vilniaus apygardos administracinis teismas (Vilnius megyei közigazgatási bíróság, Litvánia) előtt. Mivel kétségei támadtak az általános adatvédelmi rendelet[109] több rendelkezésének értelmezését illetően, e bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz.

A nagytanácsban eljáró Bíróság ítéletében pontosítja az „adatkezelő”, a „közös adatkezelő” és az „adatkezelés” fogalmát,[110] és határoz arról a lehetőségről, hogy közigazgatási bírságot szabjanak ki az adatkezelővel szemben[111] abban az esetben, ha az általános adatvédelmi rendelet rendelkezéseinek szankcionált megsértését nem szándékosan vagy gondatlanságból követték el.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság rámutat, hogy az a jogalany, amely egy vállalkozást mobiltelefonos informatikai alkalmazás fejlesztésével bízott meg, és ezzel összefüggésben részt vett a személyes adatok céljainak és eszközeinek a mobilalkalmazással történő meghatározásában, adatkezelőnek tekinthető.[112] Ezt a

---

109 A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; HL 2021. L 74., 35. o.; a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet).

110 Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontjában, 26. cikkének (1) bekezdésében, illetve 4. cikkének 2. pontjában meghatározottak szerint.

111 Az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke értelmében.

112 Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 7. pontja értelmében.

megállapítást az sem kérdőjelezi meg, hogy ez a jogalany nem járult hozzá kifejezetten az ilyen adatkezelésre irányuló konkrét műveletek elvégzéséhez vagy az említett mobilalkalmazás nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételéhez, és nem szerezte meg a mobilalkalmazás tulajdonjogát, kivéve ha a mobilalkalmazás nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételét megelőzően kifejezetten ellenezte a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tételt és az abból nyert személyes adatok kezelését.

Másodszor, a Bíróság megjegyzi, hogy két jogalany közös adatkezelőnek való minősítésének nem feltétele, hogy a jogalanyok között megállapodás álljon fenn a személyes adatok kezelése céljainak és eszközeinek meghatározását illetően, vagy hogy létezzen olyan megállapodás, amely meghatározza a közös adatkezelésre irányadó feltételeket. Kétségtelen, hogy az általános adatvédelmi rendelet[113] alapján a közös adatkezelőknek a közöttük létrejött megállapodás révén átlátható módon kell meghatározniuk a rendelet követelményeinek való megfelelés biztosítására vonatkozó kötelezettségeiket. Az ilyen megállapodás fennállása azonban nem az előfeltétele annak, hogy két vagy több jogalany közös adatkezelőnek minősüljön, hanem olyan kötelezettség, amelyet az általános adatvédelmi rendelet az ilyennek minősített közös adatkezelők számára az e rendelet rájuk vonatkozó követelményeinek való megfelelés biztosítása érdekében ír elő. Ez a minősítés így tehát pusztán abból ered, hogy több jogalany vett részt az adatkezelés céljainak és eszközeinek meghatározásában.

Ami az adatkezelés céljainak és eszközeinek az érintett jogalanyok általi együttes meghatározását illeti, a Bíróság pontosítja, hogy az ezek meghatározásában való részvétel különböző formákban nyilvánulhat meg: következhet közös vagy egybehangzó döntéseikből is. Márpedig ez utóbbi esetben az említett döntéseknek ki kell egészíteniük egymást, oly módon, hogy mindegyiküknek konkrét hatása legyen az adatkezelés céljainak és eszközeinek meghatározására.

Harmadszor, a Bíróság ismerteti, hogy a személyes adatoknak a mobilalkalmazás informatikai tesztelése céljából történő felhasználása adatkezelésnek minősül.[114] Más a helyzet azonban, ha az ilyen adatokat olyan módon anonimizálták, amelynek következtében az érintett nem vagy többé nem azonosítható, illetve ha nem létező természetes személyre vonatkozó, fiktív adatokról van szó.

Egyrészt ugyanis az a kérdés, hogy a személyes adatokat informatikai tesztelésekhez vagy más célokra használják-e fel, nem befolyásolja a művelet „adatkezelésnek” való minősítését. Másrészt kizárólag a személyes adatokra vonatkozó adatkezelés minősíthető az általános adatvédelmi rendelet értelmében vett „adatkezelésnek”. Márpedig a fiktív vagy anonim adatok nem minősülnek személyes adatoknak.

Negyedszer és utolsósorban a Bíróság megállapítja, hogy az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke értelmében közigazgatási bírság csak akkor szabható ki az adatkezelővel szemben, ha megállapítást nyer, hogy az adatkezelő[115] szándékosan vagy gondatlanságból sértette meg a rendeletben foglalt szabályokat.

E tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy az uniós jogalkotó nem hagyott mérlegelési mozgásteret a tagállamok számára azon anyagi jogi feltételeket illetően, amelyeket a felügyeleti hatóságnak tiszteletben kell tartania, amikor úgy dönt, hogy e rendelkezés alapján közigazgatási bírságot szab ki az adatkezelőre. Mindazonáltal az a tény, hogy az általános adatvédelmi rendelet ily módon lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy kivételeket írjanak elő az adott tagállami székhelyű közhatalmi vagy

---

113 Az általános adatvédelmi rendelet (79) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 26. cikkének (1) bekezdése.

114 Az általános adatvédelmi rendelet 4. cikkének 2. pontja értelmében.

115 A 83. cikk (4)–(6) bekezdésében említett jogsértés.

egyéb, közfeladatot ellátó szervek tekintetében,[116] valamint hogy követelményeket írhatnak elő a felügyeleti hatóságok által a bírság kiszabása érdekében követendő eljárásra vonatkozóan,[117] nem jelenti azt, hogy a tagállamok ilyen anyagi jogi feltételeket is előírhatnak.

E feltételeket illetően a Bíróság megjegyzi, hogy az általános adatvédelmi rendeletben felsorolt azon elemek között, amelyek alapján a felügyeleti hatóság közigazgatási bírságot szab ki az adatkezelőre, szerepel „a jogsértés szándékos vagy gondatlan jellege”[118]. Ezzel szemben e tényezők egyike sem utal bármiféle olyan lehetőségre, hogy az adatkezelő vétkes magatartása hiányában megállapítható lenne az adatkezelő felelőssége. Így tehát kizárólag az általános adatvédelmi rendeletben foglalt rendelkezések adatkezelő által szándékosan vagy gondatlanságból történő megsértése eredményezheti a rendelet 83. cikke alapján az adatkezelővel szembeni közigazgatási bírság kiszabását.

A Bíróság hozzáteszi, hogy ezt az értelmezést az általános adatvédelmi rendelet általános rendszere és célja is alátámasztja. Ebben az összefüggésben pontosítja, hogy az adott ügy sajátos körülményeivel indokolható esetben a közigazgatási bírság kiszabását lehetővé tevő, az általános adatvédelmi rendelet szerinti szankciórendszer megléte az adatkezelők és az adatfeldolgozók számára ösztönzést jelent a rendeletnek való megfelelésre, és a közigazgatási bíróságok visszatartó hatásuk révén elősegítik az érintettek védelmének megerősítését. Az uniós jogalkotó azonban nem tartotta szükségesnek, hogy akár vétkesség hiányában is előírja a közigazgatási bírság kiszabásának lehetőségét. Figyelemmel arra, hogy az általános adatvédelmi rendelet egyenértékű és egységes védelmi szintet céloz meg, és azt ezért az Unió egész területén következetesen kell alkalmazni, e céllal ellentétes lenne, ha lehetővé tennék a tagállamok számára, hogy ilyen bírságkiszabási rendszert írjanak elő.

A Bíróság továbbá megállapítja, hogy közigazgatási bírság szabható ki az adatkezelővel szemben az adatfeldolgozó által az adatkezelő nevében végzett személyesadat-kezelési műveletekre tekintettel, kivéve, ha e műveletekkel összefüggésben az adatfeldolgozó saját célból kezelt személyes adatokat, vagy ezeket az adatokat az adatkezelő által meghatározott adatkezelési környezettel, illetve szabályokkal összeegyeztethetetlen vagy oly módon kezelte, hogy észszerűen nem állapítható meg, hogy az adatkezelő hozzájárult volna ehhez. Ebben az esetben az adatfeldolgozót adatkezelőnek kell tekinteni.

2023. december 5-i Deutsche Wohnen ítélet (nagytanács) (C-807/21, EU:C:2023:950)

„Előzetes döntéshozatal – A személyes adatok védelme – (EU) 2016/679 rendelet – A 4. cikk 7. pontja – Az »adatkezelő« fogalma – Az 58. cikk (2) bekezdése – A felügyeleti hatóságok korrekciós intézkedések előírására vonatkozó hatásköre – 83. cikk – Közigazgatási bírságok jogi személlyel szembeni kiszabása – Feltételek – A tagállamok mérlegelési mozgástere – A jogsértés szándékos vagy gondatlan jellegének követelménye”

---

116 Az általános adatvédelmi rendelet 83. cikkének (7) bekezdése előírja, hogy „[…] minden egyes tagállam megállapíthatja az arra vonatkozó szabályokat, hogy az adott tagállami székhelyű közhatalmi vagy egyéb, közfeladatot ellátó szervvel szemben kiszabható-e közigazgatási bírság, és ha igen, milyen mértékű”.

117 Az általános adatvédelmi rendelet (129) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 83. cikkének (8) bekezdése alapján.

118 Az általános adatvédelmi rendelet 83. cikke (2) bekezdésének b) pontja.

A Deutsche Wohnen SE (a továbbiakban: DW) olyan ingatlanvállalkozás, amely közvetve, különböző társaságokban fennálló részesedések révén számos kereskedelmi és lakóegységgel rendelkezik. Üzleti tevékenysége keretében ezen egységek bérlőinek személyes adatait kezeli.

A 2017-ben és 2019-ben végzett két ellenőrzést követően a Berliner Beauftragte für den Datenschutz (berlini felügyeleti hatóság, Németország) megállapította, hogy a DW több alkalommal is megsértette a GDPR-t.[119] 2019. október 30-i határozatával e felügyeleti hatóság e jogcímen közigazgatási bírságokat szabott ki a DW-vel szemben.

A DW e határozattal szemben keresetet nyújtott be a Landgericht Berlinhez (berlini regionális bíróság, Németország), amely az eljárást további intézkedés nélkül megszüntette. E bíróság megállapította, hogy a német jogszabályok[120] értelmében szabálysértés csak természetes személlyel szemben állapítható meg, jogi személlyel szemben azonban nem. Ezenkívül, ha megállapítást nyer valamely jogi személy felelőssége, kizárólag a szervei tagjainak vagy a képviselőinek cselekményei tudhatók be neki. A Staatsanwaltschaft Berlin (berlini ügyészség, Németország) jogorvoslattal élt e határozattal szemben a Kammergericht Berlin (berlini regionális felsőbíróság, Németország) előtt. Ebben az összefüggésben e bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult a Bírósághoz a GDPR[121] értelmezésével kapcsolatban.

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság arról foglal állást, hogy milyen feltételek mellett lehet a GDPR alapján közigazgatási bírságokat kiszabni. Először is azt a kérdést vizsgálja, hogy a tagállamok a közigazgatási bírság jogi személlyel szembeni kiszabását függővé tehetik-e attól a feltételtől, hogy e rendelet megsértését ezt megelőzően betudják egy azonosított természetes személynek. Másodszor azt a kérdést vizsgálja, hogy a GDPR rendelkezéseinek szankcionált megsértését szándékosan vagy gondatlanságból kell-e elkövetni.[122]

A Bíróság álláspontja

Ami a GDPR alapján közigazgatási bírság jogi személlyel szembeni kiszabását illeti, a Bíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy a GDPR-ben meghatározott elvek, tilalmak és kötelezettségek címzettjei különösen az „adatkezelők”, amelyek felelőssége kiterjed a személyes adatok minden olyan kezelésére, amelyet ők maguk végeznek, vagy amelyeket az ő nevükben végeznek. A GDPR rendelkezéseinek megsértése esetén ez a felelősség képezi az alapját annak, hogy e rendelet 83. cikke alapján az adatkezelővel szemben közigazgatási bírságot szabjanak ki. Ugyanakkor az uniós jogalkotó az ilyen felelősség meghatározása szempontjából nem tett különbséget a természetes és a jogi személyek között, mivel e felelősségnek kizárólag az a feltétele, hogy a természetes és jogi személyek önállóan vagy másokkal együtt meghatározzák a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit.[123] Ennélfogva főszabály szerint az e feltételnek megfelelő valamennyi személy felelősséggel tartozik

---

119 A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 4. o.; HL 2021. L 74., 35. o.; a továbbiakban: GDPR).

120 Az 1968. május 24-i Gesetz über Ordnungswidrigkeiten (a szabálysértésekről szóló törvény; BGBl. I., 481. o.), az 1987. február 19-i közlemény szerinti változatában (BGBl. I., 602. o.), ahogyan azt a 2020. június 19-i törvény (BGBl. I, 1350. o.) kiigazította.

121 A GDPR 58. cikkének (2) bekezdése és 83. cikke.

122 Ezzel kapcsolatban lásd továbbá az ugyanezen a napon hozott Nacionalinis visuomenės sveikatos centras ítéletet (C-683/21).

123 A GDPR 4. cikkének 7) pontja szerint.

többek között a GDPR általa vagy a nevében elkövetett minden megsértéséért. Ez magában foglalja egyrészt azt, hogy a jogi személyek nemcsak a képviselőik, igazgatóik vagy vezetőik által elkövetett jogsértésekért felelősek, hanem az e jogi személyek kereskedelmi tevékenysége keretében és azok nevében eljáró bármely más személy által elkövetett jogsértésekért is. Másrészt, a GDPR-ben az ilyen jogsértések esetére előírt közigazgatási bírságoknak közvetlenül a jogi személyekkel szemben kiszabhatóknak kell lenniük, amennyiben e jogi személyek adatkezelőknek minősíthetők.

Ezt követően a Bíróság megjegyzi, hogy a GDPR egyetlen rendelkezése sem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a közigazgatási bírság valamely jogi személlyel mint adatkezelővel szemben történő kiszabása annak előzetes megállapításától függene, hogy e jogsértést valamely azonosított természetes személy követte el. Ezenkívül az uniós jogalkotó e tekintetben nem hagyott mérlegelési mozgásteret a tagállamok számára. Az, hogy a GDPR lehetőséget biztosít a tagállamoknak arra, hogy követelményeket írjanak elő a felügyeleti hatóságok által a közigazgatási bírság kiszabása érdekében követendő eljárásra vonatkozóan,[124] egyáltalán nem jelenti azt, hogy további anyagi jogi feltételeket is előírhatnának a GDPR-ben meghatározott feltételekhez képest.

Ebben az összefüggésben a Bíróság pontosítja, hogy annak lehetővé tétele, hogy a tagállamok egyoldalúan, továbbá a közigazgatási bírságnak a GDPR 83. cikke alapján valamely jogi személy adatkezelővel szembeni kiszabásához szükséges feltételként előírják, hogy a szóban forgó jogsértést ezt megelőzően betudják egy azonosított természetes személynek, vagy az betudható legyen neki, ellentétes lenne a GDPR céljával. Ezenkívül az ilyen további követelmény végső soron azzal a kockázattal járna, hogy gyengítené a jogi személyekkel mint adatkezelőkkel szemben kiszabott közigazgatási bírságok hatékonyságát és elrettentő hatását.

A Bíróság végül hangsúlyozza, hogy a „vállalkozásnak” az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk értelmében vett fogalma[125] nem befolyásolja azt a kérdést, hogy a GDPR alapján ki lehet-e szabni közigazgatási bírságot egy jogi személy adatkezelővel szemben, és ha igen, milyen feltételek mellett; e fogalom csak az ilyen bírság összegének meghatározása szempontjából releváns.

Így a Bíróság megállapítja, hogy a GDPR-rel[126] ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében valamely jogi személlyel mint adatkezelővel szemben csak akkor lehet közigazgatási bírságot kiszabni e rendelet megsértése[127] miatt, ha e jogsértést ezt megelőzően betudták egy azonosított természetes személynek.

Azon kérdést illetően, hogy a tagállamok előírhatják-e közigazgatási bírság kiszabását akkor is, ha a szankcionált jogsértést nem szándékosan vagy gondatlanságból követték el, a Bíróság mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy azok az anyagi jogi feltételek, amelyeket a felügyeleti hatóságnak tiszteletben kell tartania, amikor ilyen bírságot szab ki az adatkezelővel szemben, kizárólag az uniós jog hatálya alá tartoznak, a tagállamok pedig e tekintetben nem rendelkeznek semmilyen mérlegelési mozgástérrel.

E feltételeket illetően a Bíróság megjegyzi, hogy a GDPR-ben felsorolt azon tényezők között, amelyek alapján a felügyeleti hatóság ilyen bírságot szab ki, szerepel „a jogsértés szándékos vagy gondatlan

---

124 Mint az kitűnik a GDPR (129) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 58. cikkének (4) bekezdéséből és 83. cikkének (8) bekezdéséből.

125 Amelyre a GDPR (150) preambulumbekezdése utal.

126 A GDPR 58. cikke (2) bekezdésének i) pontja és 83. cikkének (1)–(6) bekezdése.

127 A GDPR 83. cikkének (4)–(6) bekezdésében említett jogsértésről van szó.

jellege”[128]. Ezzel szemben e tényezők egyike sem utal bármiféle olyan lehetőségre, hogy az adatkezelő vétkes magatartása hiányában megállapítható lenne az adatkezelő felelőssége. Így a GDPR rendelkezéseinek kizárólag olyan megsértései vezethetnek az adatkezelővel szemben e rendelet 83. cikke alapján közigazgatási bírság kiszabásához, amelyeket az adatkezelő szándékosan vagy gondatlanságból követett el.

A Bíróság hozzáteszi, hogy ezt az értelmezést a GDPR általános felépítése és célja is alátámasztja. Ebben az összefüggésben a Bíróság pontosítja, hogy a GDPR szerinti olyan szankciórendszer létezése, amely lehetővé teszi, hogy amennyiben azt az egyes ügyek sajátos körülményei indokolják, közigazgatási bírságot szabjanak ki, az adatkezelők és az adatfeldolgozók számára ösztönzést jelent az e rendeletnek való megfelelésre, továbbá hogy visszatartó hatásuk révén a közigazgatási bírságok hozzájárulnak az érintett személyek védelmének megerősítéséhez. Ugyanakkor az uniós jogalkotó nem tartotta szükségesnek, hogy vétkesség hiányában is közigazgatási bírságok kiszabását írja elő. Figyelemmel arra, hogy a GDPR egyszerre irányul egyenértékű és egységes védelmi szintre, továbbá hogy azt e célból az Unió egész területén következetesen kell alkalmazni, ellentétes lenne e céllal, ha lehetővé tennék a tagállamok számára, hogy ilyen bírságkiszabási rendszert írjanak elő.

Következésképpen a Bíróság megállapítja, hogy a GDPR 83. cikke értelmében közigazgatási bírság csak akkor szabható ki, ha megállapítást nyer, hogy az adatkezelő, amely egyszerre jogi személy és vállalkozás is, szándékosan vagy gondatlanságból sértette meg az e rendeletben foglalt szabályokat.

128 A GDPR 83. cikke (2) bekezdésének b) pontja.

II. Uniós polgárság

1. Az uniós polgárok szabad mozgását korlátozó intézkedések

2023. december 5-i Nordic Info ítélet (nagytanács) (C-128/22, EU:C:2023:951)

„Előzetes döntéshozatal – 2004/38/EK irányelv – 27. és 29. cikk – Az uniós polgárok szabad mozgását közegészségügyi okokból korlátozó intézkedések – Általános hatályú intézkedések – Nemzeti szabályozás, amely megtiltja a nemzeti terület nem alapvetően szükséges utazások végrehajtása érdekében történő elhagyását a Covid19-világjárvány kontextusában magas kockázatú területekké minősített tagállamokba, valamint egy ilyen tagállamból a nemzeti területre belépő utazókat arra kötelezi, hogy teszteknek vessék magukat alá, és vonuljanak karanténba – Schengeni határellenőrzési kódex – 23. cikk – Rendőrségi hatáskör gyakorlása a közegészségügy területén – A határforgalom-ellenőrzés gyakorlásával való egyenértékűség – 25. cikk – A határellenőrzés visszaállításának lehetősége a belső határokon a Covid19-világjárvány kontextusában – Valamely tagállamban olyan intézkedések keretében végzett ellenőrzések, amelyek megtiltják a határok átlépését a schengeni térség Covid19-világjárvány kontextusában magas kockázatú területekké minősített államaiból vagy államaiba történő, nem alapvetően szükséges utazások végrehajtása céljából”

A Covid19-világjárvány kontextusában egy belga miniszteri rendelet 2020 júliusában megtiltotta a Belgium és az Európai Unió országai, a schengeni övezet országai, valamint az Egyesült Királyság közötti nem alapvetően szükséges utazásokat, amennyiben ezeket az országokat járványügyi helyzetükre vagy a hatóságaik által hozott egészségügyi korlátozó intézkedések szintjére tekintettel magas kockázatú területekké („piros színnel jelölt területekké”) minősítették. A belga szabályozás ezenkívül azt a kötelezettséget is előírta, hogy az ezen országok valamelyikéből a nemzeti területre belépő valamennyi utazó teszteknek vesse magát alá, és vonuljon karanténba.

Ezen időszak alatt a belga hatóságok ellenőrzéseket végeztek ezen intézkedések betartásának ellenőrzése érdekében.

2020. július 12. és 15. között Svédország a magas kockázatú területekké minősített országok között szerepelt. A Nordic Info BV, egy skandináviai utazásokra szakosodott utazásszervező a belga szabályozás betartása érdekében törölte a nyári szezonra Belgiumból Svédországba tervezett valamennyi utazást.

Ez az utazási iroda ezt követően keresetet indított a Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (brüsszeli holland nyelvű elsőfokú bíróság, Belgium), a kérdést előterjesztő bíróság előtt a szóban forgó szabályozás kidolgozása során a belga állam által állítólagosan elkövetett hibák miatt állítása szerint elszenvedett kárának megtérítése iránt.

A kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utalás keretében egyrészt azt kérdezi a Bíróságtól, hogy valamely tagállam ilyen általános szabályozása összeegyeztethető-e a 2004/38 irányelvnek[129] a szabad mozgást közegészségügyi okokból korlátozó intézkedéseket szabályozó

[129] Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.).

rendelkezéseivel.[130] Másrészt arról kérdezi a Bíróságot, hogy e tagállam belső határainak a schengeni térség magas kockázatú területekké minősített államaiból vagy államaiba nem alapvetően szükséges utazások végrehajtása céljából történő átlépésének tilalma összeegyeztethető-e a Schengeni határellenőrzési kódexnek [131] a belső határokon történő határellenőrzések hiányára, e határellenőrzések ideiglenes visszaállításának lehetőségére és a rendőrségi hatáskör gyakorlására vonatkozó cikkeivel.[132]

Ítéletében a Bíróság igenlő választ ad erre a két kérdésre, pontosítva ugyanakkor azokat a feltételeket, amelyek közé az ilyen nemzeti szabályozásnak illeszkednie kell.

A Bíróság álláspontja

A szabad mozgást korlátozó, valamely tagállam által a Covid19-járványhoz hasonló világjárvánnyal összefüggésben hozott intézkedéseknek a 2004/38 irányelv tekintetében vizsgált jogszerűségét illetően a Bíróság kimondja, hogy az ezen intézkedéseket előíró nemzeti szabályozásnak tiszteletben kell tartania az ezen irányelv 30–32. cikkében előírt feltételek és biztosítékok összességét, az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt jogokat és elveket, köztük a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, valamint az arányosság elvét.

E tekintetben a Bíróság először is pontosítja, hogy a 2004/38 irányelv 27. cikkének (1) bekezdése és 29. cikkének (1) bekezdése, még ha a 2004/38 irányelvnek „A beutazási és tartózkodási jog közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokból való korlátozása” című fejezetében szerepelnek is, kifejezetten említik a „szabad mozgást”, így lefedik e szabadság két összetevőjét, azaz a beutazási és a kiutazási jogot, és így lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy olyan intézkedéseket fogadjanak el, amelyek közegészségügyi okokból korlátozzák e jogokat. A szabad mozgást korlátozó intézkedések, amelyeket valamely tagállam e rendelkezések alapján közegészségügyi okokból fogadhat el, nemcsak valamely tagállam területe elhagyásának – mint a jelen ügyben – a nem alapvetően szükséges utazások céljából történő tilalmából állhatnak, hanem olyan kötelezettségből is, hogy az e területre belépő utazók teszteknek vessék magukat alá, és vonuljanak karanténba.

Másodszor, e két rendelkezés egyikével sem ellentétes az, hogy az ilyen korlátozó intézkedéseket olyan általános hatályú jogi aktus formájában fogadják el, amely különbségtétel nélkül vonatkozik minden olyan személyre, akire az ezen aktus szerinti helyzet vonatkozik. Ezt az értelmezést megerősíti az a tény, hogy az olyan betegségek, amelyek ilyen intézkedéseket indokolhatnak – azaz a Covid19-hez hasonló fertőző betegségek vagy ragályos parazitás megbetegedések – jellegüknél fogva alkalmasak arra, hogy az egyéni magatartástól függetlenül a teljes népességet érintsék.

Harmadszor, a Bíróság hangsúlyozza, hogy az első ránézésre egyedi határozatokra jellemző megfogalmazásuk ellenére a 2004/38 irányelv 30–32. cikkében előírt feltételek és biztosítékok összességét akkor is tiszteletben kell tartani, ha a korlátozó intézkedéseket általános hatályú jogi aktusok formájában fogadják el. Így az ezen irányelv 30. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján a szabad mozgást közegészségügyi okokból korlátozó intézkedéseket előíró valamennyi általános hatályú jogi aktust az azt elfogadó tagállam általi hivatalos közzététel keretében és a megfelelő

---

130 Különösen ezen irányelv 27. és 29. cikkéről van szó.

131 A 2017. november 30-i (EU) 2017/2225 európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2017. L 327., 1. o.; helyesbítés: HL 2018. L 312., 107. o.) módosított, a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2016. L 77., 1. o.).

132 Konkrétabban e kódex 22., 23. és 25. cikkéről van szó.

hivatalos mediatizáció útján kell a nyilvánosság tudomására hozni, oly módon, hogy ezen aktus tartalmát és hatásait – az említett aktus alátámasztására felhozott pontos közegészségügyi okokhoz hasonlóan – meg lehessen érteni. Egyébiránt az általános hatályú jogi aktusnak – ahhoz, hogy megfeleljen az említett irányelv 30. cikkének (3) bekezdésében és 31. cikkében előírt biztosítékoknak – bírósági vagy adott esetben közigazgatási jogorvoslat keretében megtámadhatónak kell lennie, és ennek részletes szabályairól a nyilvánosságot tájékoztatni kell. Az ilyen korlátozó intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk a hátrányos megkülönböztetés tilalmának a Chartában kimondott elvét is.

Negyedszer és utolsósorban, a 2004/38 irányelv 31. cikke (1) és (3) bekezdése rendelkezéseinek megfelelően a szabad mozgást közegészségügyi okokból korlátozó bármely intézkedésnek arányosnak kell lennie a közegészség védelmére irányuló célkitűzésre tekintettel, és az ilyen intézkedés arányosságának értékelése során figyelembe kell venni az elővigyázatosság elvét is. Az arányosság elvének követelménye konkrétan annak vizsgálatát követeli meg, hogy az ilyen intézkedések először is alkalmasak-e a követett közérdekű cél – a jelen esetben a közegészség védelme – megvalósítására, másodszor a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódnak-e abban az értelemben, hogy e cél észszerűen nem érhető el ilyen hatékony módon más, az érintett személyek számára biztosított jogokat és szabadságokat kevésbé sértő eszközökkel, harmadszor pedig nem aránytalanok-e az említett célhoz képest, ami különösen e cél jelentőségének és az e jogokba és szabadságokba való beavatkozás súlyosságának egymással szembeni mérlegelését feltételezi.

A vitatott szabályozás tiszteletben tartásának biztosítására irányuló ellenőrzéseket illetően a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az ilyen ellenőrzések a nemzeti területen csak akkor lehetségesek, ha azok a Schengeni határellenőrzési kódex 23. cikkének a) pontja értelmében vett rendőrségi hatáskör gyakorlásába tartoznak. Abban az esetben, ha az említett ellenőrzésekre közvetlenül a belső határokon kerül sor, a tagállamnak be kell tartania az említett kódex 25–28. cikke szerinti, a belső határokon történő határellenőrzés ideiglenes visszaállítására vonatkozó valamennyi feltételt, pontosítva, hogy a Covid19-világjárványhoz hasonló világjárvány által okozott veszély ugyanezen kódex 25. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, a közrendet vagy a belső biztonságot fenyegető komoly veszélynek felel meg.

Ami először is a Schengeni határellenőrzési kódex 23. cikkének a) pontját illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy e rendelkezés jogot biztosít a tagállamoknak arra, hogy a nemzeti területen belül – ideértve a határ menti területeket is – a rendőrségi hatáskör gyakorlása által indokolt ellenőrzéseket végezzenek, feltéve hogy ennek gyakorlása a határforgalom-ellenőrzéssel nem azonos tartalmú, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

E célból e kódex 23. cikke a) pontja második mondatának i–iv. alpontja olyan támpontokkal szolgál, amelyek lehetővé teszik, hogy a tagállamok iránymutatást kapjanak az ilyen rendőrségi hatáskörök végrehajtása során.

E tekintetben először is, ami az említett kódex 23. cikke a) pontja második mondatának i. alpontjában szereplő támpontot illeti, az ellenőrzések által követett céloknak különbözniük kell a határforgalom-ellenőrzés által követett céloktól, azaz azoktól, amelyek annak megállapítására irányulnak, hogy a személyek beléptethetőek-e a tagállamok területére, illetve elhagyhatják-e azt, illetve a határforgalom-ellenőrzés személyek általi megkerülésének megakadályozására. A Bíróság úgy véli, hogy a jelen ügyben – úgy tűnik – ez a helyzet, mivel a szóban forgó belga szabályozás tiszteletben tartásának biztosítására irányuló ellenőrzések fő célja a Covid19 belga lakosságon belüli terjedésének sürgős korlátozása volt.

Másodszor, ami a Schengeni határellenőrzési kódex 23. cikke a) pontja második mondatának ii. alpontjában szereplő támpontot illeti, elegendő, hogy az ellenőrzéseket olyan körülmények alapján rendelték el és hajtották végre, amelyek objektív módon alátámasztották a közegészség súlyos és komoly sérelmének veszélyét – amelyre a tagállam e rendelkezés címén hivatkozhat –, valamint a hatóságok a nemzeti területre való belépés és az onnan való kilépés azon területeire vonatkozó általános ismeretei alapján, amelyeken az említett tilalommal érintett nagyszámú utazó áthaladhatott.

Harmadszor, ami a Schengeni határellenőrzési kódex 23. cikke a) pontja második mondatának iii. és iv. alpontjában szereplő támpontokat illeti, az alapügyben szóban forgó valamennyi ellenőrzést egyrészt véletlenszerűen, következésképpen „szúrópróbaszerűen” kellett, hogy elvégezzék, másrészt azokat oly módon kellett előkészíteni és végrehajtani, hogy az egyértelműen eltérjen az Unió külső határain történő rendszeres személyellenőrzésekétől. Ez utóbbi tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy a Covid19-világjárványhoz hasonló világjárvánnyal összefüggésben a tagállamok bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek az ellenőrzések intenzitását, gyakoriságát és szelektív jellegét illetően.

Másodszor, abban az esetben, ha bebizonyosodik, hogy a szóban forgó ellenőrzéseket a belső határokon végezték, a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a Belga Királyság a közrendet és/vagy a belső biztonságot fenyegető komoly veszély esetén betartotta-e a Schengeni határellenőrzési kódex 25–28. cikkében említett, a belső határokon történő határellenőrzések ideiglenes visszaállítására vonatkozó valamennyi feltételt. A Bíróság e tekintetben pontosítja, hogy a Covid19-világjárványéhoz hasonló mértékű világjárvány az e kódex 25. cikkének (1) bekezdése értelmében vett, a közrendet és/vagy a belső biztonságot fenyegető komoly veszélynek minősülhet, amennyiben sértheti a társadalom valamely alapvető érdekét, nevezetesen azt, hogy biztosítsa a polgárok életét, és emellett a lakosság egy részének, különösen a legkiszolgáltatottabb személyeknek a túlélésére is hatással van.

2023. december 21-i Chief Appeals Officer és társai ítélet (nagytanács) (C-488/21, EU:C:2023:1013)

„Előzetes döntéshozatal – Európai uniós polgárság – EUMSZ 21. és EUMSZ 45. cikk – Az uniós polgároknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joga – Eredeti állampolgárságának megőrzése mellett a fogadó tagállam állampolgárságát megszerző munkavállaló – 2004/38/EK irányelv – 3. cikk – Kedvezményezettek – A 2. cikk 2. pontjának d) alpontja – Családtag – Az uniós polgár munkavállaló eltartott egyenes ági felmenői – A 7. cikk (1) bekezdésének a) és d) pontja – Tartózkodás joga három hónapot meghaladóan – Az eltartotti jogállás megőrzése a fogadó tagállamban – A 14. cikk (2) bekezdése – A tartózkodási jog megtartása – 492/2011/EU rendelet – A 7. cikk (2) bekezdése – Egyenlő bánásmód – Szociális kedvezmények – Szociális segítségnyújtási ellátások – A fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerének okozott indokolatlan teher”

GV, aki román állampolgár, a szintén román állampolgár AC anyja; AC Írországban tartózkodik és dolgozik. Egyébiránt AC honosítás útján megszerezte az ír állampolgárságot.

GV 2017 óta Írországban tartózkodik a lányával, akitől pénzügyileg függ. 2017 szeptemberében egészségi állapotának ízületi gyulladással összefüggő romlása miatt GV a szociális ellátásokról szóló törvény alapján rokkantsági nyugdíjat igényelt.

Amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, ez az ellátás, amelynek célja a szegénység elleni védelem, az általános költségvetésből anélkül finanszírozott szociális segítségnyújtási ellátás, hogy az érintettnek társadalombiztosítási járulékot kellene fizetnie. Ezenkívül az ellátásra való jogosultság bizonyos feltételekhez van kötve, többek között az életkorra, a jövedelemre és a fogyatékosságra vonatkozó feltételekhez. Ezenkívül ez a rokkantsági nyugdíj a 883/2004 rendelet[133] értelmében vett „különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásnak” minősül.

[133] A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.).

Végül, az ír jog láthatóan kizárja ezen ellátás kifizetését olyan személynek, aki nem rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel Írországban, például olyan személynek, aki nem rendelkezik Írországban tartózkodási joggal.

2018 februárjában GV rokkantsági nyugdíj iránti kérelmét elutasították azzal az indokkal, hogy nem rendelkezik tartózkodási joggal Írországban.

Az e kérelem elutasítását felülvizsgáló Appeals Officer (jogorvoslatok elbírálásáért felelős tisztviselő, Írország) 2019 júliusában megállapította, hogy GV mint egy Írországban dolgozó uniós polgár eltartott egyenes ági felmenője tartózkodási joggal rendelkezik, de nem jogosult szociális segítségnyújtási ellátásra. A Chief Appeals Officer (a szociális ügyekben előterjesztett jogorvoslatok elbírálásáért felelős hatóság vezetője, Írország), akihez felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, megerősítette ezt az érvelést, mivel a 2004/38 irányelvet[134] átültető nemzeti szabályozásnak megfelelően GV a támogatás nyújtása esetén indokolatlan terhet jelentene a nemzeti szociális segítségnyújtási rendszerre, és ennélfogva már nem rendelkezne tartózkodási joggal.

2020 júliusában hozott ítéletével a High Court (felsőbíróság, Írország) megsemmisítette a szociális ügyekben előterjesztett jogorvoslatok elbírálásáért felelős hatóság vezetőjének határozatát. E bíróság különösen úgy véli, hogy a fent hivatkozott nemzeti szabályozás, amennyiben az ír állampolgár családtagjának tartózkodási jogát attól a feltételtől teszi függővé, hogy e családtag nem jelenthet indokolatlan terhet az állami szociális segítségnyújtási rendszerre, összeegyeztethetetlen az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát szabályozó 2004/38 irányelvvel.

Az ezen ítélettel szemben benyújtott fellebbezés során eljáró, kérdést előterjesztő bíróság úgy határozott, hogy lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy ellentétes-e az uniós joggal az olyan tagállami szabályozás, amely lehetővé teszi e tagállam hatóságai számára, hogy megtagadják a szociális segítségnyújtási ellátás nyújtását az olyan egyenes ági felmenőtől, aki az ezen ellátásra vonatkozó kérelem benyújtásának időpontjában az uniós polgár munkavállaló eltartottja, vagy akár visszavonják a három hónapot meghaladó tartózkodáshoz való jogát azzal az indokkal, hogy az említett ellátás nyújtása azzal a következménnyel járna, hogy e családtag már nem ezen uniós polgár munkavállaló eltartottja, és így indokolatlan teherré válik az említett tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére.

A nagytanácsban hozott ítéletében a Bíróság kimondja, hogy a munkavállalók Unión belüli szabad mozgásáról szóló 492/2011 rendelettel [135] végrehajtott, a 2004/38 irányelvvel összefüggésben értelmezett, a munkavállalók szabad mozgásának elvével[136] ellentétes az ilyen nemzeti szabályozás.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság elöljáróban emlékeztet arra, hogy a 2004/38 irányelv, amelynek értelmezését a kérdést előterjesztő bíróság kérte, kizárólag valamely uniós polgár olyan tagállamokba való belépésének és

---

134 Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.).

135 Konkrétan a munkavállalók Unión belüli szabad mozgásáról szóló, 2011. április 5-i 492/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2011. L 141., 1. o.) 7. cikkének (2) bekezdéséről van szó.

136 Ezt az elvet az EUMSZ 45. cikk mondja ki.

tartózkodásának feltételeit szabályozza, amelyeknek e személy nem állampolgára. Következésképpen nem célja, hogy e tagállam területén származékos tartózkodási jogot biztosítson e polgár családtagjai számára. A jelen ügyben AC honosítása óta ezen irányelv már nem szabályozza az írországi tartózkodási jogát, sem pedig azt a származékos tartózkodási jogot, amellyel a családtagjai rendelkeznek.

Mindemellett a Bíróság már kimondta, hogy az olyan tagállami állampolgár helyzete, aki a szabad mozgáshoz való jogát gyakorolta akkor, amikor jogszerűen egy másik tagállamba utazott, és annak területén jogszerűen tartózkodott, nem hasonlítható egy kizárólag amiatt tisztán belső helyzethez, hogy e tartózkodás ideje alatt – eredeti állampolgárságán felül – megszerezte a fogadó tagállam állampolgárságát is. Így az EUMSZ 21. cikkben az uniós polgárok, és konkrétabban az EUMSZ 45. cikkben a munkavállalók számára biztosított jogok hatékony érvényesülése megköveteli, hogy azon uniós polgár munkavállaló családtagja, aki azt követően, hogy a fogadó tagállamban való tartózkodás és munkavégzés során megszerezte e tagállam állampolgárságát, származékos tartózkodási jogot kaphasson. Ezenkívül az e családtagot megillető származékos tartózkodási jog biztosításával kapcsolatos feltételek nem lehetnek szigorúbbak, mint az olyan uniós polgár családtagja számára a 2004/38 irányelvben előírt feltételek, aki a szabad mozgáshoz való jogát az állampolgársága szerintitől eltérő tagállamban való letelepedés útján gyakorolta, mivel ezt az irányelvet analógia útján alkalmazni kell egy ilyen helyzetre. Végül az uniós polgár munkavállalót megilleti a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésével [137] végrehajtott EUMSZ 45. cikk (2) bekezdése szerinti egyenlő bánásmódhoz való jog, még akkor is, ha mint a jelen ügyben az eredeti állampolgársága mellett megszerezte a fogadó tagállam állampolgárságát is.

Ennek keretében a Bíróság először is pontosítja, hogy a 2004/38 irányelv több rendelkezésének[138] együttes olvasatából az következik, hogy az uniós polgár munkavállaló egyenes ági felmenőit három hónapot meghaladó származékos tartózkodási jog illeti meg, amennyiben e munkavállaló „eltartottjai". Ahhoz, hogy az érintett családtagot megillesse e jog, e függőségi helyzetnek fenn kell állnia abban az országban, amelyből e személy érkezik, abban az időpontban, amikor e családtag az őt eltartó polgárhoz való csatlakozását kérelmezi. Az érintett megtarthatja az említett jogot mindaddig, amíg e munkavállaló eltartottja marad,[139] mindaddig, amíg e felmenő, miután öt éven keresztül folyamatosan jogszerűen tartózkodott a fogadó tagállam területén, huzamos tartózkodási jogra nem tarthat igényt.[140]

Másodszor, ami az uniós polgár munkavállalót a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése alapján megillető, fent hivatkozott egyenlő bánásmódhoz való jogot illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy az e rendelkezés szerinti „szociális kedvezmények" fogalma minden olyan kedvezményt magában foglal – függetlenül attól, hogy az a munkaszerződéshez kapcsolódik e, vagy sem –, amelyet általában a hazai munkavállalók esetében, elsősorban objektív munkavállalói minőségük folytán vagy az állam területén való lakóhellyel rendelkezés egyszerű ténye alapján elismernek, és e fogalomnak a más tagállamok állampolgárságával rendelkező munkavállalókra való kiterjesztése alkalmas arra, hogy megkönnyítse az Unión belüli mobilitásukat. Ez a fogalom magában foglalhatja azokat a szociális segítségnyújtási ellátásokat, amelyek ugyanakkor a 883/2004 rendelet sajátos alkalmazási körébe tartoznak, mint a

---

137 E rendelkezés értelmében valamely tagállam állampolgárságával rendelkező munkavállaló a többi tagállam területén „a hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez".

138 A 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának d) alpontjáról és 7. cikke (1) bekezdésének a) és d) pontjáról van szó.

139 A 2004/38 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének d) pontjával és 7. cikke (1) bekezdésének a) és d) pontjával összefüggésben értelmezett 14. cikke (2) bekezdésének megfelelően.

140 E huzamos tartózkodási jogot a 2004/38 irányelv 16. cikkének (1) bekezdése szabályozza.

rokkantsági nyugdíj. Ezenkívül az olyan szociális segítségnyújtási ellátás, mint az egyenes ági felmenőnek nyújtott rokkantsági nyugdíj, a migráns munkavállaló számára a 492/2011 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „szociális kedvezménynek" minősül, mivel ez az egyenes ági felmenő e munkavállalónak a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának d) alpontja értelmében vett eltartottja. Egyébiránt az említett eltartott egyenes ági felmenő, mint az említett munkavállaló számára biztosított egyenlő bánásmód közvetett kedvezményezettje, hivatkozhat a 492/2011 rendelet e 7. cikkének (2) bekezdésére ezen ellátás megszerzése érdekében, ha azt a nemzeti jog értelmében közvetlenül az ilyen felmenőknek nyújtják. Tekintettel az olyan hátrányos megkülönböztetésekkel szemben e rendelkezéssel biztosított védelemre, amelyekkel a migráns munkavállaló és családtagjai a fogadó tagállamban szembesülhetnek, a 2004/38 irányelv 2. cikke 2. pontjának d) alpontja értelmében vett „eltartott" felmenői minőséget nem érintheti a fogadó tagállamban nyújtott szociális segítségnyújtási ellátás. Az ettől eltérő döntés gyakorlatilag megakadályozná, hogy ez az eltartott családtag ezt az ellátást igényelje, és ezzel sértené a migráns munkavállalók tekintetében elismert egyenlő bánásmódot. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a migráns munkavállaló által a fogadó tagállamnak az általa ott végzett kereső tevékenység keretében fizetett pénzügyi hozzájárulás révén ez a munkavállaló hozzájárul e tagállam szociális politikájának finanszírozásához, tehát annak előnyeit ugyanolyan feltételek mellett kell élveznie, mint a belföldi munkavállalóknak. Következésképpen a fogadó tagállam számára indokolatlan pénzügyi teher elkerülésének célkitűzése nem igazolhatja a migráns munkavállalók és a belföldi munkavállalók közötti eltérő bánásmódot.

2. Az uniós polgárság elvesztése valamely tagállam állampolgárságának elvesztése miatt

2023. szeptember 5-i Udlændinge- og Integrationsministeriet (A dán állampolgárság elvesztése) ítélet (nagytanács) (C-689/21, EU:C:2023:626)

„Előzetes döntéshozatal – Európai uniós polgárság – EUMSZ 20. cikk – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. cikke – Valamely tagállam állampolgárságával és harmadik ország állampolgárságával rendelkező polgár – A tagállami állampolgárságnak a 22. életév betöltésével, a törvény erejénél fogva történő automatikus elvesztése, tényleges kötelék és az állampolgárság fenntartása iránti, ezen időpontig benyújtott kérelem hiányában – Az uniós polgári jogállás elvesztése – E veszteség következményeinek az uniós jog tekintetében történő vizsgálata az arányosság elve alapján – Jogvesztő határidő"

X, aki az Amerikai Egyesült Államokban született, dán anya és amerikai apa gyermekeként, születése óta dán és amerikai állampolgársággal rendelkezett. A 22. életévének betöltését követően a dán állampolgárságának fenntartása iránti kérelmet nyújtott be az Udlændinge – og Integrationsministeriethez (idegenrendészeti és integrációs minisztérium, Dánia).

Az idegenrendészeti és integrációs minisztérium 2017. január 31-i határozatával arról tájékoztatta X-et, hogy a 22. életévének betöltésekor elveszítette dán állampolgárságát, és hogy e minisztérium nem engedélyezheti az állampolgárságának fenntartását, mivel X a kérelmét ezen életkor betöltését követően nyújtotta be. Az állampolgárságnak az említett életkor betöltése előtti fenntartása iránti kérelem hiányában ugyanis a dán szabályozás az állampolgárságnak a törvény erejénél fogva történő elvesztését írja elő azon dán állampolgárok esetében, akik Dánia területén kívül születtek, és soha nem éltek és nem tartózkodtak ott olyan körülmények között, amelyek a Dániához fűződő tényleges kapcsolatra utalnak. Következésképpen X elveszítette dán állampolgárságát, tehát uniós polgári jogállását, anélkül hogy a dán hatóságok vizsgálták volna az ezen állampolgárság-vesztés által a helyzetére gyakorolt következményeknek az uniós jogra tekintettel fennálló arányosságát.

2018. február 9-én X keresetet indított a dán bíróságok előtt az említett határozat megsemmisítése iránt. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság, az Østre Landsret (keleti fellebbviteli bíróság, Dánia) azt a kérdést tette fel, hogy az állampolgárságra vonatkozó dán szabályozáshoz

hasonló nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 20. cikkel.

A nagytanácsban eljáró Bíróság megállapítja, hogy az ilyen nemzeti szabályozás összeegyeztethető az uniós joggal, amennyiben az érintett személynek lehetősége volt arra, hogy észszerű határidőn belül az állampolgárság fenntartása vagy helyreállítása iránti kérelmet nyújtson be, lehetővé téve az állampolgárság elvesztése arányosságának az uniós jogra tekintettel történő vizsgálatát, és adott esetben ezen állampolgárság fenntartását vagy *ex tunc* hatállyal történő helyreállítását, az ilyen határidő csak attól az időponttól kezdődhet, amikor a hatáskörrel rendelkező hatóságok megfelelően tájékoztatták őt az állampolgárságának elvesztéséről, illetve közelgő elvesztéséről, valamint arról a jogáról, hogy e határidőn belül kérheti az említett állampolgárság fenntartását vagy helyreállítását.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság mindenekelőtt rámutat arra, hogy az uniós joggal nem ellentétes sem az, hogy valamely tagállam az állampolgárság megszerzése és elvesztése feltételeinek meghatározása keretében előírja, hogy a hozzá fűződő tényleges kapcsolat fennállásának vagy hiányának értékelése olyan szempontok figyelembevételén alapuljon, mint az érintett személy születési és lakóhelye, valamint e személy nemzeti területen való tartózkodásának körülményei, sem pedig az, hogy e tagállam ezt az értékelést az e személy 22. életévének betöltéséig terjedő időszakra korlátozza.

A Bíróság ugyanakkor hangsúlyozza, hogy amennyiben valamely tagállam állampolgárságának elvesztése egy adott életkorban a törvény erejénél fogva következik be, és az uniós polgári jogállás, valamint az ahhoz kapcsolódó jogok elvesztését vonja maga után, a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak módjukban kell, hogy álljon, hogy megvizsgálják az állampolgárság ezen elvesztésének az uniós jogra tekintettel fennálló következményeit, és adott esetben lehetővé tegyék e személy számára az állampolgárságának fenntartását vagy *ex tunc* hatállyal történő helyreállítását.

Ami közelebbről az állampolgárság fenntartásának vagy helyreállításának ilyen vizsgálata iránti kérelem benyújtására nyitva álló határidőt illeti, az uniós jog által e célból meghatározott pontos határidő hiányában az egyes tagállamok feladata azon eljárási szabályok meghatározása, amelyek célja, hogy biztosítsák a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak védelmét, feltéve hogy e szabályok tiszteletben tartják többek között a tényleges érvényesülés elvét, amennyiben azok nem teszik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását. A tagállamok e tekintetben a jogbiztonság elve alapján előírhatják, hogy az ilyen kérelmet észszerű határidőn belül kell benyújtani a hatáskörrel rendelkező hatóságokhoz.

Mindazonáltal, tekintettel arra, hogy valamely tagállam állampolgárságának elvesztése – amennyiben az az uniós polgárság elvesztésével jár – súlyos következményekkel jár az uniós polgároknak az EUMSZ 20. cikkből eredő jogai hatékony gyakorlására nézve, nem tekinthető úgy, hogy megfelel a hatékonyság elvének az olyan nemzeti szabályozás vagy gyakorlat, amely alkalmas arra, hogy megakadályozza az érintett személyt abban, hogy e következmények arányosságának az uniós jogra tekintettel történő vizsgálatát kérje. Így, ha e személyt nem tájékoztatták megfelelően az ilyen vizsgálat kérelmezéséhez való jogról, és arról a határidőről, amelyen belül ilyen kérelmet kell benyújtania, kérelme nem tekinthető elfogadhatatlannak e határidő lejártára hivatkozással.

A jelen ügyben, tekintettel arra, hogy a dán állampolgárság elvesztése következményei uniós jogra tekintettel való arányosságának vizsgálata keretében az olyan érintett személynek, mint X, lehetőséggel kell rendelkeznie arra, hogy bármely olyan releváns tényezőre hivatkozzon, amely a huszonkettedik életévének betöltéséig felmerülhetett, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a határidőnek észszerű időtartammal meg kell haladnia azon időpontot, amikor az említett személy betölti ezt az életkort. Egyébiránt ezen észszerű határidő csak akkor kezdődhet el, ha a hatáskörrel rendelkező hatóságok megfelelően tájékoztatták őt állampolgárságának elvesztéséről vagy annak közelgő elvesztéséről, valamint azon jogáról, hogy e határidőn belül kérheti ezen állampolgárság fenntartását

vagy helyreállítását. Ennek hiányában a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak módjukban kell, hogy álljon, hogy az érintett személy által úti okmány vagy az állampolgárságát igazoló bármely más dokumentum kiállítása iránt benyújtott kérelem alkalmával járulékos jelleggel vizsgálják meg ezen állampolgárság-vesztés következményeinek arányosságát.

Az ilyen vizsgálat céljából figyelembe veendő releváns időpont szükségszerűen annak a napnak felel meg, amikor az érintett személy betöltötte a 22. életévét, mivel az említett időpont szerves részét képezi a tagállam által meghatározott jogszerű kritériumoknak, amelyektől az állampolgárságának fenntartása vagy elvesztése függ.

Végül a Bíróság rámutat, hogy azt, hogy a nemzeti jog szerint nincs lehetőség arra, hogy a nemzeti hatóságok és adott esetben a nemzeti bíróságok az uniós jogra tekintettel vizsgálják az érintett tagállami állampolgárság elvesztése következményeinek arányosságát úgy, hogy e vizsgálat adott esetben ezen állampolgárság *ex tunc* történő helyreállításához vezessen, nem lehet ellensúlyozni a honosítás lehetőségével, függetlenül attól, hogy az milyen – akár kedvező – feltételek mellett történhet.

3. Az uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagjának származékos tartózkodási joga

2023. június 22-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Holland kiskorú gyermek thaiföldi anyja) ítélet (C-459/20, EU:C:2023:499)

„Előzetes döntéshozatal – Uniós polgárság – EUMSZ 20. cikk – A tagállamok területén való szabad mozgáshoz és szabad tartózkodáshoz való jog – Valamely tagállam által egy olyan harmadik országbeli állampolgár szülővel szemben hozott, tartózkodási jogot megtagadó határozat, akinek kiskorú gyermeke ugyanezen tagállam állampolgárságával rendelkezik – Az Európai Unió területén kívül tartózkodó gyermek, aki e területen soha nem tartózkodott”

X, thaiföldi állampolgár, jogszerűen tartózkodott Hollandiában, ahol házasságot kötött a holland állampolgárságú A-val. Gyermekük, aki holland állampolgár, Thaiföldön született és mindeddig ott is élt. A gyermek születését követően X visszatért Hollandiába. 2017-ben a házaspár különválását követően a holland hatóságok visszavonták X tartózkodási jogát. A válást követően X 2019-ben kérelmezte, hogy hadd tartózkodjon továbbra is Hollandiában, ugyanezen tagállam egy másik állampolgáránál. Ennek keretében a holland hatóságok hivatalból megvizsgálták, hogy megszerezheti-e az EUMSZ 20. cikk alapján a származékos tartózkodási jogot annak érdekében, hogy az uniós polgár kiskorú gyermekével együtt az Unió területén tartózkodhasson. A Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (igazságügyi és biztonsági államtitkár, Hollandia) e kérelmet 2019. május 8-án elutasította. Ugyanezen a napon X-et kiutasították Thaiföldre.

A kérdést előterjesztő rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht (Utrechtben eljáró hágai bíróság, Hollandia), amelyhez X ezen elutasító határozattal szemben fordult, az EUMSZ 20. cikk értelmezését kéri a jelen ügyben.

Ítéletében a Bíróság pontosítja azokat a feltételeket, amelyek mellett a harmadik országbeli állampolgárokat megilletheti az EUMSZ 20. cikken alapuló származékos tartózkodási jog, ha az említett állampolgár kiskorú gyermeke uniós polgár, de az Unió területén kívül tartózkodik, és soha nem tartózkodott e területen.

A Bíróság álláspontja

Elöljáróban a Bíróság emlékeztet arra, hogy az EUMSZ 20. cikkel ellentétesek azok a nemzeti intézkedések, ideértve az uniós polgárok családtagjainak tartózkodási jogát megtagadó határozatokat

is, amelyek azzal a hatással járnak, hogy megfosztják az uniós polgárokat az uniós polgári jogállásuk révén biztosított jogok lényege tényleges gyakorlásának lehetőségétől. Ilyen helyzetekben még az is szükséges, hogy a harmadik ország állampolgára és az uniós polgár családtagja között olyan függőségi viszony álljon fenn, hogy a harmadik ország állampolgárától a tartózkodási jogot megtagadó határozat megfosztaná a családtagját is az uniós polgári jogállásához kapcsolódó jogok lényegének tényleges gyakorlásának lehetőségétől. Ez a helyzet akkor, ha ez utóbbi kénytelen a szóban forgó harmadik országbeli állampolgárral tartani, és elhagyni az Unió egészének területét, vagy nem léphet be az állampolgársága szerinti tagállam területére, illetve ott nem tartózkodhat.

Márpedig a jelen ügyben az uniós polgár kiskorú gyermek születése óta egy harmadik országban él, anélkül hogy valaha is az Unióban tartózkodott volna. E körülmények között a Bíróság először is úgy ítéli meg, hogy a tartózkodási jog megtagadása az ilyen gyermek harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülőjétől csak akkor lehet kihatással a gyermek EUMSZ 20. cikk szerinti jogainak gyakorlására, ha bizonyítást nyer, hogy a szülővel együtt az állampolgársága szerinti tagállam területére fog belépni és ott fog tartózkodni, vagy a szülőhöz e területen csatlakozni fog. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak értékelése, hogy ez a helyzet áll-e fenn, és hogy fennáll-e függőségi viszony a harmadik országbeli állampolgár szülő és kiskorú gyermeke között.

Másodszor a Bíróság megállapítja, hogy az említett szülő – akitől az uniós polgár gyermek függ – származékos tartózkodási jog iránti kérelme nem utasítható el azzal az indokkal, hogy a gyermeknek az állampolgársága szerinti tagállamba történő átköltözése, amely azt feltételezi, hogy e gyermek az uniós polgárként őt megillető jogait gyakorolja, nem szolgálja az említett gyermek valós vagy valószínűsíthető érdekét. A tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való, minden egyes uniós polgár számára biztosított jog ugyanis közvetlenül az uniós polgári jogállásból ered, anélkül hogy annak gyakorlása az e jogállásra való hivatkozáshoz fűződő bármilyen érdek bizonyításának, vagy annak a feltételnek lenne alárendelve, hogy az érintett elérje az ahhoz szükséges cselekvőképességi korhatárt, hogy saját maga tudja gyakorolni az említett jogokat.

Kétségtelen, hogy a Bíróság korábban már megállapította, hogy az EUMSZ 20. cikk szerinti tartózkodási engedélyek iránti kérelmekről dönteni jogosult illetékes hatóságok feladata, hogy figyelembe vegyék az érintett gyermek mindenek felett álló érdekét.[141] Márpedig e figyelembevételnek nem az célja, hogy a tartózkodási engedély iránti kérelem elutasítása érdekében hivatkozzanak rá, hanem épp ellenkezőleg, az e gyermeket az Unió területének elhagyására kötelező határozat meghozatalának megakadályozása érdekében.

Végül a Bíróság pontosításokkal szolgál azon kérdésnek a származékos tartózkodási jog megadása iránti kérelem keretében történő értékelését illetően, hogy egy uniós polgár kiskorú gyermek függőségi viszonyban van-e a harmadik országbeli állampolgár szülőjétől. Pontosítja többek között, hogy az illetékes hatóságoknak a határozathozataluk időpontjában fennálló helyzetet kell figyelembe venniük, mivel értékelniük kell a döntésük előrelátható következményeit arra nézve, hogy az érintett gyermek ténylegesen is élvezni tudja-e az EUMSZ 20. cikk által számára biztosított jogállásból eredő jogai lényegét.

Egyébként ennek az értékelésnek mindig az adott ügy releváns körülményei egészének vizsgálatán kell alapulnia. Ebből a szempontból nem tekinthető meghatározó jelentőségűnek különösen az a tény, hogy nem mindig a harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülő látta el napi szinten e

---

141 Lásd ebben az értelemben: 2017. május 10-i ***Chavez Vilchez és társai*** ítélet (C-133/15, EU:C:2017:354, 71. pont); 2022. május 5-i ***Subdelegación del Gobierno en Toledo (Családtag tartózkodása – Nem elegendő források)*** ítélet (C-451/19 és C-532/19, EU:C:2022:354, 53. pont).

gyermek gondozását, de jelenleg őt illeti a kizárólagos felügyeleti jog, vagy az a tény, hogy az uniós polgár másik szülő el tudná látni az említett gyermek tényleges napi szintű gondozását.

III. Az Unióban való mozgás szabadsága[142]

1. A letelepedés szabadsága

2023. június 8-i Prestige and Limousine ítélet (C-50/21, EU:C:2023:448)

„Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 49. cikk – Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése – Személygépkocsik vezetővel történő bérbeadására irányuló szolgáltatás (VTC) – A szolgáltatások nyújtását egy, a városi és helyközi szállítási szolgáltatások nyújtását az ország egész területén lehetővé tévő engedélyen felül egy második, a városi és helyközi szállítási szolgáltatásoknak valamely agglomerációban történő nyújtását lehetővé tévő engedély kiadását előíró rendszer – A VTC-szolgáltatásokra vonatkozó engedélyek számának a taxiszolgáltatási engedélyek harmincad részére történő korlátozása”

A Prestige and Limousine, SL (a továbbiakban: P&L) személygépkocsik vezetővel történő bérbeadására irányuló szolgáltatásokat (a továbbiakban: VTC-szolgáltatások) nyújt a barcelonai agglomerációban (Spanyolország). A P&L és tizennégy másik, ugyanezen szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás, köztük nemzetközi online platformokhoz kapcsolódó vállalkozások, a Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Katalónia felsőbírósága, Spanyolország) előtt az Área Metropolitana de Barcelona (barcelonai agglomeráció, Spanyolország; a továbbiakban: AMB) azon szabályozása érvényességét vitatják, amely az ilyen szolgáltatások barcelonai agglomerációban történő szervezésére vonatkozik. E jogvita keretében e bíróságnak kétségei vannak a szóban forgó szabályozásnak többek között a letelepedés szabadságával való összeegyeztethetőségét illetően.

E szabályozás egyrészt a városi és helyközi VTC-szolgáltatások Spanyolországban történő nyújtásához szükséges nemzeti engedélyen felül egy második engedély beszerzését is megköveteli ahhoz, hogy a barcelonai agglomerációban VTC-szolgáltatásokat lehessen nyújtani. Másrészt a VTC-szolgáltatásra vonatkozó engedélyek számát az ezen agglomerációra kiadott taxiszolgáltatási engedélyek harmincad részére korlátozza. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az említett szabályozás alapvető célja az volt, hogy csökkentse a VTC-szolgáltatások által a taxiszolgáltatásokkal szemben támasztott versenyt.

A szóban forgó intézkedések igazolására az AMB elsősorban a taxiszolgáltatások minőségének, biztonságának és hozzáférhetőségének biztosítására hivatkozik. Előadja, hogy e szolgáltatások „általános érdekű szolgáltatásnak” minősülnek, mivel a taxiszolgáltatási tevékenység erőteljesen szabályozott, a taxiszolgáltatások többek között engedélykvótákhoz, szabályozott díjakhoz, egyetemes szállítási kötelezettséghez és a csökkent mozgásképességű személyek általi hozzáférhetőséghez vannak kötve. Az AMB kiemeli e tekintetben, hogy e tevékenység gazdasági életképességét láthatóan veszélyezteti a VTC szolgáltatási tevékenységből eredő növekvő verseny.

Ítéletében a Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a barcelonai agglomerációban a VTC-szolgáltatások gyakorlásához egy második, különleges engedély megkövetelése bizonyos feltételek mellett összeegyeztethető lehet az EUMSZ 49. cikkel. Ezzel szemben a VTC-szolgáltatásokra vonatkozó engedélyek számának korlátozása ellentétes e cikkel, mivel láthatóan túllép az ezen

---

142 E részben szintén meg kell említeni az alábbi ítéleteket: a II.1. „Az uniós polgárok szabad mozgását korlátozó intézkedések” című részben ismertetett 2023. december 21-i ***Chief Appeals Officer és társai*** ítélet (nagytanács) (C-488/21, EU:C:2023:1013); a VIII.1. „Kartellek (EUMSZ 101. cikk)” című részben ismertetett 2023. december 21-i ***Royal Antwerp Football Club*** ítélet (nagytanács) (C-680/21, EU:C:2023:1010); a XVII.2. „Nemzetközi megállapodás értelmezése” című részben ismertetett 2023. február 9-i ***Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid és társai (Török munkavállaló tartózkodási jogának visszavonása)*** ítélet (C-402/21, EU:C:2023:77).

agglomeráció közlekedésének, forgalmának és közterületeinek megfelelő kezelésére, valamint a környezet védelmére irányuló célkitűzés eléréséhez szükséges mértéken.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is elutasítja az alapeljárás felei által az előzetes döntéshozatal iránti kérelem állítólagos elfogadhatatlanságának alátámasztására előadott érveket. A Bíróság szerint az a körülmény, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre adandó válaszok egyértelműen a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következnek, nem azzal a hatással jár, hogy elfogadhatatlanná teszi az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, hanem adott esetben lehetővé teszi a Bíróság számára, hogy arra végzésben válaszoljon.[143] Ezenfelül, az a körülmény, hogy valamely nemzeti legfelsőbb bíróság az alapügyben szóban forgó jogvitával hasonlóságot mutató jogvita keretében már megvizsgálta a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott uniós jogi rendelkezések esetleges relevanciáját, nem teszi elfogadhatatlanná az arra irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, hogy a Bíróság az EUMSZ 267. cikkel összhangban értelmezze ezeket a rendelkezéseket.

Másodsorban, miután megállapította, hogy a szóban forgó szabályozás által előírt két intézkedés láthatóan nem biztosít az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatást a taxiszolgáltatásokat nyújtó vállalkozásoknak, a Bíróság ezen intézkedéseknek az EUMSZ 49. cikkel való összeegyeztethetőségét vizsgálja. E tekintetben a Bíróság először is megállapítja, hogy ezen intézkedések ténylegesen korlátozzák a piacra való belépést minden új jelölttel szemben, leszűkítik az AMB-ben letelepedett szolgáltatók számát, azokat tehát a letelepedésnek az ezen utóbbi rendelkezés által biztosított szabadsága korlátozásának kell minősíteni.

Ezt követően az ilyen korlátozások igazolására alkalmas, közérdeken alapuló kényszerítő indokok fennállását illetően a Bíróság megállapítja, hogy a közlekedés, a forgalom és a közterület megfelelő kezelésének célkitűzése valamely agglomerációban, illetve a környezet védelmének célkitűzése ebben az agglomerációban ilyen indokoknak minősülhet. Mindazonáltal nem ez a helyzet a taxiszolgáltatások gazdasági életképességének biztosítására irányuló célkitűzést illetően, tekintettel arra, hogy a szóban forgó két városi közlekedési mód közötti egyensúly fenntartása a tisztán gazdasági jellegű megfontolások közé tartozik. E tekintetben nincs jelentősége annak a körülménynek, hogy a taxiszolgáltatások a spanyol jogban „általános érdekű szolgáltatásnak” minősülnek. Ugyanis, bár az AMB által hivatkozott jellemzőkből kétségtelenül az következik, hogy a taxiszolgáltatásokra vonatkozó szabályozás célja többek között e szolgáltatások minőségének, biztonságának és hozzáférhetőségének biztosítása a felhasználók javára, ezzel szemben úgy tűnik, hogy az alapügyben szóban forgó intézkedések önmagukban nem e célokat követik. A Bíróság azt is megállapítja, hogy nem tűnik úgy, hogy a taxiszolgáltatók olyan különleges feladattal lennének megbízva, amely – adott esetben – az EUMSZ 106. cikk (2) bekezdése értelmében vett általános gazdasági érdekű szolgáltatások (ÁGÉSZ) közé tartozhat.

Végül a Bíróság egyrészt a második engedély követelményének, másrészt a VTC-szolgáltatásokra vonatkozó engedélyeknek a taxiszolgáltatási engedélyek harmincad részére történő korlátozásának arányosságát elemzi. A Bíróság arra a következtetésre jut, hogy ezen előbbi intézkedés alkalmas lehet a hivatkozott célkitűzések elérésére, és azok eléréséhez szükségesnek minősíthető. Figyelembe véve a szóban forgó szolgáltatás jellegét, valamint azt, hogy lehetetlen különbséget tenni a VTC-szolgáltatásokhoz használt gépjárművek és egy nagy kiterjedésű városi területen magáncélra használt gépjárművek között, egy utólagos ellenőrzést úgy lehet tekinteni, mint amely túl későn történik ahhoz, hogy biztosítsa annak tényleges hatékonyságát. A második engedély követelménye tehát igazolható lehet, mindazonáltal azon feltétellel, hogy ezen engedély olyan objektív, hátrányos

143 Lásd a Bíróság eljárási szabályzatának 99. cikkét.

megkülönböztetéstől mentes és előzetesen ismert szempontokon alapuljon, amelyek kizárnak minden önkényes alkalmazást, és amelyek nem azon ellenőrzéseket ismétlik meg, amelyeket már elvégeztek a nemzeti engedélyezési eljárás keretében, hanem amelyek az érintett agglomeráció sajátos szükségleteinek felelnek meg. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a jelen ügyben teljesülnek-e ezek a feltételek.

Ezzel szemben a második intézkedés nem tűnik alkalmasnak a közlekedés, a forgalom és a közterület megfelelő kezelésére vonatkozó célkitűzések megvalósításának biztosítására. Mindenekelőtt ugyanis a Bíróság előtt nem cáfolták meg a VTC-szolgáltatásokkal kapcsolatban előadott azon érveket, amelyek annak bizonyítására irányulnak, hogy e szolgáltatások valójában elősegíthetik az említett célok megvalósítását, többek között a magángépjárművek igénybevételének csökkenésével, a digitalizáció szintjének és a szolgáltatásnyújtás rugalmasságának köszönhetően a hatékony és inkluzív mobilitás célkitűzésének eléréséhez való hozzájárulásukkal, valamint az alternatív energiát használó járművek igénybevételének a VTC-szolgáltatásokra vonatkozó állami szabályozás általi ösztönzésével.

Továbbá, nem zárható ki, hogy a VTC-k flottájának a barcelonai agglomerációban a közlekedésre, a forgalomra és a közterületre gyakorolt esetleges hatása megfelelően korlátozható annál kevésbé korlátozó intézkedések által, mint az engedélyek számának leszűkítése. Ennek megfelelően a Bíróság példaként a VTC-szolgáltatások szervezésére irányuló intézkedéseket, e szolgáltatások bizonyos idősávokban történő korlátozását vagy a forgalom bizonyos területeken történő korlátozását említi. A Bíróság megállapítja továbbá, hogy az sem zárható ki, hogy a barcelonai agglomerációban a környezet védelmére irányuló cél a letelepedés szabadságát kevésbé korlátozó olyan intézkedésekkel is elérhető, mint például az ezen agglomerációban közlekedő járművekre alkalmazandó kibocsátási határértékek.

2023. július 13-i Xella Magyarország ítélet (C-106/22, EU:C:2023:568)

„Előzetes döntéshozatal – A tőke szabad mozgása – Letelepedés szabadsága – (EU) 2019/452 rendelet – Valamely tagállam olyan jogszabálya, amely a »stratégiainak« minősülő belföldi vállalkozásokba történő külföldi befektetések vonatkozásában átvilágítási mechanizmust hoz létre – Az e jogszabály alapján meghozott olyan határozat, amely megtiltja, hogy valamely belföldi társaság felvásárolja egy másik belföldi társaság összes üzletrészét – Felvásárlás tárgyát képező olyan vállalkozás, amely »stratégiainak« minősül azon az alapon, hogy a fő tevékenysége bizonyos olyan alapvető nyersanyagok kitermelésével kapcsolatos, mint például a kavics, a homok és az agyag – Olyan felvásárló vállalkozás, amely »külföldi befektetőnek« minősül azon az alapon, hogy olyan cégcsoportnak képezi a részét, amelynek legfelső szintű anyavállalata harmadik országban rendelkezik székhellyel – A tagállam államérdekének, közbiztonságának vagy közrendjének sérelme vagy az ilyen sérelem kockázata – Olyan célkitűzés, amely arra irányul, hogy az építőipari ágazatban különösen regionális szinten biztosított legyen az alapvető nyersanyagokkal történő ellátás biztonsága”

A Janes és Társa a magyar jog hatálya alá tartozó társaság, amelynek fő tevékenységét az képezi, hogy kavicsot, homokot és agyagot termeljen ki a Láziban (Győr-Moson-Sopron vármegye, Pannonhalmi járás, Magyarország) található bányaüzemében.

E tevékenység folytán a Janes és Társa a külföldi befektetések átvilágítási mechanizmusát létrehozó törvény értelmében vett „stratégiai társaságnak” minősül. Piaci részesedése az érintett nyersanyagok kitermelésének magyarországi piacán 0,52%.

A Xella Magyarország egy másik, szintén a magyar jog hatálya alá tartozó társaság, amely olyan cégcsoport tagja, amelynek legfelső szintű anyavállalata Bermudán rendelkezik székhellyel, és amely a tulajdonosi láncolat végén egy ír állampolgárhoz tartozik. A magyar építőanyagok piacán tevékenykedik, fő tevékenységét pedig építési betontermékek gyártása képezi. A Janes és Társa éves

termelésének mintegy 90%-át a Xella Magyarország vásárolja meg abból a célból, hogy a bányaüzem közelében lévő gyárában e nyersanyagokat mészkőhomok téglává dolgozza fel.

A Xella Magyarország 2020 októberében adásvételi szerződést kötött a Janes és Társa összes üzletrészének megszerzése céljából, a hatáskörrel rendelkező minisztertől pedig kérte, hogy vegye tudomásul az érintett jogügyletet, vagy igazolja vissza azt, hogy a Xella Magyarország saját tulajdonosi szerkezetére tekintettel e tudomásulvétel nem szükséges. A miniszter a 2021 júliusában elfogadott határozatával megtiltotta a bejelentett jogügylet végrehajtását, a Xella Magyarországot „külföldi befektetőnek" minősítve amiatt, hogy az közvetve az LSF10 XL Investments tulajdonában áll, amely egy Bermudán bejegyzett társaság.

A miniszter ezenkívül kijelentette, hogy a biztonságos és kiszámítható nyersanyag-kitermelés és -ellátás stratégiai jelentőséggel bír, tekintettel különösen arra, hogy a Covid19-világjárvány a globális ellátási láncok működésében komoly zavarokat okozott. A miniszter szerint az építőipari adalékanyagok – mint például a homok, a kavics és a zúzott kő – előállítása esetében már jelenleg is a külföldi tulajdonú hazai gyártók piaci részesedése a meghatározó. Ezért, amennyiben a Janes és Társa közvetve olyan társaság tulajdonába kerül, amelyet Bermudán jegyeztek be, az hosszabb távon kockázatot jelent a jelen ügy tárgyát képezőkhöz hasonló nyersanyagokkal történő ellátás biztonsága szempontjából, ami tágan értelmezve „államérdeket" sérthet.

Ítéletében a Bíróság megállapítja, hogy az EUM-Szerződés letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseivel ellentétes a külföldi befektetések szóban forgó átvilágítási mechanizmusa. E mechanizmus ugyanis lehetővé teszi annak megtiltását, hogy valamely stratégiainak minősülő belföldi társaság tulajdonát megszerezze egy olyan másik belföldi társaság, amely több tagállamban székhellyel rendelkező társaságok olyan csoportjának képezi a részét, amelyben egy harmadik országbeli vállalkozás döntő befolyással rendelkezik. Így a Bíróság elutasítja a magyar kormány azon érvét, amely szerint e tulajdonszerzés az abban megnyilvánuló államérdek sérelmével vagy sérelmének kockázatával jár, hogy az építőipari ágazatban különösen helyi szinten biztosított legyen az alapvető nyersanyagokkal történő ellátás biztonsága.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság első lépésben megállapítja, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi valamely tagállam hatóságai számára, hogy a biztonsággal és a közrenddel összefüggő okokból megtiltsák valamely uniós társaságnak, hogy egy belföldi illetőségű „stratégiai" társaságban olyan részesedést szerezzen, amely lehetővé teszi számára, hogy bizonyos befolyást gyakoroljon ez utóbbi társaság vezetésére és irányítására, nyilvánvalóan ezen uniós társaság letelepedési szabadsága korlátozásának – a jelen esetben különösen súlyos korlátozásának – minősül.

A Bíróság második lépésben azt vizsgálja, hogy e korlátozás igazolható-e közérdeken alapuló kényszerítő indokkal. E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az ítélkezési gyakorlata értelmében az ilyen igazolás azt feltételezi, hogy a korlátozás alkalmas legyen az általa elérni kívánt cél megvalósításának biztosítására, és ne lépje túl az annak eléréséhez szükséges mértéket.

A jelen ügyben a szóban forgó azon konkrét érdek, amely arra irányul, hogy bizonyos alapvető nyersanyagokat illetően biztosított legyen az építőipari ágazat ellátásának biztonsága és folytonossága, az EUMSZ 52. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozhat. E rendelkezés ugyanis kimondja, hogy a letelepedés szabadságának korlátozása közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokkal igazolható.

Mindazonáltal az ítélkezési gyakorlat szerint, még ha a tagállamok a nemzeti szükségleteiknek megfelelően továbbra is szabadon határozhatják meg a közrend és a közbiztonság követelményeit, a közrendre és a közbiztonságra csak a valamely alapvető társadalmi érdeket érintő, valós és kellően komoly veszély esetén lehet hivatkozni.

Ami konkrétan azt a célkitűzést illeti, hogy bizonyos alapvető nyersanyagok tekintetében különösen a helyi szinten biztosított legyen az építőipari ágazat ellátásának biztonsága, a Bíróság megállapítja, hogy az nem képezhet közbiztonsági okot, ennélfogva pedig nem igazolhatja a letelepedés szabadságának az alapügyben szóban forgó – a jelen esetben különösen súlyos – korlátozását. Nem állapítható meg ugyanis, hogy az ilyen célkitűzés a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében vett „valamely alapvető társadalmi érdek" körébe tartozna.

Egyébiránt nem tűnik úgy, hogy az alapügy tárgyát képező határozat által tiltott felvásárlás ténylegesen olyan jellegű lenne, amely a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében vett „valós és kellően komoly veszélyt" keletkeztetne. Egyrészt ugyanis e felvásárlást megelőzően a felvásárolni tervezett társaság bányájából származó érintett nyersanyagtermelésnek már mintegy 90%-át a felvásárló társaság vásárolta meg, e termelés fennmaradó 10%-át pedig az építőipari ágazat helyi vállalkozásai vásárolták meg. Másrészt közismert, hogy ezek az alapvető nyersanyagok a jellegüknél fogva viszonylag alacsony piaci értékkel bírnak, különösen a szállítási költségeikhez képest. Ezért csekély valószínűségűnek, sőt a gyakorlatban kizártnak tűnik az a kockázat, hogy az említett nyersanyagok termelésének jelentős részét exportálják.

2. A szolgáltatásnyújtás szabadsága[144]

2023. március 16-i Beobank ítélet (C-351/21, EU:C:2023:215)

„Előzetes döntéshozatal – Jogszabályok közelítése – Belső piaci pénzforgalmi szolgáltatások – 2007/64/EK irányelv – A 47. cikk (1) bekezdésének a) pontja – A fizetési megbízás átvételét követően a fizető félnek nyújtandó tájékoztatás – 58., 60. és 61. cikk – A pénzforgalmi szolgáltató felelőssége nem engedélyezett műveletek vonatkozásában – E szolgáltató azon kötelezettsége, hogy e fizető félnek visszatérítse a nem engedélyezett műveleteket – Keretszerződések – Az említett szolgáltató azon kötelezettsége, hogy közölje az említett fizető féllel az érintett kedvezményezettre vonatkozó információkat"

A belga illetőségű ZG Belgiumban a Beobanknál bankszámlával és ahhoz tartozó betéti kártyával rendelkezik. 2017. április 20-ról 21-re virradó éjszaka egy valenciai (Spanyolország) létesítményben e kártyával 100 euró fizetést teljesített. Ezt követően e kártyával és ugyanazon mobil fizetési terminálon két további fizetésre került sor, mégpedig 991 euró, illetve 993 euró összegben.

ZG a kérdést előterjesztő bíróságnál többek között e két utóbbi kifizetés visszatérítését kéri, amelyeket „nem engedélyezettnek" tart. Előadja, hogy már nem emlékszik sem a létesítmény nevére és címére, sem pedig arra, hogy fogyasztását követően mi történt az érintett létesítményben, továbbá azt állítja, hogy kábítószer felhasználásával elkövetett csalás áldozata lett. A Beobank azonban megtagadja e kifizetések visszatérítését, mivel úgy véli, hogy ZG ténylegesen engedélyezte azokat, vagy legalábbis „súlyos gondatlansággal" járt el.

Ezt követően e bank kizárólag a kifizetéshez használt terminál elektronikus azonosító számát és földrajzi helymeghatározását közölte ZG-vel anélkül, hogy a vitatott kifizetések kedvezményezettjének személyazonosságát – a „COM SU VALENCIA ESP" megnevezésen túl – megadta volna. A vitatott

144 E részben szintén meg kell említeni az alábbi ítéleteket: a VII. „Szállítás" című részben ismertetett 2023. december 21-i ***Bizottság kontra Dánia*** ítélet (C-167/22, EU:C:2023:1020), a VIII.2. „Erőfölénnyel való visszaélés (EUMSZ 102. cikk)" című részben ismertetett 2023. december 21-i ***European Superleague Company*** ítélet (nagytanács) (C-333/21, EU:C:2023:1011); a XI. „Internet és elektronikus kereskedelem" című részben ismertetett 2023. november 9-i ***Google Ireland és társai*** ítélet (C-376/22, EU:C:2023:835).

kifizetések kedvezményezettjének bankja viszont megtagadja ez utóbbi azonosító adatainak Beobankkal való közlését.

Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy milyen terjedelmű a pénzforgalmi szolgáltatónak a 2007/64 irányelv egyik rendelkezésében előírt azon kötelezettsége[145], hogy a fizető félnek „adott esetben" a fizetési művelet kedvezményezettjére vonatkozó információkat nyújtson. A Bíróság e kérdésre adott válasza lehetővé teszi a kérdést előterjesztő bíróság számára, hogy következtetéseket vonjon le a Beobanknak a vitatott kifizetések visszafizetésére vonatkozó kötelezettségével kapcsolatban.

Ítéletében a Bíróság kimondja, hogy a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója ugyanezen rendelkezés értelmében köteles ezen előbbivel közölni azon információkat, amelyek lehetővé teszik azon természetes vagy jogi személy azonosítását, aki vagy amely azon fizetési művelet kedvezményezettje volt, amellyel e fizető fél számláját megterhelték, és nem csak azon információkat, amelyekkel e szolgáltató a legnagyobb erőfeszítéseinek megtételét követően e fizetési műveletet illetően rendelkezik.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság előzetesen emlékeztet arra, hogy a pénzforgalmi szolgáltatóknak a nem engedélyezett fizetési műveletek tekintetében fennálló, a 2007/64 irányelv 60. cikkének (1) bekezdésében előírt felelősségének rendszerét teljes mértékben harmonizálták. Ennélfogva összeegyeztethetetlen az említett irányelvvel mind az ugyanazon a tényálláson alapuló párhuzamos felelősségi rendszer, mind azon versengő felelősségi rendszer, amely lehetővé teszi a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője számára, hogy e felelősség megállapítását más tényállás alapján kérje.

Márpedig a nemzeti bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül az említett irányelvben a fizetési műveletek tekintetében aszerint tett különbségtételt, hogy azok engedélyezettek, vagy sem. Következésképpen az ilyen bíróság nem dönthet az olyan kifizetések visszatérítése iránti kérelemről, mint az alapügyben szóban forgó kifizetések, anélkül hogy e kifizetéseket előzetesen engedélyezettnek vagy nem engedélyezettnek minősítené. A 2007/64 irányelv fent hivatkozott 60. cikkének a 86. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdésével[146] ugyanis ellentétes, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője e pénzforgalmi szolgáltatások nyújtója felelősségének megállapítását kérheti annak alapján, hogy e szolgáltató nem tett eleget az ezen irányelv 47. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerinti tájékoztatási kötelezettségének, amennyiben e felelősség a fizetési műveletek visszatérítésére vonatkozik.

Mindazonáltal, mivel a kérdést előterjesztő bíróság az alapügyben szóban forgó kifizetések engedélyezett vagy nem engedélyezett jellegének általa végzett értékelése keretében szükségesnek tartja, hogy megismerje azon információk jellegét és terjedelmét, amelyeket az érintett fizető fél pénzforgalmi szolgáltatójának a 2007/64 irányelv 47. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján e fizető fél számára szolgáltatnia kell, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések alapügy megoldása szempontjából fennálló relevanciája nem kérdőjelezhető meg.

---

145 E kötelezettséget a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 97/7/EK, a 2002/65/EK, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról és a 97/5/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. november 13-i 2007/64/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2007. L 319., 1. o.; helyesbítés: HL 2009. L 187., 5. o.) 47. cikke (1) bekezdésének a) pontja írja elő.

146 E rendelkezés a tagállamokra nézve az ugyanezen irányelv által megvalósított teljes harmonizáció következményeit szabályozza.

Ami konkrétan az e rendelkezésben előírt tájékoztatási kötelezettségek jellegét és terjedelmét illeti, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy tekintettel arra, hogy a 2007/64 irányelv teljes harmonizációt valósít meg, e kötelezettségek szükségképpen olyan kötelezettségeknek minősülnek, amelyeket a tagállamoknak anélkül kell teljesíteniük, hogy eltérhetnének azoktól, vagy anélkül, hogy azokat akár azáltal enyhíthetnék, hogy gondossági kötelezettségeknek, nem pedig eredménykötelezettségeknek minősítik azokat. E 47. cikk rendszerében semmi nem enged arra következtetni, hogy az uniós jogalkotó a meghozandó intézkedéseket pontosan meghatározó kötelezettségek előírásával kizárólag arra törekedett, hogy e tekintetben erőfeszítéseket tegyenek.

Egyébiránt a 2007/64 irányelv 47. cikke (1) bekezdésének a) pontjában szereplő „adott esetben” fordulatot úgy kell érteni, mint amely azt jelenti, hogy a pénzforgalmi szolgáltató által az érintett fizető fél részére a fizetési művelet kedvezményezettjére vonatkozóan azt követően nyújtandó információk, hogy a fizetési művelet összegével megterhelték e fizető fél számláját, vagy az ezen irányelv 47. cikkének (2) bekezdése alapján megállapított időpontban nyújtandó információk magukban foglalják azokat az információkat, amelyekkel e pénzforgalmi szolgáltató rendelkezik, vagy amelyekkel az uniós jognak megfelelően rendelkeznie kell. Ezen értelmezést megerősíti az irányelv által követett cél, amely többek között annak biztosítására irányul, hogy e szolgáltatások igénybe vevői „mindenütt ugyanolyan magas színvonalú, egyértelmű információkkal” rendelkezve könnyen azonosítani tudják a fizetési műveleteket. Az érintett műveletek teljes mértékben integrált és automatizált feldolgozásának biztosítása, valamint a kifizetések hatékonyságának és gyorsaságának javítása érdekében ezen információknak mind a pénzforgalmi szolgáltatási szerződés, mind maguk a fizetési műveletek tekintetében szükségesnek és elégségesnek kell lenniük, továbbá arányosnak kell lenniük ezen igénybe vevők igényeivel.

A jelen ügyben e követelmények teljesítéséhez azoknak az információknak, amelyeket a pénzforgalmi szolgáltatónak a 2007/64 irányelv 47. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján az érintett fizető fél rendelkezésére kellett bocsátania, kellően pontosnak és kifejezőnek kell lenniük. Ilyen minőség hiányában ugyanis a fizető fél nincs abban a helyzetben, hogy ezen információk segítségével bizonyossággal azonosítsa az érintett fizetési műveletet. Márpedig a 2007/64 irányelv 47. cikke (1) bekezdése a) pontjának első tagmondatában szereplő, „a fizető fél számára minden egyes fizetési művelet azonosítását lehetővé tevő hivatkozás” nem teszi lehetővé az érintett fizető fél számára, hogy az említett hivatkozást egy meghatározott fizetési művelethez kapcsolja. Az érintett fizető fél pénzforgalmi szolgáltatójának tehát szükségszerűen az e 47. cikk (1) bekezdése a) pontjának második tagmondatában említett kiegészítő elem, vagyis a „kedvezményezettre vonatkozó információk” keretében kell e fizető fél rendelkezésére bocsátania az ahhoz szükséges információkat, hogy teljes mértékben megfeleljen az e rendelkezésből eredő követelményeknek.

3. A tőke szabad mozgása

2023. október 12-i BA (Öröklés – Lakásügyi szociálpolitika az Európai Unióban) ítélet (C-670/21, EU:C:2023:763)

„Előzetes döntéshozatal – Adózás – A tőke szabad mozgása – EUMSZ 63., EUMSZ 64. és EUMSZ 65. cikk – Öröklési illeték – Tagállamok és harmadik országok közötti tőkemozgások – Harmadik országban található ingatlanok – A valamely tagállamban vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államban található ingatlanok tekintetében biztosított kedvezőbb adójogi bánásmód – Korlátozás – Igazolás – Lakáspolitika – Az adóellenőrzések hatékonysága”

A 2016-ban elhunyt németországi illetőségű A 2013-ban a szintén németországi illetőséggel rendelkező fiára, BA-ra hagyományozta a Kanadában található, lakás céljára bérbe adott ingatlan egy részét.

2017 júliusában az illetékes adóhivatal megállapította a BA által Németországban fizetendő öröklési illeték összegét. Ezen illeték kiszámítása céljából ezen ingatlant teljes piaci értéken vették figyelembe. 2018 márciusában BA ugyanezen illeték összegének módosítását kérte annak érdekében, hogy azt ezen ingatlan piaci értékének 90%-a után állapítsák meg, amint azt az öröklési és ajándékozási illetékről szóló német törvény előírja. Megjegyezve, hogy e törvény ahhoz, hogy az ingatlan ezen illetékkedvezményben részesüljön, megköveteli, hogy ezen ingatlan Németországban, valamely másik tagállamban vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban[147] részes államban legyen, BA azzal érvel, hogy az említett törvény sérti a tagállamok és harmadik országok közötti, a tőke EUMSZ 63. cikkben biztosított szabad mozgását. Tekintettel azonban arra, hogy az e három országtípus valamelyikében található ingatlanok és az EGT-Megállapodásban részes államtól eltérő harmadik államban található, ugyanilyen jellegű ingatlanok közötti eltérő bánásmód összhangban van ugyanezen rendelkezéssel, az adóhivatal először elutasította a BA által benyújtott, módosítás iránti kérelmet, majd a BA által benyújtott panaszt.

A BA keresete tárgyában eljáró kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy összeegyeztethető-e az EUMSZ 63. cikkel az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja az illetékkedvezményből a Kanadában található, lakás céljára bérbe adott ingatlant. Amennyiben az ilyen szabályozás a tőke szabad mozgása korlátozásának minősül, e bíróság azt kérdezi, hogy e korlátozás igazolható-e az EUMSZ 65. cikk[148] alapján vagy közérdeken alapuló nyomós indokkal.

Ítéletében a Bíróság kimondja, hogy EUMSZ 63., EUMSZ 64. és EUMSZ 65. cikkel ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely előírja, hogy az öröklési illeték kiszámítása céljából a magánvagyon részét képező, az EGT-Megállapodásban részes államtól eltérő harmadik országban található és lakás céljára bérbe adott épített ingatlant a teljes piaci értékén, míg a belföldön, egy másik tagállamban vagy az EGT-Megállapodásban részes államban található, ugyanilyen jellegű ingatlant a piaci értékének 90%-án vegyék figyelembe e számítás céljából.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is megállapítja, hogy a szóban forgó szabályozás, amely az illetékkedvezményt a hagyaték részét képező vagyontárgyak helyétől teszi függővé, azt eredményezi, hogy az EGT-Megállapodásban részes államtól eltérő harmadik országban fekvő ingatlanok súlyosabb illetékteher alá esnek, mint a belföldön fekvő ingatlanok, csökkentve tehát e hagyaték értékét, ami alkalmas arra, hogy visszatartsa a Németországban lakóhellyel rendelkező természetes személyt attól, hogy az ilyen harmadik államban fekvő, lakás céljára bérbe adott ingatlanba beruházzon, vagy hogy megtartsa a tulajdonában álló ilyen ingatlant. Az ilyen szabályozás tehát a tőkemozgás EUMSZ 63. cikk (1) bekezdése értelmében vett korlátozásának minősül.

---

147 Az Európai Gazdasági Térségről szóló, 1992. május 2-i megállapodás (HL 1994. L 1., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 52. kötet, 3. o.; a továbbiakban: EGT-Megállapodás).

148 E rendelkezés értelmében:

„(1) A 63. cikk rendelkezései nem érintik a tagállamoknak azt a jogát, hogy:

a) alkalmazzák adójoguk azon vonatkozó rendelkezéseit, amelyek a lakóhely vagy a tőkebefektetés helye alapján az adózók között különbséget tesznek;

b) meghozzák a szükséges intézkedéseket a nemzeti törvények és rendeletek megsértésének megakadályozására, különösen az adózás és a pénzügyi szervezetek prudenciális felügyelete terén, vagy hogy eljárásokat alakítsanak ki a tőkemozgások igazgatási vagy statisztikai célú bejelentésére, illetve hogy a közrend vagy a közbiztonság által indokolt intézkedéseket hozzanak.

(2) E fejezet rendelkezései nem érintik a letelepedési jogra vonatkozó és a Szerződésekkel összeegyeztethető korlátozások alkalmazhatóságát. […]”

Másodszor, azt vizsgálva, hogy e korlátozás igazolható-e az EUMSZ 65. cikk alapján, a Bíróság mindenekelőtt megjegyzi, hogy az öröklési illeték kiszámítása ugyanezen szabályozás alapján közvetlenül kapcsolódik a hagyatékba tartozó vagyontárgyak piaci értékéhez. Következésképpen a helyzetek között objektíve nem áll fenn olyan különbség, amely igazolhatná a Németországban, egy másik tagállamban, illetve az EGT-Megállapodásban részes államban található ingatlan és az EGT-Megállapodásban részes államoktól eltérő harmadik államban található ingatlan után fizetendő öröklési illeték mértéke tekintetében fennálló eltérő adójogi bánásmódot. E körülmények között annak elismerése, hogy a helyzetek pusztán amiatt nem hasonlíthatók össze, hogy a szóban forgó ingatlan az EGT-Megállapodásban részes államtól eltérő harmadik államban található, miközben az EUMSZ 63. cikk (1) bekezdése kifejezetten a határokon átnyúló tőkemozgások korlátozását tiltja, megfosztaná e rendelkezést a tartalmától.

Tekintettel tehát arra, hogy a szóban forgó eltérő bánásmód objektíve összehasonlítható helyzetekre vonatkozik, a Bíróság ezt követően azt vizsgálja meg, hogy e helyzetek eltérő bánásmódja igazolható-e közérdeken alapuló nyomós indokkal.

E tekintetben emlékeztet egyrészt arra, hogy a tagállam szociális lakáspolitikájával és annak finanszírozásával kapcsolatos követelmények főszabály szerint minősülhetnek közérdeken alapuló kényszerítő indoknak. Hasonlóképpen, mivel az Unió gazdasági és szociális célú, az EUM-Szerződésnek a szabad mozgásra vonatkozó rendelkezéseiből eredő jogokat egyensúlyba kell hozni a szociálpolitika által követett célokkal, amelyek között szerepel többek között a megfelelő szociális védelem. Ami az EGT-Megállapodást illeti, az Unió és az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) államai közötti kiváltságos kapcsolatok fényében kell értelmezni annak egyik fő célkitűzését, nevezetesen az Unió területén megvalósított belső piacnak az EFTA-államokra való kiterjesztését. Így az olyan szociálpolitikai cél, mint a megfizethető bérlakások előmozdítása és rendelkezésre bocsátása a tagállamokban és az EGT-Megállapodásban részes államokban, főszabály szerint minősülhet olyan közérdeken alapuló nyomós indoknak, amely igazolhatja a tőke szabad mozgásának korlátozásait. Mindazonáltal nem tűnik úgy, hogy a szóban forgóhoz hasonló szabályozás alkalmas lenne e célkitűzés koherens és szisztematikus módon történő megvalósításának biztosítására. Különösen, ezen általánosan alkalmazandó szabályozás nem azokra a helyekre vonatkozik, ahol különösen jelentős a megfizethető bérlakások hiánya, mint például a német nagyvárosokban. Ezenfelül a lakás céljára bérbeadott ingatlanok bármely kategóriája, a legegyszerűbbtől a legfényűzőbbig, az öröklési illeték kiszámítása céljából a piaci értékének 90%-án vehető figyelembe. Ezenkívül nem tűnik úgy, hogy e szabályozás arra kötelezné az örökösöket, hogy határozott ideig megtartsák lakásukat, és hogy azt bérbeadási célra használják, így az örökösök a szóban forgó illetékkedvezmény igénybevételét követően e lakást eladhatják, vagy másodlagos lakóhelyként használhatják. Következésképpen ezen illetékkedvezményt nem lehet olyannak tekinteni, mint amelyet igazol az a célkitűzés, hogy a tagállamokban és az EGT-Megállapodásban részes államokban előmozdítsák és rendelkezésre bocsássák a megfizethető bérlakásokat.

Másrészt a Bíróság kimondja, hogy az adóellenőrzések hatékonysága biztosításának szükségességére irányuló, közérdeken alapuló nyomós indok nem igazolhatja a tőke szabad mozgásának szóban forgó nemzeti szabályozásból eredő korlátozását. A Bíróság, miután emlékeztetett a Németország és Kanada közötti adóegyezmény[149] releváns rendelkezéseire, ugyanis megállapítja, hogy a német hatóságok kérhetik az illetékes kanadai hatóságoktól az annak ellenőrzéséhez szükséges információkat, hogy teljesülnek-e a szóban forgó nemzeti szabályozásban előírt feltételek ahhoz, hogy a fent említett illetékkedvezményt megadják abban az esetben, ha az ingatlan Kanadában található.

---

149 A Németországi Szövetségi Köztársaság és Kanada között a jövedelemadók és egyes más adók területén a kettős adóztatás elkerüléséről, az adóelkerülés megakadályozásáról és az adóztatás terén történő kölcsönös segítségnyújtásról szóló, 2001. április 19-én Berlinben kötött egyezmény (BGBl. 2002. II, 670. o.).

IV. Határellenőrzés, menekültügy és bevándorlás

1. Menekültpolitika

2023. július 6-i Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Súlyos bűncselekményt elkövető menekült) ítélet (C-663/21, EU:C:2023:540)

„Előzetes döntéshozatal – 2011/95/EU irányelv – A menekült jogállás vagy a kiegészítő védelmi jogállás nyújtásának feltételeire vonatkozó szabályok – A 14. cikk (4) bekezdésének b) pontja – A menekült jogállás visszavonása – Különösen súlyos bűncselekményért jogerősen elítélt harmadik országbeli állampolgár – A társadalomra jelentett veszély – Az arányosság vizsgálata – 2008/115/EU irányelv – Harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérése – A kitoloncolás elhalasztása”

2023. július 6-i Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Súlyos bűncselekményt elkövető menekült) ítélet (C-8/22, EU:C:2023:542)

„Előzetes döntéshozatal – 2011/95/EU irányelv – A menekült jogállás vagy a kiegészítő védelmi jogállás nyújtásának feltételeire vonatkozó szabályok – A 14. cikk (4) bekezdésének b) pontja – A menekült jogállás visszavonása – Különösen súlyos bűncselekményért jogerősen elítélt harmadik országbeli állampolgár – A társadalomra jelentett veszély – Az arányosság vizsgálata”

2023. július 6-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Különösen súlyos bűncselekmény) ítélet (C-402/22, EU:C:2023:543)

„Előzetes döntéshozatal – 2011/95/EU irányelv – A menekült jogállás vagy a kiegészítő védelmi jogállás nyújtásának feltételeire vonatkozó szabályok – A 14. cikk (4) bekezdésének b) pontja – A menekült jogállás visszavonása – Különösen súlyos bűncselekményért jogerősen elítélt harmadik országbeli állampolgár – A társadalomra jelentett veszély – Az arányosság vizsgálata”

A *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Súlyos bűncselekményt elkövető menekült)* ügyben (C-663/21) AA 2015 decemberében menekült jogállást kapott Ausztriában. 2018 márciusa és 2020 októbere között több alkalommal szabadságvesztés-büntetést és pénzbüntetést, illetve szabálysértési bírságot szabtak ki vele szemben különböző bűncselekmények, nevezetesen veszélyes fenyegetés, más tulajdonát képező vagyontárgy megsemmisítése vagy rongálása, kábítószerrel visszaélés vétsége, kábítószer kereskedelem bűntette, testi sértés, illetve közrend biztosításával megbízott személlyel szemben tanúsított erőszakos magatartás szabálysértés miatt.

A hatáskörrel rendelkező osztrák hatóság 2019 szeptemberében meghozott határozatával visszavonta AA menekült jogállását, tartózkodási tilalom megállapítása mellett elrendelte a kiutasítását, valamint határidőt állapított meg az önkéntes távozására, ugyanakkor kimondta, hogy kitoloncolása nem engedélyezett.

AA jogorvoslati kérelme nyomán a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság, Ausztria) 2021 májusában meghozott ítéletével megsemmisítette a hivatkozott 2019. szeptemberi határozatot. E bíróság megállapította, hogy AA-t különösen súlyos bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen elítélték, és veszélyt jelent a társadalomra. Mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy mérlegelni kell a fogadó tagállam és a nemzetközi védelemre jogosult érintett érdekeit, figyelembe véve azon intézkedéseket, amelyeknek utóbbi a nemzetközi védelem visszavonása esetén ki lenne téve. Márpedig, mivel AA a származási országába való visszatérése esetén kínzás vagy halál veszélyének lenne kitéve, az említett bíróság úgy ítélte meg, hogy utóbbi érdekei elsőbbséget élveznek Ausztria érdekeivel szemben. A hatáskörrel rendelkező osztrák hatóság ezen ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Ausztria) elé.

A *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Súlyos bűncselekményt elkövető menekült)* ügyben (C-8/22) XXX 2007 februárjában menekült jogállást kapott Belgiumban. 2010 decemberében 25 év szabadságvesztésre ítélték csoportosan, több dologra elkövetett rablás, valamint az ennek elősegítése vagy a büntetlenség biztosítása céljából elkövetett szándékos emberölés miatt.

A hatáskörrel rendelkező belga hatóság 2016 májusában meghozott határozatával visszavonta XXX menekült jogállását. XXX keresetet nyújtott be e határozat ellen a Conseil du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság, Belgium) előtt, amely azt 2019 augusztusában meghozott ítéletével elutasította. E bíróság álláspontja szerint az XXX által a társadalomra jelentett veszély a különösen súlyos bűncselekményért való elítéléséből ered, így nem az említett hatóságnak kell bizonyítania, hogy XXX valódi, közvetlen és kellően súlyos veszélyt jelent a társadalomra. Ellenkezőleg, ez utóbbinak kellett volna bizonyítania, hogy ezen elítélése ellenére már nem jelent ilyen veszélyt. XXX felülvizsgálati kérelmet nyújtott be ezen ítélettel szemben a Conseil d'État-hoz (államtanács, Belgium).

A *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Különösen súlyos bűncselekmény)* ügyben (C-402/22) M. A. 2018 júliusában nemzetközi védelem iránti kérelmet terjesztett elő Hollandiában. A hatáskörrel rendelkező holland hatóság 2020 júniusában elutasította e kérelmet azzal az indokolással, hogy a kérelmezőt 2018-ban 24 hónap szabadságvesztés-büntetésre ítélték háromrendbeli – ugyanazon az estén elkövetett – szexuális kényszerítés, egyrendbeli szexuális kényszerítés kísérlete, valamint egy mobiltelefon eltulajdonítása miatt.

M. A. keresete nyomán az elsőfokú bíróság az indokolás elégtelensége miatt megsemmisítette a 2020. júniusi határozatot. A hatáskörrel rendelkező holland hatóság ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be a Raad van Statéhoz (államtanács, Hollandia). Egyrészt arra hivatkozik, hogy az M. A. terhére rótt cselekményeket olyan egységes bűncselekménynek kell tekinteni, amely különösen súlyos bűncselekménynek minősül, másrészt azt állítja, hogy a különösen súlyos bűncselekmény miatti elítélés főszabály szerint bizonyítja, hogy M. A. veszélyt jelent a társadalomra.

E három ügyben az előterjesztő bíróságok lényegében azt kérdezik a Bíróságtól, hogy mik a feltételei a menekült jogállás 2011/95 irányelv [150] 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja alapján történő visszavonásának, valamint hogy ezzel összefüggésben miként kell mérlegelni a fogadó tagállam és a nemzetközi védelemre jogosult érintett érdekeit.

E három, ugyanazon a napon meghozott ítéletével a Bíróság választ ad e kérdésekre, meghatározva egyrészt a „különösen súlyos bűncselekmény", valamint a „társadalomra jelentett veszély" fogalmát, másrészt azt, hogy ennek kapcsán milyen terjedelmű arányossági vizsgálatot kell végezni. Kifejti továbbá azt is, hogy mi a kapcsolat a menekült jogállás visszavonása és a kiutasítás elrendelése között.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is megállapítja, hogy a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdése b) pontjának alkalmazása két külön feltétel teljesülésétől függ, ezek közül az első, hogy az érintett harmadik

---

150 A harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 337., 9. o.; helyesbítések: HL 2017. L 167., 58. o.; HL 2019. L 19., 20. o.). Ezen irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja kimondja, hogy „[a] tagállamok visszavonhatják, illetve megszüntethetik a menekült valamely kormányzati, közigazgatási, bírósági vagy kvázibírósági szerv által elismert jogállását, illetve megtagadhatják annak megújítását, amennyiben [...] különösen súlyos bűncselekményért való jogerős elítéléséből fakadóan veszélyt jelent az érintett tagállam társadalmára".

országbeli állampolgárt különösen súlyos bűncselekményért jogerősen elítélték, a másik pedig, hogy megállapítást nyerjen, hogy ez a harmadik országbeli állampolgár veszélyt jelent a tartózkodási helye szerinti tagállam társadalmára. Ennélfogva nem lehet úgy tekinteni, hogy az a körülmény, hogy e két feltétel közül az első teljesül, elegendő annak bizonyításához, hogy a második feltétel is teljesül. Az említett rendelkezés ilyen értelmezése következik mind a rendelkezés szövegéből, mind pedig a 2011/95 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének b) pontjával[151] és 17. cikkének (1) bekezdésével[152] való összehasonlításából.

Ami az első feltételt illeti, a jelentés és hatály meghatározása érdekében – a tagállami jogokra való kifejezett utalás hiányában – a „különösen súlyos bűncselekmény" fogalomnak rendes körülmények között az egész Unióban önálló és egységes értelmezést kell tulajdonítani. Egyrészt a „bűncselekmény" fogalom szokásos jelentése alapján ebben az összefüggésben olyan cselekményt vagy mulasztást ír le, amely az érintett társadalom jogrendjének súlyos megsértését jelenti, és amelyet, mint ilyet, e társadalomban a büntetőjog szankcionál. Másrészt a „különösen súlyos" kifejezés, amennyiben az két minősítéssel egészíti ki a „bűncselekmény" fogalmát, egy kivételesen súlyos bűncselekményre utal.

Ami azt a szövegkörnyezetet illeti, amelyben a „különösen súlyos bűncselekmény" kifejezést használják, egyrészt indokolt figyelembe venni a Bíróságnak a 2011/95 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének b) pontjára, amely „súlyos, nem politikai bűncselekményre" utal, valamint ezen irányelv „súlyos bűncselekményre" vonatkozó 17. cikke (1) bekezdése b) pontjára vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, mivel e rendelkezéseknek szintén az a célja, hogy megvonja a nemzetközi védelmet attól a harmadik országbeli állampolgártól, aki egy bizonyos súlyossági fokot elérő bűncselekményt követett el. Másrészt a 2011/95 irányelv 12., 14., 17. és 21. cikkének összehasonlításából kitűnik, hogy az uniós jogalkotó eltérő követelményeket támasztott azzal kapcsolatban, hogy milyen súlyos bűncselekményekre lehet hivatkozni valamelyik nemzetközi védelemhez kapcsolódó kizáró vagy visszavonási ok alkalmazásának vagy a menekült visszaküldésének igazolása céljából. Így a 2011/95 irányelv 17. cikkének (3) bekezdése „egy vagy több bűncselekmény" elkövetését említi, ezen irányelv 12. cikke (2) bekezdésének b) pontja és 17. cikke (1) bekezdésének b) pontja pedig „súlyos bűncselekmény" elkövetésére hivatkozik. Ebből következően a „különösen súlyos bűncselekmény" kifejezésnek a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontjában történő használata a jogalkotó azon döntésére világít rá, miszerint e rendelkezés alkalmazását többek között egy különösen szigorú feltétel teljesülésétől tette függővé, amely olyan bűncselekményért való jogerős elítélés megtörténtét követeli meg, amely kivételesen súlyosnak minősül, súlyosabbnak, mint azon bűncselekmények, amelyek ezen irányelv hivatkozott rendelkezéseinek alkalmazását igazolhatják.

Ami valamely bűncselekmény súlyosságának a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja szempontjából történő értékelését illeti, ezt az értékelést ugyanazon mérce és közös szempontok alapján kell elvégezni. Mivel azonban a tagállamok büntetőjoga nem képezi általános harmonizációs intézkedések tárgyát, ezen értékelést úgy kell elvégezni, hogy annak során figyelembe kell venni azokat a döntéseket, amelyeket az érintett tagállam a büntetőjogi rendszerének keretében a sajátos

---

151 A 2011/95 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének b) pontja kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a harmadik országbeli állampolgár nem ismerhető el menekültként, ha a menedéket nyújtó országon kívül, az országba menekültként történő befogadását megelőzően súlyos, nem politikai bűncselekményt követett el, anélkül hogy e rendelkezés bármifajta követelményt támasztana arra vonatkozóan, hogy e személy veszélyt jelentsen a tartózkodási helye szerinti tagállam társadalmára.

152 A 2011/95 irányelv 17. cikkének (1) bekezdése – a menekült jogállásnál korlátozottabb védelmet nyújtani képes – kiegészítő védelem biztosítására vonatkozóan a b) pontban a súlyos bűncselekmény elkövetésére, a d) pontban pedig a társadalomra jelentett veszély fennállására utal, e tényezők ugyanis kifejezetten olyan vagylagos feltételekként jelennek meg, amelyek külön-külön véve is maguk után vonják a kiegészítő védelemből való kizárást.

jellemzőikre tekintettel kivételesen súlyosnak minősülő, a társadalom jogrendjét leginkább sértő bűncselekmények azonosítását illetően hozott.

Mindenesetre, mivel e rendelkezés az egyes számban szereplő „különösen súlyos bűncselekmény" miatti jogerős elítélésről szól, a bűncselekmény súlyossági foka nem érhető el olyan különálló bűncselekmények halmazata révén, amelyek közül önmagában véve egyik sem minősül különösen súlyos bűncselekménynek.

Végül az ilyen bűncselekmény súlyossági fokának értékeléséhez a szóban forgó ügy valamennyi sajátos körülményét fel kell mérni. E tekintetben számottevő jelentőséggel bír a büntetőítélet indokolása, a kiszabható, illetve a kiszabott büntetés jellege és mértéke, az elkövetett bűncselekmény jellege, az e bűncselekmény elkövetéséhez kapcsolódó körülmények összessége, e bűncselekmény szándékos vagy nem szándékos volta, valamint az okozott kár jellege és mértéke.

Ami a második feltételt illeti, ami annak bizonyításával kapcsolatos, hogy a harmadik országbeli állampolgár veszélyt jelent a fogadó tagállam társadalmára, a Bíróság először is megállapítja, hogy csak akkor lehet a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja szerinti intézkedést hozni, ha az érintett harmadik országbeli állampolgár valódi, közvetlen és kellően súlyos veszélyt jelent e tagállam társadalmának valamely alapvető érdekére. Ezzel összefüggésben a Bíróság rögzíti többek között, hogy e rendelkezés szövegéből magából kitűnik, hogy az csak akkor alkalmazandó, ha e személy veszélyt „jelent" a társadalomra, ami arra utal, hogy e veszélynek valódinak és közvetlennek kell lennie. Ezért minél távolabb van időben az e rendelkezés alapján meghozott határozat a különösen súlyos bűncselekményért való jogerős elítéléstől, annál inkább figyelembe kell vennie az eljáró hatóságnak többek között az ilyen bűncselekmény elkövetése utáni fejleményeket annak meghatározása érdekében, hogy a menekült jogállás esetleges visszavonásáról való határozathozatal időpontjában fennáll-e a valódi és kellően súlyos veszély. A Bíróság megállapítja azt is, hogy a 2011/95 irányelv különböző rendelkezéseinek az ezen irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontjával való összevetéséből az következik, hogy e rendelkezés alkalmazása szigorú feltételekhez van kötve.

Másodszor, ami a hatáskörrel rendelkező hatóság és az érintett harmadik országbeli állampolgár szerepét illeti a veszély fennállásának megítélésében, a hatáskörrel rendelkező hatóság feladata, hogy a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdése b) pontjának alkalmazása során minden egyes egyedi esetben értékelje az egyedi ügy sajátos körülményeit. Ebben az összefüggésben e hatóságnak valamennyi releváns információval rendelkeznie kell, és saját magának kell elvégeznie e körülmények értékelését a határozata tartalmának megállapítása, valamint e határozat teljes körű indokolása érdekében.

Végül, a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontjában szabályozott intézkedés meghozatalára vonatkozó lehetőséget többek között az arányosság elvének tiszteletben tartása mellett kell érvényesíteni, ami mérlegelést feltételez egyfelől az érintett harmadik országbeli állampolgár által a tartózkodási helye szerinti tagállam társadalmára jelentett veszély, másfelől azon jogok között, amelyeket az irányelv 2. cikkének d) pontjában foglalt anyagi jogi feltételeknek megfelelő személyek számára biztosítani kell. Ezen értékelés keretében a hatáskörrel rendelkező hatóságnak figyelembe kell vennie az uniós jog által biztosított alapvető jogokat is, és többek között meg kell vizsgálnia olyan, a menekültek számára biztosított jogokat és az alapvető jogokat kevésbé sértő alternatív intézkedések meghozatalának lehetőségét, amelyek ugyanolyan hatékonyan biztosítanák a fogadó tagállam társadalmának védelmét.

Ugyanakkor azonban az említett hatóság az ilyen intézkedés meghozatala során ezenfelül nem köteles vizsgálni, hogy a harmadik országbeli állampolgár származási országába való visszatéréséhez fűződő közérdek elsőbbséget élvez-e ugyanezen személynek a nemzetközi védelem fenntartásához fűződő érdekével szemben, figyelembe véve azon intézkedések súlyosságát és jellegét, amelyeknek a származási országába való visszatérése esetén ki lenne téve. Az érintett harmadik országbeli állampolgár származási országába való esetleges visszatérésének az érintett harmadik országbeli állampolgárt vagy az e harmadik országbeli állampolgár tartózkodási helye szerinti tagállam

társadalmát érintő következményeit ugyanis nem a menekült jogállás visszavonásáról szóló határozat meghozatalakor kell figyelembe venni, hanem adott esetben akkor, amikor a hatáskörrel rendelkező hatóság az említett harmadik országbeli állampolgárt érintően kiutasítási határozatot kíván hozni.

Ezzel összefüggésben a Bíróság jelzi, hogy a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja részben azonos a Genfi Egyezmény 33. cikkében[153] szereplő kizárási okokkal. Mindemellett – amennyiben az előbbi rendelkezés az abban említett helyzetekben azt teszi lehetővé, hogy a tagállamok visszavonhatják a menekült jogállást, míg az utóbbi rendelkezés megengedi az ilyen helyzetek valamelyikében található menekült visszaküldését olyan országba, ahol élete vagy szabadsága veszélyeztetve van – az uniós jog az érintett menekülteknek a Genfi Egyezményben biztosítottnál szélesebb nemzetközi védelmét írja elő. Ebből következik, hogy az uniós jognak megfelelően a hatáskörrel rendelkező hatóság jogosult lehet arra, hogy a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének b) pontja alapján visszavonja a harmadik országbeli állampolgárnak biztosított menekült jogállást, ugyanakkor azonban nem feltétlenül jogosult arra, hogy őt a származási országába kitoloncolja. Eljárási szempontból továbbá az ilyen kitoloncolás a 2008/115 irányelvben[154] előírt anyagi jogi és eljárási biztosítékok tiszteletben tartásával meghozott kiutasítási határozatot feltételez, amely irányelv 5. cikke többek között előírja, hogy a tagállamok ezen irányelv végrehajtása során kötelesek tiszteletben tartani a visszaküldés tilalmának elvét. Következésképpen nem tekinthető úgy, hogy a menekült jogállásnak a 2011/95 irányelv 14. cikkének (4) bekezdése szerinti visszavonása egyúttal állásfoglalást jelentene arra a külön kérdésre vonatkozóan is, hogy ez a személy kiutasítható-e származási országába. E tekintetben a Bíróság megállapítja azt is, hogy a 2008/115 irányelv 5. cikkével ellentétes a harmadik országbeli állampolgár kiutasításának elrendelése, amennyiben megállapítást nyer, hogy a tervezett célországba történő kitoloncolása a visszaküldés tilalmának elve alapján határozatlan időre kizárt.

2. Bevándorlási politika

2023. április 18-i Afrin ítélet (C-1/23 PPU, EU:C:2023:296)

„Előzetes döntéshozatal – Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás – Határellenőrzések, menekültügy és bevándorlás – Bevándorlási politika – 2003/86/EK irányelv – Családegyesítési jog – Az 5. cikk (1) bekezdése – Beutazás és tartózkodás iránti kérelem benyújtása a családegyesítési jog gyakorlása céljából – A családegyesítő családtagjait arra kötelező tagállami szabályozás, hogy a kérelmet e tagállam illetékes diplomáciai képviseletén személyesen nyújtsák be – Az említett képviseleten történő megjelenés lehetetlensége vagy túlzott nehézsége – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 7. és 24. cikk”

---

153 A menekültek helyzetére vonatkozó, Genfben, 1951. július 28-án aláírt egyezmény (*Recueil des traités des Nations unies* [1954], 189. kötet, 150. o., 2545. sz.; kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.) – amely 1954. április 22-én lépett hatályba, és amelyet kiegészített a menekültek helyzetére vonatkozó, 1967. január 31-i New York-i jegyzőkönyv (kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.; a továbbiakban: Genfi Egyezmény) – 33. cikke a következőképpen rendelkezik: „(1) Egyetlen Szerződő Állam sem utasítja ki vagy küldi vissza (»refouler«) a menekültet azon ország területének határára, ahol élete vagy szabadsága faji, vallási okokból, nemzeti hovatartozása miatt, vagy abból az okból van veszélyeztetve, hogy bizonyos társadalmi csoporthoz tartozik, vagy bizonyos politikai véleményt vall. (2) A jelen rendelkezésből folyó kedvezmény azonban nem illeti meg azt a menekültet, akiről alaposan feltehető, hogy veszélyezteti annak az országnak biztonságát, amelynek területén van, vagy aki mivel különösen súlyos bűncselekményért jogerősen elítélték, veszélyt jelent az illető ország lakosságára nézve.”

154 A harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 348., 98. o.).

X és Y, akik szír állampolgárok, 2016-ban kötöttek házasságot Szíriában. Két gyermekük született, 2016-ban, illetve 2018-ban. 2019-ben Y elhagyta Szíriát, és Belgiumba utazott, miközben X és két gyermekük az Északnyugat-Szíriában található Afrin városában maradt, ahol jelenleg is tartózkodnak. 2022 augusztusában Y-t menekültként ismerték el Belgiumban.

Az Office des étrangers-nek (idegenrendészeti hivatal, Belgium; a továbbiakban: hivatal) címzett 2022. szeptember 28-i elektronikus levelében a felperesek ügyvédje X és a két gyermek nevében családegyesítés iránti kérelmet nyújtott be annak érdekében, hogy e személyek Belgiumban Y-hoz csatlakozhassanak. Ezen elektronikus levélben közölték, hogy a kérelmet a felperesek ügyvédje nyújtotta be a hivatalhoz, mivel X és a gyermekei olyan kivételes körülmények között vannak, amelyek ténylegesen megakadályozzák őket abban, hogy a belga diplomáciai képviseletre utazzanak abból a célból, hogy ott családegyesítés iránti kérelmet nyújtsanak be, amint azt a belga szabályozás megköveteli.

2022. szeptember 29-én a hivatal azt válaszolta, hogy e szabályozás szerint az ilyen kérelmet nem lehet elektronikus levélben benyújtani, és felhívta a felpereseket, hogy lépjenek kapcsolatba az illetékes belga nagykövetséggel. 2022. november 9-i ideiglenes intézkedés iránti kérelmükkel a felperesek keresetet indítottak a belga állam ellen a kérdést előterjesztő bíróság előtt a családegyesítés iránti kérelmük nyilvántartásba vétele érdekében. Úgy vélik, hogy a belga szabályozás, amely a menekült családtagjai számára még abban az esetben is csak személyesen és ilyen diplomáciai képviseleten teszi lehetővé a beutazás és tartózkodás iránti kérelem benyújtását, ha e családtagok számára ez nem lehetséges, nem felel meg az uniós jognak.

A kérdést előterjesztő bíróság megerősíti, hogy a belga jog az eljárás kezdetén való személyes megjelenésre vonatkozó kötelezettségtől való eltérést nem tesz lehetővé a jelen ügyhöz hasonló helyzetben. E bíróság azonban rámutat arra, hogy X-nek és a gyermekeinek nincs valós lehetőségük arra, hogy elhagyják Afrint annak érdekében, hogy az illetékes belga diplomáciai képviseletre utazzanak, mivel a szomszédos országok, amelyekben e képviseletek találhatók, nem biztonságosak a Szíriából menekülő személyek számára, vagy megközelíthetetlenek, mivel át kell lépni a frontvonalat. Bár a 2003/86 irányelv[155] 5. cikkének (1) bekezdése a tagállamokra bízza annak meghatározását, hogy a családegyesítő vagy a családtagok közül ki nyújthatja be a családegyesítés iránti kérelmet, a belga jogalkotó választása a jelen ügyben azt jelenti, hogy X-től és gyermekeitől megtagadják a családegyesítés iránti kérelem benyújtásának bármely lehetőségét. A kérdést előterjesztő bíróság így annak megállapítását kéri, hogy e megtagadás veszélyezteti-e ezen irányelv hatékony érvényesülését, vagy sérti-e az irányelv által védeni kívánt alapvető jogokat.[156]

A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében a Bíróság megállapítja, hogy a Chartával[157] összefüggésben értelmezett 2003/86 irányelvvel[158] ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a beutazás és tartózkodás iránti kérelem családegyesítés jogcímén történő benyújtásához megköveteli, hogy a családegyesítő – konkrétan egy elismert menekült – családtagjai személyesen jelenjenek meg a külföldi lakóhelyük vagy tartózkodási helyük szerint illetékes tagállam diplomáciai vagy konzuli

---

155 A családegyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-i 2003/86/EK tanácsi irányelv (HL 2003. L 251., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 224. o.).

156 Ez az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 7. cikkében biztosított, a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jogra, a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételéhez való jogra, valamint a gyermek ahhoz való jogára vonatkozik, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes kapcsolatot tartson fenn, amely jogot annak 24. cikke rögzíti.

157 A Bíróság a Charta 7. cikkére, valamint 24. cikkének (2) és (3) bekezdésére hivatkozik.

158 A 2003/86 irányelv 5. cikkének (1) bekezdéséről van szó.

képviseletén, abban az esetben is, ha e családtagok számára lehetetlen vagy rendkívül nehéz, hogy e képviseleten megjelenjenek. E tagállamnak azonban továbbra is lehetősége van arra, hogy e családtagok személyes megjelenését a családegyesítés iránti kérelemre vonatkozó eljárás valamely későbbi szakaszában megkövetelje.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság e következtetéshez úgy jut el, hogy egyrészt megállapítja, hogy a 2003/86 irányelv által követett, a családegyesítés elősegítésére irányuló cél elérése érdekében a tagállamoknak az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetekben biztosítaniuk kell a családegyesítés iránti kérelmeknek az érintettek által megfelelő időben történő, tényleges benyújtásához szükséges rugalmasságot e kérelem benyújtásának a megkönnyítésével, és különösen a távközlő eszközök igénybevételének az elfogadásával. Ilyen rugalmasság hiányában ugyanis a kérelem benyújtásakor az illetékes diplomáciai vagy konzuli képviseleten való személyes megjelenés követelménye nem teszi lehetővé azon esetleges akadályok figyelembevételét, amelyek megakadályozhatják az ilyen kérelem tényleges benyújtását, különösen ha a családegyesítő családtagjai fegyveres konfliktus által sújtott országban tartózkodnak. Ezenfelül, ami a menekültek sajátos helyzetét illeti, az érintett tagállam rugalmasságának hiánya, amely a körülmények figyelembevétele nélkül megakadályozza e menekültek családtagjait abban, hogy családegyesítés iránti kérelmüket benyújtsák, azzal a következménnyel járhat, hogy az érintettek nem tudják betartani a 2003/86 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdésében[159] előírt határidőt, és így a családegyesítésükre további feltételek vonatkozhatnak, ami ellentétes azon célkitűzéssel, hogy a menekültek helyzetére különös figyelmet kell fordítani. Következésképpen a családegyesítés iránti kérelem benyújtásának időpontjában való személyes megjelenésre vonatkozó követelmény, amennyiben nem megengedett az e követelménytől való eltérés a családegyesítő családtagjai konkrét helyzetének figyelembevétele érdekében, a gyakorlatban lehetetlenné teszi a családegyesítési jog gyakorlását, így a szükséges rugalmasság nélkül alkalmazott ilyen szabályozás sérti a 2003/86 irányelv célját, és megfosztja azt hatékony érvényesülésétől.

Másrészt a Bíróság megállapítja, hogy az olyan nemzeti rendelkezés, amely, anélkül hogy kivételt engedélyezne, a családegyesítés iránti kérelem benyújtásához megköveteli a családegyesítő családtagjainak személyes megjelenését, még akkor is, ha e megjelenés lehetetlen vagy rendkívül nehéz, sérti a Chartának – adott esetben a 24. cikkének (2) és (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett – 7. cikkében biztosított, a család egységének tiszteletben tartásához való jogot. Az ilyen kötelezettség ugyanis a család egységének tiszteletben tartásához való jogba történő aránytalan beavatkozásnak minősül a családegyesítéshez kapcsolódó csalások elleni küzdelem kétségkívül jogszerű céljához képest. Mivel a családegyesítés iránti kérelemre irányuló eljárás szakaszokban zajlik, a tagállamok kérhetik a családegyesítő családtagjainak személyes megjelenését ezen eljárás későbbi

---

159 E rendelkezés szerint „[a] tagállamok előírhatják a menekült számára, hogy tegyen eleget a 7. cikk (1) bekezdésében említett feltételeknek, ha a családegyesítésre irányuló kérelmet nem nyújtják be a menekültstátus megadása után három hónapon belül”. Ugyanezen 2003/86 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése pedig ezt írja elő: „Amikor a családegyesítési kérelmet benyújtják, az érintett tagállam előírhatja a kérelmet benyújtó személy számára, hogy szolgáltasson bizonyítékot arra nézve, hogy a családegyesítő rendelkezik a következőkkel:

a) az ugyanabban a régióban egy hasonló család számára szabványosnak tekintett, az érintett tagállamban hatályos általános egészségügyi és biztonsági előírásoknak megfelelő szálláshely;

b) saját maga és családtagjai számára az érintett tagállamban az állampolgárok számára általában biztosított valamennyi kockázatra kiterjedő betegségbiztosítás [helyesen: egészségbiztosítás];

c) az érintett tagállam szociális segélyek rendszeréhez történő folyamodás nélkül a saját maga és családtagjai eltartásához elégséges állandó és rendszeres források. A tagállamok e forrásokat jellegükre és rendszerességükre hivatkozással értékelik, és figyelembe vehetik a nemzeti minimálbér és minimálnyugdíj szintjét, valamint a családtagok számát.”

szakaszában, anélkül hogy a családegyesítés iránti kérelem elbírálása érdekében a kérelem benyújtásától kezdve kötelezővé kellene tenni az ilyen megjelenést. Ahhoz azonban, hogy ne érje sérelem a 2003/86 irányelv által követett, a családegyesítés elősegítésére irányuló célt és az ezen irányelv által védeni kívánt alapvető jogokat, abban az esetben, ha a tagállam az eljárás ilyen későbbi szakaszában megköveteli a családegyesítő családtagjainak személyes megjelenését, e tagállamnak meg kell könnyítenie az ilyen megjelenést, többek között konzuli dokumentumok vagy *laissez-passer* okmányok kiállításával, és a megjelenések számát a feltétlenül szükséges mértékre kell csökkentenie.

2023. június 29-i Stadt Frankfurt am Main és Stadt Offenbach am Main (Tartózkodási engedély megújítása a második tagállamban) ítélet (C-829/21 és C-129/22, EU:C:2023:525)

„Előzetes döntéshozatal – Bevándorlási politika – Harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogállása – 2003/109/EK irányelv – A 9. cikk (4) bekezdésének második albekezdése, a 14. cikk (1) bekezdése, a 15. cikk (4) bekezdésének második albekezdése, a 19. cikk (2) bekezdése és a 22. cikk – Harmadik országok állampolgárait valamely tagállamban megillető »huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező« jogálláshoz való jog – A huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező személy határozatlan idejű EU tartózkodási engedélyének kiállítása az első tagállamban – Olyan harmadik országbeli állampolgár, aki hat évet meghaladó ideig távol van az első tagállam területétől – A »huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező« jogálláshoz való jog emiatti elvesztése – A második tagállam által a 2003/109/EK irányelv III. fejezetének rendelkezései alapján kiállított tartózkodási engedély megújítása iránt előterjesztett kérelem – A kérelem második tagállam általi elutasítása e jog elvesztése miatt – Feltételek”

TE ghánai állampolgár, illetve EF pakisztáni állampolgár huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező személy számára kiállított EU tartózkodási engedélyt kapott Olaszországban, amelyen többek között az „*illimitata*” (korlátlan [időtartam]) bejegyzés volt feltüntetve. 2013-ban, illetve 2014-ben léptek be Olaszországból Németországba. Az Olaszországban kiállított „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező” jogállásuk alapján a német hatóságok a külföldiek tartózkodására vonatkozó német szabályozásnak[160] megfelelően egy évre érvényes tartózkodási engedélyt adtak ki a részükre.

Ezt követően a német hatóságok elutasították TE, illetve EF tartózkodási engedély megújítására irányuló kérelmét. TE és EF a megújítás iránti kérelmük elutasítását bíróság előtt megtámadták. Konkrétan EF vonatkozásában a megújítás megtagadása a 2003/109 irányelv [161] 9. cikke (4) bekezdésének második albekezdésében foglalt azon indokon alapult, hogy EF Olaszországban elveszítette a „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező” jogálláshoz való jogát, mivel hat évet meghaladó ideig távol volt e tagállam területétől. Ugyanerre az indokra hivatkoztak TE-vel szemben a megújítás iránti kérelme elutasításának vitatása tárgyában folyamatban lévő eljárás keretében.

A TE és EF keresetei alapján eljáró két német bíróság, azaz a Hessischer Verwaltungsgerichtshof (hesse-i közigazgatási felsőbíróság, Németország) és a Verwaltungsgericht Darmstadt (darmstadti

---

160 A 2004. július 30-i Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (a külföldiek szövetségi területen való tartózkodásáról, munkavállalásáról és integrációjáról szóló törvény; BGBl. 2004. I, 1950. o.) alapügyekben alkalmazandó szövegváltozata.

161 A 2011. május 11-i 2011/51/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2011. L 132., 1. o.) módosított, a harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogállásáról szóló, 2003. november 25-i 2003/109/EK tanácsi irányelv (HL 2004. L 16., 44. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 272. o.).

közigazgatási bíróság, Németország) úgy határozott, hogy a 2003/109 irányelv értelmezésére vonatkozóan több kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Ítéletében a Bíróság többek között meghatározza, hogy milyen feltételek mellett hozható az alapügyekben szereplőhöz hasonló, valamely harmadik országbeli állampolgár tartózkodási engedélyének megújítását elutasító határozat azon indok alapján, hogy e személy hat évet meghaladó ideig távol volt a „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező" jogállást megadó tagállam területétől, és ezért elveszítette az e jogálláshoz való jogát.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság megállapítja, hogy az „első tagállamban"[162] biztosított „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező" jogálláshoz való jog olyan kógens feltétel, amelyet a „második tagállamban"[163] a 2003/109 irányelv III. fejezetének rendelkezései alapján a tartózkodási engedély kiadását vagy megújítását elérni kívánó harmadik országbeli állampolgárnak előzetesen teljesítenie kell. Ebből következik, hogy ha a második tagállam megállapítja, hogy az érintett harmadik országbeli állampolgár elvesztette a „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező" jogálláshoz való jogát az első tagállamban, például a 2003/109 irányelv 9. cikke (4) bekezdésének második albekezdésében foglalt okból, vagyis azért, mert hat évet meghaladó ideig távol volt az első tagállam területétől, e megállapítás akadályát képezi az ilyen tartózkodási engedély megújításának.

Ezt követően a „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező" jogálláshoz való jogra vonatkozó feltétel értékelése szempontjából releváns időpontot illetően a Bíróság rögzíti, hogy ez az az időpont, amikor az érintett harmadik országbeli állampolgár a 2003/109 irányelv III. fejezetének rendelkezései szerinti tartózkodási engedély megújítása iránti kérelmét benyújtja. Ennek megfelelően semmi nem akadályozza meg a második tagállamot abban, hogy az említett irányelv 22. cikkének alkalmazásával tartózkodási engedély megújítását elutasító vagy annak visszavonásáról szóló új határozatot hozzon, ha álláspontja szerint az első tagállamban a „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező" jogálláshoz való jog a megújítás iránti kérelemre vonatkozó közigazgatási vagy bírósági eljárás során megszűnt.

Végül a Bíróság hangsúlyozza, hogy az első tagállamban fennálló „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező" jogálláshoz való joggal kapcsolatos bizonyítási teher főszabály szerint az érintett harmadik országbeli állampolgárra hárul. A 2003/109 irányelvből[164] ugyanakkor az következik, hogy a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező személy EU tartózkodási engedélye alapján, annak érvényessége alatt vélelmezhető, hogy e személy továbbra is rendelkezik az említett jogálláshoz való joggal. Kétségtelen, hogy ez a vélelem nem megdönthetetlen, mivel a második tagállam vizsgálhatja, hogy fennáll-e a „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező" jogállás elvesztésének 2003/109 irányelv 9. cikkében szereplő valamelyik oka. A vitathatóság felmerülésének azonban feltétele az olyan kellően konkrét és egybehangzó valószínűsítő körülmények fennállásának megállapítása, amelyek alapján alkalmazható ezen indokok valamelyike.

---

162 A 2003/109 irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében arról a tagállamról van szó, amely először adta meg a „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező" jogállást a harmadik ország állampolgárának.

163 A 2003/109 irányelv 2. cikkének d) pontja alapján e fogalom alá tartozik „bármely tagállam, annak kivételével, amely először adta meg a »huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező« jogállást a harmadik ország állampolgárának, és amelyben a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező személy a tartózkodási jogot gyakorolja".

164 Konkrétabban a 2003/109 irányelv (11) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 15. cikke (4) bekezdésének első albekezdéséből.

Ezzel összefüggésben a Bíróság meghatározza, hogy ilyen körülmények fennállása esetén mit kell vizsgálnia a 2003/109 irányelv 9. cikke (4) bekezdésének második albekezdése szerinti ok szempontjából a második tagállamnak, adott esetben az első tagállam segítségét kérve a lojális együttműködés elve[165] alapján. Egyrészt az érintett harmadik országbeli állampolgárt előzetesen fel kell hívni annak bizonyítására, hogy az e rendelkezésben foglalt hatéves időszak során esetlegesen az első tagállam területén tartózkodott, mivel a csupán néhány napot meg nem haladó jelenlét is elegendő a „huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező" jogálláshoz való jog elvesztésének elkerüléséhez. Másrészt, az első tagállam területétől való hat évnél hosszabb ideig tartó távollét esetén a második tagállamnak a 2003/109 irányelv 9. cikke (4) bekezdése harmadik albekezdésének megfelelően azt is meg kell vizsgálnia, hogy az első tagállam élt-e azzal a szabályozási lehetőséggel, hogy rendelkezzen arról, hogy „egyedi okokból" a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező személy fenntarthatja jogállását az említett tagállamban ilyen távollét esetén, és ha ez a helyzet, akkor a szóban forgó ügyben felmerült-e ilyen egyedi ok.

3. Határátlépés

2023. szeptember 5-i Parlament kontra Bizottság (Egyesült államokbeli állampolgárok vízummentessége) ítélet (nagytanács) (C-137/21, EU:C:2023:625)

„Intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset – (EU) 2018/1806 rendelet – A 7. cikk első bekezdésének f) pontja – Azon harmadik országok listája, amelyek állampolgárai a tagállamok külső határainak átlépésekor vízumkötelezettség alá esnek – Azon harmadik országok listája, amelyek állampolgárai mentesek e kötelezettség alól – A kölcsönösség elve – Felkérés olyan felhatalmazáson alapuló jogi aktus elfogadására, amely az Amerikai Egyesült Államok állampolgárai esetében tizenkét hónapra ideiglenesen felfüggeszti a vízummentességet"

A külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról szóló 2018/1806 rendelet [166] értelmében az Unió a teljes vízumkölcsönösséget tűzte ki célul, ezzel hozzájárulva a harmadik országokkal szembeni külpolitikájának hitelességéhez és egységességéhez.[167] Ennek érdekében e rendelet előírja, hogy a kölcsönösség elvének alkalmazását lehetővé tévő mechanizmusnak kell biztosítania, hogy az Unió szolidáris választ adhasson arra az esetre, ha az e rendelet II. mellékletében található listán szereplő harmadik ország úgy határoz, hogy egy vagy több tagállam állampolgáraival szemben vízumkötelezettséget vezet be.[168] A rendelet felhatalmazást ad a Bizottság számára, hogy az EUMSZ 290. cikknek megfelelően jogi aktusokat fogadjon el többek között a vízummentesség ideiglenes felfüggesztéséről az ilyen harmadik ország állampolgárai esetében.[169]

---

165 Ezt az elvet az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése mondja ki.

166 A külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról szóló, 2018. november 14-i (EU) 2018/1806 európai parlamenti és tanácsi rendelet (kodifikált szöveg) (HL 2018. L 303., 39. o.).

167 Lásd: a 2018/1806 rendelet (14) preambulumbekezdése.

168 Lásd: a 2018/1806 rendelet (15) preambulumbekezdése.

169 Lásd: a 2018/1806 rendelet (17) preambulumbekezdése, valamint 7. cikke első bekezdésének e), f) és h) pontja. A 7. cikk értelmében konkrétan:

A Bizottság 2016 áprilisában közleményt[170] terjesztett a Parlament és a Tanács elé, amelyben jelezte, hogy továbbra is kölcsönösség nélküli helyzet áll fenn három harmadik ország, köztük az Amerikai Egyesült Államok tekintetében, amely akkoriban vízumkötelezettséget írt elő öt tagállam állampolgáraival szemben. Azt követően, hogy a Bizottság megállapította, [171] hogy a vízumkölcsönösség hiánya már csak két harmadik ország, köztük az Amerikai Egyesült Államok tekintetében áll fenn, a Parlament 2017 márciusában állásfoglalást[172] fogadott el, amelyben úgy vélte, hogy a Bizottság „jogilag köteles felhatalmazáson alapuló jogi aktust elfogadni, amelyben ideiglenesen felfüggeszti a vízummentességet azon harmadik ország állampolgárai esetében, amelyek nem oldották fel egyes tagállamok állampolgárai tekintetében a vízumkötelezettséget", és felkérte a Bizottságot, hogy fogadjon el egy ilyen jogi aktust. A Bizottság 2017 májusában elutasító választ adott erre a kérésre.[173] A Bizottság hatodik nyomonkövetési közleményének 2020. márciusi benyújtását követően a Parlament megismételte az eljárásra való felkérését,[174] mivel az Amerikai Egyesült Államok

---

„Amennyiben egy, a II. mellékletben felsorolt valamely harmadik ország vízumkötelezettséget ír elő legalább egy tagállam állampolgáraival szemben, a következő rendelkezéseket kell alkalmazni:

[…]

f) amennyiben az érintett harmadik ország 24 hónappal az a) pont harmadik albekezdésében említett közzététel időpontját követően sem oldotta fel a vízumkötelezettséget, a Bizottság a 10. cikkel összhangban felhatalmazáson alapuló jogi aktust fogad el, amelyben e harmadik ország állampolgárai esetében 12 hónapra ideiglenesen felfüggeszti a vízummentességet. […] A 6. cikk alkalmazásának sérelme nélkül, a felfüggesztés időtartamai alatt a felhatalmazáson alapuló jogi aktus által érintett harmadik ország állampolgárai vízummal kell, hogy rendelkezzenek a tagállamok külső határainak átlépésekor;

[…]".

170 Az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak benyújtott, „A jelenlegi állás és a lehetséges további lépések a vízumpolitika területén egyes harmadik országokkal fennálló kölcsönösség nélküli helyzet tekintetében" című, 2016. április 12-i bizottsági közlemény (COM(2016) 221 final).

171 A 2016. december 21-i második nyomonkövetési közleményében.

172 Az 593/2001/EK rendelet 1. cikkének (4) bekezdése értelmében a Bizottság vízumkölcsönösség területén fennálló kötelezettségeiről szóló, 2017. március 2-i európai parlamenti állásfoglalás (2016/2986(RSP); HL 2018. C 263., 2. o.; a továbbiakban: 2017. márciusi állásfoglalás).

173 A 2017. május 2-i nyomonkövetési közleményében (COM(2017) 227 final).

174 Az (EU) 2018/1806 rendelet 7. cikke értelmében a Bizottság vízumkölcsönösség területén fennálló kötelezettségeiről szóló, 2020. október 22-i európai parlamenti állásfoglalás (2020/2605(RSP); HL 2021. C 404., 157. o.; a továbbiakban: 2020. októberi állásfoglalás).

továbbra is vízumkötelezettséget írt elő négy tagállam állampolgáraival szemben. Erre a felkérésre a Bizottság ismét nem adott kedvező választ.[175]

Mivel a Parlament álláspontja szerint a 2018/1806 rendelet 7. cikke első bekezdésének f) pontja alapján a Bizottság köteles a felhatalmazáson alapuló jogi aktus elfogadására, amennyiben az ilyen jogi aktus elfogadására vonatkozó, e rendelkezésben foglalt feltételek fennállnak, az EUMSZ 265. cikk alapján intézményi mulasztás megállapítása iránti keresetet terjesztett elő a Bizottság ellen.

A Bíróság ítéletében határoz az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset elfogadhatóságáról, vagyis egyrészt az e rendelkezésben előírt keresetindítási határidő, másrészt az említett rendelkezés szerinti állásfoglalás intézményközi összefüggésben vizsgált fogalma tárgyában. A Bíróság a keresetet érdemben elutasítja azzal az indokkal, hogy a Bizottság – mivel az említett rendeletben foglalt szempontokat figyelembe vette – nem lépte túl az őt megillető mérlegelési mozgásteret, amikor úgy ítélte meg, hogy nem köteles elfogadni a kért felhatalmazáson alapuló jogi aktust.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is a kereset elfogadhatóságáról határoz.[176]

Az első elfogadhatatlansági kifogás a kereset elkésettségén alapul, mivel a Parlament az intézményi mulasztás megállapítása iránti keresetét azt követően nyújtotta be, hogy 2020. októberi állásfoglalásában másodszor kérte fel eljárásra a Bizottságot, míg a 2017. márciusi állásfoglalást követően nem terjesztett elő ilyen keresetet. Ezzel kapcsolatban a Bíróság megállapítja, hogy az a kérdés, hogy a Parlament megsértette-e az EUMSZ 265. cikk második bekezdésében előírt keresetindítási határidőt, attól függ, hogy az eljárásra való ezen második felkérés a tartalmához vagy hátteréhez kapcsolódó objektív tényezők alapján különbözik-e az elsőtől. E tekintetben a 2017. márciusi állásfoglalásra válaszul kiadott nyomonkövetési közleményben a Bizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a vízummentességet ideiglenesen felfüggesztő felhatalmazáson alapuló jogi aktus elfogadása „jelenleg” ellentétes hatást váltana ki, és nem szolgálná az összes uniós polgár vízummentes utazására vonatkozó célkitűzés elérését. A Parlament 2020. októberi állásfoglalásában felkérte a Bizottságot, hogy az időközben bekövetkezett fejleményekre tekintettel vizsgálja felül a három évvel korábban elfoglalt álláspontját. A Bíróság ennek kapcsán megjegyzi, hogy különböző – úgy jogi, mint politikai – okai lehettek annak, hogy a Parlament az első alkalommal úgy döntött, hogy e bizottsági közlemény elfogadását követően nem veszi igénybe a bírói utat. Egyébiránt úgy tűnik, hogy a Parlament csak az eljárásra való első felkérés elfogadását követően bekövetkezett fejlemények értékelése után fogadta el a 2020. októberi állásfoglalást. Mivel a két állásfoglalás mind tartalma, mind elfogadása háttere szempontjából különböző eljárásra való felkéréseket tartalmaz, a Bíróság megállapítja, hogy a 2020. októberi állásfoglalás nem irányulhatott az EUMSZ 265. cikk második bekezdésében megállapított – a 2017. márciusi állásfoglalásban foglalt eljárásra való felkéréssel megkezdődött – keresetindítási határidő megkerülésére.

A második, azon alapuló elfogadhatatlansági kifogást illetően, hogy a 2020. decemberi közleményével állást foglalt-e a Bizottság, a Bíróság emlékeztet arra, hogy az EUMSZ 265. cikk első bekezdése

---

175 Az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak benyújtott, a Bizottság vízumkölcsönösség területén fennálló kötelezettségeiről szóló, 2020. október 22-i európai parlamenti állásfoglalást követően a Bizottság álláspontjának meghatározásáról és a helyzet jelenlegi állásáról szóló bizottsági közlemény (COM(2020) 851 final; a továbbiakban: 2020. decemberi közlemény).

176 Az EUMSZ 265. cikk második bekezdése szerint az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset csak akkor elfogadható, ha az érintett intézményt, szervet vagy hivatalt előzetesen felkérték, hogy járjon el. Ha a felkéréstől számított két hónapon belül ez az érintett intézmény, szerv vagy hivatal nem foglal állást, e keresetet további két hónapon belül lehet megindítani.

értelmében, ha az érintett intézmény a Szerződéseket megsértve elmulasztja a döntéshozatalt, a jogsértés megállapítása iránt keresettel lehet fordulni a Bírósághoz. Ezzel összefüggésben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az a körülmény, hogy valamely intézménynek az eljárásra való felkérésre adott válaszát a felkérést hozzá intéző személy nem tartja megfelelőnek, nem jelenti azt, hogy e válasz nem minősül olyan állásfoglalásnak, amelynek elfogadása megszünteti az intézményi mulasztást. Ez a megoldás azonban nem alkalmazható intézményközi összefüggésben, azokban az esetekben, ha az intézményi mulasztás megállapítása iránti kereset elfogadhatatlansága lehetővé tenné az érintett intézmény számára az eljárás további mellőzését. Márpedig ez történne, ha a szóban forgó bizottsági közleményt az EUMSZ 265. cikk második bekezdése szerinti „állásfoglalásnak" kellene minősíteni. Az eljárás megtagadása esetén tehát, ha arra eljárásra való felkérés nyomán kerül sor, lehet az EUMSZ 265. cikk második bekezdése alapján a Bírósághoz fordulni, mivel ez a megtagadás, amennyiben kifejezett, nem szünteti meg az intézményi mulasztást. E körülmények között, intézményközi összefüggésben, ha valamely intézmény válasza – mint a jelen ügyben is – azon indokok ismertetéséből áll, amelyek miatt ezen intézmény szerint a kért intézkedés elfogadása mellőzésének van helye, azt mindenképpen az eljárás ezen intézmény általi megtagadásának kell tekinteni, és ezért ebben az esetben az EUMSZ 265. cikk alapján benyújtott keresettel a Bírósághoz lehet fordulni.

Másodszor, ami a Parlament által hivatkozott egyetlen érdemi jogalapot illeti, miszerint a Bizottság megsértette a Szerződéseket azáltal, hogy nem fogadta el az Amerikai Egyesült Államok állampolgárai vízumkötelezettség alóli mentességének ideiglenes felfüggesztéséről szóló, a 2018/1806 rendelet 7. cikke első bekezdésének f) pontja szerinti, felhatalmazáson alapuló jogi aktust, a Bíróság megjegyzi, hogy kétségtelenül úgy tűnik, hogy e rendelkezés szövegéből az következik, hogy a Bizottság köteles ilyen jogi aktust elfogadni, ha az elfogadásának feltételei teljesülnek. Ezt az értelmezést azonban ki kell zárni a 2018/1806 rendelet 7. cikke első bekezdésének általános rendszere alapján, amelyet többek között az e rendelkezéssel létrehozott kölcsönösségi mechanizmus többlépcsős szerkezete jellemez. Az e cikkben szereplő rendelkezések és e rendelet (17) preambulumbekezdése együttes értelmezéséből tehát többek között az következik, hogy a Bizottság mérlegelési mozgástérrel rendelkezik a tekintetben, hogy e cikk alapján elfogad-e felhatalmazáson alapuló jogi aktust. Következésképpen a Bizottság nem köteles a szóban forgó felhatalmazáson alapuló jogi aktust elfogadni az e rendelet 7. cikke első bekezdésének a) pontjában említett értesítés közzétételének időpontjától számított 24 hónapos időszak lejártát követően.

Ezzel szemben a Bizottságnak figyelembe kell vennie a 2018/1806 rendelet 7. cikke első bekezdésének d) pontjában rögzített három szempontot annak meghatározása érdekében, hogy a teljes vízumkölcsönösség célja szempontjából fel kell-e függeszteni az érintett harmadik ország állampolgárai tekintetében a vízummentességet, vagy éppen ellenkezőleg, el kell tekinteni ezen intézkedés meghozatalától, tekintettel különösen a tagállamok, a schengeni társult országok és az Unió külkapcsolataihoz fűződő érdekekre.[177] E három szempont vizsgálatát követően a Bíróság arra a megállapításra jut, hogy a Bizottság nem lépte túl az őt megillető mérlegelési mozgásteret, amikor a

---

177 A 2018/1806 rendelet 7. cikke első bekezdésének d) pontja értelmében:

„Amennyiben egy, a II. mellékletben felsorolt valamely harmadik ország vízumkötelezettséget ír elő legalább egy tagállam állampolgáraival szemben, a következő rendelkezéseket kell alkalmazni:

[…]

d) a Bizottság az e), f) vagy h) pont szerinti lépések megfontolása során figyelembe veszi az érintett tagállam által a szóban forgó harmadik ország viszonylatában való vízummentes utazás érdekében hozott intézkedések eredményét, a b) ponttal összhangban tett lépéseket, valamint azon következményeket, amelyekkel a vízummentesség felfüggesztése járhat az Uniónak és tagállamainak a szóban forgó harmadik országgal való külkapcsolataira nézve;

[…]".

Parlament által 2020 októberében hozzá intézett eljárásra való felkérést követően úgy ítélte meg, hogy nem köteles elfogadni a szóban forgó felhatalmazáson alapuló jogi aktust. Ebből következően a Bíróság a keresetet mint megalapozatlant elutasítja.

V. Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

1. Európai elfogatóparancs

a. A kibocsátó igazságügyi hatóság hatásköre

2023. január 31-i Puig Gordi és társai ítélet (nagytanács) (C-158/21, EU:C:2023:57)

„Előzetes döntéshozatal – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Európai elfogatóparancs – 2002/584/IB kerethatározat – A tagállamok közötti átadási eljárások – Végrehajtási feltételek – A kibocsátó igazságügyi hatóság hatásköre – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdése – A törvény által megelőzően létrehozott bírósághoz fordulás joga – Ugyanazon személyre vonatkozó új európai elfogatóparancs kibocsátásának lehetősége”

A Katalónia autonóm közösség (Spanyolország) függetlenségéről és az e célból tartott népszavazásról szóló törvények elfogadását követően a kérdést előterjesztő bíróság, a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) előtt büntetőeljárás indult több személlyel szemben. Így 2019 őszén e bíróság több európai elfogatóparancsot bocsátott ki. A C. Puigdemont Casamajóval és A. Comín Oliveresszel szemben kibocsátott európai elfogatóparancsok végrehajtására irányuló eljárásokat az Európai Parlament tagjakénti megválasztásukat követően felfüggesztették. Az L. Puig Gordival szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását a Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (brüsszeli holland nyelvű elsőfokú bíróság, Belgium) a 2020 augusztusában hozott végzésével azzal az indokkal megtagadta, hogy véleménye szerint a kérdést előterjesztő bíróság nem rendelkezik hatáskörrel ezen európai elfogatóparancs kibocsátására. 2021 januárjában kihirdetett ítéletével a cour d’appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság, Belgium) elutasította az e végzéssel szemben benyújtott fellebbezést.

Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság egy sor kérdést terjeszt a Bíróság elé, amelyek lényegében annak meghatározására irányulnak, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja-e egy európai elfogatóparancs végrehajtását a kibocsátó igazságügyi hatóság ezen elfogatóparancs kibocsátására vonatkozó hatáskörének állítólagos hiányára, valamint a vádlott ügyében eljáró bíróság hatáskörének állítólagos hiányára hivatkozva, továbbá hogy a 2002/584 kerethatározattal[178] ellentétes-e egy új európai elfogatóparancs kibocsátása azt követően, hogy egy első európai elfogatóparancs végrehajtását megtagadták.

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság többek között pontosítja azokat a feltételeket, amelyek mellett a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja az európai elfogatóparancs végrehajtását amiatt, hogy fennáll a veszélye annak, hogy a keresett személy átadása esetén a hatáskör ilyen hiánya okán sérül e személy tisztességes eljáráshoz való alapvető joga.[179]

---

178 A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.; a továbbiakban: 2002/584 kerethatározat).

179 Ezt a jogot az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének második bekezdése biztosítja.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is kimondja, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság nem tagadhatja meg az európai elfogatóparancs végrehajtását olyan megtagadási ok alapján, amely nem a 2002/584 kerethatározatból, hanem kizárólag a végrehajtó tagállam jogából ered. E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy az ítélkezési gyakorlatában elfogadott valamennyi olyan ok, amelynek alapján az európai elfogatóparancs végrehajtását meg kell, illetve meg lehet tagadni, a 2002/584 kerethatározatból következik. Egyébiránt annak elismerése, hogy valamely tagállam kiegészítheti az említett okokat más olyan, a nemzeti jogra alapított okokkal, amelyek lehetővé teszik az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadását, akadályozná az e kerethatározat által létrehozott egyszerűsített átadási rendszer megfelelő működését. A Bíróság ugyanakkor hozzáteszi, hogy a tagállamok kivételes jelleggel hivatkozhatnak a végrehajtás megtagadásának olyan okára, amely az érintett személy számára az uniós jogban elismert alapvető jogok tiszteletben tartásának kötelezettségéből[180] ered, feltéve hogy tiszteletben tartják a Bíróság erre vonatkozó ítélkezési gyakorlatában kialakított szigorú feltételeket.

Másodszor, a Bíróság megállapítja, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság nem vizsgálhatja, hogy az európai elfogatóparancsot az erre hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóság bocsátotta-e ki, és nem tagadhatja meg ezen európai elfogatóparancs végrehajtását, ha úgy véli, hogy nem ez a helyzet.[181] E tekintetben a 2002/584 kerethatározat 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság a kibocsátó tagállamnak az az igazságügyi hatósága, amely ezen állam joga szerint az európai elfogatóparancs kibocsátására illetékes. Jóllehet a végrehajtó igazságügyi hatóságnak az európai elfogatóparancs végrehajtása előtt meg kell győződnie arról, hogy az európai elfogatóparancsot valóban igazságügyi hatóság bocsátotta ki, nem vizsgálhatja, hogy a szóban forgó hatóság a kibocsátó tagállam joga szerint hatáskörrel rendelkezik-e ilyen elfogatóparancs kibocsátására. Az egyes tagállamok feladata ugyanis, hogy eljárási autonómiájuk keretében kijelöljék az európai elfogatóparancs kibocsátására hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóságokat, és az igazságügyi hatóságoknak ezt követően maguknak kell értékelniük az erre vonatkozó hatáskörüket a kibocsátó tagállam jogának fényében.

Harmadszor, a Bíróság rámutat, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadásáról dönteni hivatott végrehajtó igazságügyi hatóság nem tagadhatja meg ezen elfogatóparancs végrehajtását azzal az indokkal, hogy e személy ki van téve azon veszélynek, hogy a kibocsátó tagállamnak történő átadását követően az ügyét olyan bíróság bírálná el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, kivéve ha

– egyrészt ezen igazságügyi hatóság a törvény által létrehozott bíróság követelményét illetően a kibocsátó tagállam igazságszolgáltatási rendszerének működését vagy a személyek objektíven azonosítható, az érintett személyt is magában foglaló csoportjának bírói jogvédelmét érintő rendszerszintű vagy általános hiányosságokról tanúskodó, olyan objektív, megbízható, pontos és kellően aktuális adatokkal rendelkezik, amelyek arra utalnak, hogy az érintett jogalanyok e tagállamban általános jelleggel nem rendelkeznek olyan hatékony jogorvoslati lehetőséggel, amely lehetővé tenné számukra az ügyet elbírálni hivatott büntetőbíróság hatáskörének felülvizsgálatát,

– másrészt az említett igazságügyi hatóság megállapítja, hogy a szóban forgó ügy sajátos körülményei között komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból vélelmezhető, hogy –

---

180 A 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (3) bekezdése.

181 A Bíróság a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (1) és (2) bekezdése, valamint 6. cikkének (1) bekezdése alapján határoz.

különösen az európai elfogatóparanccsal érintett személy által előadottakra tekintettel – az e személlyel szemben indítandó eljárás lefolytatására hivatott bíróság nyilvánvalóan nem rendelkezik erre hatáskörrel.

A Bíróság különösen emlékeztet arra, hogy a bíróságnak az ügy elbírálására vonatkozó hatásköre a „törvény által létrehozott bíróság” Charta 47. cikkéből eredő követelményének részét képezi. Következésképpen, amennyiben az európai elfogatóparanccsal érintett személy azt állítja, hogy átadását követően sérülne a pártatlan bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való joga, mivel az ügyét olyan bíróság bírálná el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, a végrehajtó igazságügyi hatóság feladata, hogy ezen állítás megalapozottságát kétszakaszos vizsgálat keretében értékelje. Amennyiben a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy véli, hogy a rendelkezésére álló információk nem bizonyíthatják a fent hivatkozott hiányosságok fennállását, e hatóság nem tagadhatja meg ezen európai elfogatóparancs végrehajtását ezen ok alapján. Amennyiben ugyanis a kibocsátó tagállam olyan jogorvoslati lehetőségeket biztosít, amelyek lehetővé teszik az ilyen személy ügyének elbírálására hivatott bíróság hatáskörének felülvizsgálatát (saját hatáskörének e bíróság általi vizsgálata vagy más bíróság előtt nyitva álló jogorvoslat formájában), annak veszélye, hogy ugyanezen személy ügyét e tagállam olyan bírósága bírálja el, amely erre nem rendelkezik hatáskörrel, főszabály szerint elhárítható azáltal, hogy az említett személy él e jogorvoslati lehetőségekkel. A fent hivatkozott hiányosságok fennállásának bizonyítására alkalmas adatok hiányában a végrehajtó igazságügyi hatóság nem vélelmezheti, hogy ilyen jogorvoslati lehetőségek nem állnak rendelkezésre, hiszen e hatóságnak – a kölcsönös bizalom elvének megfelelően – az elemzését az említett jogorvoslati lehetőségek fennállására és hatékonyságára kell alapoznia.

Végül negyedszer a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a keresett személlyel szemben egymást követően több európai elfogatóparancs is kibocsátható valamely tagállamnak történő átadása céljából, mégpedig azt követően, hogy az e személlyel szemben kibocsátott első európai elfogatóparancs végrehajtását e tagállam megtagadta, feltéve hogy az új európai elfogatóparancs végrehajtása nem eredményezné az EUSZ 6. cikkben rögzített alapvető jogok és jogelvek [182] megsértését, és hogy az új európai elfogatóparancs kibocsátása arányos. Egy új európai elfogatóparancs kibocsátása ugyanis szükségesnek bizonyulhat, különösen azt követően, hogy a korábbi európai elfogatóparancs végrehajtását akadályozó tényezők elhárultak. Az új európai elfogatóparancs kibocsátása arányos jellegének vizsgálata keretében a kibocsátó igazságügyi hatóságnak mindazonáltal figyelembe kell vennie a keresett személy elleni büntetőeljárás alapjául szolgáló bűncselekmény jellegét és súlyát, a vele szemben korábban kibocsátott európai elfogatóparancs vagy elfogatóparancsok e személyre gyakorolt következményeit, illetve az esetleges új európai elfogatóparancs végrehajtásával kapcsolatos kilátásokat.

b. Az európai elfogatóparancsok végrehajtása és az átadás feltételei

2023. április 18-i E. D. L. (Betegségen alapuló megtagadási ok) ítélet (nagytanács) (C-699/21, EU:C:2023:295)

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Európai elfogatóparancs – 2002/584/IB kerethatározat – Az 1. cikk (3) bekezdése – A 23. cikk (4) bekezdése – Tagállamok közötti átadási eljárások – A végrehajtás megtagadásának okai – Az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése – A lojális együttműködés kötelezettsége – Az európai elfogatóparancs végrehajtásának felfüggesztése – Az Európai

[182] E kötelezettséget a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének (3) bekezdése írja elő.

Unió Alapjogi Chartájának 4. cikke – Az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalma – Súlyos, krónikus és esetlegesen visszafordíthatatlan betegség – Az európai elfogatóparanccsal keresett személyt érintő súlyos egészségkárosodás veszélye"

2019-ben egy horvát bíróság büntetőeljárás lefolytatása céljából európai elfogatóparancsot bocsátott ki az Olaszországban tartózkodó E. D. L. ellen. Ezen elfogatóparancs végrehajtása keretében a Corte d'appello di Milano (milánói fellebbviteli bíróság, Olaszország) E. D. L.-t pszichiátriai szakértői vizsgálatnak vetette alá, amely feltárta, hogy e személy a kezelésének folytatását szükségessé tévő pszichotikus zavarban szenved, és emiatt a börtönlétre alkalmatlan. A milánói fellebbviteli bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtása félbeszakítaná E. D. L. kezelését, és egészségének romlásához vezetne, sőt, bizonyítottan fennállna az öngyilkosság kockázata is. Az európai elfogatóparancsról szóló 2002/584 kerethatározatot[183] átültető olasz törvény[184] rendelkezései azonban nem írják elő, hogy a keresett személy átadása ilyen egészségügyi okokból megtagadható.

A milánói fellebbviteli bíróság, mivel kétségei voltak e nemzeti rendelkezések alkotmányosságát illetően, a Corte costituzionaléhoz (alkotmánybíróság, Olaszország) fordult. Ez utóbbi bíróság szerint az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának a 2002/584 kerethatározatban előírt okai sem tartalmazzák az esetlegesen határozatlan időtartamú krónikus betegségek miatt – amilyen betegségben E. D. L. is szenved – az érintett személy egészségét fenyegető súlyos veszély esetét. E bíróság tehát úgy határozott, hogy a Bírósághoz fordul azzal kapcsolatban, hogy e kerethatározatot ilyen esetben miként kell értelmezni.

A nagytanácsban eljáró Bíróság az ítéletében kifejti, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság mely feltételek mellett jogosult, illetve köteles arra, hogy a 2002/584 kerethatározat értelmében felfüggessze a keresett személy átadását, és megtagadja az európai elfogatóparancs végrehajtását az e személyt érintő súlyos egészségkárosodás veszélye esetén, valamint rámutat arra, hogy ilyen esetben fennáll a kibocsátó igazságügyi hatósággal való párbeszéd kötelezettsége.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság megállapítja, hogy a 2002/584 kerethatározat nem írja elő, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóságok megtagadhatják az európai elfogatóparancs végrehajtását pusztán azzal az indokkal, hogy az ilyen elfogatóparanccsal keresett személy súlyos, krónikus és esetlegesen visszafordíthatatlan betegségben szenved. A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség[185] alapját képező kölcsönös bizalom elvére tekintettel ugyanis fennáll azon vélelem, hogy a tagállamokban a többek között az ilyen betegségek gyógyítása érdekében biztosított ellátások és kezelések megfelelőek, éspedig a büntetés-végrehajtási intézetekben is.

---

183 A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.).

184 Az alapügy tényállásának megvalósulása idején alkalmazandó módosított 2005. április 22-i legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (a belső jognak az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározatnak való megfelelése érdekében hozott rendelkezésekről szóló 69. sz. törvény, a GURI 2005. április 29-i 98. száma, 6. o.).

185 Az uniós jog e területét az EUMSZ 67. és azt követő cikkek szabályozzák, és az magában foglalja többek között a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködést.

Mindazonáltal a 2002/584 kerethatározat 23. cikkének (4) bekezdésére[186] tekintettel a végrehajtó igazságügyi hatóság ideiglenesen felfüggesztheti a keresett személy átadását, amennyiben objektív körülmények – mint például orvosi igazolások vagy szakértői vélemények – alapján nyomós okkal feltételezhető, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtása nyilvánvalóan veszélyeztetheti e személy egészségét, például az átadásának tervezett időpontja előtti átmeneti betegség vagy egészségügyi panasz miatt.

Másodszor, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy nem zárható ki, hogy valamely súlyos betegségben szenvedő személy átadása e személyre nézve a Charta 4. cikke értelmében vett embertelen vagy megalázó bánásmód tényleges veszélyét vonhatja maga után, éspedig a kibocsátó tagállamban rendelkezésre álló ellátások minősége miatt vagy – bizonyos körülmények között – ettől függetlenül, amennyiben e bánásmód elérne egy minimális súlyossági mértéket, amely meghaladja a fogva tartással elkerülhetetlenül együtt járó szenvedés szintjét.

Így, amikor a végrehajtó igazságügyi hatóság a rendelkezésére álló objektív körülmények alapján nyomós és bizonyítékokkal alátámasztott okokból feltételezheti, hogy a súlyosan beteg keresett személy átadása e személyt a várható élettartama jelentős csökkenése, vagy egészségi állapota gyors, jelentős és orvosolhatatlan romlása tényleges veszélyének tenné ki, e hatóság köteles az átadást ideiglenesen felfüggeszteni. Ezenkívül fel kell kérnie a kibocsátó igazságügyi hatóságot, hogy közöljön vele minden szükséges információt annak érdekében, hogy megbizonyosodhasson arról, hogy az európai elfogatóparancs alapjául szolgáló büntetőeljárás lefolytatásának módja vagy e személy esetleges fogva tartásának körülményei lehetővé teszik a szóban forgó veszély elhárítását. Ha a kibocsátó igazságügyi hatóság ilyen garanciákat nyújt, az európai elfogatóparancsot végre kell hajtani, és új átadási időpontban kell megegyezni.

Harmadszor a Bíróság rámutat, hogy mindazonáltal ellentétes lenne a 2002/584 kerethatározat 23. cikke (4) bekezdésének általános rendszerével – amely rendelkezés az átadás felfüggesztésének „ideiglenes” jellegére hivatkozik – az, ha a végrehajtó igazságügyi hatóság a súlyos egészségkárosodás veszélye bekövetkezésének elkerülése érdekében a keresett személy átadását jelentős vagy akár határozatlan időre elhalaszthatná.

Következésképpen – kivételes körülmények között – a kibocsátó igazságügyi hatóság által szolgáltatott információkra, valamint a végrehajtó igazságügyi hatóság rendelkezésére álló bármely más információra tekintettel ez utóbbi hatóság arra a következtetésre juthat, hogy egyrészt nyomós és bizonyítékokkal alátámasztott okokból feltételezhető, hogy a kibocsátó tagállamnak való átadás esetén a keresett személy súlyos egészségkárosodás veszélyének lenne kitéve, és hogy másrészt e veszély észszerű időn belül nem hárítható el. Ilyen esetben a végrehajtó igazságügyi hatóságnak a 2002/584 kerethatározat 1. cikkének a Charta 4. cikkével összefüggésben értelmezett (3) bekezdése[187] értelmében meg kell tagadnia az európai elfogatóparancs végrehajtását.

---

186 E rendelkezés szerint „[a]z átadás kivételesen ideiglenesen felfüggeszthető súlyos emberiességi okokból, például akkor, ha megalapozottan feltételezhető, hogy a végrehajtása nyilvánvalóan veszélyeztetné a keresett személy életét vagy egészségét”.

187 E rendelkezés szerint a 2002/584 kerethatározat nem érinti az EUSZ 6. cikkben biztosított alapvető jogok és alapvető jogelvek tiszteletben tartásának a kötelezettségét.

2023. június 6-i O. G. (Harmadik állambeli állampolgárral szemben kibocsátott európai elfogatóparancs) ítélet (nagytanács) (C-700/21, EU:C:2023:444)

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Európai elfogatóparancs – 2002/584/IB kerethatározat – Az európai elfogatóparancs végrehajtása mérlegelhető megtagadásának okai – A 4. cikk 6. pontja – A társadalomba való beilleszkedésre irányuló cél – A végrehajtó tagállam területén tartózkodó vagy ott lakóhellyel rendelkező harmadik állambeli állampolgárok – Egyenlő bánásmód – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 20. cikke”

O. G. moldáv állampolgárt Romániában öt év szabadságvesztés-büntetésre ítélték a 2003 szeptembere és 2004 áprilisa között a jövedelemadó és a héa címén megfizetendő összegekre elkövetett adócsalás és hűtlen kezelés bűncselekménye miatt. 2012. február 13-án a Judecătoria Brașov (brassói elsőfokú bíróság, Románia) szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából európai elfogatóparancsot bocsátott ki az időközben Olaszországban letelepedett O. G.-val szemben.

Az illetékes fellebbviteli bíróság[188] 2020. július 7-én az első ítéletben elrendelte O. G.-nak a kibocsátó igazságügyi hatóság részére történő átadását. O. G. keresetet indított a Corte suprema di cassazione (semmítőszék, Olaszország) előtt, amely ezt az ítéletet hatályon kívül helyezte, és az ügyet visszautalta a fellebbviteli bíróság elé.

Az uniós jog[189] értelmében a tagállamok csak a 2002/584 kerethatározatból[190] eredő okok alapján tagadhatják meg az európai elfogatóparancs végrehajtását, többek között a végrehajtás mérlegelhető megtagadásának okai, vagyis azon okok alapján, amelyeket a tagállamok az említett kerethatározat átültetésekor előírhatnak, arra azonban nem kötelesek. Ezen okok egyike alapján az európai elfogatóparancsot végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja az ilyen szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását, ha a keresett személy a végrehajtó tagállamban tartózkodik, vagy annak állampolgára vagy lakosa, és ez az állam vállalja, hogy saját belső joga szerint végrehajtja e büntetést vagy intézkedést.[191]

A fellebbviteli bíróság megállapította, hogy a végrehajtás mérlegelhető megtagadásának ezen okát az olasz jogba átültető szabályozás az átadás megtagadásának lehetőségét kizárólag az olasz állampolgárokra és más uniós tagállamok állampolgáraira korlátozza, kizárva a harmadik országok állampolgárait, még akkor is, ha ez utóbbiak bizonyítják, hogy szoros gazdasági, szakmai vagy érzelmi kapcsolatokat alakítottak ki Olaszországban.

Mivel úgy ítélte meg, hogy O. G. családegyesítési és munkavállalási célú tartós letelepedése Olaszországban kellően bizonyított, e szabályozás alkotmányosságára vonatkozó kérdésekkel fordult a Corte costituzionaléhoz (alkotmánybíróság, Olaszország), a kérdést előterjesztő bírósághoz. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy e szabályozás, azáltal hogy előírja az Olaszországban állandó lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárok átadását szabadságvesztés-büntetés külföldön történő végrehajtása céljából, nem korlátozza-e indokolatlanul a végrehajtás mérlegelhető megtagadására vonatkozóan a kerethatározat 4. cikkének 6. pontjában

---

188 Corte d’appello di Bologna (bolognai fellebbviteli bíróság, Olaszország; a továbbiakban: fellebbviteli bíróság).

189 Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.) 1. cikkének (2) bekezdése, 4. és 4a. cikke.

190 A továbbiakban: kerethatározat.

191 A végrehajtás mérlegelhető megtagadásának a kerethatározat 4. cikkének 6. pontjában meghatározott oka.

előírt ok hatályát, amely az elítéltnek a társadalomba való visszailleszkedését hivatott biztosítani a büntetés letöltését követően, ami családi és társadalmi kapcsolatainak fenntartását feltételezi.

A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás olasz alkotmánnyal való összeegyeztethetőségének ellenőrzése előtt meg kell vizsgálni e szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetőségét.

A kérdést előterjesztő bíróság által a kerethatározat 4. cikke 6. pontjának értelmezésével kapcsolatban feltett kérdésre válaszolva a nagytanácsban eljáró Bíróság megállapítja, hogy e rendelkezéssel ellentétes az e rendelkezést átültető olyan tagállami szabályozás, amely abszolút jelleggel és automatikusan kizárja az európai elfogatóparancs végrehajtása mérlegelhető megtagadásának az e rendelkezésben előírt okára alapított kedvezményből az e tagállam területén lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárokat, anélkül hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság értékelhetné ezen állampolgárnak az említett tagállamhoz való kötődését. Pontosításokat ad továbbá az e hatóság által annak meghatározása érdekében elvégzendő értékelést illetően, hogy meg kell-e tagadni a végrehajtó tagállamban lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárral szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását, valamint az azt valószínűsítő tényezőket illetően, hogy e személy és a végrehajtó tagállam között fennáll olyan kötődés, amely bizonyítja az ezen államba való, kellő mértékű beilleszkedését, és hogy ennélfogva a vele szemben a kibocsátó tagállamban kiszabott szabadságvesztés-büntetésnek az említett tagállamban történő végrehajtása javítja a társadalomba való visszailleszkedésének esélyét e büntetés végrehajtását követően.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is emlékeztet arra, hogy a kölcsönös elismerés elvének megfelelően az európai elfogatóparancs végrehajtása a főszabály. A végrehajtás megtagadása, amely kizárólag a végrehajtás kötelező vagy mérlegelhető megtagadásának a kerethatározat szerinti okai alapján lehetséges, szigorúan értelmezendő kivételnek tekintendő.

Az európai elfogatóparancs végrehajtása mérlegelhető megtagadásának a kerethatározat 4. cikkében felsorolt okait illetően a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy e kerethatározat belső jogukba való átültetése keretében a tagállamok mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek. Így szabadon dönthetnek arról, hogy ezeket az okokat a belső jogukba átültetik-e, vagy sem. Úgy is dönthetnek, hogy szűkítik azon helyzetek körét, amelyekben a végrehajtó igazságügyi hatóság megtagadhatja az európai elfogatóparancs végrehajtását, ezáltal megkönnyítve a keresett személyek átadását a kölcsönös elismerés elvének megfelelően.

Ugyanakkor korlátozott a tagállamot abban az esetben megillető mérlegelési mozgástér, amikor úgy dönt, hogy átülteti a végrehajtás mérlegelhető megtagadásának a kerethatározat 4. cikkének 6. pontjában meghatározott okát.

Először is az ezen ok átültetése mellett döntő tagállamnak tiszteletben kell tartania az uniós jogból eredő alapvető jogokat és jogelveket, köztük az Európai Unió Alapjogi Chartájának[192] 20. cikkében biztosított törvény előtti egyenlőség elvét, amely megköveteli, hogy az összehasonlítható helyzeteket ne kezeljék eltérő módon, és hogy a különböző helyzeteket ne kezeljék egyenlő módon, hacsak az ilyen bánásmód objektív módon nem igazolható.

A törvény előtti egyenlőség elve megsértése fennállásának megállapításához a helyzetek összehasonlítható jellegére vonatkozó követelményt különösen a szóban forgó különbségtételt

192 A továbbiakban: Charta.

bevezető jogi aktus tárgya és célja alapján kell vizsgálni, figyelembe véve azon terület elveit és céljait, amely alá e jogi aktus tartozik.

A Bíróság e tekintetben megjegyzi, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozásból eredő, egyrészről az olasz állampolgárok és más tagállamok állampolgárai, másrészről a harmadik országok állampolgárai közötti eltérő bánásmódot a kerethatározat 4. cikke 6. pontjának átültetése céljából vezették be, amely semmilyen különbséget nem tesz aszerint, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személy, amennyiben nem a végrehajtó tagállam állampolgára, valamely másik tagállam állampolgára-e, vagy sem.

E rendelkezés szövegéből és az e rendelkezés által követett célból az következik, hogy nem vélelmezhető, hogy az ilyen európai elfogatóparanccsal érintett, a végrehajtó tagállamban tartózkodó vagy ott lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár szükségszerűen eltérő helyzetben van e tagállam vagy valamely más tagállam ilyen elfogatóparanccsal érintett, a végrehajtó tagállamban tartózkodó vagy ott lakóhellyel rendelkező állampolgárához képest. Éppen ellenkezőleg, e személyek a végrehajtás mérlegelhető megtagadása e rendelkezésben előírt okának alkalmazása szempontjából összehasonlítható helyzetben lehetnek, amennyiben bizonyos mértékben beilleszkedtek a végrehajtó tagállamban.

Ennélfogva a kerethatározat 4. cikke 6. pontjának átültetésére irányuló nemzeti szabályozás nem áll összhangban a Charta 20. cikkével, ha eltérően kezeli egyrészt a saját állampolgárait és más uniós polgárokat, másrészt pedig a harmadik országok állampolgárait azáltal, hogy ez utóbbiakat abszolút jelleggel és automatikusan kizárja a végrehajtás mérlegelhető megtagadásának a kerethatározatban előírt okára alapított kedvezményből, még akkor is, ha e harmadik országbeli állampolgárok e tagállam területén tartózkodnak vagy ott lakóhellyel rendelkeznek, anélkül hogy figyelembe vennék az említett tagállam társadalmába való beilleszkedésük mértékét. Az ilyen eltérő bánásmód ugyanis nem tekinthető objektíve igazolhatónak.

Ezzel szemben semmi nem képezi akadályát annak, hogy valamely tagállam az említett rendelkezés belső jogba történő átültetésekor az európai elfogatóparanccsal érintett harmadik országbeli állampolgárok tekintetében a végrehajtása mérlegelhető megtagadásának e rendelkezésben meghatározott okára alapított kedvezményt attól a követelménytől tegye függővé, hogy ezen állampolgár egy megszakítás nélküli minimum-időtartam óta ott tartózkodjon vagy lakjon, feltéve hogy ez a feltétel nem lépi túl az annak biztosításához szükséges mértéket, hogy a keresett személy bizonyos mértékben beilleszkedjen a végrehajtó tagállamban.

Másodszor, a kerethatározat 4. cikke 6. pontjának átültetése nem járhat azzal a hatással, hogy megfosztja a végrehajtó igazságügyi hatóságot az annak eldöntéséhez szükséges mérlegelési mozgástértől, hogy a társadalomba való visszailleszkedésre irányuló célkitűzésre tekintettel meg kell-e tagadni az európai elfogatóparancs végrehajtását, vagy sem.

Márpedig a szóban forgóhoz hasonló szabályozás veszélyezteti a társadalomba való visszailleszkedésre irányuló célkitűzést azáltal, hogy megfosztja a végrehajtó igazságügyi hatóságot az annak értékelésére irányuló jogkörtől, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett harmadik országbeli állampolgárnak a végrehajtó tagállamhoz való kötődése elegendő-e ahhoz, hogy a büntetés ezen államban történő végrehajtása javítsa a társadalomba való visszailleszkedésének esélyét e büntetés végrehajtását követően.

Másodszor a Bíróság pontosítja, hogy annak értékeléséhez, hogy meg kell-e tagadni a végrehajtó tagállam területén tartózkodó vagy ott lakóhellyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárral szemben kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását, a végrehajtó igazságügyi hatóság feladata a keresett személy helyzetét jellemző valamennyi azt valószínűsítő, konkrét körülmény átfogó értékelése, hogy e személy és a végrehajtó tagállam között fennáll olyan kötődés, amely alapján megállapítható, hogy kellően beilleszkedett ebben az államban. E tényezők között szerepel a harmadik országbeli állampolgárnak a végrehajtó tagállamhoz fűződő családi, nyelvi, kulturális,

társadalmi vagy gazdasági kötődése, valamint az e tagállamban való tartózkodásának jellege, időtartama és feltételei.

Különösen, ha a keresett személy a családi életének és érdekeinek központját a végrehajtó tagállamban alakította ki, figyelembe kell venni azt, hogy e személy társadalomba való visszailleszkedését a büntetés letöltését követően megkönnyíti, hogy rendszeres és gyakori kapcsolatot tarthat fenn családjával és hozzátartozóival.

2023. december 21-i GN (A gyermek mindenek felett álló érdekén alapuló megtagadási ok) ítélet (nagytanács) (C-261/22, EU:C:2023:1017)

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Európai elfogatóparancs – 2002/584/IB kerethatározat – Az 1. cikk (3) bekezdése – A 15. cikk (2) bekezdése – Tagállamok közötti átadási eljárás – A végrehajtás megtagadásának okai – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 7. cikk – A magán- és a családi élet tiszteletben tartása – A 24. cikk (2) és (3) bekezdése – A kiskorú gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevétele – Minden gyermek ahhoz való joga, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn – Anya, akinek kisgyermekei együtt élnek vele”

2020 júniusában a belga hatóságok európai elfogatóparancsot bocsátottak ki GN ellen, 2016-ban és 2017-ben elkövetett embercsempészés bűncselekménye és illegális bevándorlás elősegítésének bűncselekménye miatt kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából.

GN-t 2021. szeptember 2-án Bolognában (Olaszország) letartóztatták. Letartóztatásának időpontjában várandós volt, és vele volt három évesnél fiatalabb, vele együtt élő fia. GN helyzetére tekintettel a Corte d’appello di Bologna (bolognai fellebbviteli bíróság, Olaszország) tájékoztatást kért – eredménytelenül – a belga hatóságoktól többek között a kiskorú gyermekekkel együtt élő anyával szemben kiszabott büntetés Belgiumban történő végrehajtásának módjáról, valamint az e gyermekek tekintetében tervezett intézkedésekről.

2021. október 15-i ítéletével e bíróság azzal az indokkal tagadta meg GN átadását, hogy az ezen információkérésre adott kielégítő válasz hiányában nem volt biztos abban, hogy a belga jog olyan fogvatartási rendszert ismer, amely az Olaszországban hatályban lévőhöz hasonló mértékben védi az anyák és kiskorú gyermekeik jogait.

A kérdést előterjesztő bíróság, a Corte suprema di cassazione (semmítőszék, Olaszország), amelyhez e megtagadó határozattal szemben fellebbezést nyújtottak be, rámutat, hogy sem a hatályos olasz törvény, [193] sem a 2002/584 kerethatározat [194] rendelkezései nem szabályozzák az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának indokaként azt az esetet, amelyben a keresett személy a vele együtt élő kiskorú gyermekek édesanyja. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor arra keresi

---

193 A 2005. április 22-i legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d’arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membrinek (a belső jognak az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározattal való összhangba hozatalát célzó rendelkezésekről szóló 69. sz. törvény) (a GURI 2005. április 29-i 98. száma, 6. o.) a 2021. február 2-i decreto legislativo n. 10 (10. sz. törvényerejű rendelet) (a GURI 2021. február 5-i 30. száma) szerinti, az alapügy tényállására alkalmazandó változata.

194 A 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal (HL 2009. L 81., 24. o.) módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat (HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.; a továbbiakban: 2002/584 kerethatározat).

a választ, hogy megtagadhatja-e az európai elfogatóparancs végrehajtását azzal az indokkal, hogy a kiskorú gyermekek anyjának a kibocsátó tagállamnak való átadása sértheti az Európai Unió Alapjogi Chartájának[195] (a továbbiakban: Charta) 7. és 24. cikke által védett magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogát, valamint gyermekei mindenek felett álló érdekét.

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság kimondta, hogy a Chartával[196] összefüggésben értelmezett 2002/584 kerethatározattal[197] ellentétes, ha a végrehajtó igazságügyi hatóság azzal az indokkal tagadja meg az európai elfogatóparanccsal érintett személy átadását, hogy e személy a vele együtt élő kisgyermekek anyja, kivéve először is, ha e hatóság olyan információkkal rendelkezik, amelyek alátámasztják, hogy az e személyt megillető, a magán és családi élet tiszteletben tartásához való alapvető jog megsértésének, valamint a gyermekek mindenek felett álló érdeke megsértésének valós veszélye a kisgyermekek anyja fogvatartási körülményeinek és e gyermekek gondozási körülményeinek a kibocsátó tagállamban meglévő rendszerszintű vagy általános hiányosságai miatt fennáll, és másodszor, komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okok alapján feltételezhető, hogy az érintett személyeket a személyes helyzetükre tekintettel e körülmények miatt ez a veszély fenyegeti.

A Bíróság álláspontja

Mindenekelőtt a Bíróság jelzi, hogy a 2002/584 kerethatározat nem teszi lehetővé az európai elfogatóparancs végrehajtásának kizárólag azon az alapon történő megtagadását, hogy a keresett személy a vele együtt élő kisgyermekek anyja. A tagállamok közötti kölcsönös bizalom elvére tekintettel ugyanis fennáll az a vélelem, hogy az ilyen gyermekek anyjának fogvatartási körülményei és e gyermekek gondozási körülményei az európai elfogatóparancsot kibocsátó tagállamban az ilyen helyzethez igazodnak.

Mindazonáltal a 2002/584 kerethatározat[198] nem járhat azzal a hatással, hogy módosítja a Chartában, és különösen a 7. cikkében, valamint 24. cikkének (2) és (3) bekezdésében biztosított alapvető jogok tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget. Így egyrészt a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételére vonatkozó kötelezettség a kiskorú gyermekek anyjával szemben kibocsátott európai elfogatóparancs összefüggésében is alkalmazandó, amelynek nem e gyermekek a címzettjei, ám jelentős következményei vannak a gyermekekre nézve. Másrészt minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, kivéve, ha ez ellentétes az érdekeivel, amelyeket az ügy összes körülményének figyelembevételével kell értékelni. A szülő és gyermeke azon lehetősége, hogy együtt legyenek, egyébként a családi élet alapvető elemét képezi.

Ebből következik, hogy a végrehajtó igazságügyi hatóság kivételesen eltekinthet az európai elfogatóparancs végrehajtásától, ha fennáll annak a valós veszélye, hogy e végrehajtás az említett alapvető jogok megsértését eredményezi. Ám az, hogy e hatóság nem rendelkezik bizonyossággal abban a tekintetben, hogy a kibocsátó tagállamban a kisgyermekes anya őrizete és e kisgyermekek gondozása tekintetében a végrehajtó tagállamban hasonló feltételek állnak fenn, nem teszi lehetővé,

---

195 A Charta 7. cikke a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jogra vonatkozik, míg a 24. cikk (2) bekezdése előírja, hogy „[a] hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie”. Ugyanezen cikk (3) bekezdése szerint „[m]inden gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, kivéve ha ez az érdekeivel ellentétes”.

196 A Charta 7. cikke, valamint 24. cikkének (2) és (3) bekezdése.

197 E kerethatározat 1. cikkének (2) és (3) bekezdése.

198 E kerethatározat 1. cikkének (3) bekezdése.

hogy ezt a veszélyt bizonyítottnak lehessen tekinteni. E hatóságnak két szakaszból álló vizsgálat keretében meg kell vizsgálnia egyrészt, hogy a kibocsátó tagállamban fennállnak-e rendszerszintű vagy általános hiányosságok e feltételeket illetően, vagy olyan hiányosságok állnak-e fenn e feltételeket illetően, amelyek konkrétabban személyek objektíve azonosítható csoportját érintik, másrészt pedig azt, hogy komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okokból feltételezhető-e, hogy az európai elfogatóparanccsal érintett személyeket ilyen körülmények miatt és személyes helyzetükre tekintettel az alapvető jogaik megsértésének valós veszélye fenyegeti.

Ha a végrehajtó igazságügyi hatóság úgy ítéli meg, hogy nem rendelkezik az átadásról szóló határozat meghozatalához szükséges valamennyi információval, további információkat kell kérnie a kibocsátó igazságügyi hatóságtól, és ez utóbbi köteles azokat rendelkezésére bocsátani. Annak érdekében ugyanis, hogy ne bénuljon meg az európai elfogatóparancs rendszerének működése, e hatóságoknak lojálisan együtt kell működniük.[199]

Következésképpen a végrehajtó igazságügyi hatóságnak csak akkor kell tartózkodnia ezen európai elfogatóparancs végrehajtásától, ha úgy ítéli meg, hogy a rendelkezésére álló információkra tekintettel, ideértve a kibocsátó igazságügyi hatóság által nyújtott garanciák esetleges hiányát is, az európai elfogatóparancs végrehajtása az érintett személyek szóban forgó alapvető jogai megsértésének valós veszélyét idézheti elő.

2. Tájékoztatáshoz való jog a büntetőeljárás során

2023. június 22-i K. B. és F. S. (Büntetőügyben hivatalból való figyelembevétel) ítélet (nagytanács) (C-660/21, EU:C:2023:498)

„Előzetes döntéshozatal – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 2012/13/EU irányelv – 3. és 4. cikk – A hatáskörrel rendelkező hatóságok azon kötelezettsége, hogy haladéktalanul tájékoztassák a gyanúsítottakat és a vádlottakat a hallgatáshoz való jogukról – A 8. cikk (2) bekezdése – Az e kötelezettség megsértésére való hivatkozás joga – Az ilyen jogsértés hivatalból történő figyelembevételét az ügy érdemében eljáró büntetőbíróság számára megtiltó nemzeti szabályozás – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. és 48. cikke”

2021. március 22-én bűnügyi rendőrök üzemanyagra irányuló lopás bűncselekményének elkövetése során tetten érték K. B.-t és F. S.-t, majd igazoltatták és elfogták őket.

A K. B. és F. S. ellen indított büntetőeljárásban eljáró francia bíróság megállapította, hogy nyomozati cselekményeket hajtottak végre és önvádló nyilatkozatokat vettek fel, mielőtt K. B.-t és F. S.-t tájékoztatták volna a jogaikról, ami sérti a 2012/13 irányelv[200] 3. és 4. cikkét átültető nemzeti jogot.[201] Az őrizetbe vételük és a jogaikról, különösen a hallgatáshoz való jogukról való tájékoztatásuk késedelme miatt e bíróság szerint sérült az önvádra kötelezés tilalma. Ilyen körülmények között a

---

199 A lojális együttműködés elvét az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének első albekezdése rögzíti.

200 A büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 142., 1. o.; helyesbítés: HL 2019. L 39., 28. o.).

201 A büntetőeljárási törvénykönyv 63-1. cikke többek között előírja, hogy az őrizetbe vett személyt a bűnügyi rendőrség tisztviselője vagy annak felügyelete mellett bűnügyi rendőr haladéktalanul tájékoztatja arról, hogy a kihallgatások során, a személyazonosságának tisztázását követően jogában áll nyilatkozni, válaszolni a neki feltett kérdésekre vagy hallgatni.

gépjármű átkutatását, a gyanúsítottak őrizetbe vételét és az abból eredő valamennyi cselekményt főszabály szerint semmisnek kell nyilvánítani. A francia büntetőjogban [202] azonban az eljárás semmisségével kapcsolatos kifogásokat, mint például az őrizetbe vételkor a hallgatáshoz való jogról való tájékoztatásra vonatkozó kötelezettség megsértését, bármilyen érdemi védekezést megelőzően az érintett személynek vagy ügyvédjének kell előterjesztenie. Márpedig sem a gyanúsítottak, sem az ügyvédjük nem terjesztett elő az e kötelezettség megsértésére alapított semmisségi kifogást az érdemi védekezés előtt.

A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi továbbá, hogy a Cour de cassation (semmítőszék, Franciaország) szerint az ügy érdemében eljáró bíróság nem állapíthatja meg hivatalból az eljárás semmisségét – a hatáskör hiányából eredő semmisség kivételével – mivel a vádlott, akinek joga van ügyvédi segítséghez, amikor az eljáró bíróság előtt megjelenik vagy képviselteti magát, az érdemi védekezés előtt hivatkozhat az ilyen semmisségre, és a vádlottat ugyanez a jog a fellebbezés során is megilleti, ha az elsőfokú eljárásban nem jelent meg vagy nem képviseltette magát.

Ezzel összefüggésben ez a bíróság arra kereste a választ, hogy összhangban van-e az uniós joggal az e bíróság számára előírt azon tilalom, hogy hivatalból megállapíthassa a 2012/13 irányelv 3. és 4. cikke szerintihez hasonló, a hallgatáshoz való jogról a gyanúsítottak és vádlottak haladéktalan tájékoztatására vonatkozó kötelezettség megsértését.

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság azt a választ adja, hogy a 2012/13 irányelvnek az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. és 48. cikkével összefüggésben értelmezett 3. és 4. cikkével, valamint 8. cikkének (2) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megtiltja a büntetőügy érdemében eljáró bíróság számára, hogy az eljárás semmisségének megállapítása érdekében hivatalból figyelembe vegye a hatáskörrel rendelkező hatóságokat terhelő azon kötelezettség megsértését, hogy a gyanúsítottakat vagy a vádlottakat a hallgatáshoz való jogukról haladéktalanul tájékoztassák, ha ezeket a gyanúsítottakat vagy ezeket a vádlottakat nem fosztották meg attól a konkrét és tényleges lehetőségtől, hogy ügyvédi segítséget vehessenek igénybe [203] – szükség esetén költségmentesség igénybevételével [204] –, és adott esetben az ügyvédjükhöz hasonlóan joguk volt ahhoz, hogy észszerű határidőn belül betekintsenek az ügyiratukba, és hivatkozzanak e jogsértésre.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság emlékeztet arra, hogy a 2012/13 irányelv[205] többek között a Charta 47. és 48. cikkében foglalt jogokon alapul, és e jogoknak a büntetőeljárások keretében történő érvényesítésére irányul a gyanúsítottak vagy vádlottak tekintetében. A hallgatáshoz való jogot a Chartának nemcsak az ártatlanság vélelmére és a védelemhez való jogra vonatkozó 48. cikke biztosítja, hanem a Charta 47. cikkének második bekezdése is, amely az ügy tisztességes tárgyalásához való jogra vonatkozik.

---

202 A jelen esetben a büntetőeljárási törvénykönyv 385. cikke.

203 A büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról szóló, 2013. október 22-i 2013/48/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 294., 1. o.) 3. cikkének megfelelően.

204 A büntetőeljárások során a gyanúsítottak és a vádlottak, valamint az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban a keresett személyek költségmentességéről szóló, 2016. október 26-i (EU) 2016/1919 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 297., 1. o.) szerinti feltételeknek megfelelően.

205 Vö.: a 2012/13 irányelv (14) preambulumbekezdése.

A 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének e) pontja és 3. cikkének (2) bekezdése, valamint 4. cikkének (1) és (2) bekezdése azt a kötelezettséget írja elő a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságai számára, hogy haladéktalanul tájékoztassák a gyanúsítottakat vagy vádlottakat a jogaikról, többek között a hallgatáshoz való jogról. Ezt a tájékoztatást minden esetben legkésőbb a gyanúsított vagy a vádlott első hivatalos, a rendőrség vagy más hatáskörrel rendelkező hatóság általi kihallgatása előtt kell megadni.

A 2012/13 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyanúsítottaknak vagy a vádlottaknak, illetve ügyvédjüknek joga legyen ahhoz, hogy a nemzeti jog eljárásaival összhangban jogorvoslattal élhessenek, ha a hatáskörrel rendelkező hatóságok elmulasztják vagy megtagadják az ezen irányelv szerinti tájékoztatást. Mivel e rendelkezés különösen olyan helyzetben alkalmazandó, amikor a hallgatáshoz való jogra vonatkozó tájékoztatást késedelmesen adták meg, a gyanúsítottaknak vagy a vádlottaknak, illetve ügyvédjüknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy kifogásolják e tájékoztatás elmaradását.

A fent hivatkozott rendelkezés azonban nem határozza meg sem azokat a szabályokat és határidőket, amelyek betartása esetén a gyanúsítottak és a vádlottak, valamint adott esetben az ügyvédjük hivatkozhat e gyanúsítottaknak és vádlottaknak a hallgatáshoz való jogukról való haladéktalan tájékoztatására vonatkozó kötelezettség megsértésére, sem pedig az e hivatkozás elmaradásából eredő esetleges eljárási következményeket, mint például a büntetőügy érdemében eljáró bíróság azon lehetőségét, hogy az eljárás semmisségének megállapítása érdekében hivatalból figyelembe vegye az ilyen jogsértést. A tagállamok tehát mozgástérrel rendelkeznek e szabályok és következmények meghatározása tekintetében.

Mindazonáltal a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdése e) pontjának, 4. cikke (1) bekezdésének és 8. cikke (2) bekezdésének alkalmazása során a tagállamok a Charta 51. cikke (1) bekezdésének megfelelően kötelesek biztosítani mind a Charta 47. cikkének első és második bekezdésében biztosított hatékony jogorvoslathoz való jogból és a tisztességes meghallgatáshoz való jogból, mind pedig a Charta 48. cikkének (2) bekezdésében biztosított védelemhez való jogból eredő követelmények tiszteletben tartását, amely jogokat a 2012/13 irányelv e rendelkezései fogalmazzák meg.

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy a francia kormány által nyújtott magyarázatok szerint a francia büntetőjog[206] lehetővé teszi a gyanúsítottak vagy vádlottak, valamint adott esetben ügyvédjük számára, hogy az őrizetbe vételük és az érdemi védekezés előterjesztése között bármikor hivatkozzanak a gyanúsítottaknak, illetve a vádlottaknak a hallgatáshoz való jogukról történő haladéktalan tájékoztatására vonatkozó kötelezettség megsértésére, emellett mind e gyanúsítottaknak és vádlottaknak, mind ügyvédjüknek joga van betekinteni az ügyiratba, és különösen az őrizetbe vételről szóló értesítésről és az ahhoz kapcsolódó jogokról szóló jegyzőkönyvbe.

A tagállamoknak azonban a 2012/13 irányelv által biztosított mozgástér révén lehetőségük van arra, hogy az ilyen jogsértésre való hivatkozás idejét az érdemi védekezés előterjesztését megelőző szakaszra korlátozzák. Közelebbről, az arra vonatkozó tilalom, hogy a büntetőügy érdemében eljáró bíróság az eljárás semmisségének megállapítása érdekében hivatalból figyelembe vegye e jogsértést, főszabály szerint tiszteletben tartja a Chartában foglalt jogokat, amennyiben a gyanúsítottaknak, a vádlottaknak, illetve ügyvédjüknek konkrét és tényleges lehetőségük volt arra, hogy az érintett jogsértésre hivatkozzanak, és e célból észszerű határidő, valamint iratbetekintés állt a rendelkezésükre.

---

206 Különösen a büntetőeljárási törvénykönyv 63-1. cikkének (3) bekezdése, 63-4-1. cikke és 385. cikke.

Emellett ez a következtetés csak akkor helytálló, ha ezek a személyek a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdése e) pontjának és 4. cikke (1) bekezdésének megsértésére való hivatkozásra nyitva álló határidőn belül konkrétan és ténylegesen rendelkeztek a 2013/48 irányelv 3. cikkében biztosított és a 2016/1919 irányelv szerinti költségmentességi mechanizmus által megkönnyített ügyvédi segítség igénybevételéhez való joggal.

Ugyanakkor az a körülmény, hogy a nemzeti jognak fel kell kínálnia a gyanúsítottaknak és vádlottaknak az ügyvédi segítség igénybevételének konkrét és tényleges lehetőségét, nem zárja ki azt, hogy az e lehetőségről való lemondásuk esetén főszabály szerint viselniük kell e lemondás esetleges következményeit, feltéve hogy a lemondás a 2013/48 irányelvvel összhangban történt. Ebben a tekintetben a gyanúsítottnak vagy vádlottnak egyszerű és közérthető nyelven – akár írásban, akár szóban – egyértelmű és kellő tájékoztatást kell kapnia az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog tartalmáról és az arról való lemondás lehetséges következményeiről, és a jogról való lemondásnak önkéntesnek és egyértelműnek kell lennie.

Végül a Bíróság megjegyzi, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata szerint eljárási hiba megállapítása esetén a nemzeti bíróságok feladata annak értékelése, hogy ezt a hibát orvosolták-e az ezt követő eljárás során, mivel az ilyen értékelés hiánya már önmagában *prima facie* összeegyeztethetetlen az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 6. cikke értelmében vett tisztességes eljárás követelményeivel.[207] Tehát abban az esetben, ha a gyanúsítottat nem tájékoztatták kellő időben az önvádra kötelezés tilalmához és a hallgatáshoz való jogáról, meg kell vizsgálni, hogy a büntetőeljárás egésze e hiányosság ellenére is tisztességesnek tekinthető-e, figyelembe véve számos tényezőt, amelyek között szerepel az a kérdés, hogy az ilyen tájékoztatás hiányában felvett vallomások a terhelő bizonyítékok szerves vagy fontos részét képezik-e, valamint az ügyirat egyéb elemeinek bizonyító erejét.[208]

3. A büntetőügyekben hozott ítéletek kölcsönös elismerése

2023. január 12-i MV (Összbüntetésbe foglalás) ítélet (C-583/22 PPU, EU:C:2023:5)

„Előzetes döntéshozatal – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – Büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés – 2008/675/IB kerethatározat – A 3. cikk (1) bekezdése – Valamely más tagállamban hozott korábbi büntetőítéletek egyenértékűségének elve – Arra irányuló kötelezettség, hogy az e büntetőítéletekhez a korábbi nemzeti büntetőítéletekével megegyező hatály fűződjön – Az összbüntetésbe foglalásra vonatkozó nemzeti szabályok – Bűnhalmazat – Az összbüntetés meghatározása – A határozott ideig tartó szabadságvesztés büntetésekre vonatkozó tizenöt éves felső határ – A 3. cikk (5) bekezdése – Kivétel – A másik tagállamban történő ítélethozatalt vagy végrehajtást megelőzően elkövetett bűncselekmény”

2003. október 10-én a francia állampolgárságú MV egy németországi egyetemen elrabolt egy egyetemi hallgatót, és megerőszakolta. Bár MV-vel szemben Németországban korábban nem hoztak büntetőítéletet, Franciaországban több alkalommal elítélték, többek között tizenöt év

---

207 EJEB, 2020. január 28., Mehmet Zeki Çelebi kontra Törökország, CE:ECHR:2020:0128JUD002758207, 51. §.

208 EJEB, 2016. szeptember 13., Ibrahim és társai kontra Egyesült Királyság, CE:ECHR:2016:0913JUD 005054108, 273. és 274. §.

szabadságvesztés-büntetésre. Mindezeket a büntetőítéleteket a francia bíróságok a 2003 októbere előtt elkövetett bűncselekmények vonatkozásában az említett időpontot követően hozták.

Miután Franciaországban 17 év, 9 hónapot töltött fogva tartásban, MV-t 2021 júliusában átadták a német hatóságoknak. A Landgericht Freiburg im Breisgau (Freiburg im Breisgau-i regionális bíróság, Németország) 2022 februárjában MV-t a 2003 októberében Németországban elkövetett bűncselekmény miatt elmarasztalta, szexuális erőszak minősített esetének elkövetésében bűnösnek találta, és hat év szabadságvesztés-büntetésre ítélte. E bíróság úgy ítélte meg, hogy az MV által Németországban elkövetett cselekményekre tekintettel „ténylegesen arányos" büntetés hét év szabadságvesztés lenne. Tekintettel azonban arra, hogy a Franciaországban kiszabott büntetésekkel nem lehet összbüntetésbe foglalni, az említett bíróság e büntetést „méltányosságból" egy évvel enyhítette.

Az ezen ítélettel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelem alapján eljáró, kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az ítélet összeegyeztethető-e a 2008/675 kerethatározatnak[209] egyrészt a más tagállamokban hozott büntetőítéletek egyenértékűségének elvét,[210] másrészt pedig az ezen elv alóli kivételt[211] előíró rendelkezéseivel.

Ebben az összefüggésben e bíróság megjegyzi, hogy az MV-vel szemben Franciaországban hozott büntetőítéletek főszabály szerint figyelembe vehetők lennének az összbüntetésbe foglalás szempontjából, ha azokat a Németországban hozott büntetőítéletekkel egyenértékűen kezelnék. Az összbüntetésbe foglalás keretében azonban figyelembe kell venni a német jog szabályai szerint a határozott ideig tartó szabadságvesztés-büntetésekkel kapcsolatban előírt tizenöt éves felső határt. Márpedig a Franciaországban MV-vel szemben hozott büntetőítéletek egyenértékű kezelése esetén e felső határt már akkor elérték, amikor az érintettel szemben e tagállamban tizenöt év szabadságvesztés-büntetést szabtak ki. Következésképpen a Németországban vele szemben kiszabott büntetés gyakorlatilag nem hajtható végre.

A kérdést előterjesztő bíróság ezért a fent említett elvnek a jelen ügyben való alkalmazhatóságával kapcsolatban tesz fel kérdést a Bíróságnak. Amennyiben ez az elv nem alkalmazandó, e bíróság arra is választ vár, hogy a belföldön elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott büntetés kiszabásakor konkrétan meg kell-e állapítani és indokolni kell-e az abból eredő hátrányt, hogy az összbüntetésbe foglalás nem lehetséges.

Sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében a Bíróság pontosítja a más tagállamokban hozott büntetőítéletek egyenértékűségének elve alóli kivétel hatályát, valamint a tagállamokra ezen elv végrehajtása során háruló kötelezettségeket.

---

209 Az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről szóló, 2008. július 24-i 2008/675/IB tanácsi kerethatározat (HL 2008. L 220., 32. o.).

210 Ezt az elvet a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdése állapítja meg, amely szerint „[m]inden tagállam biztosítja, hogy a valamely személy ellen folytatott büntetőeljárás folyamán az ugyanazon személy ellen más cselekmények miatt más tagállamban hozott olyan büntetőítéleteket, amelyekkel kapcsolatban a kölcsönös jogsegélyről vagy a bűnügyi nyilvántartásból származó információk cseréjéről szóló hatályos eszközök értelmében információkat szereztek, a korábbi nemzeti büntetőítéletekkel azonos mértékben figyelembe veszik, és hogy azokhoz a korábbi nemzeti büntetőítéletekével megegyező hatály fűződik, összhangban a nemzeti jogszabályokkal."

211 Ezt a kivételt a 2008/675 kerethatározat 3. cikke (5) bekezdésének első albekezdése határozza meg, amely szerint „[a]mennyiben a bűncselekményt, amellyel kapcsolatban az új eljárás folyik, a korábbi büntetőítélet kiszabása vagy teljes végrehajtása előtt követték el, az (1) és (2) bekezdés nem járhat azzal, hogy a tagállamok kötelesek legyenek a büntetéskiszabásra vonatkozó nemzeti szabályaikat alkalmazni, ami azt eredményezné, hogy ezen szabályoknak a külföldi büntetőítéletekre való alkalmazása korlátozná a bírót a büntetéskiszabásban az új eljárás során".

A Bíróság álláspontja

Először is, a Bíróság kimondja, hogy a 2008/675 kerethatározat[212] értelmében a tagállam a valamely személlyel szemben indított büntetőeljárásban nem köteles az e személlyel szemben egy másik tagállamban eltérő cselekmények alapján hozott korábbi büntetőítéletekhez a korábbi nemzeti büntetőítéletekével megegyező, az érintett nemzeti jogszabályokban az összbüntetésbe foglalásra vonatkozóan előírt hatályt fűzni, amennyiben egyrészt az eljárás alapjául szolgáló bűncselekményt a korábbi büntetőítéletek meghozatala előtt követték el, másrészt pedig e korábbi büntetőítéleteknek e nemzeti jogszabályoknak megfelelő figyelembevétele megakadályozná az említett eljárást lefolytató nemzeti bíróságot abban, hogy az érintett személlyel szemben végrehajtható büntetést szabjon ki.

E következtetés levonásához a Bíróság mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy ez a kerethatározat[213] főszabály szerint arra kötelezi a tagállamokat, hogy a valamely személlyel szemben indított büntetőeljárásban figyelembe vegyék az ugyanezen személlyel szemben eltérő cselekmények alapján egy másik tagállamban hozott korábbi büntetőítéleteket. Mindazonáltal az ezen elv alóli kivétel értelmében, amennyiben az új eljárás alapjául szolgáló bűncselekményt a korábbi büntetőítélet meghozatala vagy teljes végrehajtása előtt követték el, a tagállamok nem kötelesek a büntetéskiszabásra vonatkozó nemzeti szabályaikat alkalmazni, amennyiben e szabályoknak a külföldi büntetőítéletekre való alkalmazása korlátozná a bírót a büntetéskiszabásban az új eljárás során.

A Bíróság ezt követően megjegyzi, hogy mivel az e kivétel által előírt időbeli feltétel az alapeljárás körülményei között teljesül, e körülmények e kivétel hatálya alá tartozhatnak. E tekintetben a Bíróság pontosítja egyrészt, hogy a német jog összbüntetésbe foglalásra vonatkozó szabályai a „büntetéskiszabásra vonatkozó nemzeti szabályoknak" minősülnek, másrészt pedig, hogy e szabályoknak a Franciaországban hozott korábbi büntetőítéletekre vonatkozó alkalmazása megakadályozná a nemzeti bíróságot abban, hogy végrehajtható büntetést szabjon ki. Ennélfogva az, ha a jelen ügyben a Franciaországban hozott korábbi büntetőítéletekhez a korábbi nemzeti büntetőítéletekével megegyező hatály fűződne, azzal a következménnyel járna, hogy „korlátozná a bírót a büntetéskiszabásban az új eljárás során". Következésképpen az említett kivétel a jelen ügy körülményei között alkalmazandó, és ezáltal mentesíti a nemzeti bíróságot azon kötelezettség alól, hogy az összbüntetésbe foglalásra vonatkozó szabályoknak megfelelően a Franciaországban hozott korábbi büntetőítéletekhez a nemzeti büntetőítéletekével megegyező hatályt fűzzön.

Másodszor, a Bíróság kimondja, hogy a valamely másik tagállamban hozott korábbi büntetőítéleteknek a 2008/675 kerethatározat[214] értelmében vett figyelembevétele nem követeli meg, hogy a nemzeti bíróság konkrétan megállapítsa és indokolja az abból eredő hátrányt, hogy a korábbi nemzeti büntetőítéletek tekintetében előírt összbüntetésbe foglalás nem lehetséges.

A Bíróság ezzel kapcsolatban hangsúlyozza, hogy a fent említett kivétel hatálya alá tartozó valamennyi büntetőeljárásban a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy „a bíróságaik ilyen esetekben egyébként figyelembe vehessék a más tagállamokban hozott korábbi büntetőítéleteket". Mindazonáltal az e kivételt előíró rendelkezésből semmilyen kötelezettség nem vezethető le a nemzeti bíróságok által e tekintetben tiszteletben tartandó konkrét anyagi jogi vagy eljárási szabályokat illetően. Így e rendelkezésből nem vezethető le az ügy érdemében határozó bíróság arra vonatkozó kötelezettsége,

---

212 Különösen a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) és (5) bekezdéséről van szó.

213 Lásd a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdését.

214 A Bíróság a 2008/675 kerethatározat 3. cikke (5) bekezdésének második albekezdésére hivatkozik, amely előírja, hogy „[a] tagállamoknak ugyanakkor biztosítaniuk kell, hogy bíróságaik ilyen esetekben egyébként figyelembe vehessék a más tagállamokban hozott korábbi büntetőítéleteket".

hogy az alapeljárás körülményei között számszerűsített módon meghatározza az abból eredő hátrányt, hogy nem lehet alkalmazni a nemzeti büntetőítéletek esetében előírt összbüntetésbe foglalásra vonatkozó nemzeti szabályokat, és hogy ezt követően e számítás alapján enyhítse a büntetést.

4. Európai Ügyészség

2023. december 21-i G. K. és társai (Európai Ügyészség) ítélet (nagytanács) (C-281/22, EU:C:2023:1018)

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Európai Ügyészség – (EU) 2017/1939 rendelet – 31. cikk – Határokon átnyúló nyomozások – Bírói engedély – A felülvizsgálat terjedelme – 32. cikk – Az átadott intézkedések végrehajtása”

Az Európai Ügyészség egy németországi delegált európai ügyészen keresztül nyomozást folytat G. K., S. L. és a B. O. D. GmbH ellen, akiket azzal gyanúsítanak, hogy hamis vámáru-nyilatkozatokat tettek, és ezáltal hozzávetőleg 1 295 000 euró kárt okoztak az Unió pénzügyi érdekei sérelmére.

A Németországban folytatott nyomozás keretében az Európai Ügyészség szükségesnek tartotta, hogy más tagállamokban, így Ausztriában is gyűjtsenek bizonyítékokat. Ennek érdekében az eljáró német delegált európai ügyész a vádlottak Ausztriában lévő tulajdonának átkutatására és lefoglalására irányuló intézkedések végrehajtását átadta a segítséget nyújtó osztrák delegált európai ügyésznek.[215] 2021. november 9-én ez utóbbi a B. O. D. és anyavállalata üzlethelyiségeinek, illetve G. K. és S. L. Ausztriában található lakóhelyének átkutatását, illetve lefoglalást rendelt el. Ugyanakkor a hatáskörrel rendelkező osztrák bíróságoktól ezen intézkedések bírói engedélyezését kérte.[216] Ezen engedélyek megszerzését követően az elrendelt intézkedéseket foganatosították.

2021. december 1-jén G. K., a B. O. D. és S. L. panaszt nyújtott be az osztrák bíróságoknak a szóban forgó intézkedéseket engedélyező határozataival szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz, az Oberlandesgericht Wienhez (bécsi regionális felsőbíróság, Ausztria). Többek között a velük szemben elrendelt nyomozási cselekmények indokoltságát vitatták.

A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy amennyiben valamely átadott nyomozási cselekmény a segítséget nyújtó delegált európai ügyész tagállamában bírói engedélyhez kötött, ezt a nyomozási cselekményt e tagállam valamely bíróságának az ugyanezen tagállamban előírt valamennyi alaki és anyagi jogi rendelkezésre tekintettel meg kell-e vizsgálnia.

Ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság pontosítja azon felülvizsgálat terjedelmét, amelyet a segítséget nyújtó delegált európai ügyésznek az átadott nyomozási cselekmény engedélyezésére irányuló kérelme alapján eljáró bíróságok gyakorolhatnak.

---

215 Az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről szóló, 2017. október 12-i (EU) 2017/1939 tanácsi rendelet (HL 2017. L 283., 1. o.; a továbbiakban: 2017/1939 rendelet) 31. cikke értelmében.

216 A 2017/1939 rendelet 31. cikke (3) bekezdésének első albekezdése kimondja, hogy amennyiben az intézkedéshez a segítséget nyújtó delegált európai ügyész tagállamának joga szerint bírói engedélyre van szükség, ez utóbbi ügyész az adott tagállam jogával összhangban beszerzi az engedélyt.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság megjegyzi, hogy bár a 2017/1939 rendelet 31. cikke (3) bekezdésének első albekezdése a segítséget nyújtó delegált európai ügyész tagállamának jogával összhangban bírói engedély beszerzését írja elő abban az esetben, ha az átadott nyomozási cselekményhez e tagállam joga szerint ilyen engedélyre van szükség, e rendelet 31. és 32. cikke nem pontosítja az illetékes bíróság által elvégzendő felülvizsgálat terjedelmét. Ugyanakkor e két cikk szövegéből[217] kitűnik, hogy az átadott nyomozási cselekmény elfogadására, valamint indokolására az eljáró delegált európai ügyész tagállamának joga az irányadó, míg az ilyen intézkedés végrehajtását a segítséget nyújtó delegált európai ügyész tagállamának joga szabályozza. Az e cikkek által egyrészt az átadott nyomozási cselekmény indokolása és elfogadása, másrészt annak végrehajtása között tett megkülönböztetés a tagállamok közötti, büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés rendszere mögött meghúzódó logikát tükrözi, amely rendszer a kölcsönös bizalom és kölcsönös elismerés elvén alapul. Márpedig az ezen elveken alapuló igazságügyi együttműködés keretében a végrehajtó hatóságnak nem feladata annak ellenőrzése, hogy a kibocsátó hatóság tiszteletben tartja-e az általa végrehajtandó igazságügyi határozat kibocsátásához szükséges feltételeket.

A Bíróság ezt követően emlékeztet arra, hogy a 2017/1939 rendelet célja az Európai Ügyészség létrehozása révén az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények elleni hatékonyabb küzdelem.[218] Ebből következik, hogy az e rendeletben előírt eljárások meghatározásával az uniós jogalkotó olyan mechanizmust kívánt létrehozni, amely az Európai Ügyészség által folytatott, határokon átnyúló nyomozások hatékonyságát legalább olyan magas szinten garantálhatja, mint a tagállamok között büntetőügyekben folytatott, a kölcsönös bizalom és elismerés elvén alapuló igazságügyi együttműködés rendszere keretében előírt eljárások alkalmazása. Márpedig amennyiben az e rendelet 31. cikke (3) bekezdésének első albekezdésében említett bírói engedély megadása az érintett átadott nyomozási cselekmény indokolásával és elfogadásával kapcsolatos tényezőknek a segítséget nyújtó delegált európai ügyész tagállamának hatáskörrel rendelkező hatósága általi vizsgálatától függhet, a gyakorlatban az ilyen jogi eszközökkel bevezetettnél kevésbé hatékony rendszert eredményezne, és így aláásná az ugyanezen rendelet által követett célt. Egyrészt ugyanis a segítséget nyújtó delegált európai ügyész tagállama illetékes hatóságának többek között az ügyiratok egészét alaposan meg kellene vizsgálnia, amelyet – adott esetben fordítással együtt – továbbítani kellene a részére. Másrészt a felülvizsgálathoz az eljáró delegált európai ügyész tagállamának jogát kellene alkalmaznia, noha nem tekinthető úgy, hogy a legkedvezőbb helyzetben lenne ennek elvégzéséhez.

A Bíróság megállapítja, hogy a 2017/1939 rendelet a delegált európai ügyészeknek az Európai Ügyészség határokon átnyúló nyomozásai keretében történő együttműködése tekintetében különbséget tesz az átadott intézkedésnek – az eljáró delegált európai ügyész hatáskörébe tartozó – indokolásával és elfogadásával kapcsolatos felelősségi körök, valamint az ezen intézkedésnek – a segítséget nyújtó delegált európai ügyész hatáskörébe tartozó – végrehajtásával kapcsolatos felelősségi körök között. E felelősségmegosztásnak megfelelően a segítséget nyújtó delegált európai ügyész tagállamának joga által előírt bírói engedélyhez kapcsolódó felülvizsgálat csak az ezen intézkedés végrehajtásával kapcsolatos tényezőkre terjedhet ki, az említett intézkedés elfogadásával és indokolásával kapcsolatos tényezőkre azonban nem.

Az átadott intézkedés indokolásával és elfogadásával kapcsolatos tényezőket illetően a Bíróság mindazonáltal hangsúlyozza, hogy ezeknek az eljáró delegált európai ügyész tagállamában – az érintett személynek az Európai Unió Alapjogi Chartájában biztosított jogaiba való súlyos beavatkozás

---

217 Konkrétabban az (EU) 2017/1939 rendelet 31. cikkének (1) és (2) bekezdésének, illetve 32. cikkének szövegéből.

218 Lásd a 2017/1939 rendelet (12), (14), (20) és (60) preambulumbekezdését.

esetén – előzetes bírósági felülvizsgálat tárgyát kell képezniük. A 2017/1939 rendelet 31. cikke (2) bekezdésének megfelelően ugyanis az eljáró delegált európai ügyész tagállamának kell előírnia az átadott nyomozási cselekmény indokolására és elfogadására vonatkozó feltételek előzetes bírósági felülvizsgálatát, figyelembe véve az Alapjogi Chartából eredő követelményeket. Az olyan nyomozási cselekmények esetében, mint a magánlakások átkutatása, személyes vagyontárgyakra vonatkozó biztosítási intézkedések vagy vagyoni eszközök befagyasztása, e tagállam feladata, hogy a nemzeti jogban megfelelő és elegendő biztosítékokat – például előzetes bírósági felülvizsgálatot – írjon elő az ilyen intézkedések jogszerűségének és szükségességének biztosítása érdekében.

VI. Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

1. A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2201/2003 rendelet

2023. július 13-i TT (Gyermek jogellenes elvitele) ítélet (C-87/22, EU:C:2023:571)

„Előzetes döntéshozatal – Szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóság – 2201/2003/EK rendelet – 10. és 15. cikk – Az ügy elbírálására alkalmasabb, más tagállam bíróságához való áttétel – Feltételek – Azon tagállam bírósága, amelybe a gyermeket jogellenesen elvitték – Az 1980. évi Hágai Egyezmény – A gyermek mindenek felett álló érdeke”

TT és AK szlovák állampolgárok, V és M szülei, akik 2012-ben születtek Szlovákiában. 2014-ben a család Ausztriába költözött. 2020-ban TT és AK különváltak egymástól, AK TT beleegyezése nélkül magával vitte a gyermekeket, hogy Szlovákiában éljenek vele. TT ekkor az 1980. évi Hágai Egyezmény[219] alapján a gyermekek visszavitele iránti kérelmet nyújtott be egy szlovák bírósághoz. Ezzel párhuzamosan TT keresetet indított egy osztrák bíróság előtt a két gyermek feletti kizárólagos felügyeleti jog megszerzése iránt. AK keresetet nyújtott be ugyanezen bírósághoz a célból, hogy az egy szlovák bíróságot keressen meg annak érdekében, hogy a gyermekek szülői felügyeleti joga tekintetében állapítsa meg joghatóságát a 2201/2003 rendelet[220][221] értelmében, azzal érvelve, hogy a szlovák bíróságok alkalmasabbak a két gyermekkel kapcsolatos szülői felelősségre vonatkozó kérdés elbírálására.

A kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a szülői felügyeleti jog elbírálásával kapcsolatos joghatóság áttehető-e a 2201/2003 rendelet[222] értelmében azon tagállam valamely bíróságához, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helyet szerzett a jogellenes elvitelt követően, illetve az ilyen áttétel vonatkozásában előírt feltételek felsorolása kimerítő jellegű-e.

Az e bíróság kérelmére eljáró Bíróság pontosítja azokat a feltételeket, amelyek mellett valamely tagállamnak szülői felelősséggel kapcsolatos ügy érdemi elbírálására az e rendelet 10. cikke értelmében joghatósággal rendelkező bírósága kivételesen kérheti az említett rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt áttételt azon tagállam bíróságához, ahová az egyik szülő jogellenesen elvitte e gyermeket.

---

219 A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában, 1980. október 25-én kötött egyezmény.

220 A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.). A 2201/2003 rendelet 15. cikke kivételes jelleggel előírja valamely tagállamnak a szülői felelősséggel kapcsolatos ügy érdemét illetően joghatósággal rendelkező bíróságai számára azt a lehetőséget, hogy ezen ügy vagy annak egy része valamely olyan más tagállam bíróságához való áttételét kérjék, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi, amennyiben ez utóbbi bíróság alkalmasabb az ügy elbírálására, és az a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja.

221 Többek között e rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontjában, 15. cikke (2) bekezdésének a) pontjában és 15. cikke (5) bekezdésében.

222 E rendelet 15. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében.

A Bíróság álláspontja

A 2201/2003 rendeletben foglalt, a szülői felelősséggel kapcsolatos joghatósági szabályok kidolgozásának célja az volt, hogy megfeleljenek a gyermek mindenek felett álló érdekének, és ennek érdekében a fizikai közelség kritériumát részesítik előnyben. Ennek megfelelően egy általános joghatósági szabály[223] került megállapításra azon tagállam bíróságai javára, ahol a gyermek szokásos tartózkodási helye a bírósághoz fordulás időpontjában van. E szabályt mindazonáltal e rendelet 10. cikkére is figyelemmel kell alkalmazni,[224] amelynek értelmében azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőzően szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. E rendelkezés, amely az arra irányuló célkitűzését valósítja meg, hogy visszatartson a gyermekek tagállamok közötti jogellenes elvitelétől, illetve visszatartásától, arra irányul, hogy semlegesítse azt a hatást, amelyet az általános joghatósági szabály alkalmazása vonna maga után az érintett gyermek jogellenes elvitele esetén, vagyis a joghatóság azon tagállamra való átszállását, amelyben a gyermek jogellenes elvitelét vagy visszatartását követően új szokásos tartózkodási helyet szerzett.

Egyébiránt, a 2201/2003 rendelet 15. cikke egy olyan együttműködési mechanizmust ír elő, amely lehetővé teszi valamely tagállamnak az ügy elbírálására joghatósággal rendelkező bírósága számára, hogy kivételesen egy másik tagállam bíróságához tegye át az ügyet, azzal a feltétellel, hogy ez utóbbi bíróság hat héten belül megállapítja joghatóságát. Az áttétel kérelmezésének lehetősége azon bíróság javára is fennáll, amelynek joghatósága a 2201/2003 rendelet 10. cikkén alapul, és nem kizárt, hogy az ügy annak a tagállamnak a bíróságához kerül áttételre, amelybe az érintett gyermeket valamelyik szülője jogellenesen elvitte. Ugyanis a gyermek mindenek felett álló érdeke, amely a 2201/2003 rendelet egyik célkitűzése, vezérelvnek minősül, és a szóban forgó áttételnek azt kell szolgálnia. Ily módon nem ellentétes a 2201/2003 rendelet célkitűzéseivel, ha a szülői felelősséggel kapcsolatban az e rendelet 10. cikke alapján joghatósággal rendelkező bíróság az előtte folyamatban lévő ügynek egy olyan másik tagállam bíróságához való áttételét kérhesse, amelybe az érintett gyermeket egyik szülője jogellenesen elvitte.

A szóban forgó áttétel csak akkor kérelmezhető, ha három, kimerítő jelleggel felsorolt kumulatív feltétel teljesül,[225] nevezetesen, ha „szoros kötelék" áll fenn a gyermek és valamely másik tagállam között, ha az ügy érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság úgy ítéli meg, hogy e másik tagállam bírósága „alkalmasabb" az ügy elbírálására, illetve ha az áttétel az érintett gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja abban az értelemben, hogy az áttétel esetén nem áll fenn az érintett gyermek helyzetére gyakorolt hátrányos hatás kockázata. Egy, az 1980. évi Hágai Egyezményen alapuló olyan visszavitel iránti kérelem fennállása, amellyel kapcsolatban nem hoztak jogerős határozatot abban a tagállamban, amelybe az érintett gyermeket valamelyik szülője jogellenesen elvitte, önmagában nem képezheti akadályát a szóban forgó áttételnek, e körülményt azonban figyelembe kell vennie annak meghatározásakor, hogy teljesülnek-e az áttétel tekintetében megkövetelt feltételek.

E tekintetben először is az a tény, hogy a gyermek valamely tagállam állampolgára, egyike azon szempontoknak, amelyek alapján megállapítható, hogy „különös kötelék" fűzi e tagállamhoz.

Másodsorban, azt a feltételt illetően, miszerint annak a bíróságnak, amelyhez az áttételt tervezik, „alkalmasabbnak" kell lennie az ügy elbírálására, a joghatósággal rendelkező bíróságnak több

---

223 E rendelet 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően.

224 E rendelet 8. cikke (2) bekezdésének megfelelően.

225 A feltételeket a 2201/2003 rendelet 15. cikkének (1) bekezdése sorolja fel kimerítő jelleggel.

tényezőt is figyelembe kell vennie. Először is, az áttételnek tényleges és konkrét hozzáadott értékkel kell bírnia a gyermekre vonatkozó határozat elfogadása szempontjából ahhoz képest, ha az ügy a joghatósággal rendelkező bíróságnál marad. Erről van szó – például – abban az esetben, ha az a bíróság, amelyhez az áttételt tervezik, az alapeljárás feleinek kérelmére és az alkalmazandó eljárási szabályok értelmében – többek között – a 2201/2003 rendelet 20. cikkén alapuló, több ideiglenes sürgősségi intézkedést fogadott el. Továbbá, ezen áttétel járhat azzal a nyilvánvaló kockázattal, hogy a gyermek visszavitelét kérő szülőt megfosztja attól a lehetőségtől, hogy érveit hatékonyan előadhassa azon bíróság előtt, amelyhez ezen áttételt tervezik. Végül, amennyiben az 1980. évi Hágai Egyezmény rendelkezéseire alapított visszavitel iránti kérelmet nyújtottak be azon tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságaihoz, ahová az érintett gyermeket jogellenesen elvitték, e tagállam egyetlen bírósága sem tekinthető az ügy elbírálására „alkalmasabbnak" a gyermek visszavitelére vonatkozó határozat elfogadására előírt hathetes határidő[226] lejárta előtt. Ezenfelül, az említett tagállam bíróságainak a visszavitel iránti kérelemről való határozathozatal lényeges késedelme kedvezőtlen tényezőnek minősülhet azon megállapítás tekintetében, miszerint e bíróságok alkalmasabbak lennének a felügyeleti jog érdeméről való döntésre. Ugyanis a gyermek jogellenes elviteléről való értesülést követően annak a szerződő államnak a bíróságai, ahová a gyermeket elvitték, mindaddig nem dönthetnek a szülői felügyeleti jog érdemét illetően, amíg nem kerül megállapításra, hogy a gyermek visszavitelének feltételei nem állnak fenn.[227]

Harmadsorban és végezetül, a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó feltételt illetően, annak értékelése nem vonatkoztatható el attól, hogy azon tagállam bíróságai, ahová a gyermeket valamelyik szülője jogellenesen elvitte, átmenetileg nem hozhatnak az ezen érdeknek megfelelő, a felügyeleti jog érdemére vonatkozó határozatot azt megelőzően, hogy e tagállam bírósága, amelyhez e gyermek visszavitele iránti kérelmet nyújtottak be, legalább ez utóbbiról ne határozott volna.

2. A nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló 805/2004 rendelet

2023. február 16-i Lufthansa Technik AERO Alzey ítélet (C-393/21, EU:C:2023:104)

„Előzetes döntéshozatal – Polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 805/2004/EK rendelet – Nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat – A 23. cikk c) pontja – Európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat végrehajtásának felfüggesztése – Kivételes körülmények – Fogalom"

2019. június 14-én az Amtsgericht Hünfeld (hünfeldi helyi bíróság, Németország) fizetési meghagyást bocsátott ki az Arik Air Limiteddel szemben 2 292 993,32 euró összegű követelésnek a Lufthansa Technik AERO Alzey GmbH (a továbbiakban: Lufthansa) javára történő behajtására vonatkozóan, majd 2019. október 24-én európai végrehajtható okiratot, illetve 2019. december 2-án európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítványt állított ki.

A Lufthansa egy Litvániában tevékenységet végző bírósági végrehajtóhoz (a továbbiakban: bírósági végrehajtó) fordult a célból, hogy az az Arik Airrel szemben hajtsa végre e végrehajtható okiratot.

---

226 Az 1980. évi Hágai Egyezmény 11. cikke és a 2201/2003 rendelet 11. cikke írja elő.

227 Az 1980. évi Hágai Egyezmény 16. cikke.

Ez utóbbi társaság az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány visszavonása és a követelés behajtásának megszüntetése iránti kérelemmel[228] fordult a Landgericht Frankfurt am Mainhoz (Frankfurt am Main-i regionális bíróság, Németország). E társaság úgy ítéli meg, hogy a hünfeldi helyi bíróság nem kézbesítette szabályszerűen részére az eljárás iratait, ami miatt nem tudta betartani a fizetési meghagyással szembeni kifogás benyújtására nyitva álló határidőt.

Az Arik Air Litvániában is benyújtott a bírósági végrehajtóhoz egy, a végrehajtási eljárásnak a Frankfurt am Main-i regionális bíróság jogerős határozatáig való felfüggesztése iránti kérelmet, amit a bírósági végrehajtó azon okból tagadott meg, hogy nemzeti szabályozás e körülmények között nem teszi lehetővé az ilyen felfüggesztést.

2020 áprilisában hozott végzésében a Frankfurt am Main-i regionális bíróság, elsősorban azért, mivel úgy ítélte meg, hogy az Arik Air nem bizonyította, hogy az említett okiratot jogellenesen állították ki, az érintett európai végrehajtható okirat végrehajtásának felfüggesztését 2 000 000 euró összegű biztosíték nyújtásától tette függővé.

2020 júniusában hozott végzésében a Kauno apylinkės teismas (kaunasi körzeti bíróság, Litvánia) elutasította az Arik Airnek a bírósági végrehajtó e végrehajtási eljárás felfüggesztését megtagadó határozatával szembeni keresetét.

Másodfokon a Kauno apygardos teismas (Kaunas megyei bíróság, Litvánia) megsemmisítette e végzést, és elrendelte a végrehajtási eljárás felfüggesztését mindaddig, amíg a német bíróság jogerősen el nem bírálja az Arik Air kérelmeit. E bíróság úgy ítélte meg, hogy tekintettel azon aránytalan kár kockázatra, amely az Arik Airrel szemben indult végrehajtási eljárásból eredhetne, az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvánnyal kapcsolatos kereset benyújtása a kiállítás helye szerinti tagállam bíróságához elegendő ezen eljárás felfüggesztésének megalapozásához. E bíróság azt is megállapította, hogy nem volt semmiféle indoka annak, hogy a Frankfurt am Main-i regionális bíróság határozzon a végrehajtási cselekmények felfüggesztése iránti kérelem megalapozottságáról.

A Lufthansa ekkor felülvizsgálat iránti kérelmet nyújtott be a Lietuvos Aukščiausiasis Teismashoz (Litvánia legfelsőbb bírósága) e határozattal szemben.

Az e bíróság kérelmére eljáró Bíróság a „kivételes körülmények” fogalmának jelentését és terjedelmét pontosítja, amely fogalom a 805/2004 rendelet 23. cikke[229] alapján lehetővé teszi a végrehajtás helye

---

228 E kérelmet a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, 2004. április 21-i 805/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 143., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 38. o.) 10. cikke alapján nyújtották be.

229 Ezen, „A végrehajtás felfüggesztése vagy korlátozása” című rendelkezés értelmében:

„Amennyiben az adós:

– jogorvoslatot nyújtott be az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat ellen, beleértve a 19. cikk szerinti felülvizsgálat kérelmezését is, vagy

– a 10. cikknek megfelelően az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány kijavítását vagy visszavonását kérelmezte

úgy a végrehajtás szerinti tagállam illetékes bírósága vagy hatósága az adós kérelmére:

a) a végrehajtási eljárást biztosítási intézkedésekre korlátozhatja; vagy

b) a végrehajtást az általa meghatározott biztosíték nyújtásától teheti függővé; vagy

c) kivételes körülmények esetén felfüggesztheti a végrehajtási eljárást.”

szerinti tagállam bírósága vagy illetékes hatósága számára, hogy felfüggessze egy, a származási tagállamban európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat végrehajtását.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is megállapítja, hogy a „kivételes körülményeknek" a 805/2004 rendelet 23. cikke c) pontjában szereplő fogalma egy olyan helyzetre vonatkozik, amelyben egy európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat végrehajtásának folytatása, amennyiben az adós a származási tagállamban jogorvoslatot nyújtott be e határozattal szemben, illetve az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány kijavítására vagy visszavonására irányuló kérelmet, ezen adóst különösen súlyos kár tényleges veszélyének tenné ki. Egy ilyen kár megtérítése az említett határozat megsemmisítése, illetve a végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány kijavítása vagy visszavonása esetén lehetetlen vagy rendkívül nehéz lenne. E fogalom nem utal az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozattal vagy az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvánnyal szemben a származási tagállamban lefolytatott bírósági eljáráshoz kapcsolódó körülményekre.

E következtetés alátámasztására a Bíróság először is kiemeli, hogy a „kivételes körülmények" fogalmát az uniós jog önálló fogalmának kell tekinteni. E tekintetben e fogalomnak az uniós jogalkotó általi használata azt bizonyítja, hogy e jogalkotó nem kívánta e rendelkezés terjedelmét kizárólag a *vis maior* eseteire korlátozni, amelyek általában az adóstól idegen okból, előre nem látható és elháríthatatlan eseményekből következnek. Következésképpen egy európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat végrehajtására irányuló eljárás felfüggesztésére vonatkozó lehetőséget úgy kell érteni, hogy az azon esetekre korlátozódik, amikor a végrehajtás folytatása az adóst különösen súlyos kár tényleges veszélyének tenné ki, amelynek megtérítése lehetetlen vagy rendkívül nehéz lenne a származási tagállamban általa benyújtott jogorvoslati kérelemmel kapcsolatos eljárás lezárásakor. Egy ilyen eljárásnak az adós általi megindítása előfeltételét képezi annak, hogy a végrehajtás helye szerinti tagállam illetékes bírósága vagy hatósága megvizsgálja a kivételes körülmények fennállását.

Ezenfelül, a származási tagállam bíróságai és hatóságai, valamint a végrehajtás helye szerinti tagállam bíróságai és hatóságai közötti, a 805/2004 rendeletben megállapított hatáskörmegosztásból az következik, hogy ez utóbbiak nem rendelkeznek hatáskörrel arra, hogy egy végrehajtási eljárás felfüggesztésére irányuló kérelem keretében megvizsgáljanak egy nem vitatott követelésre vonatkozó, a származási tagállamban hozott határozatot vagy annak európai végrehajtható okiratként való hitelesítését. A végrehajtás helye szerinti tagállam bíróságai vagy hatóságai tehát korlátozott mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek azon körülmények értékelését illetően, amelyekre figyelemmel egy végrehajtás felfüggesztése iránti kérelemnek helyt lehet adni. Egy ilyen kérelem vizsgálata során e bíróságoknak vagy hatóságoknak annak megállapítása érdekében, hogy fennállnak-e az e rendelet 23. cikke értelmében vett kivételes körülmények, arra kell szorítkozniuk, hogy egyensúlyba hozzák a hitelezőnek a követelésére vonatkozó határozat azonnali végrehajtására irányuló érdekét, illetve az adósnak a különösen súlyos és helyrehozhatatlan vagy nehezen helyrehozható károk elkerülésére irányuló érdekét.

Másodsorban a Bíróság megállapítja, hogy a 805/2004 rendelet 23. cikke lehetővé teszi az a) és b) pontjában [230] előírt korlátozásra, illetve biztosíték nyújtására irányuló intézkedések egyidejű alkalmazását, de nem teszi lehetővé e két intézkedés valamelyikének a végrehajtási eljárás felfüggesztésére irányuló, a c) pontjában előírt intézkedéssel való egyidejű alkalmazását.

---

230 Ezen intézkedések a végrehajtási eljárásnak biztosítási intézkedésekre való korlátozására (a), illetve arra irányulnak, hogy a végrehajtást a végrehajtás szerinti tagállam illetékes bírósága vagy hatósága által meghatározott biztosíték nyújtásának rendeljék alá (b).

Harmadsorban és végül a Bíróság úgy határozott, hogy amennyiben egy európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat végrehajtható jellegét az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban felfüggesztették, és a 805/2004 rendelet 6. cikkének (2) bekezdésében előírt tanúsítványt benyújtották a végrehajtás helye szerinti tagállam bíróságához, e bíróság köteles ennek alapján felfüggeszteni az ez utóbbi államban indult végrehajtási eljárást.[231]

231 E tekintetben a Bíróság a 805/2004 rendeletnek e rendelet 11. cikkével együttesen értelmezett 6. cikke (2) bekezdése alapján határoz.

A 805/2004 rendeletnek „Az európai végrehajtható okiratként történő hitelesítés előfeltételei" című 6. cikkének (2) bekezdése előírja: „Amennyiben az európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat már nem végrehajtható, illetve végrehajthatóságát felfüggesztették vagy korlátozták, úgy a származási bírósághoz bármely időpontban intézett kérelem alapján egy a végrehajthatóság hiányát vagy korlátozását igazoló tanúsítványt kell kiállítani, a IV. melléklet szerinti szabványos formanyomtatványon."

Ugyanezen rendelet „Az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány hatálya" című 11. cikke előírja: „Az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítvány kizárólag a határozat végrehajthatóságának keretein belül hatályos."

VII. Szállítás

2023. december 21-i Bizottság kontra Dánia (Maximális parkolási idő) ítélet (C-167/22, EU:C:2023:1020)

„Tagállami kötelezettségszegés – Nemzetközi közúti áruszállítás – 1072/2009/EK rendelet – 8. és 9. cikk – 561/2006/EK rendelet – Pihenőidő – A valamely tagállam autópálya-hálózata mentén található állami pihenőhelyeken történő parkolás 25 órás maximális időtartamát bevezető nemzeti szabályozás – A közúti szállítási szolgáltatások nyújtása szabadságának akadálya – Bizonyítási teher”

A nemzetközi közúti árufuvarozási piachoz való hozzáférés közös szabályairól szóló 1072/2009 rendelet[232] közös közlekedéspolitika létrehozására és a szolgáltatóval szembeni minden olyan korlátozás eltörlésére irányul, amely az állampolgárságon, vagy pedig azon a tényen alapul, hogy a szolgáltató a szállítási szolgáltatás nyújtása szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik székhellyel.

A Dán Királyság 2018. július 1-jén bevezetett egy olyan szabályt, amely az autópálya-hálózat állami pihenőhelyein való parkolás maximális időtartamát 25 órában határozta meg (a továbbiakban: 25 órás szabály)[233].

Az Európai Bizottság, miután információkéréssel fordult a Dán Királysághoz, kötelezettségszegési eljárást indított az EUMSZ 258. cikk alapján a szállítási szolgáltatások 1072/2009 rendeletben biztosított szabad nyújtásának biztosítására vonatkozó kötelezettség megsértése miatt. A Bizottság lényegében arra hivatkozott, hogy bár a 25 órás szabály nem vezet be közvetlenül hátrányos megkülönböztetést, a szállítási szolgáltatások szabad nyújtása korlátozásának minősül, mivel nem ugyanolyan módon érinti a dán közúti fuvarozókat és a nem honos közúti fuvarozókat. A Dán Királyság vitatott bármilyen jogsértést e tekintetben, és benyújtotta a Bizottság által kért kiegészítő információkat. A Bizottság, mivel e választ nem találta meggyőzőnek, indokolással ellátott véleményt intézett e tagállamhoz, amelyre e tagállam azzal válaszolt, hogy továbbra is fenntartja azon álláspontját, amely szerint a 25 órás szabály megfelel az uniós jognak. A Bizottság, mivel továbbra sem találta meggyőzőnek a dán kormány által előadott érveket, kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet indított a Bíróság előtt, amellyel annak megállapítását kérte, hogy a Dán Királyság a 25 órás szabály bevezetésével nem teljesítette az 1072/2009 rendelet 1., 8. és 9. cikkében foglalt, a szállítási szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezésekből eredő kötelezettségeit. A Bizottság álláspontja szerint ugyanis e szabály nagyobb mértékben érinti a nem honos fuvarozókat, és a szolgáltatásnyújtás ebből következő akadályozását nem igazolja az e tagállam által hivatkozott egyetlen közérdeken alapuló kényszerítő indok sem.

A Bíróság ítéletével elutasítja a Bizottság keresetét. Ítélkezési gyakorlata fényében emlékeztet arra, hogy kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset keretében a Bizottságot terheli annak a bizonyítása, hogy a kötelezettségszegés fennáll, anélkül, hogy bármiféle vélelemre hivatkozhatna. Márpedig a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a jelen ügyben a Bizottság nem bizonyította jogilag megkövetelt módon az állításait.

---

232 A nemzetközi közúti árufuvarozási piachoz való hozzáférés közös szabályairól szóló, 2009. október 21-i 1072/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 300., 72. o.).

233 Ezt a szabályt a dán közúti hatóság a færdselsloven (dán közúti törvénykönyv) 92. §-ának (1) bekezdése alapján vezette be.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság, a Dán Királyság által emelt elfogadhatatlansági kifogás elutasítását követően az ügyet érdemben vizsgálja, és mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy a szolgáltatások, amelyek megfelelnek „a közlekedés területén nyújtott szolgáltatások” minősítésnek, az EUMSZ 58. cikk (1) bekezdésének különös rendelkezése alá tartoznak, ami kizárja azokat az általánosságban a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó EUMSZ 56. cikk hatálya alól.[234] Ez nem akadálya annak, hogy a Szerződések közlekedésre vonatkozó rendelkezései[235] alapján elfogadott valamely uniós jogi aktus az általa meghatározott mértékben alkalmazhatóvá tegye valamely közlekedési ágazatra a szolgáltatásnyújtás szabadságának az EUMSZ 56. cikkben foglalt elvét.

A jelen ügyben a Bíróság kiemeli, hogy az 1072/2009 rendeletet az Unió területén ellenszolgáltatás fejében végzett nemzetközi közúti áruszállításra, valamint a kabotázsműveletekre, azaz a nem honos fuvarozó által ellenszolgáltatás fejében végzett belföldi közúti áruszállításra kell alkalmazni.[236] E tekintetben az 1079/2009 rendelet 9. cikkének (2) bekezdése pontosítja különösen azt, hogy az állampolgárságon vagy a székhelyen alapuló hátrányos megkülönböztetés megakadályozására az ugyanezen cikk (1) bekezdése szerinti nemzeti rendelkezések a fogadó tagállamnak a honos fuvarozóira alkalmazott rendelkezéseivel megegyező feltételekkel vonatkoznak a nem honos fuvarozókra.

Továbbá, ami a Dán Királyság arra vonatkozó érvét illeti, hogy az állami pihenőhelyeken való parkolás időtartamára vonatkozó szabályok megállapítása tekintetében a hatáskör a tagállamokat illeti meg, a Bíróság emlékeztet arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a tagállamok hatáskörüket az uniós jog, tehát jelen esetben az 1079/2009 rendelet vonatkozó rendelkezéseinek tiszteletben tartásával kötelesek gyakorolni. Ennek keretében a tagállamoknak egyébiránt figyelembe kell venniük az 561/2006 rendelet[237] értelmében a 3,5 tonnát meghaladó megengedett legnagyobb össztömegű járművekkel (a továbbiakban: érintett járművek) áruszállítást végző járművezetők által betartandó vezetési időre, szünetekre és pihenőidőkre vonatkozó szabályokat.[238] E pihenőidők betartása függhet többek között attól is, hogy az autópályákon rendelkezésre állnak-e pihenőhelyek. Ezzel kapcsolatban a Bíróság megállapítja, hogy az olyan szabály, mint a 25 órás szabály, jellegénél fogva azzal a következménnyel jár, hogy e pihenőhelyek, az 561/2006 rendeletben előírt különböző pihenőidők betartása céljából, nem állnak rendelkezésre.[239] Ebből következik, hogy az ilyen szabály *a priori* alkalmas arra, hogy konkrét hatást gyakoroljon a nem honos fuvarozók szállítási – különösen kabotázshoz kapcsolódó – jogainak gyakorlására, és nagyobb mértékben érintheti ez utóbbiakat, mint a dániai működési központtal rendelkező fuvarozókat.

---

234 2017. december 20-i ***Asociación Profesional Elite Taxi*** ítélet (C-434/15, EU:C:2017:981, 44. pont); 2020. december 8-i ***Lengyelország kontra Parlament és Tanács*** ítélet (C-626/18, EU:C:2020:1000, 145. pont).

235 Jelesül az EUM-szerződés harmadik részének VI. címe, amely az EUMSZ 90–EUMSZ 100. cikket foglalja magában.

236 Az 1072/2009 rendelet 1. cikkének e rendelet 2. cikkének 6. pontjával összefüggésben értelmezett (1) és (4) bekezdésének megfelelően.

237 A közúti szállításra vonatkozó egyes szociális jogszabályok összehangolásáról, a 3821/85/EGK és a 2135/98/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 3820/85/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. március 15-i 561/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 102., 1. o.).

238 E szabályok kifejezetten az 1072/2009 rendelet tizenharmadik preambulumbekezdésében, valamint 9. cikke (1) bekezdésének d) pontjában szerepelnek.

239 A rendszeres heti pihenőidő (legalább 45 óra) és a csökkentett (45 óránál rövidebb, az 561/2006 rendelet 8. cikkének (6) bekezdésében előírt feltételek tiszteletben tartása mellett legalább 24 egymást követő órára csökkenthető) heti pihenőidők tekintetében nem állnak rendelkezésre, kivéve a 24 és 25 óra közötti csökkentett heti pihenőidőket.

E tekintetben a Bíróság mindazonáltal emlékeztet arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárásban a Bizottságot terheli annak bizonyítása, hogy a felrótt kötelezettségszegés fennáll, és a Bizottság feladata az e kötelezettségszegés fennállásának vizsgálatához szükséges bizonyítékoknak a Bíróság előtti bemutatása, de semmiféle vélelemre nem alapíthatja keresetét. A jelen ügyben a Dán Királyság a pert megelőző eljárásban, valamint ellenkérelmében adatokat szolgáltatott az érintett járművek rendelkezésére álló, köztük a magánszektor által biztosított parkolóhelyek számáról, és ezen adatok tekintetében pontosításokat tett a tárgyaláson. Márpedig a Bizottság keresetlevelében e tekintetben azon állításra szorítkozott, hogy nincs a dán autópálya-hálózaton elegendő alternatív parkolókapacitás, válaszában pedig mindössze annyit jegyzett meg, hogy a Dán Királyság által védekezésül előterjesztett adatok nem módosítják erre vonatkozó megállapításait.

Ezzel szemben a Bizottság nem szolgáltatott egyetlen olyan objektív adatot sem, amely lehetővé tenné annak megállapítását, hogy az alternatív parkolási kapacitások nem elegendőek a 25 órát meghaladó pihenőidők betartásához. Márpedig ilyen adatok hiányában nem állapítható meg – vagy csak vélelmekre alapozva –, hogy a 25 órás szabály ténylegesen olyan jellegű, hogy a dániai szolgáltatóhoz képest a más tagállamban honos szolgáltatók hátrányára akadályozza az utóbbi szolgáltatók által folytatott kabotázsműveleti tevékenységeket. Tehát önmagában abból, hogy a dán autópálya-hálózat állami pihenőhelyein kapacitásproblémák álltak fenn, és hogy az érintett tagállám a parkolási kapacitás tekintetében kihívásokkal szembesült, amely a 25 órás szabály bevezetésének egyik fő oka volt, nem vonható le az a következtetés, hogy e szabály sérti az 1072/2009 rendeletet. Ugyanez vonatkozik arra a tényre is, hogy a magánszektor által biztosított parkolási kapacitás alacsonyabb az állami pihenőhelyeken rendelkezésre álló kapacitásnál, mivel e 25 órás időkorláton belül e járművek parkolása továbbra is megengedett az állami pihenőhelyeken.

Végül a Bizottság a jelen ügyben nem bizonyította objektíven azt sem, hogy a magánszektor által biztosított alternatív helyek elhelyezkedése és területi elosztása, vagy akár e helyek közül egyesek díjköteles jellege a nem honos szolgáltatók hátrányára akadályozza a szállítási tevékenységeket, mindössze vélelmekre támaszkodott e tekintetben.

A Bíróság ezért úgy ítéli meg, hogy a Bizottság nem bizonyította jogilag megkövetelt módon azon állításait, amelyek szerint a 25 órás szabály az 1072/2009 rendelet hatálya alá tartozó szállítási szolgáltatások szabad nyújtásának akadályát képezi. Következésképpen a Bíróság elutasítja a Bizottság kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetét.

VIII. Verseny

1. Kartellek (EUMSZ 101. cikk)[240]

2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (nagytanács) (C-124/21 P, EU:C:2023:1012)

„Fellebbezés – Verseny – Nemzetközi sportszövetség által elfogadott szabályzat – Jégkorcsolya – Szabályozási, felügyeleti, döntéshozatali és szankcionálási jogkörrel rendelkező magánjogi jogalany – A versenyek előzetes engedélyezésére, a sportolók e versenyeken való részvételére és a választottbírósági vitarendezésére vonatkozó szabályok – Gazdasági tevékenységek párhuzamos gyakorlása – Versenyek szervezése és értékesítése – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése – Vállalkozások társulásainak versenykárosító határozata – Versenyellenes »cél« és »hatás« fogalma – Igazolás – Feltételek”

A svájci székhelyű, magánjog hatálya alá tartozó szervezet, az International Skating Union (Nemzetközi Korcsolyázó Szövetség, a továbbiakban: ISU) a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) által elismert egyetlen nemzetközi sportszövetség a műkorcsolyázás és a gyorskorcsolyázás területén. Az ISU az e két sportágért felelős azon nemzeti szövetségeket fogja össze, amelyek a tagjai, és az alapszabálya szerint célja az említett sportágak világszintű szabályozása, igazgatása, irányítása és előmozdítása. Ezzel párhuzamosan gazdasági tevékenységet is folytat, amely többek között különböző gyorskorcsolya- és jégkorcsolyaversenyek szervezését jelenti olyan nemzetközi versenyek keretében, mint az Európa- és világbajnokságok, valamint a téli olimpiai játékok.

Az ISU az alapszabályában meghatározott céljának megfelelően aktusokat fogadott el és tett közzé, amelyek szabályzatot alkotnak, és többek között előzetes engedélyezési szabályokat, valamint részvételi szabályokat tartalmaznak. E szabályok határozzák meg a nemzetközi jégkorcsolyaversenyek szervezési feltételeit, illetve a sportolók ilyen versenyeken való részvételi feltételeit. Az említett szabályok tiszteletben tartásának biztosítása érdekében az ISU által megállapított szabályzat ezenkívül szankciórendszert is tartalmaz. Végül az ISU olyan vitarendezési mechanizmust létrehozó szabályokat is bevezetett (a továbbiakban: választottbírósági szabályok), amely a lausanne-i (Svájc) székhelyű Sportdöntőbíróságnak (Tribunal arbitral du sport, TAS) biztosít kizárólagos hatáskört.

A két hivatásos korcsolyázó által benyújtott panasz alapján eljáró Európai Bizottság 2017. december 8-i határozatában[241] (a továbbiakban: vitatott határozat) megállapította, hogy az ISU előzetes engedélyezési és részvételi szabályai összeegyeztethetetlenek az EUMSZ 101. cikkel, mivel céljuk a verseny korlátozása. Ugyanis azáltal, hogy megakadályozták, hogy a hivatásos gyorskorcsolyázók szabadon részt vegyenek harmadik személyek által szervezett nemzetközi versenyeken, e harmadik személyeket megfosztották a sportolók azon szolgáltatásaitól, amelyek e versenyek megrendezéséhez szükségesek voltak. A Bizottság következésképpen arra kötelezte az ISU-t, hogy kényszerítő bírság terhe mellett szüntesse meg az így megállapított jogsértést, bírságot azonban nem szabott ki vele szemben. Ezen intézmény egyébként úgy vélte, hogy a választottbírósági szabályok megerősítik e jogsértést, mivel nem teszik lehetővé az érintett személyek számára az ISU által elfogadott határozatoknak az uniós versenyszabályok alapján történő hatékony bírósági felülvizsgálatát.

---

240 E részben szintén meg kell említeni az alábbi ítéletet: a VIII.2. „Erőfölénnyel való visszaélés (EUMSZ 102. cikk)” című részben ismertetett 2023. december 21-i ***European Superleague Company*** ítélet (nagytanács) (C-333/21, EU:C:2023:1011).

241 Az EUMSZ 101. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT/40208 – „A Nemzetközi Korcsolyázó Szövetség részvételi szabályai” ügy) 2017. december 8-án hozott C(2017) 8230 final bizottsági határozat.

Az ISU által a vitatott határozattal szemben benyújtott megsemmisítés iránti keresetről határozva a Törvényszék a 2020. december 16-i ítéletében[242] (a továbbiakban: megtámadott ítélet) lényegében megállapította, hogy a vitatott határozat nem jogellenes az ISU előzetes engedélyezési és részvételi szabályaira vonatkozó részében, a választottbírósági szabályokra vonatkozó részében viszont jogellenes.

Ebben az összefüggésben nyújtott be az ISU fellebbezést a megtámadott ítélettel szemben annak azon részében történő hatályon kívül helyezése iránt, amely megállapította, hogy a Bizottság helyesen minősítette a szóban forgó előzetes engedélyezési és részvételi szabályokat olyan magatartásnak, amelynek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „célja" a verseny korlátozása. A fent említett panaszt benyújtó két hivatásos korcsolyázó, valamint a European Elite Athletes Association (Európai Elit Sportolók Szövetsége) csatlakozó fellebbezést nyújtott be ugyanezen ítélettel szemben, annak részleges hatályon kívül helyezése iránt, amennyiben az a vitatott határozatot a választottbírósági szabályokra vonatkozó részében megsemmisítette.

A nagytanácsban eljáró Bíróság ítéletével – amelyet ugyanazon a napon hirdetett ki, mint két másik, az uniós gazdasági jognak a nemzetközi vagy nemzeti sportszövetségek által bevezetett szabályokra történő alkalmazására vonatkozó ítéletét[243] – elutasítja a fellebbezést, azonban helyt ad a csatlakozó fellebbezésnek, következésképpen a választottbírósági szabályok tekintetében hatályon kívül helyezi a megtámadott ítéletet. Végül a Bíróság véglegesen határoz az ISU Törvényszék elé terjesztett keresetének megfelelő részéről, és kimondja, hogy e szabályoknak a Bizottság általi elemzését az ISU által előadott egyetlen kifogás sem kérdőjelezi meg, így a keresetét e tekintetben is elutasítja.

A jelen ügy lehetővé teszi a Bíróság számára, hogy korábban meg nem fogalmazott pontosításokkal szolgáljon a sportszövetségek EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése alapján fennálló kötelezettségeivel kapcsolatban, amennyiben e szövetségek az alapszabályuk alapján őket megillető hatáskörök gyakorlása során szankciókkal párosuló engedélyezési és ellenőrzési szabályokat vezetnek be a sportversenyek szervezésére vonatkozóan, miközben ezzel párhuzamosan gazdasági tevékenységet is folytatnak e területen. A Bíróság ennek alkalmával többek között pontosítja, hogy az az alapvető követelmény, amely szerint az ilyen szabályoknak hatékony bírósági felülvizsgálat tárgyát kell képezniük, azt jelenti, hogy amennyiben bizonyos rendelkezések a szóban forgó szabályok alkalmazásával kapcsolatos jogviták rendezése céljából kötelező és kizárólagos hatáskört ruháznak valamely választottbíróságra, biztosítani kell, hogy az e választottbíróság által hozott ítéletek felülvizsgálatára hivatott bíróság egyrészt meggyőződhessen az uniós jog közrendi rendelkezéseinek – köztük a versenyszabályoknak – a tiszteletben tartásáról, másrészt pedig szükség esetén az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordulhasson a Bírósághoz.

A Bíróság álláspontja

- **A fellebbezésről**

Az ISU azon kifogásainak vizsgálatát megelőzően, amelyek a szóban forgó előzetes engedélyezési és részvételi szabályok tekintetében az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése szerinti „cél" általi versenykorlátozás fogalmának értelmezését és alkalmazását vitatják, a Bíróság lehatárolja a hozzá benyújtott fellebbezés tárgyát. E tekintetben rámutat arra, hogy nem vitatott, hogy az ISU-t az EUMSZ 101. cikkre tekintettel „vállalkozások társulásának" kell minősíteni, amely egyébiránt

---

242 2020. december 16-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (T-93/18, EU:T:2020:610).

243 2023. december 21-i ***European Superleague Company*** ítélet (C-333/21, EU:C:2023:1011); 2023. december 21-i ***Royal Antwerp Football Club*** ítélet (C-680/21, EU:C:2023:1010).

nemzetközi gyorskorcsolyaversenyek szervezésére és értékesítésére irányuló gazdasági tevékenységet folytat. Az sem vitatott, hogy ezen előzetes engedélyezési és részvételi szabályok ugyanezen cikk értelmében „vállalkozások társulásai által hozott döntésnek” minősülnek, amely „érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet”. Végül a fellebbezés keretében nem vitatják azokat a megállapításokat sem, amelyek szerint a vállalkozások társulása által hozott e döntés – feltéve, hogy az az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá tartozik – nem felel meg az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti mentességhez szükséges feltételeknek.

E pontosítást követően a Bíróság legelőször is emlékeztet arra, hogy amennyiben valamely sport űzése gazdasági tevékenységnek minősül, az uniós jog e tevékenység esetén alkalmazandó rendelkezéseinek hatálya alá tartozik, kivéve bizonyos, kizárólag nem gazdasági jellegű okokból elfogadott, és kizárólag magát a sportot érintő kérdésekre vonatkozó különös szabályokat. E különös szabályok kivételével tehát a sportszövetségek szabályai, és tágabb értelemben az azokat elfogadó szövetségek magatartása az EUM-Szerződés versenyjogra vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá tartozik, amennyiben e rendelkezések alkalmazási feltételei teljesülnek. Ez különösen igaz egyrészt a sportversenyek előzetes engedélyezési rendszerét bevezető szabályokra, másrészt pedig a sportolók ilyen versenyeken való részvételére vonatkozó szabályokra, mivel a sportversenyek szervezése és értékesítése, valamint a sport hivatásszerű vagy részben hivatásszerű gyakorlása gazdasági tevékenységnek minősül.

Mindemellett, mivel a sporttevékenység, még ha azt gazdasági tevékenységként is folytatják, tagadhatatlan sajátosságokat mutat, a Bíróság megjegyzi, hogy az EUMSZ 101. cikk alkalmazása során az olyan magatartás fennállásának megállapításához, amelynek „célja” vagy „hatása” a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, a sport hivatásos jellegének mértékétől függően figyelembe vehetők – egyéb tényezők mellett, és amennyiben relevánsnak bizonyulnak – olyan sajátosságok, amelyek például az érintett sport jellegéhez, szervezetéhez vagy működéséhez kapcsolódnak.

Ezt követően a Bíróság emlékeztet az olyan magatartás fennállásának megállapításához szükséges tényezőkre, amelynek „célja” a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, nyomban hangsúlyozva e fogalom szigorú értelmezésének kötelezettségét, mivel az sajátos jogi és bizonyítási rendszerrel bír. Így az említett fogalmat úgy kell érteni, mint amely kizárólag a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos típusaira vagy a vállalkozások társulásai által hozott döntésekre vonatkozik, amelyek jellegüknél fogva elegendő károssági fokot mutatnak a verseny tekintetében, és hatásaik vizsgálata nem is szükséges. Annak meghatározásához, hogy adott esetben a szóban forgó magatartás ilyen károssági fokot mutat-e, először is meg kell vizsgálni a szóban forgó megállapodás, döntés vagy magatartás tartalmát, másodszor azt a gazdasági és jogi hátteret, amelybe e magatartás illeszkedik, harmadszor pedig az általuk elérni kívánt célokat a fent említett körülmények összességének figyelembevételén alapuló értékelés keretében. A hatásaikat viszont nem kell elemezni, még a versenyre gyakorolt esetleges pozitív hatásaikat sem.

A Bíróság továbbá emlékeztet arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy bizonyos konkrét magatartások, mint például a szövetség által elfogadott etikai vagy szakmai-etikai szabályok, adott esetben nem esnek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá, még akkor sem, ha hatásaik jellegüknél fogva korlátozzák a versenyt, amennyiben azokat olyan jogszerű közérdekű célok igazolják, amelyek önmagukban véve nem versenyellenes jellegűek, és az e célból alkalmazott eszközök szükségességét és arányos jellegét megfelelően bizonyították. Pontosítja ugyanakkor, hogy ez az ítélkezési gyakorlat nem alkalmazható olyan magatartások esetén, amelyek olyan károssági fokot mutatnak, amely igazolja azon megállapítást, hogy azoknak éppen a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása a „célja”.

Mindezen megfontolások fényében vizsgálja meg a Bíróság az ISU azon érveit, amelyek a jelen ügyben megállapított minősítés vitatására irányulnak.

Először is a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Törvényszéknek nem róható fel, hogy a Bizottsághoz hasonlóan úgy ítélte meg, hogy a jelen ügyben szóban forgó magatartás típusára tekintettel e magatartás tárgyának vizsgálatát – a gazdasági tevékenység, illetve a tényleges vagy potenciális versenytársak piacra lépésének megakadályozására alkalmas jogkör ugyanazon jogalany általi párhuzamos gyakorlására vonatkozó – MOTOE[244] és Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas[245] ügyben hozott ítéletekből eredő ítélkezési gyakorlat alapján kell elvégezni.

E tekintetben pontosítja, hogy az ilyen helyzetben rejlő érdekösszeütközésre tekintettel az ilyen jogkör – eredetétől függetlenül – csak azzal a feltétellel ruházható egy meghatározott vállalkozásra, ha ahhoz korlátozások, kötelezettségek és ellenőrzés társul, ennek hiányában e jogkör – amennyiben azt olyan vállalkozásra ruházzák, amely bármilyen jogcímen erőfölényben van – a léténél fogva sérti az adott esetben az EUMSZ 106. cikkel összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikket. Az ilyen jogkör emellett úgy tekinthető, mint amelynek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „célja" a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.

A jelen ügyben a Törvényszék, miután megállapította, hogy a jelen ügy tárgyát képező magatartás vállalkozások társulásának döntése, amely olyan szabályozási, ellenőrzési és szankcionálási jogkört biztosít az ISU számára, amely lehetővé teszi számára, hogy engedélyezze vagy megakadályozza a potenciálisan versenytárs vállalkozások számára a nemzetközi gyorskorcsolyaversenyek szervezésének és értékesítésének piacára – amelyen az ISU maga is gazdasági tevékenységet folytat – való belépését, ebből helyesen következtetett arra, hogy e magatartás vizsgálatát a MOTOE és az Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas ítéletből eredő elvek alapján kell elvégezni.

Másodszor, ami a jelen ügy tárgyát képező magatartás minősítését illeti, a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlatból következően meg kell vizsgálni, hogy a szóban forgó jogkörre olyan átlátható, világos és pontos anyagi jogi kritériumok vonatkoznak-e, amelyek lehetővé teszik e jogkör bármely önkényes gyakorlásának kizárását, e szempontokat ezenkívül e jogkör gyakorlása előtt, megismerhető formában kell megállapítani. A sport területén az ilyen kritériumok például megfelelő módon és hatékonyan előmozdíthatják az esélyegyenlőségen és érdemen alapuló versenyek megrendezését. Mindemellett, még ha a kritériumok megfelelőek is, azoknak alkalmasaknak kell lenniük az ilyen jogkör hátrányos megkülönböztetéstől mentes gyakorlásának biztosítására, és a kiszabható szankciókat illetően azok egyszerre objektív és arányos jellegének biztosítására. Végül az említett kritériumoknak hatékony felülvizsgálat tárgyát kell képezniük. Ezenfelül a szóban forgó jogkörre átlátható és megkülönböztetéstől mentes eljárási szabályokat kell alkalmazni, mint például az előzetes engedélyezés iránti kérelem benyújtására és az arról szóló határozat meghozatalára vonatkozó határidőkre vonatkozó szabályokat, amelyek nem lehetnek hátrányosak a potenciálisan versenytárs vállalkozásokra azáltal, hogy megakadályozzák a tényleges piacra lépésüket.

A Törvényszék tehát nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor az előzetes engedélyezési és részvételi szabályok céljának vizsgálata során arra a kérdésre hivatkozott, hogy e szabályokat úgy alakították-e ki, hogy azok ne tegyék lehetővé az ISU számára az általuk biztosított előzetes engedélyezési, ellenőrzési és szankcionálási jogkörök önkényes, hátrányosan megkülönböztető vagy aránytalan gyakorlásának elkerülését.

Harmadszor, ami a Törvényszék által a szóban forgó szabályoknak a fent hivatkozott kritériumok alapján végzett vizsgálatát követően elvégzett értékelést illeti, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor megállapította, hogy e szabályokat igazolható

---

244 2008. október 1-jei ***MOTOE*** ítélet (C-49/07, EU:C:2008:376).

245 2013. február 28-i ***Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas*** ítélet (C-1/12, EU:C:2013:127).

módon semmilyen különleges cél nem támasztja alá, és hogy azok – átlátható, objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes, következésképpen ellenőrizhető engedélyezési kritériumok hiányában – diszkrecionális jogkört biztosítanak az ISU számára, amikor az engedélyéhez kötött, tervezett versenyekről dönt. A Törvényszék azt is helyesen állapította meg, hogy az ISU által előzetesen nem engedélyezett versenyeken részt vevő sportolókkal szemben az ISU által kiszabható szankciókra nem vonatkoznak az azok objektív és arányos jellegének biztosítására alkalmas kritériumok.

E körülmények között e szabályok alkalmasak arra, hogy ha nem is zárnak ki a piacról minden – akár ugyanolyan hatékony – versenytárs vállalkozást, de legalábbis korlátozzák a formájukat vagy tartalmukat tekintve alternatív vagy új versenyek megrendezését és értékesítését. Ezáltal továbbá megfoszthatják a sportolókat az e versenyeken való részvétel lehetőségétől, még akkor is, ha azoknak érdekük fűződhet e versenyekhez, például innovatív formájuk miatt, miközben az érintett sportág alapjául szolgáló játék elveit, értékeit és szabályait is tiszteletben tartják. Végül megfosztják a nézőket és a televíziónézőket attól a lehetőségtől, hogy jelen legyenek a versenyeken, illetve a közvetítésüket megnézzék. Így a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot, illetve nem minősítette jogilag tévesen a tényállást, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság helyesen minősítette az előzetes engedélyezési és részvételi szabályokat olyan magatartásnak, amelynek „célja” az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében a verseny korlátozása.

- **A csatlakozó fellebbezésről**

A csatlakozó fellebbezés keretében a Bíróság azon megfontolásokra vonatkozó kifogásokat vizsgálja, amelyekre a Törvényszék a választottbírósági szabályokra vonatkozó bizottsági elemzés megcáfolása érdekében támaszkodott, vagyis azt, hogy megengedhető-e az igazolásuk a sport sajátosságaihoz kapcsolódó jogos érdekek fennállása alapján.

E tekintetben a Bíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a szóban forgó választottbírósági szabályok azokra a jogvitákra alkalmazandók, amelyek a sportnak az Unió területén mint gazdasági tevékenységnek a gyakorlásával kapcsolatban merülhetnek fel. Ebből következik, hogy e szabályok az uniós versenyjog hatálya alá tartoznak, így tiszteletben kell tartaniuk azt, amennyiben e szabályokat az EU- és az EUM-Szerződés alkalmazási területén alkalmazzák, függetlenül attól, hogy az azokat elfogadó jogalanyok hol telepedtek le.

Ezenkívül, mivel az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk közvetlen hatályú rendelkezés, amely olyan jogokat keletkeztet a jogalanyok számára, amelyeket a nemzeti bíróságoknak védelemben kell részesíteniük, és e cikkek az uniós közrend körébe tartoznak, a Bíróság, miközben elismeri a magánszemélyek azon lehetőségét, hogy jogvitáikat olyan választottbíróság elé terjesszék, amelynek ítéletei korlátozott bírósági felülvizsgálat tárgyát képezhetik, emlékeztet arra, hogy e felülvizsgálatnak mindenképpen ki kell terjednie arra, hogy ezen ítéletek tiszteletben tartják-e ezeket a cikkeket. Ez a követelmény még inkább fennáll abban az esetben, ha az egyik magánszemély a másikat arra kötelezi, hogy kötelező és kizárólagos hatáskört ruházzon egy választottbíróságra.

Ugyanis, mivel a sportszövetségek által elfogadott szabályok nem korlátozhatják a magánszemélyeknek az uniós jog által biztosított jogok és szabadságok gyakorlását, az előzetes engedélyezési és részvételi szabályoknak hatékony bírósági felülvizsgálat alá kell esniük. E követelmény is magában foglalja, hogy a választottbíróság által hozott ítéletek felülvizsgálatára hatáskörrel rendelkező bíróság megvizsgálhassa, hogy ezen ítéletek tiszteletben tartják-e az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikket. E bíróságnak ezenkívül az EUMSZ 267. cikkben foglalt valamennyi követelménynek meg kell felelnie, hogy a Bírósághoz fordulhasson, illetve adott esetben kötelező legyen a Bírósághoz fordulnia, ha úgy ítéli meg, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben felmerült uniós jogkérdésben a Bíróság határozata szükséges.

A jelen ügyben a Bíróság rámutat, hogy a Törvényszék különbségtétel nélkül és elvont módon mindössze azt állapította meg, hogy a választottbírósági szabályok „igazolhatók a sport sajátosságaihoz fűződő jogos érdekekkel”, mivel az előzetes engedélyezési és a részvételi szabályok

alkalmazásával kapcsolatos jogviták felülvizsgálatát egy „szakosított bíróságra” ruházzák. A Törvényszék tehát nem próbált megbizonyosodni arról, hogy a választottbírósági szabályok megfelelnek-e a fent említett valamennyi követelménynek, és így lehetővé teszik-e az EUMSZ 101. cikk tiszteletben tartásának hatékony felülvizsgálatát, holott a Bizottság helyesen támaszkodott e követelményekre azon következtetésének alátámasztása érdekében, amely szerint az említett szabályok megerősítették az ISU előzetes engedélyezési és a részvételi szabályainak versenyellenes jellegét. Ekképpen eljárva a Törvényszék többször is tévesen alkalmazta a jogot.

A Törvényszék ráadásul akkor is tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy e hatékony bírósági felülvizsgálat hiánya ellenére az uniós versenyjog teljes érvényesülése biztosított, mivel egyrészt léteznek olyan jogorvoslati lehetőségek, amelyek lehetővé teszik azon személyek számára, akik verseny engedélyezését megtagadó vagy részvételtől eltiltó határozat címzettjei, hogy a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságok előtt kérjék az e határozat által nekik okozott kár megtérítését, másrészt pedig panaszt nyújthatnak be a Bizottsághoz vagy a nemzeti versenyhatóságokhoz. E mechanizmusok ugyanis kiegészíthetik az ilyen felülvizsgálatot, de nem pótolhatják annak hiányát.

Következésképpen a Bíróság hatályon kívül helyezi a megtámadott ítéletet azon részében, amely részben helyt adott az ISU megsemmisítés iránti kérelmeinek.

- **A T-93/18. sz. ügyben benyújtott keresetről**

Mivel a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a per állása megengedi a megsemmisítés iránti kereset azon részének érdemben való eldöntését, amelyet a megtámadott ítélet részleges hatályon kívül helyezését követően még vizsgálni kell, úgy határoz, hogy e részt érdemben maga dönti el. E tekintetben emlékeztet többek között arra, hogy amikor a Bizottság megállapítja az EUMSZ 101. vagy EUMSZ 102. cikk megsértését, határozatban kötelezheti az érintett vállalkozásokat vagy vállalkozások társulásait e jogsértés megszüntetésére, és e célból olyan korrekciós intézkedések meghozatalára kötelezheti őket, amely arányos az említett jogsértéssel, és szükséges annak tényleges megszüntetéséhez. A hatékony bírósági felülvizsgálat fent kifejtett követelményének terjedelmét figyelembe véve a jelen ügyben a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Bizottság helyesen állapította meg, hogy a választottbírósági szabályok megerősítik a szóban forgó jogsértést azáltal, hogy megnehezítik – az előzetes engedélyezési és a részvételi szabályokkal az ISU számára biztosított diszkrecionális jogkör alapján – az ISU által elfogadott határozatokat követően hozott sportdöntőbírósági ítéleteknek az uniós versenyjog alapján történő bírósági felülvizsgálatát. A Bizottság továbbá helyesen kötelezte az ISU-t e helyzet megszüntetésére.

2023. december 21-i Royal Antwerp Football Club ítélet (nagytanács) (C-680/21, EU:C:2023:1010)

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Belső piac – Nemzetközi és nemzeti sportszövetségek által elfogadott szabályzat – Hivatásos labdarúgás – Szabályozási, ellenőrzési és szankcionálási jogkörrel felruházott magánjogi jogalanyok – A hivatásos labdarúgóklubok számára az úgynevezett »saját nevelésű« játékosok szerepeltetése tekintetében minimális létszámot előíró szabályok – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése – Vállalkozások társulása által hozott, a versenyt torzító határozat – A versenyellenes »cél« és »hatás« fogalma – Az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti mentesség – Feltételek – EUMSZ 45. cikk – Állampolgárságon alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés – A munkavállalók szabad mozgásának akadályozása – Igazolás – Feltételek – Bizonyítási teher”

Az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) svájci jog szerinti társadalmi szervezet, amelynek fő feladata, hogy felügyelje és ellenőrizze az európai szintű labdarúgás valamennyi formájának fejlődését. Tagjai a saját államukban a labdarúgás szervezéséért felelős különböző európai labdarúgó-szövetségek – köztük, Belgium részéről az Union royale belge des sociétés de football association ASBL (belga királyi

labdarúgó-szövetség) (URBSFA). E szövetségek az UEFA tagjaiként kötelesek ez utóbbi alapszabályának, szabályzatainak és határozatainak tiszteletben tartására, továbbá annak biztosítására, hogy azokat a saját államukban a nekik alárendelt hivatásos ligák, valamint a klubok és a játékosok betartsák.

2005-ben az UEFA olyan szabályokat fogadott el, amelyek az általa szervezett klubok közötti nemzetközi labdarúgó-bajnokságokon részt vevő hivatásos labdarúgóklubok számára maximum 25 főben rögzíti a mérkőzéslapon a mérkőzésre nevezhető játékosok számát, akik közül legalább 8 játékosnak „saját nevelésű játékosnak" kell lennie, akiket úgy határoz meg, mint olyan játékosok, akik, állampolgárságuktól függetlenül, legalább három éven keresztül a klubjuknál vagy az ugyanazon nemzeti labdarúgó-szövetséghez tartozó más klubnál nevelkedtek (a továbbiakban: a „saját nevelésű játékosokra" vonatkozó szabályok). E 8 játékos közül legalább 4-nek az őket nevező klubban nevelkedett játékosoknak kell lenniük. 2011-ben az URBSFA a „saját nevelésű játékosokra" vonatkozóan szabályokat vezetett be a szabályzatába, akiket úgy határozott meg, mint olyan játékosok, akik, állampolgárságuktól függetlenül, legalább három éven keresztül valamely belga klubnál nevelkedtek.

UL egy harmadik ország állampolgárságával és belga állampolgársággal rendelkező labdarúgó-játékos. Belgiumban folytat szakmai tevékenységet, ahol a belga székhelyű Royal Antwerp hivatásos labdarúgóklub, majd egy másik belga hivatásos labdarúgóklub játékosa volt.

UL és a Royal Antwerp, mivel úgy vélték, hogy a „saját nevelésű játékosokra" vonatkozó szabályok ellentétesek az EUM-Szerződés rendelkezéseivel, az e szabályok által okozott kár megtérítése iránti kérelemmel fordult a Cour Belge d'Arbitrage pour le Sport-hoz (CBAS) (sportügyekkel foglalkozó belga választottbíróság). Miután ez utóbbi elutasította e kérelmeket, UL és a Royal Antwerp keresetet nyújtott be a választottbírósági ítélet hatályon kívül helyezése iránt a tribunal de première instance francophone de Bruxelles-hez (brüsszeli francia nyelvű elsőfokú bíróság, Belgium), amely a kérdést előterjesztő bíróság.

E bíróság ebben az összefüggésben úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal céljából különböző kérdéseket terjeszt a Bíróság elé, amelyek lényegében annak tisztázására irányulnak, hogy az UEFA és az URBSFA által a „saját nevelésű játékosokra" vonatkozóan elfogadott szabályok az EUMSZ 101. cikk értelmében vett, versenyellenes jellegű „vállalkozások közötti megállapodásnak", „vállalkozások társulásai által hozott döntésnek" vagy „összehangolt magatartásnak" minősíthetők-e. A kérdést előterjesztő bíróság arra is keresi a választ, hogy az URBSFA által elfogadott szabályok összeegyeztethetők-e a munkavállalók EUMSZ 45. cikkben biztosított szabad mozgásával.

A mai napon hozott ítéletében, amelyet két másik, az uniós gazdasági jognak a nemzetközi sportszövetségek által bevezetett szabályokra történő alkalmazására vonatkozó ítélettel[246] együtt hirdettek ki, a nagytanácsban eljáró Bíróság pontosítja az EUMSZ 45. és EUMSZ 101. cikknek a sportszövetségek által a csapatok összetételére, a játékosok e csapatokban való részvételére, valamint a játékosok nevelésére vonatkozóan elfogadott szabályokra történő alkalmazását.

A Bíróság álláspontja

Elöljáróban a Bíróság először is megjegyzi, hogy a „saját nevelésű játékosokra" vonatkozó szabályok az EUMSZ 45. és EUMSZ 101. cikk hatálya alá tartoznak. E tekintetben emlékeztet arra, hogy amennyiben valamely sport gyakorlása gazdasági tevékenységnek minősül, az az uniós jog ilyen tevékenység

246 A 2023. december 21-i ***International Skating Union kontra Bizottság*** ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012); 2023. december 21-i ***European Superleague Company*** ítélet (C-333/21, EU:C:2023:1011).

esetén alkalmazandó rendelkezéseinek hatálya alá tartozik, kivéve egyes olyan különös szabályokat, amelyeket egyrészt kizárólag nem gazdasági okokból fogadtak el, másrészt amelyek kizárólag magát a sportot érintő kérdésekre vonatkoznak. Márpedig az alapügyben szóban forgó szabályok, függetlenül attól, hogy azok az UEFA-tól vagy az URBSFA-tól származnak, nem tartoznak ilyen kivétel hatálya alá. Ezek ugyanis gazdasági tevékenységekre vonatkoznak. Ezen túlmenően, bár e szabályok formálisan nem szabályozzák a játékosok munkafeltételeit, azokat úgy kell tekinteni, mint amelyek közvetlen hatást gyakorolnak e munkavégzésre, mivel azon csapatok összetételét, amelyek klubok közötti labdarúgó-bajnokságokon vehetnek részt, következésképpen maguknak a játékosoknak az e bajnokságokon való részvételét bizonyos feltételekhez kötik, amelyek be nem tartása szankciót von maga után.

Másodszor, az EUMSZ 165. cikk lehetséges következményeit vizsgálva, amely cikk meghatározza mind a sport területén az Unió fellépésével elérni kívánt célokat, mind pedig az e célok megvalósításához való hozzájárulás érdekében igénybe vehető eszközöket, a Bíróság megjegyzi, hogy e rendelkezés nem minősül olyan különös szabálynak, amely részben vagy egészben kivonja a sportot az elsődleges uniós jog e területre alkalmazható más rendelkezései alól, vagy amely azt írja elő, hogy ezen alkalmazás keretében a sportot különleges bánásmódban kell részesíteni. Másfelől emlékeztet arra, hogy a sporttevékenységet tagadhatatlanul jellemző sajátosságok figyelembe vehetők – egyéb tényezők mellett, és amennyiben relevánsnak bizonyulnak – az EUMSZ 45. és az EUMSZ 101. cikk alkalmazása során, megjegyezve ugyanakkor, hogy e figyelembevételre csak az e rendelkezések által előírt feltételek és alkalmazási kritériumok keretében, valamint azok tiszteletben tartása mellett kerülhet sor.

Ezen észrevételekre tekintettel a Bíróság elsőként azt a kérdést vizsgálja, hogy az UEFA-nak és az URBSFA-nak a „saját nevelésű játékosokra” vonatkozó szabályai összeegyeztethetők-e az EUMSZ 101. cikkel.

E tekintetben először is pontosítja, hogy az alapügyben szóban forgó szabályokat „vállalkozások társulása által hozott döntésnek” kell minősíteni, amennyiben azok egyrészt az UEFA-tól és az URBSFA-tól származnak, amelyek vállalkozások társulásai, másrészt pedig közvetlen hatással vannak azon vállalkozások gazdasági tevékenysége gyakorlásának feltételeire, amelyek közvetlenül vagy közvetve e társulás tagjai.

Ezt követően, ami azt a kérdést illeti, hogy e szabályok versenyellenes célúak-e, a Bíróság először is megállapítja, hogy tartalmuk alapján úgy tűnik, hogy az említett szabályok szankció terhe mellett meghatározzák az e szövetségekhez tartozó klubok közötti labdarúgó-bajnokságokon részt vevő hivatásos labdarúgóklubok számára, hogy minimum hány „saját nevelésű játékost” kell nevezniük a mérkőzéslapon. E szabályok ezáltal, úgy tűnik, jellegükből adódóan korlátozzák annak lehetőségét, hogy e klubok olyan játékosokat is nevezzenek e lapon, akik nem felelnek meg az ilyen követelményeknek. Másodszor, ami azon gazdasági és jogi összefüggéseket illeti, amelybe e szabályok illeszkednek, a hivatásos labdarúgás sajátosságaiból, különösen társadalmi, kulturális és a média szempontjából fennálló jelentőségéből, valamint abból a körülményből, hogy e sport a nyitottságon és a sportteljesítményen alapul, az következik, hogy az olyan szövetségek, mint az UEFA és az URBSFA, jogosultak arra, hogy többek között az e sportágban való versenyek szervezésére, megfelelő lebonyolítására és a sportolók e versenyeken való részvételére vonatkozó szabályokat fogadjanak el, közelebbről pedig hogy szabályozzák azokat a feltételeket, amelyek között a hivatásos labdarúgóklubok az illetékességi területükön szervezett klubok közötti versenyeken részt vevő csapatokat összeállíthatják. Harmadszor, ami az alapügyben szóban forgó szabályok által elérni kívánt célt illeti, úgy tűnik, hogy e szabályok korlátozzák és kontrollálják a verseny egyik alapvető paraméterét, nevezetesen az olyan tehetséges játékosok igazolását – függetlenül attól, hogy e játékosok melyik klubnál és helyileg hol nevelkedtek –, akik alkalmasak arra, hogy a csapatuk nevezhesse őket az ellenfél csapattal való összecsapásra. E korlátozás olyan jellegű, hogy hatással lehet nemcsak a klubok által egymással a „upstream vagy ellátási piacon” – amely gazdasági szempontból a játékosok igazolását jelenti – fennálló versenyre, hanem az ugyanezen szempontból a klubok között zajló labdarúgó-bajnokságok által alkotott „downstream piacon” fennálló versenyre is.

Mindazonáltal e pontosításokra figyelemmel és a felek által előterjesztett érvek és bizonyítékok összességére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy az alapügyben szóban forgó szabályok jellegüknél fogva elegendő károssági fokot mutatnak-e a verseny tekintetében ahhoz, hogy azokat úgy lehessen tekinteni, mint amelyeknek „célja" a verseny korlátozása. Nemleges válasz esetén e bíróságnak ezt követően meg kell határoznia, hogy e szabályok úgy tekinthetők-e, mint amelyeknek ténylegesen vagy potenciálisan az a hatása, hogy az érintett piacon korlátozzák a versenyt.

Végül, ami azt a kérdést illeti, hogy e szabályok igazolhatók-e, vagy mentességben részesülhetnek-e, a Bíróság emlékeztet arra, hogy bizonyos konkrét magatartások, mint a szövetségek által elfogadott etikai vagy deontológiai jellegű szabályok, adott esetben nem esnek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá, még akkor sem, ha azzal a bennük rejlő hatással járnak, hogy korlátozzák a versenyt, amennyiben azokat olyan jogszerű közérdekű célok indokolják, amelyek önmagukban nem versenyellenesek, és az e célból alkalmazott eszközök szükségességét és arányosságát megfelelően bizonyították.

Pontosítja ugyanakkor, hogy ez az ítélkezési gyakorlat nem alkalmazható olyan magatartások esetében, amelyek olyan károssági fokot mutatnak, amely igazolja annak megállapítását, hogy e magatartások „célja" akár a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása is lehet, fenntartva, hogy az ilyen magatartások esetlegesen az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti mentességben részesülhetnek, amennyiben az e tekintetben megkövetelt feltételek teljesülnek, amit az ilyen mentességre hivatkozó félnek kell bizonyítania.

E mentességet illetően a Bíróság emlékeztet arra, hogy a vizsgált magatartásnak az ilyen mentesség igénybevételéhez kellő valószínűséggel hatékonyságjavulást kell lehetővé tennie, méltányos részesedést biztosítva ugyanakkor a felhasználók számára az e hatékonyságjavulásból eredő előnyből, anélkül hogy olyan korlátozásokat írna elő, amelyek nem nélkülözhetetlenek az ilyen hatékonyságjavulás eléréséhez, és anélkül, hogy az az érintett áruk vagy szolgáltatások jelentős része tekintetében megszüntetné a hatékony versenyt. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy a saját nevelésű játékosokra vonatkozó szabályok célja vagy hatása a verseny korlátozása, az ő feladata annak értékelése, hogy e feltételek a jelen ügyben teljesülnek-e.

Másodszor, azon kérdést illetően, hogy az URBSFA-nak a „saját nevelésű játékosokra" vonatkozó szabályai összeegyeztethetők-e az EUMSZ 45. cikkel, a Bíróság megállapítja, hogy e szabályok *prima facie* sértik a munkavállalók szabad mozgását. Ezek ugyanis „nemzeti" jellegű kapcsolaton alapulnak, mivel egyrészt a „saját nevelésű játékosokat" úgy határozzák meg, mint akik valamely „belga" klubnál nevelkedtek. Másrészt azon hivatásos labdarúgóklubok számára, akik az URBSFA hatáskörébe tartozó, klubok közötti labdarúgó-bajnokságokon részt kívánnak venni, minimális számot határoznak meg azon játékosok játékosjegyzékükben való szerepeltetése és a mérkőzéslapon való nevezése tekintetében, akik megfelelnek az ilyen minősítéshez megkövetelt feltételeknek. Ebből következően az ilyen szabályok hátrányosan érinthetik azokat a hivatásos labdarúgó-játékosokat, akik a származási tagállamuktól eltérő tagállam, nevezetesen Belgium területén kívánnak gazdasági tevékenységet folytatni, és akik nem felelnek meg az e szabályok által megkövetelt feltételeknek. Ennyiben e szabályok közvetett hátrányos megkülönböztetést valósíthatnak meg a más tagállamból származó játékosokkal szemben, mivel elsősorban ez utóbbiakat érintheti hátrányosan.

Ami az esetleges igazolás fennállását illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy a nem állami eredetű intézkedések még akkor is elfogadhatók, ha akadályozzák az EUM-Szerződésben biztosított szabad mozgást, amennyiben két együttes feltétel teljesül, aminek a bizonyítása annak a feladata, aki ezeket az intézkedéseket meghozta. Így, először, is ezen intézkedések elfogadásának olyan jogszerű közérdekű célt kell követnie, amely összeegyeztethető a Szerződéssel, és ebből következően nem tisztán gazdasági jellegű, másodszor pedig ezen intézkedésekkel összefüggésben tiszteletben tartják az arányosság elvét, ami azt jelenti, hogy azok alkalmasak e cél megvalósításának biztosítására, és nem haladják meg az elérni kívánt cél megvalósításához szükséges mértéket.

A jelen ügyben a fiatal hivatásos labdarúgó játékosok szerződtetésének és nevelésének ösztönzésére irányuló cél ilyen jogszerű közérdekű célnak minősül. Ami e szabályoknak az e cél megvalósítása biztosítására való alkalmasságát illeti, azt többek között arra a körülményre figyelemmel kell értékelni, hogy a szóban forgó nemzeti labdarúgó-szövetségekhez tartozó, bármely klubnál nevelkedett valamennyi fiatal játékos egy tekintet alá vételével előfordulhat, hogy az említett szabályok egyes – különösen a jelentős pénzügyi forrásokkal rendelkező – klubok számára nem képesek valódi és jelentős ösztönzőként szolgálni a tekintetben, hogy azok fiatal játékosokat szerződtessenek annak érdekében, hogy azok a klubnál nevelkedjenek. Éppen ellenkezőleg, az ilyen szerződtetési és játékosnevelési politika egy tekintet alá esik az olyan fiatal játékosok szerződtetésével, akiket a szintén e szövetséghez tartozó bármely más klub már kinevelt, függetlenül attól, hogy e másik klub az említett szövetség illetékességi területén található-e. Márpedig éppen a fiatal játékosok nevelésébe történő helyi szintű befektetés járul hozzá a sport társadalomban és nevelésben betöltött szerepének megvalósításához, különösen amikor az kis klubok, adott esetben ugyanazon régió más klubjaival való együttműködés keretében, esetlegesen határokon átnyúló dimenzióban valósul meg.

Mindemellett a Bíróság emlékeztet arra, hogy végső soron kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak értékelése, hogy az URBSFA szabályai a felek által előterjesztett érvekre és bizonyítékokra tekintettel megfelelnek-e a fent kifejtett feltételeknek.

2. Erőfölénnyel való visszaélés (EUMSZ 102. cikk)[247]

2023. január 19-i Unilever Italia Mkt. Operations ítélet (C-680/20, EU:C:2023:33)

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – EUMSZ 102. cikk – Erőfölény – A forgalmazók magatartásának a gyártónak való betudása – A gyártó és a forgalmazók közötti szerződéses kapcsolatok fennállása – A »gazdasági egység« fogalma – Hatály – Erőfölénnyel való visszaélés – Kizárólagossági kikötés – A piacra gyakorolt hatások bizonyításának szükségessége”

2017. október 31-i határozatában az olasz verseny- és piacfelügyeleti hatóság (a továbbiakban: AGCM)[248] megállapította, hogy az Unilever Italia Mkt. Operations Srl (a továbbiakban: Unilever) visszaélt erőfölényével a „házon kívüli”, vagyis a fogyasztók otthonán kívül, különböző értékesítési pontokon történő fogyasztásra szánt csomagolt fagylaltok forgalmazásának piacán.

Az Unilevernek felrótt visszaélés ténylegesen nem e társaság, hanem a termékeinek független forgalmazói által tanúsított magatartásból eredt, akik kizárólagossági kikötéseket írtak elő ezen értékesítési pontok üzemeltetőivel szemben. E tekintetben az AGCM többek között úgy ítélte meg, hogy a vizsgálata tárgyát képező gyakorlatok kizárták vagy legalábbis korlátozták a versenytárs gazdasági szereplők azon lehetőségét, hogy a termékeik érdemein alapuló versenyt folytassanak.

Ennek keretében az AGCM úgy ítélte meg, hogy nem volt köteles elemezni az Unilever által annak bizonyítása érdekében benyújtott gazdasági tanulmányokat, hogy a szóban forgó gyakorlatok nem jártak kiszorító hatással a legalább annyira hatékony versenytársaival szemben, mivel e tanulmányok a kizárólagossági kikötések esetén irrelevánsak, tekintettel arra, hogy e kikötéseknek egy

---

247 E részben szintén meg kell említeni az alábbi ítéletet: az I.4. „A személyes adatok kezelése az internetes közösségi hálózatokon” című részben ismertetett 2023. július 4-i ***Meta Platforms és társai (Közösségi hálózat általános felhasználási feltételei)*** ítélet (nagytanács) (C-252/21, EU:C:2023:537).

248 Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (verseny- és piacfelügyeleti hatóság, Olaszország).

erőfölényben lévő vállalkozás általi alkalmazása elegendő ezen erőfölénnyel való visszaélés megállapításához.

Következésképpen az AGCM 60 668 580 euró bírságot szabott ki az Unileverrel szemben amiatt, hogy az EUMSZ 102. cikket megsértve visszaélt erőfölényével.

Az Unilever által e határozat ellen benyújtott keresetet az elsőfokú bíróság teljes egészében elutasította.

A fellebbezést elbíráló Consiglio di Stato (államtanács, Olaszország) előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjesztett a Bíróság elé az uniós versenyjognak az AGCM határozatát illető értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatban.

Ítéletében a Bíróság pontosítja az erőfölénnyel való visszaélés EUMSZ 102. cikkben foglalt tilalma végrehajtásának részletszabályait egy kizárólag szerződéses alapon szerveződött forgalmazási hálózattal rendelkező, erőfölényben lévő vállalkozás vonatkozásában, és ebben az összefüggésben meghatározza a nemzeti versenyhatóságra háruló bizonyítási terhet.

A Bíróság álláspontja

Mindenekelőtt a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az Unileverhez hasonló, erőfölényben lévő gyártó forgalmazási hálózatához tartozó forgalmazók által tanúsított visszaélésszerű magatartás akkor tudható be ezen gyártónak az EUMSZ 102. cikk alapján, ha bizonyítást nyer, hogy e magatartás mellett nem a forgalmazók döntöttek független módon, hanem az a gyártó által egyoldalúan meghatározott és az említett forgalmazókon keresztül végrehajtott politika részét képezi.

Ilyen helyzetben ugyanis a forgalmazókat, következésképpen pedig az erőfölényben lévő vállalkozással együtt alkotott forgalmazási hálózatot pusztán az említett vállalkozás üzletpolitikájának területi leképzésére szolgáló eszköznek kell tekinteni, és ekként olyan eszköznek, amely révén adott esetben a szóban forgó kiszorító magatartást tanúsították.

Ez a helyzet különösen akkor, ha – mint a jelen ügyben is – az erőfölényben lévő gyártó forgalmazói kötelesek az értékesítési pontok üzemeltetőivel az e gyártó által kidolgozott és a termékei javára kizárólagossági kikötéseket tartalmazó szerződésmintákat aláíratni.

Ezt követően a Bíróság választ ad arra a kérdésre, hogy az EUMSZ 102. cikk alkalmazása céljából az alapügyben szereplőhöz hasonló esetben az illetékes versenyhatóság köteles-e megállapítani, hogy a forgalmazási szerződésekben szereplő kizárólagossági kikötések azzal a hatással járnak, hogy kizárják az erőfölényben lévő vállalkozáshoz hasonlóan hatékony versenytársakat a piacról, és hogy e hatóság köteles-e részletesen megvizsgálni az e vállalkozás által benyújtott gazdasági elemzéseket, különösen akkor, ha azok a „hasonlóan hatékony versenytárs” teszten alapulnak.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az erőfölénnyel való visszaélés különösen akkor állapítható meg, ha a kifogásolt magatartás kiszorító hatást gyakorol az olyan versenytársakra, amelyek a költségszerkezet, az innovációs képesség vagy a minőség tekintetében a magatartást tanúsító vállalkozáshoz viszonyítva hasonlóan hatékonyak, vagy ha e magatartás a „rendes”, vagyis az érdemeken alapuló versenyt jellemző eszközöktől eltérő eszközök igénybevételén alapul. Általában a versenyhatóságok feladata, hogy a magatartás visszaélésszerű jellegét a szóban forgó magatartást övező valamennyi releváns ténybeli körülményre tekintettel bizonyítsa, ideértve az erőfölényben lévő vállalkozás által védekezésül felhozott bizonyítékok keretében kiemelt körülményeket is.

Kétségtelen, hogy valamely magatartás visszaélésszerű jellegének megállapításához a versenyhatóságnak nem kell szükségképpen bizonyítania, hogy e magatartás ténylegesen versenyellenes hatásokkal járt. Ennélfogva a versenyhatóság megállapíthatja az EUMSZ 102. cikk megsértését annak bizonyításával, hogy a szóban forgó magatartás a megvalósításának ideje alatt, az adott ügy körülményei között alkalmas volt az érdemeken alapuló verseny korlátozására, annak

ellenére, hogy ilyen hatással nem járt. Mindazonáltal e bizonyításnak főszabály szerint olyan kézzelfogható bizonyítékokon kell alapulnia, amelyek az egyszerű feltevésen túl azt is bizonyítják, hogy a szóban forgó gyakorlat ténylegesen képes ilyen hatások kiváltására, és amennyiben kétség merül fel e tekintetben, e kétség az ilyen gyakorlatot folytató vállalkozás javára írandó.

Bár annak értékeléséhez, hogy valamely vállalkozás magatartása alkalmas-e a hatékony verseny korlátozására, a versenyhatóság támaszkodhat a közgazdaságtudomány empirikus vagy magatartásvizsgálatokkal megerősített felismeréseire, az adott ügy körülményeire jellemző egyéb tényezőket is, mint például az említett piaci magatartás mértékét, a nyersanyagszállítók kapacitáskorlátait, vagy azt, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás legalábbis a kereslet egy része tekintetében elkerülhetetlen partner, figyelembe kell venni annak meghatározásához, hogy e felismerések fényében úgy kell-e tekinteni, hogy a szóban forgó magatartás alkalmas volt arra, hogy az érintett piacon kiszorító hatást váltson ki.

Ebben az összefüggésben, konkrétabban a kizárólagossági kikötések alkalmazását illetően a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy azok a kikötések, amelyek révén a szerződő felek arra vállaltak kötelezettséget, hogy szükségleteik egészét vagy jelentős részét az erőfölényben lévő vállalkozástól szerzik be, még ha azok engedményekkel nem is járnak, természetüknél fogva erőfölény kihasználásának minősülnek, továbbá hogy ugyanez vonatkozik az ilyen vállalkozás által nyújtott hűségengedményekre is.

A Bíróság az Intel ítéletben[249] ugyanakkor pontosította ezt az ítélkezési gyakorlatot, kiemelve először is, hogy amikor az erőfölényben lévő vállalkozás a közigazgatási eljárás során bizonyítékokkal alátámasztva azt állítja, hogy magatartása nem alkalmas a kifogásolt kiszorító hatások kiváltására, a versenyhatóság köteles többek között értékelni az erőfölényben lévő vállalkozás arra irányuló esetleges stratégiájának fennállását, hogy kiszorítsa a hozzá képest legalább annyira hatékony versenytársakat.

Másodszor a Bíróság hozzátette, hogy a kiszorításra való alkalmasság elemzése azon kérdés vizsgálata szempontjából is releváns, hogy a főszabály szerint az EUMSZ 102. cikkben megfogalmazott tilalom hatálya alá tartozó engedményrendszer objektíve igazolható-e. Ezenkívül az ilyen engedményrendszerből eredő, a verseny szempontjából hátrányos kiszorító hatást ellentételezhetik, sőt meg is haladhatják azok a hatékonyságban jelentkező előnyök, amelyekből a fogyasztók is részesülnek. A vitatott gyakorlatnak a verseny szempontjából kedvező és kedvezőtlen hatásai közötti ilyen mérlegelést csak azt követően lehet elvégezni, hogy lefolytatták a legalább ennyire hatékony versenytársak kiszorítására való, a szóban forgó gyakorlat szerves részét képező alkalmasság elemzését.

Márpedig az Intel ítéletben az engedményrendszerekkel kapcsolatban tett e pontosítást a kizárólagossági kikötésekre is irányadónak kell tekinteni.

Ebből következik egyrészt, hogy amennyiben a versenyhatóság azt gyanítja, hogy egy vállalkozás kizárólagossági kikötések alkalmazásával megsértette az EUMSZ 102. cikket, és ez a vállalkozás az eljárás során vitatja, hogy az említett kikötések ténylegesen képesek lennének a piacról kizárni a hasonlóan hatékony versenytársakat, e hatóságnak a jogsértés minősítésének szakaszában meg kell győződnie arról, hogy e kikötések az adott ügy körülményei között ténylegesen alkalmasak voltak arra, hogy az e vállalkozáshoz hasonlóan hatékony versenytársakat kizárják a piacról.

---

249 2017. szeptember 6-i ***Intel kontra Bizottság*** ítélet (C-413/14 P, EU:C:2017:632, 138. pont; a továbbiakban: Intel ítélet).

Másrészt az ezen eljárást megindító versenyhatóság akkor is köteles konkrétan értékelni e kikötések versenykorlátozó képességét, ha a közigazgatási eljárás során a gyanúsított vállalkozás azt állítja, hogy magatartása indokolt volt.

Mindenesetre, ha az eljárás során olyan bizonyítékokat terjesztenek elő, amelyek alkalmasak a versenykorlátozó hatás kiváltására való képesség hiányának bizonyítására, az említett versenyhatóság köteles e bizonyítékokat megvizsgálni.

Következésképpen, amennyiben az erőfölényben lévő vállalkozás gazdasági tanulmányt nyújtott be annak bizonyítására, hogy a neki felrótt gyakorlat nem alkalmas a versenytársak kiszorítására, az illetékes versenyhatóság nem zárhatja ki e tanulmány relevanciáját anélkül, hogy kifejtené azokat az okokat, amelyek miatt úgy véli, hogy a tanulmány nem teszi lehetővé annak bizonyítását, hogy a szóban forgó gyakorlatok nem alkalmasak a hatékony verseny érintett piacon való torzítására, következésképpen anélkül, hogy lehetővé tenné az említett vállalkozás számára annak meghatározását, hogy azt milyen bizonyítékokkal lehetne helyettesíteni.

Mivel a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában kifejezetten hivatkozott a „hasonlóan hatékony versenytárs” tesztre, a Bíróság végül megjegyzi, hogy ez a teszt csak egyike azon módszereknek, amelyek lehetővé teszik annak értékelését, hogy valamely gyakorlat képes-e kiszorító hatást kiváltani. Következésképpen a versenyhatóság jogilag nem kötelezhető arra, hogy e tesztet alkalmazza egy gyakorlat visszaélésszerű jellegének megállapítására. Ha azonban az ilyen jellegű teszt eredményeit az érintett vállalkozás a közigazgatási eljárás során bemutatja, a versenyhatóság köteles megvizsgálni azok bizonyító erejét.

2023. december 21-i European Superleague Company ítélet (nagytanács) (C-333/21, EU:C:2023:1011)

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – Belső piac – A nemzetközi sportszövetségek által bevezetett szabályozások – Hivatásos labdarúgás – Szabályozási, ellenőrzési, döntéshozatali és szankcionálási hatáskörrel rendelkező magánjogi szervezetek – A versenyek előzetes engedélyezésére, a labdarúgóklubok és játékosok e versenyeken való részvételére, valamint az említett versenyekre vonatkozó kereskedelmi és médiajogok hasznosítására vonatkozó szabályok – Gazdasági tevékenységek párhuzamos gyakorlása – A versenyek szervezése és értékesítése – A kapcsolódó kereskedelmi és médiajogok hasznosítása – Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése – A vállalkozások társulása által hozott versenytorzító döntés – A versenyellenes »cél« és »hatás« fogalma – Az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti mentesség – Feltételek – EUMSZ 102. cikk – Erőfölénnyel való visszaélés – Igazolás – Feltételek – EUMSZ 56. cikk – A szolgáltatásnyújtás szabadságának akadályai – Igazolás – Feltételek – Bizonyítási teher”

A Nemzetközi Labdarúgó-szövetség (FIFA) svájci jog szerinti szövetség, amelynek célja többek között a labdarúgásra és az azzal kapcsolatos kérdésekre vonatkozó szabályok és rendelkezések megállapítása, valamint világszinten a labdarúgás bármely formájának ellenőrzése, továbbá a saját nemzetközi versenyeinek szervezése. A FIFA-t azok a nemzeti labdarúgó-szövetségek alkotják, amelyek tagjai a FIFA által elismert hat kontinentális konföderáció valamelyikének, köztük az Európai Labdarúgó-szövetségnek (UEFA), amely svájci jog szerinti szövetség, és amelynek fő feladata az európai szintű labdarúgás minden formájának figyelemmel kísérése és ellenőrzése. A FIFA és az UEFA tagjaiként e nemzeti szövetségek kötelesek különösen biztosítani, hogy saját tagjaik vagy a hozzájuk tartozó szervezetek betartsák a FIFA és az UEFA alapszabályát, szabályzatait, irányelveit és határozatait, valamint kötelesek gondoskodni arról, hogy ezeket a labdarúgás minden szereplője, különösen a hivatásos ligák, klubok és játékosok betartsák.

Alapszabályuknak megfelelően a FIFA és az UEFA hatáskörrel rendelkezik nemzetközi hivatásos labdarúgóversenyek, és különösen valamely nemzeti szövetséghez tartozó labdarúgóklubok közötti

versenyek (vagy „klubok közötti labdarúgóversenyek”) lebonyolításának engedélyezésére. Ők is jogosultak ilyen versenyek szervezésére, és az azokhoz kapcsolódó különböző jogok hasznosítására.

A European Superleague Company, SL (a továbbiakban: ESLC) egy spanyol jog szerint működő vállalat, amelyet több hivatásos labdarúgóklub hozott létre azzal a céllal, hogy „Szuperliga” néven új, évente megrendezésre kerülő európai klubok közötti labdarúgóversenyt szervezzen.

A részvényesi és befektetési megállapodás, amely kötelező a projekt ötletgazdáira, a Szuperliga létrehozását attól teszi függővé, hogy azt a FIFA vagy az UEFA az alapszabályukkal összeegyeztethető új versenyként ismerje el.

A Szuperliga létrehozásának bejelentését követően a FIFA és az UEFA 2021. január 21-én közös nyilatkozatot adott ki, amelyben megtagadták az új verseny elismerését, és figyelmeztettek arra, hogy az e versenyben részt vevő játékosokat és klubokat kizárják a FIFA és az UEFA által szervezett versenyekből. Egy másik közleményben az UEFA és több nemzeti szövetség emlékeztetett arra, hogy a Szuperliga résztvevőivel szemben fegyelmi intézkedéseket hozhatnak, egyes fontos európai és világversenyekről való kizárásukat is ideértve.

E körülmények között az ESLC keresetet nyújtott be a Juzgado de lo Mercantil n° 17 de Madridhoz (madridi 17. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország), amelyben lényegében egyrészt e bejelentések, másrészt azon magatartások jogellenességének és hátrányos jellegének megállapítását kérte, amelyek a FIFA, az UEFA és az UEFA tagságát alkotó nemzeti szövetségek részéről e bejelentések kifejeződési formái lehetnek.

E bíróság szerint a FIFA és az UEFA monopolhelyzetben vagy legalábbis erőfölényes helyzetben van a nemzetközi labdarúgóversenyek szervezésének és értékesítésének piacán, valamint az azokhoz kapcsolódó különböző jogok hasznosításának piacán. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a FIFA és az UEFA alapszabályának bizonyos rendelkezései összeegyeztethetők-e az uniós joggal, különösen az EUMSZ 101. cikkel és az EUMSZ 102. cikkel, valamint az EUM-Szerződés által biztosított különböző alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezésekkel.

Az uniós gazdasági jognak a nemzetközi és nemzeti sportszövetségek által bevezetett szabályokra történő alkalmazására vonatkozó két másik ítélettel [250] azonos napon hozott ítéletében a nagytanácsban eljáró Bíróság részletesen meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a FIFA és az UEFA által egyrészt a nemzetközi klubok közötti labdarúgóversenyek előzetes engedélyezésére, a labdarúgóklubok és játékosok e versenyeken való részvételére vonatkozóan bevezetett szabályok, valamint az e szabályokat kiegészítő szankciók, másrészt pedig az e versenyekhez kapcsolódó különböző jogok hasznosítása úgy tekinthető, hogy azok az EUMSZ 102. cikk értelmében vett erőfölénnyel való visszaélésnek, valamint az EUMSZ 101. cikk értelmében vett versenyellenes kartellnek minősülnek. A Bíróság határoz továbbá ezen előzetes engedélyezési, részvételi és szankcionálási szabályoknak az EUMSZ 56. cikkben biztosított szolgáltatásnyújtás szabadságával való összeegyeztethetőségéről is.

A Bíróság álláspontja

Elöljáróban a Bíróság három csoport észrevételt fogalmaz meg.

---

250 A 2023. december 21-i ***International Skating Union kontra Bizottság*** ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012); 2023. december 21-i ***Royal Antwerp Football Club*** ítélet (C-680/21, EU:C:2023:1010).

Először is kifejti, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések kizárólag a FIFA és az UEFA által elfogadott szabályokra vonatkoznak, amelyek egyrészt a nemzetközi klubok közötti labdarúgóversenyek előzetes engedélyezésére, és a hivatásos labdarúgóklubok és azok játékosai e versenyeken való részvételére, másrészt az e versenyekhez kapcsolódó különböző jogok hasznosítására vonatkoznak. A Bíróságnak tehát sem a versenyszabályok, sem pedig az EUMSZ-ben biztosított gazdasági szabadságok fényében nem kell állást foglalnia magának a FIFA-nak és az UEFA-nak a létezéséről, vagy az e két szervezet által elfogadott egyéb szabályok érvényességéről, vagy akár magának a Szuperliga projektnek a létezéséről vagy jellemzőiről.

Ezt követően a Bíróság megjegyzi, hogy az EUM-Szerződés versenyjogi, valamint a szabad mozgásra vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá tartozik minden olyan szabály, amelyről a Bíróságot kérdezik. E tekintetben emlékeztet arra, hogy mivel valamely sport gyakorlása gazdasági tevékenységnek minősül, az uniós jog azon rendelkezéseinek hatálya alá tartozik, amelyek ilyen tevékenység esetén alkalmazandók, kivéve bizonyos, kizárólag nem gazdasági okokból elfogadott, és csak a sportot önmagában érintő kérdésekre vonatkozó különös szabályokat. A szóban forgó szabályok azonban – akár a FIFA, akár az UEFA fogadta el azokat – nem tartoznak e kivétel hatálya alá, mivel azok a labdarúgás mint gazdasági tevékenység gyakorlására vonatkoznak.

Végül, ami az EUMSZ 165. cikkhez fűződő esetleges következményeket illeti – amely cikk meghatározza mind az Unió sporttal kapcsolatos tevékenységének céljait, mind pedig az e célok eléréséhez való hozzájárulás érdekében alkalmazható eszközöket – a Bíróság megjegyzi, hogy e rendelkezés nem minősül olyan különös szabálynak, amely a sportot mentesítené az elsődleges uniós jog valamennyi vagy bizonyos egyéb, arra alkalmazható rendelkezése alól, vagy amely megkövetelné, hogy a sport az ilyen rendelkezés alkalmazása során különleges bánásmódban részesüljön. A Bíróság emlékeztet továbbá arra, hogy relevanciájuk esetén figyelembe vehetők a sporttevékenységek tagadhatatlan sajátosságai is – egyéb tényezők mellett – az EUM-Szerződés versenyjogra és szabad mozgásra vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazásakor, ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy e figyelembevételre csak az egyes rendelkezésekben meghatározott alkalmazási feltételekkel és kritériumokkal összefüggésben és azok betartásával kerülhet sor.

Ezen észrevételek fényében, és miután megállapította, hogy a FIFA és az UEFA az európai versenyjog értelmében vett „vállalkozásnak” minősül – mivel olyan gazdasági tevékenységet folytatnak, mint a labdarúgóversenyek szervezése és az ehhez kapcsolódó jogok hasznosítása – a Bíróság mindenekelőtt azt a kérdést vizsgálja, hogy a FIFA és az UEFA által bevezetett, a klubok közötti labdarúgóversenyek előzetes engedélyezésére és az azokon való részvételre vonatkozó, szankciókat kilátásba helyező szabályok egyrészt az EUMSZ 102. cikk értelmében vett erőfölénnyel való visszaélésnek, másrészt az EUMSZ 101. cikk értelmében vett versenyellenes megállapodásnak tekinthetők-e.

E tekintetben a Bíróság megállapítja, hogy a hivatásos labdarúgás sajátosságai, különösen annak társadalmi, kulturális és médiabeli jelentősége, valamint az a tény, hogy ez a sportág a nyitottságon és a sportbeli érdemeken alapul, lehetővé teszik annak megállapítását, hogy jogszerű a nemzetközi hivatásos labdarúgóversenyek szervezését és lebonyolítását olyan közös szabályokhoz kötni, amelyek célja egy átfogó versenynaptáron belül e versenyek homogenitásának és összehangoltságának biztosítása, valamint bizonyos esélyegyenlőségen és érdemeken alapuló sportversenyek megrendezésének előmozdítása. Ezen túlmenően jogszerű e közös szabályok betartását olyan szabályok révén biztosítani, mint amilyeneket a FIFA és az UEFA az említett versenyek előzetes engedélyezésére, valamint a klubok és a játékosok részvételére vonatkozóan hozott. Ebből következik, hogy a hivatásos labdarúgás és az e sportág gyakorlásával kapcsolatos gazdasági tevékenységek sajátos összefüggésében főszabály szerint és általánosságban sem e szabályok elfogadása, sem azok végrehajtása nem minősíthető az EUMSZ 102. cikk értelmében vett „erőfölénnyel való visszaélésnek”. Ugyanez vonatkozik az e szabályokat kiegészítéseként bevezetett szankciókra is, mivel az ilyen szankciók főszabály szerint jogszerűek az említett szabályok tényleges érvényesülésének biztosítása érdekében.

Ezzel szemben e sajátosságok egyike alapján sem lehet jogszerűnek tekinteni azon szabályok és az azokat kiegészítő szankciók elfogadását és alkalmazását, amelyekre nem vonatkoznak olyan érdemi kritériumok és eljárási szabályok, amelyek alkalmasak az átlátható, objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és arányos jellegük biztosítására. Pontosabban arra van szükség, hogy e kritériumok és e feltételek a szóban forgó szabályok bármilyen alkalmazását megelőzően, hozzáférhető formában kerüljenek meghatározásra. Ezenkívül annak érdekében, hogy az említett kritériumok és feltételek hátrányos megkülönböztetéstől mentesnek minősüljenek, a harmadik személyek versenyeinek szervezését és értékesítését, valamint a klubok és a játékosok azokon való részvételét nem köthetik olyan követelményekhez, amelyek vagy eltérnek a döntéshozó szervezet által szervezett és értékesített versenyekre vonatkozó követelményektől, vagy pedig azokkal azonosak, illetve azokhoz hasonlóak ugyan, de a gyakorlatban nem vagy túlságosan nehezen teljesíthetőek egy olyan vállalkozás által, amelynek nincs a szövetséggel azonos jogállása vagy jogköre, és amely ezért más helyzetben van, mint az említett szervezet. Végül, annak biztosítása érdekében, hogy az e szabályokat kiegészítő szankciók ne legyenek diszkrecionálisak, azokra olyan kritériumoknak kell irányadónak lenniük, amelyek nemcsak átláthatóak, objektívek, pontosak és hátrányos megkülönböztetéstől mentesek, hanem azt is biztosítaniuk kell, hogy e szankciók minden egyes konkrét esetben az arányosság elvének megfelelően kerülnek meghatározásra, különös tekintettel a megállapított jogsértés jellegére, időtartamára és súlyosságára.

Ebből következik, hogy abban az esetben, ha az előzetes engedélyezés, a részvétel és a szankciók szabályaira nem vonatkoznak olyan érdemi kritériumok és eljárási szabályok, amelyek alkalmasak az átlátható, objektív, pontos, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és arányos jellegük biztosítására, e szabályok elfogadása és alkalmazása az EUMSZ 102. cikk értelmében vett erőfölénnyel való visszaélésnek minősül.

Az EUMSZ 101. cikknek az említett szabályokra való alkalmazását illetően a Bíróság megállapítja, hogy noha a klubok közötti labdarúgóversenyek előzetes engedélyezésére vonatkozó szabályok elfogadását indokolhatják bizonyos jogszerű célok – mint például a hivatásos labdarúgás alapjául szolgáló elvek, értékek és játékszabályok betartásának biztosítása – ezek a szabályok arra adnak felhatalmazást a FIFA-nak és az UEFA-nak, hogy engedélyezzék, ellenőrizzék vagy feltételekhez kössék bármely potenciálisan versenytárs vállalkozásnak az érintett piacra való belépését, és így meghatározzák mind azon verseny mértékét, amely ezen a piacon fennállhat, mind pedig azokat a feltételeket, amelyek mellett az ilyen verseny esetleg gyakorolható.

Ezen túlmenően a klubok és játékosok ilyen versenyeken való részvételére vonatkozó szabályok alkalmasak a versenyellenes cél erősítésére, amely minden olyan előzetes engedélyezési mechanizmus velejárója, amelyhez nem társulnak olyan korlátok, kötelezettségek és ellenőrzés, amelyek az átlátható, objektív, pontos és hátrányos megkülönböztetéstől mentes jelleget garantálnák, mivel megakadályozzák, hogy bármely, versenyt szervező potenciálisan versenytárs vállalkozás hatékonyan igénybe vehesse a piacon rendelkezésre álló erőforrásokat, nevezetesen a klubokat és a játékosokat, ez utóbbiak pedig, ha olyan versenyen vesznek részt, amely nem kapta meg a FIFA és az UEFA előzetes engedélyét, olyan szankcióknak teszik ki magukat, amelyekre nem vonatkozik semmilyen érdemi kritérium vagy eljárási szabály, amely alkalmas volna az átlátható, objektív, pontos, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és arányos jellegük biztosítására.

Ebből következik, hogy ha azokra nem vonatkoznak ilyen kritériumok és eljárási szabályok, meg kell állapítani, hogy a szóban forgó szabályok a jellegüknél fogva elegendő károssági fokot mutatnak a verseny tekintetében, így azokat úgy kell tekintetni, mint amelyek célja a verseny megakadályozása. Következésképpen az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá tartoznak, és a tényleges vagy potenciális hatásaik vizsgálatára nincs is szükség.

Másodsorban a Bíróság azt a kérdést vizsgálja, hogy a szóban forgó előzetes engedélyezési, részvételi és szankcionálási szabályok mentesíthetők-e, vagy igazoltnak tekinthetők-e. E tekintetben a Bíróság először is emlékeztet arra, hogy a bizonyos konkrét magatartások, mint például a szövetség által elfogadott etikai vagy szakmai szabályok, nem tartozhatnak az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében

foglalt tilalom hatálya alá, még akkor sem, ha azok eredendően versenykorlátozó hatásúak, feltéve, hogy azokat olyan közérdekű jogszerű célok követése indokolja, önmagukban nem versenyellenesek, és hogy az e célból alkalmazott eszközök szükségessége és arányossága megfelelően bizonyított. Ugyanakkor megállapítja, hogy ez az ítélkezési gyakorlat nem vonatkozik azokra a magatartásokra, amelyek természetüknél fogva sértik az EUMSZ 102. cikket, vagy amelyek annyira károsak, hogy úgy tekinthető, hogy azok „célja" a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása az EUMSZ 101. cikk értelmében.

Másodszor, ami az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésében előírt mentességet illeti, az arra hivatkozó félnek négy együttes feltétel teljesülését kell bizonyítania. Így a szóban forgó magatartásnak kellő valószínűséggel lehetővé kell tennie a hatékonyság növelését, ugyanakkor a felhasználóknak méltányos részesedést kell biztosítani a hatékonyság növeléséből származó előnyből, anélkül hogy olyan korlátozásokat írna elő, amelyek nem nélkülözhetetlenek e hatékonyságnövelés eléréséhez, és anélkül, hogy az érintett termékek vagy szolgáltatások jelentős része tekintetében megszüntetné a hatékony versenyt.

A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az alapeljárás felei által szolgáltatott bizonyítékok alapján értékelje, hogy e feltételek a jelen ügyben teljesülnek-e. Mindemellett a hatékony verseny fennmaradására vonatkozó végső feltételt illetően a Bíróság megjegyzi, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak figyelembe kell vennie azt a tényt, hogy az előzetes engedélyezésre, részvételre és szankciókra vonatkozó szabályokra nem vonatkoznak olyan érdemi kritériumok és eljárási szabályok, amelyek alkalmasak az átlátható, objektív és hátrányos megkülönböztetéstől mentes jellegük biztosítására, és ez a helyzet alkalmas arra, hogy az említett szabályokat elfogadó szervezetek megakadályozhassák a versenyt az Unión belüli klubok közötti labdarúgóversenyek szervezésének és értékesítésének piacán.

Következésképpen a Bíróságnak az EUMSZ 102. cikkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatából következik, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás visszaélésszerű magatartása mentesülhet az e rendelkezésben foglalt tilalom alól, ha az érintett vállalkozás bizonyítja, hogy magatartását objektíve igazolják a vállalkozáson kívüli körülmények és magatartása arányos volt ezzel az igazolással, vagy pedig a magatartás hatásait a fogyasztók számára is előnyös hatékonysági előnyök ellensúlyozzák, sőt meghaladják.

A jelen ügyben egyrészt, ami az esetleges objektív igazolást illeti, a FIFA és az UEFA által bevezetett szabályoknak az a céljuk, hogy minden ilyen jellegű verseny szervezését e szervezetek számára tartsanak fenn, ami azzal a kockázattal jár, hogy a harmadik vállalkozások részéről minden versenyt megszüntetnek, így az ilyen magatartás az EUMSZ 102. cikk által tiltott, és műszaki és kereskedelmi szükségletekkel nem igazolt erőfölénnyel való visszaélésnek minősül. Másrészt, ami a hatékonysági előnyöket illeti, e két sportszövetségnek kell a kérdést előterjesztő bíróság előtt bizonyítania, hogy magatartása lehetővé teheti a hatékonyságnövelés megvalósítását, hogy e hatékonyságnövelés semlegesíti a magatartásnak az érintett piacokon a versenyre és a fogyasztói érdekekre gyakorolt feltehetően hátrányos hatásait, hogy az említett magatartás nélkülözhetetlen az ilyen hatékonyságnövelés megvalósításához, és hogy nem szünteti meg a hatékony versenyt azáltal, hogy a fennálló vagy potenciális verseny meglévő forrásainak egészét vagy nagy részét megszünteti.

Harmadsorban, ami a FIFA-nak és az UEFA-nak az e szervezetek által szervezett klubok közötti hivatásos labdarúgóversenyekből esetlegesen eredő jogokra vonatkozó szabályait illeti, a Bíróság megállapítja, hogy e szabályok, tekintettel tartalmukra, a verseny tekintetében objektíve elérni kívánt céljaikra, valamint a gazdasági és jogi környezetükre, nemcsak arra alkalmasak, hogy megakadályozzanak a FIFA- és az UEFA-tag nemzeti labdarúgó-szövetségekhez tartozó hivatásos labdarúgóklubok közötti bármilyen versenyt az azon mérkőzésekhez kapcsolódó különböző jogok értékesítése során, amelyeken részt vesznek, hanem az ezen értékesítés utáni valamennyi downstream médiapiacon működő harmadik vállalkozások számára hátrányos módon a verseny működését is befolyásolni tudják, a fogyasztók és a televíziónézők kárára.

Ebből következik, hogy az ilyen szabályok célja az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében a verseny megakadályozása vagy korlátozása a különböző érintett piacokon, és az EUMSZ 102. cikk értelmében vett erőfölénnyel való „visszaélésnek” minősülnek, kivéve ha jellegük különösen a hatékonyságnövelés megvalósítására, valamint a felhasználóknak fenntartott előnyre tekintettel igazolható. A kérdést előterjesztő bíróság feladata tehát egyrészt annak megállapítása, hogy az említett jogoknak a két kizárólagos eladótól történő megvételéről folytatott tárgyalások lehetővé teszik-e a meglévő vagy potenciális vásárlók számára, hogy csökkentsék a tranzakciós költségeket és azt a bizonytalanságot, amellyel akkor néznének szembe, ha a részt vevő klubokkal esetről esetre kellene tárgyalniuk, másrészt pedig annak megállapítása, hogy az említett jogok központosított eladásából származó nyereség bizonyíthatóan biztosít-e a labdarúgáson belül egyfajta szolidáris újraelosztást, amely valamennyi felhasználó számára előnyös.

Negyedszer és utolsósorban a Bíróság megállapítja, hogy az előzetes engedélyezésre, a részvételre és a szankciókra vonatkozó szabályok az EUMSZ 56. cikkben foglalt szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásának minősülnek. E szabályok ugyanis – azáltal, hogy lehetővé teszik a FIFA és az UEFA számára, hogy belátásuk szerint ellenőrizzék bármely harmadik vállalkozás lehetőségét arra, hogy az Unió területén klubok közötti labdarúgóversenyeket szervezzen és értékesítsen, bármely hivatásos labdarúgóklub lehetőségét arra, hogy e versenyeken részt vegyen, valamint közvetve bármely más vállalkozás lehetőségét arra, hogy e versenyek szervezéséhez vagy értékesítéséhez kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtson – nem csupán zavarhatják vagy kevésbé vonzóvá tehetik a különböző érintett gazdasági tevékenységeket, hanem valójában akadályozzák is azokat, mivel korlátozzák az újonnan érkezők e tevékenységekhez való hozzáférését. Egyébiránt az e szabályokra vonatkozó objektív, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és előzetesen ismert kritérium hiánya miatt nem tekinthető úgy, hogy e szabályok elfogadását közérdekű jogos céllal igazolni lehetne.

3. Összefonódások

2023. július 13-i Bizottság kontra CK Telecoms UK Investments ítélet (nagytanács) (C-376/20 P, EU:C:2023:561)

„Fellebbezés – Verseny – 139/2004/EK rendelet – A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzése – Mobiltávközlési szolgáltatások – Az összefonódást a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánító határozat – Oligopolisztikus piac – A hatékony verseny jelentős akadályozása – Nem egyeztetett hatások – Bizonyítási szint – Az Európai Bizottságot a gazdasági kérdésekben megillető mérlegelési mozgástér – A bírósági felülvizsgálat korlátai – A horizontális összefonódásokról szóló iránymutatás – A hatékony verseny jelentős akadályozásának bizonyítása szempontjából releváns tényezők – A »jelentős versenytényező« és a »közeli versenytársak« fogalma – Az összefonódásban részt vevő felek közötti verseny közelsége – A tervezett összefonódás árakra gyakorolt hatásainak mennyiségi elemzése – Hatékonyságjavulás – Elferdítés – Az Európai Unió Törvényszéke által hivatalból felhozott kifogás – Hatályon kívül helyezés”

2015. szeptember 11-én bejelentették az Európai Bizottságnak az egyesült királyságbeli mobil távközlési szolgáltatások kiskereskedelmi piacán tevékenykedő négy mobiltelefon-szolgáltató közül kettőnek a tervezett összefonódását. E projekt célja az volt, hogy lehetővé tegye a CK Hutchison Holdings Ltd számára, hogy a közvetett leányvállalata, a Hutchison 3G UK Investments Ltd – jelenleg a CK Telecoms UK Investments Ltd (a továbbiakban: CK Telecoms) – útján kizárólagos irányítást szerezzen a Telefónica Europe plc (a továbbiakban: O2) felett. A tervezett összefonódás nyomán e piac legfőbb szereplője a CK Hutchison Holdings közvetett leányvállalata, a Hutchison 3G UK Ltd (a továbbiakban: Three) és az O2 lett volna, megelőzve a másik két szolgáltatót, nevezetesen az EE Ltd-t,

amely a BT Group plc (a továbbiakban: BT/EE) leányvállalata és a korábbi inkumbens szolgáltató, valamint a Vodafone-t.

2016. május 11-i határozatával[251] a Bizottság az összefonódás-ellenőrzési rendelet[252] és a horizontális összefonódások értékeléséről szóló iránymutatás[253] alapján az összefonódást a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánította. Ezen intézmény három „kárelméletet" vázolt fel. A Bizottság ugyanis úgy ítélte meg, hogy az ügylet a hatékony verseny jelentős akadályozását eredményezné olyan nem egyeztetett hatások miatt, amelyek először is a kiskereskedelmi piacon fennálló erős versenykényszer megszüntetéséből következnének (első „kárelmélet"), amely valószínűleg a mobiltávközlési szolgáltatások árának emelkedéséhez és a fogyasztók választási lehetőségeinek korlátozásához vezetett volna. Másodszor, mivel az érintett piacot az jellemzi, hogy egyrészt a BT/EE és a Three, másrészt pedig a Vodafone és az O2 hálózatmegosztási megállapodásokat kötött, az ügylet hátrányosan befolyásolta volna a fogyasztók számára nyújtott szolgáltatások minőségét, akadályozva ezzel az Egyesült Királyság mobilhálózati infrastruktúrájának fejlesztését („második kárelmélet"). Harmadszor, fennállt annak kockázata, hogy az összefonódás jelentős nem egyeztetett hatásokkal járjon a nagykereskedelmi piacon (harmadik „kárelmélet").

Így a Törvényszéknek, amelyhez a CK Telecoms keresetet nyújtott be a vitatott határozat megsemmisítése iránt, első alkalommal kellett határoznia az összefonódás-ellenőrzési rendelet valamely oligopolisztikus piacon megvalósuló olyan összefonódásra történő alkalmazásának feltételeiről, amely nem hoz létre és nem is erősít meg egyéni vagy kollektív erőfölényt, viszont nem egyeztetett hatásokkal járhat.

2020. május 28-i ítéletével[254] a Törvényszék megsemmisítette a vitatott határozatot, lényegében megállapítva, hogy a Bizottságnak nem sikerült bizonyítania, hogy a bejelentett összefonódás olyan nem egyeztetett hatásokat váltana ki, amelyek a hatékony verseny jelentős akadályát képezhetik akár az első és a második kárelmélet alapján a kiskereskedelmi piacon, akár pedig a harmadik elmélet alapján a nagykereskedelmi piacon.

A Bizottság az ítéletet fellebbezéssel támadta meg.

A nagytanácsban eljáró Bíróság ítéletében megalapozottnak ítéli a Bizottság által a fellebbezésének alátámasztása érdekében felhozott hat jogalap keretében megfogalmazott kifogások többségét, következésképpen pedig teljes egészében hatályon kívül helyezi a megtámadott ítéletet. Ennek során a Bíróság többek között a következőkkel kapcsolatban tesz pontosításokat: i. a Bizottságtól a hatékony verseny esetleges jelentős akadályozása fennállásának megállapításához megkövetelt bizonyítási szint, ii. az összefonódás-ellenőrzési rendelet 2. cikke (3) bekezdésének értelmezése, iii. a bírósági felülvizsgálat terjedelme, iv. a „jelentős versenytényező" és a „közeli versenytársak" fogalmának

---

251 Az összefonódást (M.7612 – Hutchison 3G UK/Telefónica UK ügy) a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánító, 2016. május 11-i bizottsági határozat; az értesítés a C(2016) 2796 dokumentummal történt; angol nyelven, nem bizalmas változatában a következő címen érhető el: <https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m7612_6555_3.pdf>, az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* pedig összefoglaló formájában tették közzé (HL 2016. C 357., 15. o.; a továbbiakban: vitatott határozat).

252 A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendelet (HL 2004. L 24., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 40. o.; helyesbítés: HL 2022. L 103., 18. o.).

253 A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló tanácsi rendelet szerint a horizontális összefonódások értékeléséről szóló iránymutatás (HL 2004. C 31., 5. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 10. o.; a továbbiakban: iránymutatás).

254 2020. május 28-i ***CK Telecoms UK Investments kontra Bizottság*** ítélet (T-399/16, EU:T:2020:217, a továbbiakban: megtámadott ítélet).

értelmezése, v. a Bizottság által figyelembe vehető hatékonyságjavulás, és vi. azon releváns tényezők átfogó értékelése, amelyek befolyásolhatják annak valószínűségét, hogy egy összefonódás jelentős, nem egyeztetett hatásokkal járhat-e, vagy sem, egy oligopolisztikus piacon.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is azt a jogalapot vizsgálja meg, amely annak elvi szintű vitatására irányul, ahogyan a Törvényszék meghatározta, hogy milyen bizonyítási szintet kell megkövetelni a Bizottságtól a szóban forgó összefonódás hatásainak jövőre mutató elemzése keretében ahhoz, hogy alá legyen támasztva a hatékony verseny olyan jelentős akadályozásának esetleges fennállása, amely alkalmas egy összeegyeztethetetlenséget kimondó határozat igazolására.

A megkövetelt bizonyítási szint meghatározását illetően a Bíróság mindjárt az elején megjegyzi, hogy az összefonódás-ellenőrzési rendeletnek a Bizottság összefonódás-ellenőrzéssel kapcsolatos jogköreit körülhatároló rendelkezései[255] szimmetrikus jellegűek a Bizottsággal szemben annak alátámasztása érdekében előírt bizonyítási követelményeket illetően, hogy a bejelentett összefonódás jelentősen akadályozná-e, vagy sem, a hatékony versenyt, ezáltal pedig azt a belső piaccal összeegyeztethetetlennek vagy a belső piaccal összeegyeztethetőnek kell-e nyilvánítani. Ebben az összefüggésben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az így megkövetelt elemzés nem alapulhat a belső piaccal való összeegyeztethetőség vagy összeegyeztethetetlenség egyetlen általános vélelmén sem. Egyébiránt a bizonyítás megkövetelt szintje nem függ sem a Bizottság által vizsgált összefonódás típusától, sem pedig a bejelentett összefonódás tekintetében a verseny korlátozására vonatkozó feltételezésben rejlő összetettségtől. E körülmények között, figyelembe véve a szükséges gazdasági elemzés jövőre vonatkozó jellegét, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy ahhoz, hogy valamely összefonódásról határozni tudjon, elegendő, ha a Bizottság kellően jelentős és egybehangzó bizonyítékokkal alátámasztja, hogy inkább valószínű, mint valószínűtlen az, hogy ez az összefonódás jelentősen akadályozná, vagy sem, a hatékony versenyt a belső piacon vagy annak egy jelentős részén. Ennélfogva a Törvényszék azáltal, hogy a megtámadott ítéletben úgy ítélte meg, hogy a Bizottság köteles az összefonódást követően a hatékony verseny „jelentős akadályozásának komoly valószínűségét” bizonyítani, továbbá hogy „a jelen esetben alkalmazandó bizonyítási követelmény következésképpen szigorúbb annál a követelménynél, amely szerint a hatékony verseny jelentős akadályozása »valószínűbb, mint az ellenkezője«”, olyan bizonyítási követelményt alkalmazott, amely az összefonódás-ellenőrzési rendeletből – ahogyan azt a Bíróság értelmezte – nem következik, ezáltal pedig tévesen alkalmazta a jogot.

Másodszor, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a Törvényszék tévesen értelmezte az összefonódás-ellenőrzési rendelet (25) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 2. cikkének (3) bekezdését azon feltételeket illetően, amelyek egy oligopolisztikus piacon a hatékony verseny nem egyeztetett hatásokkal járó összefonódásból eredő jelentős akadályozása esetleges fennállásának megállapításához szükségesek. A Törvényszék úgy ítélte meg, hogy e preambulumbekezdés két együttes feltételt ír elő ahhoz, hogy az ilyen hatások bizonyos körülmények között a hatékony verseny jelentős akadályozásához vezethessenek, nevezetesen egyrészt az összefonódásban részt vevő felek által korábban egymásra gyakorolt erős versenykényszer megszüntetését, másrészt pedig a többi versenytársra gyakorolt versenynyomás csökkenését. Így a Törvényszék azt követelte meg a Bizottságtól, hogy bizonyítsa, hogy e két feltétel a jelen ügyben teljesül. Márpedig, mivel az ilyen értelmezés, amely feltételezi az említett feltételek együttes jellegét, azt vonja maga után, hogy az összefonódásban részt vevő felek által korábban egymásra gyakorolt erős versenykényszer megszüntetése és az ebből esetlegesen következő egyoldalú áremelés

---

255 Lásd a jelen ügyben az összefonódás-ellenőrzési rendelet 2. cikkének (2) és (3) bekezdését, valamint 8. cikkének (1) és (3) bekezdését.

önmagában soha nem elegendő a hatékony verseny jelentős akadályozásának bizonyításához, ez az értelmezés összeegyeztethetetlen az összefonódás-ellenőrzési rendelet célkitűzésével, amely arra irányul, hogy megteremtse az összes olyan összefonódás ellenőrzését, amely ilyen akadályhoz vezethet, beleértve azokat is, amelyek nem egyeztetett hatásokkal járnak.

A fenti elvi megfontolásokból eredő következtetéseket levonva a Bíróság harmadszor azt a jogalapot vizsgálja meg, amellyel a Bizottság lényegében kifogásolta, hogy a Törvényszék mindenekelőtt túllépte az általa elvégzendő bírósági felülvizsgálat korlátait, amikor a „jelentős versenytényező” és a „közeli versenytársak” fogalmát értelmezte, majd elferdítette mind a vitatott határozatot, mind pedig a Bizottság ellenkérelmét, végül pedig tévesen értelmezte az iránymutatásban szereplő „jelentős versenytényező” és „közeli versenytársak” fogalmát.

E tekintetben a Bíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy nem kifogásolható a Törvényszékkel szemben, hogy e fogalmak értelmezése során túllépte volna a rá háruló bírósági felülvizsgálat korlátait. Jóllehet ugyanis igaz, hogy az említett fogalmak az alkalmazásuk során gazdasági elemzést igényelnek, ez nem változtat azon, hogy az uniós bíróság továbbra is hatáskörrel rendelkezik e fogalmak értelmezésére az összefonódások ellenőrzése tárgyában hozott bizottsági határozatok tekintetében ráruházott felülvizsgálat gyakorlása során.

Mindemellett a kifogásolt indokok Bíróság általi vizsgálata arra világít rá, hogy a Törvényszék által az említett fogalmak alkalmazásával kapcsolatban megállapított hiányosságok mind a vitatott határozat elferdítéséből, mind pedig a „jelentős versenytényező” és a „közeli versenytársak” fogalmának téves értelmezéséből erednek.

Egyrészt, e határozatból nem tűnik ki, hogy a Bizottság úgy ítélte volna meg, hogy egy „jelentős versenytényező” kiiktatása vagy a verseny közelsége a jelen ügyben önmagában elegendő lenne a hatékony verseny jelentős akadályozásának bizonyításához. A Törvényszék tehát azzal, hogy ennek az ellenkezőjét állapította meg, elferdítette a vitatott határozat tartalmát. Másrészt, a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy ahhoz, hogy valamely vállalkozást „jelentős versenytényezőnek” lehessen minősíteni, a Bizottság feladata különösen annak bizonyítása, hogy az érintett vállalkozás az árak tekintetében különösen agresszív versenyt folytatott, és arra kényszerítette a többi piaci szereplőt, hogy az ő áraihoz igazodjanak, miközben elegendő, ha a Bizottság azt bizonyítja, hogy a szóban forgó vállalkozás jelentősebb szerepet játszott a versenyben, mint amit piaci részesedése vagy bármely más hasonló mutatója feltételezne, mint azt az iránymutatás 37. pontja is megerősíti. A Törvényszék tehát a jelen ügyben tévesen állapította meg, hogy a Bizottság nem bizonyította a jogilag megkövetelt módon, hogy a Three e fogalom alá tartozik. Hasonlóképpen, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a „közeli versenytársak” fogalmának alkalmazása szempontjából a Törvényszék azt is megalapozatlanul követelte meg a Bizottságtól, hogy bizonyítsa az összefonódásban részt vevő felek „különös” közelségét ahhoz, hogy azokat „közeli versenytársaknak” lehessen minősíteni.

Negyedszer, ami a tervezett összefonódás árakra gyakorolt hatásainak mennyiségi elemzését illeti – amellyel kapcsolatban a Törvényszék szintén úgy ítélte meg, hogy az nincs megfelelően alátámasztva –, a megtámadott ítélet releváns pontjainak vizsgálatából kitűnik, hogy a Törvényszék által figyelembe vett körülmények egyike sem alkalmas a kifogásolt megállapítás alátámasztására.

Egyrészt ugyanis a Törvényszék azáltal, hogy miután a jelen ügyben várt áremelkedésre vonatkozó, nem vitatottként bemutatott becslést összehasonlította a más ügyekben megállapított magasabb értékekkel, megjegyezte, hogy ezeket az értékeket a Bizottság mindazonáltal nem tekintette „jelentősnek”, elferdítette a Bizottság első fokon benyújtott azon beadványait, amelyek feltárják a felek közötti nézetkülönbséget a figyelembe veendő becsléssel kapcsolatban, továbbá tévesen hasonlította össze a jelen ügyet a Bizottság által vizsgált ezen egyéb összefonódási ügyekkel.

Másrészt, a Törvényszék tévesen ítélte meg azt is, hogy a Bizottságnak a mennyiségi elemzésébe bele kellett volna foglalnia az úgynevezett „szokásos” hatékonyságjavulást, amely a Törvényszék szerint

valamennyi összefonódásra jellemző. A Bíróság ugyanis úgy ítéli meg, hogy kizárólag az összefonódásban részt vevő felek feladata a versenyt támogató ilyen hatások bizonyítása, amelyek ráadásul nem vélelmezhetők.

Ötödször, a Bíróság azt a jogalapot vizsgálja meg, amellyel a Bizottság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem elemezte, hogy a releváns tényezők összessége alapján megállapítható-e, hogy a Bizottság a jelen ügyben sikeresen bizonyította, hogy az összefonódás a hatékony verseny jelentős akadályozásához vezetne, ezáltal pedig a Törvényszék az általa végzett vizsgálatot tévesen korlátozta bizonyos, az első kárelméletet alátámasztó tényezőkre, valamint azon kérdésre, hogy e tényezők külön-külön elegendők voltak-e az ilyen akadályozás bizonyításához. A Bíróság helyt ad e jogalapnak, és megállapítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a CK Telecoms által első fokon vitatott tényezők és megállapítások megalapozottságának vizsgálatát követően és az azokból következő eredményre tekintettel nem végezte el a releváns tényezők és megállapítások átfogó értékelését annak ellenőrzése érdekében, hogy a Bizottság bizonyította-e a hatékony verseny jelentős akadályozásának fennállását.

Hatodszor, a Bíróság megvizsgálja a fellebbezéssel érintett azon indokokat, amelyek alapján a Törvényszék elvetette a Bizottság által a második kárelmélet keretében lefolytatott elemzést. E tekintetben a Bíróság egyrészt úgy ítéli meg, hogy a Törvényszék azon megállapítása, amely szerint a Bizottság nem értékelte az összefonódás folytán létrejövő jogalany hálózata minőségének esetleges romlását, a vitatott határozat elferdítéséből ered. Másrészt, a Bíróság megjegyzi, hogy a CK Telecoms a Törvényszék előtt nem kifogásolta, hogy a Bizottság elmulasztotta volna pontosítani vagy elemezni azt a megfelelő időbeli keretet, amelyen belül ezen intézmény bizonyítani kívánta a nem egyeztetett hatások és a hatékony verseny jelentős akadályozásának fennállását. Mindemellett a Törvényszék a saját kezdeményezésére elemezte ezt a problematikát. Így a Törvényszék tévesen hozott fel hivatalból egy olyan kifogást, amelyet pedig nem lehet imperatív jogalapnak minősíteni.

A Törvényszék által elkövetett azon hibák terjedelmére, jellegére és tartalmára tekintettel, amelyek a Törvényszék által a megtámadott ítéletben levezetett okfejtés egészét érintik, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a megtámadott ítéletet hatályon kívül kell helyezni. Tekintettel arra, hogy a Törvényszék a felhozott jogalapok összességének vizsgálata nélkül hozta meg ítéletét, és mivel a Bíróság által azonosított hibák jellege és tartalma lényegében új elemzést igényel, a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a per állása nem teszi lehetővé a határozathozatalt, következésképpen pedig elrendeli az ügynek a Törvényszék elé történő visszautalását.

4. Állami támogatások

2023. január 12-i DOBELES HES ítélet (nagytanács) (C-702/20 és C-17/21, EU:C:2023:1)

„Előzetes döntéshozatal – Állami támogatások – Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése – A közszolgáltatóval szemben azon kötelezettséget előíró nemzeti szabályozás, hogy a piaci árnál magasabb áron szerezzen be villamos energiát a megújulóenergia-termelőktől – Az érintett támogatás egy része kifizetésének elmaradása – E termelők által olyan hatósághoz benyújtott ellentételezés iránti kérelem, amely nem az e nemzeti szabályozás értelmében főszabály szerint e támogatás kifizetésére köteles hatóság, és amelynek a költségvetése kizárólag a saját működését hivatott biztosítani – Új támogatás – Bejelentési kötelezettség – Csekély összegű támogatás – 1407/2013/EU rendelet – Az 5. cikk (2) bekezdése – Halmozódás – Az említett nemzeti szabályozás alapján a referencia-időszakban már megkapott támogatási összegek figyelembevétele”

A „DOBELES HES” SIA és a „GM” SIA társaság (a továbbiakban: érintett termelők) Lettországban vízerőműveket üzemeltet, és megújuló energiaforrásokból villamos energiát állít elő.

2005. június 7-ig az energiáról szóló lett törvény úgy rendelkezett, hogy a villamosenergia-termelők bizonyos feltételek mellett jogosultak arra, hogy a nemzeti szabályozó hatóság által meghatározott, az átlagos villamosenergia-értékesítési díj kétszeresének megfelelő kedvezményes áron értékesítsék a megtermelt többlet villamos energiájukat az engedélyezett villamosenergia-elosztó vállalkozásnak. Azt követően, hogy 2005. június 8-án a termelési többletnek a villamosenergia-termelők által kedvezményes díjszabás mellett történő értékesítését szabályozó új rendelkezések léptek hatályba, egy rendelkezés lehetővé tette a megújuló energiaforrásokból villamos energiát előállító azon termelők számára, akik ezen időpontban már megkezdték tevékenységüket, hogy megőrizzék a korábbi szabályozás előnyeit.

A szabályozó hatóság e rendelkezést úgy értelmezte, hogy az e termelők vonatkozásában a 2005. június 7-én hatályban lévő értékén befagyasztja az alkalmazandó kedvezményes díjat, ezért e hatóság azt nem aktualizálta többé. Így ezen időponttól kezdődően az érintett két termelő a többlettermelését az akkor hatályos átlagos villamosenergia-értékesítési díj kétszeresének megfelelő áron értékesítette. Mindazonáltal 2010. január 20-i határozatában a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság, Lettország) kimondta, hogy a szóban forgó rendelkezésnek a szabályozó hatóság általi értelmezése téves, amennyiben ez utóbbi úgy ítélte meg, hogy az „ár” kifejezést árrögzítő mechanizmusként, nem pedig rögzített árként kell érteni, így e hatóság azt is tévesen állapította meg, hogy 2005. június 8-tól kezdődően már nem rendelkezik hatáskörrel az átlagos villamosenergia-értékesítési díj megállapítására.

E körülmények között az érintett termelők külön-külön kérelmet nyújtottak be a szabályozó hatósághoz az amiatt keletkezett veszteségeik megtérítése iránt, hogy az említett átlagos díjszabás 2005. június 8-tól nem került aktualizálásra. Miután a szabályozó hatóság nem adott helyt a kérelmüknek, az érintett termelők 2011-ben a közigazgatási bírósághoz fordultak, amely a 2019. május 31-i és 2019. július 10-i ítéleteiben részben helyt adott a kérelmeiknek, ugyanakkor azzal a feltétellel kötelezte a szabályozó hatóságot ezen, állami támogatások folyósítása címén kifizetendő összegek megfizetésére, hogy az Európai Bizottság e támogatásokat engedélyező határozatot hoz.

A szabályozó hatóság ezen ítéletekkel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő az Augstākā tiesához (legfelsőbb bíróság, Lettország). A legfelsőbb bíróság, amely különösen a vitatott kártérítéseknek az „állami támogatás” fogalmára tekintettel történő minősítésére, valamint azon követelményekre kérdezett rá, amelyeket a Bizottság állami támogatásokkal kapcsolatos jogköreire tekintettel a kártérítések kifizethetősége érdekében adott esetben teljesíteni kell, úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és ezzel kapcsolatban egy sor, a két ügyben azonos módon megfogalmazott kérdést terjeszt a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra.

Nagytanácsban hozott ítéletében a Bíróság pontosítja azokat a feltételeket, amelyek mellett valamely, a megújuló energiaforrásokból villamos energiát előállító termelők esetében magasabb díj alkalmazását lehetővé tévő nemzeti intézkedés az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” minősíthető. Egyébiránt abban az esetben, ha a szóban forgó intézkedés tekintetében e minősítést kellene elfogadni, noha azt nem jelentették be megfelelően a Bizottságnak, a Bíróság mindazonáltal elismeri, hogy a nemzeti bíróság helyt adhat egy ilyen támogatási intézkedés címén nyújtandó összeg kifizetése iránti kérelemnek, amennyiben a kifizetést azon követelménytől teszi függővé, hogy a támogatást előzetesen bejelentik a Bizottságnak, és ezen intézmény e tekintetben hozzájárulását adja.

A Bíróság álláspontja

Elsősorban a Bíróság a kérdést előterjesztő bíróság által annak meghatározása érdekében kért értelmezési szempontokra világít rá, hogy az előtte folyamatban lévő ügyek alapjául szolgáló nemzeti intézkedés az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” minősíthető-e.

E tekintetben a Bíróság először is azt a kérdést vizsgálja, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely arra kötelezi az engedélyezett villamosenergia-elosztó vállalkozást, hogy a megújuló

energiaforrásokból előállított villamos energiát a piaci árnál magasabb áron vásárolja meg, és amely előírja, hogy az ebből eredő többletköltségeket a végső fogyasztók által viselt kötelező pótdíjból finanszírozzák, e rendelkezés értelmében vett „állami forrásból” történő beavatkozásnak minősül-e. A jelen ügyben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az olyan pótdíjból származó pénzeszközöket, amelynek a pénzügyi terhét ténylegesen személyek meghatározott csoportja viseli, csak akkor lehet „állami forrásoknak” tekinteni, ha a szóban forgó pótdíj a nemzeti jog értelmében kötelező. Ennélfogva a nemzeti szabályozás értelmében kötelezően fizetendő adóból vagy más levonásokból származó és e szabályozásnak megfelelően kezelt és elosztott források az említett rendelkezés értelmében vett „állami forrásoknak” minősülnek. Mindazonáltal az a tény, hogy az adott összegek folyamatosan állami ellenőrzés alatt maradnak, és így a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok rendelkezésére állnak, elegendő ahhoz, hogy azok „állami forrásoknak” minősüljenek. Következésképpen – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatokra is figyelemmel – azon pénzeszközök, amelyek révén az érintett lett szabályozás alapján kedvezményes díjszabást biztosítanak a megújuló energiaforrásokból villamos energiát előállító termelőknek, e fogalom két vagylagos kritériumára tekintettel az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami forrásoknak” minősülnek.

Egyébiránt a Bíróság leszögezi, hogy a lettországi villamosenergia-piac teljes liberalizációjának időpontja nem releváns annak értékelése szempontjából, hogy az e tagállamban működő közszolgáltató által – a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia piaci árnál magasabb áron történő megvásárlásával – nyújtott támogatást állami támogatásnak kell-e minősíteni.

Ezenkívül, amennyiben valamely nemzeti szabályozás e rendelkezés értelmében vett „állami támogatást” vezetett be, az e szabályozás alapján bíróság előtt követelt összeg megfizetése szintén ilyen támogatásnak minősül. A Bíróság szerint annak eldöntése szempontjából, hogy adott összegek „állami támogatásnak” minősülnek-e, közömbös, hogy az azok megfizetése iránti keresetek a nemzeti jog értelmében „kártérítési igénynek” minősülnek.

Végül a Bíróság megjegyzi, hogy az, hogy a nemzeti bíróság adott esetben olyan ítéletet hozhat, amelyből az következik, hogy a nemzeti jog értelmében a felek valamelyikének állami támogatásnak megfelelő összeget kell kapnia, egyáltalán nem jelenti azt, hogy ebben az esetben e támogatást maga a bíróság nyújtja. Ugyanis az állami támogatás bevezetése mint olyan nem eredhet bírósági határozatból, mivel a bíróságok feladatától idegen célszerűségi értékelésen alapul. A Bíróság ennek alapján megállapítja, hogy amennyiben a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia után magasabb összegű kifizetéshez való jogot biztosító nemzeti szabályozás az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett „állami támogatásnak” minősül, az e jog teljes egészében való érvényesítésére irányuló kereseteket ezen állami támogatás ki nem fizetett részének kifizetése iránti kérelemnek, nem pedig egy ettől elkülönülő állami támogatás eljáró bíróság általi megítélése iránti kérelemnek kell tekinteni.

Másodsorban a Bíróság pontosításokkal szolgál az 1407/2013 rendeletben[256] a csekély összegű támogatások területén előírt kritériumok alkalmazásával kapcsolatban, amely támogatásokra nem vonatkozik az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében előírt bejelentési kötelezettség. E tekintetben a Bíróság kimondja, hogy az e rendelet 3. cikkének (2) bekezdésében meghatározott *de minimis* küszöb tiszteletben tartását a releváns nemzeti szabályozás alapján igényelt támogatásnak és az e szabályozás alapján a referencia-időszakban már megkapott kifizetéseknek a teljes összegére tekintettel kell értékelni.

256 Az [EUMSZ] 107. és [EUMSZ] 108. [cikknek] a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról szóló, 2013. december 18-i 1407/2013/EU bizottsági rendelet (HL 2013. L 352., 1. o.).

Harmadsorban a Bíróság a nemzeti bíróság, illetve a Bizottság hatáskörei közötti viszonyt vizsgálja arra az esetre, ha az alapügyekben érintett termelők által kért összegek állami támogatásnak minősülnek.

A jelen ügyben, mivel a szóban forgó támogatás nem felel meg a létező támogatások uniós jogban[257] előírt egyik kategóriájának sem, a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatokra is figyelemmel a Bíróság azt a következtetést vonja le, hogy a szóban forgó támogatást, beleértve annak azon részét is, amelynek kifizetését utólag kérik, „új támogatásnak”[258] kell minősíteni.

A fenti megállapításra tekintettel tehát a Bíróság hangsúlyozza, hogy abban az esetben, ha a nemzeti bírósághoz azon oknál fogva jogellenes támogatás kifizetése iránti kérelmet nyújtanak be, mert azt nem jelentették be a Bizottságnak, e bíróság az állami támogatások ellenőrzésére irányuló, az uniós jog által rábízott feladatából eredően főszabály szerint köteles elutasítani az ilyen kérelmet. Ugyanakkor a Bíróság elismeri, hogy a nemzeti bíróság olyan határozata, amely az alperest a szóban forgó támogatás megfizetésére kötelezi, de azzal a feltétellel, hogy azt az érintett nemzeti hatóságok előzetesen bejelentik a Bizottságnak, és ezen intézmény hozzájárulását adja, vagy úgy kell tekinteni, hogy hozzájárulását megadta, szintén alkalmas annak elkerülésére, hogy az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének, valamint a 2015/1589 rendelet 2. cikke (1) bekezdésének és 3. cikkének megsértésével nyújtsanak új támogatást.

2023. január 31-i Bizottság kontra Braesch és társai (nagytanács) ítélet (C-284/21 P, EU:C:2023:58)

„Fellebbezés – Állami támogatások – EUMSZ 107. és EUMSZ 108. cikk – Szerkezetátalakítási támogatás – Bankszektor – Előzetes vizsgálati szakasz – A támogatást a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozat – Szerkezetátalakítási terv – Az érintett tagállam által vállalt kötelezettségek – Tehermegosztási intézkedések – Alárendelt kötvények saját tőkévé alakítása – Kötvénybirtokosok – Megsemmisítés iránti kereset – Elfogadhatóság – Az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése – Kereshetőségi jog – Közvetlenül és személyében érintett természetes vagy jogi személy – Az érdekelt felek eljárási jogainak megsértése – A hivatalos vizsgálati eljárás megindításának elmulasztása – Az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése – Az »érintett felek« fogalma – (EU) 2015/1589 rendelet – Az 1. cikk h) pontja – Az »érdekelt fél« fogalma – Az Európai Bizottság által figyelembe vett nemzeti intézkedések – A kereset elfogadhatatlansága”

2008-ban az olasz Banca Monte dei Paschi di Siena (a továbbiakban: BMPS) bank 950 millió euró összegű tőkeemelést hajtott végre, amelyet teljes egészében a J. P. Morgan Securities Ltd (a továbbiakban: JPM) jegyzett a közöttük létrejött szerződések alapján (a továbbiakban: FRESH-szerződések). A JPM az ezen ügylet finanszírozásához szükséges forrásokat a Mitsubishi UFJ Investor Services & Banking (Luxembourg) SA-tól (a továbbiakban: MUFJ) szerezte meg, amely e célból egymilliárd euró összegben FRESH-nek nevezett kötvényeket bocsátott ki. E kötvények birtokosai pedig az MUFJ által részükre átadott osztalékszelvények formájában kapnak hozamot.

2016 végén a BMPS az olasz szabályozás alapján elővigyázatossági feltőkésítés formájában nyújtott kivételes állami támogatás iránti kérelmet terjesztett elő. E kérelem alapján az olasz hatóságok a BMPS feltőkésítéséhez nyújtott, 5,4 milliárd euró összegű támogatást jelentettek be az Európai

---

257 Az [EUMSZ] 108. [cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2015. július 13-i (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet (HL 2015. L 248., 9. o.) 1. cikkének b) pontja.

258 A 2015/1589 rendelet 1. cikkének (3) bekezdése értelmében.

Bizottságnak. E támogatással ki kívánták egészíteni a BMPS-nek nyújtott tizenötmilliárd euró összegű egyedi likviditási támogatást, amelyet a Bizottság a 2016. december 29-i határozattal ideiglenesen jóváhagyott.

2017. július 4-i határozatával[259] a Bizottság az előzetes vizsgálati szakasz végén jóváhagyta mind a BMPS-nek nyújtott tizenötmilliárd euró összegű likviditási támogatást, mind pedig az annak elővigyázatossági feltőkésítéséhez nyújtott 5,4 milliárd euró összegű támogatást (a továbbiakban: vitatott határozat). E támogatási intézkedéseket, amelyeket a BMPS szerkezetátalakítási terve és az olasz hatóságok által felajánlott kötelezettségvállalások egészítettek ki, pénzügyi stabilitási okokból a belső piaccal összeegyeztethető állami támogatásnak tekintették.[260]

A BMPS szerkezetátalakítási terve előírta többek között az ez utóbbi és a JPM között kötött FRESH-szerződések felbontásának lehetőségét. Az említett szerződések felbontását követően több FRESH-kötvénybirtokos keresetet indított a Törvényszék előtt a vitatott határozat megsemmisítése iránt. Keresetük alátámasztása érdekében e felperesek többek között arra hivatkoztak, hogy a FRESH-szerződések felbontása folytán jelentős gazdasági veszteséget szenvedtek el, és hogy e szerződések felbontása az Olasz Köztársaság által bejelentett támogatási intézkedéseket kísérő szerkezetátalakítási tervből eredt.

A Törvényszék előtt a Bizottság elfogadhatatlansági kifogást emelt azzal az indokkal, hogy a felpereseknek az EUMSZ 263. cikk értelmében nem fűződik érdekük az eljáráshoz, és nem is rendelkeznek kereshetőségi joggal. Mivel a Törvényszék elutasította ezt az elfogadhatatlansági kifogást,[261] a Bizottság fellebbezést nyújtott be a Bírósághoz, amely kizárólag a kereshetőségi jog kérdésére korlátozódott. E fellebbezésnek helyt adva a Bíróság nagytanácsa pontosítja az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése értelmében vett „érintett fél” fogalmának körvonalait, amely az EUMSZ 263. cikk értelmében vett, közvetlenül és személyében érintett személyként kereshetőségi jogot biztosít.

A Bíróság álláspontja

Egyetlen jogalapjával a Bizottság lényegében azt rója fel a Törvényszéknek, hogy tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a felperesek mint az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése értelmében vett „érintett felek” és a 2015/1589 rendelet[262] 1. cikkének h) pontja értelmében vett „érdekelt felek” az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése[263] értelmében kereshetőségi joggal rendelkeznek a vitatott határozattal szemben az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdéséből eredő eljárási jogok biztosítása érdekében.

---

259 Az SA.47677 (2017/N) – Olaszország, a Banca Monte dei Paschi di Siena új támogatása és módosított szerkezetátalakítási terve – állami támogatásról szóló, 2017. július 4-i C(2017) 4690 final bizottsági határozat.

260 Az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének a valamely tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott támogatásokra vonatkozó b) pontja alapján.

261 2021. február 24-i ***Braesch és társai kontra Bizottság*** ítélet (T-161/18, EU:T:2021:102).

262 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2015. július 13-i (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet (HL 2015. L 248., 9. o.).

263 Az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése szerint két esetben kell elismerni valamely természetes vagy jogi személy ahhoz szükséges kereshetőségi jogát, hogy olyan uniós jogi aktussal szemben indíthasson megsemmisítés iránti keresetet, amelynek e személy nem címzettje. Egyrészt, ilyen kereset azzal a feltétellel indítható, hogy e jogi aktus az ilyen személyt közvetlenül és személyében érintse. Másrészt az ilyen személy keresetet indíthat olyan végrehajtási intézkedéseket maga után nem vonó, rendeleti jellegű jogi aktussal szemben, amely őt közvetlenül érinti.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy az ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése értelmében vett „érdekelt fél” keresetet indíthat az előzetes vizsgálati szakasz végén elfogadott, a bejelentett állami támogatással szemben kifogást nem emelő bizottsági határozat megsemmisítése iránt, feltéve hogy az e rendelkezésre alapított eljárási jogait kívánja megvédeni. Márpedig, mivel a vitatott határozatot az előzetes vizsgálati szakasz végén, az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdésében előírt hivatalos vizsgálati eljárás megindítása nélkül fogadták el, és mivel a felperesek az állításuk szerint e rendelkezésből eredő eljárási jogaikat kívánják védeni, a Törvényszék helyesen vizsgálta „érintett fél” minőségüket annak meghatározása érdekében, hogy a keresetük elfogadható-e az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján.

Ezzel szemben a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor azt állapította meg, hogy a felperesek a bejelentett támogatások ellenőrzésére irányuló, a Bizottság által az EUMSZ 108. cikk alapján lefolytatott eljárás keretében „érintett fél” minőséggel rendelkeznek.

A 2015/1589 rendelet az „érdekelt fél” fogalmát, amely az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése értelmében vett „érintett fél” fogalmával analóg fogalom, úgy határozza meg, mint olyan személy, vállalkozás vagy vállalkozások társulása, amelyek, illetve akinek érdekeit a támogatás nyújtása érintheti. Mivel e fogalmat tágan értelmezi az ítélkezési gyakorlat, az minden olyan személyt magában foglalhat, aki bizonyítani tudja, hogy az állami támogatás nyújtásának konkrét hatása lehet a helyzetére.

E tekintetben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az olasz hatóságoknak a bejelentett támogatási intézkedésekhez kapcsolódó, a BMPS szerkezetátalakítási tervére vonatkozó azon kötelezettségvállalásai, amelyek a felperesek szerint jelentős gazdasági veszteséget okoztak a FRESH-kötvények tulajdonosai számára, szerves részét képezik a bejelentett támogatási intézkedéseknek, mivel a Bizottság a vitatott határozatban kötelezővé tette az említett intézkedéseket, így e határozat ugyanúgy vonatkozik a bejelentett támogatási intézkedésekre, mint az olasz hatóságok kötelezettségvállalásaira. A Törvényszék ebből azt a következtetést vonta le, hogy a bejelentett támogatások nyújtása, és ennélfogva a vitatott határozat elfogadása konkrét hatást gyakorolt a felperesek helyzetére, így őket a 2015/1589 rendelet 1. cikkének h) pontja értelmében vett „érdekelt feleknek” kell minősíteni.

Márpedig ennek kimondásával a Törvényszék megsértette a vitatott határozat hatályára vonatkozó uniós jogszabályokat.

E tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy ha valamely bejelentett támogatási intézkedés az érintett tagállam javaslatára általa vállalt kötelezettségeket is tartalmaz, ebből nem következik, hogy e kötelezettségvállalásokat úgy kell tekinteni, mint amelyeket önmagukban a Bizottság írt elő, és hogy azok harmadik személyekre gyakorolt esetleges káros hatásai ennélfogva az ezen intézmény által elfogadott határozatnak tulajdoníthatók.

Az előzetes vizsgálati szakasz végén elfogadott határozattal ugyanis a Bizottság semmit nem írhat elő vagy tilthat meg az érintett tagállam számára. Kizárólag arra jogosult, hogy a kifogást nem emelő határozattal jóváhagyja az e tagállam által bejelentett tervezett támogatást azzal, hogy e támogatást a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítja.

Ebből következik, hogy a Bizottság a vitatott határozatban arra szorítkozott, hogy engedélyezte az Olasz Köztársaság számára a bejelentett állami támogatások végrehajtását, figyelembe véve az e tagállam által a BMPS szerkezetátalakítási tervében előzetesen meghatározott ténybeli hátteret, valamint az általa annak érdekében bejelentett kötelezettségvállalásokat, hogy minden kétséget eloszlasson e támogatások belső piaccal való összeegyeztethetőségével kapcsolatban, az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének b) pontja értelmében. Ennélfogva nem állapítható meg, hogy az Olasz Köztársaság által az előzetes vizsgálati eljárás keretében felajánlott kötelezettségvállalásokat maga a vitatott határozat írta elő, mivel e kötelezettségvállalások kizárólag az e tagállam által elfogadott aktusokból erednek.

Következésképpen a FRESH-szerződéseknek a bejelentett támogatásokat kísérő szerkezetátalakítási terv végrehajtása során történő felbontása nem tekinthető a vitatott határozat kötelező joghatásának, mivel az nem magából az említett támogatások végrehajtásából következik. Ezzel szemben a támogatásokat a Bizottságnak bejelentő tagállam által elfogadott, bár tényszerűen összefüggő, de jogilag elkülönülő intézkedésekből ered. E tekintetben irreleváns az a körülmény, hogy ezeket az intézkedéseket e tagállam többek között azzal a céllal fogadta el, hogy a Bizottságtól megkapja az említett támogatásokat engedélyező határozatot, és hogy azok az ezen intézmény ilyen határozatában figyelembe vett kötelezettségvállalások tárgyát képezik.

Így ellentétben azzal, amit a Törvényszék megállapított, a Bizottság e határozatban nem írta elő, illetve nem tette kötelezővé a vitatott határozatban foglalt kötelezettségvállalásokat, hanem azok az Olasz Köztársaság által az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján saját felelősségére bejelentett tisztán nemzeti intézkedéseknek minősülnek, amelyeket a Bizottság ténybeli elemként figyelembe vett annak értékelése során, hogy a szóban forgó támogatások – e tekintetben minden kétséget kizáróan – a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilváníthatók-e az előzetes vizsgálati szakasz végén.

A felperesek azon érvelésére válaszul, amely szerint a Bizottság köteles ellenőrizni, hogy az Olasz Köztársaság által bejelentett támogatási intézkedések megfelelnek-e az uniós jognak, a Bíróság ezenkívül emlékeztet arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 108. cikk szerinti eljárás soha nem vezethet a Szerződés különös rendelkezéseivel ellentétes eredményre. Így az olyan támogatás, amely önmagában vagy bizonyos feltételeinél fogva sérti az uniós jog rendelkezéseit vagy általános elveit, nem nyilvánítható a belső piaccal összeegyeztethetőnek. Így ezen ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a Bizottság a vitatott határozatban megvizsgálta, hogy a bejelentett támogatások összhangban vannak-e a 2014/59 irányelvvel.[264] Ennek keretében a Bizottság többek között megvizsgálta, hogy az Olasz Köztársaság által javasolt szerkezetátalakítási tervben előírt tehermegosztási intézkedések, amelyek a FRESH-szerződések felbontását eredményezték, megfelelőek voltak-e ahhoz, hogy a nyújtott támogatás összegét a BMPS feltőkésítésére irányuló cél eléréséhez szigorúan szükséges minimumra korlátozzák.

Ezzel szemben a Bizottságnak nem kellett megvizsgálnia, hogy ezek a tehermegosztási intézkedések önmagukban sértették-e a felperesek uniós jogból vagy nemzeti jogból eredő jogait. Az ilyen jogsértés ugyanis, még ha bizonyítást is nyerne, nem magából a támogatásból, annak tárgyából vagy elválaszthatatlan elemeiből ered, hanem az Olasz Köztársaság által annak érdekében hozott intézkedésekből, hogy a Bizottság az előzetes vizsgálati szakasz végén az említett támogatást engedélyező határozatot hozzon.

E körülmények között az, hogy a tehermegosztási intézkedések olyan szerkezetátalakítási terv keretébe illeszkednek, amely állami támogatások nyújtását teszi szükségessé, és amelyet az Olasz Köztársaság annak érdekében jelentett be a Bizottságnak, hogy az előzetes vizsgálati szakasz végén az említett támogatások jóváhagyását kérje, nem ruházza fel a felpereseket – akik úgy vélik, hogy ezen intézkedések érintik őket – a 2015/1589 rendelet 1. cikkének h) pontja szerinti „érdekelt fél” minőséggel az említett intézmény által az EUMSZ 108. cikk alapján folytatott eljárás keretében. Ha a felperesek úgy vélik, hogy a BMPS szerkezetátalakítási terve által előírt tehermegosztási intézkedések elfogadása miatt az Olasz Köztársaság megsértette az uniós jogot, az e tekintetben kizárólagos hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság előtt kell vitatniuk ezen intézkedések jogszerűségét, mivel e

---

264 A hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról és a 82/891/EGK tanácsi irányelv, a 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/EU, 2012/30/EU és 2013/36/EU irányelv, valamint az 1093/2010/EU és a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2014. május 15-i 2014/59/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 173., 190. o.; helyesbítések: HL 2019. L 165., 129. o.; HL 2021. L 104., 55. o.).

bíróságnak van lehetősége, sőt ha végső fokon határoz, e bíróság köteles arra, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon a Bírósághoz szükség esetén annak érdekében, hogy az uniós jog vonatkozó rendelkezéseinek értelmezése vagy érvényessége vonatkozásában kérdést terjesszen elé. Márpedig pontosan ez a helyzet a jelen ügyben, mivel a felperesek nem állítják, hogy őket érintik a szóban forgó támogatások, hanem csupán azt állítják, hogy a vitatott határozatban említett szerkezetátalakítási tervben előírt tehermegosztási intézkedések érintették negatívan őket.

E pontosításokra tekintettel a Bíróság helyt ad a Bizottság által a fellebbezésében felhozott egyetlen jogalapnak, és hatályon kívül helyezi a Törvényszék ítéletét. Mivel a per állása megengedi, a Bíróság ezenkívül helyt ad a Bizottság által első fokon felhozott elfogadhatatlansági kifogásnak, és ennélfogva mint elfogadhatatlant elutasítja a felperesek keresetét.

2023. december 5-i Luxemburg és társai kontra Bizottság ítélet (nagytanács) (C-451/21 P és C-454/21 P, EU:C:2023:948)

„Fellebbezés – Állami támogatások – Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése – Valamely tagállam által hozott feltételes adómegállapítási határozatok – A belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított támogatás – E támogatás visszatérítésére vonatkozó kötelezettség – Az »előny« fogalma – A referenciakeret meghatározása – A nemzeti jog szerinti »általános« adóztatás – A nemzeti jognak az Európai Unió Törvényszéke általi értelmezésének és alkalmazásának a Bíróság általi felülvizsgálata – Közvetlen adózás – Szigorú értelmezés – Az Európai Bizottság hatáskörei – Indokolási kötelezettség – A tények jogi minősítése – A »joggal való visszaélés« fogalma – Az érintett tagállam adóhatósága általi előzetes értékelés – A jogbiztonság elve”

2008 és 2014 között a luxemburgi adóhatóság két feltételes adómegállapítási határozatot („tax rulings”, a továbbiakban: feltételes adómegállapítások) bocsátott ki az Engie csoporthoz tartozó több luxemburgi társaság által végrehajtott két szerkezetátalakítási művelettel kapcsolatban.

A szóban forgó mindkét, hasonló gazdasági és jogi struktúrával rendelkező szerkezetátalakítási művelet az Engie csoporton belül egy társaság eszközeinek egy leányvállalatra történő átruházása köré épül. E vásárlás finanszírozása érdekében a leányvállalat egy közvetítő társaságtól olyan kamatmentes, részvényben visszafizetendő kötvény (zéro-intérêts obligation remboursable en actions, ZORA) megnevezésű kamatmentes kölcsönt vesz fel, amely esedékességkor kötelezően részvényekké alakítandó. A kölcsön lejártakor a leányvállalatnak részvénykibocsátás útján kell visszafizetnie a kölcsön névértékének a kölcsön futamideje alatt elért összes nyereségéből álló „ZORA kölcsönre számított akkréciónak” nevezett „díjjal” növelt összegét.

A közvetítő pedig a kölcsön finanszírozása érdekében előrefizetett határidős adásvételi szerződést köt az Engie csoporthoz tartozó holdingtársasággal, amely mind a leányvállalat, mind pedig a közvetítő egyetlen részvényese. A holdingtársaság e szerződés megkötésekor a ZORA kölcsön névértékének megfelelő összeget fizet a közvetítőnek, amelynek ellenértékeként a közvetítő átruházza a holdingtársaságra a ZORA kölcsön lejártakor kibocsátott részvények, ideértve adott esetben a ZORA kölcsönre számított akkréció összesített értékének megfelelő részvények feletti jogokat.

A Bizottság, miután tájékoztatást kért a luxemburgi hatóságoktól az Engie csoport tekintetében elfogadott feltételes adómegállapításokkal kapcsolatban, megindította a hivatalos vizsgálati eljárást.

Ezen eljárás eredményeként a Bizottság a 2018. június 20-i határozatban[265] megállapította, hogy a Luxemburgi Nagyhercegség az adóhatóságán keresztül az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének és az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének megsértésével szelektív előnyt biztosított az Engie csoportnak. Elrendelte ezen előnynek a kedvezményezettekkel való visszatéríttetését. Határozatában a Bizottság lényegében úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó feltételes adómegállapítások miatt az Engie leányvállalatai által Luxemburgban elért csaknem teljes nyereséget nem adóztatták meg.

A Luxemburgi Nagyhercegség és az Engie csoporthoz tartozó társaságok kereseteket indítottak e határozat megsemmisítése iránt, amelyeket a Törvényszék elutasított.[266]

A Luxemburgi Nagyhercegség és az Engie csoporthoz tartozó társaságok által benyújtott fellebbezések alapján nagytanácsban eljáró Bíróság hatályon kívül helyezi a Törvényszék ítéletét, majd a jogvitát érdemben elbírálva a vitatott határozatot is hatályon kívül helyezi. Ebben az összefüggésben pontosítja azon referenciakeret meghatározására és elemzésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, amelyre tekintettel az adóintézkedések szelektivitását értékelni kell annak meghatározása érdekében, hogy azok az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak minősülnek-e.

A Bíróság álláspontja

Mindenekelőtt a Bíróság elfogadhatónak nyilvánítja a Törvényszéknek a luxemburgi jogból következő referenciakeretre vonatkozó azon értékeléseit vitató fellebbezési jogalapokat, amely referenciakeretet a Bizottság annak vizsgálata érdekében határozott meg, hogy a szóban forgó feltételes adómegállapítások szelektív előnyt biztosítottak-e az Engie csoport számára.

E tekintetben a Bíróság megjegyzi, hogy az a kérdés, a Törvényszék megfelelően jelölte-e ki a luxemburgi jogból következő referencia-rendszert, és ennek folytán helyesen értelmezte-e az ezt a rendszert alkotó nemzeti rendelkezéseket, olyan jogkérdés, amely a fellebbezés szakaszában a Bíróság általi felülvizsgálat tárgyát képezheti. Így a fellebbezőknek a szelektív előny fennállásának elemzése első szakaszában a referenciakeret kiválasztásának vagy jelentőségének megkérdőjelezésére irányuló érvei elfogadhatók, mivel ez az elemzés a nemzeti jognak az uniós jog valamely rendelkezése alapján történő jogi minősítéséből indul ki.

E jogalapok elfogadhatónak nyilvánítását követően a Bíróság az érdemi kérdést illetően emlékeztet arra, hogy ahhoz, hogy valamely nemzeti adóintézkedést az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából „szelektívnek” minősíthessen, a Bizottságnak először is azonosítania kell a referencia-rendszert, vagyis az érintett tagállamban alkalmazandó „általános” adószabályozást, másodszor pedig bizonyítania kell, hogy a szóban forgó adóintézkedés eltér e referencia-rendszertől, mivel különbséget tesz az ez utóbbi rendszer által kitűzött célra tekintettel összehasonlítható ténybeli és jogi helyzetben lévő gazdasági szereplők között.

Ezzel kapcsolatban a Bíróság egyébiránt megjegyzi, hogy azokon a területeken kívül, amelyeken az uniós adójog harmonizáció tárgyát képezi, az érintett tagállam állapítja meg a közvetlen adóztatás területén fennálló saját hatásköreinek gyakorlása révén az adó azon alapvető jellemzőit, amelyek főszabály szerint meghatározzák a referencia-rendszert vagy az „általános” adószabályozást. Ugyanez érvényes többek között az adó alapjának – beleértve az általa előírt esetleges adómentességeket – és az adóztatandó tényállásnak a meghatározására. Ebből következik, hogy kizárólag az érintett tagállamban alkalmazandó nemzeti jogot kell figyelembe venni az említett referencia-rendszer

---

265 A Luxemburg által az Engie javára végrehajtott SA.44888. (2016/C.) (korábbi 2016/NN.) számú állami támogatásról szóló, 2018. június 20-i (EU) 2019/421 bizottsági határozat (HL 2019. L 78., 1. o.; a továbbiakban: vitatott határozat).

266 2021. május 12-i ***Luxemburg és társai kontra Bizottság*** ítélet (T-516/18 és T-525/18, EU:T:2021:251).

meghatározásához. E következtetés azonban nem érinti annak megállapításának lehetőségét, hogy maga a nemzeti jogból eredő referenciakeret összeegyeztethetetlen az állami támogatásokra vonatkozó uniós joggal, mivel a szóban forgó adórendszert nyilvánvalóan hátrányosan megkülönböztető paraméterek szerint alakították ki, amelyek az említett jog megkerülésére irányultak.

Ezen elvek fényében a Bíróság megállapítja, hogy a szóban forgó feltételes adómegállapítások szelektivitásának megállapítása érdekében a Bizottság négy érvelést vett alapul, amelyek közül a másodikat a Törvényszék a fellebbezés tárgyát képező ítéletben jóváhagyta. E második érvelés keretében a Bizottság előadta, hogy a ZORA kölcsönre számított akkréciónak megfelelő jövedelmeknek a holdingtársaságok szintjén a feltételes adómegállapítások alapján nyújtott adómentessége eltér a jövedelemadóról szóló luxemburgi törvény[267] (a továbbiakban: LIR) 164. és 166. cikkének „általános” alkalmazásától, amely cikkek a felosztott nyereség adóztatására, illetve a részesedésekből származó jövedelmek adómentességére vonatkoznak.

Mivel a Luxemburgi Nagyhercegség vitatta az LIR 164. és 166. cikkének a Bizottság által elfogadott értelmezését, a Bíróság megjegyzi, hogy amennyiben az „általános” adórendszernek az érintett tagállam által adott értelmezése összeegyeztethető a szóban forgó rendelkezések szövegével, a Bizottság csak akkor térhet el ettől az értelmezéstől, ha kontradiktórius vitában előadott, megbízható és egybehangzó információkra támaszkodva bizonyítani tudja, hogy e tagállam ítélkezési gyakorlatában vagy közigazgatási gyakorlatában más értelmezés érvényesül.

Márpedig a Törvényszék által alapul vett bizonyítékok nem tették lehetővé számára annak érvényes megállapítását, hogy a Bizottság a jogilag megkövetelt módon bizonyíthatta, hogy az LIR 164. és 166. cikkének értelmezését illetően a luxemburgi jogban a Luxemburgi Nagyhercegség által előadottaktól eltérő értelmezés érvényesült, mivel ez az értelmezés összeegyeztethető volt e rendelkezések szövegével. Így a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszék téves jogalkalmazáson és a tények elferdítésén alapuló elemzést követően erősítette meg a Bizottság által a feltételes adómegállapítások szelektivitásának bizonyítása érdekében előadott második érvelés megalapozottságát.

A Bíróság ezenkívül megvizsgálja a fellebbezőknek a szóban forgó feltételes adómegállapítások szelektivitásának bizonyítása érdekében a Bizottság által másodlagosan előterjesztett negyedik érvelésre vonatkozó érvelését, amely szerint a szelektív előny abból eredt, hogy a luxemburgi adóhatóságok nem alkalmazták az adókiigazításról szóló törvény[268] joggal való visszaélésre vonatkozó 6. cikkét. Ezzel kapcsolatban a fellebbezők vitatják a Törvényszék azon elemzését, amely szerint a Bizottság megállapíthatta a feltételes adómegállapítások szelektív jellegét az említett cikkre tekintettel, anélkül hogy figyelembe vette volna az e rendelkezésre vonatkozó nemzeti közigazgatási gyakorlatot azzal az indokkal, hogy e rendelkezés nem okozott értelmezési nehézséget.

E tekintetben a Bíróság emlékeztet arra, hogy valamely adóintézkedés „szelektívnek” minősítése nem csupán a releváns jogszabályok tartalmának ismeretét feltételezi, hanem megköveteli e szabályok hatályának többek között az érintett tagállam közigazgatási és bírósági gyakorlatán alapuló vizsgálatát is. Hangsúlyozza továbbá, hogy az adókiigazításról szóló törvénynek a joggal való visszaélésre vonatkozó 6. cikke jellegénél fogva rendkívül általános. Azokon a területeken, amelyek az uniós jogban nem képezik harmonizáció tárgyát, az ilyen rendelkezés és az annak végrehajtásakor figyelembe

---

267 Loi du 4 décembre 1967, concernant l’impôt sur le revenu (a jövedelemadóról szóló, 1967. december 4-i módosított törvény; Mémorial A 1967., 1228. o.).

268 1934. október 16-i Steueranpassungsgesetz (adókiigazításról szóló törvény; Mémorial A 1934., 9001. o.).

veendő részletszabályok előírása a közvetlen adóztatás területén a tagállamok saját hatáskörébe, és ebből következően adójogi autonómiájába tartozik.

E körülmények között a Bizottság csak akkor juthat arra a következtetésre, hogy az, hogy a luxemburgi adóhatóságok nem alkalmazták az adókiigazításról szóló törvény 6. cikkét az adóalany által a feltételes adómegállapítás iránti kérelemben kért adójogi bánásmód megtagadásához, szelektív előny nyújtását eredményezte, amennyiben ezen alkalmazás elmulasztása eltér az e rendelkezésre vonatkozó nemzeti ítélkezési gyakorlattól vagy közigazgatási gyakorlattól. Ellenkező esetben a Bizottság maga határozhatná meg, hogy mi minősül az ilyen rendelkezés helyes alkalmazásának, ami meghaladná a Szerződésekben az állami támogatások ellenőrzése terén ráruházott hatáskörét.

Ennélfogva a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszék akkor is tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a Bizottság nem volt köteles figyelembe venni a luxemburgi adóhatóságoknak az adókiigazításról szóló törvény 6. cikkére vonatkozó közigazgatási gyakorlatát, mivel e rendelkezés értelmezése semmilyen nehézséget nem okozott.

A fentiekre tekintettel a Bíróság a fellebbezés tárgyát képező ítéletet hatályon kívül helyezi. Mivel ezenkívül úgy véli, hogy a per állása megengedi a határozathozatalt, a Bíróság ezt követően maga vizsgálja meg a Luxemburgi Nagyhercegség és az Engie csoporthoz tartozó társaságok által a vitatott határozat megsemmisítése iránt benyújtott kereseteket.

Megsemmisítés iránti keresetük alátámasztása érdekében e felek lényegében azt a négy érvelést vitatják, amelyekre a Bizottság a szóban forgó feltételes adómegállapítások szelektivitásának megállapítása érdekében támaszkodott.

A Bizottság által előadott második érvelést illetően, amely szerint a ZORA kölcsönre számított akkréciónak megfelelő jövedelem tekintetében a holdingtársaságok szintjén a feltételes adómegállapításokban biztosított adómentesség eltért az LIR 164. és 166. cikkének „általános” alkalmazásától, a Bíróság hangsúlyozza egyrészt, hogy a fellebbezési jogalapok elemzéséből az következik, hogy a Törvényszék értékelése a tények elferdítésén alapul. Másrészt a Bíróság megerősíti, hogy a vitatott határozatban a Bizottság eltért az LIR 164. és 166. cikkének a Luxemburgi Nagyhercegség által adott értelmezésétől, anélkül hogy bizonyította volna, hogy az összeegyeztethetetlen az említett rendelkezések szövegével, vagy hogy más értelmezés érvényesült a luxemburgi ítélkezési gyakorlatban vagy közigazgatási gyakorlatban, ami téves jogalkalmazásnak minősül.

Annak megállapítását követően, hogy a fellebbezési jogalapok elemzéséből az következik, hogy a negyedik érvelés jogilag is téves, a Bíróság megvizsgálja az első és a harmadik érvelésre vonatkozó megsemmisítési jogalapokat, amelyekben a Bizottság a feltételes adómegállapítások szelektivitásának megállapítása érdekében a luxemburgi társaságiadó-rendszerre kiterjedő referenciakeretre támaszkodott.

E tekintetben a Bíróság többek között megjegyzi, hogy a referencia-rendszernek vagy „általános” adórendszernek magában kell foglalnia az olyan adómentességeket előíró rendelkezéseket, amelyeket a nemzeti adóhatóság az adott ügyben alkalmazandónak tekintett, amennyiben – mint a jelen ügyben – e rendelkezések önmagukban nem biztosítanak az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett szelektív előnyt. Ilyen esetben a tagállamoknak a közvetlen adóztatás területén fennálló saját hatáskörére és az adójogi autonómiájuk tiszteletben tartására tekintettel a Bizottság nem állapíthat meg eltérést valamely referenciakerettől csupán azt megállapítva, hogy valamely intézkedés eltér az érintett tagállamban illetőséggel rendelkező valamennyi társaságot terhelő általános adóztatásra vonatkozó célkitűzéstől, anélkül hogy figyelembe venné a nemzeti jognak az e célkitűzés végrehajtásának módjait megállapító rendelkezéseit. Márpedig a jelen ügyben a Bizottság nem foglalta bele az LIR 166. cikkét a luxemburgi társaságiadó-rendszerre kiterjedő referencia-rendszerbe, holott e rendelkezés képezi a szóban forgó feltételes adómegállapítások jogalapját. Így a Bíróság megállapítja, hogy ez a hiba szükségszerűen érvénytelenné tette a Bizottság

által a luxemburgi társaságiadó-rendszerre kiterjedő referenciakeret alapján a szelektivitásra vonatkozóan elvégzett elemzés egészét.

A fentiek fényében a Bíróság helyt ad a vitatott határozat megsemmisítésére irányuló, a szelektív előny megállapítása során elkövetett mérlegelési hibákra és téves jogalkalmazásra alapított jogalapoknak, következésképpen pedig megsemmisíti e határozatot.

2023. december 14-i Bizottság kontra Amazon.com és társai ítélet (C-457/21 P, EU:C:2023:985)

„Fellebbezés – Állami támogatások – Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése – Valamely tagállam által kibocsátott feltételes adómegállapítás – A belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánított támogatás – Az »előny« fogalma – A referenciakeret meghatározása – A nemzeti jog szerinti »általános« adóztatás – A szokásos piaci ár elve – A nemzeti jog Törvényszék általi értelmezésének és alkalmazásának a Bíróság általi felülvizsgálata”

2006-tól kezdve az Amazon-csoport Európában két, a Luxemburgi Nagyhercegségben székhellyel rendelkező társaság, nevezetesen egyrészt az Amazon Europe Holding Technologies SCS (a továbbiakban: LuxSCS), másrészt pedig a LuxSCS kizárólagos tulajdonában álló leányvállalat, az Amazon EU Sàrl (a továbbiakban: LuxOpCo) révén folytatta kereskedelmi tevékenységeit.

Ebben az összefüggésben a LuxSCS az Amazon-csoport amerikai jogalanyaival kötött különböző megállapodások révén megszerezte a lényegében az említett csoport technológiájára, vevőadataira és védjegyeire vonatkozó egyes szellemi tulajdonjogok hasznosításához, valamint az említett immateriális eszközök allicencia keretében történő átruházásához való jogot. Ennek alapján a LuxSCS többek között licenciamegállapodást kötött a LuxOpCo-val, az Amazon-csoport európai kereskedelmi tevékenységeinek fő szolgáltatójával. E megállapodás értelmében a LuxOpCo vállalta, hogy az immateriális eszközök használatáért díjat fizet a LuxSCS-nek.

2014-ben az Amazon-csoport újabb átszervezés tárgyát képezte, és a LuxSCS és a LuxOpCo közötti szerződéses megállapodást a továbbiakban már nem alkalmazták.

A 2006. évi átszervezés előkészítése során a luxemburgi adóhatóságok az Amazon-csoport kérésére feltételes adómegállapítást („tax ruling”, a továbbiakban: feltételes adómegállapítás) adtak ki az Amazon csoportnak a LuxOpCo-val és a LuxSCS-sel szemben a luxemburgi társasági adó szempontjából alkalmazott bánásmód tárgyában. E feltételes adómegállapítás egyrészt megerősítette, hogy a LuxSCS-t a társasági formája miatt nem terheli luxemburgi társasági adó, másrészt jóváhagyta a LuxOpCo által a LuxSCS-nek a fent említett licenciamegállapodás alapján fizetendő éves díj összegének kiszámítási módját.

2017. október 4-i határozatában[269] (a továbbiakban: vitatott határozat) az Európai Bizottság úgy vélte, hogy e feltételes adómegállapítás, valamint annak a 2006-tól 2014-ig tartó éves végrehajtása az Amazon-csoport számára nyújtott, az EUMSZ 107. cikk értelmében vett, a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatásnak minősül. E tekintetben a Bizottság többek között úgy ítélte meg, hogy a LuxOpCo által a LuxSCS részére fizetendő éves díj összegének a feltételes adómegállapításban jóváhagyott számítási módszere nem teszi lehetővé a szokásos piaci ár elvének megfelelő eredmény

269 A Luxemburg által az Amazon javára végrehajtott SA.38944. (2014/C., korábbi 2014/NN.) számú állami támogatásról szóló, 2017. október 4-i (EU) 2018/859 bizottsági határozat (HL 2018. L 153., 1. o.).

elérését. A Bizottság szerint az e módszer alapján kiszámított éves díj túl magas volt, ami mesterségesen csökkentette a LuxOpCo adóalapját.

A Luxemburgi Nagyhercegség és az Amazon-csoport által a vitatott határozattal szemben benyújtott két megsemmisítés iránti kereset tárgyában eljáró Törvényszék 2021. május 12-i ítéletével[270] e határozatot megsemmisítette lényegében azzal az indokkal, hogy a Bizottságnak nem sikerült bizonyítania az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett előny fennállását.

A Bíróság a Bizottság által benyújtott fellebbezést elutasítja, és az indokolást megváltoztatva és a Fiat Chrysler Finance Europe kontra Bizottság ítéletében[271] foglaltak mentén úgy ítéli meg, hogy a Bizottság azáltal, hogy a vitatott határozatban a szokásos piaci ár elvét alkalmazta, holott ezen elv a feltételes adómegállapítás kibocsátásának időpontjában nem képezte a luxemburgi adójog részét, tévesen határozta meg azt a referenciakeretet, amelyre tekintettel e feltételes adómegállapítást értékelnie kellett, ami hibássá teszi a szelektív előny fennállására vonatkozó érvelésének egészét.

A Bíróság álláspontja

Elsősorban a Bíróság elfogadhatónak nyilvánítja a szokásos piaci ár elvének a Törvényszék által – azon következtetésének alátámasztása érdekében – elvégzett értelmezését és alkalmazását vitató fellebbezési jogalapokat, miszerint a Bizottságnak nem sikerült bizonyítania az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett előny fennállását.

A Bíróság rámutat arra, hogy mivel a Bizottság a szokásos piaci ár elvét belefoglalta a szelektív előny fennállásának vizsgálatához használt referenciakeretbe, az a kérdés, hogy a Törvényszék a fellebbezés tárgyát képező ítéletben megfelelően határozta-e meg a releváns referencia-rendszert, és ezen keresztül helyesen értelmezte és alkalmazta-e az azt alkotó rendelkezéseket, olyan jogkérdés, amely a fellebbezés szakaszában a Bíróság általi felülvizsgálat tárgyát képezheti.

Ebből következik, hogy elfogadhatók a Bizottság azon érvei, amelyek a szokásos piaci ár elvének a Törvényszék által annak megállapítása érdekében való értelmezésének és alkalmazásának megkérdőjelezésére irányulnak, hogy a vitatott határozatban figyelembe vett referencia-rendszer téves, és hogy ennélfogva az Amazon-csoport javára nyújtott előny fennállása nem nyert bizonyítást.

Másodsorban az ügy érdemét illetően a Bíróság emlékeztet arra, hogy az uniós jog jelen állapotában a szokásos piaci ár elve az adójogi intézkedéseknek az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése keretében történő vizsgálatakor csak akkor alkalmazható, ha azt az érintett nemzeti jog elismeri, éspedig az ez utóbbi által meghatározott szabályok szerint. Ennélfogva a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének végrehajtása keretében általános jelleggel alkalmazhatja a szokásos piaci ár elvét, anélkül hogy pontosította volna, hogy ezen intézmény előzetesen köteles lett volna meggyőződni arról, hogy ezen elvet beépítették-e a luxemburgi adójogba, és hogy e jog az említett elvre mint olyanra kifejezetten hivatkozott-e.

Ezenfelül a Törvényszék akkor is tévesen alkalmazta a jogot, amikor arra hivatkozott, hogy a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) irányelvei a szokásos piaci ár elve tiszteletben tartásának értékelése során „vitathatatlan gyakorlati jelentőséggel” bírnak, noha ezen irányelvek az OECD-tagországokra nézve nem kötelezőek, mivel a Törvényszék anélkül állapította meg

---

270 2021. május 12-i ***Luxemburg és Amazon kontra Bizottság*** ítélet (T-816/17 és T-318/18, EU:T:2021:252).

271 2022. november 8-i ***Fiat Chrysler Finance Europe kontra Bizottság*** ítélet (C-885/19 P és C-898/19 P, EU:C:2022:859; a továbbiakban: Fiat ítélet).

az említett irányelvek alkalmazhatóságát, hogy megvizsgálta volna, hogy a Bizottság megbizonyosodott-e arról, hogy a luxemburgi adójog ezen elvre kifejezetten hivatkozott-e.

Így a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszék által az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett szelektív előny fennállására vonatkozó feltételt illetően elvégzett elemzés jogilag téves, mivel az a releváns referencia-rendszer téves meghatározásán alapul.

Harmadsorban a Bíróság mindazonáltal úgy határoz, hogy a fellebbezést az indokolást megváltoztatva teljes egészében elutasítja.

E tekintetben a Bíróság először is megállapítja, hogy az Amazon-csoport javára nyújtott előny fennállásának bizonyításakor a Bizottság úgy alkalmazta a szokásos piaci ár elvét, mintha az uniós jog ezen elvet mint olyat elismerte volna, holott a Fiat ítéletből kitűnik, hogy az uniós jogban jelenleg nem létezik a szokásos piaci ár olyan önálló elve, amely attól függetlenül alkalmazandó lenne, hogy azt beépítették-e a nemzeti jogba.

Másodszor, a Bizottság úgy ítélte meg, hogy az adóhatóság úgy értelmezte a jövedelemadóról szóló luxemburgi törvényt, hogy az a luxemburgi adójogban rögzíti a szokásos piaci ár elvét. Mindazonáltal, amint az a Fiat ítéletből következik, kizárólag ezen elvnek mint olyannak a nemzeti jogba való beépítése – amely megköveteli legalábbis azt, hogy a nemzeti jog kifejezetten hivatkozzon az említett elvre – tenné lehetővé a Bizottság számára, hogy az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett szelektív előny fennállásának értékelése keretében alkalmazza ezen elvet. Márpedig, amint azt maga a Bizottság is elismerte a vitatott határozatban, e követelmény a szóban forgó feltételes adómegállapítás kibocsátásakor nem teljesült, így ezen intézmény az említett határozatban ezen elvet nem alkalmazhatta volna visszaható hatállyal.

Harmadszor, a Bíróság rámutat arra, hogy a Bizottság azáltal, hogy a vitatott határozatban anélkül alkalmazta az OECD transzferárazási irányelveit, hogy bizonyította volna, hogy azokat részben vagy egészben kifejezetten átvette a luxemburgi jog, megsértette a Fiat ítéletben felidézett, arra vonatkozó tilalmat, hogy az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett szelektív adóelőny fennállásának vizsgálata során és az általában a vállalkozásra nehezedő adóteher megállapítása céljából figyelembe vegyenek a szóban forgó nemzeti adórendszeren kívüli paramétereket és szabályokat, mint például ezen irányelveket, kivéve ha azokra az említett nemzeti adórendszer kifejezetten hivatkozik.

A fentiekre tekintettel a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszék helyesen állapította meg, hogy a Bizottság nem bizonyította az Amazon-csoport javára nyújtott, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett előny fennállását, következésképpen pedig helyesen semmisítette meg a vitatott határozatot. Így a Bíróság a Bizottság által benyújtott fellebbezést teljes egészében elutasítja.

IX. Adórendelkezések[272]

2023. február 28-i Fenix International ítélet (nagytanács) (C-695/20, EU:C:2023:127)

„Előzetes döntéshozatal – Az Európai Unió Tanácsának végrehajtási jogköre – Az EUMSZ 291. cikk (2) bekezdése – A hozzáadottérték-adó (héa) közös rendszere – 2006/112/EK irányelv – 28. cikk és 397. cikk – Saját nevében, de egy másik személy megbízásából eljáró adóalany – Elektronikus úton nyújtott szolgáltatás nyújtója – 282/2011/EU végrehajtási rendelet – 9a. cikk – Vélelem – Érvényesség”

A Fenix International Ltd (a továbbiakban: Fenix) az Egyesült Királyságban hozzáadottérték-adó (héa) céljából nyilvántartásba vett társaság az interneten egy Only Fans néven ismert közösségi hálózati platformot üzemeltet. A platform világszerte kínálja szolgáltatásait a „felhasználóknak”, akik „alkotókra” és „rajongókra” oszlanak. Az alkotók „profillal” rendelkeznek, amelyre tartalmakat, így fényképeket, videókat és üzeneteket töltenek fel, illetve posztolnak, amelyhez a rajongók úgy férhetnek hozzá, ha egyedi fizetést teljesítenek vagy havi előfizetési díjat fizetnek. A Fenix határozza meg mind az előfizetésként, mind pedig a „borravalóként” fizetendő minimális összeget, valamint a platform használatának általános feltételeit. Ezenfelül a Fenix biztosítja a pénzügyi tranzakciók lebonyolítására szolgáló eszközt. A Fenix felel a rajongók által befizetett pénzösszegek harmadik személy pénzforgalmi szolgáltató révén történő beszedéséért és elosztásáért. A Fenix a minden alkotónak fizetett összegből 20%-ot levon, és az így levont összeg után 20%-os héát számít fel, amely szerepel az általa kibocsátott számlákon. Az adott rajongó bankszámláján valamennyi kifizetés a Fenix részére teljesített fizetésként jelenik meg.

Mivel úgy vélte, hogy Fenixet úgy kell tekinteni, mint aki saját nevében jár el,[273] a brit adóhatóság a 2017. júliustól 2020. januárig terjedő időszakra, valamint 2020 áprilisára vonatkozóan kibocsátott, a fizetendő héára vonatkozó adómegállapítások útján felszólította a Fenixet a rajongóktól kapott teljes összeg utáni héa megfizetésére, nem csak ezen összeg 20%-a után, amelyet díjazásként vont le.

A Fenix keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság[274] előtt, vitatva az adómegállapító határozatok jogalapjának érvényességét,[275] valamint azok összegét. Keresetének alátámasztására a Fenix arra hivatkozott, hogy a megtámadott rendelkezés elfogadásával az Európai Unió Tanácsa túllépte a

---

272 A 2023. július 24-i ***Lin*** ítéletet (nagytanács) (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606) e részben szintén meg kell említeni. Ez az ítélet az I.2. „A bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elvei” című részben kerül bemutatásra.

273 A 2013. október 7-i 1042/2013/EU tanácsi végrehajtási rendelettel (HL 2013. L 284., 1. o.) módosított, a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelv végrehajtási intézkedéseinek megállapításáról szóló, 2011. március 15-i 282/2011/EU tanácsi végrehajtási rendelet (HL 2011. L 77., 1. o.) 9a. cikke (1) bekezdésének első albekezdése értelmében az elektronikus úton, távközlési hálózaton, felületen vagy portálon – például alkalmazásokat összegyűjtő piactéren – keresztül nyújtott szolgáltatás nyújtásában részt vevő adóalany „úgy tekintendő, mint aki saját nevében, de e szolgáltatások nyújtójának megbízásából jár el, kivéve, ha ez az adóalany szolgáltatásnyújtóként kifejezetten a szolgáltatót jelöli meg és ez a felek közötti szerződéses megállapodásból is kitűnik”. E rendelkezés második albekezdése két olyan feltételt ír elő, amelynek teljesülnie kell „[a]hhoz, hogy az elektronikus úton nyújtott szolgáltatások nyújtóját az adóalany kifejezetten az e szolgáltatások nyújtójaként jelölhesse meg”. Végül e rendelkezés harmadik albekezdése szerint „az az adóalany, aki az elektronikus úton nyújtott szolgáltatások tekintetében jóváhagyja a díjnak az igénybe vevő terhére történő felszámítását, vagy jóváhagyja a szolgáltatások nyújtását, vagy megállapítja az általános szolgáltatási feltételeket, nem jelölhet meg kifejezetten más személyt az említett szolgáltatások nyújtójaként”.

274 A First-tier Tribunal (Tax Chamber) (elsőfokú bíróság [adóügyi tanács], Egyesült Királyság).

275 Vagyis a 282/2011/EU végrehajtási rendelet 9a. cikkének (1) bekezdése (a továbbiakban: megtámadott rendelkezés).

héairányelvben rá ruházott végrehajtási hatáskörök korlátait.[276] E rendelkezés ugyanis túllép az irányelv[277] 28. cikkén, amely cikket végrehajtó intézkedésnek kell minősülnie, amikor előírja, hogy azt a megbízottat, aki elektronikus úton történő szolgáltatásnyújtásban működik közre, úgy kell tekinteni, mintha igénybe vette és nyújtotta volna az említett szolgáltatásokat, még akkor is, ha ismert a szolgáltató személye. Alapvetően módosítja a meghatalmazott héaügyi felelősségét azáltal, hogy az adóterhet áthelyezi az interneten működtetett platformokra, amennyiben a gyakorlatban lehetetlen megdönteni a felállított vélelmet.

A kérdést előterjesztő bíróság által a megtámadott rendelkezés érvényességével kapcsolatban abból fakadóan feltett kérdésre válaszolva,[278] hogy a Tanács állítólag túllépte az EUM-Szerződés és a héairányelv alapján őt megillető végrehajtási hatásköröket, a nagytanácsban eljáró Bíróság ítéletében megállapítja, hogy e rendelkezés vizsgálata nem tárt fel egyetlen olyan tényezőt sem, amely érinthetné e rendelkezés érvényességét.

A Bíróság álláspontja

Elöljáróban a Bíróság először is megállapítja, hogy még ha a kötelező erejű uniós jogi aktusok végrehajtása a tagállamok feladata is,[279] különleges és kellően indokolt esetekben és az EU-Szerződésben kifejezetten előírt esetekben az EUMSZ 291. cikk (2) bekezdése értelmében a Tanácsra ruházhatók végrehajtási hatáskörök. Ami a héairányelvet illeti, a Tanács a Bizottság javaslata alapján egyhangúlag elfogadhatja az irányelv alkalmazásához szükséges intézkedéseket. A Tanács e felhatalmazását egyrészt annak szükségessége magyarázza és igazolja, hogy az ezen irányelv végrehajtási intézkedései egységesek legyenek, másrészt azzal a szándékkal, hogy fenntartsák a Tanács számára az ilyen végrehajtási intézkedések elfogadására vonatkozó hatáskört azon – néha nem elhanyagolható – hatás miatt, amelyet ezen intézkedések gyakorolhatnak a tagállamok költségvetésére. A Tanács által az említett felhatalmazás alapján elfogadott intézkedések között szerepel a megtámadott rendelkezés, amely az említett irányelv 28. cikke egységes alkalmazásának biztosítására irányul.

Másodszor, az EUMSZ 291. cikk (2) bekezdésében említett végrehajtási hatáskörök korlátait illetően a Bíróság emlékeztet arra, hogy az alapvető szabályozás lényeges elemeit rögzítő rendelkezések nem állapíthatóak meg végrehajtási vagy felhatalmazáson alapuló jogi aktusokban, hanem azokat az irányadó jogalkotási eljárás, vagyis a héairányelvet illetően az EUMSZ 113. cikk[280] szerinti különleges eljárás tiszteletben tartásával kell elfogadni.

---

276 A közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.; a továbbiakban: héairányelv). Ennek 397. cikke előírja: „[a] Tanács, a Bizottság javaslata alapján egyhangúlag elfogadja az ezen irányelv végrehajtásához szükséges intézkedéseket”.

277 A héairányelv 28. cikke kimondja, hogy azt az adóalanyt, aki a szolgáltatások nyújtásakor saját nevében, de harmadik személyek megbízásából jár el, úgy kell tekinteni, mintha e szolgáltatásokat saját maga vette volna igénybe és nyújtotta volna.

278 A Bíróság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy előzetes döntést hozzon az Egyesült Királyság bíróságainak a Nagy Britannia és Észak Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből való kilépéséről szóló megállapodásban (HL 2020. L 29., 7. o.) meghatározott átmeneti időszak vége, azaz 2020. december 31. előtt előterjesztett kérelmei alapján.

279 Az EUMSZ 291. cikk (1) bekezdése.

280 Az EUMSZ 113. cikk előírja: „[a] Tanács az Európai Parlamenttel, valamint a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően, különleges jogalkotási eljárás keretében, egyhangúlag rendelkezéseket fogad el a forgalmi adók, a jövedéki adók és a közvetett adók egyéb formáira vonatkozó jogszabályok olyan mértékű harmonizálására, amennyire az ilyen harmonizáció a belső piac létrehozásához, működéséhez, és a verseny torzulásának elkerüléséhez szükséges.”

Ezenkívül a Bíróság pontosítja, hogy a Bizottság végrehajtási hatásköreinek az ítélkezési gyakorlatából eredő korlátaira vonatkozó megfontolások akkor is érvényesek, ha az EUMSZ 291. cikk (2) bekezdése alapján ilyen hatásköröket a Tanácsra ruháznak. Egyrészt ugyanis e rendelkezés sem a Bizottságra, sem a Tanácsra való hivatkozással nem tesz semmilyen különbséget a végrehajtási hatáskörök jellegét és hatályát illetően azon intézmény függvényében, amelyet e hatáskörökkel felruháztak. Másrészt az EUMSZ 290. és EUMSZ 291. cikk szerkezetéből az következik, hogy a végrehajtási hatáskörök Tanács általi gyakorlására nem vonatkozhatnak más feltételek, mint amelyek a Bizottságot a végrehajtási jogkörének gyakorlása során kötik.

Következésképpen a Tanácsra ruházott végrehajtási hatáskörök olyan intézkedések elfogadására vonatkozó hatáskört tartalmaznak, amelyek szükségesek vagy hasznosak azon jogalkotási aktus rendelkezéseinek egységes végrehajtásához, amelynek alapján azokat elfogadták, és amelyek az e jogi aktus által követett alapvető általános célkitűzések tiszteletben tartása mellett annak pontosítására szorítkoznak, e jogi aktus akár lényeges, akár nem lényeges elemeiben való módosítása vagy kiegészítése nélkül. Közelebbről meg kell állapítani, hogy valamely végrehajtási intézkedés akkor szorítkozik az érintett jogalkotási aktus rendelkezéseinek pontosítására, ha általános jelleggel vagy bizonyos egyedi esetekben célja e rendelkezések hatályának tisztázása vagy alkalmazása részletes szabályainak meghatározása, feltéve azonban, hogy ezáltal ez az intézkedés nem mond ellent az említett rendelkezések célkitűzéseinek, és semmilyen módon nem módosítja e jogi aktus normatív tartalmát vagy hatályát.

Ennélfogva annak meghatározása érdekében, hogy a Tanács a megtámadott rendelkezés elfogadásával tiszteletben tartotta-e a ráruházott végrehajtási hatáskörök korlátait, a Bíróság megvizsgálja, hogy e rendelkezés az általa végrehajtott héairányelv 28. cikke tartalmának pontosítására szorítkozik-e, ami magában foglalja annak vizsgálatát, hogy először is tiszteletben tartja-e ezen irányelv lényeges általános jellegű célkitűzéseit, szükséges vagy hasznos-e ezen 28. cikk egységes végrehajtásának elősegítéséhez, és ez utóbbit semmilyen módon nem módosítja vagy egészíti ki.

E tekintetben a Bíróság megállapítja először is, hogy a megtámadott rendelkezés tiszteletben tartja a héairányelv és annak 28. cikke lényeges általános jellegű célkitűzéseit. A megtámadott rendelkezés célja ugyanis a héa aktuális rendszerének, különösen a nem adóalany számára elektronikus úton nyújtott szolgáltatások tekintetében való,[281] valamint azon a héairányelv 28. cikkében meghatározott vélelem egységes alkalmazásának biztosítása, amely szerint az az adóalany minősül a szolgáltatások nyújtójának, aki valamely szolgáltatásnyújtás keretében közvetítőként a saját nevében, de más megbízásából jár el.

A Bíróság ezt követően arra a következtetésre jut, hogy a héairányelv egységes végrehajtása szempontjából hasznos, sőt szükséges a megtámadott rendelkezés a szolgáltatók jogbiztonságának garantálása és a tagállamonként eltérő végrehajtásból eredő kettős adóztatásnak vagy az ilyen végrehajtás miatt az adóztatás elmaradásának az elkerülése érdekében.

A Bíróság végül azt vizsgálja, hogy a megtámadott rendelkezés tiszteletben tartja-e a héairányelv 28. cikke tartalmának kiegészítésére vagy módosítására vonatkozó tilalmat. E tekintetben megállapítja, hogy a héairányelvből egyáltalán nem következik, hogy az uniós jogalkotó lemondott volna arról, hogy – adott esetben az ezen irányelv szerinti végrehajtási hatáskörök Tanácsra ruházásával – biztosítsa az említett 28. cikkben foglalt feltételek egységes alkalmazását, különösen azon feltételét, amely szerint ahhoz, hogy valamely szolgáltatás nyújtójának lehessen tekinteni, az e

---

281 Amely 2015. január 1-je óta az igénybevevő székhelye, lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamban adóköteles, függetlenül az e szolgáltatásokat nyújtó adóalany letelepedési helyétől.

szolgáltatásban közreműködő adóalanynak saját nevében, de harmadik személyek megbízásából kell eljárnia. Konkrétabban, a megtámadott rendelkezést nem lehet úgy tekinteni, mint amely kiegészíti vagy módosítja a héairányelv 28. cikkének tartalmát, és különösen az e cikkben felállított vélelmet, hanem e tartalom egyszerű pontosítását jelenti az elektronikus úton, távközlési hálózaton, felületen vagy portálon – például alkalmazásokat összegyűjtő piactéren – keresztül nyújtott szolgáltatások összefüggésében. E rendelkezés különösen teljes mértékben figyelembe veszi az ügyletek valós gazdasági és kereskedelmi tartalmát a közös héarendszer alkalmazásának alapvető kritériumaként. A Bíróság ebből azt a következtetést vonja le, hogy a Tanács azáltal, hogy elfogadta a megtámadott rendelkezést annak érdekében, hogy biztosítsa a héairányelv 28. cikkének egységes alkalmazását az Unióban, nem lépte túl a héairányelv által az EUMSZ 291. cikk (2) bekezdése alapján ráruházott végrehajtási hatásköröket.

X. A jogszabályok közelítése

1. Szellemi és ipari tulajdon

2023. február 16-i Monz Handelsgesellschaft International ítélet (C-472/21, EU:C:2023:105)

„Előzetes döntéshozatal – Szellemi tulajdon – Formatervezési minta – 98/71/EK irányelv – A 3. cikk (3) és (4) bekezdése – Az oltalom megszerzésének feltételei az összetett termék részét képező alkotóelem vonatkozásában – A »láthatóság« és a »rendeltetésszerű használat« fogalma – Egy összetett termék alkotóelemének láthatósága e terméknek a végső felhasználó általi rendeltetésszerű használata során”

A német jog hatálya alá tartozó Monz nevű társaság a jogosultja a Deutsches Patent- und Markenamtnál (német szabadalmi és védjegyhivatal, Németország; a továbbiakban: DPMA) 2011 óta oltalom alatt álló, kerékpárok és motorkerékpárok nyergének alsó részét ábrázoló formatervezési mintának.

A német jog hatálya alá tartozó Büchel nevű társaság 2016. július 27-én az említett formatervezési minta oltalmának megsemmisítését kérte a DPMA-tól, arra való hivatkozással, hogy az nem felelt meg a formatervezési minták oltalmának megszerzéséhez előírt feltételeknek.[282] Szerinte ugyanis ez a nyergekre alkalmazott formatervezési minta, amely egy olyan összetett termék alkotóeleme, mint a kerékpár vagy a motorkerékpár, e termék rendeltetésszerű használata esetén nem látható.

A DPMA elutasította a megsemmisítési kérelmet, mivel úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó formatervezési minta tekintetében nem áll fenn semmiféle, formatervezési mintaoltalmat kizáró ok. A DPMA úgy ítélte meg, hogy az az alkotóelem, amelyre ezt a formatervezési mintát alkalmazzák, látható marad az összetett termék rendeltetésszerű használata esetén, amely használat a nyeregnek – nem a karbantartás, szervizelés vagy javítás céljából történő – szétszerelését és újbóli összeszerelését is magában foglalja.

A hozzá e határozat ellen benyújtott kereset eredményeként a Bundespatentgericht (szövetségi szabadalmi bíróság, Németország) megsemmisítette a szóban forgó formatervezési minta oltalmát azzal az indokkal, hogy az nem felelt meg az újdonság és az egyéni jelleg követelményeinek. Szerinte egy olyan alkotóelem, amely csak az összetett termékről való leválasztását követően látható, nem felel meg a láthatóság követelményének, és így nem részesülhet formatervezési mintaoltalomban. E bíróság ezenkívül úgy vélte, hogy kizárólag a kerékpározás, valamint a kerékpárra való fel- és leszállás tekinthető rendeltetésszerű használatnak, márpedig az ezekből álló használat során a nyereg alsó része nem látható.

Ebben az összefüggésben a Monz által benyújtott fellebbezést elbíráló Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy egyrészt az összetett termék alkotóelemét képező termékre alkalmazott vagy abba beépített formatervezési minták láthatóságának követelményét az összetett termék bizonyos használati feltételeinek, vagy épp ellenkezőleg, kizárólag az összetett termékbe meghatározott módon beépített alkotóelemre

---

282 A formatervezési minták oltalmáról szóló, 1998. október 13-i 98/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (HL 1998. L 289., 28. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 21. kötet, 120. o.) átültető 2014. február 24-i Gesetz über den rechtlichen Schutz von Design-nak (a formatervezési minták oltalmáról szóló törvény; BGBl. 2014. I., 122. o.) 4. §-a értelmében.

alkalmazott formatervezési minta objektív felismerhetősége függvényében kell értékelni. Másrészt, lényegében arra keresi a választ, hogy melyek az összetett termék végső felhasználója általi rendeltetéssszerű használatot jellemző, releváns szempontok.

Előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletében a Bíróság egyrészt pontosítja az ahhoz szükséges láthatóság követelményét, hogy az összetett termék alkotóelemét képező termékre alkalmazott vagy abba beépülő formatervezési minta oltalomban részesülhessen, másrészt pedig az e termék 98/71 irányelv 3. cikkének (3) és (4) bekezdése értelmében vett „rendeltetésszerű használatának" fogalmát jellemző szempontokat.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság elsőként az alkotóelem összetett termékbe való beépítését követő láthatóságának a kérdésére összpontosít. Először is emlékeztet arra, hogy a 98/71 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése különös szabályt állapít meg az összetett termék alkotóelemét képező termékre alkalmazott vagy ilyen termékbe beépített formatervezési mintákra vonatkozóan. E tekintetben hangsúlyozza, hogy a termék egészének vagy részének megjelenése képezi a formatervezésiminta-oltalom tárgyát.

Azon követelményeket illetően, amelyeknek teljesülniük kell ahhoz, hogy egy összetett termék alkotóelemének külső megjelenése formatervezési mintaként oltalomban részesíthető legyen, a Bíróság visszautal korábbi ítélkezési gyakorlatára, amely szerint ezen alkotóelemnek láthatónak és körülhatárolhatónak kell lennie olyan jellegzetességek révén, amelyek a termék sajátos megjelenését alkotják, ennek előfeltétele pedig az, hogy ezen alkotóelem megjelenése ne olvadjon bele teljesen a termék egészébe. A Bíróság hangsúlyozza, hogy ez az ítélkezési gyakorlat, amely a formatervezési mintáknak a 6/2002 rendelet[283] szerinti oltalmának kontextusába illeszkedik, a 98/71 irányelv formatervezésiminta-oltalmi rendszerére is alkalmazandó.

Ugyanakkor ahhoz, hogy egy összetett termékbe beépített alkotóelem formatervezésiminta-oltalomban részesülhessen, annak e termék rendeltetésszerű használata során láthatónak kell maradnia. Így egy összetett termékbe beépített alkotóelem láthatóságának absztrakt értékelése, amely nem áll kapcsolatban e termék használatának semmilyen konkrét esetével, nem elegendő ahhoz, hogy egy ilyen alkotóelem formatervezésiminta-oltalomban részesülhessen. A 98/71 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése ugyanakkor nem követeli meg azt, hogy egy összetett termékbe beépített alkotóelem az összetett termék használatának minden egyes pillanatában teljes egészében látható maradjon.

Ennélfogva valamely összetett termékbe beépített alkotóelem láthatóságát nem lehet kizárólag e termék végső felhasználójának szemszögéből értékelni, hanem annak a külső megfigyelő számára való láthatóságát is figyelembe kell venni.

Másodikként a Bíróság megvizsgálja a 98/71 irányelv 3. cikkének (4) bekezdése értelmében az ilyen termék végső felhasználó általi „rendeltetésszerű használatának" fogalmát. Ami egyrészt azt a kérdést illeti, hogy egy összetett termék rendeltetésszerű használata vajon az alkotóelem gyártója, az összetett termék gyártója által megkívánt felhasználásnak felel-e meg, vagy pedig e termék végső felhasználó általi szokásos használatának, a Bíróság megállapítja, hogy e rendelkezés az összetett termék végső felhasználó általi rendeltetésszerű használatára vonatkozik.

---

283 A közösségi formatervezési mintáról szóló, 2001. december 12-i 6/2002/EK tanácsi rendelet (HL 2002. L 3., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 27. kötet, 142. o.).

A Bíróság e tekintetben pontosítja, hogy az összetett terméknek a végső felhasználó általi rendes vagy szokásos használata főszabály szerint megfelel az összetett termék rendeltetésének megfelelő, a gyártó vagy tervező által megkívánt használatnak. Mindenesetre az uniós jogalkotó az összetett termék végső felhasználó általi szokásos használatára kívánt utalni annak érdekében, hogy kizárja e terméknek a kereskedelmi forgalom más szakaszaiban való használatát, és ezzel kivédje a láthatóság feltételének megkerülését. Ennélfogva valamely összetett termék rendeltetésszerű használatának értékelése nem alapulhat kizárólag az alkotóelem vagy az összetett termék gyártójának szándékán.

Másrészt ami azt a kérdést illeti, hogy egy összetett termék milyen használata minősül a végső felhasználó általi „rendeltetésszerű használatnak" a 98/71 irányelv 3. cikkének (4) bekezdése értelmében, a Bíróság megállapítja, hogy az a tény, hogy e rendelkezés nem pontosítja, hogy az ilyen termék milyen típusú használatára vonatkozik ez a fogalom, és általános jelleggel utal az ilyen termék végső felhasználó általi használatára, e fogalom tág értelmezése mellett szól. E tekintetben, figyelembe véve azt a tényt, hogy a gyakorlatban a terméknek az elsődleges rendeltetése szerinti használata gyakran különböző cselekményeket igényel, amelyek a termék elsődleges rendeltetési céljának betöltését megelőzően vagy azt követően is elvégezhetők, a Bíróság arra a következtetésre jut, hogy valamely összetett termék rendeltetésszerű használata e cselekmények mindegyikét lefedi, kivéve azokat, amelyek kifejezetten ki vannak zárva, azaz a fenntartással, a karbantartással és a javítással kapcsolatos cselekményeket.

Következésképpen a „rendeltetésszerű használat" fogalmának magában kell foglalnia a termék szokásos használatával kapcsolatos cselekményeket, valamint az ilyen használat során észszerűen elvégezhető és a végső felhasználó szempontjából szokásos más cselekményeket, beleértve azokat is, amelyek a termék elsődleges rendeltetési céljának betöltését megelőzően vagy azt követően is elvégezhetők, mint például a termék tárolása és szállítása.

E megfontolásokra tekintettel a Bíróság kimondja, hogy a láthatóság ahhoz szükséges követelményét, hogy egy összetett termék alkotóelemét képező termékre alkalmazott vagy abba beépített formatervezési minta oltalomban részesülhessen, ezen összetett termék rendeltetésszerű használatának esetére figyelemmel kell értékelni, oly módon, hogy az ilyen használat során az érintett alkotóelemnek az említett termékbe való beépítést követően is láthatónak kell maradnia. E célból az összetett termék alkotóelemének a végső felhasználó általi rendeltetésszerű használata során való láthatóságát e felhasználó, valamint a külső megfigyelő szempontjából kell értékelni. E rendeltetésszerű használatnak magában kell foglalnia az összetett termék elsődleges használata során végzett cselekményeket, valamint azokat a cselekményeket is, amelyeket a végső felhasználónak az ilyen használat keretében szokásosan kell elvégeznie, kivéve a fenntartást, a karbantartást és a javítást.

2. Gépjármű-biztosítás

2023. október 12-i KBC Verzekeringen ítélet (C-286/22, EU:C:2023:767)

„Előzetes döntéshozatal – Gépjármű-felelősségbiztosítás – 2009/103/EK irányelv – Az 1. cikk 1. pontja – A »gépjármű« fogalma – Közlekedési balesetek károsultjaivá vált bizonyos úthasználók automatikus kártérítését előíró nemzeti szabályozás – Nem az e szabályozás értelmében vett »gépjárművet« vezető személy – A 2009/103 irányelv értelmében vett »gépjármű« fogalmával egyenértékű fogalom – A lábhajtáshoz segítséget nyújtó, olyan elektromos motorral ellátott kerékpár, amely kizárólag izomerő használatát követően aktiválható gyorsítási funkcióval rendelkezik"

2017. október 14-én BV-t (a továbbiakban: károsult), aki egy elektromos rásegítővel működő kerékpárral a közúton közlekedett, elütötte egy, a KBC Verzekeringen NV (a továbbiakban: KBC) által biztosított gépkocsi. A károsult elhunyt. Mivel e baleset „úti balesetnek" minősült, a P&V

Verzekeringen CVBA (a továbbiakban: P&V), a károsult munkáltatójának munkahelyibaleset-biztosítója kártérítést fizetett, és a károsult, valamint a károsult jogutódjainak jogutódjává vált.

A P&V keresetet indított a KBC ellen költségeinek a nemzeti szabályozás alapján történő megtérítése iránt. A jelen ügyben e szabályozás többek között azt írja elő, hogy a közlekedési balesetben érintett gépjárművek vezetőinek polgári jogi felelősségbiztosítói minden esetben kötelesek megtéríteni az e baleset károsultjai által elszenvedett károkat, amennyiben ők „veszélyeztetett úthasználónak" minősülnek, és ez a minősítés attól függ, hogy a baleset károsultja valamely „gépjármű" vezetője volt-e ezen baleset időpontjában, vagy sem. A KBC viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben azt kérte, hogy a P&V térítse vissza a jogalap nélkül megfizetett pénzösszeget. Védekezésül a P&V arra hivatkozott, hogy a károsult nem tekinthető gépjárművezetőnek.

A KBC által benyújtott felülvizsgálati kérelem tárgyában eljáró Hof van Cassatie (semmítőszék, Belgium) a 2009/103 irányelv[284] 1. cikkének 1) pontja értelmében vett „gépjármű" fogalmának értelmezésére irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett a Bíróság elé.

Ítéletében a Bíróság úgy határoz, hogy nem tartozik e fogalomba az olyan elektromos motorral felszerelt kerékpár, amely kizárólag a lábhajtáshoz nyújt segítséget, és amely olyan funkcióval rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy 20 km/h sebességig lábhajtás nélkül gyorsuljon, e funkció azonban csak izomerő használatát követően aktiválható.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is megállapítja, hogy a 2009/103 irányelv 1. cikke 1) pontjának szövegéből az következik, hogy a „gépjármű" e rendelkezés értelmében vett fogalmába olyan járművek tartoznak, amelyek szárazföldi közlekedésre szolgálnak, és mechanikus erővel működtethetők, a sínen közlekedő gépjárművek kivételével. Mindazonáltal e megfogalmazás önmagában nem teszi lehetővé annak meghatározását, hogy az ilyen mechanikus erőnek kizárólagos szerepet kell-e játszania az érintett jármű működtetésében.

Ezt követően a Bíróság egyfelől arra emlékeztet, hogy a 2009/13 irányelv (2) preambulumbekezdése szerint a „gépjármű-felelősségbiztosításra" vonatkozó kötelezettség a „gépjármű-biztosításra" utal, és e kifejezés hagyományosan az olyan gépek gépjármű-felelősségbiztosítására vonatkozik, mint a motorkerékpárok, gépkocsik és tehergépjárművek, amelyek a használaton kívül helyezés eseteit kivéve kizárólag mechanikus erővel mozgathatók.

Másfelől, a 2009/103 irányelv[285] 13. cikke előírja, hogy valamennyi tagállam megtesz minden megfelelő intézkedést annak érdekében, hogy érvénytelennek minősüljön a balesetet szenvedett harmadik fél kárigénye tekintetében a biztosítási kötvényben szereplő valamennyi olyan jogszabályi rendelkezés, illetve szerződéses kikötés, amely kizárja a biztosítás köréből azokat az eseteket, amikor a gépjárművet olyan személy használja vagy vezeti, aki nem rendelkezik az adott gépjármű vezetésére feljogosító vezetői engedéllyel. Márpedig a 2006/126 irányelvből[286] kitűnik, hogy kizárólag az olyan önjáró jármű vezetése kötött nemzeti vezetői engedélyhez, amelyet az úton saját motorja mozgat, a sínen közlekedő járművek kivételével.

---

284 A gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 263., 11. o.).

285 A 2009/103 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

286 A vezetői engedélyekről szóló, 2006. december 20-i 2006/126/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 403., 18. o.), 4. cikk, (1) bekezdés.

Végül, a 2009/103 irányelv által követett célokat illetően a Bíróság hangsúlyozza, hogy ez az irányelv arra irányul, hogy hasonló elbánást biztosítson a gépjárművek által okozott balesetek károsultjainak, függetlenül attól, hogy az Unión belül hol történt a baleset, illetve arra, hogy biztosítsa e károsultak védelmét.

Márpedig az olyan gépek, amelyeket nem kizárólag mechanikus erő hajt, tehát amelyek nem mozoghatnak a talajon izomerő használata nélkül, mint amilyen egy elektromos kerékpár is, amely hajtás nélkül 20 km/h sebességig gyorsulhat, nem tűnnek olyan jellegűnek, amelyek harmadik személyeknek súlyosságukat vagy mennyiségüket tekintve a szárazföldi forgalomban lévő, kizárólag mechanikus erő által hajtott motorkerékpárok, gépkocsik, teherautók vagy más járművek által okozott személyi sérülésekkel vagy anyagi károkkal összehasonlítható sérüléseket vagy károkat okozhatnának. Ez utóbbiak ugyanis olyan sebességet érhetnek el, amely jelentősen magasabb, mint az ilyen gépek által elérhető sebesség, és amelyeket jelenleg is túlnyomórészt közlekedési célokra használnak. A 2009/103 irányelv által követett, a gépjárművek által okozott közlekedési balesetek károsultjainak védelmére irányuló célkitűzés tehát nem követeli meg, hogy az ilyen gépek az ezen irányelv 1. cikkének 1) pontja értelmében vett „gépjármű” fogalmába tartozzanak.

3. Gépjárművek

2023. március 21-i Mercedes-Benz Group (A hatástalanító berendezéssel ellátott járművek gyártóinak felelőssége) ítélet (nagytanács) (C-100/21, EU:C:2023:229)

„Előzetes döntéshozatal – Jogszabályok közelítése – Gépjárművek típusjóváhagyása – 2007/46/EK irányelv – A 18. cikk (1) bekezdése – A 26. cikk (1) bekezdése – 46. cikk – 715/2007/EK rendelet – Az 5. cikk (2) bekezdése – Gépjárművek – Dízelmotor – Szennyezőanyag-kibocsátás – Kipufogógáz-visszavezető szelep (EGR-szelep) – A nitrogén-oxid-kibocsátás (NOx-kibocsátás) csökkentésének »hőmérsékleti tartomány« általi korlátozása – Hatástalanító berendezés – A tiltott hatástalanító berendezéssel ellátott jármű magánszemély vevője érdekeinek védelme – A jármű gyártójával szembeni, jogellenes károkozásért fennálló felelősségen alapuló kártérítési igény – A kártérítés kiszámításának módja – A tényleges érvényesülés elve – EUMSZ 267. cikk – Elfogadhatóság – Egyesbíró által a Bírósághoz való előterjesztés”

QB 2014-ben egy viszonteladótól vásárolt egy C 220 CDI típusú, Mercedes-Benz márkájú, Euro 5 dízelmotorral felszerelt, használt járművet. E járművet, amelyet a Mercedes-Benz Group AG (korábban Daimler AG) gépjárműgyártó hozott forgalomba, 2013-ban vették először nyilvántartásba. Ez a jármű olyan motorprogramozó szoftverrel lett ellátva, amely csökkentette a kipufogógáz-visszavezetés mértékét abban az esetben, ha a külső hőmérséklet egy bizonyos küszöbérték alatt van, aminek következtében nőtt a nitrogén-oxid (NOx) kibocsátása. Ez az visszavezetés csak akkor volt teljes mértékben hatékony, ha a külső hőmérséklet nem esett e küszöbérték alá.

QB keresetet indított a Landgericht Ravensburg (ravensburgi regionális bíróság, Németország), a kérdést előterjesztő bíróság előtt azon kár megtérítése iránt, amelyet a Mercedes-Benz Group a szóban forgó járműnek a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelet[287] értelmében vett tiltott hatástalanító berendezéssel való ellátásával okozott neki.

[287] A könnyű személygépjárművek és haszongépjárművek (Euro 5 és Euro 6) kibocsátás tekintetében történő típusjóváhagyásáról és a járműjavítási és karbantartási információk elérhetőségéről szóló, 2007. június 20-i 715/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2007. L 171., 1. o.), különösen e rendelet 5. cikkének (2) bekezdése.

Emlékeztetőül, e rendelet célja a környezet magas szintű védelmének biztosítása, konkrétabban pedig a dízelüzemű gépjárművek NOx-kibocsátásának jelentős csökkentése a levegőminőség javítása és a szennyezési határértékek betartása érdekében.[288] A „hatástalanító berendezés" fogalmát e rendelet úgy határozza meg, mint „bármely olyan tervezési elem, amely érzékeli a hőmérsékletet, a jármű sebességét, a motor fordulatszámát (a percenkénti fordulatszámot), a sebességfokozatot, a kipufogó- és szívócsővezetékben keletkező vákuumot vagy bármely más paramétert a kibocsátást szabályozó rendszer bármely részének működésbe hozása, működésének modulálása, késleltetése vagy kikapcsolása céljából, és amely bizonyos, a jármű szokásos körülmények közötti üzemeltetése és használata során észszerűen várható feltételek mellett csökkenti a kibocsátást szabályozó rendszer hatásfokát"[289]. Egyébiránt a gépjárművek és pótkocsijaik, valamint az ilyen járművek rendszereinek, alkatrészeinek és önálló műszaki egységeinek jóváhagyásáról szóló irányelv az alapügy tényállására alkalmazandó változatában[290] tartalmazta a hatálya alá tartozó valamennyi új járműnek, valamint az ilyen járművek rendszereinek, alkatrészeinek és önálló műszaki egységeinek jóváhagyásáról szóló közigazgatási rendelkezéseket és általános műszaki követelményeket az Unióban történő nyilvántartásba vételük, értékesítésük és forgalomba helyezésük megkönnyítése érdekében.[291]

A német jogban hatályos jogszabályok szerint a kártérítéshez való jognak az uniós jognak meg nem felelő gépjármű magánszemély vevője javára való fennállása valamely mások védelmét célzó törvény megsértését feltételezi.[292] A kérdést előterjesztő bíróság ezért úgy határozott, hogy azzal a kérdéssel fordul a Bírósághoz, hogy egyrészt a keretirányelvnek,[293] másrészt a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendeletnek[294] a jelen ügyben releváns rendelkezései a közérdeken kívül védik-e a gépjármű magánszemély vevőjének a jármű gyártójával szemben fennálló magánérdekeit is, amennyiben e jármű az e rendelet által tiltott hatástalanító berendezéssel lett ellátva. Továbbá a kérdést előterjesztő bíróság azt a kérdést tette fel, hogy a tiltott hatástalanító berendezéssel ellátott jármű vevőjének okozott kár megtérítése keretében az uniós joggal ellentétes-e az, ha az e jármű tényleges használatából származó előnyt beszámítják e jármű vételárának visszatérítésébe, illetve ha ez nem, akkor az, hogy e kedvezményt ugyanezen jármű teljes vételára alapján számítják ki.

A nagytanácsban eljáró Bíróság lényeges pontosításokkal szolgál a szennyező NOx-kibocsátást szabályozó rendszer hatásfokának csökkentésére irányuló tiltott hatástalanító berendezéssel ellátott járművek vevői kártérítéshez való jogának kérdésében.

A Bíróság álláspontja

Elöljáróban a Bíróság jelzi, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata egyrészt, hogy az ítélkezési gyakorlatára tekintettel adott esetben eldöntse, hogy az a szoftver, amellyel a QB által vásárolt

---

288 A gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelet (1) és (6) preambulumbekezdése.

289 A gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelet 3. cikkének 10. pontja.

290 A 2009. május 7-i 385/2009/EU bizottsági rendelettel (HL 2009. L 118., 1. o.) módosított, a gépjárművek és pótkocsijaik, valamint az ilyen járművek rendszereinek, alkatrészeinek és önálló műszaki egységeinek jóváhagyásáról szóló, 2007. szeptember 5-i 2007/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (keretirányelv) (HL 2007. L 263., 1. o.) (a továbbiakban: keretirányelv).

291 A keretirányelv 1. cikke.

292 A Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv) 823. §-ának (2) bekezdése.

293 Nevezetesen a keretirányelv 18. cikkének (1) bekezdése, 26. cikkének (1) bekezdése, és 46. cikke.

294 Nevezetesen a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja.

járművet ellátták, a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelet értelmében vett „hatástalanító berendezésnek” minősül-e.

Másrészt a Bíróság emlékeztet arra, hogy a kibocsátást szabályozó rendszerek hatásfokát csökkentő hatástalanító berendezések használatának tilalma alól három kivétel van, amelyek közül a jelen ügyben az egyetlen releváns kivétel arra az esetre vonatkozik, amikor „a berendezés használata a motor károsodás vagy baleset elleni védelme és a jármű biztonságos üzemeltetése szempontjából indokolt”[295]. Ahhoz, hogy e hatástalanító berendezés igazolható legyen, szigorúan annak az igénynek kell megfelelnie, hogy elkerüljék a motor olyan súlyos károsodásának közvetlen kockázatát, amely az említett berendezéssel ellátott jármű vezetése során konkrét veszélyt jelent. Továbbá az a tény, hogy egy hatástalanító berendezésnek a rendes forgalmi körülmények között a motor károsodástól vagy balesettől való védelme és a jármű biztonságos üzemeltetésének biztosítása érdekében az év nagy részében működnie kell, egyértelműen ellentétes e rendelet környezetvédelmi célkitűzésével, és nem igazolható. Itt szintén a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy elvégezze az e feltételek alkalmazásához szükséges ténybeli értékelést.

Elsődlegesen a Bíróság először is kimondta, hogy a keretirányelv és a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelet együttesen figyelembe veendő releváns rendelkezései a közérdeken kívül védik a gépjármű magánszemély vevőjének a jármű gyártójával szemben fennálló magánérdekeit is, ha e jármű az e rendelet rendelkezései értelmében vett tiltott hatástalanító berendezéssel lett ellátva.

A Bíróság ugyanis emlékeztet arra, hogy a kibocsátást szabályozó rendszerek hatékonyságát csökkentő hatástalanító berendezések használatának tilalma a környezet magas szintű védelmének biztosítására irányuló általános célt követ, és ezen általános cél követésébe illeszkedik a gyártók azon kötelezettsége, hogy a fogyasztókat és a felhasználókat azok vásárlási döntéseinek meghozatalakor objektív és pontos tájékoztatással lássák el a járművek fokozottabban vagy enyhébben szennyező voltáról. Továbbá a keretirányelv hatálya alá tartozó járműveket típusjóváhagyásnak kell alávetni, és e jóváhagyás csak akkor adható meg, ha a szóban forgó járműtípus megfelel a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelet rendelkezéseinek, különösen a kibocsátásokra vonatkozó rendelkezéseknek.

A Bíróság hozzáteszi, hogy márpedig a keretirányelv alapján a gyártókra vonatkozó EK típusjóváhagyási követelményeken túl a gyártóknak megfelelőségi nyilatkozatot is át kell adniuk a jármű magánszemély vevőjének. E keretirányelv alapján ez a dokumentum kötelező a jármű nyilvántartásba vételéhez, értékesítéséhez vagy forgalomba helyezéséhez. A keretirányelvben előírt szankcióknak egyébiránt biztosítaniuk kell, hogy a jármű vevője olyan megfelelőségi nyilatkozattal rendelkezzen, amely lehetővé teszi számára, hogy a járművet bármely tagállamban nyilvántartásba vetesse anélkül, hogy további műszaki dokumentációt kellene benyújtania. E vevő tehát észszerűen elvárhatja, hogy betartsák a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendeletet. A Bíróság ebből azt a következtetést vonja le, hogy a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelettel összefüggésben értelmezett keretirányelv közvetlen kapcsolatot hoz létre a gépjárműgyártó és a gépjármű egyéni vevője között, amelynek célja, hogy e vevő számára garantálja, hogy a gépjármű megfelel a vonatkozó uniós jogszabályoknak.

E tekintetben a Bíróság megállapítja, hogy nem kizárt, hogy a jármű közúti használatát lehetővé tévő EK típusjóváhagyással érintett járműtípust a jóváhagyó hatóság eredetileg anélkül hagyhatta jóvá, hogy a jelen ügy tárgyát képező szoftver jelenlétét felfedték volna számára. A keretirányelv szabályozza azt a helyzetet is, amikor valamely jármű valamely tervezési elemének jogellenessége –

---

295 A gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szereplő kivétel.

például a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendeletben foglalt követelményekre tekintettel – csak e típusjóváhagyást követően válik ismertté. Következésképpen egy gépjárműre felszerelt, az EK-típusjóváhagyást követően felfedezett hatástalanító berendezés jogellenessége megkérdőjelezheti a jóváhagyás érvényességét, és ezáltal azon megfelelőségi nyilatkozat érvényességét is, amely azt hivatott igazolni, hogy a jóváhagyott típussorozathoz tartozó e jármű a gyártásakor megfelelt valamennyi szabályozási aktusnak. Ez a jogellenesség többek között bizonytalanságot okozhat e jármű nyilvántartásba vételének, értékesítésének vagy üzembe helyezésének lehetőségét illetően, és hosszú távon hátrányosan érintheti a tiltott hatástalanító berendezéssel ellátott jármű vevőjét.

Másodszor, arra a kérdésre válaszolva, hogy az uniós jogot lényegében akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha a tiltott hatástalanító berendezéssel ellátott gépjármű vevőjének okozott kár megtérítése keretében az e gépjármű tényleges használatából származó előnyöket beszámítják e gépjármű vételárának visszatérítésébe, illetve ha ez nem, akkor az, ha ezen előnyöket ugyanezen gépjármű teljes vételára alapján számítják ki, a Bíróság kimondja, hogy az uniós jog e tárgyra vonatkozó rendelkezéseinek hiányában az érintett tagállam joga határozza meg az ilyen berendezéssel ellátott jármű vevőjének ténylegesen okozott kár megtérítésére vonatkozó szabályokat, azzal a megkötéssel, hogy e kártérítésnek megfelelőnek kell lennie a keletkezett kárhoz képest.

A Bíróság ugyanis egyrészt emlékeztet az általa elfogadott értelmezésre, amely szerint a keretirányelv védi a gépjármű magánszemély vevőjének az e gépjármű gyártójával szemben fennálló magánérdekeit is, ha a gépjármű tiltott hatástalanító berendezéssel lett ellátva, így e vevő jogosult arra, hogy a járművet ne lássák el ilyen berendezéssel. A Bíróság másrészt hangsúlyozza, hogy a keretirányelv és a gépjárművek típusjóváhagyásáról szóló rendelet előírja, hogy a tagállamok feladata az ezen irányelv rendelkezéseinek megszegése esetén alkalmazandó szankciók megállapítása, amelyeknek hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük. Következésképpen a tagállamok kötelesek előírni, hogy a tiltott hatástalanító berendezéssel ellátott gépjármű vevője kártérítésre jogosult e gépjármű gyártójától. Az egyes tagállamok feladata, hogy meghatározzák az e kártérítéshez való hozzájutás részletes szabályait. Mindazonáltal a Bíróság pontosítja, hogy nem felel meg a tényleges érvényesülés elvének az a nemzeti jogszabály, amely a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi, hogy a gépjármű vevője megfelelő kártérítést kapjon azért a kárért, amelyet számára a hatástalanító berendezés használatára vonatkozó tilalomnak e gépjármű gyártója általi megszegése okozott. E fenntartás mellett a Bíróság felidézi, hogy a nemzeti bíróságoknak ügyelniük kell arra, hogy az uniós jogrend által biztosított jogok védelme ne vezessen jogalap nélküli gazdagodáshoz. Így a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az adott gépjármű tényleges használatából származó előnyök beszámítása megfelelő kártérítést nyújt-e az érintett vevőnek, amennyiben megállapítást nyer, hogy a vevőt a gépjárművének tiltott hatástalanító berendezéssel történő ellátása miatt kár érte.

4. Géntechnológiával módosított szervezetek (GMO-k) kibocsátása

2023. február 7-i Confédération paysanne és társai (*In vitro* véletlenszerű mutagenezis) ítélet (nagytanács) (C-688/21, EU:C:2023:75)

„Előzetes döntéshozatal – Környezet – Géntechnológiával módosított szervezetek szándékos kibocsátása – 2001/18/EK irányelv – A 3. cikk (1) bekezdése – Az I. B. melléklet 1. pontja – Hatály – Mentesülés – A géntechnológiai módosítás hagyományosan használt technikái/módszerei, amelyek biztonságossága régóta bebizonyosodott – In vitro *véletlenszerű mutagenezis*"

2015-ben a Confédération paysanne, amely egy francia agrárszakszervezet, továbbá nyolc környezetvédelemmel és a géntechnológiával módosított szervezetek (GMO) által jelentett veszélyekkel kapcsolatos tájékoztatásnyújtással foglalkozó egyesület keresetet nyújtott be a Conseil d'État-hoz (államtanács, Franciaország), amelyben egyes mutagenezis technikák, illetve módszerek[296] kizárását kérte a GMO-k környezetbe történő szándékos kibocsátásáról szóló 2001/18 irányelvet[297] átültető francia szabályozás hatálya alól. Ezzel összefüggésben a Conseil d'État (államtanács) előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújtott be a Bírósághoz, amely a Confédération paysanne és társai ügyben 2018-ban kihirdetett ítélet (C-528/16)[298] alapjául szolgált.

A jelen ügy ezen ítélet folytatását jelenti, amelyben a Bíróság kimondta, hogy csak a mutagenezis olyan technikái, illetve módszerei útján előállított szervezetek vannak kizárva a 2001/18 irányelv hatálya alól, amelyeket már hagyományosan számos alkalmazásban használtak, és amelyek biztonságossága régóta bebizonyosodott. A Conseil d'État (államtanács) álláspontja szerint az említett ítéletből az következik, hogy a 2001/18 irányelv hatálya alá kell vonni azokat a szervezeteket, amelyeket olyan technikák/módszerek segítségével állítottak elő, amelyek ezen irányelv elfogadásának időpontja után jelentek meg, vagy amelyeket főként ezen irányelv elfogadása után fejlesztettek ki, különösen az „*in vitro* véletlenszerű mutagenezis" technikák segítségével.[299] A Conseil d'État ezért kötelezést rendelt el, és annak végrehajtása érdekében a francia kormány többek között rendelettervezetet dolgozott ki, amely a közegészségre vagy a környezetre nézve semmilyen bizonyított hátrányt nem okozó, hagyományosan használt GMO előállítási technikák listájának módosítására vonatkozik. E rendelettervezet szerint a véletlenszerű mutagenezist – az *in vitro* véletlenszerű mutagenezis kivételével – ilyen felhasználásnak kell tekinteni.

---

296 Technika, amelynek segítségével a spontán mutációknál sokkal gyorsabb (1000–10 000-szeres) ütemben lehet mesterségesen mutációkat előidézni kémiai vagy fizikai tényezők segítségével.

297 A géntechnológiával módosított szervezetek környezetbe történő szándékos kibocsátásáról és a 90/220/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2001. március 12-i 2001/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2001. L 106., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 77. o.).

298 2018. július 25-i ***Confédération paysanne és társai*** ítélet (C-528/16, EU:C:2018:583).

299 A véletlenszerű mutagenezis olyan folyamatot jelent, amelynek során a szervezetekben véletlenszerűen mutációkat hoznak létre, miután azokat mesterségesen, kémiai vagy fizikai tényezőkkel, a spontán mutációknál sokkal gyorsabb ütemben előidézték. Az *in vitro* véletlenszerű mutagenezis olyan technika, amely során az *in vitro* termesztett növényi sejteket kémiai vagy fizikai mutagéneknek vetik alá, ellentétben az *in vivo* véletlenszerű mutagenezissel, amelyet egész növényeken vagy növényi részeken végeznek.

Az említett rendelettervezetről való tájékoztatást[300] követően az Európai Bizottság részletes véleményt adott ki, amelyben kifejtette, hogy az uniós jog alapján és a tudományos fejlődésre tekintettel nem indokolt különbséget tenni az *in vivo* véletlenszerű mutagenezis és az *in vitro* véletlenszerű mutagenezis között. Mivel a francia hatóságok nem fogadták el a rendelettervezetet, a Confédération paysanne és a környezetvédelmi egyesületek csoportja ismételten a Conseil d'État-hoz (államtanács) fordult a kötelezés végrehajtása érdekében.

A legfelsőbb fokon eljáró közigazgatási bíróság álláspontja szerint szükség van a Confédération paysanne és társai ítélet hatályának tisztázására annak meghatározása érdekében, hogy az *in vitro* véletlenszerű mutagenezis jellemzői és felhasználása tekintetében indokolt volt-e azt feltételezni, hogy ez a technika/módszer a 2001/18 irányelv hatálya alá tartozik. Ezért előzetes döntéshozatal iránt kérdést terjesztett a Bíróság elé.

A nagytanácsban hozott ítéletében a Bíróság tisztázza azokat a feltételeket, amelyek mellett a 2001/18 irányelvben előírt mentesülés alól főszabály szerint ki vannak zárva az olyan mutagenezis technika/módszer alkalmazásával előállított szervezetek, amely az érintett szervezet genetikai anyagának mutagén anyag által történő módosításának ugyanazon módozatain alapul, mint az olyan mutagenezis technika/módszer, amelyet hagyományosan számos alkalmazásban használnak, és amelynek biztonságossága régóta bebizonyosodott, de amely e második mutagenezis technikától/módszertől egyéb jellemzőiben eltér.[301]

A Bíróság álláspontja

A Bíróság mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a 2001/18 irányelv szerinti mentesülés hatályának korlátozása ezen irányelv mutagenezis technikákra/módszerekre való alkalmazhatósága tekintetében, egyrészt a különböző alkalmazásokban való hagyományos használat, másrészt a hosszú időn keresztül bizonyított biztonságosság kettős kritériumára[302] való hivatkozással, szorosan kapcsolódik ezen irányelv céljához,[303] nevezetesen az emberi egészség és a környezet védelméhez, a megelőzés elvével összhangban. E kettős kritérium alkalmazása tehát lehetővé teszi annak biztosítását, hogy az adott mutagenezis technika/módszer régóta tartó és változatos felhasználása, valamint a biztonságosságáról rendelkezésre álló információk miatt az ezzel a technikával/módszerrel előállított szervezetek az Európai Unión belül a környezetbe bocsáthatók vagy forgalomba hozhatók, anélkül hogy az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt káros hatások elkerülése érdekében az ilyen szervezeteket kockázatértékelési eljárásoknak kellene alávetni.[304]

Ebben az összefüggésben a Bíróság megállapítja, hogy a 2001/18 irányelv hatálya alóli mentesülés kedvezményének általános kiterjesztése azokra a szervezetekre, amelyeket olyan mutagenezis

---

300 A műszaki szabályokkal és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályokkal kapcsolatos információszolgáltatási eljárás megállapításáról szóló, 2015. szeptember 9-i (EU) 2015/1535 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2015. L 241., 1. o.) alapján.

301 A 2001/18 irányelv I. B. mellékletének 1. pontjával összefüggésben értelmezett 3. cikkének (1) bekezdése szerinti mentesülés. E rendelkezés értelmében ezt az irányelvet nem kell alkalmazni azokra a szervezetekre, amelyeket az I. B. mellékletben felsorolt géntechnológiai módosítási technikák – köztük mutagenezis – útján állítottak elő.

302 E kettős kritériumot a Bíróság a Confédération paysanne és társai ítéletben (C-528/16) fogalmazta meg.

303 A 2001/18 irányelv 1. cikke szerint a 2001/18 irányelv célja, hogy az elővigyázatosság elvével összhangban védje az emberi egészséget és a környezetet egyrészt abban az esetben, ha GMO-k környezetbe történő szándékos kibocsátására kerül sor bármilyen más célból, mint az Unión belüli forgalomba hozatal, másrészt pedig abban az esetben, ha termékekként vagy termékekben megjelenő GMO-kat hoznak forgalomba az Unión belül.

304 Amelyeket a 2001/18 irányelv B. és C. része tartalmaz.

technika/módszer alkalmazásával állítanak elő, amely az érintett szervezet genetikai anyaga mutagén anyag által történő módosításának ugyanazon módozatain alapul, mint az olyan mutagenezis technika/módszer, amelyet hagyományosan különböző alkalmazásokhoz használnak, és amelynek biztonságossága régóta bebizonyosodott, amely azonban ezeket a módozatokat más, az említett második mutagenezis technikától/módszertől eltérő jellemzőkkel kombinálja, nem felelne meg az uniós jogalkotó szándékának.

Ugyanis a kockázatértékelési eljárás elvégzése nélküli környezetbe történő kibocsátás vagy forgalomba hozatal az ilyen mutagenezis technikával/módszerrel előállított szervezetek esetében, bizonyos esetekben az emberi egészségre és a környezetre káros, esetleg visszafordíthatatlan és több tagállamot érintő hatásokkal járhat, még akkor is, ha ezek a jellemzők nem állnak összefüggésben azzal, ahogyan a mutagén anyag az érintett szervezet genetikai anyagát módosítja.

Mindazonáltal annak megállapítása, hogy a különböző alkalmazásokban hagyományosan alkalmazott és bizonyítottan biztonságos mutagenezis technikával/módszerrel előállított szervezetek szükségszerűen a 2001/18 irányelv hatálya alá tartoznak, még akkor is, ha e technikát/módszert bármilyen módon megváltoztatták, minden hatékony érvényesülésétől megfoszthatná az ezen irányelv szerinti mentesülést. Az ilyen értelmezés ugyanis rendkívül megnehezítené a mutagenezis technikái/módszerei bármely formájának kiigazítását, jóllehet ez az értelmezés nem szükséges az irányelv által az elővigyázatosság elvével összhangban lévő, a környezet és az emberi egészség védelmére irányuló cél eléréséhez.

Ennélfogva a Bíróság úgy véli, hogy csak abban az esetben lehet az irányelv szerinti mentesülés alkalmazásának mellőzését igazoló körülménynek tekinteni azt, hogy valamely mutagenezis technika/módszer egy vagy több olyan jellemzővel rendelkezik, amely eltér a különböző alkalmazásokban hagyományosan használt mutagenezis technikától/módszertől, amelynek biztonságossága régóta bebizonyosodott, ha megállapítást nyer, hogy ezek a jellemzők olyan változásokat eredményezhetnek az érintett szervezet genetikai anyagában, amelyek jellegükben vagy bekövetkezésük ütemében eltérnek az említett második mutagenezis technika/módszer alkalmazásából eredő változásoktól.

Mindemellett a Bíróság elemzésének utolsó részében az alapeljárás középpontjában álló *in vivo* és *in vitro* mutagenezis technikái közötti különbséget vizsgálja. E tekintetben a 2001/18 irányelv szerinti *in vitro* tenyésztéssel összefüggő technikákra, illetve módszerekre vonatkozó rendszer elemzését követően rámutat arra, hogy az a megállapítás, hogy az *in vitro* tenyésztéssel együtt járó hatások miatt az eredetileg *in vivo* használt mutagenezis technika/módszer *in vitro* alkalmazásával létrehozott szervezet nem tartozik a 2001/18 irányelv szerinti mentesülés hatálya alá, figyelmen kívül hagyja, hogy az uniós jogalkotó ezen irányelv hatályának meghatározása szempontjából nem tekintette relevánsnak ezeket az együtt járó hatásokat. A Bíróság különösen arra mutat rá, hogy a 2001/18 irányelv előírja, hogy az *in vitro* tenyésztések felhasználásával történő genetikai módosítás számos technikáját ki kell zárni a GMO-kra vonatkozó, az említett irányelvben előírt ellenőrzési rendszerből.

5. Szervezett utazási formák

2023. június 8-i UFC – Que choisir és CLCV ítélet (C-407/21, EU:C:2023:449)

„Előzetes döntéshozatal – Utazási csomagok és kapcsolódó utazási szolgáltatások – (EU) 2015/2302 irányelv – A 12. cikk (2)–(4) bekezdése – Utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondása – Elháríthatatlan és rendkívüli körülmények – A Covid19-világjárvány – Az érintett utazó által utazási csomag címén teljesített kifizetések megtérítése – Pénzben vagy ezzel egyenértékű módon történő megtérítés, valamely váltó útján (»utalvány«) – A megtérítés ezen utazó számára legkésőbb 14 nappal az érintett szerződés felmondását követően történő biztosításának kötelezettsége – E kötelezettségtől való ideiglenes eltérés – A nemzeti jog alapján meghozott és az említett kötelezettséggel ellentétes nemzeti szabályozást megsemmisítő határozat időbeli hatályának korlátozása”

A Covid19-világjárvánnyal összefüggésben a francia kormány olyan szabályozást fogadott el, amelynek célja, hogy ideiglenesen mentesítse az utazási csomagok szervezőit az utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondása esetén az utazók által teljesített kifizetések megtérítésére vonatkozó kötelezettségük alól.[305] Két fogyasztói érdekvédelmi egyesület e szabályozás megsemmisítését kérte a Conseil d’État-tól (államtanács, Franciaország) arra hivatkozva, hogy megsértették az ilyen típusú szerződést kötő utazók azon jogát, hogy a szerződést „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” felmerülése okán felmondják, és az utazási csomag címén teljesített valamennyi kifizetést legkésőbb a felmondást követő 14 napon belül megtérítsék számukra, amint azt az utazási csomagokról szóló irányelv előírja.[306]

E bíróság kétségeit fejezi ki különösen az ezen irányelvben előírt „megtérítés” fogalmának értelmezését, valamint az utazási csomagok szervezőinek megtérítési kötelezettsége alóli ideiglenes mentesítéséről szóló nemzeti szabályozásnak az irányelvvel való összeegyeztethetőségét illetően.

Ítéletében a Bíróság pontosítja a „megtérítés” fogalmát az utazási csomagokról szóló irányelv összefüggésében. Ezenfelül a nemzeti szabályozásnak ezen irányelvvel [307] való összeegyeztethetetlenségéről, valamint az ugyanezen, az uniós joggal összeegyeztethetetlennek ítélt szabályozást megsemmisítő nemzeti határozat időbeli hatályának korlátozásáról határoz.

---

305 A bizonyos idegenforgalmi utazásokra és tartózkodásra vonatkozó szerződések elháríthatatlan és rendkívüli körülmények, illetve *vis maior* esetén történő megszűnésének pénzügyi feltételeiről szóló, 2020. március 25-i 2020–315. sz. rendelet 1. cikke értelmében az utazásszervezők a 2020. március 1. és szeptember 15. között közölt „elállások” tekintetében jogosultak voltak arra, hogy úgy teljesítsék a megtérítési kötelezettségüket, hogy az érintett utazónak legkésőbb az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződéstől való „elállásról” szóló értesítést követő 3 hónapon belül utalványt ajánlanak fel az utazási csomag keretében teljesített kifizetésekkel megegyező összegre, amely ajánlat 18 hónapig érvényes.

306 Lásd az utazási csomagokról és az utazási szolgáltatásegyüttesekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2302 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2015. L 326., 1. o.; a továbbiakban: az utazási csomagokról szóló irányelv) 12. cikkét. Az e cikk (2) bekezdésének első mondatában foglaltak szerint az utazási csomag megkezdését megelőzően az utazó lemondási díj fizetése nélkül jogosult felmondani az utazási csomagra vonatkozó szerződést, ha a célállomás helyén vagy annak közvetlen közelében olyan „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények” merülnek fel, amelyek az utazási csomag teljesítését jelentős mértékben befolyásolják, vagy lényegesen befolyásolják az utasoknak a célállomásra való szállítását.

307 Lásd különösen az utazási csomagokról szóló irányelv 4. cikkét és 12. cikkének (2)–(4) bekezdését.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a szó szerinti értelmezés szerint az utazási csomagokról szóló irányelv értelmében vett „megtérítés" fogalma[308] alatt kizárólag az utazási csomagok címén teljesített kifizetések pénzösszeg formájában való visszatérítése értendő. Ezen irányelv nem rendelkezik kifejezetten arról a lehetőségről, hogy ezt a pénzösszegfizetési kötelezettséget más formában nyújtott szolgáltatással – mint például utalványok felajánlásával – helyettesítsék. Ez a pénzben – amellyel a fogyasztók szabadon rendelkezhetnek – történő megtérítéshez való jog a fogyasztók érdekei védelmének célját szolgálja.

Másodszor, a Bíróság kimondta, hogy az utazási csomagokról szóló irányelvvel ellentétes az utazási csomagok szervezőinek a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben azon kötelezettségük alól való ideiglenes felmentése,[309] hogy a szerződés felmondását követő 14 napon belül megtérítsék az érintett utazók részére a felmondott szerződés alapján teljesített valamennyi kifizetést. Ez a következtetés akkor is érvényes, ha az ilyen nemzeti intézkedés célja annak elkerülése, hogy a megtérítési kérelmek várható jelentős száma miatt ezen utazásszervezők fizetőképessége olyan mértékben sérüljön, hogy az veszélybe sodorja létezésüket, és ily módon megőrizze az érintett ágazat életképességét.

A Bíróság először is az „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények" fogalmát vizsgálja.[310] A jogbiztonság elve alapján és a fogyasztóvédelemre tekintettel ugyanis e fogalom magában foglalhatja a Covid19-világjárványt, mivel „az emberi egészséget veszélyeztető jelentős kockázatok"[311] fennállásával jár, és alkalmazható az utazási csomagra vonatkozó szerződések felmondására, ha az az ilyen esemény következményein alapul.

Ezt követően a Bíróság hangsúlyozza, hogy az „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények" fogalma hasonlít a *„vis maior"* fogalmához, és különösen az utazási csomagokról szóló irányelv előkészítő munkálataira tekintettel ez utóbbi fogalom ezen irányelv szerinti kimerítő végrehajtásának minősül. Így a tagállamok *vis maior* címén még ideiglenesen sem mentesíthetik az utazási csomagok szervezőit az ezen irányelvben előírt megtérítési kötelezettségük alól, mivel az irányelv semmilyen kivételt nem ír elő e kötelezettség kötelező jellege alól.

Végül, még ha feltételezzük is, hogy a tagállamok a nemzeti bíróságaik előtt hivatkozhatnak arra, hogy valamely nemzeti szabályozásnak valamely irányelv rendelkezéseivel való összeegyeztethetetlenségét *vis maior* igazolja, a Bíróság pontosítja, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely a Covid19-világjárványhoz hasonló globális egészségügyi válság körülményei között lehetővé teszi az

---

308 Lásd különösen az utazási csomagokról szóló irányelv 12. cikkének (2) és (3) bekezdését. E cikk (2) bekezdésének második mondata előírja, hogy az utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondása esetén ezen utazó jogosult az utazási csomag címén kifizetett összegek teljes megtérítésére. Egyébiránt ugyanezen irányelv 4. cikkének és 12. cikke (3) bekezdése b) pontjának megfelelően, ha az érintett utazásszervező „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények" miatt akadályoztatva van az utazási csomagra vonatkozó szerződés teljesítésében, felmondhatja az említett szerződést, és a kifizetéseket indokolatlan késedelem nélkül, de legkésőbb 14 nappal az utazási csomagra vonatkozó szerződés felmondását követően meg kell térítenie ezen utazó számára.

309 Lásd az utazási csomagokról szóló irányelv 4. cikkét és 12. cikkének (2)–(4) bekezdését.

310 Az utazási csomagokról szóló irányelv 12. cikkének (2) bekezdése és (3) bekezdésének b) pontja értelmében. Az „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények" fogalmát ezen irányelv 3. cikkének 12. pontja úgy határozza meg, mint „az ilyen körülményekre hivatkozó fél által nem befolyásolható olyan helyzet, és amelynek [helyesbítés: olyan helyzet, amelynek] következményeit valamennyi észszerű intézkedés megtétele esetén sem lehetett volna elhárítani".

311 Az utazási csomagokról szóló irányelv (31) preambulumbekezdése szerint, amely meghatározza az „elháríthatatlan és rendkívüli körülmények" fogalmának terjedelmét, az emberi egészséget fenyegető jelentős kockázatok e fogalom körébe tartoznak.

utazási csomagot kínáló utazásszervezők azon kötelezettsége alóli ideiglenes mentesítést, hogy megtérítsék az érintett utazóknak az utazási csomag címén teljesített kifizetéseket, nem felel meg azon feltételeknek, amelyek lehetővé teszik a tagállamok számára a *vis maiorra* való hivatkozást.

Így először is, noha a Covid19-világjárvány az érintett tagállamon kívül eső, továbbá elháríthatatlan és rendkívüli körülménynek minősül, az olyan nemzeti szabályozás, amely általános jelleggel minden utazásszervezőt mentesít a megtérítési kötelezettség alól, jellegénél fogva nem igazolható *vis maiorral*. E megtérítési kötelezettség általános ideiglenes felfüggesztése ugyanis nem veszi figyelembe az érintett utazásszervezők konkrét és egyéni pénzügyi helyzetét. Másodszor, nem nyert bizonyítást, hogy – különösen bizonyos állami támogatási intézkedések elfogadásával – nem lehetett volna más módon elkerülni azokat a pénzügyi következményeket, amelyeket e szabályozással kezelni kívántak, mint az utazási csomagokról szóló irányelv megsértésével. Harmadszor, ugyanezen nemzeti szabályozást, amely előírja, hogy felmenti az utazási csomagok szervezőit a megtérítési kötelezettségük alól az érintett utazási csomagra vonatkozó szerződéstől való „elállás" közlésétől számított 21 hónapra, nyilvánvalóan nem úgy alakították ki, hogy hatásait a *vis maiornak* minősíthető esemény által okozott nehézségek orvoslásához szükséges időtartamra korlátozza.

Harmadszor és utolsósorban a Bíróság emlékeztet arra, hogy ha valamely nemzeti bíróság előtt a belső joga alapján keresetet indítanak az általa az uniós joggal ellentétesnek ítélt nemzeti szabályozás megsemmisítése iránt, e bíróságnak meg kell semmisítenie e szabályozást. A jelen ügyben a Bíróság egyrészt pontosítja, hogy az utazási csomagok ágazatában tevékenykedő gazdasági szereplők gazdasági érdekeinek a Covid19-világjárvány által okozott fenyegetettsége nem hasonlítható össze az érintett tagállam környezetvédelmi vagy villamosenergia-ellátásával kapcsolatos kényszerhelyzetekkel, amelyek olyan kivételes körülmények, amelyek miatt a Bíróság egyébiránt elismerte a nemzeti bíróságok azon lehetőségét, hogy korlátozzák az uniós joggal összeegyeztethetetlennek ítélt nemzeti szabályozást megsemmisítő határozataik időbeli hatályát. Másrészt a Bíróság megjegyzi, hogy nem tűnik úgy, hogy azon nemzeti szabályozás megsemmisítése, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben mentesítsék az utazási csomagok szervezőit a megtérítési kötelezettségük alól, olyan mértékű hátrányos következményekkel járna az utazási csomagok ágazatára nézve, hogy hatásainak fenntartása szükséges lenne ezen ágazat gazdasági szereplői pénzügyi érdekeinek a védelméhez. Következésképpen a lojális együttműködés elve[312] nem teszi lehetővé az utazási csomagokról szóló irányelvvel ellentétes nemzeti szabályozás megsemmisítése iránti keresetet elbíráló nemzeti bíróság számára, hogy korlátozza az e nemzeti szabályozást megsemmisítő határozatának időbeli hatályát.

312 Az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése írja elő.

XI. Internet és elektronikus kereskedelem

2023. november 9-i Google Ireland és társai ítélet (C-376/22, EU:C:2023:835)

„Előzetes döntéshozatal – 2000/31/EK irányelv – Az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások – A 3. cikk (1) bekezdése – A származási tagállamban gyakorolt felügyelet elve – A 3. cikk (4) bekezdése – Eltérés az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások szabad mozgásának elvétől – »Egy adott, információs társadalommal összefüggő szolgáltatás ellen irányuló intézkedések« fogalma – A 3. cikk (5) bekezdése – Az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások szabad mozgását korlátozó intézkedések utólagos közlésének sürgős esetben fennálló lehetősége – A közlés hiánya – Ezen intézkedések érvényesíthetősége – Olyan tagállami szabályozás, amely az állítólagosan jogellenes tartalmak ellenőrzésére és bejelentésére vonatkozó kötelezettségeket ír elő a kommunikációs platformok szolgáltatói számára, függetlenül attól, hogy azok e tagállam területén telepedtek-e le, vagy sem – 2010/13/EU irányelv – Audiovizuális médiaszolgáltatások – Videomegosztóplatform-szolgáltatások”

A Google Ireland Limited, a Meta Platforms Ireland Limited és a Tik Tok Technology Limited Írországban letelepedett társaságok, amelyek többek között Ausztriában nyújtanak kommunikációsplatform-szolgáltatásokat.

A Kommunikationsbehörde Austria (KommAustria) (osztrák hírközlési szabályozó hatóság) 2021-ben elfogadott határozataiban megállapította, hogy a fent említett három társaság az osztrák jogszabályok[313] hatálya alá tartozik.

Mivel álláspontjuk szerint nem alkalmazandó rájuk azon osztrák törvény, amely – függetlenül attól, hogy a kommunikációsplatform-szolgáltatók Ausztriában vagy azon kívül telepedtek-e le – az állítólagosan jogellenes tartalmak ellenőrzésére és bejelentésére vonatkozó kötelezettségeket ír elő a szolgáltatók számára, e társaságok keresetet indítottak a KommAustria határozataival szemben. E kereseteket első fokon elutasították.

Keresetük elutasítását követően a fenti társaságok felülvizsgálati kérelmet terjesztettek a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Ausztria) elé. E felülvizsgálati kérelmek alátámasztására többek között arra hivatkoznak, hogy az osztrák törvény által bevezetett kötelezettségek aránytalanok és összeegyeztethetetlenek az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások szabad mozgásával, valamint e szolgáltatásoknak a származási tagállam, más szóval a szolgáltató letelepedési helye szerinti állam általi ellenőrzésének az elektronikus kereskedelemről szóló irányelvben[314] előírt elvével.

Mivel a legfelsőbb közigazgatási bíróság kétségeit fejezte ki az osztrák törvénynek és az utóbbi által a szolgáltatókra rótt kötelezettségeknek az elektronikus kereskedelemről szóló irányelvvel való összeegyeztethetőségét illetően, amely irányelv a származási tagállamtól eltérő tagállam számára lehetőséget biztosít arra, hogy bizonyos feltételek mellett eltérjen az információs társadalommal

---

313 Nevezetesen a Bundesgesetz über Maßnahmen zum Schutz der Nutzer auf Kommunikationsplattformen (Kommunikationsplattformen-Gesetz) (a kommunikációs platformok felhasználóinak védelmét szolgáló intézkedésekről szóló szövetségi törvény) (BGBl. I, 151/2020) hatálya alá.

314 A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2000. L 178., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 25. kötet, 399. o.) (a továbbiakban: elektronikus kereskedelemről szóló irányelv).

összefüggő szolgáltatások szabad mozgásának elvétől, ezen irányelv értelmezésével kapcsolatban előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett a Bíróság elé.

Ítéletében a Bíróság arról a kérdésről határoz, hogy az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások rendeltetési helye szerinti tagállam eltérhet-e az e szolgáltatások szabad mozgásától oly módon, hogy nemcsak egyedi és konkrét intézkedéseket, hanem egy adott szolgáltatáscsoportra vonatkozó általános és elvont jogalkotási intézkedéseket is hoz, amennyiben ezen intézkedések az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv értelmében vett „egy adott, információs társadalommal összefüggő szolgáltatás ellen irányuló intézkedések”[315] fogalma alá tartozhatnak.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság megállapítja, hogy az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások szabad mozgásának elvétől való eltérés lehetősége az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv rendelkezése szerint „egy adott, információs társadalommal összefüggő szolgáltatásra” vonatkozik. Ebben az összefüggésben az „adott” szó használata arra utal, hogy az így említett szolgáltatást személyre szabott szolgáltatásként kell érteni. Következésképpen a tagállamok nem fogadhatnak el olyan általános és elvont intézkedéseket, amelyek az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egy adott, általánosan meghatározott kategóriájára vonatkoznak és az e szolgáltatáskategória valamennyi szolgáltatójára különbségtétel nélkül alkalmazandók.

Ezt az értékelést nem kérdőjelezi meg az a tény, hogy az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv az „intézkedések” fogalmát használja. Az uniós jogalkotó ugyanis azáltal, hogy ilyen tág értelmű és általános kifejezést használt, a tagállamok mérlegelési jogkörébe utalta azon intézkedések jellegének és formájának meghatározását, amelyeket az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások szabad mozgásának elvétől való eltérés érdekében elfogadhatnak. E kifejezés használata ellenben semmilyen módon nem érinti ezen intézkedések lényegét és tartalmát.

Ezt követően a Bíróság megjegyzi, hogy e szó szerinti értelmezést az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv rendszertani elemzése is alátámasztja.

Az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások szabad mozgásának elvétől való eltérés lehetősége ugyanis attól a feltételtől függ, hogy az e szolgáltatások rendeltetési helye szerinti tagállamnak előzetesen intézkedések megtételére kell felszólítania a származási helyük szerinti tagállamot,[316] ami azt feltételezi, hogy a szolgáltatók, és következésképpen az érintett tagállamok azonosíthatók. Márpedig, ha a tagállamok jogosultak lennének arra, hogy az ilyen szolgáltatások szabad mozgását olyan általános jellegű és elvont intézkedésekkel korlátozzák, amelyek különbségtétel nélkül alkalmazandók az e szolgáltatások valamely kategóriájának valamennyi szolgáltatójára, az ilyen azonosítás, ha nem is lehetetlen, de legalábbis rendkívül nehéz lenne, így a tagállamok nem lennének képesek ezt az eljárási feltételt tiszteletben tartani.

Végül a Bíróság hangsúlyozza, hogy az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv a származási tagállamban történő felügyelet és a kölcsönös elismerés elvének alkalmazásán alapul, így a szabályozott területen[317] az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokat kizárólag azon tagállamban szabályozzák, amelynek a területén az e szolgáltatások nyújtói letelepedtek. Márpedig, ha a tagállamok jogosultak lennének arra, hogy olyan általános és elvont jellegű intézkedéseket

---

315 Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 3. cikkének (4) bekezdése.

316 Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 3. cikke (4) bekezdésének b) pontja.

317 Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 2. cikkének h) pontja értelmében.

fogadjanak el, amelyek különbségtétel nélkül alkalmazandók e szolgáltatások valamely kategóriájának valamennyi szolgáltatójára, függetlenül attól, hogy ez utóbbi tagállamban telepedtek-e le, vagy sem, az megkérdőjelezné a származási tagállamban gyakorolt felügyelet elvét. Ez az elv ugyanis a szabályozási hatáskörnek a származási tagállam és a rendeltetési hely szerinti tagállam közötti megosztásához vezet. Márpedig ez utóbbi állam arra való felhatalmazása, hogy ilyen intézkedéseket fogadjon el, sértené a származási tagállam szabályozási hatáskörét, és azzal a hatással járna, hogy e szolgáltatókat mind e tagállam, mind pedig a rendeltetési hely szerinti tagállam vagy tagállamok jogszabályainak hatálya alá vonná. Ezen elv megkérdőjelezése sértené az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv rendszerét és célkitűzéseit. Egyébiránt annak lehetővé tétele, hogy a rendeltetési hely szerinti tagállam ilyen intézkedéseket fogadjon el, aláásná a tagállamok közötti kölcsönös bizalmat, és ellentétes lenne a kölcsönös elismerés elvével.

Ezenkívül a Bíróság rámutat arra, hogy az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv a belső piac megfelelő működését gátló jogi akadályok, vagyis azon akadályok felszámolására irányul, amelyek a jogi szabályozás eltéréseiből fakadnak, valamint a jogbiztonság abból eredő hiányából, hogy mely nemzeti szabályok vonatkoznak az ilyen szolgáltatásokra. Márpedig a fent említett intézkedések elfogadásának lehetősége végső soron azt jelentené, hogy az érintett szolgáltatókra eltérő jogszabályok vonatkoznának, és következésképpen újból bevezetnék a szolgáltatásnyújtás szabadságának az ezen irányelv által megszüntetni kívánt jogi akadályait.

A fentiek alapján a Bíróság megállapítja, hogy az egyes információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egy általánosan meghatározott kategóriájára vonatkozó, és az e szolgáltatáskategória valamennyi szolgáltatójára különbségtétel nélkül alkalmazandó általános és elvont intézkedések nem tartoznak az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv értelmében vett „egy adott, információs társadalommal összefüggő szolgáltatás ellen irányuló intézkedések” fogalmába.

XII. Gazdaság- és monetáris politika

2023. május 4-i EKB kontra Crédit lyonnais ítélet (C-389/21 P, EU:C:2023:368)

„Fellebbezés – Gazdaság- és monetáris politika – Hitelintézetek prudenciális felügyelete – 575/2013/EU rendelet – A tőkeáttételi mutató kiszámítása – Kitettségérték – A 429. cikk (14) bekezdése – A bizonyos feltételeknek megfelelő kitettségek figyelmen kívül hagyása – Az engedély részleges megtagadása – Az Európai Központi Bank (EKB) diszkrecionális jogköre – Megsemmisítés iránti kereset – Nyilvánvaló értékelési hiba – Bírósági felülvizsgálat”

A Crédit lyonnais a francia jog szerint alapított részvénytársaság, amely hitelintézetként működési engedéllyel rendelkezik. E hitelintézet a Crédit agricole SA leányvállalata, és mint ilyen, az Európai Központi Bank (EKB) közvetlen prudenciális felügyelete alá tartozik.

2015. május 5-én a Crédit agricole a saját nevében, valamint a Crédit agricole csoporthoz tartozó jogalanyok, köztük a Crédit lyonnais nevében azt kérte az EKB-tól, hogy engedélyezze,[318] hogy a tőkeáttételi mutató számítása céljából ne vegyék figyelembe a Caisse des dépôts et consignations-nal (letéti pénztár, CDC) – egy francia közintézménnyel – szembeni kitettségeket, amelyek olyan, különböző takarékbetétekben elhelyezett betétekből erednek, amelyeket az alkalmazandó francia szabályozás szerint kötelezően át kell adni a CDC-nek (a továbbiakban: szabályozott megtakarítás).

A 2016. augusztus 24-i határozatot, amelyben az EKB megtagadta a Crédit agricole-tól a kért engedély megadását, a Törvényszék ítéletében[319] megsemmisítette. Ezen ítéletet követően a Crédit agricole ismét kérelmet nyújtott be az EKB-hoz a CDC-vel szembeni kitettségek kizárásának engedélyezése iránt. 2019. május 3-i határozatával[320] az EKB engedélyezte a Crédit agricole és a Crédit agricole csoporthoz tartozó jogalanyok számára – a Crédit lyonnais kivételével –, hogy a tőkeáttételi mutató számításából kizárják a CDC-vel szembeni összes kitettségüket. Ezzel szemben a Crédit lyonnais számára csupán e kitettségek 66%-ának kizárását engedélyezte. A vitatott határozatban az EKB, mivel úgy ítélte meg, hogy a jelen ügyben diszkrecionális jogkörrel rendelkezik, olyan módszert alkalmazott, amely három elemet vett figyelembe, nevezetesen a francia központi kormányzat hitelminőségét, a kényszerértékesítés kockázatát és a CDC-vel szembeni kitettségek koncentrációjának szintjét.

A Törvényszék helyt adott[321] a Crédit lyonnais arra irányuló keresetének, hogy semmisítse meg a vitatott határozatot annyiban, amennyiben az megtagadta számára, hogy a tőkeáttételi mutatójának számításából kizárja a CDC-vel szembeni összes kitettségét. Konkrétan a Törvényszék megállapította, hogy a vitatott határozatnak a kényszerértékesítési kockázat szintjére vonatkozó indoka „jogellenes”. Következésképpen úgy ítélte meg, hogy az EKB által alkalmazott módszer két másik eleme nem

---

318 A 2014. október 10-i (EU) 2015/62 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelettel (HL 2015. L 11., 37. o.) módosított, a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról szóló, 2013. június 26-i 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 176., 1. o.; helyesbítések: HL 2013. L 208., 68. o.; HL 2013. L 321., 6. o.; HL 2017. L 20., 2. o.) 429. cikkének (14) bekezdésében foglaltak szerint.

319 2018. július 13-i ***Crédit agricole kontra EKB*** ítélet (T-758/16, EU:T:2018:472).

320 ECB-SSM-2019–FRCAG-39 határozat (a továbbiakban: vitatott határozat).

321 2021. április 14-i ***Crédit lyonnais kontra EKB*** ítélet (T-504/19, EU:T:2021:185, a továbbiakban: megtámadott ítélet).

vezethetett volna ahhoz, hogy az EKB a vitatott határozatban megtagadja a Crédit lyonnais-tól az ezen intézmény CDC-vel szembeni összes kitettsége tekintetében a kizárás alkalmazását.

Az EKB által benyújtott fellebbezés alapján eljáró Bíróság hatályon kívül helyezi a megtámadott ítéletet, és érdemben eldöntve a jogvitát, elutasítja a Crédit lyonnais keresetét. Ítéletében a Bíróság tisztázza az uniós bíróság által az EKB által elfogadott közigazgatási határozatok jogszerűségének értékelése során gyakorolt felülvizsgálat terjedelmét, amennyiben az EKB széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság emlékeztet arra, hogy mivel az EKB széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik annak eldöntése során, hogy engedélyezi-e, vagy sem, a bizonyos feltételeknek megfelelő kitettségeknek a tőkeáttételi mutató számítása céljából történő kizárását, az uniós bíróság által az EKB határozata indokolásának megalapozottsága tekintetében elvégzendő bírósági felülvizsgálat nem indíthatja e bíróságot arra, hogy az EKB értékelését a sajátjával helyettesítse. E felülvizsgálat annak ellenőrzésére irányul, hogy az ilyen határozat nem alapul-e helytelen ténymegállapításokon, és nem tartalmaz-e nyilvánvaló mérlegelési hibát, vagy nem jelent-e hatáskörrel való visszaélést. E tekintetben az uniós bíróságnak többek között nem csupán a hivatkozott bizonyítékok tárgyi valószerűségét, megbízhatóságát és koherenciáját kell vizsgálnia, hanem azt is ellenőriznie kell, hogy e bizonyítékok tartalmazzák-e az adott összetett helyzet értékeléséhez figyelembe veendő összes releváns adatot, valamint hogy e bizonyítékok alátámasztják-e a belőlük levont következtetéseket. Ha ugyanis valamely intézmény széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, alapvető fontosságú az eljárási garanciák tiszteletben tartása, amelyek között szerepel az adott helyzet valamennyi releváns elemének gondos és pártatlan vizsgálatára vonatkozó kötelezettség.

A Bíróság megjegyzi, hogy a Törvényszék azáltal, hogy saját maga értékelte a szabályozott megtakarítás jellemzőit és azok halmozott hatását, úgy ítélte meg, hogy a kényszerértékesítési kockázat szintje nem volt elég magas ahhoz, hogy igazolja, hogy az EKB megtagadta a Crédit lyonnais CDC-vel szembeni összes kitettségének a tőkeáttételi mutató számításából való kizárását.

Márpedig a Törvényszék ezáltal egyrészt nem kérdőjelezte meg az EKB-nak a szabályozott megtakarítás jellemzőire vonatkozó azon megállapításait, amelyek alapján arra a következtetésre jutott, hogy e jellemzők nem teszik lehetővé azon kockázat teljes kizárását, hogy a Crédit lyonnais arra kényszerülhet, hogy kényszerértékesítést végezzen. Ez különösen érvényes az EKB azon megállapításaira, amelyek a szabályozott megtakarítás erős likviditására vonatkoznak, mivel nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely korlátozza annak kivonását, valamint a Crédit lyonnais azon kötelezettségére vonatkoznak, hogy még az utóbbi és a CDC pozíciói közötti tíznapos kiigazítási időszak alatt is ki kell elégítenie a betéteseket. Következésképpen a Törvényszék érvelése nem kérdőjelezi meg a vitatott határozatban figyelembe vett elemek tárgyi valószerűségét, megbízhatóságát és koherenciáját, és nem igazolja, hogy ezek az elemek nem képezik az EKB által a jelen ügyben figyelembe veendő összes releváns adatot.

Másrészt a Törvényszék azon következtetése, amely szerint az EKB által figyelembe vett adatok nem voltak alkalmasak a vitatott határozatban levont következtetések alátámasztására, a kényszerértékesítési kockázat szintjére vonatkozó saját értékeléséből ered. Ez az értékelés, amely ugyanazon elemeken alapul, mint amelyeket az EKB figyelembe vett, eltér az ezen intézmény által elfogadott értékeléstől, anélkül azonban, hogy bizonyítaná annak nyilvánvalóan téves jellegét.

Ezzel az érveléssel a Törvényszék ahelyett, hogy elvégezte volna a nyilvánvaló értékelési hiba rá háruló felülvizsgálatát, saját értékelésével helyettesítette az EKB értékelését olyan esetben, amikor ez az intézmény mindazonáltal széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik.

Ezenkívül, ami az EKB-nak a közelmúltbeli bankválságok tapasztalataira alapított igazolásának Törvényszék általi értékelését illeti, az EKB nem bizonyította, hogy azok a megfontolások, amelyek szerint a szabályozott takarékbetéteket a látra szóló betétektől eltérően nem lehet befektetni

kockázatos vagy nem likvid eszközökbe, mennyiben alkalmasak annak bizonyítására, hogy az EKB nyilvánvalóan hibásan értékelte a tömeges betétkivonások kockázatának forgatókönyvét, amelyet a Crédit lyonnais-t érintő kényszerértékesítési kockázat elemzése céljából figyelembe kellett venni. Ugyanez vonatkozik a Francia Köztársaságnak a szabályozott takarékbetétkönyveket megillető kettős garanciája és a 2014/49 irányelvből[322] eredő garanciamechanizmus közötti különbségre alapított megfontolásokra is.

A Bíróság ebből azt a következtetést vonja le, hogy a Törvényszék úgy semmisítette meg a vitatott határozatot, hogy a Crédit lyonnais-t érintő kényszerértékesítési kockázatra vonatkozó saját értékelését helyettesítette be, anélkül hogy megállapította volna, hogy az EKB-nak az e határozatban szereplő értékelése e tekintetben mennyiben tartalmaz nyilvánvaló értékelési hibát. Ezáltal túllépte a bírósági felülvizsgálatának korlátait. Ráadásul a Törvényszék azt is tévesen állapította meg, hogy az EKB nem tett eleget azon kötelezettségének, hogy gondosan és pártatlanul vizsgálja meg a szóban forgó helyzet valamennyi releváns elemét.

A megtámadott ítélet részleges hatályon kívül helyezését követően a Bíróság érdemben dönt az első fokon benyújtott keresetről. A Crédit lyonnais által első fokon felhozott érveket elemezve a Bíróság úgy ítéli meg, hogy tekintettel arra a korlátozott bírósági felülvizsgálatra, amelyet a jelen ügyben az EKB rendelkezésére álló széles mérlegelési mozgástérre tekintettel kell elvégeznie, a Crédit lyonnais nem tudja bizonyítani, hogy ezen intézménynek a vitatott határozatban szereplő, a kényszerértékesítési kockázatra és a francia közigazgatás hitelminőségére vonatkozó értékelése nyilvánvalóan téves. Ily módon jóváhagyja a BCE annak megtagadásáról szóló döntését, hogy a Crédit lyonnais tőkeáttételi mutatójának számítása céljából kizárják a CDC-vel szembeni kitettségeinek 34%-át.

322 A betétbiztosítási rendszerekről szóló, 2014. április 16-i 2014/49/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 173., 149. o.; helyesbítések: HL 2014. L 212., 47. o.; HL 2014. L 309., 37. o.).

XIII. Közbeszerzés

2023. december 21-i Infraestruturas de Portugal és Futrifer Indústrias Ferroviárias ítélet (nagytanács) (C-66/22, EU:C:2023:1016)

„Előzetes döntéshozatal – Az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásai – 2014/24/EU irányelv – Az 57. cikk (4) bekezdése első albekezdésének d) pontja – Közbeszerzési szerződések odaítélése a közlekedési ágazatban – 2014/25/EU irányelv – A 80. cikk (1) bekezdése – Fakultatív kizárási okok – Átültetési kötelezettség – Megállapodásoknak valamely gazdasági szereplő által a verseny torzítása céljából való megkötése – Az ajánlatkérő szerv hatásköre – Valamely versenyhatóság korábbi határozatának hatása – Az arányosság elve – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Hatékony jogorvoslathoz való jog – A megfelelő ügyintézés elve – Indokolási kötelezettség”

A Toscca olyan gazdasági szereplő, amely ajánlatot nyújtott be egy, az Infraestruturas de Portugal által szervezett, a vasúti infrastruktúra ágazatába szánt, kreozottal kezelt fenyő támoszlopok és talpfák vásárlására irányuló közbeszerzési eljárás keretében, amely szerződést a Futrifernek ítéltek oda. Mivel a Toscca által ezen odaítélő határozattal szemben benyújtott hatályon kívül helyezés iránti kereset elutasításra került, fellebbezést nyújtott be a Tribunal Central Administrativo Norte (északi központi közigazgatási bíróság, Portugália) előtt. E bíróság ítéletet hozott, amelyben helyt adott e fellebbezésnek, és az Infraestruturas de Portugalt arra kötelezte, hogy a szerződést a Tosccának ítélje oda. Ezt az ítéletet az indokolás hiányossága miatt hatályon kívül helyezte a Supremo Tribunal Administrativo (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Portugália), amely visszautalta az ügyet az északi központi közigazgatási bíróság elé. E bíróság egy második ítéletet hozott, amelyben megerősítette az első ítéletében elfogadott megoldást.

Az Infraestruturas de Portugal és a Futrifer fellebbezést nyújtott be e második ítélettel szemben a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz, amely a kérdést előterjesztő bíróság. Megjegyzi, hogy az Autoridade da Concorrência (versenyhatóság, Portugália) 2019-ben a Futrifert a versenyjognak ugyanazon ajánlatkérő szerv által 2014-ben és 2015-ben szervezett közbeszerzési eljárások keretében való megsértése miatt bírság megfizetésére kötelezte.

Nagytanácsban hozott ítéletével a Bíróság először is a tagállamok azon kötelezettségének fennállásáról határoz, hogy átültessék a 2014/24[323] és 2014/25[324] irányelv által előírt fakultatív kizárási okokat. Ezt követően pontosítja az ajánlatkérő szervek azon hatásköre gyakorlásának feltételeit, hogy megbízhatatlanság miatt kizárjanak valamely gazdasági szereplőt a közbeszerzési eljárásban való részvételből a versenyjognak az érintett közbeszerzési eljáráson kívül elkövetett megsértése miatt. Végül pontosítja az ajánlatkérő szervek azon kötelezettségét, hogy indokolják a valamely gazdasági szereplő megbízhatóságára vonatkozó határozatot az ilyen gazdasági szereplőnek a verseny

---

323 A közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 94., 65. o.). Ezen irányelv 57. cikke (4) bekezdésének első albekezdése rendelkezik azon esetekről, amelyekben az ajánlatkérő szerv kizárhat valamely gazdasági szereplőt a közbeszerzési eljárásban való részvételből, illetve a tagállamok kötelezhetik az ajánlatkérő szervet a gazdasági szereplő kizárására

324 A vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai szolgáltatási ágazatban működő ajánlatkérők beszerzéseiről és a 2004/17/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/25/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 94., 243. o.). A 2014/25 irányelv 80. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése előírja, hogy amennyiben a tagállamok ezt megkövetelik, a kizárásra vonatkozó szabályok és objektív szempontok magukban foglalják a 2014/24 irányelv 57. cikkének (4) bekezdésében felsorolt kizárási szempontokat, az ott meghatározott feltételek szerint.

torzítására irányuló megállapodásokban való részvételéhez kapcsolódó, a 2014/24 irányelvben előírt fakultatív kizárási okra tekintettel.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság előzetesen arról a kérdésről határoz, hogy a tagállamok kötelesek-e átültetni a nemzeti jogukba a 2014/24 irányelvben,[325] valamint a 2014/25 irányelv ezen okokra hivatkozó rendelkezésében említett fakultatív kizárási okokat.

Ami egyrészt a 2014/24 irányelvben előírt fakultatív kizárási okokat illeti, a Bíróság megállapítja, hogy ellentétben azzal, ami egyes ítéleteiből kitűnik,[326] a tagállamok kötelesek ezen indokokat átültetni a nemzeti jogukba. E kötelezettség azzal jár, hogy lehetőséget vagy kötelezettséget kell előírniuk az ajánlatkérők számára ezen indokok alkalmazására. Ugyanis, a 2014/24 irányelvnek a fakultatív kizárási okokra vonatkozó rendelkezéséből először is az következik, hogy az ajánlatkérő szerv feladata eldönteni, hogy valamely gazdasági szereplőt kizár-e valamely közbeszerzési szerződés odaítélésére irányuló eljárásból ezen okok valamelyikéből, hacsak a tagállamok nem döntenek úgy, hogy e kizárási lehetőséget kötelezettséggé teszik. Következésképpen annak érdekében, hogy az ajánlatkérő szerveknek legalább lehetősége legyen e kizárási okok alkalmazására, a tagállamok nem tekinthetnek el attól, hogy ezen indokokat beépítsék a 2014/24 irányelvet átültető nemzeti jogszabályukba. Másodszor, ezt az értelmezést megerősíti a fakultatív kizárási okokra vonatkozó rendelkezés kontextusa is, amely rendelkezés kitűnik ezen irányelv más rendelkezései közül, amelyek választási lehetőséget biztosítanak a tagállamok számára, hogy átültetik-e ezeket a rendelkezéseket, vagy sem. E tekintetben a Bíróság hangsúlyozza, hogy a fakultatív kizárási okok alkalmazási feltételeivel kapcsolatban a tagállamok számára biztosított választási lehetőség[327] nem terjedhet ki arra, hogy ezen okokat átültessék-e a nemzeti jogba, vagy sem. Harmadszor, ami a 2014/24 irányelv által a fakultatív kizárási okokkal összefüggésben követett célt illeti, a Bíróság hangsúlyozza, hogy az uniós jogalkotó az ajánlatkérő szervekre és egyedül rájuk kívánta bízni a közbeszerzési eljárásban részt vevő gazdasági szereplők feddhetetlenségének és megbízhatóságának értékelését, és adott esetben az általuk megbízhatatlannak ítélt gazdasági szereplők kizárását.

Másrészt, ami a 2014/25 irányelvet[328] illeti, a Bíróság hangsúlyozza, hogy a tagállamoknak az ezen irányelv 80. cikke (1) bekezdése első albekezdésének átültetésére vonatkozó kötelezettségük keretében elő kell írniuk legalább azt a lehetőséget, hogy az ajánlatkérők az említett irányelv hatálya alá tartozó közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásaiban alkalmazandó szabályok és kizárási szempontok közé belefoglalják a 2014/24 irányelvben előírt fakultatív kizárási okokat, az említett államok azon esetleges döntésének sérelme nélkül, hogy kötelezzék e jogalanyokat ezen indokok e kritériumok közé sorolására.

E pontosításokat követően a Bíróság először is a 2014/24 irányelvben előírt, a verseny torzítására irányuló megállapodások valamely gazdasági szereplő általi megkötéséhez kapcsolódó fakultatív kizárási okról[329] határoz. A Bíróság úgy határoz, hogy e kizárási okkal ellentétes az olyan nemzeti

---

325 Pontosabban ezen irányelv 57. cikke (4) bekezdésének első albekezdésében.

326 2019. június 19-i ***Meca*** ítélet (C-41/18, EU:C:2019:507, 33. pont); 2020. január 30-i ***Tim*** ítélet (C-395/18, EU:C:2020:58, 34. és 40. pont); 2021. június 3-i ***Rad Service és társai*** ítélet (C-210/20, EU:C:2021:445, 28. pont). Ezen ítéletek értelmében a tagállamok dönthetnek úgy, hogy átültetik-e az e rendelkezésben említett kizáró okokat.

327 A 2014/24 irányelv 57. cikkének (7) bekezdése alapján.

328 Pontosabban ezen irányelv 80. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése alapján.

329 A 2014/24 irányelv 57. cikke (4) bekezdése első albekezdésének d) pontja értelmében az ajánlatkérő szervek kizárhatnak a közbeszerzési eljárásban való részvételből, vagy a tagállamok kötelezhetik az ajánlatkérő szervet arra, hogy kizárjon

szabályozás, amely azt a lehetőséget, hogy kizárják valamely ajánlattevő ajánlatát amiatt, hogy komoly ténykörülmények utalnak ez utóbbi olyan magatartására, amely torzíthatja a versenyszabályokat, azon közbeszerzési eljárásra korlátozza, amelynek keretében az ilyen típusú magatartásokra sor került. Ilyen korlátozás ugyanis nem következik az e kizáró okot előíró rendelkezés szövegéből. Ezenfelül e rendelkezés[330] szövegkörnyezetéből következik, hogy a 2014/24 irányelv az eljárás során bármikor lehetővé teszi az ajánlatkérő szervek számára, hogy kizárjanak valamely gazdasági szereplőt, vagy azt, hogy a tagállamok kötelezzék őket arra, hogy kizárjanak valamely gazdasági szereplőt, amennyiben nyilvánvaló, hogy az eljárás előtt vagy során elkövetett cselekményeire vagy mulasztásaira tekintettel az ezen irányelv által előírt kizárási okokban említett esetek valamelyikébe esik. Ugyanezen rendelkezés ilyen értelmezése lehetővé teszi az ajánlatkérő szerv számára, hogy meggyőződjön minden egyes olyan gazdasági szereplő feddhetetlenségéről és megbízhatóságáról, amely nemcsak abban az esetben vonható kétségbe, ha az ilyen gazdasági szereplő a szóban forgó eljárásban vesz részt versenyellenes magatartásokban, hanem akkor is, ha e gazdasági szereplő korábbi ilyen magatartásokban vesz részt.

Másodszor, a Bíróság hangsúlyozza, hogy a 2014/24 irányelvben előírt, a verseny torzítása céljából megállapodások gazdasági szereplő általi megkötéséhez kapcsolódó fakultatív kizárási okkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárólag a nemzeti versenyhatóságra ruházza a gazdasági szereplőknek a közbeszerzési eljárásokból a versenyszabályok megsértése miatt történő kizárására vonatkozó hatáskört. Kétségtelen, hogy amennyiben létezik az uniós jog vagy a nemzeti jog által szabályozott különös eljárás a versenyjogi jogsértések üldözésére, és amelyben a nemzeti versenyhatóság feladata az e célból folytatott vizsgálatok lefolytatása, az ajánlatkérőnek a szolgáltatott bizonyítékok értékelése keretében főszabály szerint az ilyen eljárás eredményére kell támaszkodnia. Ebben az összefüggésben az ilyen hatóság azon határozata, amely megállapította a versenyjog megsértését, és emiatt pénzbírságot szabott ki az ajánlattevővel szemben, különös jelentőséggel bírhat, különösen akkor, ha e szankcióhoz a közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásaiban való részvétel ideiglenes tilalma társul. Mindazonáltal, bár az ilyen határozat arra késztetheti az ajánlatkérő szervet, hogy kizárja e gazdasági szereplőt a szóban forgó közbeszerzési eljárásból, az ilyen döntés hiánya nem akadályozhatja meg, és nem is mentesítheti az ajánlatkérő szervet az alól, hogy ilyen értékelést végezzen. Ezt az értékelést az arányosság elvére tekintettel és valamennyi releváns körülmény figyelembevételével kell elvégezni annak vizsgálata érdekében, hogy igazolt-e a verseny torzítására irányuló megállapodások gazdasági szereplő általi megkötéséhez kapcsolódó kizárási ok alkalmazása. Következésképpen az olyan nemzeti szabályozás, amely az ajánlattevők feddhetetlenségének és megbízhatóságának értékelését a nemzeti versenyhatóságnak

---

minden gazdasági szereplőt a közbeszerzési eljárásból, ha az említett ajánlatkérő szerv kellően megalapozott bizonyítékkal rendelkezik annak megállapításához, hogy a gazdasági szereplő a verseny torzítására irányuló megállapodást kötött más gazdasági szereplőkkel.

330 Többek között a 2014/24 irányelv 57. cikke (5) bekezdésének második albekezdése.

többek között a közbeszerzési eljárásban való jövőbeli részvételre vonatkozó határozata megállapításaihoz köti, sérti az ajánlatkérő szervet a 2014/24 irányelvben előírt fakultatív kizárási okok alkalmazása keretében megillető mérlegelési jogkört.

Elemzése alapján a Bíróság azt is pontosítja, hogy a tagállamok jogszabályaikban nem korlátozhatják az érintett gazdasági szereplő versenyellenes magatartásokban való részvételéhez kapcsolódó kizárási ok terjedelmét.

Harmadszor, a Bíróság rámutat arra, hogy a megfelelő ügyintézés elve alapján indokolni kell az ajánlatkérő szervnek a gazdasági szereplő megbízhatóságára vonatkozó, a 2014/24 irányelvben előírt fakultatív kizárási ok alapján elfogadott, a gazdasági szereplő által kötött megállapodásokhoz kapcsolódó határozatát. E kötelezettség egyrészt azokra a határozatokra vonatkozik, amelyekkel az ajánlatkérő szerv többek között az ilyen fakultatív kizárási ok alapján kizár valamely ajánlattevőt. Másrészt az ajánlatkérő szervet terheli ez az indokolási kötelezettség, ha megállapítja, hogy az ajánlattevőt valamely fakultatív kizárási ok érinti, de például azzal az indokkal nem rendeli el a kizárást, hogy az aránytalan intézkedésnek minősül. Az ilyen határozat ugyanis kihat a szóban forgó közbeszerzési eljárásban részt vevő más gazdasági szereplők jogi helyzetére, akiknek adott esetben az említett határozattal szembeni kereset benyújtásával lehetőséggel kell rendelkezniük jogaik megvédésére.

XIV. Szociálpolitika[331]

1. A foglalkoztatás és a szociális biztonság terén alkalmazott egyenlő bánásmód

2023. január 12-i TP (Közszolgálati televízió audiovizuális szerkesztője) ítélet (C-356/21, EU:C:2023:9)

„Előzetes döntéshozatal – A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód – 2000/78/EK irányelv – A 3. cikk (1) bekezdésének a) és c) pontja – Az önálló vállalkozáshoz való hozzájutás feltételei – Alkalmazási és munkafeltételek – Szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma – Vállalkozási szerződés alapján munkát végző önálló vállalkozó – Valamely szerződés felmondása és meghosszabbításának elmaradása – A szerződéses partner megválasztásának szabadsága”

2010 és 2017 között J. K. önálló gazdasági tevékenysége keretében kötött, egymást követő rövid távú vállalkozási szerződések alapján személyesen készített a Lengyelországban országos állami televíziócsatornát működtető társaság, a TP egyik programjának műsorszolgáltatási és terjesztési szerkesztőségében montázsműsorokat, előzeteseket vagy kommentárokat.

2017. november 20-án J. K. és a TP egy hónapos időtartamra szóló új vállalkozási szerződést kötött egymással, amely decemberben kétheti ügyeletet irányzott elő. Ugyanakkor azt követően, hogy 2017. december 4-én J. K. és élettársa a YouTube-on videót tett közzé, amely az azonos nemű párokkal szembeni toleranciát népszerűsítette, a TP J. K.-t e kétheti ügyelet lemondásáról tájékoztatta.

Következésképpen J. K. 2017 decemberében nem látott el ügyeletet, és a TP-vel új vállalkozási szerződést sem kötött.

Ezt követően J. K. keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság, a Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság, Lengyelország) előtt többek között az abból eredő nem vagyoni kár megtérítése iránt, hogy a TP – J. K. véleménye szerint szexuális irányultsága miatt – nem hosszabbította meg a szerződését, véget vetve ezáltal a köztük fennálló szakmai kapcsolatnak.

E jogvita keretében e bíróságnak kétségei vannak a lengyel jog egyik rendelkezésének[332] az uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően, amennyiben e rendelkezés kizárja a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni, a 2000/78 irányelvben[333] biztosított védelemből a szerződéses partner szabad megválasztását kizárólag annyiban, amennyiben e választás nem a nemen, a faji vagy etnikai származáson vagy a nemzetiségen alapul.

---

331 A 2023.december 21-i ***Chief Appeals Officer és társai*** ítéletet (nagytanács) (C-488/21, EU:C:2023:1013) e részben szintén meg kell említeni. Ez az ítélet a II.1. „Az uniós polgárok szabad mozgását korlátozó intézkedések” című részben kerül bemutatásra.

332 A 2010. december 3-i ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów prawa Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (az egyenlő bánásmód terén az európai uniós jog egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló törvény, a Dz. U. 254. száma, 1700. tétel) 5. cikkének 3. pontjáról van szó. E rendelkezés egységes szerkezetbe foglalt változata (Dz. U. 2016, 1219. tétel) értelmében e törvény nem alkalmazható a szerződéses partner szabad megválasztására, feltéve hogy az nem a nemen, a faji vagy etnikai származáson vagy a nemzetiségen alapul.

333 A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.).

E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) és c) pontjával ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés, amely azzal a hatással jár, hogy a szerződéses partner szabad megválasztása címén kizárják a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelemből egy olyan szerződés valamely személlyel való megkötésének vagy meghosszabbításának e személy szexuális irányultsága alapján történő megtagadását, amely e személy bizonyos szolgáltatásainak önálló vállalkozás folytatása keretében történő nyújtására irányul.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság emlékeztet arra, hogy a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontjában[334] szereplő „munkavállalás", „önálló vállalkozás" és „foglalkozás" kifejezéseket tágan kell értelmezni. A 2000/78 irányelv célja tehát a szakmai tevékenységek széles körének lefedése, beleértve az önálló vállalkozók által a megélhetésük biztosítása érdekében végzett tevékenységeket is. Különbséget kell azonban tenni az ezen irányelv hatálya alá tartozó tevékenységek, és azon tevékenységek között, amelyek áruk vagy szolgáltatások egy vagy több címzett részére történő puszta nyújtását foglalják magukban, és nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá.

Ezért ahhoz, hogy a szakmai tevékenységek a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozzanak, az szükséges, hogy e tevékenységek valósak legyenek, és azokat olyan jogviszony keretében végezzék, amelyet bizonyos tartósság jellemez; a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy ezt a J. K. által végzett tevékenység tekintetében értékelje.

Mindemellett mivel e tevékenység olyan valós és tényleges szakmai tevékenységnek minősül, amelyet személyesen ugyanazon címzett javára rendszeresen végez, és amely lehetővé teszi J. K. számára, hogy részben vagy egészben hozzáférjen a megélhetéshez szükséges forrásokhoz, az a kérdés, hogy az ilyen tevékenységhez való hozzájutás feltételei a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának hatálya alá tartoznak-e, nem függ attól, hogy e tevékenység „munkavállalói" vagy „önálló vállalkozói" tevékenység-e.

A Bíróság megállapítja, hogy ahhoz, hogy valamely személy szakmai tevékenységét ténylegesen végezhesse, a vállalkozási szerződés megkötése olyan körülménynek minősül, amelynek fennállása elengedhetetlen lehet. Ennélfogva az önálló vállalkozói tevékenységekhez való „hozzájutás feltételeinek" a fogalma[335] magában foglalhatja az ilyen szerződés megkötését is, e szerződés megkötésének a szerződéses partner szexuális irányultságához kapcsolódó okokból történő megtagadása a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozik.

Másodszor a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának[336] értelmezésével kapcsolatban a Bíróság megállapítja, hogy az abban szereplő „alkalmazási és munkafeltételek" fogalma – ezen irányelv céljára tekintettel – tág értelemben magában foglalja a munkavállalói és önálló vállalkozói tevékenység valamennyi formájára alkalmazandó feltételeket, függetlenül attól, hogy azt milyen jogi formában végzik.

---

334 A 2000/78 irányelvet a 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében „[az Unióra] átruházott hatáskörök korlátain belül […] minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve a köztestületeket [helyesen: az állami szerveket] is, tekintettel a munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, a foglalkozáshoz való hozzájutás feltételeire, beleértve a kiválasztási és toborzási feltételeket [helyesen: a kiválasztás és a munkaerő-felvétel feltételeit], bármely tevékenységi ágban és a szakmai hierarchia minden szintjén, beleértve az előmenetelt is".

335 A 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében.

336 A 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében ezt az irányelvet kell alkalmazni az alkalmazási és munkafeltételekre, beleértve az elbocsátást és a díjazást.

Ennélfogva az, hogy J. K. a vállalkozási szerződésben foglalt egyik heti ügyeletet sem tudta teljesíteni, úgy tűnik, hogy az önálló vállalkozó tevékenységének a munkavállaló elbocsátásával egy tekintet alá eső, nem szándékos megszűnését képezi, aminek vizsgálata mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság feladata. E körülmények között a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának hatálya alá tartozik a TP azon döntése, hogy a vállalkozási szerződést – J. K. véleménye szerint szexuális irányultsága miatt – nem hosszabbítja meg, véget vetve ezáltal a köztük fennálló szakmai kapcsolatnak.

Harmadszor és végezetül a Bíróság hangsúlyozza, hogy annak elismerése, hogy a szerződési szabadság lehetővé teszi a valamely személlyel való szerződéskötésnek az e személy szexuális irányultsága miatti megtagadását, megfosztaná a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontját hatékony érvényesülésétől, mivel e rendelkezés pontosan az ilyen okokon alapuló valamennyi hátrányos megkülönböztetést tiltja az önálló vállalkozói tevékenységhez való hozzájutást illetően.

Így, mivel a vállalkozás szabadsága nem jelent korlátlan jogosultságot, a szóban forgó lengyel jogi rendelkezés, amely nem foglalja magában a szexuális irányultságot a szerződéses partner megválasztásának szabadsága alóli kivételek között, a jelen ügyben nem igazolhatja a 2000/78 irányelv által biztosított hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelem kizárását, ha e kizárásra ezen irányelv 2. cikkének (5) bekezdése értelmében nincs szükség mások demokratikus társadalomban meglévő jogainak és szabadságainak védelméhez.

2. A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód

2023. november 28-i Commune d'Ans ítélet (nagytanács) (C-148/22, EU:C:2023:924)

„Előzetes döntéshozatal – Szociálpolitika – 2000/78/EK irányelv – A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozása – A valláson vagy meggyőződésen alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma – Közszféra – Közigazgatási szerv munkaügyi szabályzata, amely megtiltja a munkahelyen minden filozófiai vagy vallási jelkép látható viselését – Iszlám fejkendő – Semlegességi követelmény a nyilvánossággal, a felettesekkel és a munkatársakkal való kapcsolattartás során"

OP 2016. október 11. óta Ans (Belgium) önkormányzatánál „irodavezetői" álláshelyet tölt be, amelyet főként úgy lát el, hogy gyakorlatilag semmilyen kapcsolatba nem kerül a közigazgatási szerv ügyfeleivel.

2021. február 8-án engedélyt kért az iszlám fejkendőnek a munkahelyén történő viselésére. E kérelmet munkáltatója ideiglenesen elutasította.

Ezt követően az önkormányzat képviselő-testülete úgy módosította Ans önkormányzatának munkaügyi szabályzatát, hogy a munkahelyen „kizárólagos semlegességre" vonatkozó kötelezettséget tartalmazzon, amely szerint az megtiltja valamennyi munkavállalója számára, hogy ezen a helyen bármely olyan látható jelképet viseljenek, amely felfedheti többek között vallási vagy filozófiai meggyőződésüket, függetlenül attól, hogy kapcsolatba kerülnek-e a nyilvánossággal, vagy sem.

OP, mivel úgy vélte, hogy vallása miatt hátrányos megkülönböztetés érte, jogsértés megszüntetésére irányuló keresetet nyújtott be a tribunal du travail de Liège-hez (liège-i munkaügyi bíróság, Belgium).

E bíróság szerint az iszlám fejkendő viselésének tilalma, amelyet a munkáltatója a munkaügyi szabályzat alkalmazásával OP számára előírt, a 2000/78 irányelv [337] értelmében hátrányos megkülönböztetésnek minősülő eltérő bánásmódot eredményez. Tekintettel arra, hogy kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a szóban forgó munkaügyi szabályzat rendelkezése megfelel-e ezen irányelvnek, az említett bíróság úgy döntött, hogy előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz fordul.

A nagytanácsban eljáró Bíróság kimondja, hogy valamely önkormányzat azon belső szabálya, amely általános jelleggel és különbségtétel nélkül megtiltja ezen önkormányzat személyi állományának tagjai számára, hogy a munkahelyen láthatóan viseljenek bármilyen, többek között filozófiai vagy vallási meggyőződésre utaló jelképet, igazolható az említett önkormányzat azon szándékával, hogy egy teljesen semleges közigazgatási környezetet hozzon létre, amennyiben e szabály e körülményekre tekintettel megfelelő, szükséges és arányos, valamint figyelembe veszi a különböző szóban forgó jogokat és érdekeket.

A Bíróság álláspontja

Miután a Bíróság a kérdést előterjesztő bíróság által előadott tények alapján kizárta a közvetlen hátrányos megkülönböztetés lehetőségét, emlékeztet arra, hogy a munkáltató által elfogadott olyan belső szabály, mint amilyen az alapeljárás tárgyát képezi, alkalmas arra, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében vett, közvetett módon a valláson vagy meggyőződésen alapuló, eltérő bánásmódnak minősüljön, ha megállapítást nyer, hogy az e szabály által előírt, látszólag semleges kötelezettség ténylegesen különleges hátrányt okoz valamely meghatározott vallással vagy meggyőződéssel rendelkező személyeknek.

A 2000/78 irányelv 2. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja értelmében azonban az ilyen eltérő bánásmód nem minősül közvetett hátrányos megkülönböztetésnek, ha jogszerű cél által objektíve igazolható, és ha az e cél elérésére irányuló eszközök megfelelőek és szükségesek.

Először is, a Bíróság szerint valamely közigazgatási szerv munkaügyi szabályzatának olyan rendelkezését, mint amilyenről a jelen ügyben szó van, úgy lehet tekinteni, mint amely az e rendelkezés értelmében vett jogszerű célt követ.

Európai uniós szintű konszenzus hiányában ugyanis minden tagállamnak, beleértve adott esetben az államinál alacsonyabb szintű szerveket is, a számára elismert hatáskörök tiszteletben tartása mellett, mérlegelési mozgástérrel kell rendelkeznie az általa a munkahelyen előmozdítani kívánt közszolgáltatás semlegességének kialakítása során. E mérlegelési mozgástér lehetővé teszi a tagállamok és ezen államinál alacsonyabb szintű szervek számára, hogy figyelembe vegyék a saját körülményeiket, mivel a megközelítéseik eltérőek a tekintetben, hogy milyen teret kívánnak biztosítani a szervezetükön belül a vallási és a filozófiai meggyőződéseknek a közszférában. Mindazonáltal a nemzeti és az uniós bíróságok feladata annak vizsgálata, hogy a nemzeti, regionális vagy helyi szinten hozott intézkedések elvi alapon igazolhatók-e, és arányosak-e.

Másodszor a Bíróság pontosítja, hogy a munkaügyi szabályzat rendelkezésének alkalmasnak kell lennie arra, hogy biztosítsa a munkáltató által kitűzött cél megfelelő alkalmazását. E tekintetben először is a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy Ans önkormányzata valóban

---

337 A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.).

koherens és következetes módon követi-e a „kizárólagos semlegesség” célját valamennyi munkavállaló tekintetében.

Ezt követően a Bíróság hangsúlyozza, hogy a „kizárólagos semlegesség” ilyen politikája révén a teljesen semleges közigazgatási környezet biztosításának jogszerű célja csak akkor követhető hatékonyan, ha a meggyőződés, többek között a filozófiai vagy vallási meggyőződés semmilyen látható kinyilvánítása nem megengedett, ha a munkavállalók a közigazgatási szerv ügyfeleivel vagy egymással érintkeznek. Ugyanis, bármilyen jelkép, még a kisméretű jelkép viselése is veszélyezteti az intézkedésnek az állítólagosan követett cél megvalósítására való alkalmasságát, és így kérdésessé teszi magát az említett semlegességi politika következetességét.

Végül a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az e szabály elfogadásának összefüggéseire jellemző valamennyi körülmény figyelembevételével mérlegelje a szóban forgó érdekeket, figyelembe véve egyrészt a szóban forgó alapvető jogokat és elveket, másrészt a semlegesség elvét, amelynek célja, hogy a közigazgatás ügyfelei és a személyi állományának tagjai számára olyan közigazgatási környezetet biztosítson, amely a meggyőződések – többek között filozófiai vagy vallási meggyőződések – látható megnyilvánulásaitól mentes.

2023. december 7-i AP Assistenzprofis ítélet (C-518/22, EU:C:2023:956)

„Előzetes döntéshozatal – Szociálpolitika – A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód – 2000/78/EK irányelv – A 2. cikk (5) bekezdése – Az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma – A fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény – 19. cikk – Önálló életvitel és a közösségbe való befogadás – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 26. cikk – A fogyatékossággal élő személyek társadalmi és foglalkozási integrációja – Személyi segítségnyújtás fogyatékossággal élők számára – Állásajánlat, amely a felvenni kívánt személy tekintetében alsó és felső korhatárt tartalmaz – A fogyatékossággal élő személy kívánságainak és szükségleteinek figyelembevétele – Igazolás”

2018 júliusában a fogyatékossággal élő személyek számára segítségnyújtási és tanácsadási szolgáltatást nyújtó AP Assistenzprofis GmbH állásajánlatot tett közzé, amely szerint A., aki 28 éves női egyetemi hallgató, női személyi segítőket keres, akik a mindennapi élet összes területén segítenek neki, és akiknek „lehetőleg 18 és 30 év között” kell lenniük.

Az 1968-ban született J. M. P. jelentkezett erre az állásajánlatra, és az AP Assistenzprofistól elutasító választ kapott.

J. M. P. mivel úgy vélte, hogy életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés érte, keresetet indított az AP Assistenzprofis ellen az Arbeitsgericht Köln (kölni munkaügyi bíróság, Németország) előtt az e megkülönböztetésből eredő kár megtérítése iránt. E bíróság helyt adott a keresetnek.

A Landesarbeitsgericht Köln (kölni munkaügyi fellebbviteli bíróság, Németország) azon ítéletét követően, amely helyt adott az AP Assistenzprofis által benyújtott fellebbezésnek, J. M. P. felülvizsgálati kérelmet nyújtott be ezen ítélettel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Bundesarbeitsgerichthez (szövetségi munkaügyi bíróság, Németország).

Ez utóbbi bíróság, mivel kétségei voltak azzal kapcsolatban, hogy a J. M. P. által elszenvedett, életkoron alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés a 2000/78 irányelv[338] alapján igazolható-e, és tisztázni akarta, hogy az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetéssel szembeni hatékony védelemhez való jog összeegyeztethető-e a fogyatékkal élő személynek az ugyanezen irányelv szerinti, fogyatékosságon alapuló hátrányos megkülönböztetés elleni hatékony védelemhez való jogával, úgy határozott, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordul a Bírósághoz.

Ítéletében a Bíróság azt a választ adja, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartájának a fogyatékkal élő személyek beilleszkedéséről szóló 26. cikkével, valamint a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény[339] „Önálló életvitel és a közösségbe való befogadás" című 19. cikkével összefüggésben értelmezett 2000/78 irányelvvel nem ellentétes az, hogy a személyi segítséget nyújtó személy felvétele a jelen ügyben alkalmazandó nemzeti jogszabály alapján életkori feltételhez van kötve, ha az ilyen intézkedés mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság az alapügyben szóban forgó, életkoron alapuló eltérő bánásmódot annak meghatározása érdekében elemzi, hogy az a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdésére[340] tekintettel igazolható-e.

Először is megállapítja, hogy ez az eltérő bánásmód a nemzeti szabályozás[341] által az említett 2. cikk (5) bekezdésének megfelelően előírt intézkedés eredménye.

Ezt követően azt vizsgálja, hogy ez az intézkedés az e rendelkezésben kimondott „mások jogainak és szabadságainak védelmére" irányul-e.

E tekintetben a Bíróság szerint a szóban forgó nemzeti jogszabály a fogyatékossággal élő személyek önrendelkezésének védelmére irányul azáltal, hogy biztosítja az említett személyek kívánságainak kifejezéséhez és szabad döntéshez való jogát a személyi segítségnyújtási szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos döntések meghozatala és e szolgáltatások nyújtása során, mivel ezen ellátások az élet minden területére kiterjednek, és mélyen beavatkoznak az e támogatást igénybe vevő személy magán- és intimszférájába. E célkitűzés a 2000/78 irányelv 2. cikke (5) bekezdésének hatálya alá tartozik.

A kívánságok kifejezéséhez és a szabad döntéshez való jog ugyanis az Alapjogi Charta 26. cikkében foglalt, a fogyatékossággal élő személyek beilleszkedéshez való jogának kifejeződése. Ezenkívül a fogyatékossággal élő személyek önrendelkezésének tiszteletben tartása az ENSZ-egyezmény

---

338 A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.).

339 Ezen egyezményt az Európai Unió nevében a 2009. november 26-i 2010/48/EK tanácsi határozat (HL 2010. L 23., 35. o.) hagyta jóvá (továbbiakban: ENSZ-egyezmény).

340 E rendelkezés értelmében ezen irányelv nem érinti a nemzeti jog által meghatározott olyan intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság és a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, az egészség védelméhez és mások jogainak és szabadságának a védelméhez szükségesek.

341 Az 1975. december 11-i Sozialgesetzbuch, Erstes Buch (I) (a szociális törvénykönyv I. könyve, BGBl. 1975 I, 3015. o., a továbbiakban: SGB I.) 33. §-ával összefüggésben értelmezett, 2016. december 23-i Sozialgesetzbuch, Neuntes Buch (IX) (a szociális törvénykönyv IX. könyve, BGBl. 2016 I, 3234. o., a továbbiakban: SGB IX) 8. §-ának (1) bekezdéséről van szó, amely előírja, hogy a személyi segítségnyújtással kapcsolatos döntés meghozatalakor, valamint e szolgáltatásoknak a fogyatékkal élő személy társadalomban való részvételének elősegítésére irányuló teljesítése során eleget tesznek az ezen ellátások jogosultjainak indokolt kívánságainak, amennyiben azok észszerűek, figyelembe véve az említett jogosultak személyes életkörülményeit, életkorát, nemét, családját, valamint vallási és világnézeti szükségleteit.

19. cikkében rögzített célkitűzés, amelynek rendelkezéseire hivatkozni lehet a 2000/78 irányelv rendelkezéseinek értelmezése érdekében.

Végül a Bíróság megvizsgálja, hogy az alapügyben szóban forgó eltérő bánásmód az említett önrendelkezéshez való jog védelméhez szükséges intézkedésből ered-e.

A Bíróság e tekintetben rámutat, hogy olyan helyzetben, mint amelyről az alapügyben szó van, a fogyatékossággal élő személy által kifejezett, egy bizonyos korcsoport előnyben részesítésének figyelembevétele előmozdíthatja e személy önrendelkezéshez való jogának tiszteletben tartását a személyi segítségnyújtási szolgáltatások nyújtása során, mivel észszerűen elvárható, hogy a fogyatékossággal élő személlyel azonos korcsoportba tartozó személy könnyebben beilleszkedik ez utóbbi személyes, társadalmi és egyetemi környezetébe.

Ezért a Bíróság megállapítja, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által az alapügy összes körülményére tekintettel elvégzendő vizsgálatok fenntartása mellett – a jelen ügyben az életkoron alapuló eltérő bánásmód a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdése értelmében mások jogainak és szabadságainak védelméhez szükséges intézkedésből ered, és következésképpen e rendelkezésre tekintettel igazolható.

3. Munkaidő-szervezés

2023. december 14-i Sparkasse Südpfalz ítélet (C-206/22, EU:C:2023:984)

„Előzetes döntéshozatal – A munkavállalók biztonságának és egészségének védelme – Munkaidő-szervezés – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 31. cikkének (2) bekezdése – 2003/88/EK irányelv – 7. cikk – A fizetett éves szabadsághoz való jog – SARS-Cov-2 vírus – Karanténba helyezés – Az olyan időszakra megadott fizetett éves szabadság átvitelének lehetetlensége, amely egybeesik a karantén időtartamával”

TF, aki 2003 óta a Sparkasse Südpfalz munkavállalója, a 2020. december 3. és 11. közötti időszakra fizetett éves szabadságot vett ki.

Az említett szabadság előtt egy nappal az illetékes német hatóság a SARS-CoV-2 vírus terjedésének megakadályozásához szükséges nemzeti közegészségügyi intézkedésekkel összhangban elrendelte TF karanténba helyezését a 2020. december 2. és 11. közötti időszakra azzal az indokkal, hogy TF kapcsolatba került egy e vírussal fertőzött személlyel.

2021. március 4-én TF kérte munkáltatójától a fizetett éves szabadság azon időszakra nyújtott napjainak átvitelét, amelyek egybeestek a vele szemben elrendelt karanténba helyezés időszakával.

Miután a munkáltató ezen átvitelt megtagadta, TF az Arbeitsgericht Ludwigshafen am Rheinhez (ludwigshafeni munkaügyi bíróság, Németország), a kérdést előterjesztő bírósághoz fordult.

E jogvita keretében a kérdést előterjesztő bíróság kételyeket táplál a tekintetben, hogy az uniós jog által biztosított fizetett éves szabadsághoz való joggal összhangban áll-e a német bíróságok ítélkezési gyakorlata, amely szerint önmagában a karanténba helyezés nem egyenértékű a munkaképtelenséggel, amely a munkáltatót kötelezné a szabadság kiadott napjainak az átvitelére.

A Bíróság, miután a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult hozzá, megállapítja, hogy az ilyen nemzeti gyakorlat, amely nem teszi lehetővé az egy nem beteg munkavállaló számára megadott fizetett éves szabadság azon napjainak átvitelét, amelyek egybeesnek a karanténba helyezés időszakával, összeegyeztethető a fizetett éves szabadsághoz való, az Európai Unió Alapjogi Chartája 31. cikkének (2) bekezdésében biztosított és a 2003/88 irányelv[342] 7. cikkének (1) bekezdése által konkretizál joggal.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is, emlékeztetve a fizetett éves szabadsághoz való jog kettős céljára, amely egyrészt annak a lehetővé tétele, hogy a munkavállaló kipihenhesse a munkaszerződése alapján rá háruló feladatok végrehajtását, másrészt pedig annak, hogy a rendelkezésére álljon a kikapcsolódásra és szabad időtöltésre alkalmas idő, megállapítja, hogy a német jog által előírt karantént elrendelő intézkedés eltérő célt követ. Ezen intézkedés ugyanis egy fertőző betegség elterjedésének megakadályozására irányul azzal, hogy elkülöníti az olyan személyeket, akik e fertőzés tüneteit mutathatják.

Másodszor, a Bíróság megerősíti, hogy az ilyen intézkedés, hasonlóan a munkaképtelenség betegség folytán való bekövetkezéséhez, előre nem látható és az érintett személy szándékától független esemény.

Mindemellett az olyan munkavállaló, akit azért helyeztek karanténba, mert egy SARS-CoV-2 vírussal fertőzött személlyel került kapcsolatba, de nem munkaképtelen, amit orvosi igazolás támaszthatna alá, eltérő helyzetben van a betegszabadságon lévő munkavállalóhoz képest, aki a betegség okozta fizikai vagy pszichikai korlátoktól szenved. Tehát a karanténba helyezés célja elvben nem összehasonlítható a betegszabadság céljával. Következésképpen a karantén időszaka önmagában nem képezheti akadályát a fizetett éves szabadság céljai megvalósításának.

Harmadszor, a Bíróság szerint noha a karanténba helyezés befolyásolhatja azokat a feltételeket, amelyek mellett a munkavállaló a szabad idejével rendelkezhet, önmagában nem sérti e munkavállaló azon jogát, hogy ténylegesen igénybe vegye fizetett éves szabadságát. Az éves szabadság ideje alatt ugyanis a munkavállalónak munkáltatójával szemben egyáltalán nem lehet olyan kötelezettsége, amely megakadályozhatná, hogy szabadon és zavartalanul saját érdekeinek megfelelően foglalja el magát, hogy semlegesítse a munkának a biztonságára és egészségére kifejtett hatásait.

Következésképpen a munkáltató nem kötelezhető az olyan előre nem látható eseményekből következő hátrányok kompenzálására, mint amilyen az állami hatóság által előírt karanténba helyezés, amely megakadályozza, hogy munkavállalója maradéktalanul élhessen a fizetett éves szabadsághoz való jogával. Ugyanis a 2003/88 irányelv nem irányul arra, hogy minden olyan esemény, amely megakadályozhatja, hogy a munkavállaló maradéktalanul és az általa kívánt módon élvezze pihenő- és szabadidejét, további szabadnapok nyújtását igazolja annak érdekében, hogy biztosított legyen számára az éves szabadság célja.

---

342 A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 299., 9. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 381. o.).

XV. Fogyasztóvédelem[343]

1. Tisztességtelen feltételek

2023. január 12-i D. V. (Ügyvédi munkadíjak – Óradíj elve) ítélet (C-395/21, EU:C:2023:14)

„Előzetes döntéshozatal – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – 93/13/EGK irányelv – Ügyvéd és fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés – A 4. cikk (2) bekezdése – A szerződési feltételek tisztességtelenségének értékelése – A szerződés elsődleges tárgyára vonatkozó feltételek kizárása – Az ügyvédi díjak óradíj elve szerinti megfizetését előíró kikötés – A 6. cikk (1) bekezdése – A »tisztességtelennek« minősített feltétellel kapcsolatban a nemzeti bíróságot megillető hatáskör”

M. A. mint fogyasztó öt jogi szolgáltatás nyújtására irányuló szerződést kötött D. V. ügyvéddel. E szerződések mindegyike előírta, hogy az ügyvédi munkadíjat az M. A. részére nyújtott konzultációkra vagy jogi szolgáltatásokra vonatkozó 100 eurós óradíj alapján kell kiszámítani.

Mivel D. V. nem kapta meg a követelt teljes munkadíjat, keresetet indított az elsőfokú bíróság előtt, amelyben azt kérte, hogy a bíróság kötelezze M. A.-t a nyújtott jogi szolgáltatásokért járó munkadíj megfizetésére. Az elsőfokú bíróság részben helyt adott D. V. kérelmének, megállapítva ugyanakkor a nyújtott szolgáltatások árára vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, és a követelt munkadíjat felére csökkentette. Miután a fellebbviteli bíróság helybenhagyta ezen ítéletet, D. V. felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Lietuvos Aukščiausiasis Teismashoz (Litvánia legfelsőbb bírósága).

A Bíróság, amelyhez e bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult, a 93/13 irányelv[344] értelmezéséről határoz. Ítéletében többek között a jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések elsődleges tárgyára vonatkozó kikötések átláthatóságának követelményével, valamint az e szolgáltatások árát rögzítő kikötés tisztességtelen jellege megállapításának joghatásaival foglalkozik.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság megállapítja, hogy a „szerződés elsődleges tárgyának” a 93/13 irányelv[345] szerinti fogalmába tartozik az ügyvéd és a fogyasztó között létrejött, jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés olyan kikötése, amely a nyújtott szolgáltatások árát az óradíj elve alapján határozza meg.

---

343 E részben szintén meg kell említeni az alábbi ítéleteket: a X. „Szervezett utazási formák” című részben ismertetett 2023. június 8-i ***UFC – Que choisir és CLCV*** ítélet (C-407/21, EU:C:2023:449); a XVI. „Energia” című részben ismertetett 2023. március 30-i ***Green Network (A költségek visszatérítésére való kötelezés)*** ítélet (C-5/22, EU:C:2023:273).

344 A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 288. o.) 3. cikkének (1) bekezdése, 4. cikkének (2) bekezdése, 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése.

345 A rendelet 4. cikkének (2) bekezdése értelmében.

Ezt követően annak vizsgálatával, hogy ez a kikötés, amely nem tartalmaz más információt, csak az alkalmazott óradíjat, megfelel-e a világos és érthető megfogalmazás követelményének,[346] a Bíróság megállapítja, hogy a jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés tárgyát képező szolgáltatások jellegére tekintettel a szolgáltató számára gyakran nehéz, sőt lehetetlen, hogy a szerződés megkötésétől kezdve előre lássa az e szerződés teljesítéséhez szükséges munkaórák pontos számát, és következésképpen e szolgáltatások tényleges összköltségét. Mindazonáltal, bár az eladótól vagy szolgáltatótól nem várható el, hogy tájékoztassa a fogyasztót az eladó vagy szolgáltató akaratától független jövőbeli és előre nem látható eseményekből eredő pénzügyi következményekről, a szolgáltatónak a szerződés megkötése előtt közölnie kell a fogyasztóval azon információkat, amelyek lehetővé teszik a fogyasztó számára, hogy tájékozott döntést hozzon az ilyen események bekövetkeztének lehetőségéről, valamint az ilyen eseményeknek a szolgáltatásnyújtás időtartamára vonatkozó lehetséges következményeiről.

Ezeknek az információknak, amelyek egyrészt az előírt szolgáltatások tárgyától és jellegétől, másrészt az alkalmazandó szakmai és etikai szabályoktól függően változhatnak, olyan adatokat kell tartalmazniuk, amelyek lehetővé teszik a fogyasztó számára e szolgáltatások hozzávetőleges költségének értékelését. Ilyen adatnak minősülhet a szükséges munkaórák előre látható vagy minimális számára vonatkozó becslés, illetve a teljesített munkaórák számát feltüntető számlák vagy időszakos jelentések észszerű időközönként történő megküldésére vonatkozó kötelezettségvállalás. A Bíróság pontosítja, hogy a nemzeti bíróság feladata, hogy e megfontolásokra és az érintett szerződés megkötésére vonatkozó valamennyi releváns körülményre tekintettel értékelje, hogy az eladó vagy szolgáltató közölte-e a fogyasztóval a szerződéskötést megelőző megfelelő információkat.

A Bíróság így kimondja, hogy az a kikötés, amely e szolgáltatások árát az óradíj elve alapján határozza meg, anélkül hogy a fogyasztónak e szerződés megkötése előtt olyan tájékoztatást nyújtana, amely lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy körültekintően és az e szerződés megkötésével járó pénzügyi következmények teljes ismeretében hozza meg döntését, nem felel meg a világos és érthető megfogalmazás követelményének.

Ezt követően a Bíróság emlékeztet arra, hogy a fogyasztóval kötött szerződés valamely kikötése tisztességtelen jellegének mérlegelése főszabály szerint olyan átfogó értékelésen alapul, amely nem kizárólag e kikötés átláthatóságának esetleges hiányát veszi figyelembe. A tagállamok ugyanakkor magasabb szintű védelmet biztosíthatnak a fogyasztók számára.[347]

Következésképpen a Bíróság megállapítja, hogy a jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés azon kikötését, amely e szolgáltatások árát az óradíj elve alapján rögzíti, és amely ennélfogva e szerződés elsődleges tárgyát képezi, nem kell tisztességtelennek tekinteni pusztán amiatt ,[348] hogy az nem felel meg az átláthatósági követelménynek, kivéve, ha az a tagállam, amelynek nemzeti joga a szóban forgó szerződésre alkalmazandó, kifejezetten úgy rendelkezik – mint a jelen esetben is –, hogy az kizárólag ezen az alapon „tisztességtelen kikötésnek” tekintendő.

Végül, ami az árra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellege megállapításának következményeit illeti, a Bíróság megjegyzi, hogy a nemzeti bíróság köteles mellőzni e kikötés alkalmazását, kivéve ha azt a fogyasztó ellenzi.

---

346 A 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése szerinti követelmény.

347 A 93/13 irányelv 8. cikkének megfelelően.

348 A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében.

A Bíróság pontosítja, hogy amennyiben a releváns belső jogi rendelkezések alapján a jogi szolgáltatások nyújtására irányuló szerződés az árra vonatkozó tisztességtelen feltétel elhagyása esetén nem teljesíthető, és e szolgáltatásokat nyújtották, a 93/13 irányelvvel[349] nem ellentétes sem e szerződés érvénytelenné nyilvánítása, sem az, hogy a nemzeti bíróság helyreállítsa azt a helyzetet, amelyben a fogyasztó e feltétel hiányában lenne, még akkor sem, ha ez azt eredményezi, hogy az eladó vagy szolgáltató semmilyen díjat nem kap a szolgáltatásaiért.

Ami azokat a következményeket illeti, amelyeket az alapügyben szóban forgó szerződések felmondása a fogyasztóra nézve előidézhetne, a Bíróság felidézi ítélkezési gyakorlatát, amelynek értelmében a kölcsönszerződést illetően az ilyen szerződés teljes egészében történő megsemmisítése főszabály szerint azonnal esedékessé teszi a kölcsön fennmaradó összegét olyan arányban, amely meghaladhatja a fogyasztó pénzügyi teljesítőképességét, és különösen káros következményekkel járhatna a fogyasztó számára.[350]. Mindazonáltal a szerződés érvénytelenné nyilvánításának különösen hátrányos jellege nem korlátozható kizárólag a tisztán pénzügyi jellegű következményekre.

Nem kizárt ugyanis, hogy a már teljesített jogi szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződés megsemmisítése jogbizonytalanságot teremthet a fogyasztó számára, különösen abban az esetben, ha a nemzeti jog lehetővé tenné az eladó vagy szolgáltató számára, hogy e szolgáltatásokért a semmisnek nyilvánított szerződéstől eltérő díjazást kérjen. Ezenkívül a szerződés érvénytelenségének esetlegesen kihatása lehet az e szerződés alapján végzett cselekmények érvényességére és hatékonyságára.

E körülmények között a Bíróság megállapítja, hogy abban az esetben, amennyiben valamely szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása a fogyasztót különösen hátrányos következményeknek teszi ki – aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata –, a 93/13 irányelvvel[351] nem ellentétes az, hogy a nemzeti bíróság a tisztességtelen kikötés semmisségét orvosolja azáltal, hogy a nemzeti jog valamely diszpozitív vagy az említett szerződés feleinek egyetértése esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesíti. Ezzel szemben ezen irányelvvel ellentétes, hogy a nemzeti bíróság a megsemmisített tisztességtelen kikötést az említett szolgáltatásokért járó díjazás mértékének bíróság általi becslésével helyettesíti.

2023. november 9-i Všeobecná úverová banka ítélet (C-598/21, EU:C:2023:845)

„Előzetes döntéshozatal – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – Fogyasztói hitelmegállapodás – 93/13/EGK irányelv – Az 1. cikk (2) bekezdése – Kötelező érvényű törvényi rendelkezést tükröző feltétel – A 3. cikk (1) bekezdése, a 4. cikk (1) bekezdése, a 6. cikk (1) bekezdése és a 7. cikk (1) bekezdése – Lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó feltétel – Bírósági felülvizsgálat – Arányosság a fogyasztó szerződésszegései szempontjából – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. és 38. cikke – Ingatlanfedezettel biztosított szerződés – A fogyasztó lakásának bíróságon kívüli értékesítése”

Az alapeljárás felperesei, SP és CI 20 év futamidő alatt visszafizetendő fogyasztói hitelmegállapodást kötöttek, amelyet a lakóhelyükként szolgáló családi ház biztosított.

---

349 A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése.

350 Lásd ebben az értelemben: 2020. március 3-i ***Gómez del Moral Guasch*** ítélet (C-125/18, EU:C:2020:138, 63. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

351 A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése.

Kevesebb mint egy évvel e szerződés megkötését követően, mivel az alapeljárás felperesei nem teljesítették a fizetési kötelezettségüket, a hitelező a hitelmegállapodásban foglalt, a lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó feltétel alapján az e szerződés szerint járó teljes összeg visszafizetését követelte. Ezt követően a hitelező a fedezetként szolgáló ingatlan bíróságon kívüli árverése útján folytatta a biztosíték érvényesítését.

A felperesek által ezen értékesítés felfüggesztése iránt benyújtott keresetet az Okresný súd Prešov (eperjesi járásbíróság, Szlovákia) az első ítéletével, amelyet a Krajský súd v Prešove (eperjesi regionális bíróság, Szlovákia) hatályon kívül helyezett, elutasította, majd visszautalást követően ezen elutasítást megerősítette. A felperesek e második ítélettel szemben fellebbezést nyújtottak be az eperjesi regionális bírósághoz, a kérdést előterjesztő bírósághoz. Ez utóbbi szerint ellentétes lehet a 93/13 irányelvvel, valamint az arányosság elvével az a nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi az ingatlanfedezet bíróságon kívüli érvényesítését a fogyasztók lakásául szolgáló ingatlan árverésen történő értékesítése útján.

A Bíróság az ítéletében a 93/13 irányelv [352] értelmezésére, közelebbről pedig a fogyasztói hitelmegállapodásban foglalt, lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegére vonatkozó bírósági felülvizsgálat terjedelmére összpontosít, amennyiben e feltétel lehetővé teszi a fogyasztó családi lakóhelyéül szolgáló ingatlan bíróságon kívüli értékesítését.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is megállapítja, hogy a lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó azon feltétel, amely lehetővé teszi a hitelező számára, hogy előre követelje a fennmaradó teljes összeg visszafizetését, ha az adós nem teljesíti a szerződéses kötelezettségeit, a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik. Így hangsúlyozza, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében – e feltételt nem lehet a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröző feltételnek” minősíteni. Ugyanis, noha ugyanezen feltétel átveszi a nemzeti jog bizonyos rendelkezéseit,[353] azok nem kötelező erejűek, és nem felelnek meg az ezen 1. cikk (2) bekezdésében előírt kivétel alkalmazásához szükséges, e bekezdésében foglalt második feltételnek.

Másodszor, a Bíróság, miután emlékeztetett a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltételek tisztességtelen jellegének bírósági felülvizsgálatára vonatkozó általános szabályokra, emlékeztet azon szempontokra, amelyekre tekintettel a nemzeti bíróság észlelheti a hosszú távú jelzáloghitel-szerződés azon feltételének – mint amilyen a lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó feltétel – esetlegesen tisztességtelen jellegét, amely meghatározza azokat a szempontokat, amelyek mellett a hitelező követelheti a tartozás határidő előtti visszafizetését.

Így ezen értékelés során először is fontos az a kérdés, hogy az eladó vagy szolgáltató azon lehetősége, hogy a kölcsön teljes összegét lejárttá teheti, attól függ-e, hogy a fogyasztó nem teljesíti a szóban forgó szerződéses viszonyban lényegesnek számító kötelezettségét, és másodszor, hogy e lehetőséget arra az esetre írták-e elő, ha az ilyen nemteljesítés eléggé súlyosnak minősül a kölcsön futamidejéhez és összegéhez képest. Harmadszor azt is meg kell tudni, hogy az eladó vagy szolgáltató lehetősége eltér-e az adott területre vonatkozó, általános jogi szabályoktól a különös szerződési rendelkezések hiányában, és hogy a nemzeti jog biztosít-e megfelelő és hatékony eszközöket ahhoz, hogy a

---

352 Lásd többek között: a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15.fejezet, 2. kötet, 288. o.) 3. cikkének (1) bekezdése, 4. cikkének (2) bekezdése, 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése.

353 A jelen ügyben a szlovák polgári törvénykönyv 53. §-ának (9) bekezdése és 565. §-a.

fogyasztó, akivel szemben az ilyen feltétel alkalmazásra kerül, kiküszöbölhesse az említett, követelhetővé tett kölcsönből eredő következményeket.

Következésképpen a lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegének értékelése során a nemzeti bíróságnak többek között meg kell vizsgálnia a hitelező számára biztosított azon lehetőség arányosságát, hogy e feltétel alapján a szerződés szerint fennmaradó teljes összeget követelje. Ennélfogva e bíróságnak figyelembe kell vennie többek között a fogyasztó szerződésszegésének mértékét, mint például az elmaradt törlesztőrészleteknek a teljes hitelösszeghez és a szerződés időtartamához viszonyított összegét.

A fent meghatározott kritériumok azonban nem kumulatívak vagy vagylagosak, és nem is kimerítő jellegűek. Így egyrészt a lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó feltétel arányos jellegének bírósági felülvizsgálata során további kritériumok vehetők figyelembe, mint például a lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó feltétellel létrehozott esetleges szerződéses egyenlőtlenség és az a körülmény, hogy e feltétel alkalmazása adott esetben azt eredményezheti, hogy a hitelező a szerződés alapján járó összegeket a családi ház bírósági eljáráson kívül történő értékesítése révén behajtja. Másrészt azon eszközök értékelése során, amelyek lehetővé teszik a fogyasztó számára, hogy orvosolja a kölcsön visszafizetésének következményeit, a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie – különösen a lakóhely tiszteletben tartásához való alapvető jogra[354] tekintettel – a fogyasztónak és családjának az elsődleges lakóhelyüket jelentő házból való kilakoltatásának következményeit. Következésképpen e szempontok alapján és a szerződés megkötésének valamennyi körülményét figyelembe véve a nemzeti bíróság megállapíthatja a lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegét, ha megállapítja, hogy a szolgáltató e feltétel alapján anélkül követelheti a kölcsönszerződés alapján esedékes fennmaradó összeg idő előtti visszafizetését, hogy figyelembe venné a fogyasztónak a nyújtott kölcsön összegéhez és a kölcsön futamidejéhez viszonyított mulasztásának mértékét.

E körülmények között a Bíróság megállapítja, hogy a 93/13 irányelvet a Chartával[355] összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a fogyasztói kölcsönszerződésben foglalt, lejárat előtti megszüntetésre vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegének bírósági felülvizsgálata nem veszi figyelembe a szolgáltató számára biztosított azon lehetőség arányos jellegét, hogy az e feltételből eredő jogait gyakorolja, tekintettel egyes meghatározott szempontokra. Ez utóbbi szempontok között szerepelnek azok, amelyek többek között a fogyasztó szerződésszegésének mértékéhez kapcsolódnak – mint például az elmaradt törlesztőrészleteknek a teljes hitelösszeghez és a szerződés időtartamához viszonyított összege –, valamint annak lehetőségéhez, hogy az említett feltétel érvényesítésének eredményeként a szolgáltató a fogyasztó családi házának bírósági eljáráson kívüli értékesítésével behajthatja az említett feltétel alapján járó összegeket.

---

354 Lásd: Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 7. cikke.

355 A Charta 7. és 38. cikke.

2. Távollevők között kötött szerződésektől való elállás joga

2023. december 21-i BMW Bank és társai ítélet (nagytanács) (C-38/21, C-47/21 és C-232/21, EU:C:2023:1014)

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – Gépjárműre vonatkozó, megvásárlási kötelezettség nélküli lízingszerződés – 2008/48/EK irányelv – A 2. cikk (2) bekezdésének d) pontja – A szerződés tárgyának megvásárlására vonatkozó kötelezettség nélküli lízingszerződés fogalma – 2002/65/EK irányelv – Az 1. cikk (1) bekezdése és a 2. cikk b) pontja – A pénzügyi szolgáltatási szerződés fogalma – 2011/83/EU irányelv – A 2. cikk 6. pontja és a 3. cikk (1) bekezdése – A szolgáltatási szerződés fogalma – A 2. cikk 7. pontja – A távollevők között kötött szerződés fogalma – A 2. cikk 8. pontja – Az üzlethelyiségen kívül kötött szerződés fogalma – A 16. cikk l) pontja – Az elállási jog alóli kivétel a gépkocsi-bérbeadási szolgáltatások nyújtása esetén – Gépjármű vásárlására vonatkozó kölcsönszerződés – 2008/48 irányelv – A 10. cikk (2) bekezdése – A szerződésben feltüntetendő információkra vonatkozó követelmények – A tájékoztatási kötelezettség teljesítésének vélelme a jogszabályban előírt tájékoztatási minta alkalmazása esetén – Az irányelv horizontális közvetlen hatályának hiánya – A 14. cikk (1) bekezdése – Elállási jog – Az elállási időszak kezdete hiányos vagy pontatlan tájékoztatás esetén – Az elállási jog gyakorlásának visszaélésszerű jellege – Az elállási jog elévülése – A jármű előzetes visszaszolgáltatási kötelezettsége, ha az elállási jog gyakorlására kapcsolt hitelszerződés tekintetében kerül sor”

A három egyesített ügy több, fogyasztók és gépjármű-kereskedőkkel kapcsolatban álló pénzügyi intézmények között folyamatban lévő jogvita keretébe illeszkedik, amelyek tárgya a fogyasztók elállási joga gyakorlásának érvényessége egy vásárlási kötelezettség nélküli gépjárműlízing-szerződés (C-38/21. sz. ügy), illetve több, használt gépjármű vásárlásának finanszírozása céljából kötött hitelszerződés (C-47/21. és C-232/21. sz. ügy) vonatkozásában.

A C-38/21. sz. ügyben egy BMW gépjármű-márkakereskedőnek, amelynek üzlethelyiségét felkereste, egy alkalmazottja a BMW Bank hitelközvetítőjeként eljárva lízingbe vételre kínált egy gépjárművet VK számára, és bemutatta az ilyen típusú szerződés különböző elemeit, például az időtartamot és a havi törlesztőrészleteket. 2018 novemberében VK távközlő eszköz útján egy magáncélra használt gépjárműre vonatkozó lízingszerződést kötött a BMW Bankkal. E 24 hónapra kötött és a BMW Bank által nyújtott kölcsönön alapuló szerződés értelmében VK nem volt köteles megvásárolni a gépjárművet a szerződés futamidejének lejártakor. 2019. június 25-én VK jelezte, hogy el kíván állni a lízingszerződéstől. Úgy vélte ugyanis, hogy a nemzeti jog által előírt tizennégy napos elállási határidő még nem kezdődött meg azon információk elégtelen és olvashatatlan jellege miatt, amelyeket e jog alapján közölni kellett volna vele.

A C-47/21. és C-232/21. sz. ügyekben több fogyasztó kötött kölcsönszerződést használt személygépjárművek magáncélú használatára. E szerződések előkészítése és megkötése során azok a gépjármű-kereskedők, akiktől a gépjárműveket megvásárolták, a C. Bank AG (C-47/21. sz. ügy), valamint a Volkswagen Bank GmbH és az Audi Bank (C-232/21. sz. ügy) közvetítőiként jártak el. Ezt követően e fogyasztók elálltak a megkötött kölcsönszerződésektől, és lényegében az elállás időpontjáig kifizetett törlesztőrészletek visszafizetését kérték. Véleményük szerint a nemzeti jog által előírt tizennégy napos elállási határidő még nem kezdődött meg, mivel az elállási jogra vonatkozó tájékoztatást, valamint az egyéb kötelező információkat nem közölték velük megfelelően.

A nagytanácsban hozott ítéletében a Bíróság pontosítja a fogyasztó számára vásárlási kötelezettség nélküli gépjárműlízing-szerződéssel összefüggésben a fogyasztóvédelem területén a 2002/65,[356] 2008/48[357] és 2011/83[358] irányelv hatályát, valamint a „szolgáltatási szerződés", a „távollevők között kötött szerződés" és az „üzlethelyiségen kívül kötött szerződés" utóbbi irányelv értelmében vett fogalmának terjedelmét. Ezenkívül a hitelmegállapodásokkal összefüggésben a hitelezőt a 2008/48 irányelv értelmében terhelő azon kötelezettség több aspektusáról is határoz, hogy tájékoztassák a fogyasztókat többek között az elállási jogról, valamint arról, hogy a téves vagy hiányos tájékoztatás milyen következményekkel jár e jog gyakorlására. Egyébiránt a Bíróság – továbbra is ebben az összefüggésben és ugyanezen irányelv alapján – az elállási jog fogyasztó általi visszaélésszerű gyakorlásának kérdésével és ugyanezen jog megszűnésének kérdésével foglalkozik.

A Bíróság álláspontja

Először is a Bíróság a 2002/65, a 2008/48 és a 2011/83 irányelvre tekintettel vizsgálja meg a fogyasztó számára vásárlási kötelezettség nélküli gépjárműre vonatkozó lízingszerződés jellegét.

Először is a 2011/83 irányelv tekintetében a Bíróság kimondja, hogy az olyan gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, amelyet az jellemez, hogy sem ezen szerződés, sem pedig egy külön szerződés nem írja elő, hogy a fogyasztó a szerződés lejártakor köteles megvásárolni a gépjárművet, az ezen irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében vett „szolgáltatási szerződésként" ezen irányelv hatálya alá tartozik.[359] E fogalmat ugyanis tágan határozták meg, és úgy kell értelmezni, hogy az magában foglal minden olyan szerződést, amely nem tartozik az „adásvételi szerződés" ugyanezen irányelv szerinti fogalmába.[360] A jelen ügyben az olyan lízingszerződés, amellyel az eladó vagy szolgáltató kötelezettséget vállal arra, hogy a gépjárművet részletekben történő fizetés ellenében a fogyasztó rendelkezésére bocsátja, az említett gépjárműnek a lízing végén történő megvásárlásának kötelezettsége nélkül, nem tartozik ez utóbbi fogalomba, mivel nem írja elő a jármű tulajdonjogának a fogyasztóra történő átruházását. Az ilyen lízingszerződés nem szerepel a 2011/83 irányelv hatálya alól kizárt szerződések listáján sem.[361]

---

356 A fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról szóló, 2002. szeptember 23-i 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2002. L 271., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 312. o.).

357 A fogyasztóihitel-megállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.).

358 A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanács irányelv (EGT-vonatkozású szöveg) (HL 2011. L 304., 64. o.).

359 A 2011/83 irányelv 2. cikkének 6. pontja értelmében a „szolgáltatási szerződés" fogalmának megfelel „az adásvételi szerződéstől eltérő bármely olyan szerződés, amelynek alapján" az eladó vagy szolgáltató „a fogyasztó részére szolgáltatást nyújt vagy szolgáltatás nyújtását vállalja, a fogyasztó pedig megfizeti vagy vállalja, hogy megfizeti a szolgáltatás árát".

360 A 2011/83 irányelv 2. cikkének 5. pontja az „adásvételi szerződés" fogalmát akképpen határozza meg, hogy az „bármely olyan szerződés, amelynek értelmében" a kereskedő „átruházza vagy vállalja, hogy átruházza a fogyasztóra valamely áru tulajdonjogát, a fogyasztó pedig megfizeti vagy vállalja, hogy megfizeti annak vételárát, ideértve azokat a szerződéseket is, amelyek árukra és szolgáltatásokra egyaránt vonatkoznak".

361 A 2011/83 irányelv 3. cikkének (3) bekezdésében foglalt meghatározás szerint.

Másodszor a Bíróság úgy véli, hogy az ilyen szerződés nem tartozik a 2008/48 irányelv tárgyi hatálya alá. Ugyanis bár az ilyen szerződés az ezen irányelv[362] értelmében vett „haszonbérlet" fogalmába tartozik, arra nem terjed ki ezen irányelv hatálya, mivel nem tartalmaz semmilyen arra vonatkozó kötelezettséget a fogyasztó számára, hogy a szerződés lejártakor megvásárolja a szerződés tárgyát.

Harmadszor, ami a 2002/65 irányelvet illeti, a Bíróság azt is megállapítja, hogy nem tartozik ezen irányelv hatálya alá az olyan, gépjárműre vonatkozó lízingszerződés, amelyet többek között az jellemez, hogy sem maga a szerződés, sem valamely, ettől független szerződés nem ír elő a fogyasztó számára a szerződés lejártakor a jármű megvásárlására vonatkozó kötelezettséget. A Bíróság ugyanis emlékeztet arra, hogy ahhoz, hogy valamely szerződés az irányelv hatálya alá tartozzon, annak többek között olyan „pénzügyi szolgáltatás" [363] nyújtására kell irányulnia, mint a hitellel kapcsolatos szolgáltatás. Márpedig, bár igaz, hogy az adásvételi kötelezettség nélküli gépjárműlízing-szerződés hitelelemet és bérleti elemet is tartalmaz, a Bíróság megállapítja, hogy az ilyen szerződés lényegében nem különbözik a hosszú távú gépjárműbérleti szerződéstől. Mivel így az ilyen típusú szerződés elsődleges tárgya a gépjármű bérbeadása, az nem minősíthető hitellel kapcsolatos pénzügyi szolgáltatási szerződésnek.

Másodszor, a 2011/83 irányelvnek a fogyasztó számára megvásárlási kötelezettséget nem tartalmazó gépjárműre vonatkozó lízingszerződéssel kapcsolatos értelmezésével összefüggésben a Bíróság először is a „távollevők között kötött szerződés"[364] és az „üzlethelyiségen kívül kötött szerződés"[365] fogalmával foglalkozik.

Így a Bíróság pontosítja egyrészt, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között távközlő eszköz útján kötött szolgáltatási szerződés nem minősíthető „távollevők között kötött szerződésnek", amennyiben a szerződéskötést olyan tárgyalási szakasz előzte meg, amelyre a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára eljáró közvetítő egyidejű fizikai jelenléte mellett került sor, aki a 2011/83 irányelvben[366] említett valamennyi olyan információt közölte a fogyasztóval, amely lehetővé tette a fogyasztó számára, hogy kérdéseket tegyen fel a tervezett szerződéssel vagy a javasolt ajánlattal kapcsolatban annak érdekében, hogy az eladóval vagy szolgáltatóval szembeni esetleges szerződéses kötelezettségének terjedelmére vonatkozó minden bizonytalanságot eloszlasson.

Másrészt a Bíróság megállapítja, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szolgáltatási szerződés nem minősíthető „üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek", ha a szerződés távközlő eszköz segítségével történő megkötésének előkészítési szakaszában a fogyasztó az e szerződés megtárgyalása céljából felkereste az eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára eljáró, de ezen eladóétól vagy szolgáltatóétól eltérő tevékenységi területen működő közvetítő üzlethelyiségét, amennyiben két feltétel teljesül. Az első feltétel szerint a fogyasztó szokásosan tájékozott, észszerűen

---

362 A 2008/48 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének d) pontja értelmében.

363 A 2002/65 irányelv 2. cikkének b) pontja szerint „bármely banki, hitel-, biztosítási, magán-nyugdíjpénztári, befektetési vagy fizetéssel kapcsolatos szolgáltatás" a pénzügyi szolgáltatás fogalmába tartozik.

364 A 2011/83 irányelv 2. cikkének 7. pontjában foglalt meghatározás szerint a „távollevők között kötött szerződés" az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között „áru vagy szolgáltatás értékesítésére szervezett távértékesítési rendszer keretében, az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte nélkül – a szerződés megkötésének időpontjával bezárólag kizárólag egy vagy több távközlő eszköz alkalmazásával – kötött szerződés".

365 A 2011/83 irányelv 2. cikke 8. pontjában foglalt meghatározás szerint az „üzlethelyiségen kívül kötött szerződés" az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között kötött bármely olyan szerződés, „amelyet az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó egyidejű fizikai jelenléte mellett, az eladó vagy szolgáltató üzlethelyiségétől eltérő helyen kötöttek meg".

366 Különösen a 2011/83 irányelv 6. cikkének megfelelően.

figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztóként a közvetítő üzlethelyiségének felkeresésekor számíthatott arra, hogy ez utóbbi az eladóval vagy szolgáltatóval kötött szolgáltatási szerződés megtárgyalása és megkötése céljából kapcsolatba lép vele. A második feltétel szerint pedig a fogyasztó könnyen megérthette, hogy e közvetítő az említett eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára jár el.

Másodszor, a 2011/83 irányelv 16. cikkében előírt azon kivételek vizsgálata során, amelyek értelmében a fogyasztót bizonyos esetekben nem illeti meg elállási jog, a Bíróság megállapítja, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között az ezen irányelv értelmében vett, távollevők között vagy üzlethelyiségen kívül kötött szolgáltatási szerződésnek minősülő, gépjárműre vonatkozó lízingszerződés a meghatározott teljesítési dátumra vagy futamidőre[367] szóló, autóbérlésre irányuló szolgáltatásokra vonatkozó kivétel körébe tartozik, amennyiben az ilyen szerződés fő tárgya az, hogy bizonyos pénzösszegek rendszeres fizetése ellenében lehetővé tegye a fogyasztó számára a gépjárműnek az említett szerződésben meghatározott időtartam alatti használatát. E tekintetben a Bíróság pontosítja egyfelől, hogy az e kivétel által hivatkozott „meghatározott" kifejezés magában foglalhat olyan hosszabb időtartamú bérleti szerződéseket is, mint az alapügy szerinti 24 hónapos lízingszerződés, amennyiben ezen időtartamot a szerződés kellően pontosan meghatározza. Másfelől a Bíróság hangsúlyozza, hogy a kifejezetten a fogyasztó által megadott jellemzőknek megfelelően beszerzett járműre vonatkozó lízingszerződés keretében az eladó vagy szolgáltató – abban az esetben, ha a fogyasztó számára elismerik az elállási jogot – nehézségekkel szembesülhet a gépjármű áthelyezése tekintetében. Ugyanis többek között e jellemzők miatt előfordulhat, hogy az eladó vagy szolgáltató nem képes az elállási jog gyakorlását követő észszerű határidőn belül a gépjárművet más, egyenértékű használatra átadni az eredetileg tervezett lízing időtartamának megfelelő időszakban úgy, hogy ne szenvedjen jelentős gazdasági kárt.

Harmadszor, a 2008/48 irányelv értelmezésével összefüggésben a Bíróság mindenekelőtt megállapítja, hogy a C-47/21. és a C-232/21. sz. ügyben szóban forgó, a magánhasználatra szánt használt személygépkocsi vásárlására irányuló kölcsönszerződések hitelmegállapodásként a 2008/48 irányelv hatálya alá tartoznak.[368]

Ezt követően a Bíróság pontosítja az eladónak vagy szolgáltatónak az ezen irányelv hatálya[369] alá tartozó hitelmegállapodásokban nyújtandó tájékoztatásra vonatkozó kötelezettségének, és különösen az elállási joggal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségének terjedelmét.[370] Így a Bíróság azt mondja ki, hogy e kötelezettséggel ellentétes az olyan törvényi vélelmet felállító nemzeti szabályozás, amely szerint az eladó vagy szolgáltató tiszteletben tartja azon kötelezettségét, hogy tájékoztassa a fogyasztót az elállási jogáról, ha ezen eladó vagy szolgáltató a szerződésben olyan nemzeti rendelkezésekre hivatkozik, amelyek e tekintetben maguk is jogszabályban előírt tájékoztatási mintára utalnak, miközben az ezen mintában szereplő olyan záradékokat alkalmaz, amelyek nem felelnek meg a 2008/48 irányelv előírásainak.[371] Mivel a kizárólag magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti

---

367 A 2011/83 irányelv 16. cikke l) pontja kivételt ír elő „szállásnyújtásra irányuló szerződések esetében a lakáscélú szolgáltatás kivételével, árufuvarozásra, gépjármű-bérbeadásra, étkeztetésre, valamint szabadidős tevékenységekhez kapcsolódó szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések esetében, amennyiben a szerződésben meghatározott teljesítési időpontot vagy időszakot kötöttek ki".

368 A 2008/48 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése szerint.

369 A 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében foglalt meghatározás szerint.

370 A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja előírja, hogy a hitelmegállapodásnak tartalmaznia kell az elállási jog meglétét vagy hiányát, azon időszakot, amelyen belül e jog gyakorolható, valamint az elállási jog gyakorlásának egyéb feltételeit.

371 A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének p) pontja.

bíróság az ilyen nemzeti szabályozást nem tudja ezen irányelvvel összhangban értelmezni, pusztán az uniós jog alapján nem köteles mellőzni e szabályozás alkalmazását, e bíróság azon lehetőségének sérelme nélkül, hogy azt a saját belső joga, illetve ennek hiányában a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetetlensége miatt sérelmet szenvedett fél ahhoz való joga alapján mellőzze, hogy az ebből eredő kárának megtérítését követelje.

Végül a Bíróság a 2008/48 irányelvben előírt elállási joggal kapcsolatos különböző szempontokról foglal állást.[372]

Először is pontosítja az elállási határidő kezdő időpontját. E tekintetben, amennyiben a hitelező által a fogyasztónak ezen irányelv[373] alapján nyújtott tájékoztatás hiányosnak vagy tévesnek bizonyul, az elállásra a 2008/48 irányelvben előírt tizennégy napos határidő csak akkor kezdődik, ha ezen információ hiányos vagy téves jellege nem befolyásolhatja a fogyasztó azon képességét, hogy értékelje az említett irányelv szerinti jogai és kötelezettségei terjedelmét, sem pedig a szerződés megkötésére vonatkozó döntését, és adott esetben megfossza a fogyasztót attól a lehetőségtől, hogy lényegében ugyanolyan feltételek mellett gyakorolja jogait, mint amelyek akkor érvényesültek volna, ha ezt a tájékoztatást teljes körű és pontos módon nyújtották volna. Ugyanis a hiányos vagy téves tájékoztatás csak akkor tekinthető a tájékoztatás elmaradásának, ha ezáltal megtévesztik a fogyasztót a jogait és kötelezettségeit illetően, és következésképpen a fogyasztónak olyan szerződést kell kötnie, amelyet adott esetben nem kötött volna meg, ha rendelkezett volna teljes körű és tárgyi szempontból pontos információkkal.

Másodszor, a Bíróság a hitelszerződés teljes körű teljesítésének az elállási jog fenntartására gyakorolt hatását elemzi. Így azt állapítja meg, hogy az ilyen szerződés teljes körű teljesítése e jog megszűnését vonja maga után. Mivel ugyanis a szerződés teljesítése jelenti a szerződéses kötelezettségek megszűnésének természetes mechanizmusát, a fogyasztó már nem hivatkozhat az elállási jogra, ha a felek a hitelmegállapodást teljes mértékben teljesítették, és az e szerződésből eredő kölcsönös kötelezettségek ebből következően megszűntek.

Harmadszor, a fogyasztó elállási jogának gyakorlására vonatkozó kérdést illetően a Bíróság kimondja, hogy a hitelező nem hivatkozhat érvényesen arra, hogy a fogyasztó a szerződéskötés és az elállási jog gyakorlása között tanúsított magatartása miatt e jogot visszaélésszerűen gyakorolta, amennyiben a hitelmegállapodásban a 2008/48 irányelv megsértésével történő hiányos vagy téves tájékoztatásra tekintettel az elállási határidő nem kezdődött meg amiatt, hogy megállapítást nyert, hogy e hiányos vagy téves jelleg befolyásolta a fogyasztó azon képességét, hogy értékelje jogai és kötelezettségei terjedelmét, valamint a szerződés megkötésére irányuló döntését.

Negyedszer, az elállási jog megszűnéséről határozva a Bíróság megállapítja, hogy a 2008/48 irányelvvel ellentétes az, hogy a hitelező, amennyiben a fogyasztó az ezen irányelvben[374] előírt feltételeknek megfelelően gyakorolja elállási jogát, hivatkozhat e jognak a nemzeti jogszabályok szerinti megszűnésére, amennyiben az ugyanezen irányelvben[375] említett kötelező adatok legalább egyike nem szerepelt a hitelmegállapodásban, illetve abban hiányosan vagy hibásan szerepelt, és azt utólag sem közölték megfelelően, továbbá ha emiatt az elállási határidő nem kezdődött meg. A

---

372 A 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése értelmében a fogyasztó tizennégy naptári napon belül indokolás nélkül elállhat a hitelmegállapodástól.

373 A 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése alapján.

374 A 2008/48 irányelv 14. cikkének (1) bekezdésében foglalt meghatározás szerint.

375 A 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében foglalt meghatározás szerint.

2008/48 irányelv ugyanis a fent említett esetben semmilyen időbeli korlátozást nem ír elő a fogyasztó elállási jogának gyakorlására vonatkozóan. Következésképpen a nemzeti szabályozás nem írhat elő ilyen korlátozást.

Ötödször a Bíróság az elállási jog joghatásait vizsgálja. A kérdést előterjesztő bíróság így rámutat, hogy a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett ezen joggal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy amennyiben a fogyasztó eláll a kapcsolt hitelmegállapodástól,[376] vissza kell szolgáltatnia a hitelezőnek a hitelből finanszírozott árut, vagy a hitelezőt ezen áru visszaszerzésére kell felszólítania, anélkül hogy a hitelezőnek ezzel egyidejűleg vissza kellene térítenie a hitelnek a fogyasztó által már kifizetett havi törlesztőrészleteit. A kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok függvényében ugyanis az olyan nemzeti eljárási szabályok, amelyek a hitelezőt a hitelből finanszírozott vagyontárgynak a hitelező részére történő visszaszolgáltatására kötelezik, vagy felszólították ezen áru visszaszerzésére, anélkül hogy e hitelezőt a hitel már kifizetett havi törlesztőrészleteinek egyidejű visszafizetésére vonatkozó kötelezettség terhelte volna, a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé tehetik az elállási jog gyakorlását.

376 A 2008/48 irányelv 3. cikkének n) pontja értelmében.

XVI. Energia

2023. március 30-i Green Network (A költségek visszatérítésére való kötelezés) ítélet (C-5/22, EU:C:2023:273)

„Előzetes döntéshozatal – A villamos energia belső piaca – 2009/72/EK irányelv – 37. cikk – I. melléklet – A nemzeti szabályozó hatóság feladatai és hatáskörei – Fogyasztóvédelem – Adminisztratív kezelési költségek – A nemzeti szabályozó hatóság azon hatásköre, hogy elrendelje azon összegek visszatérítését, amelyeket a végső fogyasztók az e hatóság által szankcionált szerződési feltételek alkalmazásával fizettek ki”

2019-ben az Autorità di Regolazione per Energia Reti e Ambiente (energia-, hálózat- és környezetvédelmi szabályozó hatóság, Olaszország) 655 000 euró összegű közigazgatási bírságot szabott ki a Green Networkre, egy olasz villamosenergia- és földgázelosztó társaságra az árképzés átláthatóságára vonatkozó kötelezettségek megsértése miatt. E hatóság arra is kötelezte, hogy fizessen vissza a végső ügyfeleinek 13 987 495,22 eurót, amelyet adminisztratív kezelési költség címén számlázott ki a végső fogyasztóinak az e hatóság által jogellenesnek minősített szerződéses kikötés alapján.

Miután e határozatot közigazgatási bíróság előtt sikertelenül támadta meg, a Green Network fellebbezést nyújtott be a Consiglio di Statóhoz (államtanács, Olaszország), amely előtt arra hivatkozott, hogy a nemzeti szabályozó hatóságnak a fogyasztók részére kiszámlázott összegek visszatérítésének előírására vonatkozó, az olasz jogban rögzített hatásköre ellentétes a 2009/72 irányelvvel.[377]

Ebben az összefüggésben az államtanács két kérdést terjesztett előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé a 2009/72 irányelvnek a szabályozó hatóságok hatásköréről szóló 37. cikke (1) és (4) bekezdésére, valamint a tagállamok által a fogyasztók védelme érdekében meghozandó intézkedéseket tartalmazó I. mellékletére vonatkozóan.

Ítéletében a Bíróság rögzíti, hogy a 2009/72 irányelv 37. cikke (1) bekezdésének i) és n) pontjával,[378] valamint (4) bekezdésének d) pontjával,[379] továbbá ezen irányelv I. mellékletével nem ellentétes az, ha valamely tagállam a nemzeti szabályozó hatóságra ruházza azt a hatáskört, hogy a villamosenergia-ipari vállalkozásokat arra kötelezze, hogy az e hatóság által jogellenesnek minősített szerződéses kikötés alapján „adminisztratív kezelési költségként” fizetett ellenszolgáltatásnak megfelelő összeget térítsék vissza a végső fogyasztóiknak. Ugyanez vonatkozik azokra az esetekre is, amikor e visszatérítésre való kötelezés nem az e vállalkozások által nyújtott, érintett szolgáltatás minőségével kapcsolatos indokokon, hanem az árképzési átláthatósági kötelezettségek megsértésén alapul.

---

377 A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/72/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 211., 55. o.; helyesbítés: HL 2015. L 167., 94. o.).

378 E rendelkezések a szabályozó hatóságoknak az átláthatósági kötelezettségek tiszteletben tartásával, illetve a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos feladataira vonatkoznak.

379 Ez a rendelkezés előírja, hogy a szabályozó hatóságok hatáskörrel rendelkeznek hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciók kiszabására azokra a villamosenergia-ipari vállalkozásokra, amelyek nem teljesítik a 2009/72 irányelv szerinti kötelezettségeiket vagy a szabályozó hatóság vonatkozó, jogilag kötelező erejű határozatát, illetve arra, hogy ilyen szankciók kiszabására az illetékes bíróságok felé javaslatot tegyenek.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is hangsúlyozza, hogy a 2009/72 irányelv céljainak elérése érdekében ezen irányelv megköveteli a tagállamoktól, hogy a villamosenergia-piac szabályozása és felügyelete terén széles jogköröket biztosítsanak a nemzeti szabályozó hatóságaiknak, különösen annak érdekében, hogy garantálják a fogyasztók védelmét.

Ezt követően megjegyzi, hogy a 2009/72 irányelvnek a szabályozó hatóság feladataira és hatásköreire vonatkozó 37. cikke nem tesz említést az arra vonatkozó hatáskörről, hogy a villamosenergia-ipari vállalkozásoktól minden olyan összeg visszafizetését követeljék, amelyet jogellenesnek tekintett szerződéses kikötés ellenében kaptak. Mindazonáltal a 2009/72 irányelv 37. cikkének (4) bekezdésében szereplő „a szabályozó hatóság hatásköre legalább az alábbiakra terjed ki" fordulat használata azt jelzi, hogy az e 37. cikk (4) bekezdésében kifejezetten említettektől eltérő hatáskörök is ruházhatók az ilyen hatóságra annak érdekében, hogy lehetővé tegyék számára az ezen irányelv 37. cikkének (1), (3) és (6) bekezdésében említett feladatok teljesítését.

Ezenkívül a villamosenergia-ipari vállalkozásokat terhelő átláthatósági kötelezettségek tiszteletben tartásának biztosítása, valamint a fogyasztók védelme a nemzeti szabályozó hatóságoknak az említett irányelv 37. cikkének (1), (3) és (6) bekezdésében említett feladatai közé tartozik.

A Bíróság ennélfogva megállapítja, hogy a tagállam az ilyen hatóságra ruházhatja azt a hatáskört, hogy e gazdasági szereplőket az általuk a fogyasztóvédelemre, különösen az átláthatósági kötelezettségre és a számlázás pontosságára vonatkozó követelmények megsértésével beszedett összegek visszatérítésére kötelezze.

Ezt az értelmezést nem kérdőjelezi meg az a tény, hogy a 2009/72 irányelv 36. cikke lényegében azt írja elő, hogy a nemzeti szabályozó hatóság úgy hozza meg a szükséges intézkedéseket, hogy „[adott esetben] intenzív konzultációt [folytat] az egyéb érintett, megfelelő nemzeti hatóságokkal, ideértve a versenyhivatalokat is, azok hatáskörének elvonása nélkül", vagy hogy ezen irányelv 37. cikke (1) bekezdésének n) pontja tartalmazza a „más hatáskörrel rendelkező hatóságokkal együtt" fordulatot.

E rendelkezésekből ugyanis nem következik, hogy olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van, ezen egyéb nemzeti hatóságok egyike rendelheti el a villamosenergiaipari vállalkozások által a végső fogyasztóktól jogosulatlanul beszedett összegek visszatérítését. Éppen ellenkezőleg, az „adott esetben" fordulat használata azt jelenti, hogy az ilyen konzultáció kizárólag akkor szükséges, ha az elfogadni tervezett intézkedés más hatáskörrel rendelkező hatóságokra is hatással lehet.

Végül a Bíróság leszögezi, hogy mivel a fogyasztók védelme és az átláthatósági kötelezettségek tiszteletben tartása a 2009/72 irányelv 37. cikkében említett feladatok körébe tartozik, nem releváns az a pontos indok, amely miatt, e feladatok egyikének teljesítése érdekében az ilyen vállalkozások valamelyikét az ügyfeleik kártalanítására kötelezik.

XVII. Nemzetközi megállapodások[380]

1. Az Unió külső hatásköre

2023. január 17-i Spanyolország kontra Bizottság ítélet (nagytanács) (C-632/20 P, EU:C:2023:28)

„Fellebbezés – Külkapcsolatok – Egyrészről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, másrészről Koszovó között létrejött stabilizációs és társulási megállapodás – Elektronikus hírközlés – (EU) 2018/1971 rendelet – Az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testülete (BEREC) – A 35. cikk (2) bekezdése – Koszovó nemzeti szabályozó hatóságának e testületben való részvétele – A »harmadik ország« és »harmadik állam« fogalma – Az Európai Bizottság hatásköre”

2001 és 2015 között az Európai Unió stabilizációs és társulási megállapodásokat írt alá hat nyugat-balkáni országgal, köztük Koszovóval. Ennek keretében az Európai Bizottság ezen országok jogszabályainak az uniós jogszabályokhoz való igazítására irányuló fellépéseket, valamint a nyugat-balkáni országoknak a meglévő szabályozó testületekbe – mint a 2018/1971 rendelettel[381] létrehozott Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testülete (BEREC) – való integrálását javasolta. Az Unió és a Nyugat-Balkán nemzeti szabályozó hatóságai közötti szorosabb kapcsolat kialakítása érdekében a Bizottság 2019. március 18-án a nyugat-balkáni országok nemzeti szabályozó hatóságainak a BEREC-ben való részvételére vonatkozó hat határozatot fogadott el. Ezek sorában található egy olyan határozat, amellyel a Bizottság engedélyezte Koszovó nemzeti szabályozó hatóságának, hogy részt vegyen a BEREC szabályozói tanácsában és munkacsoportjaiban, valamint a BEREC Hivatal igazgatótanácsában (a továbbiakban: vitatott határozat)[382].

---

380 A 2023. október 22-i ***BA (Öröklés – Lakásügyi szociálpolitika az Európai Unióban)*** ítéletet (C-670/21, EU:C:2023:763) e részben szintén meg kell említeni. Ez az ítélet a III.3. „A tőke szabad mozgása” című részben kerül bemutatásra.

381 Az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testületének (BEREC) és a BEREC Működését Segítő Ügynökségnek (BEREC Hivatal) a létrehozásáról, az (EU) 2015/2120 rendelet módosításáról, valamint az 1211/2009/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. december 11-i (EU) 2018/1971 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 321., 1. o.).

382 Koszovó nemzeti szabályozó hatóságának az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testületében való részvételéről szóló, 2019. március 18-i európai bizottsági határozat (HL 2019. C 115., 26. o.).

A Spanyol Királyság keresetet nyújtott be a vitatott határozat megsemmisítése iránt a 2018/1971 rendelet 35. cikkének[383] a Bizottság által történt megsértése miatt. A Spanyol Királyság lényegében arra hivatkozott, hogy e határozat tévesen értelmezi a „harmadik ország" e rendelkezésben alkalmazott fogalmát, hiszen e fogalom nem vonatkozhat Koszovóra, amennyiben az nem szuverén állam. E keresetet a Törvényszék 2020. szeptember 23-i Spanyolország kontra Bizottság ítéletével[384] (a továbbiakban: megtámadott ítélet) teljes egészében elutasította.

A Spanyol Királyság által benyújtott fellebbezés alapján a nagytanácsban eljáró Bíróság hatályon kívül helyezi a Törvényszék ítéletét és megsemmisíti a Bizottság vitatott határozatát azzal az indokkal, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította,[385] hogy a harmadik országok nemzeti szabályozó hatóságainak a BEREC-ben való részvételére vonatkozó, a 2018/1971 rendelet 35. cikke (2) bekezdésének második albekezdése szerinti munkaügyi megállapodások kidolgozására vonatkozó hatáskör az EUSZ 17. cikk alapján egyoldalúan a Bizottságot illeti meg.

A Bíróság álláspontja

Először is, ami a 2018/1971 rendelet 35. cikkében használt „harmadik ország" fogalmát illeti, a Bíróság mindenekelőtt úgy véli, hogy a Szerződések szó szerinti értelmezése nem teszi lehetővé e fogalom jelentésének meghatározását. Ezenkívül az EU-Szerződés és az EUM-Szerződés nem minden nyelvi változata használja együttesen a „harmadik állam" és a „harmadik ország" kifejezést. Márpedig az uniós jog rendelkezéseit egységesen kell értelmezni és alkalmazni az Unió valamennyi nyelvén készült változatok figyelembevételével, és az ezen egyes változatok közötti eltérés esetén a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek az a részét képezi. Egy uniós jogi rendelkezés valamely nyelvi változatának megfogalmazása ugyanis nem szolgálhat e rendelkezés értelmezésének kizárólagos alapjául. A jelen ügyben a Törvényszék azon előfeltevésre támaszkodva, hogy az EUM-Szerződés „harmadik országokra" vonatkozó rendelkezései lehetővé teszik nemzetközi megállapodások megkötését „államokon kívüli" szervezetekkel, úgy ítélte meg, hogy a 35. cikk (2) bekezdése értelmében vett „harmadik ország" fogalmának hatálya túlmutat a szuverén államokon. A Törvényszék ezen előfeltevést azonban anélkül állította fel, hogy figyelembe vette volna az EU-Szerződés és az EUM-Szerződés nyelvi változatai közötti különbségeket, amelyek szövegéből nem lehet a „harmadik ország" és a „harmadik állam" kifejezések jelentése közötti különbség fennállására következtetni. Továbbá, mivel a „harmadik ország" kifejezés nem szerepel a 2018/1971 rendelet valamennyi nyelvi változatában, mivel egyes nyelvi változatok kizárólag a „harmadik állam" kifejezés megfelelőjét használják, a Bíróság megállapítja, hogy a Törvényszék az indokolásában tévesen alkalmazta a jogot.

---

383 Az „Együttműködés az uniós szervekkel, harmadik országokkal és nemzetközi szervezetekkel" című, e rendelkezés értelmében: „(1) Az e rendeletben meghatározott célkitűzések eléréséhez és a feladatai végrehajtásához szükséges mértékben, valamint a tagállamok és az uniós intézmények hatásköreinek sérelme nélkül a BEREC és a BEREC Hivatal együttműködhet az illetékes uniós szervekkel, hivatalokkal, ügynökségekkel és tanácsadó csoportokkal, harmadik országok illetékes hatóságaival és nemzetközi szervezetekkel. E célból a BEREC és a BEREC Hivatal – a Bizottság előzetes jóváhagyásával – munkamegállapodásokat köthet. Ezek a megállapodások nem keletkeztethetnek jogi kötelezettségeket. (2) A szabályozói tanács, a munkacsoportok és az igazgatótanács nyitott azon harmadik országok elektronikus hírközlés területéért elsősorban felelős szabályozó hatóságainak részvétele előtt, amely harmadik országok e célból megállapodást kötöttek az Unióval. Az említett megállapodások vonatkozó rendelkezései alapján együttműködési szabályokat [helyesen: munkamegállapodásokat] kell kidolgozni különösen az érintett harmadik országok szabályozó hatóságainak a BEREC és a BEREC Hivatal munkájában történő, szavazati jog nélküli részvételének jellegére, mértékére és módjára vonatkozóan, beleértve azon rendelkezéseket is, amelyek a BEREC kezdeményezéseiben való részvételt, a pénzügyi hozzájárulásokat és a BEREC Hivatal személyzetét érintik. A személyzeti kérdéseket illetően ezeknek a rendelkezéseknek minden esetben meg kell felelniük a személyzeti szabályzatnak. […]"

384 2020. szeptember 23-i ***Spanyolország kontra Bizottság*** ítélet (T-370/19, EU:T:2020:440).

385 Lásd a 2020. szeptember 23-i ***Spanyolország kontra Bizottság*** ítélet (T-370/19, EU:T:2020:440) 77. és 82. pontját.

Mivel azonban a megtámadott ítélet rendelkező része egyéb jogi indokok alapján is megalapozott lehet, a Bíróság ezt követően azt vizsgálja, hogy a Törvényszék megalapozottan állapíthatta-e meg, hogy a Bizottság nem sértette meg a 2018/1971 rendelet 35. cikkét azáltal, hogy Koszovót az e rendelkezés értelmében vett „harmadik országnak” tekintette. E tekintetben a 2018/1971 rendelet 35. cikke (2) bekezdése hatékony érvényesülésének biztosítása érdekében az olyan Unión kívül található területi egység, amelynek független állam minőségét az Unió nem ismerte el, e rendelkezés értelmében „harmadik országnak” tekinthető kell, hogy legyen a nemzetközi jog sérelme nélkül. Koszovó esetében a Nemzetközi Bíróság megállapította, hogy Koszovó függetlenségi nyilatkozatának 2008. február 17-i elfogadása nem sértette sem az általános nemzetközi jogot, sem az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának 1244 (1999) sz. határozatát vagy az alkalmazandó alkotmányos keretet[386]. Ezenkívül, amint azt a vitatott határozat első lábjegyzete jelzi, az említett, harmadik országnak való tekintés nem befolyásolja a tagállamok egyedi álláspontját arra vonatkozóan, hogy Koszovó rendelkezik-e független állam minőséggel, amint azt hatóságai szorgalmazzák. A Bíróság következésképpen úgy véli, hogy Koszovót a 2018/1971 rendelet 35. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „harmadik országnak” lehet tekinteni a nemzetközi jog megsértése nélkül.

Egyébiránt, ami a „harmadik országnak” a 2018/1971 rendelet 35. cikkének (2) bekezdésében előírt részvételi rendszerbe való integrálását illeti, a Bíróság emlékeztet arra, hogy e rendelkezés szerint ezen országok nemzeti szabályozó hatóságainak részvétele két együttes feltételtől függ; az első az Unióval kötött „megállapodás” fennállására, a második pedig azon körülményre vonatkozik, hogy e megállapodást „e célból” kötötték. Az Unió több nemzetközi megállapodást kötött Koszovóval, elismerve ezáltal annak az ilyen megállapodások kötésére való képességét. Ezek között szerepel a Koszovót érintő stabilizációs és társulási megállapodás,[387] amelynek 111. cikke előírja, hogy az elektronikus kommunikációs hálózatok és szolgáltatások tárgyában létrehozott együttműködés elsősorban az ezzel a területtel kapcsolatos uniós vívmányok kiemelt kérdéseire helyezi a hangsúlyt, és a felek megerősítik ezen együttműködést. Tehát a Koszovót érintő stabilizációs és társulási megállapodást is úgy kell tekinteni, mint amelyet annak érdekében kötöttek, hogy lehetővé tegyék Koszovó nemzeti szabályozó hatóságának részvételét a BEREC testületeiben, mivel e megállapodás 111. cikke az uniós vívmányok elfogadásáról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások területén a felek közötti együttműködés megerősítéséről szól. A Bíróság végül rámutat, hogy az együttműködés céljának megfelelően a 2018/1971 rendelet 35. cikkének (2) bekezdése lehetővé teszi harmadik országok elsősorban az elektronikus hírközlés területén hatáskörrel rendelkező nemzeti szabályozó hatóságai számára a BEREC bizonyos testületeiben való részvételt. E körülményekre tekintettel a Törvényszék nem alkalmazta tévesen a jogot annak megállapításával, hogy a Bizottság a vitatott határozatban nem sértette meg a 2018/1971 rendelet 35. cikkének (2) bekezdését, amikor megállapította, hogy Koszovó az e rendelkezés értelmében vett „harmadik országnak” tekinthető.

Másodszor, ami a Koszovó jogállására vonatkozó uniós álláspont hiánya nemzetközi jog szempontjából fennálló következményeinek a Törvényszék általi értelmezését illeti, a Bíróság megállapítja, hogy a vitatott határozat nem sérti a Koszovót érintő stabilizációs és társulási megállapodást és a 2018/1971 rendeletet pusztán amiatt, hogy együttműködést hoz létre Koszovó nemzeti szabályozó hatóságával e jogi aktusok végrehajtása révén, és nem vonja maga után Koszovó harmadik államként való elismerését. Következésképpen a vitatott határozatnak a Bizottság általi

---

386 A Nemzetközi Bíróság Koszovó függetlensége egyoldalú kinyilvánításának a nemzetközi joggal való összhangjával kapcsolatban 2010. július 22-én kiadott tanácsadó véleménye (CIJ Recueil 2010, 403. o.).

387 Az egyrészről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, másrészről Koszovó között létrejött stabilizációs és társulási megállapodás (HL 2016. L 71., 3. o.; a továbbiakban: Koszovót érintő stabilizációs és társulási megállapodás).

elfogadása nem értelmezhető úgy, hogy az maga után vonja Koszovó független állam jogállásának az Unió általi hallgatólagos elismerését.

Harmadszor, ami az arra alapított jogalapot illeti, hogy a Törvényszék tévesen állapította meg, hogy a Koszovót érintő stabilizációs és társulási megállapodás 111. cikkében említett együttműködés megfelel a 2018/1971 rendelet 35. cikkének (2) bekezdésében előirányzott részvételnek, azt a Bíróság megalapozatlannak ítéli, megállapítva többek között azt, hogy a Koszovót érintő stabilizációs és társulási megállapodás e rendelkezése a 2018/1971 rendelet értelmében vett „e célból" létrejött megállapodásnak minősül. E rendelet 35. cikkének (1) bekezdése ugyanis különböző mértékű és formájú, szorosabb vagy kevésbé szoros együttműködést ír elő, többek között a harmadik országok nemzeti szabályozó hatóságaival kötött munkamegállapodások útján. Ellenben Koszovó nemzeti szabályozó hatóságának a BEREC testületeiben való részvétele nem tekinthető e nemzeti szabályozó hatóság Unió e szervébe való integrációjának. Egyébiránt Koszovó nemzeti szabályozó hatóságának a BEREC-ben való részvétele nem teszi lehetővé Koszovó számára, hogy hozzájáruljon az elektronikus hírközlés területére vonatkozó uniós ágazati szabályozás kidolgozásához.

A Bíróság mindazonáltal, negyedszer, helyt ad a Spanyol Királyság fellebbezésének annyiban, amennyiben az lényegében a Bizottság hatáskörének hiányára vonatkozik. A Bíróság először is megállapítja, hogy a vitatott határozatot nem lehetett az EUSZ 17. cikk alapján a Bizottság végrehajtási és külső képviseleti feladatai címén meghozni, mivel a Bizottságnak a munkaügyi megállapodások elfogadása keretében kizárólag ellenőrzési jogkört kell gyakorolnia. A 2018/1971 rendelet 35. cikkének (2) bekezdéséből különösen az következik, hogy a munkamegállapodások tárgya nem az Unió külső képviselete mint olyan, hanem az, hogy pontosítsa többek között az Unióval e célból megállapodást kötő harmadik országbeli nemzeti szabályozó hatóságok uniós szervezetek munkájában való részvételének jellegét, mértékét és módját. Továbbá az a körülmény, hogy a 2018/1971 rendelet 35. cikkének (2) bekezdése – (1) bekezdésétől eltérően – nem tesz említést arról, hogy a BEREC és a BEREC Hivatal, „a Bizottság előzetes jóváhagyásával", munkamegállapodásokat köt, nem jelenti azt, hogy az e munkamegállapodások harmadik országok nemzeti szabályozó hatóságaival való megkötésére vonatkozó hatáskör a Bizottságot illetné meg. E megállapítást nem kérdőjelezi meg az a körülmény, hogy a BEREC és a BEREC Hivatal munkájában való, e rendelkezés által előírt részvétel a harmadik országok nemzeti szabályozó hatóságával való együttműködés szorosabb formáját jelenti, mint az ugyanezen rendelet 35. cikkének (1) bekezdése által létrehozott együttműködés. Végezetül az a körülmény, hogy a Bizottság egyoldalúan dönthet bizonyos munkamegállapodásokról a BEREC és a BEREC Hivatal munkájában való részvételre vonatkozóan, azok jóváhagyása nélkül, nem egyeztethető össze a BEREC függetlenségével, és túllépi az ugyanezen rendelet által a Bizottságra ruházott ellenőrzési feladatkört. Következésképpen a Törvényszék annak megállapításával, hogy a harmadik országok, köztük Koszovó nemzeti szabályozó hatóságainak részvételére vonatkozó munkamegállapodások megkötését illető hatáskör a Bizottságot illeti meg, figyelmen kívül hagyta mind a hatáskörnek egyrészt a Bizottság, másrészt a BEREC és a BEREC Hivatal közötti felosztását, mind a BEREC függetlenségét biztosító, e rendeletben előírt szabályokat. Az ilyen megállapodásoknak egyrészt a BEREC és a BEREC Hivatal, másrészt e harmadik ország illetékes hatóságai között kell létrejönnie, és azokat a szabályozói tanácsnak és a BEREC Hivatal igazgatójának együttesen kell engedélyeznie, amint az a 2018/1971 rendeletből[388] következik. A Bíróság, pontosítva, hogy e hatáskör nem a Tanácsot illeti meg, megállapítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg,[389] hogy a Bizottság egyoldalú hatáskörrel rendelkezik az említett megállapodások kidolgozására.

---

388 A 2018/1971 rendelet 9. cikkének i) pontja és 20. cikke (6) bekezdésének m) pontja.

389 A 2020. szeptember 23-i ***Spanyolország kontra Bizottság*** ítélet (T-370/19, EU:T:2020:440) 77. és 82. pontja.

A Bíróság, noha következésképpen hatályon kívül helyezi a megtámadott ítéletet és megsemmisíti a vitatott határozatot, mindazonáltal, tekintettel a szóban forgó megállapodások szükségességére, fenntartja a megsemmisített határozat joghatásait, amíg azt új jogi aktus nem váltja fel.

2. Nemzetközi megállapodás értelmezése

2023. február 9-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid és társai (Török munkavállaló tartózkodási jogának visszavonása) ítélet (C-402/21, EU:C:2023:77)

„Előzetes döntéshozatal – Az EGK–Törökország társulási megállapodás – 1/80 határozat – 6. és 7. cikk – A fogadó tagállam munkaerőpiacára már integrálódott és ezzel összefüggő tartózkodási joggal rendelkező török állampolgárok – A nemzeti hatóságoknak az érintett tagállamban több mint 20 éve jogszerűen tartózkodó török állampolgárok tartózkodási jogát azzal az indokkal visszavonó határozata, hogy e személyek valódi, közvetlen és kellően súlyos veszélyt jelentenek a társadalom valamely alapvető érdekére – 13. cikk – »Standstill« klauzula – 14. cikk – Igazolás – Közrendi okok”

Hollandiában egy külföldi állampolgár határozatlan időre szóló tartózkodási engedélye többek között akkor vonható vissza, ha e személyt legalább három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt elítélték, és a kiszabott büntetések teljes időtartama elér egy bizonyos küszöböt. 2012-ig azonban tilos volt a tartózkodási engedély ilyen visszavonása, ha az állampolgár legalább 20 éve jogszerűen tartózkodott ebben az országban. Egy 2012 júliusában történt jogszabály-módosítást követően, amelyet a közrend védelme holland társadalomban való felfogásának változása indokolt, e tilalmat feloldották.[390]

Ezen új szabályozás alapján S, E és C, három, több mint 20 éve jogszerűen Hollandiában tartózkodó török állampolgár tartózkodási engedélyét a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (igazságügyi és biztonsági államtitkár, Hollandia) határozataival visszavonták. A visszavonást azzal indokolták, hogy tartózkodásuk időtartama alatt több büntetőszankciót szabtak ki velük szemben, a bűncselekmények súlyossága és a végrehajtandó szabadságvesztés-büntetések teljes időtartama elérte az előírt küszöböt, valamint hogy ez a magatartás valódi, közvetlen és kellően súlyos veszélyt jelent a társadalom valamely alapvető érdekére.

Az S, E, illetve C által e határozatokkal szemben a rechtbank Den Haaghoz (hágai elsőfokú bíróság, Hollandia) benyújtott keresetek eltérő eredményre vezettek a Társulási Tanács 1980. december 1-jétől alkalmazandó 1/80 határozata[391] 13. cikkének a jelen ügyben való alkalmazhatóságát illetően. E rendelkezés egy „standstill”-klauzulát tartalmaz, amely megtiltja a tagállamok számára, hogy új korlátozásokat vezessenek be a területükön jogszerűen tartózkodó és munkát vállaló török munkavállalók és családtagjaik munkavállalási feltételeire vonatkozóan. Az 1/80 határozat 14. cikke szerint azonban e határozat foglalkoztatásra és a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazása többek között közrendi okok által igazolt korlátozások tárgyát képezheti.

---

390 A 2012. március 26-i Besluit houdende wijziging van het Vreemdelingenbesluit 2000 in verband met aanscherping van de glijdende schaal (a külföldiek jogállásáról szóló rendeletnek a mozgóskála szigorításával összefüggésben történő módosításáról szóló rendelet) (Stb. 2012, no 158).

391 Az Európai Közösség és Törökország közötti társulás fejlesztéséről szóló, 1980. szeptember 19-i 1/80 társulási tanácsi határozat.

A Raad van State (államtanács, Hollandia), amelyhez e keresetek keretében fellebbezést nyújtottak be, úgy határozott, hogy az 1/80 határozat 13. és 14. cikke hatályának és azok kapcsolatának tárgyában kérdéssel fordul a Bírósághoz.

Ítéletében a Bíróság megerősíti, hogy az 1/80 határozat 13. cikke azokra a török állampolgárokra alkalmazandó, akik e határozat értelmében a munkavállalás és a szabad mozgás területén már jogokkal rendelkeznek. A Bíróság ezenkívül pontosítja, hogy milyen feltételek mellett igazolható e jogoknak az 1/80 határozat 14. cikke értelmében vett közrendi követelményekkel való új korlátozása, amellyel szemben a török állampolgárok hivatkozhatnak az említett 13. cikkre.

A Bíróság álláspontja

A Bíróság először is megvizsgálja az 1/80 határozat 13. cikkében kimondott „standstill”-klauzula terjedelmét. Emlékeztet saját ítélkezési gyakorlatára, amely szerint e klauzula közvetlen hatállyal rendelkezik, és azt, tekintettel az 1/80 határozatnak a munkavállalók szabad mozgását megvalósító céljára, tágan kell értelmezni. Ugyanis mind a török munkavállaló vagy családtagjai első szakmai tevékenysége megkezdésének feltételeit nehezítő új korlátozás, mind pedig az a korlátozás, amely – amint e munkavállaló vagy családtagjai az 1/80 határozat 6. vagy 7. cikke alapján[392] munkavállalási jogokkal rendelkeznek – korlátozza a munkavállalói tevékenység e jogok által biztosított igénybevételét, ellentétes az említett határozat céljával.

Ezenkívül a ítélkezési gyakorlatából következik, hogy azok a tagállami intézkedések, amelyek a török állampolgárok helyzete szabályszerűségére vonatkozó szempontok meghatározására irányulnak többek között ezen állampolgároknak a tagállam területén való tartózkodása feltételeinek elfogadásával vagy módosításával, az 1/80 határozat 13. cikke értelmében vett új korlátozásoknak minősülhetnek.

Következésképpen az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi az érintettek 1/80 határozat 6. és 7. cikke szerinti tartózkodási jogának visszavonását, korlátozza a szabad mozgáshoz való jogukat az e határozat hatálybalépésekor őket megillető szabad mozgáshoz való joghoz képest, és ezért az említett határozat 13. cikke értelmében vett új korlátozásnak minősül. E rendelkezésre tehát hivatkozhatnak az érintett török állampolgárok.

Másodszor a Bíróság az 1/80 határozat 13. és 14. cikke közötti összefüggést vizsgálja. Hangsúlyozza, hogy mivel az „új korlátozások” elfogadásának tilalma alól, az 1/80 határozat 14. cikkében közrendi követelmények miatt előírt kivétel a munkavállalók szabad mozgásától való eltérésnek minősül, azt megszorítóan kell értelmezni. Ezenfelül az e követelményekre vonatkozó nemzeti intézkedéseknek alkalmasnak kell lenniük az elérni kívánt közrendi védelmi célkitűzés megvalósítására, és nem haladhatják meg az eléréséhez szükséges mértéket.

Egyébiránt az S-hez, E-hez és C-hez hasonlóan több mint 10 éve a fogadó tagállamban tartózkodó török állampolgárokat illetően a Bíróság az említett 14. cikk alkalmazása céljából a 2003/109 irányelv[393] 12. cikkére hivatkozik a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező személyek védelme területén. Ugyanis ilyen állampolgárok tekintetében közrendi vagy közbiztonsági okokkal igazolt intézkedések csak akkor hozhatók, ha a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok által esetről esetre végzett vizsgálatot követően, amely tiszteletben tartja mind az arányosság elvét, mind az érintett

---

392 Az 1/80 határozat 6. és 7. cikke a török munkavállalóknak, illetve azon családtagjaiknak a munkavállalási jogairól rendelkezik, akik engedélyt kaptak arra, hogy a munkavállalóhoz költözzenek.

393 A harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogállásáról szóló, 2003. november 25-i 2003/109/EK tanácsi irányelv (HL 2004. L 16., 44. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 272. o.).

alapvető jogait, kiderül, hogy az érintett személyes magatartása valódi, közvetlen és kellően súlyos veszélyt jelent a társadalom valamely alapvető érdekére.

E tényezők fényében a Bíróság úgy véli, hogy az ügy tárgyát képező jogszabályi intézkedés az illetékes holland hatóságok 1/80 határozat 14. cikkében kimondott mérlegelési mozgástere alá tartozik. Mindazonáltal a társadalmi koncepciók változására tett utalás és a közrendre alapított igazolás önmagában nem elégséges ezen intézkedés legitimizálásához. A kérdést előterjesztő bíróság feladata továbbá, hogy az 1/80 határozat által biztosított jogok figyelembevételével értékelje, hogy a nemzeti intézkedés alkalmas-e a követett célkitűzés megvalósításának biztosítására, nem haladja-e meg az annak eléréséhez szükséges mértéket, és előírja-e az érintett török munkavállaló aktuális helyzetének előzetes és egyedi értékelését.

2. fejezet – Törvényszék

I. Az Unió peres eljárásai

1. Kereshetőségi jog

2023. szeptember 6-i Európai adatvédelmi biztos kontra Parlament és Tanács végzés (T-578/22, EU:T:2023:522)

„Megsemmisítés iránti kereset – Intézményi jog – A személyes adatok Europol általi kezelése – (EU) 2016/794 rendelet – Az európai adatvédelmi biztos intézményi előjogai – Kereshetőségi jog – Részben elfogadhatatlan és részben nyilvánvalóan elfogadhatatlan kereset”

2022. január 3-án az európai adatvédelmi biztos hivatalból indított vizsgálatot követően határozatot hozott a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniós Ügynökségével (Europol) szemben.[394] Ezzel a határozattal lényegében arra kötelezte az Europolt, hogy a 2022. január 4-e után átvett minden egyes hozzájárulás esetében végezze el az érintett személyek kategorizálását a hozzájárulás kézhezvételétől számított hat hónapon, valamint az említett határozat időpontjában meglévő adatkészletek esetében tizenkét hónapon belül, e határidőkön túl pedig az Europolnak törölnie kellett ezeket az adatokat.

2022. június 8-án az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a módosított Europol-rendeletet.[395] Utóbbi két átmeneti rendelkezéssel[396] lényegében előírja az Europol számára azokat a feltételeket, amelyek alapján meghatározott határidőn belül kategorizálja a módosított Europol-rendelet hatálybalépésekor birtokában lévő adatkészleteket, és meghatározzák azokat a feltételeket és eljárásokat, amelyek mellett a módosított Europol-rendelet II. mellékletében felsorolt érintettek kategóriáihoz nem tartozó, és az Europol számára 2022. június 28-a előtt továbbított személyes adatok kezelése engedélyezett egy folyamatban lévő bűnügyi nyomozás támogatása céljából.

Az európai adatvédelmi biztos úgy vélte, hogy a megtámadott rendelkezések sértik a függetlenségét és a felügyeleti hatósági hatásköreit, mivel álláspontja szerint azok visszamenőleges hatállyal jogszerűvé teszik az Europol vitatott adattárolási gyakorlatát, és gyakorlatilag megsemmisítik a 2022. január 3-i határozatát. Így az EUMSZ 263. cikk alapján a Törvényszéktől azok megsemmisítését kérte. Állítása szerint kereshetőségi jogát az indokolja, hogy intézményi előjogainak – különösen az őt felügyeleti hatóságként megillető függetlenség – védelme érdekében bírósági jogorvoslattal élhessen.

A jelen ügyben az európai adatvédelmi biztos a Törvényszékhez első alkalommal fordult megsemmisítés iránti keresettel a Tanács és a Parlament jogalkotási aktusával szemben, ami felveti

---

394 A Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniós Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. május 11-i (EU) 2016/794 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2016. L 135., 53. o.; a továbbiakban: eredeti Europol-rendelet) 43. cikke (3) bekezdésének e) pontja alapján.

395 Az (EU) 2016/794 rendeletnek az Europol magánfelekkel folytatott együttműködése, a személyes adatoknak az Europol által a bűnügyi nyomozások támogatása érdekében végzett kezelése, valamint az Europol kutatásban és innovációban betöltött szerepe tekintetében történő módosításáról szóló, 2022. június 8-i (EU) 2022/991 rendelet (HL 2022. L 169., 1. o.; a továbbiakban: módosított Europol-rendelet), amely az eredeti Europol-rendeletet módosítja.

396 A módosított Europol-rendelet 74a. és 74b. cikke (a továbbiakban: megtámadott rendelkezések).

többek között a Törvényszéknek az említett kereset elbírálására vonatkozó hatáskörének, a Parlament kontra Tanács ítélet (C-70/88)[397] jelen ügyre analógia útján történő alkalmazásának, valamint az európai adatvédelmi biztosnak az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján valamely jogi személyhez hasonló közvetlen érintettségének kérdését.

A Törvényszék álláspontja

Először is a Törvényszék megvizsgálja az európai adatvédelmi biztos által benyújtott kereset elbírálására vonatkozó hatáskörét, és mindenekelőtt megjegyzi, hogy az európai adatvédelmi biztos nem szerepel az EUMSZ 263. cikk második és harmadik bekezdésében[398] említett felperesek között és az intézményeknek az EUSZ 13. cikk (1) bekezdésében foglalt listáján sem.[399] Ezt követően rámutat, hogy jóllehet az EUMSZ 263. cikk első bekezdése kifejezetten utal az Unió szerveire és hivatalaira azon jogi aktusok kibocsátóinak listáján, amelyek jogszerűsége megsemmisítés iránti kereset keretében vitatható, ugyanez nem érvényes az EUMSZ 263. cikk második és harmadik bekezdésére. Így a Törvényszék pontosítja, hogy bár az európai adatvédelmi biztos jogállását független felügyeleti hatóságként mind az EUM-Szerződés, mind a Charta[400] elismeri, uniós szervként másodlagos, és nem elsődleges jogi aktus hozta létre.[401] Következésképpen az európai adatvédelmi biztos, noha különleges jogállással rendelkező uniós szerv, nem uniós intézmény, és semmi esetre sem tekinthető úgy, mint amely szerepel az EUMSZ 263. cikk második és harmadik bekezdésében megjelölt felperesek között. Végül a Törvényszék arra a következtetésre jut, hogy hatáskörrel rendelkezik a kereset elbírálására, mivel a Bíróság hatáskörébe az EUMSZ 263. cikken alapuló azon keresetek elbírálása tartozik, amelyeket különösen valamely uniós intézmény nyújt be valamely jogalkotási aktussal[402] szemben, és az európai adatvédelmi biztos nem az EUMSZ 263. cikk második és harmadik bekezdése szerinti intézmény vagy felperes.

Másodsorban a Törvényszék azt vizsgálja, hogy az európai adatvédelmi biztos rendelkezik-e kereshetőségi joggal a Parlament kontra Tanács ítéletből (C-70/88) eredő ítélkezési gyakorlat értelmében. Megjegyzi, hogy ebben – az európai adatvédelmi biztos által az intézményi előjogai védelmére irányuló különleges kereshetőségi joga alátámasztására hivatkozott – ítéletben a Bíróság azt állapította meg, hogy a Parlamentnek semmilyen lehetősége nem volt arra, hogy az uniós bíróságok előtt vitassa a többi intézmény által elfogadott, a saját előjogait esetlegesen sértő aktusokat, és úgy döntött, hogy ezt a joghézagot az intézményi egyensúly alapelvének alkalmazásával pótolja. Ezzel szemben az európai adatvédelmi biztos megsemmisítés iránti keresetet nyújthat be az

---

397 1990. május 22-i ***Parlament kontra Tanács*** ítélet (C-28/88, EU:C:2015:217).

398 E rendelkezés értelmében a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az egyrészt valamely tagállam, a Parlament, a Tanács vagy a Bizottság, másrészt pedig a Számvevőszék, az Európai Központi Bank (EKB) és a Régiók Bizottsága által benyújtott keresetek tekintetében.

399 Az e rendelkezés által említett hét intézmény a Parlament, az Európai Tanács, a Tanács, a Bizottság, az Európai Unió Bírósága, az Európai Központi Bank és a Számvevőszék.

400 Az EUMSZ 16. cikk (2) bekezdésének és az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 8. cikkének (3) bekezdése értelmében a természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek és hivatalok által végzett feldolgozása tekintetében történő védelmére vonatkozó szabályok tiszteletben tartását független hatóságok ellenőrzik.

401 A személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása [helyesen: kezelése] tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 45/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2001. L 8., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 26. kötet, 102. o.) 41. cikkének (1) bekezdése.

402 Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 51. cikkének b) pontja értelmében.

EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján, mivel valamely másodlagos uniós jogi aktus által létrehozott szerv, amely jogi személynek tekinthető. A Törvényszék egyebekben pontosítja, hogy bár az európai adatvédelmi biztos különleges jogállását az EUM-Szerződés és a Charta is elismeri, és a független felügyeleti hatóságok létrehozása az egyének személyes adataira vonatkozó védelmének alapvető eleme, a függetlenségnek, amellyel az európai adatvédelmi biztosnak a feladatait a gyakorlatban el kell látnia, nem célja az uniós jogalkotó hatásköreinek korlátozása.[403] Következésképpen az európai adatvédelmi biztos teljesen függetlenül köteles a feladatait és hatásköreit gyakorolni, valamint a Parlament és a Tanács által együttesen elfogadott jogalkotási aktusok keretében és ezeknek megfelelően ellenőrzi a természetes személyeknek az uniós intézmények, szervek és hivatalok által a személyes adataik kezelése tekintetében történő védelmére vonatkozó szabályok tiszteletben tartását. A Törvényszék megállapítja, hogy a Parlament kontra Tanács ítélet (C-70/88) nem alkalmazható analógia útján az európai adatvédelmi biztos helyzetére, aki ezen ítélet értelmében nem rendelkezik kereshetőségi joggal, és olyan felperesnek kell tekinteni, akinek teljesítenie kell az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében előírt elfogadhatósági feltételeket.

Harmadsorban, az európai adatvédelmi biztos EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése szerinti kereshetőségi jogának vizsgálata keretében a Törvényszék előzetesen azt elemzi, hogy az európai adatvédelmi biztos mint uniós szerv ezen cikk értelmében jogi személynek tekinthető-e. Rámutat, hogy e rendelkezésnek a hatékony bírósági felülvizsgálat és a jogállamiság elve fényében történő értelmezése alapján az olyan uniós szerv, mint az európai adatvédelmi biztos, „jogi személyként" megsemmisítés iránti kereshetőségi joggal rendelkezik a megtámadott rendelkezésekkel szemben, azzal a feltétellel, hogy az említett rendelkezés értelmében ezek közvetlenül és személyében érintik. Az ilyen jogi személy jogait vagy érdekeit ugyanis valamely uniós jogi aktus ugyanúgy érintheti kedvezőtlenül, mint más személyek vagy szervezetek jogait vagy érdekeit, így e feltételek tiszteletben tartása mellett lehetővé kell tenni számára, hogy az ilyen jogi aktus megsemmisítését kérje.

Ami azt a feltételt illeti, amely szerint valamely jogi személynek közvetlenül érintettnek kell lennie, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy ez alapján két kritériumnak kell együttesen teljesülnie. Ami először is az európai adatvédelmi biztos jogi helyzetére gyakorolt hatásra vonatkozó kritériumot illeti, a Törvényszék hangsúlyozza, hogy az európai adatvédelmi biztos feladata, hogy figyelemmel kísérje a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályoknak az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok általi alkalmazását.[404] A jelen ügyben a megtámadott rendelkezések módosítják az eredeti Europol rendeletet, és nem befolyásolják az uniós jogszabályok által az európai adatvédelmi biztosra ruházott feladatok jellegét vagy terjedelmét. Igaz ugyan, hogy az európai adatvédelmi biztos által ellenőrzött jogi szabályozás módosult, a saját hatáskörei azonban változatlanok, mivel önmagában azt a módot, ahogy e hatásköröket jogszerűen gyakorolhatja, nem módosították. Következésképpen az európai adatvédelmi biztost nem érintik közvetlenül a megtámadott rendelkezések, mivel e rendelkezések nem érintették a jogait, kötelezettségeit vagy hatásköreit. Ezenkívül, ami a megtámadott rendelkezéseknek a 2022. január 3-i határozatra gyakorolt hatásait illeti, a Törvényszék pontosítja, hogy egy közigazgatási határozatról van szó, amely nem lehet hatással a módosított Europol-rendelethez hasonló jogalkotási aktusokra, és nem érintheti azok tartalmát.

Másodszor a megtámadott rendelkezések végrehajtásával megbízott címzettek mérlegelési mozgásterére vonatkozó feltételt illetően a Törvényszék megállapítja, hogy e rendelkezések bizonyos

---

403 Amint azt az EUSZ 14. cikk (1) bekezdése és az EUSZ 16. cikk (1) bekezdése előírja.

404 A természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és az 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. október 23-i (EU) 2018/1725 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 295., 39. o.; helyesbítés: HL 2018. L 295., 39. o.) 1. cikkének (3) bekezdése, valamint az eredeti Europol-rendelet 43. cikkének (1) bekezdése értelmében.

mérlegelési mozgásteret hagynak az Europol számára. Tehát nem tisztán automatikus jellegűek, és köztes szabályok alkalmazása nélkül, kizárólag az európai adatvédelmi biztosra vonatkozó uniós szabályozásból erednek.

Következésképpen, tekintettel arra, hogy a megtámadott rendelkezések nem érintik közvetlenül az európai adatvédelmi biztos jogi helyzetét, és a megsemmisíteni kért jogi aktussal való közvetlen érintettség és a személyes érintettség feltételének egyszerre kell teljesülnie, a Törvényszék megállapítja, hogy a keresetet mint elfogadhatatlant el kell utasítani.

2023. szeptember 20-i Nicoventures Trading és társai kontra Bizottság végzés (T-706/22, EU:T:2023:579)

„Megsemmisítés iránti kereset – Közegészségügy – A hevített dohánytermékekre vonatkozó egyes mentességek visszavonása – Közvetlen érintettség – A személyében való érintettség hiánya – Elfogadhatatlanság”

Az egyik felperes, a 2011-ben a BAT csoporton belül létrehozott Nicoventures Trading innovatív, füstmentes termékeket – köztük hevített dohánytermékeket – fejleszt és forgalmaz. Ezeket a csoporthoz tartozó többi társaságnak, köztük a többi felperesnek adja el, amelyek biztosítják vagy biztosítani kívánják a forgalmazásukat tizennégy tagállam piacán.

2022. június 29-én a Bizottság elfogadta a 2022/2100 felhatalmazáson alapuló irányelvet[405] (a továbbiakban: megtámadott jogi aktus), amely a hevített dohánytermékekre vonatkozó egyes mentességek visszavonása tekintetében módosította a 2014/40 irányelvet[406]. E jogi aktus következménye, hogy megtiltja a jellegzetes ízesítésű hevített dohánytermékek forgalmazását, és a dohányzásra szánt nem jellegzetes ízesítésű dohánytermékekre ugyanolyan címkézési kötelezettségeket ró, mint egyes más dohányzásra szánt dohánytermékekre, nevezetesen a cigarettákra, a cigarettadohányra és a vízipipadohányra. A tagállamok 2023. október 23-a előtt kötelesek elfogadni azokat az átültető intézkedéseket, amelyek ezen új tiltások és kötelezettségek alkalmazásához szükségesek.

A felperesek arra hivatkozva, hogy a megtámadott jogi aktus kedvezőtlen hatással van jogi helyzetükre, ezen jogi aktus megsemmisítése iránti keresetet nyújtottak be a Törvényszékhez.

Végzésében a Törvényszék a keresetet mint elfogadhatatlant elutasítja azzal az indokkal, hogy a felpereseket a megtámadott jogi aktus nem érinti személyükben.

A Törvényszék álláspontja

A Törvényszék előzetesen emlékeztet arra, hogy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében bármely természetes vagy jogi személy eljárást indíthat a neki címzett vagy az őt közvetlenül és

---

405 A 2014/40/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a hevített dohánytermékekre vonatkozó egyes mentességek visszavonása tekintetében történő módosításáról szóló, 2022. június 29-i (EU) 2022/2100 felhatalmazáson alapuló bizottsági irányelv (HL 2022. L 283., 4. o.).

406 A tagállamoknak a dohánytermékek és kapcsolódó termékek gyártására, kiszerelésére és értékesítésére vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezései közelítéséről és a 2001/37/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. április 3-i 2014/40/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 127., 1. o.; helyesbítések: HL 2015. L 150., 24. o.; HL 2016. L 40., 16. o.; HL 2018. L 307., 27. o.; HL 2019. L 255., 7. o.).

személyében érintő jogi aktusok ellen, továbbá az őt közvetlenül érintő olyan rendeleti jellegű jogi aktusok ellen, amelyek nem vonnak maguk után végrehajtási intézkedéseket.

Mivel a megtámadott jogi aktus, amely rendeleti jellegű jogi aktus, végrehajtási intézkedéseket von maga után, és ezért nem tartozik az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében előírt utolsó eset hatálya alá, a Törvényszék megvizsgálja, hogy e rendelkezés második esete értelmében e jogi aktus közvetlenül és személyükben érinti-e a felpereseket.

A közvetlen érintettséget illetően a Törvényszék, miután emlékeztet arra a két feltételre, amelyeknek e tekintetben együttesen kell teljesülniük, megállapítja, hogy a felperesek a megtámadott jogi aktusból közvetlenül eredő tilalom és kötelezettségek hatálya alá tartoznak, függetlenül attól, hogy e jogi aktus végrehajtási, azaz átültető intézkedéseket von-e maga után. A megtámadott jogi aktusban előírt átültető intézkedések ugyanis csak az említett tilalom és kötelezettségek tagállamok jogában történő teljes körű alkalmazásához szükségesek, anélkül hogy a tagállamok önálló mérlegelési jogkörrel rendelkeznének, mivel a megtámadott jogi aktus e tekintetben semmilyen mérlegelési mozgásteret nem hagy a tagállamok számára. Úgy kell tehát tekinteni, hogy a felpereseket a megtámadott jogi aktus közvetlenül érinti.

Ami a személyében való érintettséget illeti, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az általános hatályú jogi aktusok személyükben érinthetnek bizonyos természetes vagy jogi személyeket, amelyek ennélfogva rájuk nézve határozati jellegűek, ha a szóban forgó jogi aktus valamely természetes vagy jogi személyre sajátos jellemzői vagy egy őt minden más személytől megkülönböztető ténybeli helyzet folytán vonatkozik, és ezáltal a címzetthez hasonló módon egyéníti őt.

Elsőként a Törvényszék megállapítja, hogy a 2014/40 irányelv által a dohánytermékek forgalomba hozatalát megelőzően megkövetelt és a felperesek által hivatkozott engedélyek, nyilatkozatok és értesítések nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy a megtámadott jogi aktus személyükben érinti őket.

E tekintetben a Törvényszék először is úgy véli, hogy önmagában az a körülmény, hogy a nyilatkozatot vagy értesítést tevő, vagy engedéllyel rendelkező gazdasági szereplők a megtámadott jogi aktus elfogadásának időpontjában azonosíthatók voltak, nem elegendő annak megállapításához, hogy az az említett gazdasági szereplőket személyükben érinti.

Másodszor, a megtámadott jogi aktussal érintett természetes vagy jogi személyek száma sem meghatározó.

Harmadszor, még ha a jellegzetes ízesítésű hevített dohánytermékek forgalmazásának a megtámadott jogi aktusból eredő abszolút tilalma szükségszerűen azzal a hatással jár is, hogy megkérdőjelezi egyes felperesek engedélyeit, ezek az engedélyek nem tekinthetők úgy, mint amelyek jogosultjaiknak a megtámadott jogi aktussal szembeni helyzetét úgy jellemzik és egyéniesítik, mintha ennek címzettjei lettek volna. Ugyanis, először is, a megtámadott jogi aktus joghatásai ugyanúgy érvényesülnek mind azon gazdasági szereplők tekintetében, amelyek engedélyt szereztek, mind azon gazdasági szereplők tekintetében, akik a 2014/40 irányelv által előírt nyilatkozatokat vagy értesítéseket tették, illetve azon gazdasági szereplők tekintetében, akik még nem szereztek engedélyt, vagy nem tettek nyilatkozatot vagy értesítést, de ilyen termékeket kívánnak forgalomba hozni. Továbbá az engedélyek, valamint a nyilatkozatok és az értesítések valamennyi gazdasági szereplő számára általánosan és absztrakt módon meghatározott objektív követelményeknek felelnek meg, kizárólagosság nélkül a szóban forgó gazdasági szereplők tekintetében. Végül, mivel a 2014/40 irányelv előírja, hogy különböző jogi aktusok pontosíthatják vagy módosíthatják a hatálya alá tartozó dohánytermékek forgalmazásának feltételeit, az engedélyeket és a forgalomba hozatalra vonatkozó jogokat nem lehet határozatlan időre megszerzettnek tekinteni.

Negyedszer nem releváns, hogy a felperesek nincsenek ugyanabban a helyzetben, mint a szóban forgó termékek termelési és értékesítési láncának előző vagy következő szintjén lévő gazdasági szereplők. A felpereseknek ugyanis alá kell támasztani, hogy a megtámadott jogi aktus sajátos

jellemző vagy ténybeli helyzet folytán érinti, és valamely határozat címzettjéhez hasonlóan megkülönbözteti őket.

Másodsorban a Törvényszék elutasítja a felpereseknek a piaci helyzetük lényeges megsértésére alapított érvét. Nem elegendő ugyanis, hogy egyes gazdasági szereplőket valamely általános hatályú aktus gazdaságilag jelentősebb mértékben érintsen, mint más gazdasági szerelőket ahhoz hogy ezekhez képest egyénítse őket, mivel e jogi aktus egy objektíven meghatározott helyzet tekintetében alkalmazandó. Ezenkívül pusztán az a körülmény, hogy valamely természetes vagy jogi személy egy új szabályozás miatt fontos bevételi forrástól eshet el, nem bizonyítja, hogy egyedi helyzetben van. Ez annak bizonyításához sem elegendő, hogy e szabályozás őt személyében érinti, mivel e személynek bizonyítékot kell szolgáltatnia azon körülményekre vonatkozóan, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy az állítólagosan elszenvedett kár egyénítheti őt bármely más, az említett szabályozással hozzá hasonló módon érintett gazdasági szereplővel szemben.

2. Szerződésen kívüli felelősség

2023. június 28-i IMG kontra Bizottság ítélet (T-752/20, EU:T:2023:366)

„Szerződésen kívüli felelősség – Az OLAF vizsgálatai – Sajtóban való kiszivárgás – Vagyoni és nem vagyoni kár – Okozati összefüggés – A kiszivárgások betudhatósága – Magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály kellően súlyos megsértése – A jogi vélemények bizalmas jellege”

Az International Management Groupot (IMG) alapszabálya értelmében nemzetközi szervezetként azzal a céllal hozták létre, hogy a Bosznia-Hercegovina újjáépítésében részt vevő államoknak e célból egy erre szolgáló szervezet álljon a rendelkezésére. Időközben kiszélesedett tevékenységi köre keretében a felperes az Európai Unió költségvetésének az úgynevezett „közvetett vagy közös irányítás” útján történő végrehajtási módja alkalmazásával számos megállapodást kötött az Európai Bizottsággal.

A felperes jogállására vonatkozó vizsgálatát követően, 2014. december 9-én az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) végleges jelentést készített, amelyben megállapította, hogy a felperes nem minősül az uniós költségvetési szabályozás értelmében vett „nemzetközi szervezetnek”, és még önálló jogi személyiséggel sem bír.

Röviddel a kidolgozása után az OLAF jelentését megküldték a jogszerű címzetteknek, azaz az illetékes nemzeti hatóságoknak és a Bizottságnak. Ezt követően tartalmát a sajtóban kiszivárogtatták. 2015. február 13-án e jelentés tartalmára vonatkozó információkat tett közzé a Der Spiegel magazin, 2015. december 11-én pedig közzétették a jelentést a New Europe újság internetes oldalán. A Bizottság által végzett vizsgálatok nem tették lehetővé e kiszivárogtatás forrásának azonosítását.

A felperes keresetet indított azon vagyoni és nem vagyoni kár megtérítése iránt, amelyet az OLAF jelentése sajtónak való kiszivárogtatása miatt szenvedett el a Bizottság és az OLAF magatartásának jogellenessége okán.

E kereset elutasításával a Törvényszék pontosításokkal szolgál a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály valamely uniós intézmény mulasztása miatti kellően súlyos megsértésének megállapításához teljesítendő feltételeket és ebben az összefüggésben a gondossági kötelezettség terjedelmét illetően, különös tekintettel a dokumentum sajtóban való közzétételét követően a bizalmas jelleg biztosításáért felelős uniós intézmény által teendő intézkedésekre.

A Törvényszék álláspontja

Ítéletében a Törvényszék megállapítja, hogy el kell utasítani a felperes által felhozott jogellenességet, amely a Bizottság gondoskodási és gondossági kötelezettségének megsértésén alapul, és amely szerint a Bizottság elmulasztott cselekedni, amikor nem marasztalta el nyilvánosan az OLAF jelentésének kiszivárogtatását, nem vetett véget az e kiszivárogtatás által okozott hamis információk terjesztésének, és nem helyesbítette az említett információkat.

A gondoskodási kötelezettséget illetően a Törvényszék megállapítja, hogy az kifejezetten az uniós intézményeknek a tisztviselőikkel és alkalmazottaikkal szemben fennálló kötelezettségeire vonatkozik, amely magában foglalja többek között ez utóbbiak egyéni érdekeinek figyelembevételét. Márpedig a jelen ügy nem érinti az uniós adminisztráció és annak valamely tisztviselője vagy alkalmazottja közötti kapcsolatot. Következésképpen a gondoskodási kötelezettség itt nem alkalmazható.

A gondossági kötelezettség megsértését illetően a Törvényszék először is emlékeztet egyrészt arra, hogy az Unió szerződésen kívüli felelőssége csak akkor állapítható meg, ha az a személy, aki úgy véli, hogy kárt szenvedett, bizonyítja a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály kellően súlyos megsértését. Különösen a kellően súlyos jogsértésre vonatkozó követelmény függ attól a mérlegelési jogkörtől, amellyel az e szabályt megsértő uniós intézmény, szerv vagy szervezet rendelkezik, illetve azon kérdéstől, hogy az nem hagyta-e nyilvánvaló és súlyos módon figyelmen kívül azokat a korlátokat, amelyek e jogkörhöz szükségképpen kapcsolódnak, figyelemmel többek között az említett szabály világosságának és pontosságának mértékére, az abból eredő értelmezési vagy alkalmazási nehézségekre, valamint a szabályozást igénylő helyzet összetettségére. Másfelől az uniós intézmények mulasztásai miatt csak akkor állapítható meg az Unió felelőssége, ha ezen intézmények uniós jogi rendelkezésből következő, cselekvésre vonatkozó jogi kötelezettséget szegtek meg.

Így a Törvényszék arra a következtetésre jut, hogy annak vizsgálata, hogy valamely intézmény mulasztásával kellően súlyosan megsértett-e egy, a magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabályt, magában foglalja annak meghatározását, hogy három feltétel teljesül-e, nevezetesen először is az eljárásra vonatkozó jogi kötelezettség fennállása, másodszor a szóban forgó uniós intézmény, szerv vagy szervezet mérlegelési jogkörének fennállása, harmadszor pedig az e jogkörre vonatkozó korlátok ezen intézmény általi nyilvánvaló és súlyos megsértése.

A Törvényszék rámutat arra, hogy a jelen ügyben a felperes nem bizonyította, hogy a Bizottságot tevőleges jogi kötelezettség terhelte volna. Ebben az összefüggésben megjegyzi, hogy a gondossági kötelezettség felperes által hivatkozott megsértése szervesen kapcsolódik a 883/2013 rendelethez,[407] és e rendelet értelmében a Bizottság köteles biztosítani az OLAF vizsgálatai bizalmas jellegének tiszteletben tartását. Mindazonáltal e titoktartási kötelezettség ellenére – amennyiben azt nem sértették meg és amennyiben az OLAF-jelentés sajtónak való kiszivárogtatása nem tudható be a Bizottságnak – a Bizottságot terhelő gondossági kötelezettség nem ír elő tevőleges kötelezettséget, amely az ilyen vizsgálattal kapcsolatos információk sajtónak történt kiszivárogtatásának elmarasztalására és a közzétett információktól való elhatárolódásra irányulna. A gondossági kötelezettség terjedelme ugyanis nem az, amit a felperes annak tulajdonít. E jelentés sajtónak való kiszivárogtatása a titoktartási kötelezettség megsértését jelenti, amely Bizottságnak való betudása azonban nem nyert bizonyítást, nem pedig a felperes által a Bizottságnak felrótt mulasztást jelent.

---

407 Az OLAF által lefolytatott vizsgálatokról, valamint az 1073/1999/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és az 1074/1999/Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. szeptember 11-i 883/2013/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 248., 1. o.).

A Törvényszék hozzáteszi, hogy még azt feltételezve is, hogy a Bizottságot a jelen ügyben tevőleges jogi kötelezettség terhelte, nem lehet úgy tekinteni, hogy e kötelezettség felperes által hivatkozott megsértése magánszemélyek számára jogokat keletkeztető jogszabály kellően súlyos megsértésének minősülne.

E tekintetben megállapítja, hogy az ilyen kötelezettség fennállása a gondossági kötelezettség olyan értelmezéséhez vezetne, amely szerint egy olyan bizalmas dokumentum kiszivárogtatása esetén, amely esetében nem nyert bizonyítást, hogy e kiszivárogtatás az érintett intézménynek tudható be, ezen intézmény feladata lenne, hogy ne súlyosbítsa azon kárt, amely a bizalmas jelleg e megsértéséből eredhet.

Márpedig a 883/2013 rendeletből nem következik arra irányuló ilyen, a bizalmas jelleg neki be nem tudható megsértésével okozott kár súlyosbodásának elkerülését célzó tevőleges kötelezettség. E rendelet ugyanis – annak előírásával, hogy az érintett intézmények biztosítják az OLAF vizsgálatai bizalmas jellegének megőrzését – annak biztosítására irányuló kötelezettséget ír előezen intézmények számára, hogy az OLAF vizsgálatainak tartalma bizalmas maradjon. Ezzel szemben abban az esetben, ha e bizalmas jelleget nem tartották tiszteletben, és a hozzáférhetővé tétel nem az érintett intézményen belülről ered, nem kötelezi az intézményeket arra, hogy a kiszivárogtatást elmarasztalják, a szóban forgó információk terjesztésének véget vessenek, illetve a téves információkat helyesbítsék. Az ilyen kötelezettségek nem tekinthetők úgy, mint amelyek az OLAF vizsgálatai bizalmas jellegének tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségek körébe tartoznának. Egyrészt ugyanis, mivel az említett bizalmas jelleget megsértették, a tiszteletben tartás biztosítására vonatkozó, a Bizottságra háruló kötelezettség okafogyottá vált. Másrészt először is a kiszivárogtatás elmarasztalásának esetleges szükségessége meghaladja a bizalmas jelleg tiszteletben tartásának biztosítására vonatkozó egyetlen kötelezettséget, másodszor, ilyen esetben a Bizottság nem tud véget vetni az OLAF-jelentés sajtó útján történő kiszivárogtatásból eredő terjesztésének, harmadszor pedig – feltételezve, hogy bizonyos terjesztett információk tévesek – azok helyesbítése nem alkalmas arra, hogy helyreállítsa azok bizalmas jellegét, amely véglegesen megszűnt.

3. Az uniós bíróság hatásköre[408]

2023. július 26-i Stockdale kontra Tanács és társai ítélet (T-776/20, EU:T:2023:422)

„Megsemmisítés iránti és kártérítési kereset – Szerződéses nemzetközi alkalmazott az Európai Unió bosznia-hercegovinai különleges képviselőjénél – Közös kül- és biztonságpolitika – A munkaszerződésnek az Egyesült Királyságnak az Unióból való kilépését követően történt megszüntetése – Az uniós bíróság hatásköre – A jogvita szerződésen alapuló jellege – Választottbírósági és joghatósági kikötés hiánya – EUMSZ 263., EUMSZ 268., EUMSZ 272. és EUMSZ 274. cikk – 1215/2012/EU rendelet – Elfogadhatóság – Az alperesek megjelölése – Az »Unió szerve vagy hivatala« fogalma – Hatáskör részleges hiánya és részleges elfogadhatatlanság”

A felperes Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának állampolgára, aki az Európai Unió bosznia-hercegovinai különleges képviselőjénél (az Európai Unió különleges képviselője a továbbiakban: EUKK) pénzügyi és adminisztratív vezetői feladatokat látott el 2006 és 2020. december

[408] A 2023. szeptember 6-i ***Európai adatvédelmi biztos kontra Parlament és Tanács*** végzést (T-578/22, EU:T:2023:522) szintén meg kell említeni e részben. E végzés a fenti I.1. „Kereshetőségi jog” című részben kerül bemutatásra.

31. között, és e címen 17 határozott időre szóló munkaszerződést kötött ezen EUKK-val. A 2020. február 1-jén hatályba lépett, az Egyesült Királyságnak az Európai Unióból és az Európai Atomenergia közösségből történő kilépéséről szóló megállapodást[409] követően, amely 2020. december 31-ig tartó átmeneti időszakot írt elő, a bosznia-hercegovinai EUKK a felperes munkaszerződését ezen időponttal megszüntető határozatot hozott.

Az Európai Unió Tanácsával, az Európai Bizottsággal, az Európai Külügyi Szolgálattal (EKSZ) és a bosznia-hercegovinai EUKK-val szemben indított megsemmisítés iránti és kártérítési keresetében a felperes elsődlegesen a megszüntető határozat megsemmisítését, valamint az e határozat következtében őt ért kár megtérítését kérte. Kérte továbbá a szerződéses jogviszonyának határozatlan idejű munkaszerződéssé való átminősítését, és a rá alkalmazandó egyértelmű jogállás elfogadásának elmaradásából eredő károk megtérítését. A felperes ezenkívül az elsődlegesen előterjesztett kérelmeinek elutasítása esetére, másodlagosan az Unió szerződésen kívüli felelősségének megállapítását kérte.

A Törvényszék az ügy érdemét megelőzően először az alperesek által felhozott, a hatáskör hiányára és az elfogadhatatlanságra alapított kifogásokat bírálja el és azoknak részben helyt ad. Ennek keretében a Törvényszék több új kérdésről határoz. Mindenekelőtt megállapítja, hogy amennyiben az Uniót érintő szerződéses jellegű jogvitát terjesztenek a Törvényszék elé, jóllehet a szóban forgó szerződés nem tartalmaz a vonatkozásában választottbírósági kikötést, hatáskörrel rendelkezik az uniós jogalanyok által hozott jogi aktusok jogszerűségének felülvizsgálatára[410] és az Unió felelősségéről való döntésre,[411] ha a szerződés vagy a „Brüsszel Ia" rendelet[412] alapján egyetlen illetékes nemzeti bíróság sem jelölhető ki. Ezt követően a Törvényszék a bosznia-hercegovinai EUKK-t jelöli meg a megszüntető határozatot elfogadó uniós szervként. Végül a KKBP hatálya alá tartozó alkalmazottakra vonatkozó általános jogi szabályozás hiánya miatt állítólagosan okozott károk megtérítése iránti kérelmet illetően a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy adott esetben a Tanács rendelkezik hatáskörrel ilyen szabályozás elfogadására.

A Törvényszék álláspontja

Először is a Törvényszék a megszüntető határozathoz, illetve az egymást követő határozott idejű szerződésekhez kapcsolódó kereseti kérelmek elbírálására vonatkozó hatáskörét vizsgálja.

Előzetesen megállapítja, hogy a felperes e kérelmek keretében megfogalmazott követelései szerződéses jellegűek. Egyrészt ugyanis a megszüntető határozat közvetlen kapcsolatban áll a szóban forgó szerződéssel, másrészt pedig a munkaviszony határozatlan idejű munkaszerződéssé való átminősítése iránti kérelmek a felperes és a bosznia-hercegovinai EUKK által kötött, egymást követő, határozott idejű szerződések összességéből erednek. Márpedig a határozott idejű szerződésekben foglalt választottbírósági kikötés hiányában a Törvényszék megállapítja az EUMSZ 272. cikk szerinti hatáskörének hiányát, így az EUMSZ 274. cikknek megfelelően e kereseti kérelmek főszabály szerint a nemzeti bíróságok hatáskörébe tartoznak.

---

409 Megállapodás Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről (HL 2020. L 29., 7. o.).

410 Az EUMSZ 263. cikk alapján.

411 Az EUMSZ 268. cikk alapján.

412 A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o., a továbbiakban: „Brüsszel Ia" rendelet).

A Törvényszék azonban emlékeztet arra, hogy ha egy szerződéses jellegű jogvita keretében az uniós bíróság megállapítja az EUMSZ 263. és EUMSZ 268. cikkel rá ruházott hatáskörének hiányát, ezt e rendelkezéseknek az EUMSZ 272. és EUMSZ 274. cikkel való koherens értelmezésének biztosítása, és ennélfogva az uniós bírósági rendszer koherenciájának megőrzése érdekében teszi, amely rendszer a jogorvoslatok és eljárások olyan teljes egységéből áll, és amelynek célja, hogy biztosítsa az uniós intézmények, szervek és hivatalok jogi aktusai jogszerűségének vizsgálatát és az Unió által okozott károk megtérítését. Ezért szerződéses jellegű jogvita keretében az uniós bíróság nem állapíthatja meg az EUM-Szerződés által ráruházott hatáskör hiányát, ha ennek következtében kivonja az uniós bíróság vagy a tagállami bíróságok felülvizsgálata alól az uniós jogi aktusokat, illetve az Unió által okozott károk megtérítésére irányuló kérelmet.

E körülmények között a jelen ügyben megfogalmazott kereseti kérelmek szerződéses jellege ellenére, a hatékony bírósági felülvizsgálat biztosítása érdekében a Törvényszék megvizsgálja, hogy a felperes az ilyen követeléseket valamely tagállami bíróság elé terjesztheti-e. Ezért eleve elutasítja az alperesek azon érvét, amely szerint e kereseti kérelmek a boszniai bíróságok joghatósága alá tartozhatnak. Ugyanígy elutasítja azon érvet, amely szerint a felperesnek lehetősége volt arra, hogy a szóban forgó szerződésben kikötött választottbírósághoz forduljon, az ilyen fórum joghatósága ugyanis nem fogadható el, kizárólag az uniós bíróságé vagy a tagállami bíróságoké.

Egyébiránt, mivel a szóban forgó szerződés tartalma nem teszi lehetővé a szóban forgó kereseti kérelmek elbírálására joghatósággal rendelkező tagállami bíróság kijelölését, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az uniós jogalkotó elfogadta a „Brüsszel Ia” rendeletet, amely a jelen ügyben alkalmazandó. A megszüntető határozat ugyanis nem minősül közhatalmi aktusnak,[413] hanem annak alapját a szóban forgó szerződés képezi. Következésképpen a szóban forgó kereseti kérelmek a polgári és kereskedelmi ügyek körébe tartoznak, és mivel olyan szerződéses jellegű jogvitára vonatkoznak, amely főszabály szerint a nemzeti bíróságok hatáskörébe tartozik, a Törvényszék megvizsgálja, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet rendelkezései lehetővé teszik-e az e kereseti kérelmek elbírálására joghatósággal rendelkező tagállami bíróság meghatározását.

E tekintetben a Törvényszék megállapítja, hogy a felperes munkáltatója a bosznia-hercegovinai EUKK volt, és mivel egyetlen tagállami bíróság sem rendelkezik joghatósággal a szerződéssel kapcsolatos, szóban forgó kereseti kérelmek elbírálására, főszabály szerint a „Brüsszel Ia” rendelet azon általános rendelkezését kell főszabály szerint alkalmazni, amely szerint „[h]a az alperes nem rendelkezik lakóhellyel valamely tagállamban, valamennyi tagállam bíróságainak joghatóságát az adott tagállam joga határozza meg.”[414]

A Törvényszék azonban kiemeli, hogy e rendelkezés alkalmazása következtében a nemzeti bíróságok esetleges joghatósága bizonytalan, mivel az egyes tagállamok joga határozza meg, hogy e tagállam bíróságai előtt kezdeményezhető-e ilyen eljárás, ami azzal a lehetséges következménnyel járhat, hogy végső soron egyetlen tagállami bíróság sem rendelkezik joghatósággal. Megítélése szerint e következmény a jelen ügyben különösen valószínű is, mivel a bosznia-hercegovinai EUKK székhelyéhez hasonlóan a felperes lakóhelye is egy harmadik országban található, és nem nyilvánvaló, hogy a jelen jogvita valamely tagállammal fennálló kapcsoló elemet tartalmaz.

Márpedig, mivel egy olyan szerződéses jellegű jogvita keretében, amelyben az Unió szerződő fél, a Törvényszék nem állapíthatja meg az EUMSZ 263. és EUMSZ 268. cikkel rá ruházott hatáskörének hiányát, ha ennek következtében kivonja a bírósági felülvizsgálat alól az uniós jogi aktusokat, illetve az

---

413 A „Brüsszel Ia” rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében.

414 A „Brüsszel Ia” rendelet 6. cikkének (1) bekezdése

Unió által okozott károk megtérítésére irányuló kérelmet, megvizsgálja, hogy a szóban forgó kereseti kérelmekben az e rendelkezésekből eredő hatáskörébe tartoznak-e.

E tekintetben először is az első kereseti kérelem keretében a Törvényszék hatáskörrel rendelkezik arra, hogy az EUMSZ 263. cikk alapján határozzon a megszüntető határozat – amelyet az Uniónak a Szerződések alapján létrehozott egyik jogalanya, nevezetesen a bosznia-hercegovinai EUKK fogadott el – jogszerűségének felülvizsgálata iránti kérelemről, mind pedig arra, hogy az EUMSZ 268. cikk alapján határozzon az említett határozat miatt állítólagosan elszenvedett nem vagyoni kár és vagyoni kár pénzbeli megtérítése iránti kérelemről.

Ezzel szemben, ami a felperes arra irányuló kérelmét illeti, hogy a Törvényszék rendelje el a felperesnek a bosznia-hercegovinai EUKK személyi állományába való visszahelyezését, a Törvényszék megállapítja hatáskörének hiányát, mivel az uniós bíróság főszabály szerint még kártérítési kereset keretében sem utasíthat valamely uniós intézményt, szervet vagy hivatalt e hatóság előjogainak sérelme nélkül. Bár az EUM-Szerződésnek az Unió szerződésen kívüli felelősségére vonatkozó rendelkezései bizonyos feltételek mellett lehetővé teszik olyan természetbeni kártérítés megítélését, amely öltheti cselekvésre vagy tartózkodásra kötelezés formáját, amely adott magatartásra késztetheti az alperes intézményt, ez az eset csak különleges helyzetekben képzelhető el, így amikor a felperes olyan kárra hivatkozik, amely nem téríthető meg teljes mértékben kártérítés útján, és amelynek sajátos jellemzői megkövetelik a cselekvésre vagy az attól való tartózkodásra való kötelezést, különösen akkor, ha az ilyen intézkedés arra irányul, hogy megszüntesse az olyan kárt okozó eseményt, amelynek hatásai folyamatosak, ami a jelen esetben nem áll fenn.

Másodszor a második kereseti kérelmet a Törvényszék hatáskörének hiánya miatt teljes egészében elutasítja. Egyrészt ugyanis nem rendelkezik hatáskörrel a bosznia-hercegovinai EUKK-nak mint a felperes munkáltatójának a munkaszerződése határozatlan idejű munkaszerződéssé való átminősítésére irányuló kötelezése iránti kérelem elbírálására. Másrészt sem megsemmisítés iránti, sem pedig kár megtérítése iránti kérelem alátámasztására nem terjesztettek elő arra irányuló kérelmet, hogy a Törvényszék állapítsa meg, hogy az alperesek megsértették szerződéses kötelezettségeiket, és úgy kell tekinteni, mint amely kérelem kizárólag arra irányul, hogy a Törvényszék általános vagy elvi megállapítás útján foglaljon állást, ami nem tartozik a Szerződésekből eredő hatáskörébe.

Másodsorban, az alperes(ek) megjelölésével kapcsolatos elfogadhatatlansági kifogásokat illetően, először is az első kereseti kérelmet tekintve, mivel a Törvényszék hatáskörrel rendelkezik e kérelem azon részének vizsgálatára, amely a megszüntető határozat megsemmisítésére és az e határozattal állítólagosan okozott nem vagyoni és vagyoni kár pénzbeli megtérítésére irányul, a Törvényszék emlékeztet egyrészt arra, hogy a megsemmisítés iránti keresetet a szóban forgó jogi aktust elfogadó uniós intézménnyel, szervvel vagy hivatallal szemben kell megindítani, másrészt pedig az Unió szerződésen kívüli felelőssége körében a Törvényszék hatáskörrel rendelkezik az Unió szerződésen kívüli felelősségének megállapítása iránti kereset elbírálására, és az Uniót a Törvényszék előtt azon intézmény, szerv vagy hivatal képviseli, amelynek a felelősséget megalapozó eseményt felróják.

A jelen ügyben, mivel a megszüntető határozatra vonatkozó első kereseti kérelem a bosznia-hercegovinai EUKK-nak tudható be, a Törvényszék azt vizsgálja, hogy ez utóbbi olyan uniós szervnek vagy hivatalnak minősíthető-e, amely a jelen ügyben szóban forgó megsemmisítés iránti és szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránti keresetekben alperes lehet.

E tekintetben emlékeztet arra, hogy valamely, az Unió szervezeti rendszerébe tartozó vagy azon belül működő jogalany vagy szervezet uniós szervnek vagy hivatalnak tekinthető, ha az érintett jogalany vagy szervezet jogállására vonatkozó rendelkezésekre tekintettel olyan terjedelmű jog- és cselekvőképességgel rendelkezik, amely lehetővé teszi, hogy önálló uniós szervnek minősüljön, és alperesi minőséggel rendelkezzen. Az Unió szervének vagy hivatalának minősül különösen akkor, ha egyrészt az Unió működéséhez elválaszthatatlanul kapcsolódó megbízatással rendelkezik, másrészt jogilag mégis elkülönül az Unió létező intézményeitől, szerveitől és hivatalaitól.

Márpedig a bosznia-hercegovinai EUKK-t ilyen megbízatással ruházták fel, mivel először is a Tanács azért nevezi ki, hogy „meghatározott politikai kérdésekben felhatalmazással" rendelkezzen.[415] Továbbá, bár ez az EUKK felel megbízatásának végrehajtásáért, és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének felügyelete alatt jár el, e felügyelet nem vonatkozik az ilyen megbízatás keretében történő adminisztratív irányításra, különösen a személyzet tekintetében. Emellett az említett EUKK továbbá jogilag elkülönül az Unió többi intézményétől, szervétől és hivatalától, mivel cselekvőképességgel rendelkezik arra, hogy közbeszerzési pályázatokon részt vegyen és árukat vásároljon, a Bizottsággal szerződést kössön kiadásainak kezelésére vonatkozóan, illetve az uniós intézményektől vagy az EKSZ-től kirendelt alkalmazottakat fogadjon. Végül a szerződéses személyi állományának irányítása terén olyan cselekvőképességgel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, hogy önállóan járjon el, és ennek alapján csapat létrehozásáért felel, és szerződéseket köthet nemzetközi személyzet felvételére, akiket anélkül választ ki, hogy más uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jóváhagyását kellene kérnie, mivel e személyi állomány a közvetlen irányítása alá tartozik.

A Törvényszék megállapítja, hogy a jelen ügy szempontjából, amely a bosznia-hercegovinai EUKK személyi állományának igazgatásával kapcsolatos kérdésekre vonatkozik, ez utóbbit azon uniós szervekhez és hivatalokhoz hasonlónak kell tekinteni, amelyek megsemmisítés iránti és szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránti keresetek keretében alperesek lehetnek, és az első kereseti kérelem ezen EUKK tekintetében elfogadható.

Másodszor, ami a felperesre alkalmazandó egyértelmű jogállás elfogadásának elmaradása következtében a felperest ért károk megtérítésére irányuló kereseti kérelmet illeti, a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy az általában a KKBP vagy különösen a bosznia-hercegovinai EUKK hatálya alá tartozó szerződéses személyi állományra alkalmazandó általános szabályok elfogadásával kapcsolatos esetleges vétkes mulasztást a Tanácsnak kell betudni, így e kereseti kérelem ez utóbbi vonatkozásában elfogadható.

A Tanács feladata ugyanis, hogy az Európai Tanács által meghatározott általános iránymutatások és stratégiai irányvonalak alapján kidolgozza e politikát, és meghozza az e politika meghatározásához és végrehajtásához szükséges határozatokat. Márpedig adott esetben a KKBP keretében felvett szerződéses alkalmazottakra alkalmazandó jogi szabályozás elfogadása a KKBP végrehajtása, és ennélfogva a Tanács hatáskörébe tartozik. Egyebekben a Törvényszék megjegyzi, hogy 2012-ben a Bizottság azt javasolta a Tanácsnak, hogy az Unió egyéb alkalmazottaira vonatkozó alkalmazási feltételeket alkalmazza a KKBP és az EUKK missziók szerződéses alkalmazottaira. Megállapítja azonban, hogy a KKBP keretében felvett, a bosznia-hercegovinai EUKK személyi állományába tartozó szerződéses alkalmazottakra alkalmazandó jogi szabályok elfogadása a Tanács hatásköre és döntése, és ezt a javaslatot pedig azért nem követték, mert a tagállami küldöttségek nem jutottak megállapodásra a Tanácson belül.

415 Az EUSZ 33. cikk értelmében.

II. Intézményi jog[416]

2023. június 7-i TC kontra Parlament ítélet (T-309/21, EU:T:2023:315)

„Intézményi jog – A Parlament képviselőinek költségeiről és juttatásairól szóló szabályzat – Parlamenti asszisztensi támogatás – A jogalap nélkül kifizetett összegek behajtása – Észszerű határidő – Bizonyítási teher – A meghallgatáshoz való jog – Személyes adatok védelme – Az (EU) 2018/1725 rendelet 9. cikke – A személyzeti szabályzat 26. cikke”

2019. március 7-i L kontra Parlament ítéletével[417] a Törvényszék megsemmisítette az Európai Parlament azon határozatát, amelyben bizalomvesztés miatt megszüntette a felperes, TC támogatása céljából akkreditált L akkreditált parlamenti asszisztensi szerződését, azzal az indokkal, hogy L nem tartotta tiszteletben a külső tevékenységek végzésének engedélyezésére vonatkozó szabályokat. A Törvényszék ugyanis megállapította, hogy az ügy irataiból az következik, hogy a felperesnek nem csupán tudomása volt az akkreditált parlamenti asszisztens külső tevékenységeiről, hanem ezenkívül azokat közvetlenül kezdeményezte is.

Ezen ítéletet követően a Parlament főtitkára tájékoztatta a felperest arról, hogy jogalap nélkül kifizetett összegek behajtására irányuló eljárást indítottak[418] az akkreditált parlamenti asszisztens által a felperesnek nyújtott parlamenti támogatás tekintetében. Ugyanezen alkalommal felkérték a felperest, hogy két hónapon belül nyújtsa be észrevételeit és bizonyítékait a Parlamentnek az akkreditált parlamenti asszisztens által végzett külső tevékenységekre vonatkozó előzetes következtetései megcáfolására, és bizonyítsa, hogy ez utóbbi ténylegesen akkreditált parlamenti asszisztensi feladatokat látott el. Válaszul a felperes észrevételeket és kiegészítő bizonyítékokat küldött a Parlamentnek, ugyanakkor bizonyos számú dokumentumot és információt kért a Parlamenttől az akkreditált parlamenti asszisztens személyi aktájával kapcsolatban, az akkreditált parlamenti asszisztens és a Parlament képviselői által a munkájára vonatkozóan folytatott levelezés másolatait, valamint a 2019. március 7-i ítélet alapjául szolgáló ügy teljes iratanyagát. A Parlament részben helyt adott a felperes dokumentumok és információk iránti kérelmeinek.

2021. március 16-i határozatában (a továbbiakban: megtámadott határozat) a Parlament főtitkára megállapította, hogy ezen intézmény az akkreditált parlamenti asszisztens alkalmazása keretében jogalap nélkül átvállalt bizonyos összeget, és hogy azt be kell hajtani a felperestől.[419] Ezt követően a Parlament pénzügyi főigazgatója 2021. március 31-én terhelési értesítést bocsátott ki, elrendelve az említett összeg behajtását.

A megtámadott határozattal szembeni megsemmisítés iránti keresetet elbíráló és annak helyt adó Törvényszék határoz az adós azon jogáról, hogy az észszerű határidő elvének megsértésére hivatkozzon abban az esetben, ha az intézmény a költségvetési rendeletben meghatározott ötéves határidőn belül terhelési értesítést küld neki, megerősíti a meghallgatáshoz való jog elve tiszteletben

---

416 A 2023. július 26-i ***Stockdale kontra Tanács és társai*** ítéletet (T-776/20, EU:T:2023:422) szintén meg kell említeni e részben. Ez az ítélet az I.3. „Az uniós bíróság hatásköre” című részben került bemutatásra.

417 2019. március 7-i ***L kontra Parlament*** ítélet (T-59/17, EU:T:2019:140).

418 Az Európai Parlament Elnökségének az Európai Parlament tagjainak statútumára vonatkozó végrehajtási intézkedésekről szóló, 2008. május 19-i és július 9-i határozata (HL 2009. C 159., 1. o.; a továbbiakban: végrehajtási intézkedések).

419 A végrehajtási intézkedések 68. cikkének (1) bekezdése alapján.

tartásának fontosságát a parlamenti asszisztensi költségek behajtására irányuló, a Parlament által a tagjaival szemben indított eljárásokban, és végül dönt a meghallgatáshoz való jog biztosítása címén a személyes adatok továbbításához fűződő közérdekre való hivatkozás jogának új kérdésében.

A Törvényszék álláspontja

Először is a Törvényszék elutasítja az észszerű határidő tiszteletben tartása elvének megsértésére alapított jogalapot azzal az indokkal, hogy a Parlament a megtámadott határozatot az L kontra Parlament ügy adataira alapította, amely ügyben a keresetlevelet 2017 áprilisában nyújtották be.

E tekintetben a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikkének (1) bekezdése kimondja az észszerű határidő tiszteletben tartásának elvét, amely a megfelelő ügyintézéshez való jog szerves részét képezi, és amelynek értelmében az észszerű határidő tiszteletben tartása követelmény minden olyan esetben, amikor jogszabály hallgatása esetén a jogbiztonság vagy a bizalomvédelem elve akadályát képezi annak, hogy az uniós intézmények, valamint a természetes vagy jogi személyek időbeli korlátozás nélkül cselekedjenek. Ezzel szemben, amikor az adminisztráció a számára valamely jogszabályban kifejezetten előírt határidőn belül jár el, nem lehet érvényesen arra hivatkozni, hogy megsértették az ügyek észszerű határidőn belüli intézéséhez való jogból eredő követelményeket.

Márpedig a korábbi szabályozással[420] szemben a jelen ügyben alkalmazandó szabályozás[421] már azt írja elő, hogy az engedélyezésre jogosult tisztviselő közvetlenül a követelés megállapítását követően, de legkésőbb attól az időponttól számított öt éven belül küldje el a terhelési értesítést, amikor az uniós intézménynek módja volt az adósság követelésére.

A jelen ügyben tehát a terhelési értesítés megküldése határidejének értékelése során nem kell az észszerű határidő tiszteletben tartásának elvét alkalmazni. Ezenkívül a Törvényszék megállapítja, hogy egyrészt a terhelési értesítést közvetlenül azt követően küldték meg a felperesnek, hogy a megtámadott határozatban megállapították a követelést, másrészt pedig azon időpont, amikor a Parlament érvényesíthette a követelését, egybeesik a keresetlevélnek az L kontra Parlament ügyben történő benyújtásával vagy ez utóbbi ügyben hozott ítélet kihirdetésével, így a Parlament tiszteletben tartotta a hatályos költségvetési rendeletben előírt ötéves határidőt.

Másodszor a Törvényszék helyt ad a meghallgatáshoz való jog megsértésére alapított jogalapnak. Mindenekelőtt a Törvényszék emlékeztet arra, hogy a mindenkit megillető azon jogot, hogy az őt hátrányosan érintő egyedi intézkedések meghozatala előtt meghallgassák, többek között a végrehajtási intézkedések[422] biztosítják, amelyek értelmében az érintett képviselőt az e tárgyban hozott bármely határozat meghozatala előtt meg kell hallgatni. Ez a jog mindenki számára biztosítja azt a lehetőséget, hogy hasznos és hatékony módon ismertethesse az álláspontját minden

---

420 Az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról és az 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2012. október 25-i 966/2012/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 298., 1. o.) és a 966/2012 rendelet alkalmazási szabályairól szóló, 2012. október 29-i 1268/2012/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2012. L 362., 1. o.).

421 Az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012/EU, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. július 18-i (EU, Euratom) 2018/1046 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 193., 1. o.; helyesbítés: HL 2019. L 60., 36. o.) 98. cikkének (2) bekezdése.

422 A végrehajtási intézkedések 68. cikkének (2) bekezdése

közigazgatási eljárásban és minden olyan határozat elfogadása előtt, amely az érdekeit hátrányosan érintheti.

A jelen ügyben a Törvényszék megállapítja, hogy a felperesnek a Parlamenthez intézett, dokumentumok és információk iránti több kérelmét – az akkreditált parlamenti asszisztensi szerződés megszűnésére vonatkozó dokumentumok kivételével – elutasították.

A Törvényszék emlékeztet arra, hogy amennyiben kétség merül fel az akkreditált parlamenti asszisztensnek fizetett parlamenti asszisztensi költségek felhasználásának szabályszerűségét illetően, a parlamenti képviselőnek kell bizonyítania, hogy ez az akkreditált parlamenti asszisztens a parlamenti mandátumával kapcsolatban dolgozott számára azon teljes időszak alatt, amelynek során e költségeket kifizették. Továbbá, amennyiben a parlamenti képviselőt e bizonyíték benyújtására hívják fel, az előírt határidőn belül közölnie kell a Parlamenttel a birtokában lévő információkat. Amennyiben más tényezők relevánsnak tűnnek, a meghallgatáshoz való jog alapján az uniós intézményektől, szervektől és ügynökségektől kérheti azok közlését, amennyiben azok olyan adatokra vonatkoznak, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tervezett behajtási intézkedéssel kapcsolatban hasznos és hatékony módon észrevételeket tehessen. A Parlament, amelyhez ilyen kérelem érkezik, nem tagadhatja meg a kért adatok közlését a meghallgatáshoz való jog megsértése nélkül, kivéve ha e megtagadás alátámasztása érdekében olyan indokokra hivatkozik, amelyek egyrészt az ügy körülményeire, másrészt az alkalmazandó szabályokra tekintettel igazoltnak tekinthetők.

A Törvényszék ezért megvizsgálja, hogy a Parlamentnek a felperes által kért adatok közlésének megtagadása érdekében hivatkozott indokai igazoltak-e.

A Törvényszék először is elutasítja a Parlament által a felperesnek „a 2015-ös, 2016-os és 2019-es év összes elektronikus levelének”, valamint az akkreditált parlamenti asszisztens munkájával kapcsolatban a Parlament illetékes szolgálataival folytatott levelezés közlésére vonatkozó kérelmének elutasítása érdekében hivatkozott indokokat. A Törvényszék emlékeztet arra, hogy minden intézmény a rá vonatkozó és általa előírható szabályok tiszteletben tartásával szervezi meg munkáját, és megállapítja, hogy a jelen ügyben a Parlament korlátozhatta a képviselők elektronikus levelei megőrzésének időtartamát, lehetővé téve számukra, hogy személyes aktákban tárolják azokat. Mindazonáltal a Törvényszék meghatározza, hogy a jelen ügyben e politikát a meghallgatáshoz való jog tiszteletben tartását biztosító módon hajtották-e végre.

A Törvényszék azonban azt állapítja meg, hogy 2016 elejétől a Parlament tudomást szerzett a felperes és az akkreditált parlamenti asszisztens közötti, azzal kapcsolatos konfliktushelyzetről, hogy ez utóbbi a parlamenti asszisztensi támogatásra vonatkozó szabályok tiszteletben tartásával végezte-e tevékenységét a felperes számára. Következésképpen a Parlamentnek ilyen helyzetben már ettől az időponttól kezdve biztosítania kell az akkreditált parlamenti asszisztensi tevékenység pontos jellegének megállapítására alkalmas elektronikus levelek megőrzését az elbocsátási eljárás során, és ha ezen eljárás más bírósági vagy közigazgatási eljáráshoz, például behajtási eljáráshoz vezet, mindaddig, amíg ezen egyéb eljárások folyamatban vannak.

Másfelől a személyes archiválás lehetősége nem mentesítheti a Parlamentet azon kötelezettsége alól, hogy biztosítsa minden olyan elektronikus levél megőrzését, amely releváns annak megállapításához, hogy az intézmény által adott szabályoknak megfelelően az akkreditált parlamenti asszisztens tevékenységét ténylegesen és kizárólagosan azon parlamenti képviselő javára végezte, akihez beosztották, ez utóbbi megbízatásával közvetlen összefüggésben. A Törvényszék hozzáteszi, hogy e lehetőség nem mentesítheti a Parlamentet az így megőrzött elektronikus levelek közlésére vonatkozó kötelezettség alól, ha a meghallgatáshoz való jog alapján, amely az uniós jogrendben alapvető jelleggel bír, az érintett parlamenti képviselő ezt kéri, akit – mint a jelen ügyben is – a parlamenti asszisztensi költségek szabálytalan felhasználása miatt behajtási eljárás alá vontak.

Másodszor a Törvényszék elutasítja azon indokokat, amelyeket a Parlament a felperes azon kérelmének elutasítására hozott fel, amely az akkreditált parlamenti asszisztens „személyi aktáját” (a

felvételével és munkájával kapcsolatos összes dokumentum) érintette, ideértve az arra vonatkozó információkat, hogy ezen akkreditált parlamenti asszisztens számára hány alkalommal kérték a Parlament védelmét, valamint az akkreditált parlamenti asszisztens jelenlétére vonatkozó, a parlamenti belépőkártyájából kinyerhető adatokat.

Ami azt az indokot illeti, hogy ezen adatok továbbítása ellentétes volt a természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló rendelettel[423], a Törvényszék kétségkívül elismeri, hogy a felperes által kért adatok nem tekinthetők „közérdekből vagy a címzettre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlása keretében végzett feladat teljesítéséhez szükségesnek”[424], mivel a behajtási eljárás keretében a felperes védelmét szolgálták volna. Ugyanezen okból nem tekinthető úgy, hogy az említett adatoknak a felperes részére történő továbbítása „meghatározott közérdekű célnak”[425] felelt volna meg.

Mindazonáltal a Törvényszék rámutat arra, hogy a Parlament által a felpereshez annak érdekében intézett, észrevételek iránti kérelem, hogy a felperes gyakorolhassa a meghallgatáshoz való jogát, a jelen ügyben az ezen intézmény birtokában lévő, adott esetben a felperes által nem ismert információkon alapul, vagy olyan információkon, amelyekről a felperes tudomással bírt, amikor az akkreditált parlamenti asszisztens felettese volt, de amelyekkel már nem rendelkezik.

Ebből következően a meghallgatáshoz való jog jelentőségére tekintettel az a körülmény, hogy ezek az információk az akkreditált parlamenti asszisztens „személyi aktájában” is szerepelhetnek, önmagában nem képezheti akadályát annak, hogy ezeket az információkat közöljék a felperessel annak érdekében, hogy lehetővé tegyék számára észrevételeinek hasznos és hatékony megfogalmazását az említett jog gyakorlása keretében.

A személyes adatok védelméhez való jog ugyanis nem abszolút jog, hanem azt a társadalomban betöltött szerepének függvényében kell vizsgálni, és e tekintetben egyensúlyba kell hozni más alapvető jogokkal, olyan megközelítésben, amely minden egyes érintett jognak biztosítja azt a helyet, amely az ügy tényállására tekintettel az arányosság elvének megfelelően az uniós jogrendben megilleti. A személyes adatok védelméhez való jog és az e jogrendben elismert egyéb alapvető jogok közötti ilyen egyensúly biztosításának szükségességét az uniós jogalkotó a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló rendeletben [426] hangsúlyozza, amely rendelettel egyenértékű a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről szóló rendelet.

A Törvényszék ebből arra következtet, hogy nem fogadható el, hogy a Parlament felhívhassa a felperest arra, hogy hasznos és hatékony módon nyilatkozzon az adott esetben az akkreditált parlamenti asszisztens aktájában szereplő információkról, anélkül hogy ezekhez hozzáférést

---

423 A természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és az 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. október 23-i (EU) 2018/1725 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 295., 39. o.; helyesbítés: HL 2019. L 290., 42. o.).

424 A 2018/1725 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében.

425 A 2018/1725 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében.

426 A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.) (4) preambulumbekezdése..

biztosítana, miután mérlegelte egyrészt ezen akkreditált parlamenti asszisztens ahhoz fűződő érdekét, hogy a rá vonatkozó adatokat ne adják át harmadik személyeknek, másrészt pedig a felperes ahhoz fűződő érdekét, hogy észrevételeit hasznos és hatékony módon terjessze elő a vele szemben indított behajtási eljárás keretében.

Ami azt az indokot illeti, hogy ezen adatok továbbítása ellentétes volt az Európai Unió tisztviselői személyzeti szabályzatának a tisztviselők és alkalmazottak személyi aktájára vonatkozó, a parlamenti asszisztensekre alkalmazandó rendelkezéseivel,[427] a Törvényszék megállapítja, hogy a szóban forgó iratok bizalmas jellegére a felperessel szemben, aki végeredményben az akkreditált parlamenti asszisztens feletteseként bizonyos érintett dokumentumok kibocsátója, nem lehet hivatkozni annyiban, amennyiben az szükséges ahhoz, hogy a felperes gyakorolhassa a meghallgatáshoz való jogát.

Végül harmadszor, a Törvényszék elutasítja a 2019. március 7-i ítélet alapjául szolgáló üggyel kapcsolatos iratanyagra vonatkozó felperesi kérelem elutasítása érdekében a Parlament által hivatkozott indokokat. Ugyanis azon tényt illetően, hogy a Törvényszék az ezen ítélet alapjául szolgáló eljárásban névtelenséget biztosított az akkreditált parlamenti asszisztensnek, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy a névtelenség célja az ügyre vonatkozó, a nyilvánosság számára hozzáférhető dokumentumokban a jogvitában részt vevő fél vagy az érintett eljárásban említett más személyek nevének vagy akár egyéb adatoknak a kihagyása. Ezzel szemben a Törvényszék által biztosított névtelenség nem érinti az említett eljárás iratanyagához az eljáráson kívül – a felek és harmadik személyek közötti kapcsolatok keretében – csatolt iratok bizalmas jellegét. Következésképpen a Törvényszéknek a névtelenségre vonatkozó határozata nem tiltotta meg a Parlament számára, hogy közölje a felperessel a 2019. március 7-i ítéletben váltott iratokat, amelyek relevánsak lehettek a felperes meghallgatáshoz való jogának gyakorlása szempontjából.

427 Az Európai Közösség és az Európai Atomenergia-közösség tisztviselőinek személyzeti szabályzatáról és egyéb alkalmazottainak alkalmazási feltételeiről szóló, módosított 31/EGK és 11/Euratom tanácsi rendelet 26. cikke.

III. Verseny

1. Eljárás – Információkérés

2023. május 24-i Meta Platforms Ireland kontra Bizottság ítélet (T-451/20, EU:T:2023:276)

„Verseny – Az adatok piaca – Közigazgatási eljárás – Az 1/2003/EK rendelet 18. cikkének (3) bekezdése és 24. cikke (1) bekezdésének d) pontja – Információkérés – Virtuális adatszoba – Indokolási kötelezettség – Jogbiztonság – Védelemhez való jog – A kért információk szükségessége – Hatáskörrel való visszaélés – A magánélet tiszteletben tartásához való jog – Arányosság – A megfelelő ügyintézés elve – Szakmai titoktartás"

Az Európai Bizottság 2020. május 4-i határozatával[428] információkérést intézett a Meta Platforms Ireland Ltd-hez – korábban Facebook Ireland Ltd –, mivel fennállt annak a gyanúja, hogy a Facebook-csoport az adatfelhasználása és közösségi hálózati platformjának kezelése során versenyellenes magatartást tanúsít. Ezen, az 1/2003 rendelet[429] 18. cikkének (3) bekezdése alapján hozott határozat arra kötelezte a Meta Platforms Irelandet, hogy bocsásson a Bizottság rendelkezésére minden olyan, három felelős személye által a vizsgált időszakban készített vagy kapott dokumentumot, amely a mellékletekben meghatározott egy vagy több keresőkifejezést tartalmaz. A kért információk közlésének elmaradása esetére az említett határozat napi 8 millió euró összegű lehetséges kényszerítő bírságot írt elő.[430]

A 2020. május 4-i határozat egy korábbi hasonló határozat helyébe lépett, amely szélesebb körű keresési kritériumokat írt elő. Ezen új határozat, amelyet a Bizottság a Meta Platforms Irelanddel folytatott levélváltást követően hozott, a keresőkifejezéseket finomítva és az érintett felelős személyek számát korlátozva csökkentette a kért dokumentumok számát.

2020. július 15-én a Meta Platforms Ireland egyrészt a 2020. május 4-i határozat megsemmisítése iránti keresetet, másrészt ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő.

Az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott, 2020. október 29-i végzésével[431] a Törvényszék elnöke elrendelte a 2020. május 4-i határozat végrehajtásának felfüggesztését a Meta Platforms Ireland üzleti tevékenységeihez nem kapcsolódó és ezenkívül érzékeny személyes adatokat tartalmazó kért dokumentumok benyújtására vonatkozó különös eljárás foganatosításáig. E végzést követően a Bizottság módosító határozatot[432] hozott, amely előírta, hogy az említett dokumentumok csak akkor

---

428 Az 1/2003/EK tanácsi rendelet 18. cikke (3) bekezdésének és 24. cikke (1) bekezdése d) pontjának alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.40628 – „A Facebook adatkezelési gyakorlatai" ügy) 2020. május 4-én hozott C(2020) 3011 final bizottsági határozat.

429 A[z EUMSZ 101.] és [EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.).

430 Ugyanezen a napon a Bizottság az 1/2003/EK rendelet 18. cikkének (3) bekezdése alapján információkérő határozatot hozott a Meta Platforms Ireland Ltd-vel szemben a Marketplace termékre vonatkozó bizonyos magatartások tekintetében általa folytatott párhuzamos vizsgálat keretében. A Meta Platforms Ireland Ltd által e határozattal szemben benyújtott megsemmisítés iránti keresetet a Törvényszék a Meta Platforms Ireland kontra Bizottság ügyben a mai napon hozott ítéletében (T-452/20) elutasítja.

431 2020. október 29-i ***Facebook Ireland kontra Bizottság*** végzés (T-451/20 R, nem tették közzé, EU:T:2020:515).

432 2020. december 17-i C(2020) 9231 final bizottsági határozat.

csatolhatók a vizsgálati aktához, ha azokat az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzésben meghatározott módon egy virtuális adatszobában megvizsgálták.

Miután a Meta Platforms Ireland e módosító határozat figyelembevétele érdekében kiigazította a megsemmisítés iránti keresetét, a Törvényszék kibővített ötödik tanácsa a keresetét teljes egészében elutasítja. Ennek keretében a Törvényszék első alkalommal vizsgálja az 1/2003 rendelet szerinti, keresőkifejezéseken alapuló információkérés jogszerűségét, valamint az érzékeny személyes adatokat tartalmazó dokumentumok kezeléséhez virtuális adatszobát előíró eljárás jogszerűségét.

A Törvényszék álláspontja

Megsemmisítés iránti keresetének alátámasztása érdekében a Meta Platforms Ireland többek között előadta, hogy az információkérésben meghatározott keresőkifejezések alkalmazása elkerülhetetlenül számos, a Bizottság által folytatott vizsgálat szempontjából nem releváns dokumentum azonosításához vezet, ami ellentétes az 1/2003 rendelet 18. cikkében foglalt szükségesség elvével.

Ezzel kapcsolatban a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az 1/2003 rendelet 18. cikkének (1) bekezdése értelmében a Bizottság az uniós versenyszabályok betartásának ellenőrzése érdekében egyszerű kérelem vagy határozat formájában felkérheti a vállalkozásokat, hogy nyújtsanak be „minden szükséges információt”. Ebből következik, hogy a Bizottság kizárólag olyan információk közlését kérheti, amelyek alkalmasak arra, hogy lehetővé tegyék számára azon feltételezett jogsértések vizsgálatát, amelyek a Bizottság által folytatott vizsgálatot indokolják. Az 1/2003 rendeletben a Bizottságra ruházott széles vizsgálati jogkörre tekintettel a szükségesség e követelménye akkor teljesül, ha a Bizottság a kérelem időpontjában észszerűen feltételezheti, hogy az információk segíthetik őt a versenyszabályokba ütköző jogsértés fennállásának megállapításában.

A szükségesség elvének tiszteletben tartását megkérdőjelező kifogásainak alátámasztása érdekében a Meta Platforms Ireland az információkérésben szereplő bizonyos keresőkifejezéseket vitatott, azzal érvelve, hogy e konkrét kifogásokat nem kimerítő, az általánosabb érvelésének szemléltetésére szolgáló példáknak kell tekinteni. Szerinte észszerűtlen, sőt lehetetlen lett volna minden egyes keresőkifejezést külön-külön megjelölni.

E megközelítést a Törvényszék azonban elutasítja, megállapítva, hogy az 1/2003 rendelet 18. cikkében kimondott szükségesség elve tiszteletben tartásának átfogó értékelése – feltéve, hogy lehetséges – a jelen ügyben nem megfelelő. Az a körülmény ugyanis, hogy bizonyos keresőkifejezések, amint azt a Meta Platforms Ireland állítja, túl homályosak lehetnek, nem befolyásolja azt a tényt, hogy más keresőkifejezések kellően pontosak, illetve célzottak lehetnek ahhoz, hogy lehetővé tegyék annak megállapítását, hogy azok segíthetik a Bizottságot a versenyszabályokba ütköző jogsértés fennállásának megállapításában.

Az uniós intézmények jogi aktusait megillető jogszerűség vélelmére tekintettel a Törvényszék így megállapítja, hogy a szükségesség elve tiszteletben tartásának vizsgálata kizárólag a Meta Platforms Ireland által konkrétan vitatott keresőkifejezésekre terjedhet ki. A többi keresőkifejezést viszont úgy kell tekinteni, hogy azokat ezen elvnek megfelelően határozták meg.

Ezenkívül a Törvényszék, miután rámutatott arra, hogy az első alkalommal a válaszadás szakaszában hivatkozott keresőkifejezésekre alapított érvek elfogadhatatlanok, kizárólag a keresetlevélben szereplő keresőkifejezéseket vizsgálja. A Törvényszék, mivel úgy ítélte meg, hogy a Meta Platforms Ireland nem tudta bizonyítani, hogy e kifejezések ellentétesek a szükségesség elvével, az e tekintetben előadott különböző érveket mint megalapozatlanokat elutasítja.

Megsemmisítés iránti keresetében a Meta Platforms Ireland arra is hivatkozott, hogy a 2020. május 4-i módosított határozat (a továbbiakban: megtámadott határozat) azáltal, hogy számos magánjellegű és nem releváns dokumentum benyújtását követeli meg, sérti az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 7. cikkében és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló

egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 8. cikkében biztosított, a magánélet tiszteletben tartásához való alapvető jogot.

E tekintetben a Törvényszék emlékeztet arra, hogy a Charta 7. cikke értelmében, amely az EJEE 8. cikkének (1) bekezdésében biztosított jogoknak megfelelő jogokat tartalmaz, mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát és kapcsolattartását tiszteletben tartsák.

Az említett jog korlátozásait illetően a Charta 52. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy az e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Ezenkívül az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásukra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen, és ténylegesen az Unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket vagy mások jogainak és szabadságainak védelmét szolgálja.

E pontosításokra tekintettel a Törvényszék megvizsgálja, hogy a Charta 7. cikkének a megtámadott határozat általi korlátozása megfelel-e a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételeknek.

Miután rámutatott arra, hogy az 1/2003 rendelet hatáskört biztosít a Bizottság számára a megtámadott határozat elfogadására, így az e határozat által okozott, magánéletbe való beavatkozást törvény írja elő, továbbá arra, hogy e határozat megfelel az Unió általános érdekű célkitűzéseinek, és hogy a Meta Platforms Ireland nem állította, hogy az említett határozat sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jog lényeges tartalmát, a Törvényszék megvizsgálja, hogy a megtámadott határozat e jog aránytalan korlátozását eredményezi-e.

Ezzel kapcsolatban a Törvényszék először is megerősíti, hogy az 1/2003 rendelet 18. cikkének (3) bekezdése szerinti információkérés a Bizottság által követett általános érdekű célkitűzések elérésére – azaz a Szerződésekben előírt versenyjogi rendszer fenntartására – alkalmas intézkedésnek minősül.

Másodszor, ami azt a kérdést illeti, hogy a megtámadott határozat meghaladja-e az említett általános érdekű célkitűzések eléréséhez szükséges mértéket, a Törvényszék megjegyzi, hogy az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott, 2020. október 29-i végzés kihirdetését követően a Bizottság különleges eljárást írt elő a Meta Platforms Ireland által benyújtandó azon dokumentumok kezelésére, amelyek első ránézésre nem kapcsolódnak e vállalkozás üzleti tevékenységeihez, és érzékeny személyes adatokat tartalmaznak (a továbbiakban: védett dokumentumok).

Ezen eljárásnak megfelelően a védett dokumentumokat külön elektronikus adathordozón kellett megküldeni a Bizottságnak, és a vizsgálatot végző csoport korlátozott számú tagja számára – a Meta Platforms Ireland ügyvédeinek jelenlétében – hozzáférhető virtuális adatszobában kellett elhelyezni az aktához csatolandó dokumentumok kiválasztása érdekében. Arra az esetre, ha valamely dokumentum minősítését illetően továbbra is nézeteltérés áll fenn, a módosító határozat ezenkívül választottbírósági rendszert is előírt. E határozat szerint a védett dokumentumok ezenkívül az érintett személyek nevét és az azonosításukat lehetővé tévő összes információt kitakaró formában is átadhatók a Bizottságnak. A Bizottság kérésére, ha az a vizsgálat érdekében szükséges, e dokumentumokat mindazonáltal teljes terjedelmükben meg kell küldeni a Bizottságnak.

A Törvényszék egyébiránt megjegyzi, hogy nem vitatott, hogy a Bizottság által kért bizonyos dokumentumok olyan érzékeny személyes adatokat tartalmaztak, amelyek a 2016/679 rendelet[433]

---

433 A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítés: HL 2016. L 314., 72. o.).

9. cikkében és a 2018/1725 rendelet[434] 10. cikkében említett adatok körébe tartozhatnak, amelyek kezelésének lehetősége a következő három feltételtől függ:

– az adatkezelésnek az uniós jogon alapuló jelentős közérdeket kell szolgálnia;

– az adatkezelésnek e közérdek megvalósításához szükségesnek kell lennie;

– az uniós jognak arányosnak kell lennie az elérni kívánt céllal, tiszteletben kell tartania az adatok védelméhez való jog lényeges tartalmát, és az érintett személy alapvető jogainak és érdekeinek biztosítására megfelelő és konkrét intézkedéseket kell előírnia.

Mivel e feltételek annak értékelése szempontjából is relevánsak, hogy a Charta 52. cikke (1) bekezdésének megfelelően a megtámadott határozat nem lépi-e túl az általa követett általános érdekű célkitűzések eléréséhez szükséges mértéket, a Törvényszék emlékeztet egyrészt arra, hogy a megtámadott határozathoz hasonló információkérés a Bizottság által követett általános érdekű célkitűzések elérésére alkalmas intézkedésnek minősül (első feltétel), másrészt pedig arra, hogy a megtámadott határozatban foglaltak teljesítésével együtt járó személyesadat-kezelés a követett jelentős közérdek miatt szükséges (második feltétel).

A védett dokumentumok átadásának, megtekintésének, értékelésének és anonimizálásának módjaira hivatkozva a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy a jelen ügyben az említett harmadik feltétel is teljesül.

Miután ily módon megállapította, hogy a megtámadott határozat, mivel rendelkezik a virtuális adatszobát előíró eljárásról, nem lépi túl a követett általános érdekű célkitűzések eléréséhez szükséges mértéket, harmadszor a Törvényszék megállapítja, hogy az ezen eljárással járó hátrányok a kitűzött célokhoz képest nem is aránytalanul nagyok.

A fentiek összességére tekintettel a Törvényszék megállapítja, hogy a magánélet tiszteletben tartásához való jognak a megtámadott határozat által eredményezett korlátozása megfelel a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, következésképpen a Charta 7. cikkének megsértésére alapított kifogásokat elutasítja.

Mivel a Meta Platforms Ireland által felhozott többi jogalap is megalapozatlannak bizonyult, a Törvényszék a keresetet teljes egészében elutasítja.

---

434 A természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és az 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. október 23-i (EU) 2018/1725 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 295., 39. o.; helyesbítés: HL 2019. L 290., 42. o.).

2. Kartellek– A bírságok számítása

2023. október 18-i Clariant és Clariant International kontra Bizottság ítélet (T-590/20, EU:T:2023:650)

„Verseny – Kartellek – Az etén piaca – Az EUMSZ 101. cikk megsértését megállapító határozat – A vételár egyik elemére vonatkozó összehangolás – Vitarendezési eljárás – Bírság – A bírságok alapösszegének rögzítése – A bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja – Visszaesés – A bírságkiszabási iránymutatás 28. pontja – Korlátlan felülvizsgálati jogkör – A bírság összegének növelésére irányuló viszontkereset”

2020. július 14-i határozatában[435] (a továbbiakban: megtámadott határozat) az Európai Bizottság megállapította, hogy négy vállalkozás megsértette az EUMSZ 101. cikket azáltal, hogy a 2011. december 26. és 2017. március 29. közötti időszakban Belgium, Németország, Franciaország és Hollandia területén olyan egységes és folyamatos jogsértésben vett részt, amely érzékeny tarifális és kereskedelmi információk cseréjében, valamint az etén vásárlásához kapcsolódó árrényező rögzítésében állt.

Az e címen szankcionált négy vállalkozás között szerepel a Clariant International AG, amely fenntartás nélkül elfogadta az érintett időszakban a szóban forgó jogsértésben való közvetlen részvételéért való felelősségét, és a Clariant AG, amely fenntartás nélkül elfogadta a Clariant International AG anyavállalataként fennálló „egyetemleges” felelősségét.

Az e két vállalkozással szemben egyetemlegesen kiszabott bírság kiszámítása céljából a Bizottság először az alapösszeget az eténnek a jogsértésben való részvétel utolsó teljes évét, azaz 2016-ot magában foglaló időszak során megvalósított beszerzéseinek értéke alapján határozta meg.

Második lépésként a Bizottság kiigazította az alapösszeget. Egyrészt a bírságkiszabási iránymutatás 28. pontja alapján a visszaesés mint súlyosító körülmény címén 50%-kal növelte a bírság alapösszegét.[436] Másrészt az alapösszeget 10%-kal növelte annak érdekében, hogy figyelembe vegye az ügy sajátosságait és a bírság kellően elrettentő összege elérésének szükségességét ugyanezen iránymutatás 37. pontjának megfelelően.

Harmadszor és utolsó lépésként, miután megbizonyosodott arról, hogy a bírság nem haladja meg a két vállalkozás 2019. évi teljes forgalmának 10%-át, a Bizottság a 2006. évi engedékenységi közlemény[437] alapján az együttműködésük miatt 30%-kal csökkentette a bírság összegét, valamint 10%-kal csökkentette azt a vitarendezési eljárás keretében tanúsított együttműködésükért.

A Clariant AG és a Clariant International AG keresetet indított a megtámadott határozat részleges megsemmisítése iránt a kiszabott bírság összege tekintetében, másodlagosan pedig ezen összeg csökkentése iránt. Egyébiránt a felperesek a Bizottság arra irányuló viszontkeresetének elutasítását kérik, hogy növeljék a bírság összegét a vitarendezési eljárásban való együttműködésükért nyújtott 10%-os kedvezmény törlésével.

---

435 Az EUMSZ 101. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.40410 – Etilén) hozott, 2020. július 14-i C(2020) 4817 final bizottsági határozat.

436 Az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatás (HL 2006. C 210., 2. o.).

437 A kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2006. C 298., 11. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.).

A Törvényszék teljes egészében elutasítja a keresetet, valamint a Bizottság viszontkeresetét. Ítéletében különösen a bírság alapösszegének a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján azzal az indokkal történő emelése megalapozottságának kérdésével foglalkozik, hogy a kartell beszerzési kartell volt. Ezenkívül korlátlan felülvizsgálati jogköre keretében határoz a Bizottság viszontkeresetéről, amely a fellebbezőknek a vitarendezési eljárás során tanúsított együttműködésükért nyújtott 10%-os kedvezmény visszavonására irányul, azzal az indokkal, hogy a felperesek a jelen keresettel a vitarendezés szempontjából elismert és elfogadott elemeket kérdőjeleztek meg.

A Törvényszék álláspontja

Először is a Törvényszék elutasítja az arra alapított jogalapot, hogy a Bizottság tévesen növelte a bírság alapösszegét a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján, arra támaszkodva, hogy figyelembe kell venni mind az ügy sajátosságait, mind pedig az elrettentő hatás elérésének követelményét.

A jelen ügyben a Törvényszék mindenekelőtt megállapítja, hogy mivel a jogsértés felvásárlási kartellt érintett, és mivel nem minden résztvevő volt jelen ugyanazon a downstream piacon, a Bizottság a bírság alapösszegét a felvásárlások értéke alapján, nem pedig a downstream piacokon értékesített termékek eladásainak értéke alapján számította ki.

Ezt követően megállapítja, hogy a Bizottság azzal, hogy a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján ezen alapösszeget 10%-kal növelte, megfelelően gyakorolta mérlegelési jogkörét, és nem követett el nyilvánvaló mérlegelési hibát. A Bizottság ugyanis figyelembe vette az ügy sajátosságait, vagyis azt, hogy a szóban forgó kartell beszerzésekre vonatkozó kartell volt, és hogy a beszerzéseknek az eladások értéke helyett figyelembe vett értéke önmagában nem képezhetett megfelelő helyettesítő értéket ahhoz, hogy tükrözze a jogsértés gazdasági jelentőségét. A Bizottság figyelembe vette a bírság elrettentő összege elérésének szükségességét is, megállapítva, hogy ha a bírságkiszabási iránymutatásban előírt általános módszert bármilyen kiigazítás nélkül alkalmaznák, az elrettentő hatás nem lenne biztosított. Ezzel szemben a Bizottság nem volt köteles figyelembe venni a kifogásolt magatartás piaci hatásait, mivel a bírságnak a bírságkiszabási iránymutatás 37. pontja alapján történő növelése nem függ e hatások előzetes bizonyításától.

Végül a Törvényszék úgy véli, hogy a Bizottság kifejtette azokat az okokat, amelyek alapján úgy ítélte meg, hogy az ügy sajátosságai és a bírság elrettentő összege elérésének szükségessége igazolja az általános módszertől való eltérést és ezen alapösszeg emelését, és megfelelően elmagyarázta azokat a tényezőket, amelyeket figyelembe vett annak megállapításakor, hogy a bírság alapösszegének 10%-os növelése megfelelő. E tekintetben, mivel a Bizottság nem köteles a számítási mód egyes szakaszaira vonatkozó számszerű adatokat feltüntetni, nem volt köteles további magyarázatot adni a konkrétan választott növelési mértékre vonatkozóan.

Másodszor, a Törvényszék elutasítja a Bizottság viszontkeresetét. Megállapítja, hogy a vitarendezési eljárás keretében azon bírság összegének 10%-os csökkentése ellenében, amelyet rendes eljárás végén szabtak volna ki velük szemben, a vitarendezési eljárásban részt vevő feleknek el kell ismerniük többek között a jogsértésért való felelősségüket, és meg kell jelölniük azon bírságok azon általuk elfogadott maximális összegét, amelynek kiszabását várják a Bizottságtól. A Törvényszék ugyanakkor rámutat arra, hogy a vitarendezési eljárásban részt vevő felek a vitarendezési közlemény[438]

438 Az 1/2003/EK tanácsi rendelet 7. és 23. cikke szerint kartellügyekben hozott határozatok elfogadása érdekében folytatott vitarendezési eljárások lefolytatásáról szóló bizottsági közlemény (HL 2008. C 167., 1. o.).

értelmében nem kötelesek elfogadni a bírság végső összegét és annak valamennyi paraméterét annak érdekében, hogy egyezséget tudjanak kötni.

Így az a tény, hogy a Clariant AG és a Clariant International AG vitarendezési beadványában elfogadta a bírság maximális összegét, nem tekinthető a bírság pontos összege és kiszámítása módszerei elfogadásának, ideértve a bírságkiszabási iránymutatás 28. és 37. pontja alapján elvégzett kiigazításokat is. Egyébiránt a bírságnak az iránymutatás említett 28. és 37. pontja alapján alkalmazott növelését e vállalkozások nem ismerték el kifejezetten a vitarendezési beadványukban, és azok az eljárás során nem képezték a Bizottsággal közös értékelés tárgyát. Ebből következik, hogy a Bizottság nem indulhatott ki abból az előfeltevésből, amely szerint a felperesek a bírságnak a bírságkiszabási iránymutatás 28. és 37. pontja alapján történő növelését már nem kérdőjelezik meg kereset keretében.

Ennélfogva, mivel keresetükkel e vállalkozások arra hivatkozva vitatják a velük szemben kiszabott bírság összegét, hogy az említett pontok alkalmazása téves volt, a Bizottságnak nem sikerült bizonyítania, hogy indokolt lenne a vitarendezésben való együttműködésük címén nyújtott 10%-os előny törlése.

E körülményekre tekintettel a Törvényszék teljes egészében elutasítja a keresetet, valamint a Bizottság viszontkeresetét.

3. Állami támogatások

2023. május 10-i Ryanair és Condor Flugdienst kontra Bizottság ítélet (Lufthansa; Covid19) (T-34/21 és T-87/21, EU:T:2023:248)

„Állami támogatások – A német légiközlekedési piac – Németország által a Covid19-világjárvány keretében valamely légitársaság számára nyújtott támogatás – A Deutsche Lufthansa feltőkésítése – Kifogást nem emelő határozat – Állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret – Megsemmisítés iránti kereset – Kereshetőségi jog – A versenyhelyzet lényeges érintettsége – Elfogadhatóság – Jelentős piaci erő – A tényleges piaci verseny megőrzésére irányuló kiegészítő intézkedések – Indokolási kötelezettség”

2020. június 12-én a Németországi Szövetségi Köztársaság bejelentette az Európai Bizottságnak a Deutsche Lufthansa AG (a továbbiakban: DLH) részére 6 milliárd euró összegű feltőkésítés formájában nyújtott egyedi támogatást (a továbbiakban: szóban forgó intézkedés). E feltőkésítés, amely a Lufthansa csoport[439] javára szóló szélesebb körű támogatási intézkedések sorába illeszkedett, a Covid19-világjárvány által okozott rendkívüli helyzetben az említett csoport vállalkozásai mérleg szerinti helyzetének és likviditásának helyreállítására irányult.

A szóban forgó intézkedés három különálló elemet foglalt magában, vagyis egy hozzávetőleg 300 millió eurós tőkerészesedést, egy körülbelül 4,7 milliárd euró értékű, részvényekre át nem váltható csendes részesedést (a továbbiakban: I. csendes részesedés) és egy 1 milliárd eurós csendes részesedést, amely az átváltoztatható kötvény jellemzőivel rendelkezett (a továbbiakban: II. csendes részesedés).

439 A DLH a Lufthansa csoport élén álló anyavállalat, amely csoport többek között a Lufthansa Passenger Airlines, a Brussels Airlines SA/NV, az Austrian Airlines AG, a Swiss International Air Lines Ltd és az Edelweiss Air AG légitársaságokból áll.

A Bizottság anélkül, hogy megindította volna az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárást, a szóban forgó intézkedést a belső piaccal összeegyeztethető állami támogatásnak minősítette, [440] összhangban az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének b) pontjával, [441] valamint a gazdaságnak a jelenlegi Covid19-járvánnyal összefüggésben való támogatása céljából tett állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keretről szóló közleményével.[442]

A Ryanair DAC és a Condor Flugdienst GmbH (a továbbiakban: Condor) légitársaságok két keresetet nyújtottak be e határozat megsemmisítése iránt, amelyeknek a Törvényszék kibővített tizedik tanácsa helyt ad azzal az indokkal, hogy a Bizottság a megtámadott határozat elfogadásával az ideiglenes keretben előírt több feltételt és követelményt is figyelmen kívül hagyott.

A Törvényszék álláspontja

- **A megsemmisítés iránti keresetek elfogadhatóságáról**

Ami a felpereseknek a megtámadott határozat megalapozottságának vitatásához való jogosultságát illeti, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése értelmében bármely természetes vagy jogi személy két vagylagos esetben indíthat eljárást olyan jogi aktus ellen, amelynek nem címzettje, nevezetesen egyrészt abban az esetben, ha a szóban forgó jogi aktus őt közvetlenül és személyében érinti, másrészt pedig, ha őt közvetlenül érintő olyan rendeleti jellegű jogi aktusról van szó, amely nem von maga után végrehajtási intézkedéseket.

Mivel a megtámadott határozat, amelyet a Németországi Szövetségi Köztársaságnak címeztek, nem minősül rendeleti jellegű jogi aktusnak, a Törvényszék megvizsgálja, hogy e határozat közvetlenül és személyükben érinti-e a felpereseket.

Ami egyrészt a személyében való érintettséget illeti, az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy e feltétel akkor teljesülhet, ha a felperesek olyan bizonyítékokat terjesztenek elő, amelyek lehetővé teszik annak alátámasztását, hogy az érintett intézkedés lényegesen sértheti az érintett piacon elfoglalt helyzetüket. Így a Ryanair és a Condor kiemelték, hogy ők a Lufthansa csoport közvetlen versenytársai számos olyan légi útvonalon, amelyek mind egy-egy érintett piacot képeznek. A Ryanair azt is hangsúlyozta, hogy a Lufthansa csoport közvetlen versenytársa a német, a belga és az osztrák piacon.

A Törvényszék – miután kiemelte, hogy a kereset elfogadhatósága vizsgálatának szakaszában elegendő azt megállapítani, hogy az érintett piac felperesek által előadott meghatározása hihető, e kérdés érdemi vizsgálatának sérelme nélkül – megerősíti, hogy a szóban forgó intézkedés alkalmas volt arra, hogy lényegesen érintse a felperesek versenyhelyzetét a légi utasszállítás piacain.

A felperesek által szolgáltatott, a megtámadott határozattal összefüggésben értelmezett releváns és hiteles adatok elemzéséből ugyanis kitűnik, hogy a szóban forgó intézkedés nemcsak azt tette lehetővé a Lufthansa csoport számára, hogy szembenézzen az azon piacokról való kivonulás

---

440 Az SA 57153 (2020/N) – Németország – Covid19 – A Lufthansa számára nyújtott állami támogatásról szóló, 2020. június 25-i C(2020) 4372 final bizottsági határozat (a továbbiakban: megtámadott határozat). 2021. október 24-én a Bizottság elfogadta a C(2007) 6603 határozat módosításáról szóló C(2012) 9606 határozatot.

441 Az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének b) pontja értelmében a valamely tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott támogatások bizonyos feltételek mellett a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők.

442 A gazdaságnak a jelenlegi Covid19-járvánnyal összefüggésben való támogatása céljából tett állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keretről szóló, 2020. március 19-i bizottsági közlemény (HL 2020. C 91. I, 1. o., a továbbiakban: ideiglenes keret), amelyet első alkalommal 2020. április 3-án (HL 2020. C 112. I, 1. o.), második alkalommal pedig 2020. május 8-án módosítottak (HL 2020. C 164., 3. o.).

kockázatával, amelyeken a felperesekkel közvetlen versenyben állt, hanem arra is, hogy megerősítse a versenyhelyzetét. Így a szóban forgó intézkedés nyújtása *prima facie* alkalmas volt arra, hogy elmaradt hasznot, vagy olyan fejleményeket eredményezzen, amelyek kevésbé kedvezőek, mint azok, amelyeket a felperesek ilyen intézkedés hiányában tapasztaltak volna.

Másrészt a felperesek közvetlen érintettségét illetően a Törvényszék emlékeztet arra, hogy a támogatás kedvezményezettjének versenytársát közvetlenül érinti a Bizottság azon határozata, amely engedélyezi valamely tagállam számára a támogatás kifizetését, amennyiben az említett állam erre irányuló szándéka nem kétséges, mint a jelen ügyben is.

E körülmények összességére tekintettel a Törvényszék megerősíti, hogy a felperesek jogosultak arra, hogy megsemmisítés iránti kereseteik útján vitassák a megtámadott határozat megalapozottságát.

- **A megsemmisítés iránti keresetek megalapozottságáról**

Mielőtt megvizsgálná a felperesek által hivatkozott különböző megsemmisítési jogalapok megalapozottságát, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy a Bizottságot kötik az általa az állami támogatások sajátos területén elfogadott keretszabályok és közlemények, amennyiben azok nem térnek el a Szerződés szabályaitól. Ennélfogva az uniós bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a Bizottság tiszteletben tartotta-e az e területen általa elfogadott szabályokat.

A Törvényszék ezenkívül hangsúlyozza, hogy amikor felülvizsgálatot gyakorol a Bizottság által az állami támogatások területén végzett összetett gazdasági értékelések felett, kétségkívül nem helyettesítheti a Bizottság gazdasági értékelését a sajátjával. Ugyanakkor nem csupán a hivatkozott bizonyítékok tárgyi valószerűségét, megbízhatóságát és koherenciáját kell vizsgálnia, hanem azt is ellenőriznie kell, hogy e bizonyítékok tartalmazzák-e az összetett helyzet értékeléséhez figyelembe veendő összes releváns adatot, valamint hogy e bizonyítékok alátámasztják-e a belőlük levont következtetéseket. Ráadásul az uniós bíróság által gyakorolt felülvizsgálat teljes körű, a Bizottság által végzett, összetett gazdasági elemzéseket nem tartalmazó értékelések, illetve a szigorúan jogi jellegű kérdések tekintetében.

A. A DLH bejelentett támogatásra való jogosultságáról

A fentiek felidézését követően a Törvényszék mindenekelőtt azokat a különböző kifogásokat vizsgálja, amelyek azt vitatják, hogy a DLH jogosult lenne a bejelentett támogatásra. E tekintetben a felperesek többek között az ideiglenes keret 49. pontja c) alpontjának megsértésére hivatkoztak, amely szerint ahhoz, hogy a kedvezményezett feltőkésítési intézkedésre legyen jogosult, képtelennek kell lennie arra, hogy megfizethető feltételek mellett finanszírozást szerezzen a piacokról.

A megtámadott határozat szerint e feltétel teljesült, mivel a DLH nem rendelkezett elegendő fedezettel ahhoz, hogy a támogatás teljes összegét illetően a piacokról szerezzen finanszírozást.

E tekintetben a Törvényszék ugyanakkor kiemeli, hogy a megtámadott határozatban semmi nem utal arra, hogy a Bizottság megvizsgálta volna az olyan fedezet esetleges rendelkezésre állását, mint a DLH meg nem terhelt légi járművei, valamint azok értékét és az ilyen fedezet ellenében a pénzügyi piacokon esetlegesen kapható kölcsönök feltételeit. Ráadásul az az állítás, amely szerint a – megtámadott határozatban nem azonosított – „fedezet” nem lenne elegendő a szükséges pénzeszközök „teljes összegének” fedezésére, azon a téves előfeltevésen alapul, amely szerint a piacokon szerezhető finanszírozásnak szükségképpen a kedvezményezett szükségleteinek egészét fedeznie kell. Az ideiglenes keret 49. pontja c) alpontjának ugyanis sem a szövege, sem a célja vagy a kontextusa nem támasztja alá azt az álláspontot, hogy a kedvezményezettnek képtelennek kell lennie arra, hogy szükségleteinek egésze tekintetében finanszírozást találjon a piacokon.

Mivel a Bizottság így elmulasztotta megvizsgálni, hogy a DLH a piacokon megszerezhette volna-e a szükséges finanszírozás nem elhanyagolható részét, a Törvényszék arra a következtetésre jut, hogy a Bizottság nem vett figyelembe minden olyan releváns elemet, amelyet figyelembe kellett volna vennie

annak értékelése során, hogy a szóban forgó intézkedés megfelel-e az ideiglenes keret 49. pontja c) alpontjának. Következésképpen a Törvényszék helyt ad a Ryanair által az említett pont megsértésére alapított kifogásának, még inkább pedig helyt ad a Condor arra alapított kifogásának, hogy ezzel kapcsolatban komoly kétségek állnak fenn.

B. Az állam ellentételezéséről és kilépéséről

A Törvényszék ezt követően az arra alapított kifogásokat vizsgálja, hogy megsértették az ideiglenes keretben az állam ellentételezésére és kilépésére vonatkozóan előírt feltételeket.

E tekintetben a Ryanair többek között azt kifogásolta, hogy a Bizottság nem írt elő a német állam ellentételezésének emelésére irányuló mechanizmust egyrészt a DLH tőkéjében való részesedést, másrészt pedig az esetleges saját tőkévé történő átváltását követően a II. csendes részesedést illetően.

Először is, ami a tulajdoni részesedést megtestesítő olyan instrumentumok ellentételezését illeti, mint amilyen a tőkerészesedés is, az ideiglenes keret 61. pontja kimondja, hogy minden feltőkésítési intézkedésnek tartalmaznia kell egy, az állam ellentételezését növelő lépcsőzetes emelési mechanizmust, hogy ösztönözze a kedvezményezettet az állami részesedés visszavásárlására. Az említett keretszabály 62. pontja előírja, hogy a Bizottság más mechanizmusokat is elfogadhat, amennyiben azok összességükben hasonló eredményre vezetnek az állam tőkéből való kilépésére gyakorolt ösztönző hatások tekintetében, összességükben pedig hasonló hatást gyakorolnak az állam ellentételezésére.

Mivel a német államnak a DLH tőkéjében való részesedése semmilyen, az ideiglenes keret 61. pontja értelmében vett lépcsőzetes ellentételezés-emelési mechanizmussal nem járt, a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a bejelentett támogatás átfogó struktúrája a 62. pont értelmében vett alternatív ellentételezés-emelési mechanizmusnak minősül, mivel az magában foglalja az államnak a DLH tőkéjéből való kilépésére gyakorolt kellően erős ösztönző hatásokat. E következtetés alátámasztására a Bizottság többek között arra a jelentős engedményre utalt, amellyel Németország megszerezte a DLH részvényeit, és amely magasabb ellentételezést nyújt az államnak, mint amelyet egy lépcsőzetes ellentételezés-emelési mechanizmus alkalmazása eredményezett volna.

Ezt az érvelést azonban a Törvényszék elutasítja, rámutatva arra, hogy az állam által jegyzett részvényeknek a kedvezményezett tőkéjében való részesedésszerzéskor fennálló árát az ideiglenes keret 60. pontja szabályozza, amely szerint az állami tőkeinjekciót olyan áron kell végrehajtani, amely nem haladja meg a kedvezményezettnek a tőkeinjekció iránti kérelmet megelőző tizenöt nap során érvényes átlagos részvényárfolyamát. Márpedig e szabály tárgya és célja eltér a lépcsőzetes ellentételezés-emelési mechanizmus tárgyától és céljától. Amíg ugyanis ez utóbbi mechanizmus arra irányul, hogy az érintett kedvezményezettet arra ösztönözze, hogy a lehető leghamarabb visszavásárolja az állami részesedést, addig a részvények vételárára vonatkozó szabály célja lényegében annak biztosítása, hogy az az ár, amelyen az állam részvényeket vásárol, ne haladja meg a piaci árat. Mivel a részvények ára mind felfelé, mind lefelé ingadozhat, a vételárnak nem feltétlenül az a célja, hogy idővel növelje az érintett kedvezményezett arra való ösztönzését, hogy visszavásárolja az állami részesedést.

Ebből következik, hogy a Bizottság állításával ellentétben az, hogy a német államnak a DLH tőkéjében való részesedésszerzésekor milyen szinten állt a részvények ára, nem minősült az ezen állam ellentételezésének emelésére irányuló alternatív mechanizmusnak.

Másodszor, ami a hibrid instrumentumnak minősülő II. csendes részesedést illeti, az ideiglenes keret 68. pontja megköveteli, hogy e részesedés saját tőkévé történő átváltását követően az állam ellentételezésének növelését célzó lépcsőzetes emelési mechanizmust írjanak elő annak érdekében, hogy az érintett kedvezményezetteket az állam által szerzett részesedés visszavásárlására ösztönözzék. Márpedig a Törvényszék szerint nem vitatott, hogy a saját tőkévé átváltása során a II.

csendes részesedéshez nem kapcsolódik lépcsőzetes ellentételezés-emelési mechanizmus vagy hasonló mechanizmus sem.

Következésképpen a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság megsértette az ideiglenes keretet, amikor nem követelte meg, hogy a tőkerészesedés és saját tőkévé átváltását követően a II. csendes részesedés ellentételezésébe az ellentételezést növelő lépcsőzetes emelési mechanizmust vagy hasonló mechanizmust építsenek be.

C. A Lufthansa csoportnak a szóban forgó piacokon fennálló jelentős piaci erejéről és a strukturális kötelezettségvállalásokról

A Törvényszék végül az ideiglenes keret 72. pontjának megsértésére alapított kifogásokat vizsgálja, amely pont szerint, ha a Covid19-világjárvány kontextusában tett, 250 millió eurót meghaladó feltőkésítési intézkedés kedvezményezettje jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozás legalább egy érintett piacon azok közül, amelyeken a tevékenységeit gyakorolja, a tagállamoknak kiegészítő intézkedéseket kell javasolniuk annak érdekében, hogy az említett piacokon megőrizzék a tényleges versenyt.

E tekintetben a felperesek lényegében három kifogáscsoportot hoztak fel, amelyek a) az érintett piacok meghatározásával, b) a Lufthansa csoport e piacokon fennálló jelentős piaci erejével, valamint c) a Bizottság által elfogadott strukturális kötelezettségvállalások hatékony és elégséges jellegével kapcsolatosak.

a. Az érintett piacok meghatározásáról

Először is, ami az érintett piacok meghatározását illeti, a Bizottság a megtámadott határozatban úgy ítélte meg, hogy azon piacokat, amelyeken a Lufthansa csoport a tevékenységeit végzi, az e csoport által kiszolgált repülőterekről induló és oda érkező légi személyszállítási szolgáltatások nyújtásának piacai jelentették. Így az érintett piacokat a Bizottság a „repülőterenkénti” megközelítés szerint határozta meg. E megközelítést vitatják a felperesek, akik szerint a Bizottságnak a légi személyszállítási szolgáltatások nyújtásának piacait várospáronként, egy kiindulási pont és egy célállomás között kellett volna meghatároznia (a továbbiakban: O & D megközelítés).

Mivel az ideiglenes keret 72. pontja nem jelöli meg pontosan azt a módszert, amely szerint az érintett piacokat meg kell határozni, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az ideiglenes keret hatálya alá tartozó feltőkésítési intézkedések célja egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetése, különösen a Covid19-világjárvány által érintett vállalkozások életképességének támogatása révén, annak érdekében, hogy a tőkeszerkezetüket a járvány előtti szintre állítsák vissza.

Ennek keretében a szóban forgó intézkedés lényegében annak biztosítására irányult, hogy a Lufthansa csoporthoz tartozó társaságok elegendő likviditással rendelkezzenek, továbbá hogy a Covid19-világjárvány által okozott zavarok ne veszélyeztessék az életképességüket, nem pedig arra, hogy az említett csoport adott légi útvonalon való jelenlétét támogassa. Ennélfogva a Bizottság megalapozottan mutatott rá arra, hogy a szóban forgó intézkedés a Lufthansa csoport légi szállítási szolgáltatások nyújtására való általános képességének megőrzésére irányult, következésképpen pedig nem volt megfelelő külön-külön megvizsgálni a szóban forgó intézkedésnek az egyes O & D piacokra gyakorolt hatását.

A felperesek azon érvei, amelyeket az összefonódások ellenőrzése területén követett azon megközelítésre alapítanak, amely szerint az érintett piacokat az O & D megközelítés alapján határozzák meg, szintén nem meggyőzőek, mivel ez az analógia nem veszi kellőképpen figyelembe az ideiglenes keret és a szóban forgó intézkedés sajátosságait, amelynek esetében nincs szó arról, hogy közvetlenül kapcsolódna bizonyos O & D piacokhoz, más O & D piacokhoz pedig nem.

Következésképpen az ideiglenes keret 72. pontjának alkalmazása szempontjából a Bizottság nem követett el nyilvánvaló értékelési hibát, amikor az érintett piacokat a „repülőtérenkénti” megközelítés alapján határozta meg.

A Törvényszék ezenkívül elutasítja a Ryanair által másodlagosan előterjesztett azon kifogásokat, amelyek szerint a Bizottság tévesen alkalmazta a „repülőtérenkénti” megközelítést, mivel vizsgálatát kizárólag az Unión belül található olyan repülőterekre korlátozta, amelyeken a Lufthansa csoport állomáshellyel rendelkezik. E tekintetben a Törvényszék rámutat, hogy mivel a Ryanair nem bizonyította a jogilag megkövetelt módon, hogy a Lufthansa csoport jelentős piaci erővel rendelkezhetett azokon a repülőtereken, amelyeken nem volt állomáshelye, a Bizottság helyesen zárhatta ki e repülőtereket az elemzéséből. Ezenkívül az állami támogatások területén a Bizottság nem rendelkezik hatáskörrel annak vizsgálatára, hogy a Lufthansa csoport jelentős piaci erővel rendelkezik-e egy olyan repülőtéren, amely az Unión kívül helyezkedik el.

b. A Lufthansa csoport jelentős piaci erejének fennállásáról az érintett repülőtereken

Miután a felpereseknek az érintett piacok meghatározására vonatkozó valamennyi érvét mint megalapozatlant elutasította, a Törvényszék másodszor azokat a kifogásokat elemzi, amelyek a Bizottság által vizsgált repülőtereken a Lufthansa csoport jelentős piaci erejének fennállására vonatkoznak.

Mivel a jelentős piaci erő fogalma sem az ideiglenes keretben, sem általánosabban az állami támogatások területén nincs meghatározva, a Törvényszék annak kiemelésével kezdi, hogy ezt a fogalmat lényegében az erőfölény versenyjogi fogalmával egyenértékűnek kell tekinteni. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ilyen erőfölény úgy került meghatározásra, mint a vállalkozás rendelkezésére álló gazdasági erő, amelynek alapján e vállalkozásnak lehetősége van megakadályozni a hatékony verseny fenntartását az érintett piacon azáltal, hogy versenytársaitól, ügyfeleitől és végül a fogyasztóktól jelentős mértékben függetlenül viselkedhet.

A megtámadott határozat helyesbített változatában a Bizottság a Lufthansa csoportnak a vizsgált tíz repülőtéren[443] fennálló jelentős piaci erejére vonatkozó elemzését az e csoport e repülőtereken fennálló résidő-részesedésére, az e repülőtereken belüli túlterheltségi szintre és a versenytársak rendelkezésére álló résidők arányára alapította, figyelembe véve az említett csoport és a versenytársai által bizonyos repülőtereken állomásoztatott repülőgépek számát is.

E tekintetben a Törvényszék megállapítja, hogy e kritériumok, amelyek lényegében a repülőtéri kapacitásra vonatkoznak, és a légitársaságok repülőtéri infrastruktúrához való hozzáférésével kapcsolatosak, nem szolgálnak közvetlen információkkal a Lufthansa csoportnak a vizsgált repülőterek légi utasszállítási szolgáltatásainak piacán fennálló piaci részesedését illetően. Ugyanakkor, mivel a Lufthansa csoport és versenytársai piaci részesedései közötti kapcsolat a jelentős piaci erő fennállására utaló érvényes valószínűsítő körülménynek minősül, a Bizottság nem hagyhatta volna figyelmen kívül az erre vonatkozó információkat szolgáltató tényezőket, mint például az érintett repülőterekről induló és oda érkező járatok és helyek számát. Ebből következik, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el azáltal, hogy nem vette figyelembe az összes releváns tényezőt a Lufthansa csoport érintett repülőtereken fennálló piaci erejének értékelésekor.

Ezenkívül, a Bizottság mindenesetre akkor is nyilvánvaló értékelési hibát követett el, amikor kizárólag az általa vizsgált kritériumok alapján arra a következtetésre jutott, hogy a Lufthansa csoport a

---

443 Vagyis a következő repülőtereken: Berlin-Tegel, Brüsszel, Düsseldorf, Frankfurt, Hamburg, München, Palma de Mallorca, Stuttgart, Bécs és Hannover.

2019. évi nyári és a 2019/2020. évi téli szezonban a frankfurti és a müncheni repülőtéren jelentős piaci erővel rendelkezett, a többi érintett repülőtér esetében viszont nem ez volt a helyzet. E tekintetben a Törvényszék kiemeli, hogy a Bizottság által a düsseldorfi és a bécsi repülőtér vonatkozásában a 2019. nyári szezonban elemzett kritériumok átfogó értékelése a következőket mutatja: egyrészt a düsseldorfi repülőtéren a Lufthansa csoport igen magas résidő-részesedését, másrészt pedig a bécsi repülőtéren e csoport magas résidő-részesedését, többek között csúcsidőben is, továbbá a két repülőtéren igen magas túlterheltségi szintet, amelyet csúcsidőben csaknem teljes túlterheltség jellemez, valamint az említett csoport versenytársainak gyenge helyzetét. Ennélfogva kizárólag e kritériumok alapján a Bizottság nem állapíthatta meg helyesen, hogy a Lufthansa csoport nem rendelkezett jelentős piaci erővel a düsseldorfi és a bécsi repülőtéren, legalábbis a 2019. évi nyári szezonban. Ráadásul, mindenesetre azok az adatok, amelyek alapján a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a Lufthansa csoport jelentős piaci erővel rendelkezett a frankfurti és a müncheni repülőtéren, nem különböztek lényegesen a düsseldorfi és a bécsi repülőtérre vonatkozó adatoktól, legalábbis ami a 2019. évi nyári szezont illeti. Ennek alapján a Törvényszék helyt ad a felperesek kifogásainak.

c. A strukturális kötelezettségvállalásokról

Végül harmadszor a Törvényszék azokat a kifogásokat vizsgálja, amelyek a Bizottság által az ideiglenes keret 72. pontja alapján a tényleges versenynek a frankfurti és a müncheni repülőtéren való megőrzése érdekében elfogadott strukturális kötelezettségvállalások több aspektusát vitatják.

Az említett 72. pont értelmében a tagállamok, amikor ilyen intézkedéseket javasolnak, felajánlhatnak a korrekciós intézkedésekről szóló közleményben meghatározott strukturális vagy magatartási kötelezettségvállalásokat.[444] E közlemény értelmében a felajánlott kötelezettségvállalásoknak teljes mértékben meg kell szüntetniük a versennyel kapcsolatos aggályokat, mindenre kiterjedőnek és minden szempontból hatékonynak, továbbá hatékonyan és rövid időn belül végrehajthatóaknak kell lenniük. Ennek keretében a Bizottságnak különösen meg kell vizsgálnia a tulajdonképpeni javasolt intézkedéssel kapcsolatos valamennyi releváns elemet, mint például a javasolt intézkedés típusát, léptékét és hatályát, amelyeket azon piac szerkezete és sajátos jellemzői alapján értékelnek, amelyen a versennyel kapcsolatos aggályok felmerülnek, ideértve a felek és más gazdasági szereplők piaci helyzetét is.

Figyelembe kell venni továbbá az állami támogatásokra vonatkozó jog, különösen pedig az ideiglenes keret sajátosságait, amely keretnek a kiegészítő intézkedésekre vonatkozó követelmény a részét képezi. Mivel az e keretszabály alapján nyújtott támogatások célja az életképes vállalkozások működése folytonosságának biztosítása a Covid19-világjárvány alatt, az e keretszabály 72. pontja szerinti kötelezettségvállalásokat úgy kell kialakítani, hogy azok biztosítsák, hogy a támogatás nyújtását követően a kedvezményezett nem fog nagyobb piaci erővel rendelkezni, mint a Covid19-járvány előtt, valamint hogy az érintett piacokon fennmarad a tényleges verseny.

A jelen ügyben a megtámadott határozat a Németország által az ideiglenes keret 72. pontja alapján javasolt intézkedésekként előírta többek között azt, hogy a DLH mind a frankfurti, mind pedig a müncheni repülőtéren engedjen át napi 24 résidőt, valamint a résidőket szabályozó hatóság által a résidők átruházásának lehetővé tétele érdekében megkövetelt további eszközöket.

E tekintetben a felperesek többek között a résidők átengedésére irányuló, a megtámadott határozatban jóváhagyott azon eljárást vitatták, amelyet két szakaszban kellett lefolytatni. Az első

444 A 139/2004/EK tanácsi rendelet és a 802/2004/EK bizottsági rendelet alapján elfogadható korrekciós intézkedésekről szóló bizottsági közlemény (HL 2008. C 267., 1. o.).

szakaszban a résidőket kizárólag az „új belépőknek” kellett felajánlani. Ha egy meghatározott, több forgalmi idényt meghaladó időszakot követően a résidőket nem engedték át valamely új belépőnek, azokat a második szakaszban az e két repülőtéren már állomáshellyel rendelkező fuvarozók rendelkezésére bocsátják.

Emlékeztetve a Bizottság azon kötelezettségére, hogy meg kell vizsgálnia a felajánlott kötelezettségvállalásokra vonatkozó, az érintett piac szerkezete és sajátos jellemzői alapján értékelt valamennyi releváns elemet, ideértve a felek és más piaci szereplők piaci helyzetét is, a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság elmulasztotta megvizsgálni a frankfurti és a müncheni repülőtéren már állomáshellyel rendelkező versenytársak eljárás első szakaszából való kizárásának megfelelőségét. A megtámadott határozatban ugyanis a Bizottság egyetlen olyan indokot sem adott elő, amely alkalmas lenne annak bizonyítására, hogy e kizárás alkalmas volt arra, hogy megőrizze a tényleges versenyt a szóban forgó piacokon, és szükséges volt ehhez.

Márpedig a jelen ügyben az ilyen vizsgálat annál is inkább szükséges volt, mivel a frankfurti és a müncheni repülőtér piacának szerkezetét maga a megtámadott határozat szerint az jellemezte, hogy a Lufthansa csoport többszörös súllyal rendelkezett azon legközelebbi versenytársaihoz képest, amelyeknek már volt állomáshelyük e repülőtereken, így e versenytársaknak az eljárás első szakaszából történő kizárása azzal a veszéllyel járna, hogy e repülőtereken a verseny még széttöredezettebbé válna. Egyébiránt az, hogy a Lufthansa csoport legközelebbi versenytársai, amelyek a frankfurti és a müncheni repülőtéren való jelenlétük miatt kedvezőbb helyzetben lehetnek a szóban forgó résidő-portfólió megszerzése és a versenynyomás növelése szempontjából, az eljárás második szakaszában jogosulttá válhatnak a részvételre, nem kérdőjelezi meg e következtetést, mivel részvételi jogosultságuk az első szakasz eredménytelenségétől függ.

A fentiekre tekintettel a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság azáltal, hogy a frankfurti és a müncheni repülőtéren már állomáshellyel rendelkező versenytársakat kizárta a résidők átengedésére irányuló eljárás első szakaszából, nem vizsgálta meg a felajánlott kötelezettségvállalással kapcsolatos valamennyi releváns körülményt, tehát nyilvánvaló értékelési hibát követett el.

Ami a DLH résidőinek a frankfurti és a müncheni repülőtéren történő átengedését illeti, a Condor ezenkívül arra hivatkozott, hogy a Bizottság megsértette az indokolási kötelezettséget, amennyiben nem igazolta, hogy a megtámadott határozatban előírt azon követelmény, hogy a résidők átengedéséért díjat kell fizetni, ahelyett hogy azok ingyenes átengedését követelnék meg, egyrészt mennyiben felelne meg az alkalmazandó szabályoknak, másrészt pedig mennyiben tenné a kötelezettségvállalásokat kellően vonzóvá egy esetleges átvevő számára.

E tekintetben a Törvényszék kiemeli: az a követelmény, amely szerint a résidők átengedésének díjazás ellenében kell történnie, alapvető jelentőséggel bír a megtámadott határozat rendszerében, így a Bizottság köteles volt kifejteni azokat az indokokat, amelyek alapján úgy ítélte meg, hogy e követelmény megfelel az e területen alkalmazandó szabályoknak. Márpedig, mivel nincs semmilyen utalás azon indokokra, amelyek alapján a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a résidők átengedését térítés ellenében, nem pedig ingyenesen kell végrehajtani, továbbá hogy e követelmény nem jár azzal a következménnyel, hogy csökkentené az említett résidők vonzerejét, következésképpen pedig a kapcsolódó kötelezettségvállalások hatékonyságát, a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság nem teljesítette a megtámadott határozat indokolására vonatkozó kötelezettségét.

A fentiek összességére tekintettel a Törvényszék megállapítja, hogy a megtámadott határozat helyesbített változata több hibában és szabálytalanságban szenved, következésképpen pedig azt megsemmisíti.

2023. szeptember 13-i ITD és Danske Fragtmænd kontra Bizottság ítélet (T-525/20, EU:T:2023:542)

„Állami támogatások – Postai ágazat és közúti árufuvarozás – Versenytárs panasza – Közvállalkozás által a leányvállalatának nyújtott tőke-hozzájárulás – Az előzetes vizsgálati szakasz végén állami támogatás hiányát megállapító határozat – A vállalatcsoport két tagállam által közösen ellenőrzött anyavállalata – A tőke-hozzájárulásnak a csoport anyavállalata általi jóváhagyása – Az államnak való betudhatóság”

A PostNord Logistics A/S Dániában közúti árufuvarozást végző, a PostNord Group AB kizárólagos tulajdonában lévő vállalkozás. Ez utóbbi a PostNord AB 100%-os tulajdonában álló leányvállalata, amelynek alaptőkéjében a Dán Királyság 40%-os, a Svéd Királyság pedig 60%-os részesedéssel rendelkezik.

2018 végén a PostNord Group úgy határozott, hogy 115 millió dán korona (hozzávetőleg 15,4 millió euró) összegű tőkeemelést hajt végre a PostNord Logistics javára, amelynek első részletét 2018. december 20-án folyósították (a továbbiakban: tőkeemelés). A szóban forgó összegre tekintettel a PostNord Group e tőkeemelést a PostNord igazgatótanácsának előzetes jóváhagyásához kötötte.

E körülmények között az ITD,[445] egy dán fuvarozási és logisztikai társaságokat tömörítő szakmai egyesület panaszt nyújtott be az Európai Bizottsághoz többek között arra hivatkozva, hogy a tőkeemelés jogellenes és a belső piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősül.

A Bizottság, mivel többek között úgy ítélte meg, hogy a dán és a svéd államnak való betudhatóság hiányában a tőkeemelés nem minősül állami támogatásnak, elutasította ezt a panaszt, anélkül hogy megindította volna az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárást.[446]

Az ITD és a PostNord Logistics egyik versenytársa által benyújtott megsemmisítés iránti kereset tárgyában eljáró Törvényszék részben megsemmisíti a Bizottság e határozatát azzal az indokkal, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a jogot, amikor elmulasztotta megindítani a hivatalos vizsgálati eljárást, annak ellenére, hogy komoly nehézségek merültek fel a tőkeemelés EUMSZ 107. cikkre tekintettel történő értékelése során.

A Törvényszék álláspontja

A Bizottságot a feltételezett jogellenes támogatásról tájékoztató panasz benyújtása azzal a hatással jár, hogy megindítja az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésében előírt előzetes vizsgálati szakaszt. Amennyiben az előzetes vizsgálatot követően a Bizottság úgy találja, hogy nem merült fel kétség a szóban forgó intézkedés belső piaccal való összeegyeztethetőségét illetően, és amennyiben az az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozik, kifogást nem emelő határozatot hoz. Ezzel szemben a szóban forgó intézkedés támogatás jellegének vagy belső piaccal való összeegyeztethetőségének vizsgálata során felmerült komoly nehézségek fennállása esetén meg kell indítani az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdésében előírt hivatalos vizsgálati eljárást. Ez utóbbi tekintetben az ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy az előzetes vizsgálati eljárás során a Bizottság által folytatott vizsgálat elégtelen vagy hiányos volta ilyen nehézségek fennállására utaló valószínűsítő körülménynek minősül.

---

445 ITD, Brancheorganisation for den danske vejgodstransport A/S (a továbbiakban: ITD).

446 Az SA. 52489 (2018/FC) állami támogatás – Dánia ügyben és az SA. 52658 (2018/FC) állami támogatás – Svédország ügyben 2020. május 12-én hozott C(2020) 3006 final európai bizottsági határozat (a továbbiakban: megtámadott határozat).

Ezen elvek fényében a felperesek lényegében azt állították, hogy a Bizottság azon következtetésének, amely szerint a tőkeemelés nem tudható be a dán és a svéd államnak, ellentmondanak a jelen ügy körülményei, ami bizonyítja a hivatalos vizsgálati eljárás megindítását szükségessé tevő komoly nehézségek fennállását.

E tekintetben a Törvényszék rámutat arra, hogy bár a tőkeemelés dán és svéd államnak való betudhatósága kétségkívül nem vezethető le pusztán abból a körülményből, hogy az említett tőkeemelést jóváhagyni köteles PostNord Group egy közvállalkozás, a Bizottságnak azt is meg kellett vizsgálnia, hogy úgy kell-e tekinteni, hogy a hatóságok valamilyen módon részt vettek ezen intézkedés meghozatalában.

Márpedig a Törvényszék, mindamellett hogy megállapítja, hogy a Bizottság tizenkét különböző tényezőre tekintettel vizsgálta meg a dán és a svéd hatóságoknak a tőkeemelésben való részvételét, úgy véli, hogy e vizsgálat és a Bizottságnak a közreműködés hiányára vonatkozó következtetése komoly nehézségekre világít rá, amelyek alapján meg kellett volna indítania az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdésében előírt hivatalos vizsgálati eljárást.

E tekintetben a Törvényszék először is úgy véli, hogy a felperesek által előadott azon érvek, amelyek szerint a PostNord igazgatótanácsának tizenegy tagjából nyolcnak a kinevezése, akik közül kettő vezető tisztviselő volt, ezen államok miniszterei tőlszármazott, akik közül kettő egyébként magas rangú tisztviselő volt, azt támasztják alá, hogy a tőkeemelés időpontjában a PostNord e tagállamokkal szemben korlátozott mértékű függetlenséggel rendelkezett. Az a körülmény, hogy e szervezeti tényezőket, amelyek a tőkeemelés dán és svéd államnak való betudhatóságára utaló nem elhanyagolható valószínűsítő körülménynek minősülhetnek, a Bizottság nem vette kellően figyelembe, a vizsgálatának hiányos és elégtelen voltát bizonyítja, és ennélfogva a komoly nehézségek fennállására utaló valószínűsítő körülménynek minősül.

Mivel a közvállalkozás és az azt tulajdonló állam közötti szervezeti kapcsolatok főszabály szerint nem elegendőek az e vállalkozás által hozott intézkedés államnak való betudhatóságának megállapításához, a Törvényszék másodsorban a dán és a svéd kormány közreműködésére utaló egyéb olyan valószínűsítő körülményekkel foglalkozik, amelyekkel a Bizottság rendelkezhetett, és amelyek megerősítik a vizsgálatának hiányos és elégtelen voltát.

E tekintetben a Törvényszék mindenekelőtt rámutat arra, hogy a Bizottság elmulasztotta megvizsgálni, hogy a PostNord dániai tevékenységének átszervezéséről a PostNord, a dán és a svéd állam között folytatott párbeszéd fennállása érinthette-e a PostNord Logistics tevékenységét, noha e körülményt az ITD a panaszában az említett államok által – a PostNord által jóváhagyott – tőkeemelés felett gyakorolt felügyeleti és ellenőrzési szerepre utaló valószínűsítő körülményként hozta fel.

Ezt követően a Törvényszék hangsúlyozza, hogy a PostNord, amely elsődlegesen Dániában és Svédországban országos szintű postai szolgáltatásokat nyújt, és amelynek leányvállalatai egyébként e tagállamokban az egyetemes postai szolgáltatást is ellátják, az említett államok hatáskörébe tartozó közérdekű célokat követ. Márpedig, noha e körülmény az ítélkezési gyakorlat szerint azt támasztja alá, hogy a dán és a svéd hatóságok különös figyelmet fordítanak a PostNord által hozott döntésekre, a Bizottság elmulasztotta figyelembe venni ezt a körülményt a PostNord által jóváhagyott tőkeemelés említett tagállamoknak való betudhatóságának értékelése során.

Végül a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság azon értékelése, amely szerint a tőkeemelés abszolút értéke nem kelthetett gyanút azzal kapcsolatban, hogy a dán és a svéd állam részt vett ezen intézkedés elfogadásában, ismételten bizonyítja a bizottsági vizsgálat hiányos és elégtelen jellegét, annál is inkább, mivel ez a hozzávetőleg 15,4 millió euró összeg meghaladja azt a küszöbértéket, amely felett a csoporton belüli tőkeinjekciókhoz be kellett szereznie a PostNord jóváhagyását, amelynek igazgatótanácsa szoros kapcsolatban állt ezekkel az államokkal.

Mivel a felperesek tehát olyan komoly nehézségek fennállását bizonyították, amelyeket a Bizottság a tőkeemelés EUMSZ 107. cikk szerinti értékelése során nem küzdött le, a Törvényszék helyt ad a

keresetüknek annyiban, amennyiben az a megtámadott határozat azon része ellen irányul, amelyben a Bizottság az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti hivatalos vizsgálati eljárás megindítása nélkül megállapította, hogy e tőkeemelés nem tudható be a dán és a svéd államnak, és ennélfogva nem valósít meg állami támogatást.

2023. szeptember 20-i Belgium kontra Bizottság ítélet (T-131/16 RENV, EU:T:2023:561)[447]

„Állami támogatások – Belgium által végrehajtott támogatási program – A támogatási programot a belső piaccal összeegyeztethetetlennek és jogellenesnek nyilvánító és a folyósított támogatás visszatéríttetését elrendelő határozat – Feltételes adómegállapítási határozat (tax ruling) – Adóköteles nyereség – A többletnyereség adómentessége – Előny – Szelektív jelleg – Visszatérítttetés”

2023. szeptember 20-i Magnetrol International és társai kontra Bizottság ítélet (T-263/16 RENV, T-265/16, T-311/16, T-319/16, T-321/16, T-343/16, T-350/16, T-444/16, T-800/16 és T-832/16, EU:T:2023:565)

„Állami támogatások – Belgium által végrehajtott támogatási program – A támogatási programot a belső piaccal összeegyeztethetetlennek és jogellenesnek nyilvánító és a folyósított támogatás visszatérítttetését elrendelő határozat – Feltételes adómegállapítási határozat (tax ruling) – Adóköteles nyereség – A többletnyereség adómentessége – Előny – Szelektív jelleg – Visszatérítttetés”

A belga adóhatóság 2004 és 2014 között feltételes adómegállapítási határozatokat (tax rulings) bocsátott ki multinacionális vállalatcsoportokhoz tartozó belga jogalanyok javára. E feltételes adómegállapításoknak köszönhetően az említett jogalanyok Belgiumban csökkenthették az adóalapjukat úgy, hogy a „többletnek” tekintett nyereséget levonták az általuk elért nyereségből. A belga adóhatóságok szerint e többletnyereség szinergiákból, méretgazdaságosságból vagy más előnyökből eredt, amelyek abból származtak, hogy a szóban forgó belga jogalanyok egy multinacionális csoporthoz tartoztak, következésképpen pedig az előnyök nem voltak nekik betudhatók.

A Bizottság a 2016. január 11-i határozatában [448] megállapította, hogy a többletnyereség adómentességét célzó program, amelynek értelmében a Belga Királyság feltételes adómegállapítási határozatokat bocsátott ki, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett állami támogatási programnak minősül, amely összeegyeztethetetlen a belső piaccal. A Bizottság, mivel úgy ítélte meg, hogy e programot az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének megsértésével hajtották végre, elrendelte az így nyújtott támogatásoknak a kedvezményezettektől való visszatérítttetését, amely kedvezményezettek végleges listáját a Belga Királyságnak utólag kellett összeállítania.

A Törvényszék, amely megsemmisítés iránti olyan keresetek alapján járt el, amelyeket a Belga Királyság és több, a Bizottság határozatában azonosított vagy feltételes adómegállapítási határozat

---

447 A Belgium kontra Bizottság (T-131/16 RENV) és a Magnetrol International és társai kontra Bizottság ügy (T-263/16 RENV, T-265/16, T-311/16, T-319/16, T-321/16, T-343/16, T-350/16, T-444/16, T-800/16 és T-832/16) közös összefoglalása.

448 A Belgium által alkalmazott, a többletnyereség adómentességét célzó SA.37667 (2015/C) (korábbi 2015/NN) számú állami támogatási programról szóló, 2016. január 11-i (EU) 2016/1699 bizottsági határozat (HL 2016. L 260., 61. o.; a továbbiakban: megtámadott határozat).

hatálya alá tartozó vállalkozás nyújtott be hozzá, 2019. február 14-i ítéletével[449] megsemmisítette a Bizottság határozatát azzal az indokkal, hogy az tévesen állapította meg támogatási program fennállását.

A Bizottság által benyújtott fellebbezés alapján a Bíróság egyrészt hatályon kívül helyezte a Törvényszék ítéletét, másrészt pedig véglegesen elutasította a támogatási program fennállását és a Bizottság hatáskörét vitató jogalapokat.[450] Mivel a Törvényszék által még nem vizsgált megsemmisítési jogalapok tekintetében a per állása nem tette lehetővé a határozathozatalt, a Bíróság visszautalta az ügyet a Törvényszék elé, hogy az határozzon e jogalapokról.

A visszautalást követő eljárásban a Törvényszék az általa vizsgált összes megsemmisítési jogalapot elutasítja, következésképpen pedig teljes egészében elutasítja a Belga Királyság és a felperes vállalkozások keresetét.

A Törvényszék álláspontja

Megsemmisítés iránti keresetük alátámasztása érdekében a Belga Királyság és a felperes vállalkozások többek között azt vitatták, hogy a többletnyereségre vonatkozó rendszerből eredően előny állna fenn, és az szelektív lenne.

A referenciarendszert, vagyis azt az általános vagy „rendes” adórendszert illetően, amelyhez képest az előző két tényezőt elemezni kell, a Belga Királyság és a felperesek azt kifogásolták, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy a belga társaságiadó-rendszer azt írta elő, hogy a társaságok teljes elért nyeresége adóköteles, figyelmen kívül hagyva a kiigazítások elvégzésének lehetőségét. Egyébiránt a Bizottság tévesen zárta ki az említett referencia-rendszerből a többletnyereségre vonatkozó szabályozást.

E tekintetben ugyanakkor a jövedelemadóról szóló törvénykönyv alkalmazandó rendelkezéseiből kitűnik, hogy az adóköteles nyereséget az adóalap tekintetében a Belgiumban adóköteles vállalkozások által elért összes nyereség képezi. Ez az elért nyereség képezte ugyanis az említett adó kiszámításának kiindulópontját, amely nyereség vonatkozásában el lehetett végezni a jogszabályban előírt pozitív és negatív kiigazításokat. Márpedig, amíg az alkalmazandó jogszabály a nyereség negatív kiigazítását kettős feltételtől tette függővé, nevezetesen attól, hogy a belga jogalany kiigazítandó nyereségét előtte hozzászámították egy másik, kapcsolt társaság nyereségéhez, továbbá hogy ez utóbbi társaság akkor érte volna el e nyereséget, ha a független társaságok által megállapított feltételekhez hasonló feltételek lettek volna alkalmazandók, addig a többletnyereségnek a belga adóhatóságok által feltételes adómegállapítási határozataikban alkalmazott adómentessége nem függött e kettős feltételtől. E megállapításra tekintettel a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság helyesen állapította meg, hogy a többletnyereség adómentességét célzó program – ahogyan azt a belga adóhatóságok alkalmazták – nem képezi részét a jelen ügyben alkalmazandó referencia-rendszernek.

A Törvényszék továbbá elutasítja a Belga Királyság és a felperes vállalkozások által előadott azon kifogásokat, amelyek a megtámadott határozatban foglalt azon megállapítás ellen irányulnak, amely szerint a feltételes adómegállapítási határozatok kedvezményezettjeinek helyzetét javító előny áll fenn.

---

449 2019. február 14-i ***Belgium és Magnetrol International kontra Bizottság*** ítélet (T-131/16 és T-263/16, EU:T:2019:91).

450 2021. szeptember 16-i ***Bizottság kontra Belgium és Magnetrol International*** ítélet (C-337/19 P, EU:C:2021:741).

Egyrészt a Törvényszék megerősíti, hogy a Bizottság ténylegesen megvizsgálta az előny kritériumát, és megjelölte az előny fennállásának megállapításához figyelembe vett elemeket. Annak, hogy az előny elemzését olyan szakaszba illesztette, amely a szelektivitás vizsgálatára is kiterjed, e tekintetben nincs jelentősége. Másrészt a Törvényszék kiemeli, hogy a többletnyereségre vonatkozó program végrehajtása, amelyet az alkalmazandó jogszabályi feltételek megsértésével nyújtott mentességek jellemeztek, alkalmas volt arra, hogy csökkentse azt az adót, amelyet a kedvezményezett jogalanyoknak egyébként meg kellett volna fizetniük. E körülmények között nem kifogásolható a Bizottsággal szemben, hogy megállapította, hogy e program alkalmas volt arra, hogy a kedvezményezettjeit előnyben részesítse.

A Törvényszék ezenkívül elutasítja a Bizottság által az elsődleges érvelését követően tett azon megállapítással szemben felhozott különböző kifogásokat, amely szerint a többletnyereségre vonatkozó program eltért a belga társasági adó általános rendszerétől, mivel az említett rendszer nem rendelkezik a belga adóhatóságok azon gyakorlatáról, amely abban áll, hogy egyoldalú negatív kiigazítást végeznek anélkül, hogy bizonyítani kellene, hogy a kiigazítandó nyereséget előtte hozzászámították egy másik társaság nyereségéhez, továbbá hogy az olyan nyereség legyen, amelyet e másik társaság akkor ért volna el, ha az érintett ügyleteket független társaságok között hajtották volna végre. A Törvényszék elutasítja a Bizottság azon következtetésével szemben felhozott kifogásokat is, amely szerint a belga adóhatóságok ilyen gyakorlatából származó, a referencia-rendszertől eltérve biztosított előny nem volt elérhető minden, hasonló jogi és ténybeli helyzetben lévő jogalany számára.

Először is, a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy az adóhatóságok közigazgatási gyakorlatára tekintettel a Bizottság nem követett el hibát, amikor megállapította, hogy a többletnyereség adómentességében részesülő multinacionális csoporthoz tartozó vállalkozások eltérő bánásmódban részesültek azon más belgiumi jogalanyokhoz képest, amelyek nem részesültek e mentességben, holott e jogalanyok összehasonlítható ténybeli és jogi helyzetben voltak a belga társasági adó általános rendszerének céljára, vagyis arra tekintettel, hogy megadóztassák a belföldi illetőségű vagy Belgiumban állandó telephelyen keresztül működő valamennyi társaság összes adóköteles nyereségét.

Másodszor a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság akkor sem követett el értékelési hibát, amikor azt állította, hogy a szóban forgó program szelektív volt, mivel kizárta azokat a társaságokat, amelyek úgy döntöttek, hogy nem hajtanak végre beruházásokat Belgiumban, nem központosítják oda a tevékenységeket, és nem teremtenek ott munkahelyeket. A feltételes adómegállapítási határozatoknak a megtámadott határozatban elemzett mintájából ugyanis az derült ki, hogy e határozatok mindegyikét azt követően hozták meg, hogy a kérelmezők kilátásba helyezték, hogy Belgiumban beruházásokat hajtanak végre, bizonyos funkciókat oda helyeznek át, vagy ott bizonyos számú munkahelyet teremtenek.

Harmadszor, tekintettel arra, hogy az említett mintában szereplő egyetlen feltételes adómegállapítási határozat sem vonatkozott a kisebb méretű vállalkozáscsoportokhoz tartozó jogalanyokra, nem kifogásolható a Bizottsággal szemben az sem, hogy azt állította, hogy a szóban forgó program szelektív volt, mivel nem volt elérhető a kisebb csoportba tartozó vállalkozások számára.

E körülmények között a Törvényszék nem tartja szükségesnek a másodlagosan felhozott azon kifogások vizsgálatát, amelyek a Bizottság által a szelektivitásra vonatkozóan kifejtett azon érvelés ellen irányulnak, amely szerint a többletnyereség adómentessége eltért a szokásos piaci ár elvétől.

A Törvényszék ezenfelül elutasítja a Belga Királyság azon érvelését, amely szerint a többletnyereségre vonatkozó szabályozást nem állami forrásokból finanszírozták, mivel a többletnyereség nem tartozik az adóztatási joghatósága alá.

E tekintetben a Törvényszék pontosítja, hogy a társaságok nyereségének adóztatására vonatkozó általános rendszer alapján a belföldi illetőségű társaságok által elért nyereség teljes összege az adóalap tekintetében Belgiumban adóköteles. Így a Bizottság a Belga Királyságot megillető adóztatási

joghatóság gyakorlása során a belga jogalkotó által hozott döntés figyelembevételével juthatott arra a következtetésre, hogy amennyiben a többletnyereséget nem adóztatták meg, holott az az adóalap tekintetében adóköteles nyereségek volt, az adóztatás ilyen elmaradásából ezen állam vonatkozásában forrásveszteség származott.

Nem meggyőző a Belga Királyság azon érvelése sem, amely szerint a többletnyereség adóhatóság által alkalmazott adómentességét az adórendszer jellege és általános felépítése, különösen pedig a kettős adóztatás elkerülésének célja igazolta. A gyakorlatban ugyanis az ilyen mentességnek nem volt feltétele annak bizonyítása, hogy a többletnyereséget előtte hozzászámították egy másik, kapcsolt társaság nyereségéhez, sem pedig az, hogy az valamely más tagállamban előtte ténylegesen adóköteles legyen. A Bizottság tehát helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a szóban forgó mentességi rendszer nem felel meg szükséges és arányos módon a kettős adóztatást megvalósító helyzeteknek.

A Bizottság akkor sem követett el hibát, amikor megállapította, hogy a többletnyereség adómentességét célzó program torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, és alkalmas arra, hogy érintse az Unión belüli kereskedelmet.

E tekintetben a Törvényszék kiemeli, hogy a szóban forgó mentességi rendszer alkalmas volt arra, hogy megváltoztassa a valamely belga jogalanyt is magában foglaló vállalatcsoportokon belüli tevékenységeket, mivel a beruházásokkal, a tevékenység helyével és a munkahelyteremtéssel kapcsolatos döntések esetében előfordulhatott, hogy azokat akként hozták meg, hogy e belga jogalany olyan nyereségre tegyen szert, amely ezt követően Belgiumban adómentes. E körülmények között nem róható fel a Bizottságnak, hogy úgy ítélte meg, hogy a feltételes adómegállapítási határozatokban nyújtott támogatások érinthetik a tagállamok közötti kereskedelmet, és torzíthatják a versenyt, vagy azzal fenyegetnek.

A Törvényszék ezenkívül elutasítja a Belga Királyság és a felperes vállalkozások által felhozott azon jogalapokat, amelyeket a Bizottság által a feltételes adómegállapításban részesülő belga jogalanyok, valamint azon multinacionális csoportok azonosítása során elkövetett hibákra alapítanak, amelyekhez ők a szóban forgó program kedvezményezettjeiként tartoztak.

Ezzel kapcsolatban a Törvényszék megjegyzi, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság kiemelte azokat az elemeket, amelyek lehetővé tették számára annak megállapítását, hogy főszabály szerint irányítási kapcsolatok állnak fenn azon multinacionális vállalatcsoportokon belül, amelyekhez a feltételes adómegállapítási határozatokban részesülő belga vállalkozások tartoztak. E körülményekre figyelemmel a Bizottság nem lépte túl széles mérlegelési mozgásterét, amikor úgy ítélte meg, hogy az említett csoportok e jogalanyokkal olyan gazdasági egységet képeznek, amely a szóban forgó program alapján az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében állami támogatásokban részesült. E megfontolásokra tekintettel a Bizottság nem sértette meg a jogbiztonság és a jogszerűség elvét sem, amikor elrendelte a jogellenes támogatások említett csoportokkal való visszatéríttetését.

Egyébiránt a megtámadott határozatból az is kitűnik, hogy a Bizottság az ítélkezési gyakorlatnak megfelelően olyan magyarázatokkal szolgált, amelyek lehetővé tették a Belga Királyság számára, hogy ellenőrizze minden egyes érintett vállalkozás egyedi helyzetét mind azon kedvezményezettek tekintetében, amelyektől a támogatásokat vissza kell téríttetni, mind pedig a visszatérítttendő összeg tekintetében.

Ugyanebben az összefüggésben a Törvényszék elutasítja a felperes vállalkozásoknak az arányosság elvének azáltal történő megsértésére alapított érveit, hogy a visszatérítttetést valamennyi kedvezményezettel szemben elrendelték, függetlenül azok méretétől, forrásaitól és fejlettségi szintjétől. Mivel ugyanis az állami támogatások visszatérítttetése a jogellenességüknek és az állami támogatásokra vonatkozó szabályokkal való összeegyeztethetetlenségüknek az egyetlen következménye, az nem függhet a kedvezményezettek helyzetétől.

Végül a Törvényszék elutasítja a felperes vállalkozások arra alapított kifogását, hogy a megtámadott határozat azáltal, hogy olyan összegben rendelte el a visszatéríttetést, amely a kedvezményezettek jövedelmét a feltételes adómegállapítás hiányában terhelő adónak felel meg, anélkül hogy figyelembe vette volna azokat az esetleges pozitív kiigazításokat, amelyeket egy másik adóhatóság a többletnyereség tekintetében elvégezhetett volna, olyan összeg visszatérítettését írta elő, amely magasabb lehet, mint a kedvezményezettek által kapott előny.

E tekintetben a Törvényszék emlékeztet egyrészt arra, hogy a Bizottság nem köteles elemzést lefolytatni a valamely támogatási program alapján nyújtott minden egyes egyedi támogatásról. Csak a támogatások visszatérítettésének szakaszában lesz szükséges minden egyes érintett vállalkozás egyedi helyzetének vizsgálata. Másrészt és mindenesetre, a megtámadott határozat nincs semmilyen hatással azokra a jogokra, amelyekre minden adóalany hivatkozhatna a kettős adóztatás elkerüléséről szóló alkalmazandó egyezmények alapján, többek között annak elérése érdekében, hogy a más országok adóhatóságai által végzett pozitív kiigazítást követően az adóköteles nyereségét megfelelően kiigazítsák.

2023. szeptember 27-i Banco Santander és társai kontra Bizottság ítélet (T-12/15, T-158/15 és T-258/15, EU:T:2023:583)

„Állami támogatások – Spanyolország által végrehajtott támogatási program – Társaságiadó-levonások, amelyek lehetővé teszik a spanyol adózási illetőségű vállalkozások számára, hogy levonják a külföldi holdingtársaságokban való közvetlen részesedésszerzés útján külföldi vállalkozásokban szerzett részesedésekből eredő üzleti vagy cégérték amortizációját – A támogatási programot jogellenesnek és a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánító és a kifizetett támogatások visszatérítettését elrendelő határozat – 2011/5/EK határozat – 2011/282/EU határozat – Hatály – Jogi aktus visszavonása – Jogbiztonság – Jogos bizalom”

A spanyol vállalkozások külföldi befektetéseinek ösztönzése érdekében a társasági adóról szóló spanyol törvény (a továbbiakban: TRLIS)[451] 12. cikkének (5) bekezdése bizonyos feltételek mellett lehetővé teszi az üzleti és cégérték adózási amortizációját arra az esetre, ha külföldi vállalkozásban legalább 5%-os részesedést szereznek. E rendelkezés értelmében üzleti és cégérték a részesedés vételára és a részesedésszerzés időpontjában való könyv szerinti értéke közötti különbség azon összege, amelyet nem a nem honos gazdasági szervezet vagyona és jogai alatt könyveltek le.

2005-ben és 2006-ban ezen adócsökkentési rendszer (a továbbiakban: szóban forgó rendszer) az Európai Parlament tagjai több kérdésének tárgyát képezte.[452] 2006. január 19-i és február 17-i válaszában az Európai Bizottság kijelentette, hogy az említett program nem tartozik az állami támogatásokra vonatkozó szabályok hatálya alá.

---

451 Az 1995. december 27-i Ley 43/1995 del Impuesto sobre Sociedades (a társasági adóról szóló 43/1995. sz. törvény; a BOE 1995. december 28-i 310. száma, 37072. o.).

452 E rendszer többek között a 2016. december 21-i ***Bizottság kontra World Duty Free Group és társai*** ítélet (C-20/15 P és C-21/15 P, EU:C:2016:981), a 2021. október 6-i ***Sigma Alimentos Exterior kontra Bizottság*** ítélet (C-50/19 P, EU:C:2021:792), a 2021. október 6-i ***World Duty Free Group és Spanyolország kontra Bizottság*** ítélet (C-51/19 P és C-64/19 P, EU:C:2021:793), a 2021. október 6-i ***Banco Santander kontra Bizottság*** ítélet (C-52/19 P, EU:C:2021:794), a 2021. október 6-i ***Banco Santander és társai kontra Bizottság*** ítélet (C-53/19 P és C-65/19 P, EU:C:2021:795), a 2021. október 6-i ***Axa Mediterranean kontra Bizottság*** ítélet (C-54/19 P, EU:C:2021:796) és a 2021. október 6-i ***Prosegur Compañía de Seguridad kontra Bizottság*** ítélet (C-55/19 P, EU:C:2021:797), valamint a 2018. november 15-i ***Deutsche Telekom kontra Bizottság*** ítélet (T-207/10, EU:T:2018:786) alapjául is szolgált.

2007. március 26-i levelében a Bizottság mindazonáltal felkérte a spanyol hatóságokat, hogy szolgáltassanak információkat a szóban forgó rendszerről, és különösen arról, hogy milyen jellegű ügyletekre vonatkozik. A spanyol hatóságok válaszukban kifejtették, hogy a szóban forgó rendszer alapján csak a közvetlen részesedésszerzésből eredő üzleti és cégérték vonható le.

Miután a Bizottság 2007 decemberében összefoglaló formájában közzétett határozattal megindította a hivatalos vizsgálati eljárást, elfogadta a 2011/5[453] és a 2011/282 határozatot,[454] amelyekben a szóban forgó programot a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánította (a továbbiakban: eredeti határozatok). Mindazonáltal a Bizottság 2006. január 19-i és február 17-i válaszai által egyes kedvezményezett vállalkozásokban keltett jogos bizalomra tekintettel ezen intézmény elismerte, hogy e rendszer az általa előírt értékcsökkenési időszak teljes időtartama alatt továbbra is alkalmazható a hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról szóló határozat közzétételét, sőt bizonyos feltételek mellett a 2011/282 határozat közzétételét megelőzően megvalósított részesedésszerzésekre.

2012 áprilisában a spanyol hatóságok arról tájékoztatták a Bizottságot, hogy a spanyol adóügyi főigazgatóság új kötelező állásfoglalást fogadott el, amely szerint nem csupán a közvetlen, hanem immár a közvetett külföldi vállalkozásokban való részesedésszerzésből eredő üzleti és cégérték, ideértve a már megvalósított beruházásokat is, a szóban forgó szabályozás hatálya alá tartozik (a továbbiakban: új közigazgatási értelmezés).

A második hivatalos vizsgálati eljárás megindítását követően a Bizottság 2014. október 15-i határozatában[455] megállapította, hogy az eredeti határozatok nem terjednek ki az új közigazgatási értelmezésre, és hogy az a belső piaccal összeegyeztethetetlen új támogatásnak minősül. A Bizottság ezenkívül az eredeti határozatokban e tekintetben meghatározott feltételek mellett megtagadta bizonyos kedvezményezett vállalkozások jogos bizalmának elismerését. Következésképpen a Bizottság megkövetelte a Spanyol Királyságtól, hogy szüntesse meg az új közigazgatási értelmezésből eredő támogatási programot, és téríttesse vissza az annak alapján nyújtott valamennyi támogatást.

Több, olyan spanyol vállalkozások által benyújtott megsemmisítés iránti kereset alapján eljárva, amelyek a külföldi vállalkozásokban való közvetett részesedésszerzésből eredő üzleti és cégértékre vonatkozó adózási amortizációban részesültek, a Törvényszék a megtámadott határozatot a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvének megsértése miatt megsemmisíti.

A Törvényszék álláspontja

Keresetük alátámasztása érdekében a felperesek először is azt vitatták, hogy a Bizottság az új közigazgatási értelmezést új támogatásnak minősítette. Ebben az összefüggésben lényegében azt állították, hogy a közvetett részesedésszerzésekre már kiterjedtek az eredeti határozatok, és hogy ennélfogva a Bizottság már nem volt jogosult a megtámadott határozat elfogadására kifejezetten az ilyen típusú ügyletek vonatkozásában.

---

453 A külföldi vállalkozásban való részesedésszerzés esetén Spanyolország által az üzleti és cégértékre alkalmazott adózási amortizációról – C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07) – szóló, 2009. október 28-i 2011/5/EK bizottsági határozat (HL 2011. L 7., 48. o.).

454 A külföldi vállalkozásban való részesedésszerzés esetén Spanyolország által az üzleti és cégértékre alkalmazott adózási amortizációról – C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07) – szóló, 2011. január 12-i 2011/282/EU bizottsági határozat (HL 2011. L 135., 1. o.).

455 A Spanyolország által végrehajtott SA.35550 (13/C) (korábbi 13/NN) számú állami támogatásról – Külföldi vállalkozásban való részesedésszerzés esetén az üzleti vagy cégértékre alkalmazott adózási amortizációra vonatkozó program – szóló, 2014. október 15-i (EU) 2015/314 bizottsági határozat (HL 2015. L 56., 38. o.; a továbbiakban: megtámadott határozat).

E tekintetben a Törvényszék először is megállapítja, hogy az eredeti határozatok szövegéből kitűnik, hogy a spanyol hatóságok által a közigazgatási eljárás során tett kijelentések ellenére, amelyek szerint a szóban forgó rendszer csak a közvetlen részesedésszerzésekre vonatkozott, a Bizottság akként vizsgálta meg e rendszert, mint amely mind a közvetlen, mind a közvetett részesedésszerzésekre vonatkozik. Ráadásul a Bizottság által a megtámadott határozatban előadott körülményekből nem vonható le érvényesen az a következtetés, hogy az új közigazgatási értelmezés kibővítette a TRLIS 12. cikke (5) bekezdésének hatályát.

E megfontolásokra tekintettel a Törvényszék megállapítja, hogy ellentétben azzal, amit a Bizottság a megtámadott határozatban megállapított, az eredeti határozatok már kiterjedtek a közvetett részesedésszerzésekre a szóban forgó rendszer hatálya tekintetében.

E körülmények között a Törvényszék második lépésben azt vizsgálja, hogy az eredeti határozatok hatályára tekintettel a Bizottság jogosult volt-e elfogadni a megtámadott határozatot.

Ezzel kapcsolatban az Törvényszék hangsúlyozza, hogy a megtámadott határozat azt követeli meg a Spanyol Királyságtól, hogy a közvetett részesedésszerzésekre alkalmazott formájában teljes egészében visszatérítttesse a szóban forgó rendszer végrehajtása keretében nyújtott támogatásokat, miközben e támogatások közül egyesek az eredeti határozatok alapján a Bizottság által az említett határozatokban elismert jogos bizalom miatt nem tartoztak a visszatérítttetési kötelezettség hatálya alá. Márpedig az ilyen eredmény egyenértékű az eredeti határozatok visszavonásával, amennyiben azok a közvetett részesedésszerzésekre vonatkoztak.

A 659/1999 rendelet[456] 13. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 9. cikke értelmében a határozat visszavonható abban az esetben, ha e határozat az eljárás során szolgáltatott és számára döntő jelentőségű téves információn alapult. Mindazonáltal az ügy iratainak egyetlen eleme sem bizonyította, és egyébként a Bizottság nem is hivatkozott arra, hogy a megtámadott határozat elfogadásához vezető közigazgatási eljárás során szolgáltatott pontatlan információkra támaszkodott volna.

Hasonlóképpen, noha a 659/1999 rendelet fent hivatkozott rendelkezései csak azon általános jogelv sajátos kifejeződései, amely szerint lehetőség van valamely alanyi jogokat teremtő jogellenes közigazgatási határozat visszaható hatályú visszavonására, a Bizottság soha nem állította, hogy az eredeti határozatok jogellenesek lettek volna, amennyiben a közvetett részesedésszerzésekre vonatkoztak. A jelen ügyben valójában egyáltalán nem egy jogellenes aktus visszavonásáról van szó, hanem két jogszerű határozat visszavonásáról, vagyis az eredeti határozatok közvetett részesedésszerzésekre vonatkozó részének visszavonásáról.

Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az alanyi jogokat vagy hasonló előnyöket biztosító jogszerű közigazgatási aktus visszaható hatályú visszavonása ellentétes az általános jogelvekkel.

E tekintetben a Törvényszék megállapítja egyrészt, hogy az eredeti határozatok alanyi jogot biztosítottak a Spanyol Királyságnak arra, hogy bizonyos részesedésszerzéseket illetően végrehajtsa a szóban forgó szabályozást, másodlagosan pedig a kedvezményezett vállalkozások számára, hogy ne kelljen visszatéríteniük bizonyos jogellenes támogatásokat, másrészt pedig, hogy a megtámadott határozat a közvetett részesedésszerzéseket illetően később visszavonta e jogot. Ily módon a megtámadott határozat, azonkívül, hogy sérti a jogbiztonság elvét, megkérdőjelezte azt a jogos

456 Az [EUMSZ 108. cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL 1999. L 83., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.).

bizalmat, amelyet a spanyol hatóságok és az érintett vállalkozások az eredeti határozatok alapján az utóbbiaknak a közvetett részesedésszerzésekre való alkalmazását illetően táplálhattak.

A Bizottság e téves jogalkalmazására tekintettel a Törvényszék a megtámadott határozatot teljes egészében megsemmisíti.

A teljesség kedvéért a Törvényszék másodsorban helyt ad a felperesek azon kifogásainak, amelyek a Bizottság által az európai parlamenti képviselők kérdéseire 2006-ban adott válaszokra tekintettel keltett jogos bizalom oltalma elvének megsértésén alapulnak.

A Törvényszék szerint ugyanis a Bizottság a Parlamentnek tett e nyilatkozataival olyan jellegű pontos, feltételhez nem kötött és egybehangzó ígéreteket tett, hogy a szóban forgó rendszer kedvezményezettjeiben – akár a közvetlen részesedésszerzésük, akár a közvetett részesedésszerzésük címén – igazolt várakozásokat keltsen arra, hogy a szóban forgó támogatási program jogszerű abban az értelemben, hogy nem tartozik az állami támogatásokra vonatkozó szabályok hatálya alá, következésképpen az említett rendszerből eredő egyik előny sem képezheti a visszatéríttetési eljárás tárgyát.

Egyébiránt az a tény, hogy a felperesek tudomással bírtak az eredeti közigazgatási értelmezésről, amely kizárta a közvetett részesedésszerzéseket a TRLIS 12. cikke (5) bekezdésének hatálya alól, nem fosztja meg legitimitásától azt a bizalmat, amelyet a Bizottság nyilatkozatai kelthettek bennük. Az ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis kizárólag a Bizottságtól származó nyilatkozatokat és magatartásokat kell figyelembe venni a szóban forgó támogatási program kedvezményezettjei jogos bizalmának értékelése céljából.

Következésképpen, még ha feltételezzük is, hogy jogosult volt a megtámadott határozat elfogadására, a Bizottság – anélkül, hogy tévesen alkalmazta volna a jogot – nem tagadhatta volna meg, hogy az e határozatban a szóban forgó támogatási program kedvezményezettjeinek jogos bizalmát az első hivatalos vizsgálati eljárás megindításáról szóló határozat közzététele előtt, sőt a 2011/282 határozat közzétételét megelőzően történt közvetett részesedésszerzéseik címén ugyanolyan módon ismerje el, mint az eredeti határozatokban.

2023. december 20-i Ryanair és Malta Air kontra Bizottság ítélet (Air France-KLM és Air France; Covid19) (T-494/21, EU:T:2023:831)

„Állami támogatások – Franciaország által a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben az Air France és az Air France-KLM javára nyújtott támogatás – Feltőkésítés – A támogatást a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító határozat – Megsemmisítés iránti kereset – Kereshetőségi jog – A felperes piaci helyzetének lényeges megsértése – Elfogadhatóság – A támogatás kedvezményezettjének egy vállalatcsoport keretében történő meghatározása”

2020 áprilisában a Francia Köztársaság az Air France-KLM holding leányvállalata, az Air France légitársaság javára szóló támogatási tervet jelentett be az Európai Bizottságnak. A bejelentett támogatás egyrészt egy bankkonzorcium által nyújtott 4 milliárd euró összegű kölcsönre vonatkozó 90%-os állami garanciából, másrészt pedig egy legfeljebb 3 milliárd euró összegű részvényesi kölcsönből állt.

Ezt követően 2021 márciusában a Francia Köztársaság az Air France és az Air France-KLM holding javára szóló támogatási tervet jelentett be a Bizottságnak, amely e két társaság 4 milliárd euró összegű feltőkésítésére irányult, tőkeemelés és a fent említett részvényesi kölcsönnek a holding sajáttőke-részesedésével egy tekintet alá eső hibrid eszközzé alakítása útján.

Ezek az intézkedések, amelyek egy sor, az Air France-KLM csoporthoz tartozó társaságok támogatására irányuló más támogatási intézkedés keretébe illeszkednek, az Air France és az Air France-KLM holding azonnali likviditási szükségleteinek finanszírozását célozták annak érdekében, hogy segítsék őket a Covid19-világjárvány negatív következményeinek leküzdésében.

2020. május 4-i határozatában[457] (a továbbiakban: Air France határozat), amelyet kétszer, 2020 decemberében és 2021 júliusában helyesbítettek, valamint a 2021. április 5-i határozatában[458] (a továbbiakban: Air France-KLM és Air France határozat) a Bizottság megállapította, hogy a bejelentett intézkedések az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének b) pontja [459] és az „Állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret a gazdaságnak a jelenlegi Covid19-járvánnyal összefüggésben való támogatása céljából” című, 2020. március 19-i közleménye[460] értelmében a belső piaccal összeegyeztethető állami támogatásnak minősülnek.

Az Air France határozatban a Bizottság megállapította, hogy a bejelentett támogatás kedvezményezettjei az Air France és a leányvállalatai voltak. Így sem az Air France-KLM holdingot, sem annak más leányvállalatait, köztük a KLM-et és az általa irányított társaságokat, nem tekintették ezen intézkedés kedvezményezettjeinek. Az Air France-KLM és Air France határozatban a Bizottság mind az Air France-ot és leányvállalatait, mind az Air France-KLM holdingot és leányvállalatait a bejelentett támogatás kedvezményezettjeiként azonosította, kizárva a KLM-et és annak leányvállalatait.

A Ryanair és a Malta Air légitársaságok keresetet indítottak a fent említett bizottsági határozatok megsemmisítése iránt. E kereseteknek helyt ad a Törvényszék kibővített nyolcadik tanácsa, amely megállapítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el a bejelentett támogatások kedvezményezettjeinek meghatározása során, következésképpen megsértette az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének b) pontját. Ennek keretében a Törvényszék pontosításokkal szolgál valamely támogatási intézkedés kedvezményezettjeinek egy vállalatcsoport keretében történő meghatározását illetően.

A Törvényszék álláspontja

Kereseteik alátámasztása érdekében a felperesek többek között azt vitatták, hogy a bejelentett intézkedések kedvezményezettjeinek köréből kizárták egyrészt az Air France-KLM holdingot és a KLM-et (Air France határozat), másrészt pedig a KLM-et (Air France-KLM és Air France határozat).

E tekintetben a Törvényszék emlékeztet arra, hogy bár a Bizottság széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik a bejelentett támogatási intézkedés kedvezményezettjeinek azonosítása során, az uniós

---

457 A 2020. december 17-i C(2020) 9384 final határozattal és a 2021. július 26-i C(2021) 5701 final határozattal helyesbített, az SA.57082 (2020/N) – Franciaország – Covid19 – Ideiglenes keret 107(3)(b) – Állami garancia és részvényesi kölcsön az Air France javára – állami támogatásról szóló, 2020. május 4-i C(2020) 2983 final bizottsági határozat.

458 Az SA.59913 – Franciaország – Covid19 – Az [Air France] és az Air France KLM holding feltőkésítése – állami támogatásról szóló, 2021. április 5-i C(2021) 2488 final határozat, valamint a 2020. december 17-i C(2020) 9384 final határozattal és a 2021. július 26-i C(2021) 5701 final határozattal helyesbített, az SA.57082 (2020/N) – Franciaország – Covid19 – Ideiglenes keret 107(3)(b) – Állami garancia és részvényesi kölcsön az Air France javára – állami támogatásról szóló, 2020. május 4-i C(2020) 2983 final bizottsági határozat (a továbbiakban: megtámadott határozatok).

459 Az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének b) pontja értelmében a valamely tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott támogatások bizonyos feltételek mellett a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők.

460 A 2020. április 3-án (HL 2020. C 112. I, 1. o.), 2020. május 13-án (HL 2020. C 164., 3. o.) és 2020. június 29-én (HL 2020. C 218., 3. o.) módosított, az „Állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret a gazdaságnak a jelenlegi Covid19-járvánnyal összefüggésben való támogatása céljából” című 2020. március 20-i bizottsági közlemény (HL 2020. C 91. I, 1. o.; a továbbiakban: ideiglenes keret).

bíróságnak nem csupán a hivatkozott bizonyítékok tárgyi valószerűségét, megbízhatóságát és koherenciáját kell vizsgálnia, hanem azt is ellenőriznie kell, hogy e bizonyítékok tartalmazzák-e a figyelembe veendő összes releváns adatot, valamint, hogy e bizonyítékok alátámasztják-e a belőlük levont következtetéseket.

Ezenkívül az ítélkezési gyakorlatból, valamint az állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közleményből[461] kitűnik, hogy több önálló jogalany az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazásában egyetlen gazdasági egységnek minősülhet. Az ilyen gazdasági egység fennállásának meghatározása során figyelembe vett tényezők között szerepelnek többek között az érintett jogalanyok közötti tőke-, szervezeti, funkcionális és gazdasági kapcsolatok, a bejelentett támogatás nyújtását előíró szerződések és az e támogatás hátterét képező összefüggések.

E pontosításokra tekintettel a Törvényszék mindenekelőtt megállapítja, hogy az Air France-KLM csoporton belüli tőke- és szervezeti kapcsolatok, amint azokat a megtámadott határozatok ismertetik, annak bizonyítására irányulnak, hogy az említett csoporton belüli önálló jogalanyok az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazása szempontjából egyetlen gazdasági egységet alkotnak. E tekintetben a Törvényszék hangsúlyozza, hogy a Bizottság megállapításaiból következik, hogy az Air France-KLM holding ténylegesen irányítást gyakorol az Air France és a KLM felett azáltal, hogy közvetlenül vagy közvetve beavatkozik azok ügyvezetésébe, és így részt vesz az általuk gyakorolt gazdasági tevékenységben. Ráadásul az említett megállapítások szerint az Air France-KLM csoport szintjén létezik egy központosított döntéshozatali eljárás és bizonyos koordináció, amelyet az Air France-KLM holding, az Air France és a KLM magas szintű képviselőit tömörítő vegyes szervek révén biztosítanak, legalábbis ami bizonyos fontos döntések meghozatalát illeti.

A Bizottság azon következtetését, amely szerint az Air France-KLM holding, az Air France és a KLM nem képez egyetlen gazdasági egységet a bejelentett támogatási intézkedések kedvezményezettjeinek azonosítása szempontjából, ezenkívül cáfolják az e jogalanyok között fennálló funkcionális és gazdasági kapcsolatok. Az említett kapcsolatoknak a megtámadott határozatokban való leírása, valamint az e tekintetben a Ryanair és a Malta Air által hivatkozott különböző példák ugyanis az említett jogalanyok közötti bizonyos funkcionális, kereskedelmi és pénzügyi integrációról és együttműködésről tanúskodnak.

Ezt követően a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság érvelésével ellentétben az a szerződéses keret, amely alapján a bejelentett intézkedéseket nyújtották, valamint a Francia Köztársaság által az Air France-KLM és Air France határozattal összefüggésben tett kötelezettségvállalások nem zárják ki, hogy az Air France-KLM holding, az Air France és a KLM egyetlen gazdasági egységnek minősüljön. Ezzel kapcsolatban a Törvényszék pontosítja, hogy sem a Bizottság által hivatkozott szerződéses kikötések, sem a Francia Köztársaság által tett kötelezettségvállalások nem teszik lehetővé, hogy a bejelentett intézkedések kedvezményezettjeinek körét az Air France-ra, illetve az Air France-KLM holdingra és az Air France-ra korlátozzák. Az Air France-KLM és Air France határozattal kapcsolatban a Törvényszék egyébiránt hangsúlyozza, hogy az Air France-KLM holding pénzügyi helyzetének a bejelentett intézkedést követő javulása mindenképpen azzal a következménnyel járna, hogy kizárja az Air France-KLM holding, és ezáltal leányvállalata, a KLM és az utóbbi által irányított társaságok fizetésképtelenségének kockázatát.

A megtámadott határozatok tárgyát képező intézkedések közötti időbeli és szerkezeti kapcsolatra tekintettel, és hangsúlyozva, hogy az Air France-KLM és Air France határozatot az Air France határozat második helyesbítő határozatának elfogadása előtt hozták, a Törvényszék továbbá megállapítja, hogy

---

461 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény (HL 2016. C 262., 1. o.).

a Bizottságnak e határozatok mindegyikét figyelembe kellett volna vennie a bejelentett intézkedések vizsgálata során. Így a Bizottság nem fejtette ki, hogy a megtámadott határozatokban miért határozta meg eltérően a bejelentett támogatási intézkedések kedvezményezettjeit.

Végül a Törvényszék elutasítja a Bizottság azon érvelését, amely szerint a bejelentett támogatási intézkedéseknek legfeljebb csak „egyszerű másodlagos gazdasági hatásai" vannak az Air France-KLM holding és más leányvállalatai (Air France határozat), illetve a KLM és leányvállalatai (Air France-KLM és Air France határozat) tekintetében. Ezzel kapcsolatban a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az említett intézkedések előzetes szempontból előre látható hatásai arra utalnak, hogy az előírt finanszírozási megoldás az Air France-KLM csoport egésze javára szolgálhatott, javítva annak általános pénzügyi helyzetét. Márpedig az állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény szerint az ilyen finanszírozási megoldás legalábbis közvetett előny fennállására utal az Air France-KLM csoport javára, ideértve a KLM-et és ez utóbbi leányvállalatait is.

E körülmények összességére tekintettel a Törvényszék megállapítja, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el, amikor a bejelentett támogatási intézkedések kedvezményezettjeinek köréből kizárta egyrészt az Air France-KLM holdingot és más leányvállalatait, köztük a KLM-et és ez utóbbi leányvállalatait (Air France határozat), másrészt pedig a KLM-et és leányvállalatait (Air France-KLM és Air France határozat). Mivel a kedvezményezettek e téves azonosítása hatással lehet a bejelentett intézkedések belső piaccal való összeegyeztethetőségének az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdésének b) pontja és az ideiglenes keret alapján történő teljes elemzésére, a Törvényszék megsemmisíti a megtámadott határozatokat.

IV. Formatervezési minták

2023. március 22-i B&Bartoni kontra EUIPO – Hypertherm (Hegesztőpisztolyba illesztendő elektróda) ítélet (T-617/21, EU:T:2023:152)

„Közösségi formatervezési minta – Megsemmisítési eljárás – Hegesztőpisztolyba illesztendő elektródát ábrázoló, lajstromozott közösségi formatervezési minta – Megsemmisítési ok – A 6/2002/EK rendelet 4. cikkének (2) bekezdése – Összetett termék alkotóeleme”

A Hypertherm, Inc. egy plazmavágó rendszerhez használt hegesztőpisztolyba illesztendő elektródát ábrázoló közösségi formatervezésiminta-oltalom jogosultja. A B&Bartoni spol. s.r.o. társaság kérelmet nyújtott be az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO) előtt a vitatott formatervezési minta megsemmisítése iránt, azzal az indokkal, hogy a vitatott formatervezési minta nem felel meg a közösségi formatervezési minták oltalmazhatósága feltételeinek, mivel az elektróda nem látható a hegesztőpisztoly rendeltetésszerű használata során.[462] E kérelemnek először a megsemmisítési osztály helyt adott, majd azt a fellebbezési tanács elutasította, mivel úgy találta, hogy a vitatott formatervezési mintában ábrázolt termék, azaz a szóban forgó elektróda nem tekinthető egy összetett termék alkotóelemének.

A Törvényszék, kibővített tanácsban eljárva, a 6/2002 rendelet 4. cikkének (2) bekezdése szerint értelmezi az „összetett termék alkotóelemének” fogalmát. Ez az első alkalom, hogy a Törvényszék arról határoz, hogy egy fogyóeszköz, mint jelen esetben az elektróda, összetett termék alkotóelemének minősülhet-e.

A Törvényszék álláspontja

Elöljáróban a Törvényszék megjegyzi, hogy annak kérdését, hogy valamely termék megfelel-e az „összetett termék alkotóeleme” fogalmának, esetről esetre, a releváns valószínűsítő körülmények együttese alapján kell értékelni. Következésképpen annak értékelése érdekében, hogy a szóban forgó elektróda összetett termék alkotóelemének minősül-e, a Törvényszék megvizsgálja a megtámadott határozatban a fellebbezési tanács által figyelembe vett négy valószínűsítő körülmény relevanciáját.

Először is a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy az elektróda fogyóeszköz mivolta releváns tényező annak értékelésekor, hogy az összetett termék alkotóelemének minősül-e. Pontosabban, mivel a 6/2002 rendelet nem határozza meg az „összetett termék alkotóeleme” fogalmát, a fogyóeszközök olyan jellegzetes sajátosságai, mint az összetett termékkel való szoros és tartós kapcsolat hiánya, valamint az elektróda rövid élettartama miatti rendszeres vásárlása és cseréje, releváns valószínűsítő körülményeknek minősülnek annak meghatározásához, hogy mi minősül összetett termék alkotóelemének. E tekintetben a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az összetett termék alkotóelemei olyan összetevők, amelyeket arra terveztek, hogy azokat valamely összetett ipari vagy kézműipari árucikkbe beszereljék, amelyek eltávolításával ezen árucikk szétszedhető és utána újból összeállítható. A szóban forgó elektródát, a hegesztőpisztoly fogyóeszköz jellegű elemeként, úgy tervezték, hogy könnyen hozzá lehessen adni a hegesztőpisztolyhoz, gyorsan fel lehessen használni, és a végfelhasználó könnyen kicserélhesse anélkül, hogy e művelet ezen árucikk szétszedését és újbóli

---

462 A közösségi formatervezési mintáról szóló, 2001. december 12-i 6/2002/EK tanácsi rendelet (HL 2002. L 3., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 27. kötet, 142. o.) 4. cikke értelmében az összetett termék alkotóelemét képező termékre alkalmazott vagy ilyen termékben megtestesülő mintát akkor kell újnak és egyéni jellegűnek tekinteni, ha az alkotóelem az összetett termékbe történt beillesztését követően is látható marad annak rendeltetésszerű használata során.

összeállítását igényelné. Ezenkívül a végső felhasználónak, aki rendszeresen megvásárolja és kicseréli az elektródát, módjában áll annak jellemzőit észlelni és értékelni, függetlenül attól, hogy az továbbra is látható marad-e a hegesztőpisztolyba történő beszerelést követően.

Másodszor a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy annak kérdése, hogy valamely termék cseréjéhez szükséges-e az összetett termék szétszedése és újbóli összeállítása, olyan releváns tényező, amelyet figyelembe kell venni annak meghatározásakor, hogy az előbbi termék ez utóbbi alkotóelemének minősül-e. A „szétszedés" és „újbóli összeállítás" figyelembevétele tehát a 6/2002 rendeleten[463] és a Bíróság ítélkezési gyakorlatán[464] alapul. Így az olyan termék, amely a cseréje során nem követeli meg azon termék szétszedését és újbóli összeállítását, amelynek részét képezi, és amelyet kifejezetten arra terveztek, hogy azt a végső felhasználók rendszeresen és egyszerűen cseréljék, kevésbé alkalmas arra, hogy egy összetett termék alkotóelemét képezze, mint egy olyan termék, amelyet rendszerint az említett csere elvégzésére külön szakértelemmel rendelkező szakemberek cserélnek ki. A jelen ügyben az elektróda cseréje a végső felhasználó számára egyszerű művelet, amely nem tekinthető a hegesztőpisztoly 6/2002 rendelet értelmében vett „szétszedésének" és „újbóli összeállításának".

Harmadszor, a Törvényszék megállapítja egyrészt, hogy az összetett terméknek a szóban forgó elektróda nélküli teljessége releváns tényező az „összetett termék alkotóeleme" fogalmának értékelése szempontjából. E tekintetben a Törvényszék kiemeli, hogy elektróda nélküli hegesztőpisztoly, illetve hegesztőpisztolyon kívüli elektróda vásárlásakor a végső felhasználó nem fogja úgy érzékelni, hogy a hegesztőpisztoly törött vagy hiányos. Ezzel szemben az alkotóelemei nélkül a végső felhasználó főszabály szerint nem érzékeli az összetett terméket olyan teljes termékként, amely alkalmas arra, hogy a rendeltetésszerű használat tárgyát képezze, illetve nem érzékeli jó állapotban lévő termékként. Egyébiránt, bár a hegesztőpisztoly és a plazmavágó rendszer nem töltheti be funkcióját – tudniillik a fém vágását vagy megmunkálását – elektróda beillesztése nélkül, ez nem jelenti azt, hogy az elektródát összetett termék alkotóelemének kell tekinteni. Annak állítása ugyanis, hogy amennyiben egy termék nem tudja betölteni a rendeltetésének megfelelő funkciót egy másik termék nélkül, az utóbbit minden esetben az előbbi termék alkotóelemének kell tekinteni, azt eredményezné, hogy számos különböző, különösen fogyóeszköz jellegű terméket, amelyek nélkül az összetett termékek nem tudják betölteni a rendeltetésüknek megfelelő funkciót, tévesen az említett összetett termékek alkotóelemének kellene tekinteni.

Másrészt az a tény, miszerint a hegesztőpisztolyt elektróda nélkül is kínálhatják a piacon, míg az elektróda gyakran képezi a hegesztőpisztolytól elkülönülten hirdetés és értékesítés tárgyát, szintén releváns tényező annak meghatározása szempontjából, hogy a szóban forgó elektróda összetett termék alkotóelemének minősül-e. Kétségtelen, hogy valamennyi gyártó szabadon forgalmazhatja az összetett terméket alkotóelemeivel együtt, illetve értékesítheti azokat külön, és az ilyen ügyleti döntés nem döntő tényező annak mérlegelése során, hogy valamely termék egy másik termék alkotóelemének minősül-e. Ugyanakkor szokatlan, hogy valamely összetett termék vásárlása nem foglalja magában annak valódi alkotóelemeit. A jelen ügyben a szóban forgó összetett terméket, azaz a hegesztőpisztolyt hol a szóban forgó elektródákkal, hol azok nélkül értékesítik.

Negyedszer és utolsósorban a Törvényszék úgy véli, hogy az elektróda helyettesíthető jellege olyan valószínűsítő körülmény, amelyet figyelembe kell venni ezen elemzés során. Az olyan termék ugyanis, amelyet nem lehet más, nem azonos termékkel helyettesíteni, vagy különböző összetett termékekben használni, főszabály szerint nagyobb valószínűséggel kapcsolódik tartósan az említett összetett termékhez, és illeszkedik ahhoz, ekképpen ez utóbbi alkotóelemének minősülve. Következésképpen

---

463 A 6/2002 rendelet 3. cikkének c) pontja.

464 2017. december 20-i ***Acacia és D'Amato*** ítélet (C-397/16 és C-435/16, EU:C:2017:992, 65. pont).

azon tény, miszerint a szóban forgó elektróda egy másik elektródával helyettesíthető, és különböző típusú hegesztőpisztolyok használhatják a szóban forgó elektródát, olyan tényező, amelyet figyelembe kell venni annak mérlegelésekor, hogy ezen elektróda összetett termék alkotóelemének minősül-e.

E megfontolásokra tekintettel a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy a fellebbezési tanács által figyelembe vett valószínűsítő körülmények relevánsak, és arra a következtetésre jut, hogy a fellebbezési tanács nem követett el hibát, amikor úgy találta, hogy a szóban forgó elektróda önálló terméknek, nem pedig valamely összetett termék alkotóelemének minősül.

V. Közös kül- és biztonságpolitika – Korlátozó intézkedések

1. Venezuela

2023. szeptember 13-i Venezuela kontra Tanács ítélet (T-65/18 RENV, EU:T:2023:529)

„Közös kül- és biztonságpolitika – A venezuelai helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedések – Bizonyos áruk és szolgáltatások eladásának, szolgáltatásának, átadásának vagy kivitelének tilalma – Meghallgatáshoz való jog – Indokolási kötelezettség – A tényekben való tárgyi tévedés – Nyilvánvaló mérlegelési hiba – Nemzetközi közjog”

Az emberi jogok, a jogállamiság és a demokrácia terén kialakult helyzet romlására tekintettel az Európai Unió Tanácsa 2017-ben a Venezuelai Bolivári Köztársaságban (a továbbiakban: Venezuela) fennálló helyzet miatt korlátozó intézkedéseket fogadott el. A 2017/2063 rendelet[465] 2., 3., 6. és 7. cikke lényegében a belső elnyomás céljára felhasználható felszerelések, valamint az említett felszerelésekkel és katonai felszerelésekkel kapcsolatos szolgáltatások bármely venezuelai természetes vagy jogi személy, szervezet vagy szerv részére történő, vagy ezen országban való felhasználásra szánt eladásának, szolgáltatásának, átadásának vagy kivitelének tilalmát írják elő.

2018-ban Venezuela keresetet indított a 2017/2063 rendelet rendelkezéseinek az őt érintő részükben történő megsemmisítése iránt. Ezt követően Venezuela módosította a keresetét annak érdekében, hogy az a 2018/1656 határozatra[466] és a 2018/1653 végrehajtási rendeletre[467] is kiterjedjen, ezen aktusokkal hosszabbította meg, illetve módosította a Tanács az elfogadott korlátozó intézkedéseket. 2019. szeptember 20-i ítéletével a Törvényszék e keresetet mint elfogadhatatlant elutasította arra hivatkozva, hogy a vitatott intézkedések nem érintették közvetlenül Venezuela jogi helyzetét.[468] Venezuela fellebbezése nyomán a Bíróság 2021. június 22-i ítéletével[469] hatályon kívül helyezte a Törvényszék ítéletét, megállapítva, hogy Venezuela rendelkezett kereshetőségi joggal a 2017/2063 rendelet 2., 3., 6. és 7. cikkével szemben.[470] A Bíróság ezenkívül az ügyet érdemi határozathozatal céljából visszautalta a Törvényszék elé.

A nagytanácsban hozott és a keresetet elutasító ítéletében a Törvényszék példa nélküli helyzetben határoz – egy harmadik állam által a korlátozó intézkedésekre vonatkozóan benyújtott keresetet illetően – Venezuela meghallgatáshoz való jogáról és a nemzetközi jog ezen állam által hivatkozott állítólagos megsértéséről.

---

465 A venezuelai helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló, 2017. november 13-i (EU) 2017/2063 tanácsi rendelet (HL 2017. L 295., 21. o.; a továbbiakban: megtámadott rendelet).

466 A venezuelai helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló (KKBP) 2017/2074 határozat módosításáról szóló, 2018. november 6-i (KKBP) 2018/1656 tanácsi határozat (HL 2018. L 276., 10. o.).

467 A venezuelai helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló (EU) 2017/2063 rendelet végrehajtásáról szóló, 2018. november 6-i (EU) 2018/1653 tanácsi végrehajtási rendelet (HL 2018. L 276., 1. o.).

468 2019. szeptember 20-i ***Venezuela kontra Tanács*** ítélet (T-65/18, EU:T:2019:649).

469 2021. június 22-i ***Venezuela kontra Tanács (Harmadik állam érintettsége)*** ítélet (C-872/19 P, EU:C:2021:507).

470 Ebben az ítéletben a Bíróság rámutatott, hogy az eredeti ítélet a keresetnek a 2018/1653 végrehajtási rendeletet és a 2018/1656 határozatot érintő elfogadhatatlanságát illetően jogerőre emelkedett.

A Törvényszék álláspontja

A Törvényszék előzetesen megállapítja, hogy a megtámadott rendelet 2., 3., 6. és 7. cikkében előírt korlátozó intézkedések általános hatályú korlátozó intézkedéseknek minősülnek, amelyek az EUMSZ 215. cikk (1) bekezdésének megfelelően bizonyos áruk és szolgáltatások tekintetében harmadik országgal fennálló gazdasági kapcsolatokat megszakító vagy korlátozó intézkedéseknek minősülnek. Ezen intézkedések nem konkrétan meghatározott természetes vagy jogi személyekre irányulnak, hanem objektív módon meghatározott helyzetekre, valamint általánosan és elvontan körülírt személyek kategóriájára alkalmazandók.

Elsőként, a meghallgatáshoz való jog megsértésére alapított jogalapot illetően a Törvényszék mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy a meghallgatáshoz való jog nem ültethető át – mint a jelen ügyben is – általános hatályú intézkedések elfogadásának összefüggésébe, és semmilyen rendelkezés nem kötelezi a Tanácsot arra, hogy minden olyan személyt, akit egy általános hatályú kritérium érinthet, tájékoztasson a kritérium elfogadásáról. Ezenkívül az Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikke (2) bekezdésének a) pontja a valamely személlyel szemben hozott „egyedi intézkedésekre" vonatkozik, így arra általános hatályú intézkedések elfogadása keretében nem lehet hivatkozni. A Törvényszék egyébiránt hozzáteszi, hogy a megtámadott rendelet az Unió nemzetközi politikai döntését tükrözi. A valamely harmadik országgal fennálló gazdasági kapcsolatoknak az EUMSZ 215. cikk (1) bekezdése alapján történő megszakítása vagy korlátozása ugyanis magának a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP)[471] meghatározásának része, az uniós hatóságok belátása szerint, egy adott nemzetközi helyzetre reagálva annak érdekében, hogy befolyást gyakoroljanak egy ilyen helyzetre. Márpedig az érintett harmadik ország előzetes meghallgatása a Törvényszék szerint arra kötelezné a Tanácsot, hogy az ezen országgal folytatott nemzetközi tárgyalásokhoz hasonló megbeszéléseket folytasson, és ennélfogva megfosztaná a lényegétől azt a hatást, amelyet az említett országgal szemben az említett intézkedések előírásával elérni kívántak, azaz hogy nyomást gyakoroljanak rá annak érdekében, hogy magatartásában változást érjenek el. Végezetül az a tény, hogy Venezuelát a megtámadott rendelet 2., 3., 6. és 7. cikke közvetlenül érinti, önmagában nem biztosíthatja számára a meghallgatáshoz való jogot. E különböző körülményekre tekintettel a Törvényszék megállapítja, hogy Venezuela nem hivatkozhat e jogra a Tanács által a megtámadott rendeletben elfogadott korlátozó intézkedések tekintetében.

Másodsorban a tényekben való tárgyi tévedésre és a venezuelai politikai helyzetre vonatkozó nyilvánvaló mérlegelési hibára alapított jogalapot illetően a Törvényszék emlékeztet arra, hogy a Tanács széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik a korlátozó intézkedéseknek az EUSZ 29. cikk és az EUMSZ 215. cikk alapján történő elfogadása érdekében figyelembe veendő körülményeket illetően, és az uniós bíróság által e tekintetben végzett felülvizsgálat az eljárási és indokolási szabályok betartásának, a tények tárgyi pontosságának, valamint a nyilvánvaló értékelési hiba és a hatáskörrel való visszaélés hiányának vizsgálatára korlátozódik. Ez a korlátozott felülvizsgálat különösen azokra a célszerűségi megfontolásokra vonatkozik, amelyeken az ilyen intézkedések alapulnak. A Törvényszék a jelen ügyben megjegyzi, hogy a megtámadott rendelet 2., 3., 6. és 7. cikke lényegében átveszi az Uniónak a 2017/2074 határozatban kifejtett politikai álláspontját. E tekintetben megállapítja, hogy e határozat (1) és (8) preambulumbekezdéséből következően az említett cikkekben előírt korlátozó intézkedések a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok helyzetének Venezuelában való folytatódó romlásán, valamint a további erőszak bekövetkezésén alapulnak, amelyek megismétlődését az említett korlátozó intézkedések útján meg kellett előzni.

Először is a Tanács által az említett intézkedések alapjául szolgáló tények tárgyi pontosságának bizonyítása érdekében előterjesztett bizonyítékokat illetően a Törvényszék megjegyzi, hogy azok

---

471 Az EUSZ 24. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében.

hiteles forrásokból származnak, és részletesen bemutatják többek között a másként gondolkodókkal és a rezsim ellenfeleivel szemben gyakorolt kíméletlen elnyomást, valamint a biztonsági erők túlkapásait vizsgáló venezuelai főügyészre gyakorolt nyomást.

A Venezuela által ezt követően válaszul előterjesztett bizonyítékokat illetően a Törvényszék megállapítja, hogy az említett ország nem bizonyította, hogy azon tények, amelyekre a Tanács a szóban forgó korlátozó intézkedések elfogadását alapította, tárgyi tévedéseket tartalmaznak, mivel e bizonyítékok szinte egyike sem Venezuelára vonatkozik, és a rezsim két belső jelentésére támaszkodik, anélkül hogy azokat az e rezsimen kívüli forrásból származó bizonyítékok alátámasztanák.

Végül a Tanácsnak a Venezuelában fennálló politikai helyzettel kapcsolatos mérlegelését illetően a Törvényszék megjegyzi, hogy a felperes által e tekintetben előterjesztett bizonyítékok valójában a szóban forgó korlátozó intézkedések elfogadásának célszerűségét vitatják. Márpedig a Törvényszéknek nem feladata, hogy az e kérdésre vonatkozó saját értékelésével helyettesítse a Tanács által kifejtett értékelést, amely széles, politikai jellegű mérlegelési jogkörrel rendelkezik az Unió által a KKBP-vel kapcsolatos kérdésben képviselt álláspontoknak az EUSZ 29. cikk szerinti meghatározását illetően.

Végezetül harmadsorban a jogellenes ellenintézkedések előírására és a nemzetközi jog megsértésére alapított jogalapot illetően a Törvényszék emlékeztet az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Jogi Bizottsága által elfogadott, az államok nemzetközi jogot sértő cselekményeiért való felelősségéről szóló cikkek tervezetének az ellenintézkedések tárgyára és korlátaira vonatkozó 49. cikkre.[472] E tekintetben hangsúlyozza, hogy a megtámadott rendeletet a venezuelai helyzet folyamatos romlására válaszul fogadták el azzal a céllal, hogy megelőzzék a további erőszak, valamint az emberi jogi jogsértések kockázatát. A Törvényszék egyébiránt megállapítja, hogy a megtámadott rendelet 2., 3., 6. és 7. cikkében előírt korlátozó intézkedéseknek nem az volt a célja, hogy az Unió nemzetközi kötelezettségei végrehajtásának ideiglenes nemteljesítésével reagáljanak a Venezuelának betudható, nemzetközi jogot sértő cselekményre. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy a korlátozó intézkedések nem minősülnek a Nemzetközi Jogi Bizottság cikktervezetének 49. cikke értelmében vett ellenintézkedéseknek, és következésképpen elutasítja Venezuela arra vonatkozó állításait, hogy a Tanács állítólagosan megsértette a belügyeibe való be nem avatkozás elvét.

Ugyanígy a Törvényszék elutasítja az arra alapított érvet, hogy a szóban forgó korlátozó intézkedéseket az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának előzetes engedélye nélkül fogadták el. Emlékeztet arra, hogy a Szerződések biztosítják a Tanács számára a hatáskört a Biztonsági Tanács által konkrétan javasolt intézkedésektől eltérő, önálló korlátozó intézkedéseket[473] tartalmazó jogi aktusok elfogadására. Megjegyzi, hogy Venezuela e tekintetben nem bizonyította a „jogként elfogadott általános gyakorlat” fennállását a Nemzetközi Bíróság alapokmánya 38. cikke (1) bekezdése b) pontjának megfelelően, amely a korlátozó intézkedések Tanács általi elfogadását megelőzően az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa előzetes engedélyének beszerzését írja elő.

---

472 Az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Jogi Bizottsága által 2001-ben elfogadott tervezet (a továbbiakban: a Nemzetközi Jogi Bizottság cikktervezete). A 49. cikk a következőket mondja ki: „(1) A sérelmet szenvedett állam csak abból a célból hozhat ellenintézkedéseket a nemzetközi jogot sértő cselekményekért felelős állammal szemben, hogy ezen államot a második rész szerinti kötelezettségeinek teljesítésére indítsa. (2) Az ellenintézkedések arra korlátozódnak, hogy az intézkedéseket foganatosító állam ideiglenesen nem teljesíti a nemzetközi kötelezettségeit a felelős állammal szemben (3) Az ellenintézkedéseket lehetőség szerint úgy kell meghozni, hogy lehetővé tegyék a szóban forgó kötelezettségek teljesítésének folytatását.”

473 EUSZ 29. cikk és EUMSZ 215. cikk.

Ezenkívül az arányosság elvének állítólagos megsértését illetően a Törvényszék megállapítja, hogy észszerű kapcsolat áll fenn a szóban forgó korlátozó intézkedések és a további erőszak, a túlzott erőalkalmazás, valamint az emberi jogi jogsértések kockázatának megelőzésére irányuló célkitűzés között. A Törvényszék a megtámadott rendelet 2., 3., 6. és 7. cikkében előírt intézkedések korlátozott jellegére, valamint az e rendeletben előírt eltérésekre tekintettel úgy véli, hogy az említett intézkedések nem nyilvánvalóan alkalmatlanok, és nem lépik túl az elérni kívánt cél eléréséhez szükséges mértéket, ennélfogva nem sértették meg az arányosság elvét.

A Törvényszék ezért elutasítja Venezuelának a nemzetközi szokásjog megsértésére alapított érveit a jogellenes ellenintézkedések állítólagos előírása tekintetében.

Végül Venezuela azon érvét illetően, amely szerint a Tanács által elfogadott intézkedések az uniós hatáskör területen kívüli – és ennélfogva a nemzetközi jogban jogellenes – gyakorlásával járnak, a Törvényszék ismét emlékeztet a Szerződések által a korlátozó intézkedések elfogadása terén a Tanácsra ruházott hatáskörre,[474] mivel a Szerződések többek között előírják „az egy vagy több harmadik országgal fennálló gazdasági és pénzügyi kapcsolatok részbeni vagy teljes megszakítását vagy korlátozását”. Hangsúlyozza, hogy a szóban forgó korlátozó intézkedések a tagállamok *ratione loci* vagy *ratione personae* hatálya alá tartozó személyeket és helyzeteket érintenek. A Tanács korlátozó intézkedések elfogadására vonatkozó hatásköre a KKBP keretében elfogadott önálló uniós intézkedések keretébe illeszkedik, összhangban az Unió céljaival és értékeivel,[475] azaz többek között a demokráciának, a jogállamiságnak, az emberi jogok és alapvető szabadságok egyetemes és oszthatatlan voltának a világ többi részén történő előmozdítására irányuló célkitűzéssel, amely a szóban forgó jogok védelméhez fűződő közös „jogi érdeknek” minősül a Nemzetközi Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően.[476]

A fentiekre tekintettel a Törvényszék a keresetet elutasítja.

---

474 EUSZ 29. cikk és EUMSZ 215. cikk.

475 Az EUSZ 3. cikk (5) bekezdése és EUSZ 21. cikk.

476 Nemzetközi Bíróság 1970. február 5-i Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited (Belgium kontra Spanyolország) ítélet *(CIJ Recueil* 1970, 3. o., 33. és 34. pont); 2012. július 20-i A bíróság elé állítási, illetve kiadatási kötelezettséggel kapcsolatos kérdések (Belgium kontra Szenegál) ítélet *(CIJ Recueil* 2012, 422. o., 68–70. pont).

2. Ukrajna

2023. november 15-i OT kontra Tanács ítélet (T-193/22, EU:T:2023:716)

„Közös kül- és biztonságpolitika – Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedések – A pénzeszközök befagyasztása – Azon személyek, szervezetek és szervek jegyzéke, akikre, illetve amelyekre a pénzeszközök és gazdasági erőforrások befagyasztása alkalmazandó – A felperes nevének a jegyzékekbe történő felvétele és a jegyzékeken való fenntartása – A »vezető üzletember« fogalma – A 2014/145/KKBP határozat 2. cikke (1) bekezdésének g) pontja – Jogellenességi kifogás – Indokolási kötelezettség – Értékelési hiba – A meghallgatáshoz való jog – A tulajdonhoz való jog – A vállalkozás szabadsága – Arányosság – Hatáskörrel való visszaélés”

Az Oroszországi Föderáció (a továbbiakban: Oroszország) Ukrajna elleni, 2022. február 24-i katonai agresszióját követően az Európai Unió Tanácsa 2022. március 15-én elfogadta a (KKBP) 2022/429 határozatot[477] és a 2022/427 rendeletet,[478] amelyekkel a felperes nevét felvették a személyek, szervezetek és szervek azon jegyzékeibe, amelyeket a Tanács 2014 óta fogadott el[479] az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések támogatása miatt.

A Tanács a felperessel – egy orosz állampolgárságú üzletemberrel – szemben a 2014/145 határozat 2. cikke (1) bekezdésének d) és g) pontja alapján elrendelte pénzeszközeinek és egyéb vagyoni értékeinek a befagyasztását, azzal az indokkal, hogy mivel az Oroszország legnagyobb adófizetői közé tartozó egyik jelentős orosz konglomerátum fő részvényese, Oroszország egyik legbefolyásosabb, az orosz elnökkel is kapcsolatban álló személyének minősül, amely utóbbi nem mulasztotta el az említett konglomerátumnak az orosz hatóságokkal szembeni lojalitásáért való megjutalmazását. Ezen intézkedéseket a 2022. szeptember 14-i (KKBP) 2022/1530 határozat[480] és 2022. szeptember 14-i 2022/1529 rendelet[481] a felperes tekintetében ugyanezen okok miatt meghosszabbította.

A felperes a Tanács jogi aktusainak megsemmisítése iránti keresetet nyújtott be az Európai Unió Törvényszékéhez.

A Törvényszék, amely teljes egészében elutasítja a felperes megsemmisítés iránti keresetét, jogellenességi kifogás vizsgálata keretében határoz többek között a Tanács által elfogadott

---

477 Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló 2014/145/KKBP határozat módosításáról szóló, 2022. március 15-i (KKBP) 2022/429 tanácsi határozat (HL 2022. L 87. I., 44. o.).

478 Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló 269/2014/EU rendelet végrehajtásáról szóló, 2022. március 15-i (EU) 2022/427 tanácsi végrehajtási rendelet (HL 2022. L 871., 1. o.; helyesbítés: HL 2022. L 105., 66. o.).

479 Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatt korlátozó intézkedések bevezetéséről szóló, 2014. március 17-i 2014/145/KKBP tanácsi határozat (HL 2014. L 78., 16. o., helyesbítés: HL 2014. L 263., 35. o.).

480 Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló 2014/145/KKBP határozat módosításáról szóló, 2022. szeptember 14-i (KKBP) 2022/1530 tanácsi határozat (HL 2022. L 239., 149. o.).

481 Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló 269/2014/EU rendelet végrehajtásáról szóló, 2022. szeptember 14-i (EU) 2022/1529 tanácsi végrehajtási rendelet (HL 2022. L 239., 1. o.; helyesbítés: HL 2022. L 67., 113. o.).

jegyzékbevételi kritériumok jogszerűségéről, amelyek egyebek mellett a felperes által Oroszország kormányának nyújtott anyagi és pénzügyi támogatáson, az e kormány révén cserébe általa megszerzett előnyön, valamint az Oroszország kormányának jelentős bevételi forrást biztosító gazdasági ágazatokban tevékenykedő vezető üzletembernek való minősülésén alapulnak.

A Törvényszék álláspontja

Mindenekelőtt a felperes által a 2022/330 rendelet[482] 1. cikkének d) és g) pontjával (a továbbiakban: d) kritérium és g) kritérium) kapcsolatban felhozott jogellenességi kifogást illetően, amely rendelkezések a felperes álláspontja szerint többek között a jogbiztonság elvének megsértését eredményezik, és olyan kritériumokat foglalnak magukban, amelyek az említett intézkedések célkitűzéseire tekintettel nem megfelelőek, a Törvényszék rámutat arra, hogy az említett d) kritérium szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy az célzottan és szelektíven azokra a személyekre vonatkozik, akik, még ha önmagukban nem is köthetők Ukrajna destabilizálásához, anyagi vagy pénzügyi támogatást nyújtanak az azért felelős orosz döntéshozóknak, vagy e döntéshozók által előnyben részesülnek. Ezenkívül ez a kritérium nem követeli meg, hogy az érintett személyek vagy szervezetek személyesen hasznot húzzanak a Krím annektálásából vagy Ukrajna destabilizálásából.

Ami a g) kritériumot illeti, a Törvényszék megállapítja, hogy annak szövege kellően egyértelműen és pontosan utal többek között az orosz kormány számára jelentős bevételi forrást biztosító ágazatokban tevékenykedő vezető üzletemberekre. Ebből következően az érintett személyeket az azon ágazatban fennálló fontosságuk miatt kell vezető szerepűnek tekinteni, amelyben a tevékenységüket gyakorolják, valamint az ágazatnak az orosz gazdaság tekintetében fennálló jelentősége miatt. Ezenkívül logikus kapcsolat áll fenn az utóbbiak célbavétele és a szóban forgó korlátozó intézkedések célja között, amely utóbbi abban áll, hogy növeljék az Oroszországra nehezedő nyomást, valamint Oroszországnak az Ukrajna területi integritásának, szuverenitásának és függetlenségének aláásására irányuló intézkedéseinek a költségeit. A Törvényszék hangsúlyozza továbbá, hogy az említett kritériumok – azon jogszabályi és történeti kontextus alapján értelmezve, amelyben azokat elfogadták – nem minősülnek nyilvánvalóan alkalmatlannak a korlátozó intézkedések céljára, valamint a béke fenntartásának elsődleges jelentőségére tekintettel. Következésképpen a Törvényszék elutasítja a jogbiztonság elvének megsértésére alapított kifogást és az említett kritériumok szükséges és megfelelő jellegét vitató kifogást, így tehát az említett jogellenességi kifogást.

Ami ezenfelül a felperes által hivatkozott nyilvánvaló értékelési hibát illeti, amely először is a g) kritérium alátámasztása érdekében benyújtott bizonyítékok bizonyító erejének állítólagos hiányán alapul, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az uniós bíróság tevékenységére a bizonyítékok szabad mérlegelésének elve irányadó. Ezen utóbbiakat a hitelességükre tekintettel kell értékelni, az információ valószínűségét ellenőrizve, és ennek során figyelembe kell venni többek között a

---

482 Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló 269/2014/EU rendelet módosításáról szóló, 2022. február 25-i (EU) 2022/330 tanácsi rendelet (HL 2022. L 51., 1. o.). Az 1. cikk értelmében:

„[…] (1) Az I. melléklet tartalmazza: […]

d) azon természetes vagy jogi személyeket, szervezeteket vagy szerveket, akik vagy amelyek a Krím annektálásáért vagy Ukrajna destabilizálásáért felelős orosz döntéshozók részére anyagi vagy pénzügyi támogatást nyújtanak, illetve általuk előnyökhöz jutnak;

[…]

g) azon vezető üzletembereket, illetve jogi személyeket, szervezeteket vagy szerveket, akik vagy amelyek a Krím annektálásáért és Ukrajna destabilizálásáért felelős Oroszországi Föderáció kormányának jelentős bevételi forrást biztosító gazdasági ágazatokban tevékenykednek, valamint a velük kapcsolatban álló természetes vagy jogi személyeket, szervezeteket vagy szerveket.”

dokumentum eredetét, készítésének körülményeit, címzettjét, valamint meg kell vizsgálni, hogy az a tartalma alapján értelmesnek és megbízhatónak tűnik-e. Harmadik országokban fennálló vizsgálati hatáskörök hiányában az uniós hatóságok értékelése egyébiránt a nyilvánosság számára hozzáférhető információforrásokon is alapulhat. E tekintetben a Törvényszék megállapítja, hogy az Oroszország és Ukrajna között fennálló konfliktushelyzet a gyakorlatban különösen megnehezítheti az egyes információk elsődleges forrásához való hozzáférést, valamint az azonosításukat elfogadó személyek tanúvallomásainak beszerzését, és a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az ebből következő vizsgálati nehézségek akadályát képezhetik annak, hogy pontos bizonyítékokat és objektív információkat szolgáltassanak. E megfontolások alapján a Törvényszék a jelen ügyben arra a következtetésre jut, hogy a Tanács által szolgáltatott, bizonyítékokat tartalmazó iratanyagban foglalt iratok bizonyító ereje fennáll.

Másodszor, ami a jogalap második részét illeti, a Törvényszék pontosítja egyrészt azt, hogy e jogalapot úgy kell tekinteni, mint amely a tényeknek a g) kritérium tekintetében történő téves értékelésén, nem pedig azok „nyilvánvalóan" téves értékelésén alapul, mivel az uniós bíróságoknak biztosítaniuk kell valamennyi uniós jogi aktus jogszerűségének a főszabály szerint teljes felülvizsgálatát. Másrészt megállapítja, hogy a bírósági felülvizsgálatnak[483] hatékonynak kell lennie, és az többek között a szóban forgó határozatot alátámasztó indokolásban hivatkozott tények vizsgálatán alapul. Egyébiránt az érintett személlyel szemben felhozott indokok megalapozottságának értékelését a bizonyítékoknak és információknak azon összefüggésben történő vizsgálatával kell elvégezni, amelybe azok illeszkednek. A Tanács tehát eleget tesz a rá háruló bizonyítási tehernek, ha az uniós bíróság előtt kellően konkrét, pontosan meghatározott és egybevágó valószínűsítő körülmények olyan együttesét mutatja be, amely lehetővé teszi az érintett személy és a rezsim vagy a leküzdeni kívánt helyzetek közötti elégséges kapcsolat fennállásának megállapítását.

Először is, ami a felperesnek a jegyzékekbe való, a g) kritérium alapján történt eredeti felvételét illeti, a Törvényszék megjegyzi, hogy e kritérium a „vezető üzletemberek" fogalmát az „[orosz kormánynak] jelentős bevételi forrást biztosító gazdasági ágazatokban" folytatott „tevékeny[séggel]"összefüggésben használja, az említett kormánnyal fennálló közvetlen vagy közvetett kapcsolatra vonatkozó további feltétel nélkül. E tekintetben logikai kapcsolat áll fenn az e kategóriába tartozó személyek célbavétele, és a korlátozó intézkedések célja között, amely utóbbi abban áll, hogy növeljék az Oroszországra nehezedő nyomást, valamint az utóbbi intézkedéseihez kapcsolódó költségeket. A Törvényszék hangsúlyozza, hogy az ezzel ellentétes értelmezés ellentétes lenne mind a g) kritérium szövegével, mind pedig az elérni kívánt céllal. A szövegre tekintettel ugyanis az érintett személyeket az azon ágazatban fennálló fontosságuk miatt kell vezető szerepűnek tekinteni, amelyben a tevékenységüket gyakorolják, valamint az ágazatnak az orosz gazdaság tekintetében fennálló jelentősége miatt. Ami a szóban forgó korlátozó intézkedések célját illeti, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az nem arra irányul, hogy bizonyos személyeket vagy szervezeteket az ukrajnai helyzettel vagy az orosz kormánnyal fennálló kapcsolataik miatt szankcionáljanak, hanem arra, hogy gazdasági szankciókat szabjanak ki Oroszországgal szemben annak érdekében, hogy növelje az Oroszországra nehezedő nyomást, valamint az Ukrajnával szembeni intézkedéseinek költségeit. Ebből a Törvényszék azt a következtetést vonja le, hogy a g) kritérium nem foglalja magában, hogy a Tanácsnak bizonyítania kell az Oroszország kormányával fennálló szoros kapcsolatot vagy kölcsönös függőségi viszonyt, és e kritérium nem függ továbbá az Ukrajnával szembeni katonai agresszió folytatásáról szóló határozatnak a felperesnek való betudhatóságától, vagy az ezen ország destabilizálásával való közvetlen vagy közvetett kapcsolattól sem.

483 Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke.

E tekintetben a Törvényszék megállapítja, hogy a Tanács nem követett el értékelési hibát, amikor a felperest vezető üzletembernek tekintette, őt többek között „az Alfa Group konglomerátuma egyik fő részvényesének” minősítve, annak ellenére, hogy a felperes az e társaságban fennálló részesedését átruházta. A g) kritériumot figyelembe véve ugyanis a „vezető üzletember” fogalma egyidejűleg múltbeli és tartós ténybeli elemekre is utal, így a felperes jegyzékbe vételének indokai hivatkozhatnak olyan ténybeli helyzetre, amely az eredeti jogi aktusok elfogadása előtt állt fenn, és amelyet módosítottak, anélkül hogy ez szükségképpen a vele szemben ezen az alapon elfogadott korlátozó intézkedéseknek a tárgytalanná válását vonná maga után.

Másodszor, ami a felperes nevének a jegyzékeken való, ugyanezen kritérium alapján történő fenntartását illeti, a Törvényszék pontosítja, hogy a korlátozó intézkedések időszakos felülvizsgálatakor a Tanácsnak el kell végeznie a helyzet naprakész értékelését, és az érintett személyek tekintetében el kell készítenie a korábban elfogadott intézkedések hatásának mérlegét, azok célkitűzésére tekintettel. E fenntartás igazolása érdekében a Tanács hivatkozhat ugyanazokra a bizonyítékokra, mint amelyek az eredeti jegyzékbe vételt igazolták, amennyiben a jegyzékbe vétel indokai változatlanok, és a kontextus nem változott oly módon, hogy e bizonyítékok elavultak volna. A jelen ügyben a Törvényszék megjegyzi, hogy a felperesnek az ABH Holdingsban fennálló részesedésének az állítólagos átruházását nem bizonyították kellően meggyőző bizonyítékok. Következésképpen a Tanács jogosan állapíthatta meg, hogy a felperes egyéni helyzete a nevének a vitatott jegyzékekbe való eredeti felvétele óta nem igazán változott. A Tanács tehát nem követett el értékelési hibát, amikor a szóban forgó korlátozó intézkedéseket fenntartotta.

Végezetül az arányosság elvének, a tulajdonhoz való jognak, a vállalkozás szabadságának és a foglalkozás gyakorlásához való jognak a felperes által hivatkozott megsértését illetően a Törvényszék megállapítja, hogy a felperesnek e tekintetben okozott hátrányok nem aránytalanok a megtámadott jogi aktusok által követett célkitűzés jelentőségéhez képest.

Következésképpen a Törvényszék a keresetet teljes egészében elutasítja.

VI. Mezőgazdaság és halászat

2023. március 8-i Bulgária kontra Bizottság ítélet (T-235/21, EU:T:2023:105)

„EMGA és EMVA – A finanszírozásból kizárt kiadások – Bulgária által kifizetett kiadások – Promóciós intézkedések – Az OLAF vizsgálati jelentése – Megfelelőségi vizsgálat – Indokolási kötelezettség”

Az Európai Bizottság 2017-ben a Bolgár Köztársaság által az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) terhére társfinanszírozott operatív programok után kifizetett egyes kiadásokkal kapcsolatban megfelelőségi vizsgálati eljárást indított. Az e tagállam részére megküldött közleményben a Bizottság jelezte, hogy az 1306/2013 rendelet[484] 52. cikkének megfelelően és az Európai Csaláselleni Hivatal (OLAF) által lefolytatott vizsgálatból származó információk alapján megvizsgálta annak lehetőségét, hogy e kiadások egy részét kizárja az uniós finanszírozásból.

A Bizottság és a bolgár hatóságok közötti első kétoldalú találkozóra 2017 júliusában került sor. A Bizottság ezt követően megküldte az OLAF első végleges jelentését a Bolgár Köztársaságnak, majd 2018 májusában ez utóbbit egy második kétoldalú találkozóra hívta. A meghívó az 1306/2013 rendelet 54. cikkére[485] való hivatkozást tartalmazott, és arra irányuló javaslatot fogalmazott meg, hogy térítsék vissza azokat a kifizetéseket, amelyeket az említett jelentés szerint szabálytalanul teljesítettek. A meghívóval kapcsolatos észrevételeiben a Bolgár Köztársaság kifejezetten tájékoztatta a Bizottságot arról, hogy nem kíván azonnali intézkedéseket hozni a visszatérítésről, mivel az erre irányulóan előzetesen indított büntetőeljárásban még nem született határozat. 2018 szeptemberében a Bizottság megküldte az OLAF második végleges jelentését, amely a szóban forgó kiadásokat érintő szabálytalanságokra vonatkozott.

2020 augusztusában a Bizottság végleges véleményében jelezte, hogy fenntartja azon álláspontját, hogy az 1306/2013 rendelet 54. cikke (5) bekezdésének a) és c) pontján alapuló pénzügyi korrekciót szab ki a Bolgár Köztársasággal szemben amiatt, hogy a kifizető ügynökség gondatlanságot tanúsított azáltal, hogy az e rendelkezésekben előírt határidőn belül nem követelte a kedvezményezettektől a vitatott kiadások visszatérítését.

2021 februárjában a Bizottság az (EU) 2021/261 végrehajtási határozatával[486] (a továbbiakban: megtámadott határozat) 7 656 848,97 EUR összeget kizárt az európai uniós finanszírozásból.

A Bolgár Köztársaság azt kéri, hogy a Törvényszék semmisítse meg e határozatot. Az általa felhozott jogalapok többek között a felperes eljárási jogainak megsértésére, a jogosulatlan kifizetések visszatérítésére előírt határidő kezdő időpontjának téves meghatározására, valamint a kifizető

---

484 A közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a 2799/98/EK, a 814/2000/EK, az 1200/2005/EK és a 485/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 347., 549. o.; helyesbítések: HL 2016. L 130., 13. o.; HL 2017. L 327., 83. o.; HL 2018. L 233., 3. o.). Az 52. cikk a tagállamok irányítási és ellenőrzési rendszereiben fennálló hiányosságok esetén a megfelelőségi vizsgálat keretében előírja a korrekciók alkalmazására irányuló eljárást.

485 E rendelkezés a jogosulatlan kifizetések visszatérítésére irányuló eljárást szabályozza.

486 Az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) terhére a tagállamok által kifizetett egyes kiadásoknak az európai uniós finanszírozásból való kizárásáról szóló 2021. március 17-i (EU) 2021/261 bizottsági végrehajtási határozat (HL 2016. L 59., 10. o., helyesbítés: HL 2016. L 95., 20. o.).

ügynökség e visszatéríttetés tekintetében fennálló gondossági kötelezettségére irányuló értékelési hibára vonatkoznak.

A Törvényszék elutasítja a keresetet, és eljárása keretében az 1306/2013 rendelet 52. cikkének és 54. cikke (5) bekezdése a) és c) pontjának értelmezésére vonatkozóan egy eddig még nem vizsgált kérdés kapcsán foglal állást.

A Törvényszék álláspontja

A Törvényszék mindenekelőtt elutasítja a Bolgár Köztársaság által felhozott azon jogalapot, amely szerint az elszámolási eljárás során nem részesültek az 1306/2013 rendelet 52. cikke és a 908/2014 rendelet[487] 34. cikke szerinti eljárási garanciákban.

Kétségtelen, hogy a pénzügyi korrekciónak a megtámadott határozatban kifejtett indokai csak részben felelnek meg a Bizottság által a megállapításokról szóló közleményben az elszámolási eljárás megindításának igazolása érdekében kifejtett indokoknak. Tekintettel ugyanakkor a második kétoldalú találkozóra történő meghívásban foglaltakra, különösen azon szabálytalanságok megjelölésére, amelyek pénzügyi korrekciót, és olyan korrekciós intézkedéseket tehetnek indokolttá, mint például a kiadások visszatéríttetése, ez a meghívás úgy tekinthető, mint amely lényegében kiigazította a megállapításokról szóló közleményt.

A Bolgár Köztársaság tehát nem állíthatja, hogy nem tették lehetővé számára, hogy megértse, hogy amennyiben nem indítja meg az 1306/2013 rendelet 54. cikkének megfelelően a vitatott kiadások visszatéríttetésére irányuló eljárást, pénzügyi korrekciót lehet kiszabni vele szemben. Ráadásul az elszámolási eljárás további részében az e rendelkezés alkalmazásával kapcsolatos valamennyi kérdést megvitatták.

Ezt követően a Törvényszék elutasítja a Bolgár Köztársaság által előadott azon érvet, amely szerint kizárólag a megtámadott határozat közlését, nem pedig az OLAF végleges jelentéseit lehet a „kontrolljelentés vagy ahhoz hasonló dokumentum” kézhezvétele időpontjának és következésképpen az érintett kifizetések visszatéríttetésére vonatkozó 18 hónapos határidő kezdő időpontjának tekinteni.[488]

A Törvényszék e tekintetben rámutat arra, hogy ha a jogalkotó az 1306/2013 rendelet 52. cikkében előírtak szerint az elszámolási eljárás hivatalos lezárásának időpontjában kívánta volna meghatározni ezen határidő kezdő időpontját, kifejezetten hivatkozott volna az olyan végrehajtási aktusokra, mint a megtámadott határozat. Ezenkívül nem hivatkozott kontrolljelentésre vagy ahhoz hasonló dokumentumra, mivel e két fogalom használata arra enged következtetni, hogy dokumentumok különböző típusairól lehet szó, miközben a megfelelőségi vizsgálati eljárás csak határozattal zárható le.

Ráadásul a kontrolljelentés vagy az ahhoz hasonló dokumentum célja a szabálytalanság fennállásának jelzése, nem pedig az uniós finanszírozásból kizárandó kiadások összegének meghatározása. Ebből

---

487 Az 1306/2013 rendeletnek a kifizető ügynökségek és más szervek, a pénzgazdálkodás, a számlaelszámolás, az ellenőrzési szabályok, a biztosítékok és az átláthatóság tekintetében történő alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2014. augusztus 6-i 908/2014/EU végrehajtási rendelet (HL 2014. L 255., 59. o.; helyesbítés: HL 2015. L 114., 25. o.). A 34. cikk meghatározza a megfelelőségi vizsgálati eljárás különböző szakaszait.

488 Az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (1) bekezdése értelmében „[a] tagállamok a szabálytalanság és gondatlanság következtében jogosulatlanul teljesített minden kifizetést visszafizettetnek a kedvezményezettel 18 hónapon belül azt követően, hogy jóváhagyták a szabálytalanság tényét megállapító kontrolljelentést vagy hasonló dokumentumot, és adott esetben a kifizető ügynökség vagy a behajtásért felelős szerv azt kézhez kapta”.

következően, ellentétben azzal, amit a Bolgár Köztársaság állít, az a körülmény, hogy az OLAF végleges jelentései nem tették lehetővé az uniós finanszírozásból kizárandó összegek végleges megállapítását, és azok nem vezethettek automatikusan közigazgatási vagy bírósági eljárás nemzeti szinten való megindításához, nem zárja ki, hogy azokat ellenőrzési jelentéseknek vagy hasonló dokumentumoknak minősítsék.

Végül a Törvényszék elutasítja azt a jogalapot, amely szerint a Bizottság annak megállapításával, hogy a Bolgár Köztársaság kifizető ügynöksége nem kellő gondossággal járt el és hanyagságról tett tanúbizonyságot, amikor az 1306/2013 rendelet 54. cikkében előírt határidőn belül nem követelte a kedvezményezettektől a vitatott kiadások visszatérítését, értékelési hibát követett el.

Az ítélkezési gyakorlat szerint egyrészt a tagállamok feladata, hogy megválasszák az ellenőrzések hatékonyságának és a jogalap nélkül kifizetett támogatások visszatéríttetésének biztosítására alkalmas eszközöket. A büntetőeljárás megindítása ugyanakkor nem feltétlenül jelenti azt, hogy az illetékes hatóságok ezen túlmenően tartózkodhatnak minden olyan intézkedés megtételétől, amely, ha nem is a visszatéríttetésre, de legalább az érintett alapból történő jogosulatlan kifizetésből eredő követelés biztosítására irányul. Másrészt a kifizető ügynökség által indított közigazgatási vagy bírósági eljárások hossza nem igazolhatja a gondossági kötelezettség megsértését, amely arra kötelezi a tagállamokat, hogy tegyenek meg minden szükséges intézkedést az Unió pénzügyi érdekei hatékony védelmének biztosítása és a jogosulatlanul kifizetett összegek visszatéríttetése érdekében.

Márpedig a megtámadott határozat elfogadásának időpontjában a Bolgár Köztársaság a vitatott kiadások visszatéríttetése érdekében semmilyen polgári vagy közigazgatási eljárást nem kezdeményezett. Az ebben az időpontban indított egyetlen eljárás büntetőeljárás jelleggel rendelkezett, és az az előzetes nyomozás szakaszában volt. Ezen eljárás befejezésére nem jelöltek meg határidőt.

Egyébiránt a kifizető ügynökség meghagyásai, amelyekkel kapcsolatban a Bolgár Köztársaság arra hivatkozik, hogy azokat a saját nemzeti bíróságai megsemmisítették, az OLAF végleges jelentéseiben említett csalásokkal érintett programokhoz kapcsolódó kifizetések felfüggesztésére, nem pedig a vitatott kifizetések visszatéríttetésére irányultak. Ebből következően a Bolgár Köztársaság nem igazolhatja a visszatéríttetési intézkedések elmaradását arra hivatkozással, hogy a kifizető ügynökség által hozott intézkedések megsemmisíthetők, és hogy azok ily módon hatástalannak és költségesnek bizonyulhatnak. Ezenkívül semmi nem enged arra következtetni, hogy ha a vitatott kiadások visszatéríttetésére irányuló intézkedéseket fogadtak volna el, akkor azok mindegyikével szemben megsemmisítés iránti kérelmet nyújtottak volna be a nemzeti bíróságok előtt, illetve azokat e bíróságok előtt megsemmisítették volna.

Ebben az összefüggésben a Törvényszék hangsúlyozza, hogy az 1306/2013 rendelet 54. cikke (2) bekezdésének második albekezdése értelmében, ha a Bolgár Köztársaság elfogadta volna a visszatéríttetésre irányuló közigazgatási intézkedéseket, és ezzel párhuzamosan a bolgár nemzeti bíróságok azt állapították volna meg, hogy nem történt szabálytalanság, akkor az általa e tekintetben viselt pénzügyi terhet a szóban forgó alap tekintetében kiadásnak minősíthette volna.

2023. július 12-i Cunsorziu di i Salamaghji Corsi – Consortium des Charcutiers Corses és társai kontra Bizottság ítélet (T-34/22, EU:T:2023:386)

„Oltalom alatt álló földrajzi jelzés – Oltalom alatt álló eredetmegjelölés – A »Jambon sec de l'Î le de Beauté«, a »Lonzo de l'Î le de Beauté« és a »Coppa de l'Île de Beauté« oltalom alatt álló földrajzi jelzések bejegyzése iránti kérelem – »Jambon sec de Corse – Prisuttu«, »Lonzo de Corse – Lonzu« és »Coppa de Corse – Coppa di Corsica« korábbi oltalom alatt álló eredetmegjelölések – Az elnevezések bejegyzésre való jogosultsága – Félrevezető utalás – Az (EU) 1151/2012 rendelet 7. cikke (1) bekezdésének a) pontja és 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja – A Bizottság által a bejegyzés iránti kérelmek felett gyakorolt felügyelet terjedelme – Az 1151/2012 rendelet 50. cikkének (1) bekezdése és 52. cikkének (1) bekezdése – Mérlegelési hiba"

A „Jambon sec de Corse"/„Jambon sec de Corse – Prisuttu", a „Lonzo de Corse"/„Lonzo de Corse – Lonzu" és a „Coppa de Corse"/„Coppa de Corse – Coppa di Corsica" elnevezéseket 2014-ben oltalom alatt álló eredetmegjelölésekként (OEM) jegyezték be.[489]

2015-ben a Cunsorziu di i Salamaghji Corsi – Consortium des Charcutiers Corses (a továbbiakban: Consortium) az 1151/2012 rendelet[490] alapján azt kérte a francia nemzeti hatóságoktól, hogy a „Jambon sec de l'Île de Beauté", a „Lonzo de l'Île de Beauté" és a „Coppa de l'Île de Beauté" elnevezéseket oltalom alatt álló földrajzi jelzésként (OFJ) jegyezzék be.

2018-ban e hatóságok rendeleteket fogadtak el a vonatkozó termékleírások jóváhagyásáról annak érdekében, hogy azokat jóváhagyás céljából megküldjék az Európai Bizottságnak.

A „Jambon sec de Corse – Prisuttu", a „Lonzo de Corse – Lonzu" és a „Coppa de Corse – Coppa di Corsica" termékleírását kezelő szervezet e rendeletek megsemmisítését kérte a Conseil d'État (államtanács, Franciaország) előtt. Előadta, hogy az „Île de Beauté" kifejezés a „Korzika" kifejezést utánozza, vagy arra félrevezetően utal, és ily módon a fenti megjelöléseket a már OEM-ként bejegyzett elnevezésekkel összetéveszthetővé teszi. A Conseil d'État (államtanács) elutasította e keresetet, többek között azzal az indokkal, hogy a különböző kifejezések használata és az egyrészt az eredetmegjelölés, másrészt a földrajzi jelzés által biztosított eltérő oltalom alkalmas ezen összetéveszthetőség kiküszöbölésére.

A 2021/1879 végrehajtási határozattal[491] azonban a Bizottság megtagadta a „Jambon sec de l'Île de Beauté", a „Lonzo de l'Île de Beauté" és a „Coppa de l'Île de Beauté" elnevezések bejegyzését. Többek között megállapította, hogy köztudott, miszerint az „Île de Beauté" elnevezés egy bevett körülírás, amely a francia fogyasztó számára egyértelműen Korzikát jelöli. Következésképpen a javasolt elnevezések sértik az érintett OEM-eknek az 1151/2012 rendelet 13. cikke (1) bekezdésének

---

489 Az egy elnevezésnek az oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések nyilvántartásába való bejegyzéséről (Jambon sec de Corse/Jambon sec de Corse – Prisuttu [OEM]) szóló, 2014. május 28-i (EU) 581/2014 bizottsági végrehajtási rendelettel (HL 2014. L 160., 23. o.), az egy elnevezésnek az oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések nyilvántartásába való bejegyzéséről (Lonzo de Corse/Lonzo de Corse – Lonzu [OEM]) szóló, 2014. május 28-i (EU) 580/2014 bizottsági végrehajtási rendelettel (HL 2014. L 160., 21. o.), illetve az egy elnevezésnek az oltalom alatt álló eredetmegjelölések és földrajzi jelzések nyilvántartásába való bejegyzéséről (Coppa de Corse/Coppa de Corse – Coppa di Corsica [OEM]) szóló, 2014. május 28-i (EU) 582/2014 bizottsági végrehajtási rendelettel (HL 2014. L 160., 25. o.).

490 A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről szóló, 2012. november 21-i 1151/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 343., 1. o.; helyesbítés: HL 2013. L 55., 27. o.).

491 Egy [helyesen: három] elnevezés földrajzi árujelzőként való oltalma iránti három kérelemnek az 1151/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 52. cikkének (1) bekezdése alapján történő elutasításáról („Jambon sec de l'Île de Beauté" [OFJ], „Lonzo de l'Île de Beauté" [OFJ], „Coppa de l'Île de Beauté" [OFJ]) szóló, 2021. október 26-i (EU) 2021/1879 bizottsági végrehajtási határozat (HL 2021. L 383., 1. o.).

b) pontjában[492] biztosított oltalmat. Ennélfogva nem tartják tiszteletben a bejegyzésre való jogosultság feltételeit, azaz az 1151/2012 rendelet 7. cikke (1) bekezdésének a) pontját.[493]

A Törvényszék elutasítja a Consortium és egyes tagjai által a fenti határozattal szemben benyújtott keresetet.

Noha korábban már mind a Bíróságnak, mind a Törvényszéknek volt alkalma határozni a bejegyzés iránti kérelmek Bizottság általi felügyeletének terjedelméről, ezen ügyben a Törvényszék első alkalommal határoz valamely elnevezés bejegyzésre való jogosultságáról, ráadásul azt követően, hogy a nemzeti hatóságok és bíróságok úgy ítélték meg, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztók a bejegyezni kért OFJ-k láttán referenciaképként nem közvetlenül a már lajstromozott OEM-ekkel ellátott termékeket idézik fel. Ezenkívül a Törvényszék szintén először foglal állást a Bizottság azon lehetősége kapcsán, hogy az 1151/2012 rendelet 7. cikke (1) bekezdésének a) pontjával összefüggésben értelmezett 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján megtagadja valamely elnevezés bejegyzését.

A Törvényszék álláspontja

A Törvényszék elutasítja azt a jogalapot, amely szerint a Bizottság túllépte a hatáskörét, és megsértette a jogerőt.

A Bizottság hatáskörét illetően a Törvényszék először is megállapítja, hogy az 1151/2012 rendelet 7. cikke (1) bekezdésének az ugyanezen rendelet 13. cikke (1) bekezdésének b) pontjával összefüggésben értelmezett a) pontja érvényes jogalapot képezhet valamely elnevezés bejegyzésének megtagadására. Kétségtelen, hogy a 7. cikk (1) bekezdésének a) pontja kifejezetten az oltalom iránti kérelem tárgyát képező elnevezés „termékleírására" vonatkozik. A 13. cikk szerinti félrevezető utalás kérdése azonban az e rendelkezés szerinti oltalomra való jogosultság alapjául szolgál. A Bizottságnak ugyanis az 1151/2012 rendelet (58) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 50. cikke (1) bekezdésének megfelelően alapos vizsgálatot követően kell értékelnie, hogy a bejegyzés iránti kérelemhez csatolt termékleírás tartalmazza-e az e rendeletben előírt elemeket, és hogy ezen elemek nem szenvednek-e nyilvánvaló hibában.

E termékleírásnak, amelynek elkészítése a bejegyzési eljárás szükséges szakaszát képezi, tartalmaznia kell többek között azt az elnevezést, amelynek oltalmát kérik, abban a formájában, ahogyan azt a „kereskedelmi vagy a köznyelvben használják". Ebből következik, hogy a Bizottságnak meg kell vizsgálnia, hogy e használat nem sérti-e az 1151/2012 rendelet 13. cikke (1) bekezdésének b) pontjában előírt, félrevezető utalással szembeni védelmet. Valamely OFJ annak ellenére történő bejegyzése ugyanis, hogy az félrevezetően egy már bejegyzett OEM-re utal, megfosztaná hatékony érvényesülésétől a 13. cikk (1) bekezdésének b) pontjában előírt oltalmat, mivel ha ezen elnevezést OFJ-ként bejegyzik, az OEM-ként korábban bejegyzett megjelölés már nem élvezheti az utóbbi elnevezés vonatkozásában a fenti rendelkezésben előírt oltalmat.

---

492 Az 1151/2012 rendelet „[o]ltalomra" vonatkozó 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja előírja, hogy „[a] bejegyzett elnevezések a következőkkel szemben élveznek oltalmat: […] b) bármilyen visszaélés, utánzás vagy félrevezető utalás, még abban az esetben is, ha a termékek vagy szolgáltatások tényleges származása fel van tüntetve, vagy ha a bejegyzett elnevezés fordítását használják, illetve ha azt a »jellegű«, »típusú«, »eljárással készített«, »hasonlóan készített«, »utánzat« vagy ezekhez hasonló kifejezések kísérik, abban az esetben is, ha e termékeket összetevőként használják […]".

493 Az 1151/2012 rendelet „Termékleírás" című 7. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint: „(1) Az oltalom alatt álló eredetmegjelölésnek vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzésnek meg kell felelnie a legalább a következőket tartalmazó termékleírásnak: a) az eredetmegjelölésként vagy földrajzi jelzésként oltalomban részesítendő elnevezés a kereskedelmi vagy köznyelvben használatos formájában […]."

Ennélfogva a Bizottság nem kötelezhető valamely elnevezés bejegyzésének engedélyezésére, ha úgy ítéli meg, hogy annak a kereskedelemben való használata jogellenes.

Másodszor, a Törvényszék pontosítja az elnevezéseknek az 1151/2012 rendeletben szereplő feltételeknek való megfelelése vonatkozásában a Bizottság által végzett vizsgálat terjedelmét.

E tekintetben a Bizottságnak[494] megfelelő eszközökkel alaposan meg kell vizsgálnia a kérelmeket, hogy meggyőződjön arról, hogy nem tartalmaznak nyilvánvaló hibákat, valamint arról, hogy az uniós jogot és a kérelmet benyújtó tagállamon kívüli felek érdekeit kellő mértékben figyelembe vették.

Harmadszor, a Bizottság eltérő mérlegelési mozgástérrel rendelkezik attól függően, hogy a valamely elnevezés bejegyzésére irányuló eljárás első szakaszáról van-e szó, nevezetesen arról, amelynek során a bejegyzési kérelem iratanyagát alkotó iratokat összegyűjtik, amelyeket a nemzeti hatóságok adott esetben megküldenek a számára, vagy pedig ezen eljárás második szakaszáról, azaz a bejegyzés iránti kérelmek saját maga által végzett vizsgálatáról.

Míg az ítélkezési gyakorlatból[495] kitűnik, hogy e két szakasz közül az elsőt illetően a Bizottság mérlegelési mozgástere „korlátozott, sőt nem is létezik”, a valamely elnevezés OEM-ként vagy OFJ-ként, a bejegyzésre való jogosultságnak az 1151/2012 rendelet 7. cikkének a 13. cikke (1) bekezdésének b) pontjával összefüggésben értelmezett a) pontjában előírt feltételekre tekintettel történő bejegyzéséről szóló határozatot illetően a Bizottság önálló mérlegelési mozgástérrel rendelkezik.

A jogerő állítólagos megsértését illetően a Törvényszék hozzáteszi, hogy valamely nemzeti bíróság jogerőre emelkedett olyan határozatára, amely megállapítja, hogy nem áll fenn a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő fogyasztók esetében a bejegyzett OEM-ek és a bejegyezni kért OFJ-k közötti félrevezető utalás kockázata, nem lehet a Bizottság e jogosultsági feltételekre vonatkozó önálló értékelésének megkérdőjelezése érdekében hivatkozni.

---

494 Az 1151/2012 rendelet (58) preambulumbekezdése és 50. cikkének (1) bekezdése értelmében.

495 2020. január 29-i ***GAEC Jeanningros*** ítélet (C-785/18, EU:C:2020:46); 2018. április 23-i ***CRM kontra Bizottság*** ítélet (T-43/15, nem tették közzé, EU:T:2018:208).

VII. Közegészség

2023. október 4-i Ascenza Agro és Industrias Afrasa kontra Bizottság ítélet (T-77/20, EU:T:2023:602)

„Növényvédő szerek – 1107/2009/EK rendelet – (EU) 2020/17 végrehajtási rendelet – A klórpirifosz-metil hatóanyag jóváhagyása meghosszabbításának megtagadása – Megsemmisítés iránti kereset – Kereshetőségi jog – Elfogadhatóság – Az 1107/2009 rendeletben meghatározott valamennyi feltétel és kritérium megvizsgálására vonatkozó kötelezettség – Az EFSA állásfoglalásának hiánya – Átláthatósági kötelezettség – Meghallgatáshoz való jog – Indokolási kötelezettség – A jelentéstevő tagállam és az EFSA eltérő kockázatértékelései – Az ügyben felmerülő valamennyi releváns körülmény figyelembevételére vonatkozó kötelezettség – Időközi jelentés egy folyamatban lévő vizsgálatról – Az elővigyázatosság elve – A bizonyítási teher és a bizonyítás tárgya – Nyilvánvaló értékelési hiba – A kereszthivatkozásos módszer és a bizonyítékok súlyán alapuló megközelítés alkalmazhatósága – Az ECHA és az EFSA iránymutatásaira való hivatkozás lehetősége”

A klórpirifosz-metil (a továbbiakban: CHP-metil) olyan hatóanyag, amelyet növényvédő szerekben használnak a károsítók elleni védekezésre, valamint a tárolt gabonafélék és üres raktárak kezelésére. A CHP-metil a szerves foszfátvegyületek csoportjának részét képezi, amely csoporthoz egy másik, klórpirifosz nevű hatóanyag is tartozik.

A növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló 91/414 irányelv[496] létrehozta a növényvédő szerek Európai Unión belüli forgalomba hozatalának engedélyezésére alkalmazandó jogi rendszert. A CHP-metilt és a klórpirifoszt a 2005/72 irányelv[497] felvette a 91/414 irányelv I. mellékletébe. A CHP-metil bizottsági jóváhagyását háromszor hosszabbították meg, és az végül 2020. január 31-én járt le.

Az Ascenza Agro, SA[498] és a Dow AgroSciences Ltd, két olyan vállalkozás, amely CHP-metilt gyárt (a továbbiakban: kérelmezők), kérelmet nyújtottak be a CHP-metil jóváhagyásának meghosszabbítására.[499] A Spanyol Királyság mint jelentéstevő tagállam az említett meghosszabbításra

---

496 A növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló, 1991. július 15-i 91/414/EGK tanácsi irányelv (HL 1991. L 230., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 11. kötet, 332. o.).

497 A 91/414/EGK tanácsi irányelvnek a klórpirifosz, klórpirifosz-metil, mankozeb, maneb és metiram hatóanyagként való felvételének céljából történő módosításáról szóló, 2005. október 21-i 2005/72/EK bizottsági irányelv (HL 2005. L 279., 63. o.). A 91/414 irányelv helyébe a növényvédő szerek forgalomba hozataláról, valamint a 79/117/EGK és a 91/414 tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. október 21-i 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 309., 1. o.) lépett, amely 2009. december 14-én lépett hatályba és 2011. június 14-én vált alkalmazandóvá. Ezek az anyagok jelenleg az 1107/2009 rendeletnek a jóváhagyott hatóanyagok jegyzéke tekintetében történő végrehajtásáról szóló, 2011. május 25-i 540/2011/EU bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2011. L 153., 1. o.; helyesbítés: HL 2012. L 26., 38. o.) mellékletének A. részében szerepelnek.

498 Ebben az időpontban Sapec Agro SA volt az elnevezése.

499 Egy hatóanyag jóváhagyása kérelemre meghosszabbítható, ha megállapítható, hogy az 1107/2009 rendeletemlített rendelet 4. cikkében és II. mellékletében előírt jóváhagyási kritériumok teljesülnek, amelyek többek között az említett hatóanyagok emberi egészségre gyakorolt előrelátható hatására vonatkoznak. A hatóanyagok jóváhagyásának meghosszabbítására vonatkozó eljárás végrehajtását a hatóanyagok jóváhagyásának meghosszabbítására vonatkozó eljárás végrehajtásához szükséges rendelkezéseknek a növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti megállapításáról szóló. 2012. szeptember 18-i (EU) 844/2012 bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2012. L 252., 26. o.) szabályozza.

vonatkozó értékelő jelentéstervezetében nem állapította meg, hogy a CHP-metilnek káros hatása lenne az emberi egészségre, és ezért javasolta e hatóanyag jóváhagyásának meghosszabbítását.

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) megszervezte az első szakértői konzultációt, hogy értékelje a CHP-metil emberi egészségre jelentett kockázatait. Az EFSA 2019. július 31-i nyilatkozatában beszámolt ezekről az értékelésekről, amelyben kifejtette, hogy a szakértők által alkalmazott megközelítés nagyrészt az CHP-metil és a klórpirifosz közötti szerkezeti hasonlóságokon alapult.

A szakértők továbbá megjegyezték, hogy a CHP-metil genotoxikus potenciáljáról nem áll rendelkezésre nyilvános szakirodalom, míg a klórpirifoszról számos publikáció áll rendelkezésre, amelynek esetében aggályok merültek fel. Egyetértettek tehát abban, hogy e bizonytalanságokat figyelembe kell venni a CHP-metil kockázatértékelése során, és hogy ezért nem zárható ki a DNS-károsodás lehetséges kockázata. Sem a genotoxicitásra, sem a fejlődési neurotoxicitásra vonatkozóan nem lehetett tehát referenciaértéket megállapítani, ami lehetetlenné tette a fogyasztókra, a szerrel foglalkozókra, a dolgozókra, a közelben tartózkodókra és a lakosokra jelentett kockázat értékelését.

Egy második szakértői konzultációt követően az EFSA 2019. november 8-án elfogadta 2019. július 31-i nyilatkozatának naprakésszé tett változatát, amelyben arra a következtetésre jutott, hogy a CHP-metil jóváhagyásának meghosszabbítása tekintetében nem teljesülnek az emberi egészségre vonatkozó, az 1107/2009 rendelet 4. cikkében előírt kritériumok. Ennek alapján a Bizottság 2020. január 10-én elfogadta a klórpirifosz-metil hatóanyag jóváhagyásának a növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló 1107/2009 európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti meg nem hosszabbításáról szóló 2020/17 végrehajtási rendeletet[500] (a továbbiakban: megtámadott rendelet).

A Bizottság a megtámadott rendeletben a CHP-metil jóváhagyása meghosszabbításának megtagadását három indokra alapította. Először is arra, hogy „a CHP-metil genotoxikus potenciálja nem zárható ki”, másodszor arra, hogy „aggályok merültek fel a fejlődési neurotoxicitás[ával] kapcsolatban”, harmadszor pedig arra, hogy „helyénvaló lehet a [CHP]-metilt az 1B. kategóriába tartozó, reprodukciót károsító anyagként besorolni”.

Keresetükkel a felperesek, az Ascenza Agro és az Industrias Afrasa, SA a megtámadott rendelet megsemmisítését kérik.

A kibővített tanácsban eljáró Törvényszék elutasítja az említett keresetet, és ennek alkalmával az 1107/2009 rendelettel és a 844/2012 végrehajtási rendelettel kapcsolatban számos új kérdésről határoz. Így eljárási szempontból tisztázza a 844/2012 végrehajtási rendelet 13. cikke értelmében vett „állásfoglalás” fogalmát, és pontosítja a Növények, Állatok, Élelmiszerek és Takarmányok Állandó Bizottsága (a továbbiakban: állandó bizottság) által azelőtt elfogadott vélemény kapcsán leadott tagállami szavazat indokainak a megtámadott rendelet jogszerűségére gyakorolt hatását, hogy a Bizottság valamely hatóanyag meghosszabbításáról határozna. Egyébiránt az ügy érdemét illetően a Törvényszék pontosításokkal szolgál az átláthatósági kötelezettségnek és az elővigyázatosság elvének a növényvédő szerek területén történő alkalmazását illetően. Ezenkívül állást foglal a

---

500 A klórpirifosz-metil [CHP-metil] hatóanyag jóváhagyásának a növényvédő szerek forgalomba hozataláról szóló 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti meg nem hosszabbításáról, valamint az 540/2011/EU bizottsági végrehajtási rendelet mellékletének módosításáról szóló, 2020. január 10-i (EU) 2020/17 bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2020. L 7., 11. o.). A Bizottság továbbá 2020. január 10-én elfogadta a klórpirifosz hatóanyag jóváhagyásának az 1107/2009 rendelet szerinti meg nem hosszabbításáról, valamint az 540/2011 végrehajtási rendelet mellékletének módosításáról szóló (EU) 2020/18 végrehajtási rendeletet (HL 2020. L 7., 14. o.) is.

„kereszthivatkozásos” értékelési módszer és a „bizonyítékok súlyán” alapuló megközelítés tartalmáról az 1107/2009 rendelet alkalmazásával összefüggésben.

A Törvényszék álláspontja

- **Az „állásfoglalás” megléte**

A felpereseknek az EFSA által elfogadott állásfoglalás hiányára alapított kifogását illetően a Törvényszék megállapítja, hogy sem a 844/2012 végrehajtási rendeletben[501], sem az 1107/2009 rendeletben [502] nem szerepel a „állásfoglalás” fogalmának meghatározása. E szövegekből mindazonáltal kitűnik, hogy egyfelől formai szempontból az állásfoglalást az EFSA-nak el kell fogadnia, majd ismertetnie kell a kérelmezővel, a tagállamokkal és a Bizottsággal.

Másfelől, ami az állásfoglalás tartalmát illeti, az EFSA-nak többek között arról kell állást foglalnia, hogy „a hatóanyag várhatóan megfelel-e” az 1107/2009 rendelet „4. cikkben előírt jóváhagyási kritériumoknak”. Az állásfoglalás meglétének megállapítása szempontjából tehát döntő elemnek minősül, hogy az EFSA véleményt nyilvánított-e arról, hogy egy hatóanyag alkalmas-e az említett rendelet 4. cikkében foglalt feltételeknek és kritériumoknak való megfelelésre.

A jelen ügyben, mivel az EFSA a 2019. július 31-i és november 8-i két nyilatkozatában úgy ítélte meg, hogy a CHP-metil az emberi egészség tekintetében nem felel meg az említett feltételeknek, a 844/2012 végrehajtási rendelet 13. cikke értelmében vett állásfoglalást fogadott el. Ezt a megállapítást nem kérdőjelezheti meg önmagában a szóban forgó, „nyilatkozatok” című dokumentumok megnevezése, mivel az állásfoglalás megléte elsősorban e dokumentumok tartalmától függ.

- **Átláthatósági kötelezettség**

A Törvényszék emlékeztet arra, hogy annak az érintett félnek, aki az átláthatósági kötelezettség megsértésére hivatkozik az általános hatályú uniós jogi aktussal szemben benyújtott megsemmisítés iránti kérelmének alátámasztására, olyan kifejezett rendelkezésre kell hivatkoznia, amely eljárási jogot biztosít számára, és amely az említett jogi aktus elfogadását szabályozó jogi keretbe tartozik.

A Törvényszék először is úgy véli, hogy a megtámadott rendelet általános hatályú jogi aktusnak minősül, anélkül hogy az Ascenza Agro e jogi aktus általi, személyében való érintettsége megkérdőjelezhetné e minősítést. Különbséget kell tenni egyrészt a jogi aktus általános vagy egyéni hatályának kérdése, amely magától a jogi aktustól függ, másrészt egy átlagos kérelmező személyében való érintettségének kérdése között, amely a kérelmezőnek az adott jogi aktushoz viszonyított helyzetétől függ. Ily módon, bár az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdésében meghatározott kritériumok alapján egyes aktusok jellegüknél és hatályuknál fogva normatív jellegűek, mivel valamennyi érintett gazdasági szereplőre vonatkoznak, rendeleti jellegük elvesztése nélkül bizonyos körülmények között egyes gazdasági szereplőket személyükben is érinthetnek, akik – amennyiben az említett aktusok őket közvetlenül is érintik – jogosultak megsemmisítés iránti keresetet benyújtani.

Másodszor, a növényvédő szerekkel kapcsolatos átláthatósági kötelezettség betartását a megtámadott rendelet elfogadását szabályozó különös rendelkezések biztosítják, így az 1107/2009 rendelet, amely többek között a hatóanyag jóváhagyásának meghosszabbítására irányuló eljárásra vonatkozó általános rendelkezéseket tartalmazza, valamint a 844/2012 végrehajtási rendelet, amely

501 Lásd a 844/2012 rendelet 13. cikke (1) bekezdésének első albekezdését.

502 Lásd az 1107/2009 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének második albekezdését.

az ilyen hatóanyag jóváhagyásának meghosszabbítására irányuló eljárás végrehajtására vonatkozó különös rendelkezéseket állapítja meg.

Mindazonáltal a Törvényszék megállapítja, hogy a felperesek a jelen ügyben nem hivatkoztak egyetlen olyan konkrét rendelkezésre sem, amely eljárási jogot biztosítana az Ascenza Agro számára, és amely a megtámadott rendelet elfogadását szabályozó jogi háttér részét képezi.

- **Az állandó bizottság véleményének elfogadására vonatkozó szabályok**

A Törvényszék emlékeztet arra, hogy a jelen ügyben nem vitatott, hogy az állandó bizottságnak a megtámadott rendelettervezetre vonatkozó kedvező véleményét Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának szintén kedvező szavazatával lehetett elérni. A fentiek ellenére a Törvényszék megállapítja, hogy a felperesek valójában a megtámadott rendelet indokolását, nem pedig az elfogadásához vezető eljárást vitatják.

Márpedig a megtámadott rendelet indokolásából kitűnik, hogy a rendelet elfogadása nem az Egyesült Királyság által a szavazás során figyelembe vett tényezőkön alapult, így a felperesek által hivatkozott kifogás hatástalan.

- **Az elővigyázatosság elve**

A Törvényszék emlékeztet arra, hogy az elővigyázatosság elvéből következik, hogy amennyiben bizonytalanságok állnak fenn az emberi egészségre vonatkozó kockázatok fennállása vagy mértéke tekintetében, védelmi intézkedéseket lehet hozni anélkül, hogy meg kellene várni, hogy e kockázatok valósága és súlyossága teljesen bizonyossá váljon. Az elővigyázatosság elvének helyes alkalmazása megköveteli különösen az egészséget érintő kockázatok átfogó elemzését, ami a rendelkezésre álló legmegbízhatóbb tudományos adatokon és a nemzetközi kutatások legújabb eredményein alapul. Ha lehetetlennek bizonyul bizonyosan meghatározni az állítólagos kockázat meglétét vagy terjedelmét az elkészített tanulmányok eredményének elégtelen, nem meggyőző vagy pontatlan jellege miatt, de az emberi egészséget ténylegesen fenyegető károsodás valószínűsége fennáll abban az esetben, ha a kockázat bekövetkezik, akkor az elővigyázatosság elve igazolja a korlátozó intézkedések elfogadását.

A jelen ügyben a szakértők és az EFSA olyan értékelést végeztek a CHP-metil javasolt alkalmazása folytán az egészségre jelentett kockázatról, amely bizonytalanságokat tárt fel. E megközelítés tehát megfelel az elővigyázatosság elvének, amely magában foglalja, hogy a kockázatértékelésért felelős olyan hatóságoknak, mint amilyen az EFSA is, nemcsak az elért konkrét eredményekről, hanem a fennálló bizonytalanságokról is tájékoztatniuk kell a Bizottságot annak érdekében, hogy az adott esetben korlátozó intézkedéseket hozhasson.

- **Az EFSA és a Bizottság által választott kockázatértékelési módszerek**

A Törvényszék először is megállapítja, hogy az EFSA jogosan alkalmazhatta a kereszthivatkozásos módszert és a bizonyítékok súlyán alapuló megközelítést valamely hatóanyag értékelése céljából.

Ami ugyanis először is e két módszer tartalmát illeti, a kereszthivatkozásos módszer[503] segítségével bizonyos anyagok tulajdonságai az ezen anyagokkal szerkezeti hasonlóságot mutató más

---

503 A vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyianyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. december 18-i 1907/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 396., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 136., 1,5. o.; HL 2008. L 141., 22. o.; HL 2009. L 36., 84. o.; HL 2010. L 118., 89. o.; HL 2015. L 212., 39. o.) XI. mellékletének 1.5. pontja.

referenciaanyagokra vonatkozó meglévő adatok alapján megbecsülhetők. Ami a bizonyítékok súlyán alapuló megközelítést illeti, ennek révén bizonyos anyagok tulajdonságai előre láthatók több független információforrásból származó adatok alapján.[504]

Ezt követően az említett módszerek célját illetően a REACH-rendelet előírja,[505] hogy az emberi toxicitás esetében – amikor csak lehetséges – az anyagok lényegi tulajdonságaira vonatkozó információkat a gerinceseken végzett állatkísérleteken kívül más eszközökkel kell megszerezni. A vizsgálatok és kísérletek így elkerülhetők különböző módszerek alkalmazásával,[506] amelyek közé tartozik többek között a kereszthivatkozásos módszer és a bizonyítékok súlyán alapuló megközelítés. Így a kereszthivatkozásos módszerrel elkerülhető, hogy minden anyagot minden hatásra vizsgálni kelljen, és a kockázatértékelésnek alávetett anyagokra vonatkozó adatok hiányában is alkalmazható. Ami a bizonyítékok súlyán alapuló megközelítést illeti, ez a megközelítés, amikor lehetővé teszi, hogy elegendő súlyú bizonyítékot gyűjtsenek egy adott veszélyes tulajdonság meglétére vagy hiányára vonatkozóan, ahhoz vezet, hogy állatokon nem végeznek további kísérleteket. A Törvényszék ebből azt a következtetést vonja le, hogy a két módszer többek között a gerinces állatokon végzett kísérletek korlátozására irányul, és így mindkét módszer lehetővé teszi annak elkerülését, hogy minden egyes anyagot minden hatásra vizsgáljanak.

Ami egyébiránt a két módszer EFSA általi alkalmazásának jogszerűségét illeti, a Törvényszék rámutat, hogy az 1107/2009 rendelet[507] és a 844/2012 végrehajtási rendelet rendelkezései széles mérlegelési mozgásteret hagynak az EFSA számára az általa alkalmazott értékelési módszerek megválasztásában, amennyiben az értékelése tudományos jellegű. Ráadásul a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az e területen elvégzendő összetett tudományos értékelésekre tekintettel a Bizottság is széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik. Mivel tehát a jelen ügyben a Bizottság az EFSA által elvégzett kockázatértékelésre támaszkodott, az uniós bíróságnak ezen értékelés felülvizsgálatát szintén a nyilvánvaló értékelési hibára kell korlátoznia.

E tekintetben a Törvényszék úgy véli, hogy mivel a két módszer alkalmazását mind az 1272/2008 rendelet, mind pedig a REACH-rendelet előírja, az uniós jogalkotó úgy vélte, hogy e módszerek tudományos szempontból kellően megbízhatóak ahhoz, hogy a növényvédő szerektől eltérő területeken is alkalmazhatók legyenek a vegyi anyagok értékelésére.

Végül mindkét módszer, amely lehetővé teszi, hogy ne kelljen minden egyes anyagot minden egyes hatásra tesztelni, hozzájárul az állatkísérletek csökkentéséhez, tehát az 1107/2009 rendelet egyik céljának, és ennek következtében a végrehajtási rendelete, a 844/2012 végrehajtási rendelet egyik céljának eléréséhez.

Másodszor, ami a két módszer konkrét alkalmazási feltételeit illeti, a Törvényszék a kereszthivatkozásos módszert illetően megjegyzi, hogy nem vitatott, hogy a CHP-metil és a klórpirifosz a vegyi anyagok ugyanazon csoportjába tartozik, és összességében hasonló kémiai szerkezettel rendelkeznek.

---

504 Lásd az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról a 67/548/EGK és az 1999/45/EK irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1907/2006/EK rendelet módosításáról] szóló, 2008. december 16-i 1272/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2008. L 353., 1. o.) I. mellékletének 1.1.1.3. pontját.

505 Lásd a REACH-rendelet 13. cikkének (1) bekezdése.

506 A REACH-rendelet XI. mellékletének 1. szakaszában felsoroltak.

507 Lásd a 4. cikket.

A bizonyítékok súlyán alapuló megközelítést illetően a Törvényszék rámutat arra, hogy az EFSA annak megállapítására szorítkozott, hogy a kérelmezők által előterjesztett kísérletek és vizsgálatok nem teszik lehetővé az emberi egészséget érintő kockázatok fennállásának megállapítását, anélkül hogy a 844/2012 végrehajtási rendelet 7. cikke (1) bekezdésének m) pontja értelmében a tudományos közösség által jóváhagyott hozzáférhető dokumentációra hivatkozott volna. Az EFSA tehát nem vélte úgy, hogy a kérelmezők által benyújtott adatok elegendőek ahhoz, hogy megfelelő és végleges következtetéseket vonjon le, és különösen nem ahhoz, hogy arra a következtetésre jusson, hogy a CHP-metil nem jelent genotoxikus kockázatot.

Ugyanakkor az EFSA a 2019. július 31-i és a 2019. november 8-i nyilatkozatában jelezte, hogy a szakértők megállapították, hogy a CHP-metil genotoxikus potenciáljáról nem áll rendelkezésre nyilvános szakirodalom, míg a klórpirifoszról számos publikáció áll rendelkezésre. Hozzátette, hogy míg a klórpirifosz esetében aggályok merültek fel a kromoszóma-rendellenességekkel és a DNS-károsodással kapcsolatban, a szakértők arra a következtetésre jutottak, hogy a CHP-metil esetében hiányosak az adatok. Ezt követően megállapította, hogy a szakértők egyetértettek abban, hogy a CHP-metil kockázatértékelése során figyelembe kell venni az ebből eredő bizonytalanságokat, és hogy ezért nem zárható ki a DNS-károsodás lehetséges kockázata. A szakértők és az EFSA tehát nem gondolták úgy, hogy a CHP-metil genotoxicitására vonatkozó tudományos cikkeknek nagyobb hatással kell lenniük a következtetéseikre, mint a CHP-metil genotoxicitására vonatkozó összes többi elemnek. A CHP-metillel kapcsolatos kockázatértékelést nem kizárólag azokra a kutatásokra és vizsgálatokra alapozták, amelyek benyújtására a rendeletek a kérelmezőt kötelezték, hanem az összes rendelkezésre álló releváns tudományos irodalmat is figyelembe vették.

VIII. Energia[508]

2023. február 15-i Austrian Power Grid és társai kontra ACER ítélet (T-606/20, EU:T:2023:64)

„Energia – A villamos energia belső piaca – Az automatikus aktiválású frekvencia-helyreállítási tartalékból származó kiegyenlítő szabályozási energia cseréjének európai platformjára vonatkozó bevezetési keretelv – A feltételek és a módszertanok elfogadására irányuló eljárás – A rendszerüzemeltetők közös javaslatának elutasítása – Az ACER hatásköre – Téves jogalkalmazás – Védelemhez való jog – Indokolási kötelezettség”

2023. február 15-i Austrian Power Grid és társai kontra ACER ítélet (T-607/20, EU:T:2023:65)

„Energia – A villamos energia belső piaca – A kézi aktiválású frekvencia-helyreállítási tartalékból származó kiegyenlítő szabályozási energia cseréjének európai platformjára vonatkozó bevezetési keretelv – A feltételek és a módszertanok elfogadására irányuló eljárás – A rendszerüzemeltetők közös javaslatának elutasítása – Az ACER hatásköre – Téves jogalkalmazás – Védelemhez való jog – Indokolási kötelezettség”

A villamos energia kiegyenlítő szabályozásáról szóló 2017/2195 európai bizottsági rendelet[509] több, a kiegyenlítő szabályozási energia cseréjét szolgáló európai platform létrehozását írja elő. E platformok között szerepel egyrészt az automatikus aktiválású frekvencia-helyreállítási tartalékból származó kiegyenlítő szabályozási energia cseréjének európai platformja (a továbbiakban: aFRR-platform), másrészt pedig a kézi aktiválású frekvencia-helyreállítási tartalékból származó kiegyenlítő szabályozási energia cseréjére szolgáló európai platform (a továbbiakban: mFRR-platform).[510]

A 2017/2195 rendeletben[511] előírt eljárásnak megfelelően valamennyi átvitelirendszer-üzemeltető (a továbbiakban: TSO-k) az aFRR-platform és az mFRR-platform létrehozására irányuló közös javaslatokat nyújtott be a nemzeti szabályozó hatóságokhoz[512] (a továbbiakban: NSZH) jóváhagyásra.

Az NSZH-k együttes kérelmére az Energiaszabályozók Európai Uniós Együttműködési Ügynöksége (a továbbiakban: ACER) ugyanezen rendelet[513] alapján döntött az ez utóbbi, az NSZH-k és a TSO-k közötti levelezések és egyeztetések eredményeképpen módosított javaslatokról. Ily módon az ACER két határozatot fogadott el, az egyiket az aFRR-módszertanra, a másikat pedig az mFRR-módszertanra vonatkozóan (a továbbiakban: az ACER határozatai), amelyekhez mellékletként csatolták az ezen ügynökség által módosított és jóváhagyott szóban forgó módszertanokat.

---

508 Az Austrian Power Grid és társai kontra ACER (T-606/20) és Austrian Power Grid és társai kontra ACER ügy (T-607/20) közös összefoglalása.

509 A villamos energia kiegyenlítő szabályozására vonatkozó iránymutatás létrehozásáról szóló, 2017. november 23-i (EU) 2017/2195 bizottsági rendelet (HL 2017. L 312., 6. o.).

510 Az (EU) 2017/2195 rendelet 20., illetőleg 21. cikke.

511 A 2017/2195 rendelet 20. cikkének (1) bekezdése és 21. cikkének (1) bekezdése.

512 A 2017/2195 rendelet 5. cikkének (1) bekezdése és 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja.

513 A 2017/2195 rendelet 5. cikkének (7) bekezdése.

Az Austrian Power Grid, a ČEPS, a.s., a Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A., a Red Eléctrica de España SA, az RTE Réseau deélectricité, a Svenska kraftnät, a TenneT TSO BV és a TenneT TSO GmbH fellebbezést [514] nyújtott be e határozatokkal szemben az ACER fellebbezési tanácsához (a továbbiakban: fellebbezési tanács). Fellebbezéseik elutasítását követően két keresetet nyújtottak be a Törvényszékhez, amelyekben azt kérték, hogy ez utóbbi az őket érintő részükben semmisítse meg a fellebbviteli tanács határozatait, az ACER határozatainak bizonyos rendelkezéseit, valamint az e határozatokhoz csatolt módszertanokat.

A Törvényszék kibővített második tanácsa elutasítja e kereseteket, egyúttal állást foglal egyrészt az aFRR- és mFRR-módszertan elfogadása keretében az ACER és az NSZH-k között fennálló hatáskörmegosztásról, másrészt pedig a 2017/2195 rendelet alapján az aFRR- és mFRR-platform működtetéséhez szükséges funkciókról.

A Törvényszék álláspontja

A Törvényszék előzetesen elfogadhatatlannak nyilvánítja a megsemmisítés iránti kereseteket, amennyiben azok az ACER határozatai és e határozatok mellékletei ellen irányulnak. E tekintetben rámutat, hogy az EUMSZ 263. cikk ötödik bekezdésének és az ACER-t létrehozó jogi aktusnak, nevezetesen a 2019/942 rendeletnek [515] megfelelően a nem privilegizált felek [516] kizárólag a fellebbezési tanács által hozott határozatok megsemmisítését kérhetik a Törvényszék előtt, az ACER határozatainak és azok mellékleteinek megsemmisítését azonban nem. Következésképpen a Törvényszék a jelen ügyben a fellebbezési tanács határozatai jogszerűségének vizsgálatára szorítkozik, különösen annyiban, amennyiben azok teljes egészében megerősítik az ACER határozatait, valamint az azokhoz csatolt aFRR- és mFRR-módszertant.

A fenti meghatározásnak megfelelően a Törvényszék az ügy érdemét illetően folytatja le az elemzését. Először is elutasítja a felperesek azon érvelését, amely szerint a fellebbviteli tanács tévesen alkalmazta a jogot, amikor elmulasztotta annak megállapítását, hogy az ACER az érintett határozatok elfogadásával túllépte hatáskörének korlátait.

E tekintetben a Törvényszék rámutat arra, hogy a fellebbviteli tanács határozatának elfogadásakor hatályos változatukban a 2019/942 rendelet 6. cikkének (10) bekezdése és a 2017/2195 rendelet 5. cikkének (7) bekezdése értelmében az ACER hatáskörrel rendelkezik arra, hogy döntsön vagy egyedi határozatot hozzon az olyan szabályozási kérdéseket vagy problémákat illetően, amelyek hatással vannak a határokon átnyúló kereskedelemre vagy a határokon átnyúló rendszerbiztonságra, mint például az aFRR-, illetve mFRR-módszertan, amennyiben – mint a jelen ügyben – az NSZH-k erre vonatkozó közös kérelmet intéznek hozzá. A Törvényszék szerint e rendelkezésekből nem következik, hogy az ACER hatásköre kizárólag olyan kérdésekre terjed ki, amelyek tekintetében az érintett hatóságok között véleménykülönbség áll fenn.

Ezt a szó szerinti értelmezést megerősíti azon szabályozás szövegkörnyezete és céljai, amelynek e rendelkezések a részét képezik. A 2019/942 rendeletre és a korábban alkalmazandó 713/2009

---

514 Az Európai Unió Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökségének létrehozásáról szóló, 2019. június 5-i (EU) 2019/942 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2019. L 158., 22. o.) 28. cikke alapján.

515 A 2019/942 rendelet (34) preambulumbekezdése), 28. cikkének (1) bekezdése és 29. cikke.

516 A privilegizált felek a Bíróság alapokmánya 19. cikkének első és második bekezdésében említett felek, azaz a tagállamok, az uniós intézmények, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes azon államok, amelyek nem tagállamok, valamint a megállapodásban említett EFTA Felügyeleti Hatóság.

rendeletre[517] irányuló javaslat indokolásából az uniós jogalkotó arra vonatkozó egyértelmű szándéka következik, hogy a határokon átnyúló kérdésekre vonatkozó döntések meghozatalát hatékonyabbá és gyorsabbá tegye az ACER egyedi határozathozatali hatáskörének megerősítése révén, ami összeegyeztethető a nemzeti szabályozó hatóságok energiapiaci szabályozásban betöltött központi szerepének fenntartásával, és összhangban áll a szubszidiaritás és az arányosság elvével. A 2019/942 rendelet[518] preambulumából az is kitűnik, hogy az ACER-t a szabályozási hézag uniós szintű megszüntetése, valamint a villamos energia és a földgáz belső piacának hatékony működéséhez történő hozzájárulás érdekében hozták létre.

Ennélfogva a 2019/942 és a 2017/2195 rendelet releváns rendelkezéseinek célja, és azon összefüggései, amelyekbe illeszkedik, továbbá a jelen ügy sajátos körülményei megerősítik, hogy az ACER jogosult arra, hogy az NSZH-k erre irányuló együttes kérelme esetén döntsön az aFRR- és mFRR-módszertan kidolgozásáról. Hasonlóképpen, mivel az ACER-t annak érdekében ruházták fel saját határozathozatali hatáskörrel, hogy lehetővé tegyék számára szabályozási feladatainak hatékony ellátását, ezen ügynökség jogosult arra, hogy módosítsa a TSO-k javaslatait annak érdekében, hogy biztosítsa azoknak az energiára vonatkozó uniós joggal való összeegyeztethetőségét, anélkül hogy kötnék őt azok a kérdések, amelyek tekintetében a hatáskörrel rendelkező NSZH-k esetlegesen megállapodásra jutottak.

Ebből az következik, hogy az ACER fellebbezési tanácsa nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor jóváhagyta az ACER arra vonatkozó hatáskörét, hogy döntsön az aFRR- és mFRR-módszertan azon pontjairól, amelyekről az NSZH-k megállapodásra jutottak.

Másodszor, a Törvényszék elutasítja a felperesek arra alapított kifogásait, hogy a fellebbezési tanács tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy az ACER nem írta elő a TSO-k számára a kapacitáskezelési funkciónak az aFRR- és mFRR-platform működtetéséhez szükséges funkciók közé való felvételét, hanem az közvetlenül a 2017/2195 rendelet alkalmazásából következett.

A Törvényszék mindenekelőtt pontosítja, hogy e felvétel meghatározó annak értékelése szempontjából, hogy a TSO-k által kidolgozott javaslatoknak tiszteletben kell-e tartaniuk a 2017/2195 rendeletben[519] előírt további követelményeket abban az esetben, ha – mint a jelen ügyben is – a TSO-k a különböző funkciók ellátására több szervezet kívánnak kijelölni. E tekintetben megjegyzi, hogy az említett rendeletnek megfelelően a módszertanokra vonatkozóan a TSO-k által benyújtott javaslatoknak tartalmazniuk kell az aFRR- és mFRR-platform működtetéséhez szükséges funkciók meghatározását.[520] Jóllehet a 2017/2195 rendeletből az következik, hogy e platformoknak legalább az aktiválásoptimalizáló funkcióból és a TSO-TSO elszámolási funkcióból kell állniuk,[521] e rendelet nem zárja ki, hogy más funkciót, így például a kapacitáskezelési funkciót is úgy tekintsék, mint amely szükséges e platformok működtetéséhez, különösen ha az ilyen funkció felvétele szükségesnek tűnik e platform magas szintű tervezetének biztosításához, megfelelve a közös irányítási elveknek és üzleti folyamatoknak.

---

517 Az Energiaszabályozók Együttműködési Ügynöksége létrehozásáról szóló, 2009. július 13-i 713/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 211., 1. o.).

518 A 2019/942 rendelet (10) preambulumbekezdése, korábban a 713/2009 rendelet (5) preambulumbekezdése.

519 A 2017/2195 rendelet 20. cikke (3) bekezdése e) pontjának i–iii. alpontja és 21. cikke (3) bekezdése e) pontjának i–iii. alpontja.

520 A 2017/2195 rendelet 20. cikke (3) bekezdésének c) pontja és 21. cikke (3) bekezdésének c) pontja.

521 A 2017/2195 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése és 21. cikkének (2) bekezdése.

Az aFRR- és mFRR-platform működtetéséhez szükséges funkció fogalmának a 2017/2195 rendelet összefüggéseire és célkitűzéseire tekintettel történő értelmezése arra enged következtetni, hogy olyan funkcióról van szó, amely mind műszaki, mind jogi szempontból szükségesnek tűnik az említett platformok hatékony és biztonságos megvalósításához és működtetéséhez.

Márpedig a Törvényszék szerint a kapacitáskezelési funkció megfelel az ilyen szükségességi feltételnek. Jogi szempontból ugyanis a 2017/2195 rendelet arra kötelezi a TSO-kat, hogy a kiegyenlítő szabályozási energia cseréje vagy a kiegyenlítetlenségnettósítási eljárás céljából folyamatosan frissítsék a rendelkezésre álló övezetközi átviteli kapacitást. Műszaki szempontból, amint az a jelen ügyben kidolgozott aFRR- és mFRR-módszertanra vonatkozó javaslatokból kitűnik, e kapacitás folyamatos frissítése, amely alátámasztja a kapacitáskezelési funkciót, az aktiválásoptimalizáló funkció alapvető inputja. A kapacitásgazdálkodási funkciót egyébként maguk az átvitelirendszer-üzemeltetők adták hozzá a platformokhoz annak érdekében, hogy e platformok a hatékonyság és a biztonság tekintetében megfeleljenek a 2017/2195 rendeletben előírt magas szintű tervezet követelményeinek.

A Törvényszék többek között a fenti megfontolásokra tekintettel helybenhagyja a fellebbviteli tanács határozatait.

IX. Közös kereskedelempolitika

1. Dömpingellenes vámok

2023. június 21-i Guangdong Haomei New Materials és Guangdong King Metal Light Alloy Technology kontra Bizottság ítélet (T-326/21, EU:T:2023:347)

„Dömping – Kínából származó extrudált alumíniumtermékek behozatala – (EU) 2021/546 végrehajtási rendelet – Végleges dömpingellenes vám kivetése – Az (EU) 2016/1036 rendelet 1. cikkének (4) bekezdése – Az érintett termék meghatározása – A rendes érték meghatározása – A 2016/1036 rendelet 2. cikkének (6a) bekezdése – Az exportáló országban fennálló jelentős torzulásokat megállapító jelentés – Bizonyítási teher – Reprezentatív ország figyelembevétele – A 2016/1036 rendelet 3. cikkének (1), (2), (3), (5) és (6) bekezdése – Kár – Az uniós gazdasági ágazat helyzetét befolyásoló gazdasági tényezők és mutatók – Védelemhez való jog – A megfelelő ügyintézés elve”

A European Aluminium szövetség által benyújtott panaszt követően az Európai Bizottság elfogadta a Kínából származó extrudált alumíniumtermékek behozatalára vonatkozó végleges dömpingellenes vám kivetéséről szóló 2021/546 végrehajtási rendeletet.[522]

A Guangdong Haomei New Materials Co. Ltd és a Guangdong King Metal Light Alloy Technology Co. Ltd kínai jog szerinti társaságok, amelyek extrudált alumíniumtermékeket állítanak elő és exportálnak az Európai Unióba, keresetet indítottak többek között az említett végrehajtási rendelet megsemmisítése iránt. Az Airoldi Metalli SpA (a továbbiakban: Airoldi) olasz társaság a felperesek támogatása végett beavatkozott az eljárásba.

A megsemmisítés iránti keresetet elutasítva a Törvényszék több pontosítást tesz az exportáló országbeli piac jelentős torzulásai esetén a dömpingellenes vizsgálattal érintett termék rendes értékének kiszámítására vonatkozó, a dömpingellenes alaprendelet[523] 2. cikke (6a) bekezdésének a) pontjában bevezetett új módszerrel kapcsolatban.

A Törvényszék álláspontja

Keresetük alátámasztása érdekében a felperesek többek között azt kifogásolták, hogy a Bizottság a dömpingellenes vizsgálat által „érintett termék”, azaz a Kínából származó extrudált alumíniumtermékek meghatározása során tévesen alkalmazta a jogot. E tekintetben azt állították, hogy több ezer típusú extrudált alumíniumterméket gyártanak, így a Bizottságnak e termékek között különbséget kellett volna tennie.

A Törvényszék – hangsúlyozva, hogy az érintett termék meghatározása az uniós intézményeket a kereskedelempolitikai védintézkedések területén megillető széles mérlegelési jogkör gyakorlásának körébe tartozik – megállapítja, hogy az e területre vonatkozó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a Bizottság több, e meghatározás szempontjából releváns tényezőt is figyelembe vett, úgymint a szóban

---

522 A Kínai Népköztársaságból származó extrudált alumíniumtermékek behozatalára vonatkozó végleges dömpingellenes vám kivetéséről és a kivetett ideiglenes vám végleges beszedéséről szóló, 2021. március 29-i (EU) 2021/546 végrehajtási rendeletet (HL 2021. L 109., 1. o.).

523 A 2017. december 12-i (EU) 2017/2321 európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2017. L 338., 1. o.) módosított, az Európai Unióban tagsággal nem rendelkező országokból érkező dömpingelt behozatallal szembeni védelemről szóló, 2016. június 8-i (EU) 2016/1036 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2016. L 176., 21. o.).

forgó termékek fizikai, műszaki és kémiai jellemzőit, használatukat, helyettesíthetőségüket, az ügyfelek általi keresletet és a gyártási folyamatot.

Ezenkívül a felperesek, noha a bizonyítási teher rájuk hárult, nem bizonyították, hogy a Bizottság tévesen értékelte az említett tényezőket, sem pedig azt, hogy mely egyéb relevánsabb tényezőket kellett volna figyelembe venni.

Ennélfogva a Törvényszék az érintett termék meghatározása során elkövetett nyilvánvaló értékelési hibára alapított kifogást elutasítja.

Ezt követően a Törvényszék a kínai piacon fennálló jelentős torzulások Bizottság általi megállapításával szemben a felperesek által felhozott kifogásokat, valamint az Airoldi azon érveit vizsgálja, amelyek a Bizottság által 2017-ben készített és a 2021/546 végrehajtási rendelet[524] elfogadása során ezen intézmény által figyelembe vett, „a kínai piac jelentős torzulásairól szóló jelentés” jogszerűségét vitatják.

Az Airoldi által felhozott jogalapot illetően a Törvényszék emlékeztet arra, hogy a beavatkozó félnek csak azok az érvei fogadhatók el, amelyek a felek kérelmei és jogalapjai által meghatározott keretbe illeszkednek. Márpedig, mivel a felperesek nem vitatták a kínai piac jelentős torzulásairól szóló jelentés jogszerűségét, a Törvényszék az Airoldi e jelentést vitató jogalapját mint elfogadhatatlant elutasítja.

Ami a felpereseknek a kínai piacon fennálló jelentős torzulásokra vonatkozó bizottsági elemzést vitató kifogásait illeti, a Törvényszék hangsúlyozza, hogy az exportáló országban fennálló „jelentős torzulások” fogalmát és az ilyen torzulások fennállása esetén az érintett termék rendes értékének kiszámítására szolgáló módszert a 2017/2321 módosító rendelet[525] vezette be a dömpingellenes alaprendeletbe.

Ennek keretében a dömpingellenes alaprendelet új 2. cikke (6a) bekezdésének a) pontja előírja, hogy az exportáló országban fennálló jelentős torzulások esetén el lehet térni attól az elvtől, miszerint a rendes értéket elsődlegesen az ezen országban a szokásos kereskedelmi forgalom keretében ténylegesen fizetett vagy fizetendő ár alapján kell megállapítani. Ugyanezen rendelkezés c) pontja értelmében a Bizottság jelentést készíthet egy adott ország vagy ágazat piaci helyzetéről, amennyiben olyan kellően megalapozott jelzések birtokában van, amelyek azt mutatják, hogy ezen országban vagy ágazatban jelentős torzulások állhatnak fenn. Az ilyen jelentéseket, valamint az azok alapjául szolgáló bizonyítékokat fel kell venni bármely, az említett országra vagy ágazatra vonatkozó vizsgálat aktájába.

Mindezek felelevenítését követően a Törvényszék megállapítja, hogy a jelen ügyben a Bizottság a dömpingellenes alaprendelet 2. cikke (6a) bekezdésének b) pontja értelmében figyelembe veendő különböző tényezők elemzése alapján megállapította, hogy Kínában az extrudált alumíniumtermékek ágazatában jelentős torzulások állnak fenn. Ráadásul a Bizottság távolról sem elégedett meg egy homályos és hipotetikus elemzéssel, amint azt a felperesek állítják, így nem csupán az ugyanezen rendelkezés c) pontjának megfelelően elkészített, a kínai piacon fennálló jelentős torzulásokról szóló jelentést vette figyelembe, hanem egy sor – számos különböző, köztük kínai forrásból származó – jelentést, dokumentumot és adatot is. Egyébiránt a Bizottság nem mulasztott el eleget tenni azon

---

524 A piacvédelmi vizsgálatokhoz készült, a Kínai Népköztársaság gazdaságának jelentős torzulásairól szóló, 2017. december 20-i bizottsági munkadokumentum (SWD(2017) 483 final/2).

525 Az alaprendelet és az Európai Unióban tagsággal nem rendelkező országokból érkező támogatott behozatallal szembeni védelemről szóló (EU) 2016/1037 rendelet módosításáról szóló, 2017. december 12-i (EU) 2017/2321 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2017. L 338., 1. o.).

kötelezettségének sem, hogy a felpereseknek lehetőséget biztosítson arra, hogy megfelelően kifejtsék álláspontjukat a hivatkozott tények és körülmények valóságtartalmáról és relevanciájáról, valamint a Bizottság által a kínai piac jelentős torzulásaira vonatkozó következtetésének alátámasztására felhasznált bizonyítékokról.

Így a Törvényszék a kínai piacon fennálló jelentős torzulások elemzését megkérdőjelező különböző kifogásokat elutasítja.

A Törvényszék szerint a Bizottság akkor sem követett el nyilvánvaló értékelési hibát, amikor az érintett termék rendes értékének megállapításához Törökországot választotta reprezentatív országnak.

Arra az esetre, ha megállapítást nyer, hogy az exportáló ország piacán fennálló jelentős torzulások következtében nem helyénvaló az ezen országbeli belföldi árak és költségek alkalmazása, a dömpingellenes alaprendelet 2. cikke (6a) bekezdésének a) pontja előírja, hogy az érintett termék rendes értékét kizárólag torzulásoktól mentes árakat vagy referenciaértékeket tükröző előállítási és értékesítési költségek alapján kell kiszámítani. E célból a Bizottság információforrásként felhasználhatja többek között az exportáló országhoz hasonló gazdasági fejlettségi szintű, megfelelő reprezentatív országbeli vonatkozó előállítási és értékesítési költségeket.

A megfelelő reprezentatív ország kiválasztásakor ezentúl teljesítendő kritérium következésképpen az exportáló országéhoz hasonló gazdasági fejlettségi szint. Ezen új kritérium tiszteletben tartása mellett alkalmazandó továbbra is a dömpingellenes alaprendelet új rendelkezésekkel felváltott rendelkezéseire vonatkozó ítélkezési gyakorlat lényegi tartalma, vagyis a Bizottságnak olyan harmadik országra kell támaszkodnia, ahol a hasonló termék ára olyan körülmények között alakul, amelyek a lehető legnagyobb mértékben hasonlítanak az exportáló országban fennálló körülményekhez.

E pontosításokra tekintettel a Törvényszék egyrészt elutasítja a felpereseknek a jelen ügyben át nem vehető korábbi ítélkezési gyakorlatra való hivatkozásait, másrészt pedig megállapítja, hogy a felperesek nem vitatják, hogy Törökország Kínáéhoz hasonló fejlettségi szintet mutat. A Törvényszék, elutasítva továbbá az arra alapított érveket, hogy Kínának több lakosa van, mint Törökországnak, és hogy a belső kereslet eltérő, arra a következtetésre jut, hogy a felperesek nem bizonyították, hogy a Bizottság Törökország reprezentatív országként való kiválasztása során nyilvánvaló értékelési hibát követett el.

A Törvényszék szerint a Bizottság akkor sem követett el nyilvánvaló értékelési hibát, amikor megállapította az uniós gazdasági ágazatot ért kár, valamint az e kár és a Kínából származó extrudált alumíniumtermékek behozatala közötti okozati összefüggés fennállását.

E tekintetben a Törvényszék elutasítja a felperesek azon érvét, miszerint az uniós gyártók jelentős piaci részesedése miatt kizárt, hogy az uniós gazdasági ágazatot jelentős kár érte. A Törvényszék ezenkívül elutasítja az arra alapított kifogásokat is, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta ezen ágazat felhasználásának és jövedelmezőségének jelentős növekedését mint háttérelemet. E tekintetben a Törvényszék emlékeztet egyrészt arra, hogy annak megállapításához, hogy az uniós gazdasági ágazatot olyan jellegű kár éri, amely dömpingellenes vámok elfogadását indokolja, nem követelmény, hogy valamennyi releváns gazdasági tényező és mutató negatív tendenciát mutasson. Másrészt a Bizottság hangsúlyozta, hogy az uniós gazdasági ágazat a kereslet növekedése ellenére veszített piaci részesedéseiből, és jövedelmezősége a figyelembe vett időszakban csökkent.

Ugyanígy a Bizottság a Kínából származó behozatal piaci részesedésének – amely a felperesek szerint abszolút értékben 15% alatt van – figyelembevétele során sem követett el hibákat. Ugyanis, bár a dömpingellenes alaprendelet 5. cikkének (7) bekezdése úgy rendelkezik, hogy nem lehet eljárást indítani, ha az adott országból származó behozatal nem éri el a piaci részesedés 1%-át, a Kínából származó extrudált alumíniumtermékek behozatalának piaci részesedése e százalékos arányt jóval meghaladja. Mivel a dömpingellenes alaprendelet nem ír elő további piaci részesedési küszöböt annak megállapításához, hogy a valamely harmadik országból származó behozatal nem okozhat kárt,

a Törvényszék megállapítja, hogy a felperesek nem terjesztettek elő más olyan érveket, amelyek lehetővé tennék annak megállapítását, hogy a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát követett el.

Mivel a felhozott többi jogalap is elfogadhatatlannak, illetve megalapozatlannak bizonyult, a Törvényszék a keresetet teljes egészében elutasítja.

2. Harmadik ország jogszabályainak az ország területén kívüli alkalmazása

2023. július 12-i IFIC Holding kontra Bizottság ítélet (T-8/21, EU:T:2023:387)

„Kereskedelempolitika – Harmadik ország által elfogadott jogszabályoknak az ország területén kívüli alkalmazásának hatásai elleni védelem – Az Amerikai Egyesült Államok által Iránnal szemben hozott korlátozó intézkedések – Másodlagos szankciók, amelyek megakadályozzák, hogy uniós természetes vagy jogi személyek az említett intézkedésekkel érintett vállalkozásokkal kereskedelmi kapcsolatokat tartsanak fenn – Az ilyen jogszabályoknak való megfelelés tilalma – A 2271/96/EK rendelet 5. cikkének második bekezdése – Uniós jogi személyt az említett jogszabályoknak való megfelelésre felhatalmazó bizottsági határozat – Indokolási kötelezettség – A felhatalmazás visszaható hatálya – A harmadik ország korlátozó intézkedéseivel érintett vállalkozás érdekeinek figyelembevétele – A meghallgatáshoz való jog”

2018-ban az Amerikai Egyesült Államok kilépett az iráni nukleáris program ellenőrzésére és az Iránt érintő gazdasági szankciók megszüntetésére irányuló, 2015-ben aláírt, az iráni nukleáris programról szóló megállapodásból. E kilépés következményeként az „Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012” (Iránban a szabadságról és a fegyverek elterjedése elleni küzdelemről szóló 2012. évi törvény) alapján az Egyesült Államok ismét szankciókat szabott ki Iránnal, valamint egy listán szereplő meghatározott személyekkel szemben.[526] Ezen időpont óta ismét tilos minden személy számára az Egyesült Államok területén kívül kereskedelmi kapcsolatok fenntartása az ezen SDN-listán szereplő személyekkel.

E határozatot követően az Unió az érdekeinek védelme céljából elfogadta a 2271/96 rendelet[527] mellékletét módosító 2018/1100 felhatalmazáson alapuló rendeletet[528] annak érdekében, hogy abban feltüntesse az Iránban a szabadságról és a fegyverek elterjedése elleni küzdelemről szóló, 2012. évi amerikai törvényt. Az előbbi rendelet, amelynek célja az annak mellékletében említett törvények területen kívüli alkalmazása elleni védelem biztosítása, különösen megtiltja az érintett

---

526 Specially Designated Nationals and Blocked Persons List (különös megjelölésű állampolgárok és a zárolt vagyonnal rendelkező személyek listája, a továbbiakban: SDN-lista).

527 A közös kereskedelempolitikára vonatkozó egyes rendeleteknek bizonyos intézkedések elfogadási eljárásai tekintetében történő módosításáról szóló, 2014. január 15-i 37/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2014. L 18., 1. o.) és a 2018/1100 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelettel módosított, a harmadik ország által elfogadott jogszabályoknak az ország területén kívüli alkalmazásának hatása és az ilyen jogszabályon alapuló vagy abból eredő intézkedések elleni védelemről szóló, 1996. november 22-i 2271/96/EK tanácsi rendelet (HL 1996. L 309., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 10. fejezet, 1. kötet, 75. o.; a továbbiakban: rendelet).

528 A harmadik ország által elfogadott jogszabályoknak az ország területén kívüli alkalmazásának hatása és az ilyen jogszabályon alapuló vagy abból eredő intézkedések elleni védelemről szóló 2271/96/EK tanácsi rendelet mellékletének módosításáról szóló, 2018. június 6-i (EU) 2018/1100 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2018. L 199. I., 1. o.).

személyeknek,[529] hogy eleget tegyenek a szóban forgó törvényeknek, illetve az azokból eredő intézkedéseknek (az 5. cikk első bekezdése), kivéve, ha az Európai Bizottság erre felhatalmazást ad, amennyiben e külföldi jogszabályok be nem tartása súlyosan sértené a rendelet hatálya alá tartozó személyek vagy az Unió érdekeit (az 5. cikk második bekezdése). Az Unió elfogadta továbbá a 2271/96 rendelet [530] említett 5. cikke második bekezdésének alkalmazására vonatkozó kritériumok megállapításáról szóló 2018/1101 bizottsági végrehajtási rendeletet.

Az IFIC Holding AG (a továbbiakban: IFIC) német társaság, amelynek részvényei közvetve az iráni állam tulajdonában vannak, és amely maga is részesedéssel rendelkezik különböző német vállalkozásokban, amelyek alapján osztalékra jogosult. A Clearstream Banking AG az egyetlen olyan bank, amely Németországban értékpapírok letéti őrzésére engedéllyel rendelkezik. E bank, miután az Egyesült Államok 2018 novemberében felvette az IFIC-et az SDN-listára, megszakította az osztalékainak az IFIC részére történő kifizetését, és azokat egy külön számlára zárolta. 2020. április 28-án a Clearstream Bankingnak a 2271/96 rendelet 5. cikkének második bekezdése szerinti felhatalmazás iránti kérelmét követően a Bizottság elfogadta a C(2020) 2813 final végrehajtási határozatot, amelyben felhatalmazta e bankot, hogy a felperes értékpapírjait vagy pénzeszközeit illetően tizenkét hónapos időszakra megfeleljen az Egyesült Államok bizonyos törvényeinek (a továbbiakban: vitatott felhatalmazás). Ezt a felhatalmazást ezt követően 2021-ben és 2022-ben megújították a C(2021) 3021 final és a C(2022) 2775 final végrehajtási határozattal [531] (a továbbiakban: megtámadott határozatok). E körülmények között az IFIC az EUMSZ 263. cikk alapján azt kérte, hogy a Törvényszék semmisítse meg a Bizottság által a Clearstream Banking kérelmére elfogadott határozatokat, amely utóbbi beavatkozott az eljárásba.

A Törvényszék elutasítja az IFIC keresetét, és ennek alkalmával állást foglal egyes, a 2271/96 rendelettel kapcsolatban korábban még nem tárgyalt jogkérdéseket illetően. Megállapítja különösen, hogy a megtámadott határozatok nem bírnak visszaható hatállyal, és hogy a Bizottság nem követett el értékelési hibát azzal, hogy nem vette figyelembe a felperes érdekeit vagy hogy nem vizsgálta kevésbé kényszerítő alternatívák fennállását. A Törvényszék úgy ítéli meg továbbá, hogy a 2271/96 rendelet által követett célkitűzésekre tekintettel szükséges és arányos volt a felperes azon jogának korlátozása, hogy az említett határozatok elfogadása keretében a Bizottság meghallgassa.

A Törvényszék álláspontja

A Törvényszék úgy véli először is, hogy a megtámadott határozatoknak nincs visszaható hatályuk, mivel azok egyértelműen kimondják, hogy értesítésük napjától számított tizenkét hónapos időszakban érvényesek.[532] A vitatott felhatalmazásnak tehát nincs visszaható hatálya, és nem vonatkozik a megtámadott határozatok érvényessége napjánál korábban tanúsított magatartásokra, csak az ezen időpont után megvalósultakra.

---

529 A 2271/96 rendelet 11. cikkében említett személyek többek között egyrészt az Unió területén honos természetes személyek, akik valamely tagállam állampolgárai, másrészt pedig az Unió területén bejegyzett jogi személyek (11. cikk, (1) és (2) bekezdés).

530 A harmadik ország által elfogadott jogszabályoknak az ország területén kívüli alkalmazásának hatása és az ilyen jogszabályon alapuló vagy abból eredő intézkedések elleni védelemről szóló, 1996. november 22-i 2271/96 rendelet 5. cikke második bekezdésének alkalmazására vonatkozó kritériumok megállapításáról szóló, 2018. augusztus 3-i (EU) 2018/1101 bizottsági végrehajtási rendelet (HL 2018. L 199. I., 7. o.).

531 2021. április 27-i C(2021) 3021 final bizottsági végrehajtási határozat és 2022. április 26-i C(2022) 2775 final bizottsági végrehajtási határozat.

532 Lásd mindegyik megtámadott határozat 3. cikkét.

Másodszor, ami a felperesnek az értékelési hibára alapított azon jogalapját illeti, amely szerint a Bizottság először is nem a felperes, hanem kizárólag a Clearstream Banking érdekeit vette figyelembe, a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy a Bizottságnak ezt nem is kellett megtennie. A Törvényszék megjegyzi ugyanis, hogy a 2271/96 rendelet [533] előírja, hogy a mellékelt törvényeknek való megfelelésre vonatkozó felhatalmazás megadása ahhoz a feltételhez van kötve, hogy e törvények be nem tartása súlyosan sértse a felhatalmazást kérő személy vagy az Unió érdekeit, azonban e rendelkezés nem említi a harmadik ország korlátozó intézkedéseivel érintett harmadik személyek érdekeit. A Törvényszék ugyanezt a megállapítást teszi a 2018/1101 végrehajtási rendeletben[534] előírt nem együttes feltételekkel kapcsolatban, amelyeket a Bizottságnak figyelembe kell vennie a felhatalmazás iránti kérelem értékelése során. Ezenkívül a szóban forgó feltételek egyike sem utal a harmadik személy érdekeinek a kérelmező vagy az Unió érdekeihez viszonyított mérlegelésére. Egyébiránt, bár lehetséges, hogy a korlátozó intézkedésekkel érintett harmadik személy a 2271/96 rendelet[535] hatálya alá tartozik, és így e rendelet bizonyos rendelkezéseinek hatálya alá tartozik, az ilyen körülmény az említett rendelet 5. cikkének második bekezdésében előírt kivétel alkalmazása keretében nem eredményezheti az említett rendelkezésben előírtaktól eltérő érdekek figyelembevételét. Másodszor, ami a felperes azon érvét illeti, amely szerint a Bizottság nem vette figyelembe a kevésbé korlátozó alternatívák igénybevételének lehetőségét, illetve a felperes azon lehetőségét, hogy kártérítéshez való jogra hivatkozzon, a Törvényszék megállapítja, hogy a 2018/1101 végrehajtási rendelet[536] nem ír elő ilyen kötelezettségeket a Bizottság számára. A Bizottság értékelése ugyanis annak vizsgálatát jelenti, hogy a kérelmező által szolgáltatott bizonyítékok alapján megállapítható-e a 2018/1101 végrehajtási rendeletben[537] rögzített kritériumok fényében, hogy a mellékletben említett törvények be nem tartása a kérelmező vagy az Unió érdekei tekintetében súlyos kárt okozna a 2271/96 rendelet 5. cikkének második bekezdése értelmében. Következésképpen a Bizottságnak, ha elegendő bizonyítékkal rendelkezik arra vonatkozóan, hogy ilyen súlyos kár állna fenn az említett érdekek vonatkozásában, ekként nem kell megvizsgálnia a felhatalmazás alternatíváinak fennállását.

Harmadszor, a meghallgatáshoz való jog megsértésére alapított jogalappal kapcsolatban a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy az uniós jogalkotó olyan rendszer létrehozása mellett döntött, amelynek keretében a korlátozó intézkedésekkel érintett harmadik személyek érdekeit nem kell figyelembe venni, és e harmadik személyeknek nem kell részt venniük az a 2271/96 rendelet 5. cikkének második bekezdése alapján folytatott eljárásban. Egy határozatnak az említett rendelkezés alapján történő elfogadása tehát általános érdekű célkitűzéseknek felel meg, amelyek arra irányulnak, hogy megvédjék az Unió érdekeit vagy az EUM-Szerződés rendszerében jogokat gyakorló személyeket azon súlyos károkkal szemben, amelyek a mellékelt törvények be nem tartásából eredhetnek.

Ennek keretében a szóban forgó eljárásban a korlátozó intézkedésekkel érintett harmadik személyek meghallgatáshoz való jogának gyakorlása nemcsak hogy nem felelne meg az említett szabályozás által követett közérdekű célkitűzéseknek, de veszélyeztethetné is ezen célkitűzések megvalósítását azon információk ellenőrizetlen terjesztése révén, amelyeket a mellékletben említett törvényekért felelős harmadik ország hatóságai tudomására hozhatnak. Így e hatóságok tudomást szerezhetnének arról, hogy valamely személy felhatalmazást kért, és hogy következésképpen előfordulhat, hogy nem felel

---

533 Lásd a 2271/96 rendelet 5. cikkének második bekezdését.

534 Lásd a 2018/1101 végrehajtási rendelet 4. cikkét.

535 Lásd a 2271/96 rendelet 11. cikkét.

536 Lásd a 2018/1101 végrehajtási rendelet 3. cikkét.

537 Lásd a 2018/1101 végrehajtási rendelet 4. cikkét.

meg a szóban forgó harmadik ország területen kívüli jogszabályainak, ami kockázatot jelentene az e személlyel szembeni vizsgálatok és szankciók tekintetében, és ezáltal sértené e személy, illetve adott esetben az Unió érdekeit.

Egyébiránt az említett harmadik személyek személyes helyzetéhez kapcsolódó egyetlen tényező sem szerepel közvetlenül azon tényezők sorában, amelyeket a felhatalmazás iránti kérelemnek tartalmaznia kell,[538] vagy azon kritériumok között, amelyeket a Bizottságnak az ilyen kérelem elbírálása során figyelembe kell vennie.[539] Így az erre vonatkozó 2271/96 rendelet által létrehozott rendszerben nem tűnik úgy, hogy a korlátozó intézkedésekkel érintett harmadik személyek a Bizottság előtt hivatkozhatnak a személyes helyzetükre vonatkozó hibákra vagy tényezőkre. Ennélfogva a korlátozó intézkedésekkel érintett harmadik személyek meghallgatáshoz való jogának ilyen eljárás keretében történő korlátozása a releváns jogi háttérre és az általa követett célokra tekintettel nem tűnik aránytalannak, sem olyannak, amely nem tartja tiszteletben e jog lényeges tartalmát. Ebből következik, hogy a jelen ügy sajátos körülményei között a meghallgatáshoz való jog említett korlátozása az ítélkezési gyakorlat értelmében igazolt, továbbá a 2271/96 rendelet és különösen annak 5. cikke második bekezdése által követett célkitűzésekre tekintettel szükséges és arányos. Következésképpen a Bizottság a megtámadott határozatok elfogadásához vezető eljárás keretében nem volt köteles meghallgatni a felperest.

Ezenkívül a felperes azt állította, hogy meghallgatáshoz való jogának tiszteletben tartása érdekében a Bizottságnak legalább a megtámadott határozatok rendelkező részét közzé kellett volna tennie. Semmi nem enged azonban arra következtetni, hogy ilyen közzétételi kötelezettség terhelte volna a Bizottságot. Egyrészt ennek az állítólagos kötelezettségnek nincs jogi alapja egyetlen releváns rendelkezésben sem; másrészt a megtámadott határozatoknak az elfogadásukat követő közzététele nem befolyásolhatja a felperes esetleges meghallgatáshoz való jogának a közigazgatási eljárás során történő gyakorlását. Végül a Törvényszék ugyanezen okokból elutasítja a felperes azon érvét, amely szerint a Bizottságnak, másodlagosan, közölnie kellett volna vele a megtámadott határozatokat azok elfogadását követően. A fentiekre tekintettel tehát nem állapítható meg, hogy a Bizottság azzal, hogy a megtámadott határozatokat nem tette közzé, illetve nem közölte a felperessel, megsértette a felperes meghallgatáshoz való jogát.

---

538 A 2018/1101 rendelet 3. cikkének (2) bekezdése értelmében: „[a] kérelmeknek tartalmazniuk kell a kérelmezők nevét és kapcsolattartási adatait, meg kell jelölniük az érintett területen kívüli jogszabályok pontos rendelkezéseit vagy a későbbi intézkedéseket, és ismertetniük kell a kért engedély hatályát, valamint a meg nem felelés által okozott kárt”.

539 A 2018/1101 végrehajtási rendelet 4. cikkében előírt kritériumok értelmében, amelyek annak értékelésére irányulnak, hogy súlyos kárt okoztak-e a 2271/96 rendelet 5. cikkének második bekezdésében említett védett érdekeknek.

X. Gazdaság- és monetáris politika[540]

2023. november 22-i Del Valle Ruíz és társai kontra ESZT ítélet (T-302/20, T-303/20 és T-307/20, EU:T:2023:735)

„Gazdasági és monetáris unió – Bankunió – Hitelintézetek és bizonyos befektetési vállalkozások egységes szanálási mechanizmusa (ESZM) – A Banco Popular Español szanálása – Az ESZT határozata, amely megtagadja, hogy kártérítést nyújtsanak a szanálási intézkedések által érintett részvényesek és hitelezők számára – A tulajdonhoz való jog – A meghallgatáshoz való jog – Hatékony jogorvoslathoz való jog – Az elbánás különbségének értékelése – Az értékelő függetlensége”

2023. november 22-i Molina Fernández kontra ESZT ítélet (T-304/20, EU:T:2023:734)

„Gazdasági és monetáris unió – Bankunió – Hitelintézetek és bizonyos befektetési vállalkozások egységes szanálási mechanizmusa (ESZM) – A Banco Popular Español szanálása – Az ESZT határozata, amely megtagadja, hogy kártérítést nyújtsanak a szanálási intézkedések által érintett részvényesek és hitelezők számára – Az elbánás különbségének értékelése – Az értékelő függetlensége”

2023. november 22-i ACMO és társai kontra ESZT ítélet (T-330/20, EU:T:2023:733)

„Gazdasági és monetáris unió – Bankunió – Hitelintézetek és bizonyos befektetési vállalkozások egységes szanálási mechanizmusa (ESZM) – A Banco Popular Español szanálása – Az ESZT határozata, amely megtagadja, hogy kártérítést nyújtsanak a szanálási intézkedések által érintett részvényesek és hitelezők számára – Az elbánás különbségének értékelése – Az értékelő függetlensége”

A T-302/20., T-303/20. és T-307/20. sz. egyesített ügyekben, valamint a T-304/20. sz. ügyben a felperesek természetes és jogi személyek, amelyek a Banco Popular Español, SA (a továbbiakban: Banco Popular) részvényesei voltak azt megelőzően, hogy ez utóbbi tekintetében szanálási programot fogadtak el. Ezzel szemben a T-330/20. sz. ügyben olyan befektetési alapokról van szó, amelyek tőkeinstrumentumokkal rendelkeztek, az egyikük kivételével, amely egy olyan szervezet jogutódja, amely a Banco Popular kötvényeinek birtokosa volt.

---

540 A Del Valle Ruíz és társai kontra ESZT (T-302/20, T-303/20 és T-307/20), a Molina Fernández kontra ESZT (T-304/20) és az ACMO és társai kontra ESZT ügy (T-330/20) közös összefoglalása.

2017. június 7-én az Egységes Szanálási Testület (ESZT) ügyvezetői testülete a 806/2014 rendelet[541] alapján elfogadta a Banco Popular szanálási programját,[542] amelyet az Európai Bizottság ugyanezen a napon jóváhagyott.[543]

E program elfogadását megelőzően az ESZT megbízta a Deloitte Réviseur d'Entreprises irodát mint értékelőt (a továbbiakban: értékelő iroda) annak érdekében, hogy egy esetleges szanálást megelőzően elvégezze a Banco Popular értékelését, valamint egy potenciális szanálást követően az elbánás különbségének értékelését. 2017. június 6-án az értékelő iroda értékelést (a továbbiakban: 2. értékelés) nyújtott be az ESZT-nek, amelynek célja az volt, hogy megbecsülje a Banco Popular eszközeinek és kötelezettségeinek értékét, becslést adjon arról, hogy a részvényesek és hitelezők milyen elbánásban részesültek volna, ha a Banco Populart rendes fizetésképtelenségi eljárás alá vonták volna, valamint hogy értékelje azokat az elemeket, amelyek lehetővé teszik az átruházandó részvényekre és tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírokra vonatkozó döntés meghozatalát, és amelyek lehetővé teszik az ESZT számára, hogy a vagyonértékesítési eszköz céljából meghatározza a kereskedelmi feltételeket. A szanálási programban, mivel úgy ítélte meg, hogy az előírt feltételek[544] teljesültek, az ESZT úgy határozott, hogy a Banco Populart szanálási eljárás alá vonja. A spanyol szanálási hatóság, a rendezett banki szerkezetátalakítási alap (FROB) által lefolytatott átlátható és nyílt értékesítési eljárást követően a Banco Popular új részvényeit átruházták a Banco Santander SA-ra.

A szanálási program elfogadását követően az értékelő iroda továbbította az ESZT-nek az elbánás különbségének értékelését[545] (a továbbiakban: 3. értékelés), amely annak meghatározására irányult, hogy az érintett részvényesek és hitelezők jobb elbánásban részesültek volna-e, ha a Banco Populart rendes fizetésképtelenségi eljárás alá vonták volna, mint amelyben a szanálás miatt részesültek. Ezt az értékelést a szanálási program elfogadásának időpontjában a spanyol jogszabályok alapján történő felszámolás forgatókönyve keretében végezték el. Az értékelő iroda úgy vélte, hogy a rendes fizetésképtelenségi eljárás megindítása nem tervezett felszámoláshoz vezetett volna. Arra a következtetésre jutott, hogy az ilyen eljárás keretében semmilyen megtérülésre nem lehetett volna számítani, és így nem áll fenn a szanálási intézkedésből eredő elbánáshoz képest különbség.

Ezt követően az ESZT annak érdekében, hogy végleges határozatot hozhasson arról, hogy az Egységes Szanálási Alap igénybevételével szükséges-e kártérítést megítélni számukra,[546] felhívta az érintett részvényeseket és hitelezőket, hogy közöljék vele a meghallgatáshoz való joguk gyakorlásához fűződő igényüket, tekintettel az e tárgyban hozott előzetes határozatára,[547] amelyben a 3. értékelésre

---

541 A hitelintézeteknek és bizonyos befektetési vállalkozásoknak az Egységes Szanálási Mechanizmus keretében történő szanálására vonatkozó egységes szabályok és egységes eljárás kialakításáról, valamint az Egységes Szanálási Alap létrehozásáról és az 1093/2010/EU rendelet módosításáról szóló, 2014. július 15-i 806/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2014. L 225., 1. o.; helyesbítés: HL 2014. L 372., 9. o.).

542 A Banco Popular szanálási programjának elfogadásáról szóló SRB/EES/2017/08 határozat (a továbbiakban: szanálási program).

543 A Banco Popular szanálási programjának jóváhagyásáról szóló (EU) 2017/1246 bizottsági határozat (HL 2017. L 178., 15. o.; helyesbítés: HL 2017. L 320., 31. o.).

544 A 806/2014 rendelet 18. cikkének (1) bekezdése értelmében.

545 A 806/2014 rendelet 20. cikkének (16)–(18) bekezdése alapján.

546 A 806/2014 rendelet 76. cikke (1) bekezdésének e) pontja értelmében.

547 Az ESZT által hozott, a Banco Popularra vonatkozó szanálási intézkedések által érintett részvényeseknek és hitelezőknek fizetendő kártérítés szükségességének megítéléséről és a meghallgatáshoz való joggal kapcsolatos eljárás megindításáról szóló előzetes határozat (SRB/EES/2018/132) (a továbbiakban: előzetes határozat).

tekintettel megállapította, hogy nem köteles számukra kártérítést fizetni. A meghallgatáshoz való jogra vonatkozó eljárás két egymást követő szakaszban zajlott le, nevezetesen a nyilvántartásba vételi szakaszban, amelyben az érintett részvényeseket és hitelezőket felkérték, hogy jelezzék a meghallgatáshoz való joguk gyakorlásához fűződő igényüket, majd a konzultációs szakaszban, amelynek során az érintett személyek észrevételeket tehettek az előzetes határozattal kapcsolatban, amelyhez a 3. értékelés nem bizalmas változatát csatolták.

E konzultációs szakaszt követően az ESZT megvizsgálta a releváns észrevételeket, és az értékelő cégtől egy olyan tisztázó dokumentumot kapott, amelyben ez utóbbi megerősítette, hogy a 3. értékelésben részletezett feltételes felszámolási stratégia és forgatókönyvek, valamint az alkalmazott módszerek és elemzések továbbra is érvényesek.

2020. március 17-én az ESZT elfogadta az SRB/EES/2020/52 határozatot, amely annak meghatározására irányult, hogy kell-e kártérítést nyújtani a Banco Popular tekintetében hozott szanálási intézkedések által érintett részvényeseknek és hitelezőknek (a továbbiakban: megtámadott határozat), amelyben megállapította, hogy az értékelő iroda független, és hogy a 3. értékelés megfelel az alkalmazandó jogi keretnek, valamint kellően indokolt és teljes. Ismertette továbbá az érintett részvényesek és hitelezők által benyújtott észrevételeket, valamint azok értékelését, és megállapította, hogy nem áll fenn különbség az érintett részvényesekkel és hitelezőkkel szemben ténylegesen alkalmazott elbánás, és azon elbánás között, amelyben akkor részesültek volna, ha a Banco Populart a szanálás időpontjában rendes fizetésképtelenségi eljárás alá vonták volna.

A Törvényszék az ítéleteiben, amelyekben végül elutasítja az EUMSZ 263. cikken alapuló három keresetet, első alkalommal határoz az ESZT azon határozatának megsemmisítése iránti kérelemről, amely az érintett részvényesek és hitelezők bankszanálást követő esetleges kártérítésére vonatkozik. Ennek alapján a Törvényszék több olyan új kérdést vizsgál, amelyeket a három keresetben vetettek fel, és amelyek különösen a következőkre vonatkoznak: az érintett részvényesek és hitelezők helyzetének értékelése, abban az esetben, ha a Banco Populart rendes fizetésképtelenségi eljárás alá vonták volna, az értékelő iroda függetlensége, az eljárás során történő meghallgatáshoz való jog, a hatékony jogorvoslathoz való jog és a tulajdonhoz való jog.

A Törvényszék álláspontja

Elsősorban a Törvényszék elutasítja az arra alapított kifogásokat, hogy a megtámadott határozat jogellenes azon kérdés vizsgálatát illetően, hogy a Banco Popular korábbi részvényesei jobb elbánásban részesültek volna-e egy rendes fizetésképtelenségi eljárás keretében.

Először is a Törvényszék rámutat egyrészt arra, hogy a 806/2014 rendelet rendelkezéseiből egyértelműen kitűnik, hogy az azon elbánásra való hivatkozás,[548] amelyben a szervezet részvényesei és hitelezői részesültek volna, ha a szervezet rendes fizetésképtelenségi eljárás hatálya alá kerül, a velük szemben a szervezet felszámolása esetén alkalmazott, feltételezett elbánásra utal. Másrészt az említett elbánás értékelésének a 2018/344 felhatalmazáson alapuló rendeletben[549] meghatározott módszere az intézmény eszközei értékesítésének, tehát a 806/2014 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének 42. pontjában meghatározott felszámolásnak felel meg.

548 A 806/20104 rendelet 20. cikkének (16)–(18) bekezdése értelmében.

549 A 2014/59/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a szanálás keretében alkalmazott elbánás különbségének értékelésére szolgáló módszerek kritériumait meghatározó szabályozástechnikai standardok tekintetében történő kiegészítéséről szóló, 2017. november 14-i (EU) 2018/344 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2018. L 67., 3. o.).

Másodszor, az elbánás különbségének megállapítása érdekében az összehasonlítás az érintett részvényesekkel és hitelezőkkel szemben a szanálás során alkalmazott tényleges elbánás, valamint helyzetük értékelésére vonatkozik arra az esetre, ha a szanálási intézkedést nem fogadták volna el, vagyis ha a szervezetet felszámolták volna.

Harmadszor, a Törvényszék megállapítja, hogy a FROB által elrendelt szanálás nyomán alkalmazott elbánás különbségének értékelése keretében a spanyol jog előírja, hogy a kontrafaktuális forgatókönyv a szervezet felszámolásának olyan forgatókönyve, amely figyelembe veszi a spanyol jogi szabályozás felszámolásra vonatkozó rendelkezéseit. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy az elbánás különbségét a felszámolási forgatókönyv alapján kell meghatározni, ami kizárja a szervezet folyamatos működésén és a hitelezőkkel kötött csődegyezségen alapuló forgatókönyv lehetőségét.

Negyedszer, a Törvényszék kifejti, hogy a 3. értékelésben szereplő kontrafaktuális felszámolási forgatókönyvet a Banco Popularnak a szanálás időpontjában fennálló helyzetére tekintettel kellett meghatározni. Ebben az időpontban a Banco Popular likviditási helyzete, fizetésképtelensége vagy valószínűleg fizetésképtelenné válása, valamint banki engedélyének esetleges visszavonása miatt nem volt abban a helyzetben, hogy folytassa tevékenységeit, és hogy emiatt nem volt elképzelhető sem csődegyezség, sem pedig a folyamatosan működő vállalkozást feltételező fizetésképtelenségi forgatókönyv.

Ehhez hasonlóan a Törvényszék elutasítja azt az érvet, amely szerint az értékelő irodának a Banco Popular értékelését úgy kellett volna elvégeznie, hogy fontolóra veszi az intézmény egészének vagy termelési egységenként történő értékesítését, mivel az magában foglalja a vállalkozás tevékenységeinek folytatását. Az értékelő iroda tehát nem követett el hibát, amikor a felszámolási forgatókönyvön és az eszközök egyenként vagy portfóliónként történő értékesítésén alapuló módszert alkalmazott.

Ötödször, a megtámadott határozat nem tartalmaz semmilyen nyilvánvaló mérlegelési hibát sem a felszámolási eljárás hétéves maximális időtartamának figyelembevételét illetően, figyelemmel többek között a felszámolás észszerű időn belüli lefolytatására irányuló célra, valamint az elhúzódó felszámolási időtartamból eredő bizonytalanságokra, sem pedig a teljesítő és nemteljesítő hitelportfóliók, a Banco Popular ingatlankezelő leányvállalatai és a jogi kockázatok értékelését illetően.

Másodsorban a Törvényszék elutasítja az értékelő iroda függetlenségének hiányára alapított jogalapot.

Először is megállapítja, hogy a jelen ügy körülményei egyrészt nem bizonyítják, hogy az értékelő irodát a 3. értékelés elvégzése során befolyásolta az a tény, hogy ő készítette a 2. értékelést, másrészt ellentmondanak azon érvnek, amely szerint ez az iroda indokoltan tűnhetett úgy, hogy nem volt objektív vagy pártatlan.

Ugyanis a 3. értékelésben az elbánás különbségének elemzése azon a tényleges elbánáson alapul, amelyben az érintett részvényesek és hitelezők a szanálás befejeztével részesültek. A Banco Popular eszközeinek és kötelezettségeinek a 2. értékelés első részében szereplő értékelését nem vették figyelembe a 3. értékelésben, tehát az nem befolyásolhatta az értékelő irodát, amikor azt készítette.

Ezenkívül a 2. értékelés számos fenntartást tartalmazott a felszámolási forgatókönyv szimulációjának megbízhatóságát illetően. Ennélfogva a Törvényszék elutasítja az arra alapított kifogást, hogy az értékelő iroda a szakmai jóhírnevének védelme érdekében úgy vélte, hogy kötik a 2. értékelésben szereplő következtetések a 3. értékelés elvégzése során.

Ezenkívül a Törvényszék elutasítja azt az érvet, amely szerint az értékelő irodát arra ösztönözték, hogy kerülje el a 2. értékelésben szereplő következtetések bármilyen helyesbítését vagy módosítását, abból az okból, hogy az ellentmondásban áll azon körülményekkel, amelyek között a 2. és 3. értékelést elvégezték. A 3. értékelés ugyanis pontosabb információkon alapult, mint amelyekkel az értékelő iroda a 2. értékelés szakaszában rendelkezett. Egyébiránt az ESZT-nek a 2. értékelés kézhezvételétől

tudomása volt arról, hogy az értékelő irodának a 3. értékelésben új adatokra kell támaszkodnia, és módosítania kell a felszámolási forgatókönyv szimulációjában elvégzett értékelést. A 3. értékelésben az értékelő iroda nem elégedett meg a 2. értékelésben szereplő szimuláció eredményének megerősítésével. Egyébként önmagában az a tény, hogy az értékelő iroda ugyanerre a következtetésre jutott, nem elegendő annak bizonyításához, hogy ezen iroda a 3. értékelés elvégzése során úgy ítélte meg, hogy köti őt a 2. értékelésben elvégzett értékelése.

Végül a Törvényszék elutasítja az arra alapított kifogást, hogy az ESZT-nek egy másik értékelőhöz kellett volna fordulnia egy eltérő módszer szerinti értékelés elvégzése érdekében, mivel az érintett részvényesekkel és hitelezőkkel szembeni elbánás értékelését egy felszámolási forgatókönyv alapján kellett elvégezni. Ehhez hasonlóan sem a 806/2014 rendelet, sem a 2016/1075 felhatalmazáson alapuló rendelet egyetlen rendelkezésével sem ellentétes kifejezetten, hogy a 2. és 3. értékelést ugyanaz az értékelő végezze el.

Másodszor, a Törvényszék elutasítja az arra alapított kifogásokat, hogy az értékelő iroda a Banco Popularhoz és a Banco Santanderhez fűződő állítólagos kapcsolatai miatt nem független.

E tekintetben megjegyzi, hogy az értékelő iroda független értékelőként való kijelölésének időpontjában egyrészt nem volt ismert a vevő kiléte, így nem lehetett figyelembe venni az értékelő iroda és a Banco Santander közötti kapcsolatokat, másrészt pedig az értékelő iroda már nem nyújtott könyvvizsgálati szolgáltatásokat a Banco Santander részére.

A Törvényszék hangsúlyozza, hogy a Banco Popular szanálására vonatkozó eljárás során az ESZT – amint köteles volt – mindvégig gondoskodott arról, hogy az értékelő iroda tiszteletben tartsa a függetlenség követelményeit, és különösen a 2016/1075 felhatalmazáson alapuló rendeletben előírt,[550] az összeférhetetlenség hiányával kapcsolatos követelményeket.

Így az ESZT nem követett el hibát, amikor úgy ítélte meg, hogy az értékelő iroda által mind a Banco Popular, mind pedig a Banco Santander részére nyújtott szolgáltatások nem befolyásolhatták az iroda véleményét a 3. értékelés elvégzése során, így azok nem alkalmasak annak bizonyítására, hogy tényleges vagy potenciális jelentős közös vagy ellentétes érdekek álltak fenn velük kapcsolatban.

Ehhez hasonlóan egyetlen érv sem kérdőjelezi meg az ESZT arra vonatkozó értékelését, hogy nem áll fenn kapcsolat egyrészt az értékelő iroda által a Banco Santander részére nyújtott könyvvizsgálati szolgáltatások és a Banco Popular beolvadására vonatkozó szolgáltatások, másrészt pedig a 3. értékelés szempontjából releváns elemek között, amely értékelés csak a Banco Popular, nem pedig a Banco Santander értékelésére vonatkozott.

Ezenkívül a felperesek nem fejtik ki, hogy e szolgáltatások mennyiben befolyásolhatták volna, vagy tűnhetett úgy indokoltan, hogy befolyásolták az értékelő iroda véleményét a 3. értékelés elvégzése során.

Egyébiránt a Törvényszék úgy véli, hogy annak megállapítása, hogy az ESZT-nek figyelembe kellett volna vennie annak látszatát, hogy az értékelő iroda a Banco Santanderhez fűződő kapcsolatai miatt

---

550 A 2014/59/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a helyreállítási tervek, szanálási tervek és csoportszintű szanálási tervek tartalmát, az illetékes hatóság által a helyreállítási tervek és csoportszintű helyreállítási tervek tekintetében értékelendő minimumkövetelményeket, a csoporton belüli pénzügyi támogatás feltételeit, a független értékelőkre vonatkozó követelményeket, a leírási és átalakítási hatáskörök szerződéses elismerését, az értesítési követelmények és a felfüggesztésre vonatkozó közlemény eljárásait és tartalmát, valamint a szanálási kollégiumok operatív működését meghatározó szabályozástechnikai standardok tekintetében történő kiegészítéséről szóló, 2016. március 23-i (EU) 2016/1075 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2016. L 184., 1. o.) 41. cikkének megfelelően.

nem volt tárgyilagos vagy pártatlan, feltételezi annak bizonyítását, hogy az értékelő iroda, amikor a 3. értékelésben úgy ítélte meg, hogy az érintett részvényesek és hitelezők a rendes fizetésképtelenségi eljárás keretében nem részesültek volna jobb elbánásban, akkor a Banco Santandert kívánta volna előnyben részesíteni. Ezenkívül, még azt feltételezve is, hogy az értékelő iroda a 3. értékelésben arra a következtetésre jutott volna, hogy az érintett részvényesek és hitelezők a Banco Popular felszámolása esetén jobb elbánásban részesültek volna, az ebből eredő kártérítést az Egységes Szanálási Alap, nem pedig a Banco Santander fizetné.

Ezenfelül a Törvényszék megállapítja, hogy a 3. értékelés eredménye nem befolyásolja sem a Banco Popular szanálási eljárás alá vonásáról szóló határozat jogszerűségét és jogosságát, sem pedig e szanálás eredményét, vagyis a Banco Santander részére történő értékesítését, és nem járhat azzal a következménnyel, hogy a Banco Santander általi kártérítéshez fűződő jogot keletkeztet az érintett részvényesek és hitelezők számára.

A Törvényszék megállapítja, hogy mivel a 3. értékelés, annak eredményétől függetlenül, nem befolyásolhatta a Banco Santander helyzetét, az értékelő iroda azt nem is részesíthette előnyben. Ennélfogva a közöttük lévő kapcsolat nem kelthet jogos kétséget az esetleges előítélet fennállását illetően, és nem vezethet az értékelő iroda tárgyilagosságának vagy pártatlanságának hiányához sem. E kapcsolatok nem minősülnek olyan körülménynek, amely megkérdőjelezheti a 3. értékelés elvégzése tekintetében fennálló függetlenségét és az ESZT által független értékelőként való kijelölését.

Harmadsorban a Törvényszék elutasítja a részvényesek és hitelezők meghallgatáshoz való jogának állítólagos megsértésére alapított jogalapot, különösen mivel az ESZT arra kötelezte őket, hogy egy formanyomtatványon fogalmazzák meg észrevételeiket.

E tekintetben először is emlékeztet arra, hogy a meghallgatáshoz való jog tiszteletben tartását még az e jog gyakorlását kifejezetten előíró szabályozás hiányában is biztosítani kell, és hogy sem a 806/2014 rendelet, sem pedig az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) nem ír elő különös eljárást a meghallgatáshoz való jog érvényesítésére. Így az ESZT azon döntése, hogy formanyomtatványt használ az érintett részvényesek és hitelezők észrevételeinek összegyűjtésére, az ezen eljárás megszervezésével kapcsolatos mérlegelési mozgásterébe tartozott annak érdekében, hogy lehetővé tegye az érintett részvényesek és hitelezők számára a meghallgatáshoz való joguk gyakorlását, feltéve hogy hatékonyan és érdemben gyakorolhatják azt.

Másodszor, a jelen ügyben a Törvényszék megjegyzi, hogy az ESZT megvizsgálta az összes beérkezett észrevételt, és a megtámadott határozatban kifejtette, hogy ezen észrevételek közül egyesek miért nem relevánsak a megtámadott határozat elfogadása szempontjából, és elutasítja a meghallgatáshoz való jog megsértésére alapított érvet azzal az indokkal, hogy az ESZT irreleváns észrevételeket utasított el.

Harmadszor megállapítja, hogy a formanyomtatvány semlegesen fogalmazta meg a kérdéseket, mégpedig az érintett téma rövid ismertetése, valamint az előzetes határozat vagy a 3. értékelés érintett részeire való utalás formájában, amelyet az érintett részvényesek és hitelezők arra való felhívása követ, hogy e témával kapcsolatos észrevételeiket vagy véleményüket terjesszék elő.

Negyedszer, a Törvényszék azzal az indokkal utasítja el a nyomtatványra adott válaszok hosszának korlátozására vonatkozó érvet, hogy az pusztán elméleti, és nem alkalmas annak a jogilag megkövetelt módon történő bizonyítására, hogy ilyen korlátozás hiányában az eljárás eltérő eredményre vezethetett volna.

Egyrészt ugyanis az észrevételeket, amelyeket a nyomtatványra válaszul a meghallgatáshoz való jogra vonatkozó eljárásban nyújtottak be, a megtámadott határozatban részletesen elemezték, és azok alapján az értékelő iroda elfogadta a tisztázó dokumentumot. Ily módon, noha az észrevételek hossza korlátozott volt, az ESZT és az értékelő iroda azokra részletesen válaszolt.

Másrészt a felperesek nem jelölik meg, hogy melyek azok az észrevételek, amelyek eltérnek azoktól, amelyeket felhoztak, és amelyekre az ESZT és az értékelő iroda válaszolt, de amelyekre nem tudtak hivatkozni a formanyomtatvány mérete miatt. Azt sem fejtik ki, hogy melyek azok a dokumentumok, amelyeket csatolni kívánták volna a nyomtatványhoz.

Negyedsorban a Törvényszék mint hatástalant elutasítja az arra alapított jogalapot, hogy a 3. értékelés téves alapra támaszkodik azt illetően, hogy milyen pénzügyi állapotban volt a Banco Popular a szanálásának időpontjában.

Emlékeztet ugyanis arra, hogy az elbánás különbségének értékelését a szanálási program elfogadásának időpontjában kellett elvégezni. Márpedig a Banco de España 2019. április 8-i szakértői jelentése, amelyre a felperesek támaszkodnak, és amelynek bizonyításfelvétel keretében történő benyújtását kérték, a Banco Popular szanálását megelőző eseményekre vonatkozik, amelyek nem voltak relevánsak a 3. értékelés elvégzése szempontjából.

Ötödsorban a Törvényszék elutasítja az arra alapított jogalapot, hogy az ESZT jogosulatlanul ruházta át az értékelő irodára a 806/2014 rendelet által ráruházott döntéshozatali hatásköröket.

Először is, miután megállapította, hogy a felperesek nem hoznak fel a 806/2014 rendelettel kapcsolatos jogellenességi kifogást, sem a diszkrecionális jogkör ESZT általi gyakorlására vagy az ESZT hatásköreinek e rendeletben való körülhatárolására vonatkozó egyértelműség hiányára alapított kifogásokat, sem pedig az említett rendeletnek az ESZT általi azáltal történő megsértésére alapított kifogásokat, hogy az ESZT az e rendelet által ráruházott hatáskörökön túllépve járt el, a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy az annak kifogásolására irányuló érvek, hogy az ESZT döntéshozatali hatáskört ruházott az értékelő irodára, nem bizonyíthatják a hatáskör átruházásra vonatkozó elvek megsértését.

Másodszor, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy azt a határozatot, hogy az érintett részvényeseknek és hitelezőknek nem nyújtanak kártérítést, az ESZT fogadta el, nem pedig az értékelő iroda.

Ezenkívül a 806/2014 rendelet alapján azon elbánás értékelésének gazdasági és technikai szempontjait, amelyben az érintett részvényesek és hitelezők részesültek volna, ha a Banco Populart rendes fizetésképtelenségi eljárás alá vonták volna, egy független értékelőnek, nem pedig magának az ESZT-nek kellett értékelnie. Így az a tény, hogy az ESZT az értékelő irodára bízta a 3. értékelés elvégzését, nem értelmezhető a határozat elfogadására vonatkozó hatásköre átruházásának.

Harmadszor, egyrészt a 806/2014 rendelet rendelkezéseire tekintettel az, hogy az ESZT jóváhagyta a 3. értékelés következtetéseit, nem értelmezhető úgy, hogy az ESZT nem ellenőrizte azon követelmények tiszteletben tartását, amelyeknek a független értékelőnek meg kell felelnie az értékelés elvégzése során. Másrészt magából a megtámadott határozat tartalmából kitűnik, hogy az ESZT nem elégedett meg a 3. értékelés és a tisztázó dokumentum összefoglalásával, hanem megvizsgálta azok érvényességét az érintett részvényesek és hitelezők észrevételeire tekintettel.

Hatodsorban a Törvényszék elutasítja a hatékony jogorvoslathoz való jog megsértésére alapított jogalapot.

Ami bizonyos információk hozzáférhetővé tételének a 3. értékelésnek az előzetes határozathoz csatolt nem bizalmas változatában való megtagadását illeti, a Törvényszék rámutat arra, hogy az ESZT azon értékelése, amely szerint a 3. értékelésben szereplő, a jogi kockázatokra képzett tartalékokra vonatkozó kitakart adatok szakmai titoktartási kötelezettség alá tartoztak, és bizalmasak voltak, nem vitatott, és az sem vitatott, hogy az ESZT köteles védeni a bizalmas adatokat.[551] Ezenkívül a felperesek

551 A 806/2014 rendelet 88. cikkének (5) bekezdése értelmében.

nem jelzik, hogy ezek a kitakart adatok szükségesek a megtámadott határozat megértéséhez vagy a hatékony bírósági jogorvoslathoz való joguk gyakorlásához.

Hetedsorban a Törvényszék elutasítja a tulajdonhoz való jog megsértésére alapított jogalapot.

A Törvényszék emlékeztet arra, hogy a 806/2014 rendelet olyan mechanizmust hoz létre, amelynek a célja, hogy a Charta 17. cikkének (1) bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelően méltányos kártalanítást biztosítsanak a szanálási eljárás alá vont szervezet részvényesei vagy hitelezői számára.

A jelen ügyben, mivel nem bizonyították, hogy az ESZT nyilvánvaló értékelési hibát követett el, amikor a 3. értékelés alapján megállapította, hogy a Banco Popular érintett részvényeseivel és hitelezőivel nem bántak volna jobban a rendes fizetésképtelenségi eljárás keretében, mint a szanálás keretében, a felperesek nem támasztották alá a tulajdonhoz való joguk megtámadott határozatból eredő megsértését.

Egyébiránt nem lehet érvényesen azt állítani, hogy az ESZT megsértette a Charta 17. cikkét, mivel az azon elven alapuló kártérítés értékét, amely szerint a hitelezők egyike sem járhat rosszabbul, a részvényesek számára lehetséges legrosszabb forgatókönyv, vagyis a Banco Popular felszámolási eljárása alapján számították ki. A felszámolás kontrafaktuális forgatókönyvének alkalmazása ugyanis megfelel az alkalmazandó rendelkezéseknek.

XI. Az uniós intézmények közbeszerzési szerződései

2023. április 26-i OHB System kontra Bizottság ítélet (T-54/21, EU:T:2023:210)

„Szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések – Közbeszerzési eljárás – Versenypárbeszéd – Galileo átmeneti műholdak beszerzése – Az ajánlattevő ajánlatának elutasítása – Kizárási kritériumok – Az ajánlattevő súlyos szakmai kötelességszegése – Jogerős ítélet vagy jogerős közigazgatási határozat hiánya – A költségvetési rendelet 143. cikkében említett testülethez fordulás – Egyenlő bánásmód – Kirívóan alacsony összegű árajánlat – Nyilvánvaló értékelési hiba”

A 2018. május 15-i hirdetményben[552] a Bizottság nevében és javára eljáró Európai Űrügynökség (ESA) a Galileo program keretében átmeneti műholdak beszerzésére irányuló közbeszerzési eljárást indított, amelynek célja egy európai műholdas rádiónavigációs és helymeghatározó rendszer polgári célokra történő létrehozása és üzemeltetése. Ezen eljárást versenypárbeszéd formájában indították meg, mivel a Bizottság már azonosította és meghatározta az igényeit, még nem határozta meg azonban az azok teljesítésére legalkalmasabb pontos eszközöket. Az ESA feladata volt a közbeszerzési eljárás megszervezése, míg a Bizottság maradt az ajánlatkérő szerv.[553] Úgy határoztak, hogy két nyertes ajánlattevő választható ki, és hogy a szerződés odaítélése a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlaton alapul.

A versenypárbeszéd részvételi jelentkezés benyújtására felhívó első szakaszának végén az ESA három ajánlattevőt választott ki, nevezetesen az OHB System AG-t, a felperest, az Airbus Defence and Space GmbH-t (a továbbiakban: ADS) és a Thales Alenia Space Italiát (a továbbiakban: Thales Alenia Space Italia). A második szakaszt, amely az ajánlatkérő szerv igényeinek kielégítéséhez szükséges eszközök azonosítására és meghatározására irányult, valamint a harmadik szakaszt követően, amelynek során az ESA felhívta az ajánlattevőket „végső ajánlatuk” benyújtására, a végső ajánlatokat egy értékelő bizottság értékelte, amely az eredményeket értékelő jelentésben ismertette. E jelentés alapján a Bizottság úgy határozott, hogy nem fogadja el a felperes ajánlatát, valamint hogy a szerződést a TASI és az ADS részére ítéli oda (a továbbiakban: megtámadott határozatok), amelyeket a felperessel a 2021. január 19-i levélben közöltek.

A megtámadott határozatok elfogadását megelőzően a felperes 2020. december 23-i levelében tájékoztatta a Bizottságot és az ESA-t, hogy 2019 decemberében az ADS felvette az egyik korábbi alkalmazottját, az igazgatási főigazgatót, aki széles körű hozzáféréssel rendelkezett a projekt adataihoz, és részt vett ajánlatának előkészítésében. Arra hivatkozott, hogy fennálltak olyan valószínűsítő körülmények, amelyek szerint ez a korábbi alkalmazott bizalmas információkat szerzett, és hogy a vele szemben benyújtott panaszt követően nemzeti bűnügyi vizsgálatot indítottak. Ezért arra kérte a Bizottságot, hogy függessze fel a vitatott versenypárbeszédet, vizsgálja meg a kérdést, és adott esetben zárja ki az ADS-t e párbeszédből. 2021. január 20-i levelében a Bizottság arról tájékoztatta a felperest, hogy nem áll fenn elegendő indok az ilyen felfüggesztés igazolására, és hogy a nemzeti hatóságok által folytatott vizsgálat tárgyát képező állítások – az azokra vonatkozó jogerős

---

552 A hirdetményt az *Európai Unió Hivatalos Lapjának* Kiegészítésében 2018. május 15-én tették közzé (HL 2018/S 091-206089).

553 Az európai műholdas navigációs rendszerek létrehozásáról és üzemeltetéséről, valamint a 876/2002/EK tanácsi rendelet és a 683/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 11-i 1285/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 347., 1. o.) 15. cikkének (1) bekezdése értelmében a Bizottság hatáskör-átruházási megállapodást kötött az ESA-val a Galileo program kiépítésének szakaszában.

ítélet vagy jogerős közigazgatási határozat hiányában – alapján nem indokolt kizárni az ADS-t a vitatott versenypárbeszédből.

A Törvényszék – amely előtt a megtámadott határozatok megsemmisítése iránti keresetet indítottak, amelyet teljes egészében elutasít – pontosításokkal szolgál többek között a valamely ajánlattevőre vonatkozó kizárási kritériumok alkalmazását és a 2018. évi költségvetési rendelet[554] alapján történő testülethez fordulást illetően. Ugyanígy jár el a kirívóan alacsonynak tekintett ajánlat összetételének ellenőrzésére vonatkozó kötelezettséget és az odaítélésről szóló határozat önállóságát illetően is, amennyiben az ajánlatkérő csupán elfogadja az értékelő jelentés indokolását.

A Törvényszék álláspontja

Először is a Törvényszék elutasítja az ajánlattevő kizárására vonatkozó, a 2018. évi költségvetési rendeletben előírt kritériumok állítólagos megsértésére alapított kifogást.

Előzetesen emlékeztet arra, hogy az ajánlatkérő szerv kizárja az ajánlattevőt a közbeszerzési eljárásban való részvételből, ha az ajánlattevő a 2018. évi költségvetési rendeletben előírt három kizárási kritériumnak megfelelő egy vagy több helyzetben van.

A jelen ügyben megállapítja, hogy a versenypárbeszéd időpontjában olyan jogerős ítélet vagy jogerős közigazgatási határozat hiányában, amely megállapítja, hogy az érintett ajánlattevő vagy valamely természetes vagy jogi személy, ezen ajánlattevő ügyviteli, ügyvezető vagy felügyelő testületének tagja, vagy az ajánlattevő tekintetében képviseleti, döntéshozatali vagy ellenőrzési jogkörrel rendelkező természetes vagy jogi személy súlyos szakmai kötelességszegést követett el, az első két kritérium nem alkalmazható. A harmadik kizárási kritérium értelmében, amely a jelen ügyben az egyetlen olyan kritérium, amelyet jogerős ítélet vagy jogerős közigazgatási határozat hiányában alkalmazni lehet, az ajánlatkérő szerv csak előzetes minősítés alapján hozhat az ajánlattevő közbeszerzési eljárásból történő kizárásáról szóló határozatot,[555] mégpedig kizárólag a 2018. évi költségvetési rendelet 143. cikkében említett testület ajánlásának beszerzését követően, amely szerint a tények és megállapítások figyelembevételével megállapítást nyert, hogy az ajánlattevő súlyos szakmai kötelességszegést követett el.

Először is a Törvényszék megvizsgálja, hogy a Bizottság azáltal, hogy a jelen ügyben nem fordult e testülethez, a harmadik kizárási kritériumot megsértve elmulasztotta-e kötelezettségei teljesítését.

E tekintetben rámutat arra, hogy a testülethez fordulás mögött meghúzódó cél az Unió pénzügyi érdekeinek védelme, és hogy az előzetes jogi minősítés, amely kizárólag a testület hatáskörébe tartozik, egyrészt szükségszerűen maguknak az ajánlattevőknek a magatartására, másrészt pedig a lényegében az Unió hatáskörrel rendelkező hatóságai vagy adott esetben a tagállamok által lefolytatott ellenőrzések vagy vizsgálatok keretében megállapított tényekre vagy megállapításokra vonatkozik. A Törvényszék ebből azt a következtetést vonja le, hogy az ajánlatkérő szervnek csak akkor kell a testülethez fordulnia, ha a rendelkezésére álló megállapított tények valószínűsítő körülményeknek, nem pedig puszta gyanúnak minősülnek az ajánlattevő bűnösségére vonatkozó vélelem alátámasztására. Márpedig a jelen ügyben megállapítja, hogy először is a 2020. december 23-i

---

554 Az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012 rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. július 18-i 2018/1046 (EU, Euratom) európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 193., 1. o.), és pontosabban e rendelet 136. és 145. cikke szerint.

555 A 2018. évi költségvetési rendelet 136. cikkének (2) bekezdése értelmében.

levél volt az egyetlen olyan bizonyíték, amely az ADS állítólagos vétkes magatartásával kapcsolatban a Bizottság rendelkezésére állt. Másodszor, a felperes által e levélben megfogalmazott állítások nem tartoztak a hatáskörrel rendelkező uniós hatóságok vagy a tagállamok által lefolytatott ellenőrzések vagy vizsgálatok keretében megállapított tényekhez és megállapításokhoz. Harmadszor semmilyen, az említett állításokat alátámasztó bizonyítékot nem csatoltak e levélhez. Negyedszer, a megfogalmazott kifogások nem az ADS magatartására, hanem a felperes korábbi alkalmazottjának állítólagos magatartására vonatkoztak.

A Törvényszék ebből azt a következtetést vonja le, hogy ezen állításokat nem lehetett olyan tényeknek vagy megállapításoknak tekinteni, amelyek elegendő valószínűsítő körülményt képezhetnek az ADS bűnösségére vonatkozó azon vélelem alátámasztására, amely igazolná a testülethez való fordulást.

Miután erre a következtetésre jutott, a Törvényszék megvizsgálja, hogy a Bizottság mindazonáltal köteles volt-e vizsgálni ezen állításokat. E tekintetben megjegyzi, hogy az ADS-nek felrótt egyetlen magatartás az volt, hogy a szóban forgó közbeszerzési eljárás során a felperes korábbi alkalmazottját alkalmazta. Márpedig ez a tény főszabály szerint önmagában nem minősül olyan magatartásra utaló valószínűsítő körülménynek, amely súlyos szakmai kötelességszegésnek minősülhet.

Hasonlóképpen, ami a felperes arra alapított kifogását illeti, hogy korábbi alkalmazottja megsértette üzleti titkait, mivel jogellenesen szerzett rá vonatkozó bizalmas információkat, amelyek jogtalan előnyhöz juttathatták az ADS-t a vitatott versenypárbeszéd során, a Törvényszék úgy ítéli meg, hogy az ilyen jogsértés semmi esetre sem utal maga az ADS magatartására, és így nem alapozhatja meg az ADS bűnösségének vélelmét. Ráadásul a felperes által a 2020. decemberi levelében előterjesztett konkrét érvek és bizonyítékok hiányában megállapítja, hogy a bizalmas információk – amelyek jogtalan előnyt biztosíthattak az ADS számára – megszerzésére vonatkozó állítás homályos és hipotetikus volt, így nem minősülhet valószínűsítő körülménynek. Egyebekben a Törvényszék megállapítja, hogy a korábbi alkalmazott nem sokkal azután ment el a felperestől, hogy az a versenypárbeszéd második szakasza keretében benyújtotta a felülvizsgált ajánlatát, így semmiképpen sem rendelkezhetett információkkal a felperes és az ESA között a harmadik szakaszban folytatott párbeszédről, sem pedig a felperes végső ajánlatának tartalmáról.

Következésképpen, mivel a 2020. decemberi levélben szereplő állítások nem minősülnek elegendő valószínűsítő körülménynek az ADS bűnösségére vonatkozó olyan vélelem megállapításához, amely igazolja a testülethez fordulást, a Bizottság nem volt köteles vizsgálni azokat.

Másodszor a Törvényszék elutasítja a kirívóan alacsony összegű ajánlatok vizsgálatára vonatkozó kötelezettségek megsértésére alapított kifogást. Emlékeztet arra, hogy a 2018. évi költségvetési rendelet rendelkezései értelmében az ajánlatkérő szerv az ajánlatok összeállítását és a szóban forgó szolgáltatást értékelve két lépésben értékeli a kirívóan alacsony összegű árajánlatok fennállását.[556] Az első szakaszban az ajánlatkérőnek azt kell értékelnie, hogy a benyújtott ajánlatokban van-e olyan valószínűsítő körülmény, amely esetleg azt a gyanút kelti, hogy ezek az ajánlatok kirívóan alacsony összegűek. Ez az eset áll fenn különösen akkor, ha bizonytalannak tűnik egyrészt, hogy az ajánlat megfelel-e a hatályos jogszabályoknak, másrészt hogy az ajánlott ár magában foglalja az ajánlat műszaki szempontjaiból eredő valamennyi költséget. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, ha az ajánlott ár jelentősen alacsonyabb, mint a többi ajánlat ára vagy a szokásos piaci ár. Másodszor, ha fennállnak ilyen valószínűsítő körülmények, az ajánlatkérőnek meg kell vizsgálnia az ajánlat összetételét, lehetőséget biztosítva az érintett ajánlattevőnek arra, hogy igazolja az árát. Ha a benyújtott magyarázatok ellenére az ajánlatkérő szerv megállapítja, hogy az ajánlat kirívóan alacsony jellegű, azt el kell utasítania.

---

556 A 2018. évi költségvetési rendelet I. melléklete 1. fejezete 2. szakasza 23.1. pontjának első bekezdése és 23.2. pontja.

A jelen ügyben a Törvényszék megállapítja, hogy az ADS ajánlatában szereplő végső ár és a többi benyújtott ajánlatban szereplő ár közötti eltérés önmagában nem utalhat az ADS ajánlatának kirívóan alacsony jellegére, figyelemmel a szóban forgó szerződés sajátosságaira. Egyrészt a közbeszerzési eljárás versenypárbeszéd formájában indult, mivel a Bizottság még nem határozta meg az igényeinek kielégítésére szolgáló pontos eszközöket. Így az ajánlatban szereplő árak az egyes ajánlattevők által javasolt különböző megoldásoktól és műszaki eszközöktől függtek. Másrészt a szóban forgó műholdak sajátos jellemzőiből következik, hogy azok nem olyan termékek, amelyek esetében létezik szabvány ár vagy piaci ár. Az árkülönbözeten túlmenően a felperes nem ad elő konkrét érvet azon állításának alátámasztására, amely szerint az ADS ajánlatának kirívóan alacsonynak kellett volna tűnnie.

A Törvényszék arra a következtetésre jut, hogy a jelen ügyben nem bizonyították olyan valószínűsítő körülmények fennállását, amelyek a Bizottságban arra irányuló gyanút kelthettek volna, hogy az ADS ajánlata kirívóan alacsony összegű. Következésképpen a Bizottság nem volt köteles az ADS ajánlatának összetételét ellenőrizni annak érdekében, hogy meggyőződjön arról, hogy az ajánlat nem kirívóan alacsony összegű-e.

Harmadszor a Törvényszék elutasítja az arra alapított kifogást, hogy a Bizottság azáltal, hogy az értékelő jelentésben szereplő eredmények megerősítésére szorítkozott, megsértette azon kötelezettségét, hogy a szerződés odaítéléséről önálló határozatot hozzon.

Egyrészt igaz ugyan, hogy a Bizottság átfogó felelősséggel tartozik a Galileo programért, és hogy e program kiépítésének szakaszában az ESA-val hatáskör-átruházási megállapodást kell kötnie, amely pontosítja ez utóbbi feladatait, különösen a rendszerre vonatkozó szerződések odaítélését illetően. Éppen a Bizottság és az ESA között létrejött hatáskör-átruházási megállapodás keretében volt feladata a Bizottság nevében és javára eljáró ESA-nak a vitatott versenypárbeszéd megszervezése, míg továbbra is a Bizottság maradt az ajánlatkérő szerv. A Galileo programért fennálló felelősség azonban nem módosíthatja, sőt növelheti a Bizottság mint ajánlatkérő kötelezettségeit.

Másrészt azokban az esetekben, amikor az ajánlatkérő szerv a 2018. évi költségvetési rendeletnek megfelelően értékelő bizottságot nevez ki, e bizottság feladata, hogy az értékelő jelentésében értékelje az ajánlatokat. Bár az ajánlatkérőt nem köti e jelentés, joga van a szóban forgó szerződés odaítélésekor e jelentésre támaszkodni. Következésképpen az a tény, hogy a megtámadott határozatokat az értékelő jelentésre való utalással indokolták, mivel a Bizottság egyetértett a benyújtott ajánlatokat értékelő bizottság véleményével, semmit nem változtat azon, hogy azokat a Bizottság önállóan, ajánlatkérő szervként fogadta el.

2023. június 14-i Instituto Cervantes kontra Bizottság ítélet (T-376/21, EU:T:2023:331)

„Szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések – Közbeszerzési eljárás – Az Unió intézményei, szervei és ügynökségei részére nyújtandó nyelvi képzésre irányuló szolgáltatásnyújtás – Valamely ajánlattevőnek a rangsorolási eljárásban történő besorolása – Indokolási kötelezettség – Az ajánlatnak egy kattintható szöveges linkkel hozzáférhetővé tett elemei – Nyilvánvaló értékelési hiba – Hatáskörrel való visszaélés”

2020. november 20-i közbeszerzési eljárást megindító hirdetményében az Európai Bizottság nyílt eljárás keretében ajánlati felhívást tett közzé az Európai Unió intézményei, szervei és ügynökségei részére történő nyelvi képzésre vonatkozóan. E szerződés nyolc tételből, köztük a „spanyol (ES) nyelvi képzés” című 3. sz. tételből állt. A vitatott ajánlati felhíváshoz kapcsolódó ajánlattételhez szükséges dokumentáció rámutatott, hogy a szerződés odaítélése során az ajánlatkérő a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlatot veszi alapul. Az ajánlat benyújtásának szabályait illetően az ajánlattételhez

szükséges dokumentáció többek között előírta, hogy az ajánlatokat az eSubmission alkalmazáson keresztül kell benyújtani.

2021. április 19-én a Bizottság az értékelő bizottság ajánlásait követve elfogadta a megtámadott határozatot. Így a szerződés 3. tételét (spanyol nyelv) első helyen a CLL Centre de Langues-Allingua (a továbbiakban: CLL csoport), a második helyen pedig a felperes Instituto Cervantes részére ítélte oda.

A közbeszerzési eljárásban a felperes az eSubmission platformon benyújtott bizonyos, az ajánlatában leírt műszaki ajánlatot bemutató elemeket, amelyek kizárólag az ajánlatba beillesztett kattintható szöveges linkkel voltak hozzáférhetőek. Az ajánlatok értékelési táblázatában a Bizottság arról tájékoztatta a felperest, hogy kizárta ezeket az elemeket, és nem értékelte azokat azzal az indokkal, hogy ez utóbbiak nem feleltek meg az ajánlattételhez szükséges dokumentációnak, és fennáll annak a kockázata, hogy az ajánlatot az ajánlatok benyújtására nyitva álló határidő lejártát követően az említett kattintható szöveges link révén módosítják. Így a Bizottság úgy ítélte meg, hogy hiányoznak azok a dokumentumok, amelyek kizárólag az említett kattintható szöveges link révén hozzáférhetőek.

A megtámadott határozat megsemmisítése iránti kereset tárgyában eljáró Törvényszék – amely keresetet teljes egészében elutasít – az ajánlattevők által az ajánlatuk elemeinek benyújtása érdekében, kattintható szöveges linkek alkalmazásával – noha e kommunikációs módról az ajánlattételhez szükséges dokumentáció nem rendelkezett – kapcsolatos újonnan felmerült kérdésről, valamint az ilyen használatból az ajánlatok értékelésének és a pontok odaítélésének szakaszában eredő következményekről határoz.

A Törvényszék álláspontja

Először is a Törvényszék elutasítja az indokolási kötelezettség megsértésére alapított jogalapokat.

Elsőként elutasítja a nyertes ajánlat viszonylagos előnyei megismerésének lehetetlenségére alapított érvet. Megállapítja ugyanis, hogy bár az egyes alszempontokra vonatkozó értékelések szűkszavúak, először is érthető, hogy a CLL csoport ajánlata több olyan jellemzővel rendelkezik, amely meghaladja a felperes ajánlatában szereplő jellemzőket. Továbbá megismerhető a felperes ajánlatának alacsonyabb minőségi szintje. Végül nem hagyható figyelmen kívül, hogy a nyelvtanfolyam fontos elemére, nevezetesen a nyelvgyakorlatokra vonatkozó dokumentumok hiánya a felperes ajánlatának gyenge pontja, ami pontvesztéshez vezetett. Hasonlóképpen, mivel nem a dokumentumok hiánya az egyetlen olyan hiba, amely igazolta a pontvesztést a felperes ajánlatának értékelése során, a Törvényszék elutasítja az ezen értékelés és az adott pontszám közötti kapcsolat következetlenségéhez kapcsolódó nyilvánvaló értékelési hibára alapított érvet.

Másodsorban elutasítja a dokumentumok hiánya miatt levont pontos pontszám megismerésének lehetetlenségére alapított kifogást. E tekintetben megállapítja, hogy az ajánlattételhez szükséges dokumentáció nem súlyozta az egyes alszempontok leírásának részét képező különböző elemeket, mivel nem elkülönített értékelésre szánt „alszempontokról” volt szó, hanem az egyes alszempontok tartalmának leírásáról. Következésképpen nem volt szükséges, hogy az értékelés során tett minden egyes pozitív vagy negatív megjegyzésnek külön súlyt tulajdonítsanak, inkább arra volt szükség, hogy a felperes megérthesse azokat az okokat, amelyek arra vezették a Bizottságot, hogy az ajánlatára az egyes alszempontok tekintetében a számára kiosztott pontszámot adja, amit a felperes ténylegesen megérthetett. A Törvényszék megállapítja, hogy az értékelő bizottság az egyes alszempontok keretében megjelölte a nyertes ajánlat viszonylagos előnyeit, és a jelen ügyben nem követelhető meg a Bizottságtól, hogy az egyes alszempontok leírásának részét képező különböző elemekre vonatkozó minden egyes pozitív vagy negatív megjegyzést külön súlyozzon.

Másodszor a Törvényszék elutasítja az értékelés és a bizonyos alszempontok keretében adott pontszám közötti kapcsolat logikátlan, aránytalan és nem átlátható jellege miatti nyilvánvaló értékelési hibára alapított jogalapot. Így az átláthatóság elvének állítólagos megsértését illetően, mivel a közbeszerzési dokumentumokban nem tették közzé a dokumentumok hiányával érintett feltétel valamely elemének tulajdonított súlyt, a Törvényszék emlékeztet arra, hogy nem a dokumentumok

hiánya volt az egyetlen olyan hiányosság, amely igazolta a pontvesztést. Következésképpen az elvégzett levonás nem minősíthető nyilvánvalóan függetlennek az azonosított hiányosságoktól.

Egyébiránt az ajánlat valamely elemének tulajdonított sajátos jelentőség és az egyes alszempontok vagy az alszempontok egyes elemei tekintetében adott pontok ugyanis a Bizottság széles mérlegelési jogkörébe tartoznak. Így a Törvényszék önmagában nem vizsgálhatja felül az alszempont keretében bizonyos elemeknek tulajdonított jelentőséget, hanem annak vizsgálatára szorítkozik, hogy valamely nyilvánvaló mérlegelési hiba fennállása bizonyított-e. Márpedig a jelen ügyben a felperes nem bizonyította ezt a hibát, mivel a dokumentumoknak a Bizottság által azonosított hiánya egy nyelvtanfolyam fontos elemét érintette, és jogszerűen eredményezhette pontok levonását, anélkül hogy bizonyítást nyert volna, hogy az említett pontlevonás nyilvánvalóan téves lenne.

Harmadszor a Törvényszék elutasítja az ajánlat kattintható szöveges link útján elérhető elemeinek kizárása miatti nyilvánvaló értékelési hibára alapított jogalapot.

Az ajánlattételhez szükséges dokumentáció szövegére tekintettel ugyanis az „ajánlatot” közvetlenül az eSubmission platformra kellett feltölteni, és csak az ezen eljárásnak megfelelő dokumentumok képezték az említett ajánlat részét. Következésképpen az eSubmission alkalmazás által követett célnak megfelelően, amely arra irányul, hogy biztonságos alkalmazáson keresztül megkönnyítse az ajánlatok benyújtását, a felperes nem nyújthatta volna be ajánlatának bizonyos részeit olyan kattintható szöveges linkek felhasználásával, amelyek az ajánlattevő ellenőrzése alatt álló honlapon elérhető dokumentumhoz vezetnek. Nem róható fel tehát a Bizottságnak, hogy nem vette figyelembe a szóban forgó kattintható szöveges linkeken keresztül kapott dokumentumokat.

Ezenkívül a Törvényszék megjegyzi, hogy az e biztonságos alkalmazás révén történő benyújtás lehetővé teszi az ajánlattevők vonatkozásában előírt egyenlő bánásmód elve tiszteletben tartásának biztosítását, mivel biztosítja az ajánlatkérő számára, hogy ellenőrzése alatt tartsa a hozzá benyújtott dokumentumokat. Így megelőzi az olyan dokumentumok módosításának kockázatát, amelyek csak kattintható szöveges link útján érhetők el, és amelyeket tehát nem töltöttek fel közvetlenül az eSubmission alkalmazásba. Ebben az összefüggésben a Törvényszék azt a következtetést vonja le, hogy az elvárható mértékben tájékozott és általános gondossággal eljáró ajánlattevő tudhatja, hogy ajánlatát az előírt határidőn belül kell benyújtania, és hogy e határidőn túl az ajánlatot már nem lehet módosítani. Következésképpen az ilyen ajánlattevő a szóban forgó ajánlattételhez szükséges dokumentációból nem következtethet arra, hogy ajánlatába olyan kattintható szöveges linkeket lehet belefoglalni, amelyek az ellenőrzése alatt álló honlapon elérhető dokumentumhoz vezetnek.

Egyébiránt, mivel a kattintható szöveges linkeknek a felperes ajánlatába való belefoglalása nem volt megengedett, a Bizottság nem volt köteles megvizsgálni, hogy a szóban forgó dokumentumokat módosították-e, és nem is volt köteles azokat elfogadni sem. Mindenesetre e dokumentumok az ajánlattevő ellenőrzése alatt álló honlapon voltak, és a felperes által előterjesztett bizonyítékok annak bizonyítására irányulnak, hogy a szóban forgó dokumentumokat nem módosították, nem pedig annak a ténynek a bizonyítására, hogy azokat nem lehetett módosítani.

Végül a meghallgatáshoz való jog megsértésére alapított érvnek nem lehet helyt adni, mivel ha az ajánlattevőnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy megfelelően kifejthesse álláspontját azon elemekkel kapcsolatban, amelyekre a közigazgatási szerv a határozatát alapozni kívánja, e jogot az ajánlata benyújtásának időpontjában, valamint azon lehetőség révén kell biztosítani, hogy az ajánlattevő felvilágosítást kérjen az ajánlattételhez szükséges dokumentáció rendelkezéseivel kapcsolatban. Következésképpen nem minősülhet a meghallgatáshoz való jog megsértésének az, hogy az ajánlatok értékelését követően a kiegészítő magyarázatok nyújtására semmilyen későbbi szakaszt nem írtak elő.

Negyedszer a Törvényszék elutasítja a lényegében arra alapított jogalapot, hogy a Bizottság megsértette CLL csoport és a felperes műszaki ajánlatának összehasonlítására vonatkozó kötelezettségét. Semmi nem enged ugyanis arra következtetni, hogy a Bizottság ne tett volna eleget

annak a követelménynek, hogy a „gazdaságilag legelőnyösebb” ajánlatot olyan objektív szempontok alapján határozza meg, amelyek biztosítják az átláthatóságnak, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának és az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartását az ajánlatok relatív értékére vonatkozó objektív összehasonlítás biztosítása érdekében. A CLL csoport ajánlatát a bizottság a felperes ajánlatához hasonlóan az ajánlattételhez szükséges dokumentációban szereplő műszaki odaítélési szempontok alapján értékelte.

Ötödször a Törvényszék elutasítja a lényegében arra alapított jogalapot, hogy a Bizottság visszaélésszerűen alkalmazott olyan gyakorlatot, amely a közbeszerzési szabályozás által követett, az uniós intézmények szerződéseinek a legszélesebb verseny előtti megnyitására irányuló célkitűzés figyelmen kívül hagyásához vezetett, mivel a nyelvi képzésekre vonatkozó szerződések valamennyi részét egyetlen szolgáltatónak, nevezetesen a CLL csoportnak ítélte oda.

Az ajánlatkérő szerv nem akadályozható meg ugyanis abban, hogy a közbeszerzési szerződés valamennyi tételét ugyanazon ajánlattevőnek ítélje oda, feltéve hogy ajánlatai az összes többi ajánlattevőhöz képest gazdaságilag a legelőnyösebbek voltak, és hogy az említett szerződés résztvevői közötti egészséges és hatékony verseny biztosítása érdekében tiszteletben tartották az ajánlattevőkkel szembeni egyenlő bánásmód elvét.

Egyébiránt a Törvényszék emlékeztet arra, hogy a pártatlanság követelményének két oldala van. Egyrészt az adott szerv tagjainak szubjektív módon pártatlannak kell lenniük, azaz annak egyik tagja sem mutathat elfogultságot vagy személyes előítéletet, az ellenkező bizonyításáig e személyes pártatlanságot vélelmezni kell, másrészt pedig e szervnek objektív módon is pártatlannak kell lennie, azaz ebben a tekintetben megfelelő biztosítékokat kell nyújtania az összes jogszerű kétely kizárására. Márpedig a jelen ügyben egyrészt nem hivatkoztak a bizottság tagjainak szubjektív elfogultságára, másrészt pedig nem bizonyított, hogy a műszaki ajánlatnak az ár értékelését megelőző minősítésére vonatkozó kötelezettség hiánya többek között az egyenlő bánásmód elvének megsértéséhez vezetett.

XII. Az intézmények dokumentumaihoz való hozzáférés

2023. január 25-i De Capitani kontra Tanács ítélet (T-163/21, EU:T:2023:15)

„Dokumentumokhoz való hozzáférés – 1049/2001/EK rendelet – Folyamatban lévő jogalkotási eljárásra vonatkozó dokumentumok – A Tanács munkacsoportjai – A meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) éves pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról szóló 2013/34/EU irányelv módosítására vonatkozó jogalkotási javaslatot érintő dokumentumok – A hozzáférés részleges megtagadása – Megsemmisítés iránti kereset – Az eljáráshoz fűződő érdek – Elfogadhatóság – Az 1049/2001 rendelet 4. cikke (3) bekezdésének első albekezdése – A döntéshozatali eljárás védelmére vonatkozó kivétel”

A felperes, Emilio De Capitani hozzáférést kért[557] az Európai Unió Tanácsának a társasági joggal foglalkozó munkacsoportja keretében váltott, az éves pénzügyi kimutatásokról szóló 2013/34 irányelv[558] módosítására irányuló jogalkotási eljárásra vonatkozó bizonyos dokumentumokhoz. A Tanács megtagadta a hozzáférést bizonyos dokumentumokhoz azzal az indokkal, hogy azok hozzáférhetővé tétele az 1049/2001 rendelet[559] értelmében súlyosan veszélyeztetné a Tanács döntéshozatali eljárását. A felperesnek a hozzáférhetővé nem tett dokumentumokhoz való hozzáférésre vonatkozó megerősítő kérelmét követően a Tanács elfogadta a megtámadott határozatot,[560] amelyben megerősítette az azokhoz való hozzáférés megtagadását.

A Tanács munkacsoportjai ezen intézmény belső szervei, amelyek előkészítik az Állandó Képviselők Bizottságának (Coreper) és később a Tanács hatáskörrel rendelkező miniszteriális formációjának a munkáját.

A Törvényszék, amely elé megsemmisítés iránti keresetet terjesztettek, amelynek helyt ad, a jogalkotási eljárásokkal kapcsolatos dokumentumokhoz való hozzáférés kérdését az egyrészről a jogalkotási eljárás nyilvánosságának és átláthatóságának az Európai Unió működéséről szóló szerződésből és az Európai Unió Alapjogi Chartájából[561] eredő elvei, és másrészről a dokumentumokhoz való hozzáférés alóli, az intézmények döntéshozatali eljárásának a védelmével kapcsolatos, a másodlagos jogban előírt kivétel[562] közötti kapcsolat korábban nem elemzett szemszögéből vizsgálja. Ezenfelül a Törvényszék első alkalommal vizsgálja a Tanács munkacsoportjai által jogalkotási eljárás keretében készített dokumentumokhoz való hozzáférés feltételeit.

---

557 Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2001. L 145., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 3. kötet, 331. o.) alapján.

558 A meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) éves pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról, a 2006/43/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 78/660/EGK és a 83/349/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. június 26-i 2013/34/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 182., 19. o.).

559 Az 1049/2001 rendelet 4. cikke (3) bekezdésének első albekezdése.

560 Az Európai Unió Tanácsának a 2021. január 14-i SGS 21/000067. sz. határozata.

561 EUMSZ 15. cikk és az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 42. cikke.

562 Az 1049/2001 rendelet 4. cikkének (3) bekezdése értelmében.

A Törvényszék álláspontja

A Törvényszék először is elutasítja a felperes azon érvelését, amely szerint a döntéshozatali eljárás védelmére vonatkozóan az 1049/2001 rendeletben előírt, és az EUM-Szerződés és a Charta fényében értelmezett kivétel nem alkalmazható a jogalkotási dokumentumokra.

A Törvényszék emlékeztet arra, hogy mivel a nyitottság elve alapvető jelentőségű az Európai Unió jogrendjében, a nyilvánosság és az átláthatóság elve elválaszthatatlan az uniós jogalkotási eljárásoktól.[563] A jogalkotási dokumentumokhoz való hozzáférésnek tehát a lehető legszélesebb körűnek kell lennie. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az elsődleges uniós jog a jogalkotási dokumentumokhoz való hozzáférésre vonatkozóan feltétlen jogot ír elő. Az EUM-Szerződés[564] értelmében ugyanis az uniós intézmények dokumentumaihoz való hozzáférés joga a rendeletekben megállapított általános elvek, korlátozások és feltételek szerint gyakorolható. Márpedig az EUM-Szerződésnek az intézmények dokumentumaihoz való hozzáférés jogát szabályozó rendelkezései nem zárják ki annak hatálya alól a jogalkotási dokumentumokat.

A Törvényszék megjegyzi, hogy ezt a következtetést megerősíti az a jogszabályi kontextus, amelybe a dokumentumokhoz való hozzáférés joga illeszkedik. Az elsődleges jogból ugyanis az következik, hogy a nyitottság elve nem abszolút jellegű.[565] Ezenkívül a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az 1049/2001 rendelet rendelkezései szerint az uniós intézmények kellően indokolt esetekben megtagadhatják a hozzáférést bizonyos jogalkotási jellegű dokumentumokhoz.

A felperes állításával ellentétben a Törvényszék először is megállapítja a dokumentumokhoz való hozzáférés jogának az Európai Közösséget létrehozó szerződés és az EUM-Szerződés közötti folytonosságát, és arra a következtetésre jut, hogy a kért dokumentum hozzáférhetővé tételére vonatkozó kötelezettség alóli, az 1049/2001 rendelet 4. cikke (3) bekezdésének első albekezdésében előírt, az érintett intézmény döntéshozatali eljárásának védelmével kapcsolatos kivétel az EUM-Szerződés és a Charta hatálybalépését követően is alkalmazandó maradt. Ezt követően a Törvényszék rámutat arra, hogy semmi nem enged arra következtetni, hogy az EUM-Szerződés és a Charta rendelkezései főszabály szerint kizárják, hogy a jogalkotási eljárás keretében a Tanács munkacsoportjai által készített dokumentumokhoz való hozzáférést meg lehessen tagadni azzal az indokkal, hogy azok hozzáférhetővé tétele súlyosan veszélyeztetné a szóban forgó intézmény döntéshozatali eljárását. Végezetül megállapítja, hogy bár az EUM-Szerződés azon rendelkezései, amelyek szerint a Tanács ülései, amikor azokon jogalkotási aktus tervezetéről tanácskoznak, illetve szavaznak,[566] nyilvánosak, rögzítik a Tanács ülésein folytatott jogalkotási viták nyilvánosságának elvét, e rendelkezések nem érintik sem a dokumentumokhoz való hozzáférés jogát, sem e jog gyakorlásának korlátait és feltételeit.

Másodszor a Törvényszék megállapítja, hogy a Tanács által a megtámadott határozatban felhozott indokok egyike sem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a vitatott dokumentumok hozzáférhetővé tétele súlyosan, konkrétan, ténylegesen és nem hipotetikusan sértené az érintett jogalkotási eljárást.

---

563 2018. március 22-i ***De Capitani kontra Parlament*** ítélet (T-540/15, EU:T:2018:167, 81. pont).

564 Az EUMSZ 15. cikk (3) bekezdése.

565 EUSZ 1. cikk, az EUSZ 10. cikk (3) bekezdése és az EUMSZ 15. cikk (1) bekezdése.

566 Az EUMSZ 15. cikk (2) bekezdése.

Először is, ami a vitatott dokumentumok állítólagosan érzékeny tartalmára alapított indokot illeti, a Törvényszék megállapítja, hogy azok valójában a jogalkotási folyamat rendes menetébe illeszkedő konkrét észrevételeket és szövegmódosításokat tartalmaznak. Bár e dokumentumok olyan területekkel kapcsolatosak, amelyek bizonyos jelentőséggel bírnak, és amelyek esetlegesen mind politikai, mind pedig jogi szempontból bonyolultak, és e dokumentumok „nehéz tárgyalások" eredményeit képező információkat is tartalmazhatnak, valamint a megállapodás megkötése előtt még megoldandó nehézségeket tükrözhetnek, a Tanács nem határozza meg, hogy e dokumentumok mely konkrét és sajátos vonatkozása különlegesen érzékeny jellegű olyan értelemben, hogy a hozzáférhetővé tétel az Unió vagy a tagállamok valamely alapvető érdekét sértette volna. Azt sem fejti ki, hogy a vitatott dokumentumokhoz való hozzáférés miként sértené súlyosan, konkrétan, ténylegesen és nem hipotetikusan a szóban forgó jogalkotási javaslatról való megállapodás megkötésének lehetőségeit.

Ezenfelül a szóban forgó jogalkotási javaslattal kapcsolatban a Tanács munkacsoportja keretében folytatott vita előzetes jellegét illetően a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az önmagában nem teszi lehetővé a döntéshozatali eljárás védelmére alapított kivétel alkalmazásának igazolását. Ez a kivétel ugyanis nem tesz különbséget a tárgyalások előrehaladottsága alapján, hanem általános jelleggel az olyan kérdésekre vonatkozó dokumentumokat érinti, amelyekkel kapcsolatban az érintett intézmény „még nem hozott határozatot". Mivel a javaslat a jellegénél fogva vita alapjául szolgál, a folyamatban levő eljárás keretében jogalkotási dokumentumokhoz való hozzáférést kérő személy teljes mértékben tudatában lesz annak, hogy az abban szereplő információk a Tanács munkacsoportjának előkészítő munkálatai keretében folytatott viták során mindaddig módosulhatnak, amíg az egész szövegre vonatkozóan nem jutnak megállapodásra. Ez volt azon hozzáférés iránti kérelem célja, amelyet a felperes nyújtott be, aki éppen azért próbálta megismerni a tagállamok által a Tanácsban kifejtett álláspontot, hogy e tekintetben vitát kezdeményezzen azelőtt, hogy ezen intézmény a szóban forgó jogalkotási eljárásban kialakítaná az álláspontját.

Egyébiránt a Törvényszék megállapítja, hogy a Tanács nem terjesztett elő egyetlen olyan konkrét információt sem, amely bizonyíthatná, hogy a vitatott dokumentumokhoz való hozzáférés sértette volna a tagállamok közötti lojális együttműködést. Hangsúlyozza, hogy mivel a tagállamok a Tanács munkacsoportjai keretében egy adott jogalkotási javaslattal és a javaslatnak az általuk elfogadott változásával kapcsolatban fejtik ki az álláspontjukat, önmagában az, hogy ezeket az információkat ezt követően kérelemre közlik, önmagában nem képezheti akadályát a lojális együttműködésnek.[567] A demokratikus legitimitás elvén alapuló rendszerben a társjogalkotóknak felelniük kell tetteikért a nyilvánosság előtt, és a polgárok demokratikus jogainak gyakorlása feltételezi a jogalkotási eljárásban részt vevő intézményeken belül folyó döntéshozatali eljárás részletes követésének és az összes releváns információhoz való hozzáférésnek a lehetőségét. Márpedig a jelen ügyben semmi nem utal arra, hogy a Tanács észszerűen számíthatott a külső nyomás kockázatára, vagy észszerűen várhatott olyan reakciót, amely túlmenne azon a mértéken, amelyre a törvényjavaslat módosítását benyújtó jogalkotó szerv bármely tagja számíthat a nyilvánosság részéről.

Ezenkívül a Törvényszék emlékeztet arra, hogy az érintett intézmény csak akkor köteles megvizsgálni, hogy nyomós közérdek nem igazolja-e mégis az érintett dokumentum hozzáférhetővé tételét, ha úgy ítéli meg, hogy valamely dokumentum hozzáférhetővé tétele konkrétan és ténylegesen sértené a szóban forgó döntéshozatali eljárást. Ugyanígy önmagában az, hogy ugyanazon jogalkotási eljárásra vonatkozóan bizonyos dokumentumokhoz hozzáférést biztosítottak, nem igazolhatja a többi dokumentumhoz való hozzáférés megtagadását.

---

567 Az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése.

Végezetül a Tanács munkacsoportjai által készített dokumentumokhoz való hozzáférés nem korlátozható az állítólagosan „technikai” jellegük miatt. Valamely dokumentum „technikai” jellege ugyanis nem releváns kritérium a döntéshozatali eljárás védelmére vonatkozó kivétel alkalmazása szempontjából. A Tanács munkacsoportjainak tagjai azon tagállamtól, amelyet képviselnek, meghatalmazást kapnak, és az adott jogszabályi javaslatról való tanácskozás során a Tanácson belül a tagállamuk álláspontját fejezik ki, amennyiben a Tanács társjogalkotói minőségében jár el. Az, hogy az említett munkacsoportok nem jogosultak a Tanács végleges álláspontjának elfogadására, nem jelenti sem azt, hogy a munkájuk nem a jogalkotási folyamat rendes menetébe illeszkedik, sem azt, hogy az általuk készített dokumentumok „technikai” jellegűek lennének.

XIII. Közszolgálat

1. Árvasági nyugdíj

2023. június 7-i OP kontra Parlament ítélet (T-143/22, EU:T:2023:313)

„Közszolgálat – Tisztviselők – Túlélő hozzátartozói nyugdíj – Az ellátás nyújtásának megtagadása – Túlélő házastárs – Jogosultsági feltételek – A házasság időtartama – Jogellenességi kifogás – A személyzeti szabályzat 80. cikkének első bekezdése – A személyzeti szabályzat VII. mellékletének 2. cikke – Árvasági nyugdíj – Az ellátás nyújtásának megtagadása – Az »eltartott gyermek« fogalma – Téves jogalkalmazás”

A, aki B – az Európai Parlament volt tisztviselője – nagykorú fia, fogyatékossággal él. B halálát követően a felperes, A anyja, a fia árvasági nyugdíjának megállapítása iránti kérelemmel fordult a Parlamenthez.

E kérelmet a Parlament határozattal elutasította (a továbbiakban: vitatott határozat), azzal az indokkal, hogy B-nek a halála időpontjában nem volt az ezen intézmény által eltartottként elismert gyermeke. A Parlament az Európai Unió tisztviselőinek személyzeti szabályzata (a továbbiakban: személyzeti szabályzat) 80. cikkére hivatkozott, és megállapította, hogy a gyermek nem ismerhető el a személyzeti szabályzat VII. mellékletének 2. cikke szerinti eltartott gyermeknek, és e jogcímen nem részesülhet árvasági nyugdíjban anélkül, hogy az érintett tisztviselő erre irányuló kérelmet nyújtott volna be az adminisztrációhoz, és hogy ez utóbbi megvizsgálta volna az ehhez kapcsolódó feltételek teljesülését.

A felperes keresete alapján eljáró Törvényszék megsemmisíti a vitatott határozatot, és első alkalommal foglalkozik átfogóan a személyzeti szabályzat 80. cikke szerinti árvasági nyugdíjban való részesüléshez szükséges anyagi jogi és eljárásjogi feltételekkel.

A Törvényszék álláspontja

A Törvényszék először is megállapítja, hogy a személyzeti szabályzat 80. cikke első bekezdésének különböző nyelvi változatai eltérnek egymástól. Míg ugyanis e rendelkezésnek csak némelyik, köztük a francia nyelvi változata használja az „elismert eltartott gyermekei” kifejezést, addig a többi nyelvi változat az „elismert” kifejezést nem alkalmazza. Ezért a Törvényszék e cikket e rendelkezés célját és a szabályozás általános rendszerét egyaránt figyelembe véve értelmezi.

Az árvasági nyugdíjra jogosult személyek meghatározását, azaz az elhunyt tisztviselő eltartott gyermekeit illetően a személyzeti szabályzat 80. cikkének első bekezdése a személyzeti szabályzat VII. melléklete 2. cikkének egészére utal. A személyzeti szabályzat e cikkének (2) bekezdése értelmében vett eltartott gyermek – legyen szó akár a tisztviselő vagy házastársának házasságból született, házasságon kívül született vagy örökbe fogadott gyermekéről – akkor alapozza meg az eltartott gyermek után járó támogatás folyósítására való jogosultságot, ha e gyermeket ténylegesen a tisztviselő tartja el, továbbá ha teljesül az ezen cikk (3) és (5) bekezdésében felsorolt feltételek valamelyike. Eszerint vagy 18 éven alulinak kell lennie, illetve 18 és 26 év közötti gyermek esetén a gyermeknek oktatásban vagy szakképzésben kell részt vennie, vagy olyan súlyos betegségnek vagy rokkantságnak kell fennállnia, amely a gyermeket akadályozza a kereső tevékenység folytatásában. A személyzeti szabályzat e három eset egyikében sem biztosít az adminisztráció számára diszkrecionális jogkört a szóban forgó árvasági nyugdíj megállapítása tekintetében, hanem utóbbi jogköre jogilag kötött, így köteles e nyugdíjat biztosítani, ha megállapítja, hogy a feltételek teljesülnek, ellenkező esetben pedig a nyugdíjat nem állapíthatja meg.

Így az árvasági nyugdíjra való jogosultság a felperes fiának helyzetéhez hasonló esetben három feltétel teljesülésétől függ. Az első két feltétel anyagi jellegű abban az értelemben, hogy az érintett gyermeknek olyan súlyos betegségben vagy rokkantságban kell szenvednie, amely a kereső

tevékenység folytatásában akadályozza, emellett őt ténylegesen az elhunyt tisztviselőnek kellett eltartania. A harmadik feltétel időbeli jellegű abban az értelemben, hogy az említett gyermek az elhunyt tisztviselő halálának időpontjában az elhunyt tisztviselő eltartottja kellett, hogy legyen.

Kétségtelen, hogy az eltartott gyermek után járó támogatás a 18 éven aluli gyermek esetén jár automatikusan, az egyéb esetekben azonban azt az érintett tisztviselő kérelmére nyújtják. Mindazonáltal e kérelemnek kizárólag az a célja, hogy lehetővé tegye az adminisztráció számára annak ellenőrzését, hogy a fent említett anyagi és időbeli feltételek teljesülnek-e, és ha igen, akkor megállapítsa az eltartott gyermek után járó támogatást. Az a követelmény, amely szerint az adminisztráció általi elismerésnek a halált megelőzően kellett volna megtörténnie, amit a személyzeti szabályzat VII. melléklete 2. cikkével együttesen értelmezett 80. cikke nem ír elő, olyan további feltételnek minősül, amelyet ezért nem lehet figyelembe venni.

A kereső tevékenység folytatásában akadályozott gyermek részére folyósított árvasági nyugdíj szociális céljával csak az e rendelkezések olyan együttes alkalmazása összeegyeztethető, amely figyelembe veszi az árvasági nyugdíjra vonatkozó szabályozás általános rendszerét, valamint az érintett személy, vagyis a súlyos betegségben vagy rokkantságban szenvedő gyermek különleges helyzetét.

Következésképpen a személyzeti szabályzat 80. cikkének első bekezdésében használt „a halál időpontjában” kifejezést úgy kell értelmezni, hogy az azt az időpontot jelenti, amikor az elhunyt tisztviselő gyermeke vonatkozásában a személyzeti szabályzat VII. melléklete 2. cikkében foglalt feltételek teljesülésének megállapíthatónak kell lennie, nem pedig azt az időpontot, amely előtt az adminisztrációnak e tekintetben határozatot kellett hoznia. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az eltartott gyermeki jogállás anyagi jogi feltételei a tisztviselő halála előtt teljesültek, nem szükséges, hogy az eltartott gyermek után járó támogatásban való részesüléshez szükséges adminisztratív lépéseket a halált megelőzően teljesítsék.

2. A jogalap nélkül kifizetett támogatások visszafizetésére előírt elévülési idő

2023. október 11-i QT kontra EBB ítélet (T-529/22, EU:T:2023:618)

„Közszolgálat – Az EBB személyi állománya – Díjazás – Eltartott gyermek után járó támogatás – Iskoláztatási támogatások – Jogalap nélkül fizetett összeg visszakövetelése – Az aktus kibocsátója hatáskörének hiánya – Az elévülési idő megsértése”

A felperes, QT, az Európai Beruházási Bank (EBB) alkalmazottja 2014 júliusa és 2017 júniusa között eltartott gyermek után járó támogatásokban, valamint iskoláztatási támogatásokban részesült.

Miután az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) információt kapott az iskoláztatási támogatások és származékos jogok nyújtása során az EBB-ben felmerülő esetleges szabálytalanságokról, vizsgálatot indított többek között a felperessel szemben. E vizsgálatot követően 2021. szeptember 28-án az EBB elfogadta a 2014 júliusától 2017 júniusáig terjedő időszakban iskoláztatási támogatások, eltartott gyermek után járó támogatások és kapcsolódó előnyök címén jogalap nélkül kifizetett 61 186,61 euró összeg visszafizetését elrendelő határozatot (a továbbiakban: visszafizetést elrendelő határozat).

A felperes keresete alapján a kibővített tanácsban eljáró Törvényszék megsemmisíti ezt a határozatot, és ez alkalommal határoz többek között arról a kérdésről is, hogy az OLAF általi vizsgálat megindítása következtében megszakad-e vagy nyugszik-e a jogalap nélkül kifizetett támogatások visszafizetésére előírt elévülési időt.

A Törvényszék álláspontja

Megsemmisítés iránti keresetének alátámasztása érdekében a felperes többek között a visszafizetést elrendelő határozat kibocsátójának hatáskörét vitatta, arra hivatkozva, hogy a jogalap nélkül kifizetett összegek visszafizetését elrendelő határozatok meghozatalára vonatkozó rendes hatásköröket az EBB-n belül hatáskörrel rendelkező hatóság, azaz a személyzeti főigazgató nem ruházta tovább az „Egyéni jogok és kifizetések" egység vezetőjére.

E tekintetben a Törvényszék emlékeztet arra, hogy a hatáskörök átruházása nem vélelmezhető, és az átruházó hatóságnak – még akkor is, ha jogosult a hatáskörök átruházására – kifejezett határozatot kell hoznia azok átruházásáról, és a hatáskör-átruházás csak pontosan meghatározott végrehajtási hatáskörökre vonatkozhat. Márpedig az ügy iratai nem támasztják alá az ilyen hatáskör-továbbruházást. Az sem tekinthető egyenértékűnek a visszafizettetési eljárás lefolytatására vonatkozó hatáskört az egységvezetőre átruházó, kifejezett határozattal, hogy a visszafizetést elrendelő határozat tartalmazza azt, hogy a személyzeti főigazgató e határozattal egyetért. Ebből következik, hogy a visszafizetést elrendelő határozatot hatáskörrel nem rendelkező hatóság fogadta el.

Megsemmisítés iránti keresetében a felperes az EBB személyi állományára alkalmazandó igazgatási rendelkezések 16.3. cikkében előírt elévülési idő megsértésére is hivatkozott.

A Törvényszék szerint e rendelkezés egyértelmű szövegéből kitűnik, hogy az EBB köteles az alkalmazottjának jogalap nélkül kifizetett összegeket a kifizetésüket követő öt éven belül visszakövetelni, kivéve ha bizonyítja a szóban forgó alkalmazott azon szándékát, hogy e kifizetés folyósítása érdekében megtévesztette az adminisztrációt. Az elévülési idő ilyen megállapítása – azáltal, hogy megakadályozza, hogy az idő folyása során megszilárdult helyzetek bármeddig megkérdőjelezhetőek legyenek – elősegíti a jogbiztonságot, de egyben lehetővé teheti olyan helyzetek megszilárdulását is, amelyek – legalábbis eredetileg – jogellenesek voltak. Az tehát, hogy mennyiben kell alkalmazni, a jogbiztonság és a jogszerűség követelményeinek az adott korban a társadalmat meghatározó történelmi és szociális körülmények alapján történő mérlegelésétől függ. Ezért az elévülési idő kizárólag a jogalkotó döntésétől függ, és miután a jogalkotó megállapította azt, a bíróság egy meghatározott ügyben nem helyettesítheti azt egy másik határidővel.

Az EBB azon érvét illetően, amely szerint az elévülési idő megszakadt az OLAF vizsgálatának időtartama alatt, a Törvényszék megállapítja, hogy a fent említett igazgatási rendelkezések 16.3. cikke nem tartalmaz semmilyen utalást az említett határidőnek az OLAF vizsgálatának megindítása esetén történő megszakadására vagy nyugvására vonatkozóan. Egyébiránt, bár az uniós intézmények, szervek és hivatalok mindaddig nem indíthatnak párhuzamosan vizsgálatot, amíg az OLAF ugyanabban az ügyben vizsgálatot folytat,[568] a jogalap nélkül kifizetett összegek visszafizetését elrendelő határozat elfogadása nem hasonlítható a vizsgálathoz.

E körülmények között semmi sem akadályozta meg az EBB-t abban, hogy visszakövetelje azokat az összegeket, amelyeket álláspontja szerint az OLAF felperesre vonatkozó vizsgálatának befejezése előtt jogalap nélkül fizetett ki ez utóbbinak, mivel a lojális együttműködés és a megfelelő ügyintézés felperes által hivatkozott elve nem igazolhatja a vitatott támogatásoknak az ötéves elévülési időn túli visszakövetelését, ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság elve.

A fentiekre tekintettel a Törvényszék megsemmisíti a visszafizetést elrendelő határozatot.

---

568 Az OLAF által lefolytatott vizsgálatokról, valamint az 1073/1999/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és az 1074/1999/Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. szeptember 11-i 883/2013/EU, Euratom európai parlamenti és tanács rendelet (HL 2013. L 248., 1. o.) 5. cikkének (3) bekezdése értelmében.

3. Belső versenyvizsga vizsgabizottságának összetétele

2023. október 18-i NZ kontra Bizottság ítélet (T-535/22, EU:T:2023:653)

„Közszolgálat – Tisztviselők – Felvétel – COM/1/AD 10/18 belső versenyvizsga – A felperes nevének a tartaléklistára való felvételét mellőző határozat – Egyenlő bánásmód – A versenyvizsga-bizottság összetételének stabilitása – Korlátlan felülvizsgálati jogkör – Nem vagyoni kár”

2018 novemberében a felperes NZ jelentkezett a COM/1/AD 10/18 belső versenyvizsgára, amely AD 10 besorolási fokozatú tanácsosok Európai Bizottság általi felvétele céljából tartaléklista létrehozására irányult.

2020 februárjában a versenyvizsga-bizottság úgy határozott, hogy nem veszi fel a felperes nevét a tartaléklistára, mivel a szóbeli vizsgán a küszöbértéknél alacsonyabb pontszámot kapott annál, amelyet el kellett érni ahhoz, hogy a legjobb pályázók között szerepeljen. Miután a vizsgabizottság elutasította az e határozat felülvizsgálata iránti kérelmet (a továbbiakban: felülvizsgálati kérelem), a felperes megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be a Törvényszékhez.

A 2021. október 6-i NZ kontra Bizottság ítéletében[569] a Törvényszék helyt adott a keresetnek, és megsemmisítette a felülvizsgálati kérelmet elutasító határozatot azzal az indokkal, hogy annak indokolása elégtelen.

Az említett ítélet végrehajtása során a versenyvizsga-bizottság 2022 februárjában úgy határozott, hogy elutasítja a felülvizsgálat iránti kérelmet azzal az indokkal, hogy a felperes által a szóbeli vizsgán kapott pontszám alacsonyabb volt, mint a tartaléklistára való felvételhez szükséges minimális pontszám (a továbbiakban: megtámadott határozat).

A felperes ezért ismét megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be a Törvényszékhez.

A Törvényszék helyt ad e keresetnek, és korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva a Bizottságot kártérítés fizetésére kötelezi. A Törvényszék ennek alkalmával határoz a belső versenyvizsga-bizottság összetételének stabilitásáról, és egyben kiegészíti a versenyvizsga megszervezésének módjára vonatkozó ítélkezési gyakorlatot.

A Törvényszék álláspontja

A Törvényszék először is megállapítja, hogy a versenyvizsga-bizottság nem működött kellően stabil jelleggel a szóbeli vizsgák során. Ez a körülmény azonban önmagában nem vezethet a megtámadott határozat megsemmisítéséhez.

A versenyvizsga-bizottság stabilitásának a vizsgák során való fenntartása ugyanis nem önmagában vett előírás, hanem az egyik eszköze az egyenlő bánásmód, a pontozás koherenciája és az értékelés tárgyilagossága elve tiszteletben tartása biztosításának. Így a vizsgabizottság más eszközökkel is biztosíthatja a pontozás koherenciáját és az értékelés tárgyilagosságát. A versenyvizsga vizsgáinak szervezésére és a vizsgabizottság munkájának szervezésére figyelemmel konkrétan az is elegendő lehet, ha a vizsgabizottság stabilitását a versenyvizsgának csak egyes kulcsfontosságú szakaszaiban tartják fenn. Ezért, még ha a vizsgabizottság összetétele nem is marad változatlan a vizsgák során, a

---

569 2021. október 6-i ***NZ kontra Bizottság*** ítélet (T-668/20, EU:T:2021:667).

pályázók közötti egyenlő bánásmód biztosítható, ha a vizsgabizottság megteremti a pontozási szempontok következetes alkalmazásának biztosításához szükséges koordinációt.

E tekintetben az érintett intézménynek bizonyítania kell, hogy a tervezett koordinációs ülésekre sor került, és a vizsgabizottság valamennyi tagja, azaz az elnök, a helyettes elnökök és az értékelők ténylegesen részt vettek ezeken az üléseken.

A Bizottság által benyújtott dokumentumokból és az ezen üléseken készült jelenléti ívekből kitűnik, hogy a jelen ügyben nem ez volt a helyzet. A vizsgabizottság nem a teljes létszámban ült össze a pályázók összehasonlító értékelésének megvitatása és végleges pontszámaiknak a vizsgák eredményei alapján történő megállapítása érdekében.

Ezt követően a Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörét gyakorolja. E tekintetben úgy ítéli meg, hogy e jogkör, amelyet az Európai Unió személyzeti szabályzata 91. cikkének (1) bekezdése ruház az Európai Unió bíróságára, ez utóbbi feladatává teszi, hogy az előtte folyamatban lévő pénzügyi természetű jogvitákban teljes körű megoldást adjon. E jogkör többek között arra szolgál, hogy lehetővé tegye az uniós bíróságoknak a közszolgálati jogvitákban hozott, megsemmisítésről rendelkező ítéletek tényleges érvényesülésének biztosítását oly módon, hogy amennyiben az adminisztráció téves jogalkalmazással hozott határozatának a megsemmisítése nem elegendő az érintett tisztviselő jogainak érvényesítéséhez vagy érdekeinek hatékony védelméhez, az uniós bíróság hivatalból kártérítést ítélhet meg számára. Így, még az erre vonatkozó szabályszerű kérelem hiányában sem lehet a késedelem miatti elfogadhatatlanságra hivatkozni olyan kérdésben, amelyet a Törvényszéknek adott esetben hivatalból kell vizsgálnia.

A jelen ügyben, ha a pályázó vitatja jelentkezésének egy olyan kiválasztási eljárásban való elutasítását, amelynek célja a sikeres pályázók listájának összeállítása, és ami megakadályozza őt abban, hogy később az érintett intézményen belül megüresedett állást töltsön be és az ezzel járó anyagi előnyöket élvezze, a jogvita pénzügyi természetű.

A jelen esetben a versenyvizsga-bizottság összetételének instabilitása miatt nem tudta biztosítani a szóbeli vizsgák során meghallgatott pályázókkal szemben az egyenlő bánásmódot. Így a pályázók érdemeinek összehasonlító értékelése során követett el olyan hibát, amelyet a versenyvizsga-bizottság változó összetételei okoztak. E jogellenesség következésképpen nem csupán a felperes pontszámát érinti, hanem a pályázó nevének a tartaléklistára való felvételéhez szükséges alsó küszöböt is.

Először is, a vagyoni kárt illetően a Törvényszék megállapítja, hogy nem bizonyították a tényleges és biztos kár fennállását.

A felperes ugyanis nem hivatkozhat az abból eredő vagyoni kárra, hogy nevét a megsemmisítést kimondó ítélet végrehajtásaként közvetlenül fel kell venni a tartaléklistára. Nevének ily módon történő felvétele valójában felmentené a felperest a versenyvizsga-felhívásban foglalt szóbeli vizsga alól, amely a pályázók tartaléklistára való felvételét ahhoz köti, hogy e szóbeli vizsgán a legjobb pontszámokat érjék el, illetve az említett vizsgához megkövetelt minimális pontszámot elérjék. Mindenesetre a pályázó nevének a tartaléklistára való felvétele nem biztosítja számára a kinevezéshez való jogot, hanem csupán lehetőséget biztosít a kinevezésre.

Ezenkívül a felperes nem veszítette el véglegesen annak tényleges esélyét sem, hogy a szóban forgó belső versenyvizsga sikeres pályázója legyen, és ezt követően AD 10 besorolási fokozatú uniós tisztviselővé nevezzék ki, mivel az eredeti szóbeli vizsga eredményétől függetlenül lefolytatott, új szóbeli vizsga szervezése éppen arra irányul, hogy számára ilyen esélyt biztosítsanak.

Másodsorban, a nem vagyoni kárt illetően a Törvényszék megállapítja, hogy még ha a versenyvizsgának a felperes tekintetében történő újbóli megnyitása és a jogellenes szóbeli vizsgától független szóbeli vizsga lebonyolítása a megsemmisítést kimondó jelen ítéletet végrehajtó megfelelő intézkedésnek minősül is, a Bizottság a versenyvizsga valamennyi eredményének megsemmisítése

hiányában nem tudja újra létrehozni azokat a feltételeket, amelyek mellett e versenyvizsgát meg kellett volna szervezni annak érdekében, hogy biztosított legyen az összes pályázóval szemben az egyenlő bánásmód és a pontozás tárgyilagossága.

Következésképpen a megtámadott határozat megsemmisítése nem elegendő a felperes érdekeinek hatékony védelméhez. E megsemmisítés ugyanis önmagában nem alkalmas a felperes által amiatt elszenvedett, azon biztos nem vagyoni kár megtérítésére, hogy nem volt lehetősége arra, hogy szabályos feltételek mellett vegyen részt az eredeti szóbeli vizsgán. E körülmények között a Törvényszék arra kötelezi a Bizottságot, hogy a megtámadott határozattal okozott nem vagyoni kár címén fizessen meg a felperesnek 4000 eurót.

XIV. Ideiglenes intézkedés iránti kérelmek

2023. február 2-i Nicoventures Trading és társai kontra Bizottság végzés (T-706/22 R, EU:T:2023:39)

„Ideiglenes intézkedés – Közegészség – A hevített dohánytermékekre vonatkozó egyes mentességek visszavonása – Ideiglenes intézkedések iránti kérelem – A sürgősség hiánya”

A British American Tobacco csoport, amelyhez a felperes társaságok tartoznak, többek között a hevített dohánytermékek világszintű gyártója. A 2014/40 irányelv[570] többek között a dohánytermékek forgalomba hozatalát szabályozza. A cigarettától és a cigarettadohánytól eltérő dohánytermékek esetében a forgalmazási tilalom alól mentességet biztosított[571] a jellegzetes ízesítésű, valamint az alkotóelemeikben ízesítést tartalmazó dohánytermékek tekintetében.[572]

Az Európai Bizottság azonban a 2022/2100 felhatalmazáson alapuló irányelvvel[573] módosította a 2014/40 irányelvet olya módon, hogy a hevített dohánytermékek már nem mentesültek az ízesítőanyagokra vonatkozó tilalmak alól.

A felperesek a 2022/2100 felhatalmazáson alapuló irányelv megsemmisítése iránti keresetükkel egyidejűleg ideiglenes intézkedés iránti kérelmet nyújtottak be a Törvényszékhez, amelyben egyrészt lényegében ezen irányelv végrehajtásának felfüggesztését, másrészt pedig bármely más megfelelő ideiglenes intézkedés meghozatalát kérték. A Törvényszék elnökhelyettese a sürgősség hiányának megállapítását követően elutasította e kérelmet.

A Törvényszék elnökhelyettesének értékelése

A Törvényszék elnökhelyettese előzetesen emlékeztet arra, hogy a sürgősséget általában annak alapján kell megítélni, hogy az ideiglenes döntés meghozatala szükséges-e azért, hogy elkerülhető legyen, hogy az ideiglenes intézkedést kérő félnek súlyos és helyrehozhatatlan kára keletkezzen. E félnek kell bizonyítania, hogy nem várhatja ki az alapügyben folyó eljárás végkimenetelét anélkül, hogy ne szenvedne súlyos és helyrehozhatatlan kárt.

Elsődlegesen, az arra alapított érvre válaszul, hogy a 2022/2100 irányelv megfosztja a felpereseket piaci helyzetüktől és jelenlegi ügyfélkörüktől, a Törvényszék elnökhelyettese hangsúlyozza, hogy vagyoni jellegű kár esetén a kért ideiglenes intézkedés csak akkor indokolt, ha bebizonyosodik, hogy ilyen intézkedés hiányában az azt kérelmező fél olyan helyzetbe kerülne, amely az alapeljárást befejező határozat meghozatalát megelőzően a létezését veszélyeztetné. E tekintetben az ideiglenes intézkedést kérő félnek kell – különösen abban az esetben, ha pénzügyi jellegű kár bekövetkezésére

---

570 A tagállamoknak a dohánytermékek és kapcsolódó termékek gyártására, kiszerelésére és értékesítésére vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezései közelítéséről és a 2001/37/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. április 3-i 2014/40/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 127., 1. o.; helyesbítések: HL 2015. L 150., 24. o.; HL 2016. L 40., 16. o.; HL 2018. L 307., 27. o.; HL 2019. L 255., 7. o.).

571 A 2014/40 irányelv 7. cikkének (12) bekezdése értelmében.

572 A 2014/40 irányelv 7. cikkének (1) és (7) bekezdése értelmében.

573 A 2014/40/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a hevített dohánytermékekre vonatkozó egyes mentességek visszavonása tekintetében történő módosításáról szóló, 2022. június 29-i (EU) 2022/2100 felhatalmazáson alapuló bizottsági irányelv (HL 2022. L 283., 4. o.).

hivatkozik – iratokkal alátámasztva bemutatnia pénzügyi viszonyainak valósághű és átfogó helyzetképét. Ezenkívül azoknak a lényeges ténybeli és jogi elemeknek, amelyek lehetővé teszik az ideiglenes intézkedésről határozó bíró számára az ilyen kép megállapítását, magából az ideiglenes intézkedés iránti kérelem szövegéből ki kell tűnniük, mivel e szövegnek önmagában lehetővé kell tennie az alperes számára, hogy előkészítse észrevételeit, az ideiglenes intézkedésről határozó bíró számára pedig azt, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelemről adott esetben további információ nélkül is határozni tudjon.

A jelen ügyben a Törvényszék elnökhelyettese megállapítja, hogy a felperesek nem állítják, hogy a kért ideiglenes intézkedések hiányában olyan helyzetbe kerülnének, amely az érdemi eljárást befejező határozat meghozatala előtt veszélyeztethetné pénzügyi életképességüket. Legfeljebb azt állítják, hogy a 2022/2100 felhatalmazáson alapuló irányelv jelentős bevételkiesést okoz. Ezenkívül nem szolgáltatnak bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy – különösen annak a csoportnak a jellemzőit figyelembe véve, amelyhez tartoznak – piaci részesedésük jelentősen megváltozna, különösen mivel az irányelvvel összhangban jelentős idő áll rendelkezésükre, hogy kereskedelmi kínálatukat az új szabályokhoz igazítsák.

A teljesség kedvéért a Törvényszék elnökhelyettese emlékeztet arra, hogy az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek piacát illetően egy olyan, nagymértékben szabályozott piac keretében, amelyen gyorsan beavatkozhatnak az illetékes hatóságok, amikor közegészségügyi kockázatok merülnek fel nem mindig előre látható okok miatt, az érintett vállalkozások feladata, hogy megfelelő politikával védekezzenek e beavatkozás következményeivel szemben, különben maguknak kell viselniük az ilyen beavatkozásból eredő kárt.

Márpedig a 2014/40 irányelv – a 2022/2100 felhatalmazáson alapuló irányelvvel történő módosítását megelőzően – felhatalmazta a Bizottságot arra, hogy felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el a szóban forgó tilalmak alóli mentesség meghatározott termékkategória tekintetében történő visszavonására, amennyiben a Bizottság jelentése megállapítja, hogy a körülményekben jelentős változás történt. A 2014/40 irányelv tehát rendelkezett arról az esetről, amikor az egyéb ízesített termékekre vonatkozó ezen mentesség visszavonható. A Bizottság mindenesetre közzétett egy jelentést, amelyben a 2014/40 irányelvvel összhangban megállapította, hogy a hevített dohánytermékeket érintő körülményekben jelentős változás történt. A hevített dohánytermékekre vonatkozó mentesség visszavonásának lehetősége tehát a 2014/40 irányelv óta, de legalábbis e jelentés közzététele óta fennállt.

A Törvényszék elnökhelyettese egyébiránt emlékeztet arra, hogy valamely uniós jogi aktus végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelem esetén egyrészt a kért ideiglenes intézkedés elrendelése csak akkor indokolt, ha a szóban forgó jogi aktus a hivatkozott súlyos és helyrehozhatatlan kár meghatározó oka, másrészt pedig az említett kárnak kizárólag a vitatott aktus által kiváltott hatásokból, nem pedig az ideiglenes intézkedést kérő fél gondosságának hiányából kell származnia. E félnek abban az esetben, ha nem tanúsított a körültekintő és tájékozott vállalkozástól elvárható gondosságot, azokat a károkat is viselnie kell, amelyekről azt állítja, hogy azok veszélyeztethetik a létét, vagy helyrehozhatatlanul megváltoztathatják a piaci helyzetét.

Márpedig a jelen ügyben a felperesek nem hivatkoznak olyan intézkedésre, amelyet annak érdekében tettek volna, hogy a 2022/2100 felhatalmazáson alapuló irányelv elfogadásáig védekezzenek a hevített dohánytermékek számára biztosított mentesség esetleges visszavonásával járó kockázatokkal szemben.

2023. március 1-jei Mazepin kontra Tanács végzés (T-743/22 R, EU:T:2023:102)[574]

„Ideiglenes intézkedés – Közös kül és biztonságpolitika – Oroszországnak az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedései miatt hozott korlátozó intézkedések – A pénzeszközök befagyasztása – Ideiglenes intézkedések iránti kérelem – Fumus boni iuris – Sürgősség – Az érdekek egymással szembeni mérlegelése”

2023. július 19-i Mazepin kontra Tanács végzés (T-743/22 R II, EU:T:2023:406)

„Ideiglenes intézkedés – Közös kül és biztonságpolitika – Oroszországnak az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedései miatt hozott korlátozó intézkedések – A pénzeszközök befagyasztása – Ideiglenes intézkedések iránti kérelem – Fumus boni iuris – Sürgősség – Az érdekek egymással szembeni mérlegelése”

Oroszország Ukrajna elleni, 2022. február 24-i katonai agresszióját követően az Európai Unió Tanácsa 2022. március 9-én elfogadta a (KKBP) 2022/397 határozatot[575] és a 2022/330 rendeletet,[576] amelyekkel Nikita Mazepin – a JSC UCC Uralchem társaság által szponzorált Haas Forma–1-es csapatának akkori versenyzője – nevét felvették a személyek, szervezetek és szervek azon jegyzékeibe, amelyeket a Tanács 2014 óta fogadott el az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések támogsatása miatt. Nikita Mazepint, aki Dmitry Arkadievich Mazepinnek, az Uralchem korábbi vezérigazgatójának fia, az orosz kormány számára jelentős bevételi forrást biztosító gazdasági ágazatban tevékenykedő vezető üzletemberrel kapcsolatban álló természetes személykénti minőségében vették fel a vitatott jegyzékekre.[577] A (KKBP) 2022/1530 határozattal[578] és a 2022/1529 végrehajtási rendelettel[579], majd a (KKBP) 2023/572 határozattal[580] és a 2023/571 végrehajtási rendelettel[581] a Tanács fenntartotta nevét e jegyzékeken. Az

---

574 A Mazepin kontra Tanács ügyek (T-743/22 R és T-743/22 R II) közös összefoglalása.

575 Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló 2014/145/KKBP határozat módosításáról szóló, 2022. március 9-i (KKBP) 2022/397 tanácsi határozat (HL 2022. L 80., 31. o.; helyesbítések: HL 2022. L 117., 118. o.; HL 2022. L 156., 160. o.).

576 Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló 269/2014/EU rendelet módosításáról szóló, 2022. február 25-i (EU) 2022/330 tanácsi rendelet (HL 2022. L 51., 1. o.).

577 Lásd az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló, 2022. február 25-i (KKBP) 2022/329 határozattal (HL 2022. L 50., 1. o.) módosított, az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló, 2014. március 17-i 2014/145/KKBP tanácsi határozat (HL 2014. L 78., 16. o.; helyesbítés: HL 2014. L 263., 35. o.) 1. cikke (1) bekezdésének e) pontját és 2. cikke (1) bekezdésének g) pontját.

578 A 2014/145/KKBP határozat módosításáról szóló, 2022. szeptember 14-i (KKBP) 2022/1530 tanácsi határozat (HL 2022. L 239., 149. o.).

579 Az Ukrajna területi integritását, szuverenitását és függetlenségét aláásó vagy fenyegető intézkedések miatti korlátozó intézkedésekről szóló 269/2014/EU rendelet végrehajtásáról szóló, 2022. szeptember 14-i (EU) 2022/1529 tanácsi végrehajtási rendelet (HL 2022. L 239., 1. o.).

580 A 2014/145/KKBP határozat módosításáról szóló, 2023. március 13-i (KKBP) 2023/572 tanácsi határozat (HL 2023. L 75. I., 134. o.).

581 A 269/2014/EU rendelet végrehajtásáról szóló, 2023. március 13-i (EU) 2023/571 tanácsi végrehajtási rendelet (HL 2023. L 75. I., 1. o.).

elfogadott korlátozó intézkedések következtében Nikita Mazepin pénzeszközeit befagyasztották, és megtiltották neki az Európai Unióba való belépést.

Nikita Mazepin keresetet nyújtott be az Európai Unió Törvényszékéhez a Tanács azon intézkedéseinek megsemmisítése iránt, amelyekkel a nevét a szóban forgó jegyzékeken fenntartotta. Ideiglenes intézkedés iránti kérelmeket is benyújtott ez utóbbi aktusok végrehajtásának felfüggesztése és ideiglenes intézkedések elrendelése érdekében, többek között annak érdekében, hogy beléphessen az Európai Unió területére többek között azért, hogy versenycsapatokkal és szponzorokkal tárgyalhasson és megállapodásokat köthessen, részt vehessen a versenytevékenységekben, és bankszámlát nyithasson.

A Törvényszék elnöke a 2023. március 1-jei és július 19-i végzésében helyt ad Nikita Mazepin ideiglenes intézkedés iránti kérelmeinek, és kötelezi a Tanácsot, hogy bizonyos feltételek mellett függessze fel az említett jogi aktusok végrehajtását.

A Törvényszék elnökének értékelése

A Törvényszék elnöke először is a *fumus boni iuris* feltételét vizsgálja. E tekintetben úgy véli, hogy meg kell vizsgálni, hogy a Tanács első ránézésre értékelési hibát követett-e el, amikor úgy ítélte meg, hogy a jelen ügyben kellően biztos ténybeli alap áll fenn, amely igazolhatja a felperes nevének a szóban forgó jegyzékeken való fenntartását.

Ami a felperes azon érvét illeti, amely szerint a Tanács nem bizonyította, hogy jogosulatlanul jutott előnyökhöz az apja révén, a Törvényszék elnöke megállapítja először is, hogy bár a Tanács bizonyítja, hogy az Uralkali társaság, amely 80%-ban az Uralchem tulajdonában áll, szponzori szerződést kötött a Haas Forma–1-es istállóval, nem támasztja alá azt, hogy a felperes nem szerezhette volna meg ezt az autóversenyzői helyet ennél a csapatnál e szponzor nélkül, és e szerződés megkötése ellentétes volt az Uralkali gazdasági érdekeivel. A Törvényszék elnöke a 2023. július 19-i Mazepin kontra Tanács végzésében (T-743/22 R II) hozzáteszi, hogy kétségek állnak fenn azzal kapcsolatban is, hogy a felperes „We Compete As One” nevű alapítványát ténylegesen az Uralkali finanszírozta, vagy annak forrásaiból finanszírozták, valamint a felperes az apjával fennálló ezen állítólagos új pénzügyi kapcsolatok révén továbbra is jogosulatlanul jutott előnyökhöz.

Másodszor, a Törvényszék elnöke első látásra úgy véli, hogy a Tanács nem szolgáltatott a felperes magatartásán alapuló olyan bizonyítékokat, amelyek lehetővé tennék azon okok kifejtését, amelyek miatt a felperest – a családi kapcsolaton kívül – úgy kell tekinteni, mint aki a Forma–1-es pilótaszerződésének, valamint az Uralkali és a Forma–1 Haas istállója közötti szponzori szerződésnek a felbontását követően továbbra is kapcsolatban áll apjával, az Oroszországi Föderáció vezető üzletemberével.

Így – a Törvényszék által az alapkereset tárgyában hozandó határozat sérelme nélkül – a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy a felperes érvei nem tűnnek első látásra teljesen megalapozatlannak, és ezért olyan alapos vizsgálatot igényelnek, amelyet az ideiglenes intézkedésről határozó bíró nem végezhet el, hanem azt az érdemi eljárás keretében kell elvégezni. Következésképpen megállapítj a *fumus boni iuris* fennállását.

A Törvényszék elnöke ezt követően megvizsgálja a sürgősségre vonatkozó feltételt, és úgy véli, hogy az a jelen ügyben teljesül, mivel a súlyos és helyrehozhatatlan kár bekövetkezésének kockázata a jogilag megkövetelt módon bizonyított.

E tekintetben először is rámutat arra, hogy a kért felfüggesztés hiányában, és az alapügyben folytatott eljárás lehetséges időtartamára tekintettel hipotetikusnak, vagy mindenesetre nagyon korlátozottnak tűnik a felperes azon lehetősége, hogy az érdemi eljárás végén újrakezdje Forma–1-es autóversenyzői karrierjét, amely – többek között a nagydíjakon való részvétel miatt – igen rendszeresen megköveteli az Unió területén való jelenlétét.

Másodszor a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy e felfüggesztés hiányában helyrehozhatatlan az abból eredő kár, hogy nem folytathat tárgyalásokat Forma–1-es pilótaként vagy más autósport-bajnokságokon hivatásos pilótaként való felvételéről. Abban az esetben, ha a Törvényszék az alapeljárás végén megsemmisíti a megtámadott jogi aktusokat, e nem vagyoni kár ugyanis véglegesen bekövetkezik a felperes potenciális tevékenységének az érdemi határozat meghozataláig tartó időszaka tekintetében.

Végül a Törvényszék elnökének álláspontja szerint az érdekek egymással szembeni mérlegelése a felperes javára dől el. E tekintetben először is megállapítja, hogy az érdekeinek sérelme miatt esetlegesen elszenvedett kár nem értékelhető, és nem téríthető meg utólagosan. Ezt követően megállapítja, hogy a felperes fiatal sportoló, aki egyáltalán nem vesz részt az Ukrajnát ért agresszióban, és semmilyen tevékenységet nem folytat olyan gazdasági ágazatokban, amelyek jelentős bevételi forrást biztosítanak az Oroszországi Föderáció kormánya számára. Végül megállapítja, hogy a felperes kizárólag annyiban kéri a megtámadott jogi aktusok őt érintő részei alkalmazásának felfüggesztését, amennyiben ez szükséges ahhoz, hogy tárgyalásokat folytathasson az alkalmazásáról, részt vehessen a következő motorsportbajnokságokon és folytatni tudja szakmai pályafutását. E körülmények között a megtámadott jogi aktusok végrehajtásának felfüggesztése nem dönti el előre az alapügyben hozandó határozatot, és nem veszélyezteti az ideiglenes intézkedés iránti eljárásnak magát a célját, amely az alapügy jövőbeli határozata teljes érvényesülésének biztosítása.

A fentiekre tekintettel a Törvényszék elnöke helyt ad a megtámadott jogi aktusok végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelemnek. Ugyanakkor úgy véli, hogy a megtámadott jogi aktusok alkalmazásának a felperest érintő részükben történő felfüggesztését arra a feltétlenül szükséges mértékre kell korlátozni, amely lehetővé teszi számára, hogy hivatásos Forma–1-es autóversenyzőként, illetve az Unió területén is vagy kizárólag itt megrendezett egyéb motorsportbajnokságok autóversenyzőjeként való felvételéről tárgyaljon, valamint részt vegyen Forma–1 nagydíjakon, edzéseken, teszteken és szabadedzéseken, valamint részt vegyen az Unió területén megrendezett motorsportbajnokságokon, versenyeken, teszteken és szabadedzéseken.

2023. április 19-i UC kontra Tanács végzés (T-6/23 R, EU:T:2023:206)

„Ideiglenes intézkedés – Közös kül- és biztonságpolitika – A Kongói Demokratikus Köztársaságban fennálló helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedések – A pénzeszközök befagyasztása – Végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem – A sürgősség hiánya”

A Kongói Demokratikus Köztársaságban fennálló politikai helyzetnek az elnökválasztás 2016 végén történő meg nem tartása miatti súlyosbodása, valamint a biztonsági helyzet ebből következő romlásával összefüggésben az Európai Unió Tanácsa korlátozó intézkedéseket fogadott el a pénzeszközök befagyasztására és a tagállamok területére való belépés tilalmára vonatkozóan azon személyekkel szemben, akik többek között kihasználták az országban zajló fegyveres konfliktust, instabilitást vagy bizonytalanságot, többek között a természeti erőforrások tiltott kiaknázása, illetve kereskedelme révén.[582]

582 A 2022. december 5-i (KKBP) 2022/2377 tanácsi határozattal (HL 2022. L 314., 97. o.) módosított, a Kongói Demokratikus Köztársasággal szembeni korlátozó intézkedésekről és a 2008/369/KKBP közös álláspont hatályon kívül helyezéséről szóló, 2010. december 20-i 2010/788/KKBP tanácsi határozat (HL 2010. L 336., 30. o.) 3. cikke (2) bekezdése f) pontjának megfelelően.

2022. december 8-án a Tanács a 2022/2398 határozattal[583] és a 2022/2397 rendelettel[584] felvette UC-t, egy üzletembert, az African Gold Refinery Ltd. társaság korábbi igazgatóját és tényleges tulajdonosát a vitatott jegyzékekre azzal az indokkal, hogy 2016 óta többek között a destabilizáló tevékenységekben részt vevő, nem kormányzati fegyveres csoportok ellenőrzése alatt álló kongói bányákból származó jogellenes aranyat kapott és forgalmazott.

UC a Tanács jogi aktusainak megsemmisítése iránti keresetet nyújtott be az Európai Unió Törvényszékéhez. Ideiglenes intézkedés iránti kérelmet is benyújtott e jogi aktusok végrehajtásának felfüggesztése iránt.

A Törvényszék elnöke végzésben elutasítja UC ideiglenes intézkedés iránti kérelmét azzal az indokkal, hogy a sürgősségre vonatkozó feltétel nem teljesül.

A Törvényszék elnökének értékelése

Mivel a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó feltételek *(fumus boni iuris* és sürgősség) együttes feltételek, a Törvényszék elnöke először azt vizsgálja meg, hogy a sürgősségre vonatkozó feltétel teljesül-e, megvizsgálva azokat az érveket és bizonyítékokat, amelyeket a felperes a súlyos és helyrehozhatatlan kárnak az ideiglenes védelem hiányában való bekövetkezése veszélyének bizonyítása érdekében terjesztett elő.

A Törvényszék elnöke először is a felperes azon érvét vizsgálja, amely a pénzeszközei használatának korlátozásából, valamint az ügyvezetői és igazgatói tevékenység három belgiumi társaságban való gyakorlásának korlátozásaiból eredő kár bekövetkezésére vonatkozik, és ennek keretében emlékeztet arra, hogy vagyoni jellegű kár esetén mindenekelőtt akkor igazolható az ideiglenes intézkedés, ha ennek hiányában a kérelmező olyan helyzetbe kerülne, amely veszélyeztethetné pénzügyi életképességét. Ezenkívül a vagyoni jellegű kár helyrehozhatatlannak minősül, ha az nem számszerűsíthető, és a gyakorlatban az EUMSZ 268. és EUMSZ 340. cikk szerinti kártérítési kereset nem teszi lehetővé annak megtérítését. Mivel az ideiglenes intézkedésről határozó bírónak konkrét és pontos, részletes és igazolt okirati bizonyítékokkal alátámasztott információkkal kell rendelkeznie, az ideiglenes intézkedéseket kérő félnek, amennyiben pénzügyi jellegű kár bekövetkezésére hivatkozik, főszabály szerint iratokkal alátámasztva be kell mutatnia pénzügyi viszonyainak valósághű és átfogó helyzetképét.

A jelen ügyben a Törvényszék elnöke azt a következtetést vonja le, hogy a kár mértékének, jellegének és bekövetkezte valószínűségének értékelését lehetővé tévő bármilyen utalás hiányában UC nem bizonyította a pénzeszközei befagyasztása miatti súlyos és helyrehozhatatlan vagyoni kár bekövetkezésének kockázatát.

A Törvényszék elnöke ezt követően megjegyzi, hogy UC érvelése arra irányul, hogy a Törvényszék a sürgősségre vonatkozó feltétel keretében értékelje a valójában a *fumus boni iuris* körébe tartozó tényezőket. E tekintetben rámutat arra, hogy a végrehajtás felfüggesztésének elrendelésére vonatkozó két különböző feltételről van szó.[585] Így önmagában a *fumus boni iuris* fennállásának

---

583 A Kongói Demokratikus Köztársaságban fennálló helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló 2010/788/KKBP határozat végrehajtásáról szóló, 2022. december 8-i (KKBP) 2022/2398 tanácsi végrehajtási határozat (HL 2022. L 316. I., 7. o.).

584 A Kongói Demokratikus Köztársaságban kialakult helyzetre tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló 1183/2005/EK rendelet végrehajtásáról szóló, 2022. december 8-i (EU) 2022/2397 tanácsi végrehajtási rendelet (HL 2022. L 316. I., 1. o.).

585 Lásd a Törvényszék eljárási szabályzata 156. cikkének (4) bekezdését.

bizonyítása, még ha különösen komoly is, nem orvosolhatja a sürgősség bizonyításának teljes hiányát, kivéve egészen különleges körülmények fennállása esetén. Mivel a felperes a jelen ügyben a módosított 1183/2005 rendeletben és 2010/788 határozatban előírt korlátozó intézkedések sajátos joghatásainak leírására szorítkozik, anélkül hogy bármilyen módon kifejtené az alapvető jogok és szabadságok általa hivatkozott megsértésének módjait és mértékét, a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy nem tudja értékelni az állítólagos kár súlyos és nehezen helyrehozható, vagy adott esetben helyrehozhatatlan jellegét.

Végül emlékeztet arra, hogy mivel a felperes által hivatkozott alapvető jogok nem élveznek abszolút védelmet, a szakmai tevékenység szabad gyakorlásához való jog, valamint a tulajdonhoz való jog gyakorlása korlátozható, amennyiben e korlátozások megfelelnek az Unió által követett általános érdekű céloknak, és nem jelentenek a kitűzött célhoz képest aránytalan és megengedhetetlen beavatkozást, amely sérti az említett jogok lényegét. Így, noha a korlátozó intézkedéseknek eleve lehetnek olyan hatásai, amelyek érintik ezeket az alapvető jogokat, figyelembe véve a megtámadott jogi aktusok által a kongói biztonsági és politikai helyzetre vonatkozóan követett célkitűzések jelentőségét, amelyek a béke és a nemzetközi biztonság fenntartásának tágabb célkitűzésébe illeszkednek,[586] a Törvényszék elnöke első ránézésre úgy véli, hogy e célok követése igazolhatja az olyan feleket érintő, akár jelentős mértékű hátrányos következményeket, akiknek semmilyen felelősségük nincs a szankciók elfogadásához vezető helyzet tekintetében.

Másodszor, ami a felperes azon érvét illeti, amely szerint az Unió területére – ideértve az állampolgársága szerinti tagállam területére – vonatkozó beutazási és átutazási tilalom eleve igazolja a sürgősséget, a Törvényszék elnöke kifejti, hogy a megtámadott jogi aktusok nem írják elő, hogy a Belga Királyság – amely tagállamnak a felperes az állampolgára – megtiltsa a felperes számára a területére való beutazást vagy a területén történő átutazást.[587]

Harmadszor, ami a felperes azon érvét illeti, amely szerint a Tanács nem indokolta kellőképpen nevének a szóban forgó jegyzékekbe való felvételét, nem közölte vele azokat az információkat, amelyek alapján döntött, és megfosztotta őt a szükséges eljárási garanciáktól, a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy a felperes a sürgősséget kizárólag a megtámadott jogi aktusok állítólagos szabálytalanságából vezeti le, ami a *fumus boni iuris* és a súlyos és helyrehozhatatlan kár kockázatának összekeverését jelenti.

A Törvényszék elnöke következésképpen elutasítja az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet, mivel a felperes nem bizonyította a kért védelmi intézkedés sürgősségét, és így nem kell egyébiránt határozni a *fumus boni iuris* fennállására vonatkozó feltételről, vagy mérlegelni az érdekeket.

---

586 Az Unió külső tevékenységének az EUSZ 21. cikkben meghatározott célkitűzéseivel összhangban.

587 Lásd a 2010/788 határozat 4. cikkének (2) bekezdését.

2023. július 21-i Arysta Lifescience kontra EFSA végzés (T-222/23 R, EU:T:2023:417)

„Ideiglenes intézkedés – A dokumentumokhoz való hozzáférés – 1049/2001/EK rendelet – Valamely hatóanyag jóváhagyásának meghosszabbítására irányuló eljáráshoz kapcsolódó dokumentumok – Harmadik személytől származó dokumentumok – A dokumentumokhoz való hozzáférés harmadik fél számára történő engedélyezéséről szóló határozat – Végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem – Fumus boni iuris – Sürgősség – Mérlegelés”

A felperes Arysta Lifescience társaság, amely a Captan hatóanyagot, többek között a Captan 80 WG-t tartalmazó növényvédő szereket forgalmaz. 2022 szeptemberében egy harmadik fél dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelmet nyújtott be az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatósághoz (EFSA), amely többek között a Captan hatóanyag jóváhagyásának meghosszabbítása keretében benyújtott, a Captan 80 WG reprezentatív felhasználása esetén a készítményben jelen lévő segédanyagok felsorolására vonatkozik. A felperes tiltakozása ellenére az EFSA 2023. február 17-én e felsorolás teljes körű hozzáférhetővé tételéről szóló határozatot fogadott el (a továbbiakban: megtámadott határozat).

A Törvényszék elnöke, amelyhez ez utóbbi határozat megsemmisítése iránti keresetet követően ideiglenes intézkedés iránti kérelmet nyújtottak be, megállapítja, hogy a *fumus boni iuris* és a sürgősség feltétele teljesül, és a fennálló érdekek mérlegelését követően úgy határoz, hogy helyt ad a megtámadott határozat végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelemnek.

A Törvényszék elnökének értékelése

A Törvényszék elnöke előzetesen emlékeztet arra, hogy az ideiglenes intézkedésről határozó bíró akkor rendelheti el a végrehajtás felfüggesztését és más ideiglenes intézkedéseket, ha azok szükségességét a ténybeli és jogi alapok első látásra valószínűsítik *(fumus boni iuris),* és azok sürgősek olyan értelemben, hogy a kérelmező érdekeiben bekövetkező súlyos és helyrehozhatatlan kár megakadályozása érdekében azokat az alapügyben történő határozathozatalt megelőzően el kell rendelni, és azoknak az alapügyben történő határozathozatalt megelőzően ki kell fejteniük a joghatásaikat. Ezek konjunktív feltételek, vagyis ha közülük bármelyik nem teljesül, az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet el kell utasítani. Az ideiglenes intézkedésről határozó bíró adott esetben a fennálló érdekeket is mérlegeli.

Először is, a *fumus boni iuris* feltételét illetően emlékeztet arra, hogy e feltétel akkor teljesül, ha a felhozott jogalapok közül legalább az egyik első látásra nem tűnik teljesen megalapozatlannak. Erre akkor kerül sor, ha e jogalapok egyike olyan fontos jogi vagy ténybeli vita fennállását tárja fel, amelynek megoldása nem nyilvánvaló azonnal, és ezért az érdemi eljárás keretében alapos vizsgálatot igényel.

Annak bizonyítása érdekében, hogy a megtámadott határozat első ránézésre jogellenes, a felperes az 1049/2001 rendelet[588] 4. cikke (2) bekezdésének és az 1367/2006 rendelet[589] 6. cikke (1) bekezdésének megsértésére hivatkozott. Különösen azt kifogásolta, hogy az EFSA arra a következtetésre jutott, hogy

---

588 Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáférésről szóló, 2001. május 30-i 1049/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2001. L 145., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 3. kötet, 331. o.).

589 A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló Århusi Egyezmény rendelkezéseinek a közösségi intézményekre és szervekre való alkalmazásáról szóló, 2006. szeptember 6-i 1367/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 264., 13. o.).

a segédanyagok felsorolása olyan információkat tartalmaz, amelyek az utóbbi cikk értelmében vett, környezetbe való kibocsátásra vonatkoznak.

E tekintetben a Törvényszék elnöke rámutat, hogy a „környezetbe történő kibocsátásra vonatkozó információ” fogalma terjedelmének körülhatárolása eseti értékeléstől függ. Emlékeztet arra, hogy a növényvédő szerekhez hasonló termékek és az e termékekben található hatóanyagok esetében, amelyeket a rendeltetésszerű használatuk keretében rendeltetésüknél fogva a környezetbe juttatnak, a rendes vagy reális használati feltételeik melletti, előre látható kibocsátás nem hipotetikus, és a „környezetbe történő kibocsátás” fogalma alá tartozik.

A jelen ügyben a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy először is a szóban forgó dokumentumokhoz való hozzáférés iránti kérelemmel érintett információk a – növényvédő szerekben ténylegesen felhasznált és a környezetben ténylegesen jelen lévő – Captan hatóanyag jóváhagyásának meghosszabbítására vonatkozó dokumentáció részét képezik. Továbbá a szóban forgó információk nem a hatóanyag potenciális hatásaira vonatkoznak, hanem a felperes által forgalmazott Captan 80 WG reprezentatív felhasználásaira vonatkozóan benyújtott segédanyagok felsorolására. Végül a segédanyagok olyan anyagok vagy készítmények, amelyeket növényvédő szerben vagy hatásjavítóban használnak vagy szándékoznak használni, de amelyek nem hatóanyagok, sem védőanyagok, sem kölcsönhatás-fokozók.

A Törvényszék elnöke ebből azt a következtetést vonja le, hogy nem lehet könnyen megválaszolni azt a kérdést, hogy a jelen ügyben szóban forgó információk a „környezetbe történő kibocsátással kapcsolatos információk” fogalma alá tartoznak-e. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy e jogalap első ránézésre nem tűnik teljesen megalapozatlannak, tehát alapos vizsgálatot igényel, amelyet az érdemi eljárás keretében kell elvégezni.

Másodszor, a sürgősségre vonatkozó feltételt illetően a Törvényszék elnöke emlékeztet arra, hogy azt általában annak alapján kell megítélni, hogy az ideiglenes döntés meghozatala szükséges-e azért, hogy elkerülhető legyen, hogy az ideiglenes intézkedést kérő félnek súlyos és helyrehozhatatlan kára keletkezzen. E félnek kell bizonyítania, hogy nem várhatja ki az alapügyben folyó eljárás végkimenetelét anélkül, hogy ne szenvedne súlyos és helyrehozhatatlan kárt.

A kért ideiglenes intézkedések sürgősségének bizonyítása érdekében a felperes arra hivatkozott, hogy a vitatott információk hozzáférhetővé tétele számára komoly és helyrehozhatatlan kárt okozna, mivel lehetővé tenné versenytársai számára, hogy a Captan 80 WG-t visszafejtés útján rekonstruálják. A Bizottság szerint a vitatott információk nyilvánosságra hozatalát és nyilvánossá válását követően már nem lenne lehetséges törölni azokat, és visszaállítni egy olyan helyzetet, amelyben azok bizalmasak.

E tekintetben a Törvényszék elnöke emlékeztet arra, hogy a jelen ügyhöz hasonló esetben, amikor a felperes az állítólagosan bizalmas információk hozzáférhetővé tételéből eredő kárra hivatkozik a súlyos és helyrehozhatatlan kár fennállásának értékelése céljából, az ideiglenes intézkedésről határozó bírónak szükségszerűen abból az előfeltevésből kell kiindulnia, hogy a vitatott információk bizalmas jellegűek.

A jelen ügyben hivatkozott kár előreláthatóságát illetően megállapítja, hogy az EFSA maga is megerősíti, hogy a Captan 80 WG visszafejtés útján történő rekonstruálása technikailag lehetséges lenne a termék piaci összetételének elemzésével, és nem zárható ki, hogy a vitatott információk és a már nyilvánosan hozzáférhető adatok kombinációja gyorsabbá és könnyebbé tehetné ezt az eljárást. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy nem minősíthető tisztán elméletinek azon vagyoni kár bekövetkezte, amit a jogvita tárgyát képező információk versenytársak általi hasznosítása a felperesnek okoz. Hozzáteszi, hogy valamely dokumentumnak az 1049/2001 rendelet alapján történő hozzáférhetővé tétele *erga omnes* hatályt szerez, és nem zárható ki, hogy a hozzáférést kérő személyek azokat az interneten való közzététel útján nyilvánosságra hozzák. Ez hozzájárulna a felperes kereskedelmi helyzetének gyengüléséhez, és növelné a súlyos és helyrehozhatatlan kár kockázatát.

A kár súlyosságát illetően, amelyet bizonyítottnak tart, a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy a Captan 80 WG értékesítése jelentős forgalmat jelent a felperes számára az Unión belül és világszinten. Ami pedig konkrétan a bizalmas információk nyilvánosságra hozatalához kapcsolódó kárt illeti, az objektíve jelentős vagy akár el nem hanyagolható pénzügyi kár „súlyosnak" tekinthető anélkül, hogy azt rendszeresen be kellene számítani azon vállalkozás forgalmába, amely attól tart, hogy e kárt elszenvedi. Ezenkívül a jogvita tárgyát képező információk hozzáférhetővé tétele megkönnyítheti a Captan 80 WG visszafejtés révén történő rekonstruálását.

Ami a kár helyrehozhatatlan jellegét illeti, kétségtelen, hogy a vagyoni jellegű kárnak egy esetleges kártérítési kereset keretében történő helyrehozatalához fűződő bizonytalanságot önmagában nem lehet olyan körülménynek tekinteni, amely alkalmas az ilyen kár helyrehozhatatlan jellege bizonyítására. Az ideiglenes intézkedés iránti eljárás szakaszában ugyanis a vagyoni jellegű kár olyan esetleges kártérítés iránti kereset útján történő utólagos helyrehozatalának lehetősége, amelyet a megtámadott jogi aktus megsemmisítését követően indítanak, szükségképpen bizonytalan. Ezzel szemben nem ez a helyzet akkor, ha az ideiglenes intézkedésről határozó bíró által elvégzett értékelésből egyértelműen kitűnik, hogy a hivatkozott kár – a jellegére és bekövetkezésének előrelátható módjára tekintettel – bekövetkezése esetén nem azonosítható és számszerűsíthető megfelelő módon, és ezért a gyakorlatban a kártérítési kereset nem teszi lehetővé a helyreállítását.

Márpedig a jelen ügyben a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy a felperes meghatározatlan és elméletileg korlátlan számú, jelenlegi és potenciális versenytársa a nyilvánosságra hozatalt követően az egész világon megszerezheti a jogvita tárgyát képező információkat. Ebből a szempontból, tekintettel a jogvita tárgyát képező információk világszinten történő, többszörös felhasználásának ellenőrizhetetlen jellegére, a szerzői jognak az 1049/2001 rendelettel biztosított tiszteletben tartása nem zárja ki az állítólagos vagyoni kár bekövetkezését. Ráadásul – az állítólagosan bizalmas információk védelmével kapcsolatos jogviták sajátosságaira tekintettel – a felperes nem is köteles bizonyítani, hogy olyan helyzetben van, amely veszélyeztetheti gazdasági túlélését, vagy hogy piaci részesedései súlyosan és helyrehozhatatlanul sérülnének, ha a kért ideiglenes intézkedéseket nem rendelnék el.

Harmadszor, mivel a *fumus boni iurisra* és a sürgősségre vonatkozó feltétel teljesül, a Törvényszék elnöke mérlegeli a fennálló érdekeket annak meghatározása érdekében, hogy a felperesnek az ideiglenes intézkedések elrendeléséhez fűződő érdeke elsőbbséget élvez-e a vitatott jogi aktus azonnali alkalmazásához fűződő érdekkel szemben. Konkrétan azt vizsgálja, hogy e jogi aktusnak az eljáró bíróság általi esetleges megsemmisítése lehetővé tenné-e annak a helyzetnek a visszafordítását, amelyet az azonnali végrehajtás okozott volna, és fordítva, hogy e jogi aktus végrehajtásának felfüggesztése alkalmas lenne-e arra, hogy az alapkereset elutasítása esetén megakadályozza annak teljes hatályát. Ami azon feltételt illeti, miszerint az ideiglenes intézkedést elrendelő végzés által előidézett jogi helyzetnek visszafordíthatónak kell lennie, megjegyzi, hogy az ideiglenes intézkedés iránti eljárás célja a jövőbeli érdemi határozat teljes érvényesülésének biztosítására korlátozódik. Következésképpen a jelen eljárás kizárólag az alapeljárást kiegészítő eljárás.

Márpedig a jelen ügyben a Törvényszék elnöke úgy véli, hogy a megtámadott határozatot megsemmisítő ítélet hatékony érvényesülésének megőrzése érdekében a felperesnek képesnek kell lennie arra, hogy megakadályozza a jogvita tárgyát képező információk nyilvánosságra jutását. A jelen ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasítása esetén az ilyen megsemmisítő ítélet illuzórikussá válhat, ennélfogva nem érvényesülhet hatékonyan, ugyanis ezen elutasítás következményeképpen azonnal hozzáférhetővé tehetnék a jogvita tárgyát képező információkat, ami *de facto* előre eldöntené a jövőbeli érdemi határozat irányát, vagyis a megsemmisítés iránti kereset elutasításával egyenértékű lenne.

Ebből azt a következtetést vonja le, hogy egyrészt az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasításához fűződő érdeknek elsőbbséget kell élveznie a felperes által védett érdekkel szemben, főleg mivel a végrehajtás kért felfüggesztése csupán a fennálló helyzet korlátozott ideig tartó

fenntartását jelentené, és mivel az EFSA nem hivatkozott a közegészségügy védelmére irányuló kényszerítő szükségletre.

Másrészt, bár igaz, hogy a jogvita tárgyát képező információk hozzáférhetővé tételét kérő személy hivatkozhat az EUMSZ 15. cikk (3) bekezdése alapján az uniós intézmények, szervek és hivatalok dokumentumaihoz való hozzáférés jogára, meg kell állapítani, hogy e jog gyakorlását egyszerűen késleltetné a kért ideiglenes intézkedések elrendelése, miközben a felperes ezen információk bizalmas jellegének védelméhez való joga megszűnne az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasítása esetén. A felperes érdekének tehát elsőbbséget kell élveznie a hozzáférést kérő érdekeivel szemben.

2023. augusztus 9-i Next Media Project kontra EFCA végzés (T-338/23 R, EU:T:2023:467)

„Ideiglenes intézkedés – Közbeszerzési szerződések – A közlés módja – Végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem – A fumus boni iuris hiánya”

Az Európai Halászati Ellenőrző Hivatal (EFCA) által indított közbeszerzési eljárás keretében az ajánlattevőket felkérték arra, hogy az „e-Submission” platformon keresztül nyújtsák be ajánlataikat. A műszaki ajánlatuk részét többek között két elektronikus minta képezte, nevezetesen egy 10–15 másodperces, GIF vagy MP4 formátumú mozgó videofájl, valamint egy HTML formátumú interaktív kártyára irányuló javaslat. Ezt követően az EFCA helyesbítés útján valamennyi ajánlattevőt tájékoztatta, hogy az első elektronikus minta esetében ne használják az MP4 formátumot. Az ajánlattételhez szükséges dokumentációt módosító második helyesbítésben az ajánlattevőket arra kérték, hogy a két elektronikus mintát e-mailben küldjék meg egy megadott e-mail-címre.

A felperes Next Media Project, SLU e közbeszerzési eljárás keretében ajánlatot nyújtott be. Az EFCA által megjelölt e-mail használata helyett azonban úgy határozott, hogy ezeket az elektronikus mintákat „Dropbox” linken keresztül továbbítja, amely felhőalapú tárhelyszolgáltatás, és lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy fájlokat rögzítsenek online, és terjedelmes csatolt fájlok megküldése nélkül harmadik felekkel fájlokat és dokumentumokat osszanak meg.

Ezt követően az EFCA úgy határozott, hogy a felperes ajánlata nem felel meg sem a hatályos jogszabályoknak,[590] sem pedig az ajánlati felhívásban a második helyesbítést követően szereplő útmutatásoknak. Hozzátette, hogy mivel az ajánlatok felbontásával foglalkozó bizottság csak a „Dropboxból” történő letöltés időpontjában, azaz az ajánlattételi határidő lejártát követően kapta meg az elektronikus mintákat, nem tudta biztosítani az eredeti minták sértetlenségét, sem pedig a beérkezés dátumát és időpontját.

A Törvényszék elnöke, miután megállapította, hogy a *fumus boni iuris* nem áll fenn, elutasítja az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet, amelyet ugyanazon a napon nyújtottak be, mint ez utóbbi határozat megsemmisítése iránti keresetet.

---

590 Az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012/EU, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. július 18-i (EU, Euratom) 2018/1046 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 193., 1. o.; helyesbítés: HL 2019. L 60., 36. o.) 141. cikkének (2) és (1) bekezdése.

A Törvényszék elnökének értékelése

A Törvényszék elnöke előzetesen emlékeztet arra, hogy amennyiben az elutasított ajánlattevő a szerződéskötést megelőző szakaszban – amennyiben a jogszabály által előírt tíznapos szerződéskötési tilalmi időszakot tiszteletben tartják[591] – bizonyítani tudja a különösen komoly *fumus boni iuris* fennállását, a sürgősségre vonatkozó feltétel értékelési szempontjait enyhíteni kell, így csak a súlyos kár bekövetkezésének kockázatát kell bizonyítani. A sürgősség fennállásának értékelésére alkalmazandó feltételek ilyen enyhítését a közbeszerzések területén biztosítandó hatékony védelemből eredő követelmények igazolják. A különösen komoly *fumus boni iuris* feltétele akkor teljesül, ha az ideiglenes intézkedés iránti eljárás azt tárja fel, hogy az alperes olyan jogsértést követett el, amely első látásra nyilvánvaló és súlyos, és amelynek bekövetkezését vagy meghosszabbítását a felperes érdekében a lehető legrövidebb időn belül meg kell akadályozni.

A Törvényszék elnöke elsődlegesen megállapítja, hogy az EFCA közölte, hogy úgy határozott, felfüggeszti a szerződés aláírását, és a felperes a szerződés megkötése előtt nyújtotta be az ideiglenes intézkedés iránti kérelmét. Megvizsgálja tehát, hogy a felperesnek sikerült-e bizonyítania a *fumus boni iuris* fennállását, és adott esetben annak különösen komoly jellegét.

E tekintetben mindenekelőtt rámutat, hogy az ajánlattételhez szükséges dokumentációból kitűnik, hogy a két elektronikus mintát e-mailben kellett továbbítani, és úgy tűnik, hogy a felperes az elektronikus minták „Dropboxba" történő feltöltésével nem tartotta tiszteletben az eljárásban való részvételhez megkövetelt információtovábbítási módot, így a szóban forgó információkat nem „közölték". Ugyanis az a mód, ahogyan az ajánlattevő a kért információt – a jelen esetben az elektronikus mintákat – az ajánlatkérőnek benyújtja, az információ közlésének szerves részét képezi.

Ezt követően a Törvényszék elnöke emlékeztet arra, hogy az elektronikus levélben történő benyújtás lehetővé teszi az ajánlattevőkkel szembeni egyenlő bánásmód elve tiszteletben tartásának biztosítását. Márpedig a felperes azon álláspontjának elfogadása, amely szerint az elektronikus mintáknak e-mail helyett a „Dropboxon" keresztüli közlése nem vezethetett volna a felperes kizárásához, az egyenlő bánásmód elve azon többi ajánlattevővel szembeni megsértésének minősülne, akik e-mail használatával megfeleltek az ajánlattételhez szükséges dokumentációnak.

Egyébként pedig nem releváns az az érv, amely szerint a felperes bizonyítékokkal rendelkezik arra vonatkozóan, hogy az elektronikus mintákat nem módosították. Ha ugyanis a linkek ajánlatban való használata nem megengedett, az ajánlatkérő szerv nem köteles megvizsgálni, hogy módosították-e azokat a dokumentumokat, amelyekhez e link vezet, és nem is köteles elfogadni azokat.

Végül a Törvényszék elnöke úgy véli, hogy a felperes azáltal, hogy úgy döntött, hogy a két elektronikus mintát 2023. február 13-án, a benyújtásai határidő utolsó napján, a „Dropbox" linken keresztül továbbítja, az EFCA-t végleges tény elé állította. Az EFCA-nak ugyanis nem volt lehetősége arra, hogy az említett határidő lejárta előtt állást foglaljon e továbbítási mód alkalmazásáról. Ennek keretében a „rendben" kifejezésnek a felperes ajánlata megnyitásának eredményére vonatkozó használata azt jelzi, hogy a felperes formálisan tiszteletben tartotta magát az említett határidőt, és az ajánlatot még nem nyitották meg, de első ránézésre nem értelmezhető úgy, mint az elektronikus minták felperes által alkalmazott közlési módjának jóváhagyása.

Mivel a felperes nem bizonyította a *fumus boni iuris*, és még kevésbé a különösen komoly *fumus boni iuris* fennállását, a jelen ideiglenes intézkedés iránti kérelmet el kell utasítani.

---

591 A 2018/1046 rendelet 175. cikke értelmében.

2023. szeptember 25-i Terminal Ouest Provence kontra CINEA végzés (T-504/23 R, EU:T:2023:581)

„Ideiglenes intézkedés – Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF) – Támogatási szerződés – Választottbírósági kikötés – Ideiglenes intézkedések iránti kérelem – Sürgősség hiánya”

Az Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökség (CINEA) által indított, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközből (CEF) finanszírozott projektfelhívási eljárás keretében a Terminal Ouest Provence (a felperes) a franciaországi Métropole Aix-Marseille-Provence-ban található új vasúti-közúti kombinált szállítási terminál, nevezetesen a Grans és Miramas települések területén található Nyugat-Provence terminál fejlesztésére irányuló javaslatot terjesztett elő. A felperest holding formájában két részvénytársaság hozta létre annak érdekében, hogy két olyan különálló, de egymástól elválaszthatatlan tevékenységet tudjon kínálni, amelyekkel a projekt megvalósítása, vagyis a terminál megépítése és működtetése jár.

Mivel a felperes túljutott a kiválasztási szakaszon, a CINEA megkezdte a támogatási megállapodás előkészítését. Ugyanakkor tájékoztatta a felperest és fő részvényesét, hogy álláspontja szerint ez utóbbit nem lehet alvállalkozónak minősíteni, ezért a költségeit nem lehet „alvállalkozói költségnek” minősíteni és akként kezelni. E tájékoztatás ellenére a felperes ezt követően aláírta a támogatási megállapodást. Az egyezmény olyan választottbírósági kikötést tartalmaz, amely az EUMSZ 272. cikkel összhangban az Európai Unió Bíróságára ruházza a joghatóságot.

A felperes keresetet indított a Törvényszék előtt hogy e cikk alapján állapítsa meg, hogy a többségi részvényese által a CINEA-nak kiszámlázott valamennyi költség alvállalkozói költség, és ezért e címen elszámolhatók. A Törvényszék elnöke amelyhez külön beadványban ideiglenes intézkedés iránti kérelmet is benyújtott a felperes – amelyben egyrészt annak *prima facie* megállapítását kéri, hogy a többségi részvényese által a CINEA-nak kiszámlázott összes költség alvállalkozói költségnek minősül, és ezért e címen elszámolható, másrészt pedig a CINEA nem hozhat határozatot e költségek minősítéséről, és még kevésbé azok támogathatóságáról azt megelőzően, hogy a Törvényszék az alapkeresetről határozatot hozott volna – megállapítja a sürgősség hiányát és elutasítja e kérelmet.

A Törvényszék elnökének értékelése

A Törvényszék elnöke előzetesen emlékeztet arra, hogy a sürgősséget általában annak alapján kell megítélni, hogy az ideiglenes döntés meghozatala szükséges-e azért, hogy elkerülhető legyen, hogy az ideiglenes intézkedést kérő félnek súlyos és helyrehozhatatlan kára keletkezzen. E félnek kell bizonyítania, hogy nem várhatja ki az alapügyben folyó eljárás végkimenetelét anélkül, hogy ne szenvedne súlyos és helyrehozhatatlan kárt.

Elsődlegesen, azon érvet illetően, amely szerint a vitatott támogatás címén fizetendő összeg feltétlenül szükséges a projekt sikeres befejezéséhez, a Törvényszék elnöke emlékeztet arra, hogy az ideiglenes intézkedés elrendelése csak akkor indokolt, ha a szóban forgó aktus a hivatkozott súlyos és helyrehozhatatlan kár meghatározó oka. Márpedig rámutat arra, hogy a felperes nem jelöli meg a CINEA azon aktusát vagy magatartását, amely a hivatkozott kár meghatározó oka. A többségi részvényes által kiszámlázott költségek minősítésével kapcsolatos nézeteltérés ellenére ugyanis a felperes aláírta a támogatási szerződést. Ezenkívül az, hogy a CINAE megtagadta az említett költségeket elszámolhatónak minősítését, nem akadályozta meg a felperest abban, hogy időközi kifizetési kérelmet küldjön neki. Így a CINEA által kifejtett álláspont csak akkor fejt ki joghatást, ha az időközi kifizetési kérelemre válaszul az elszámolható költségek értékelésére vonatkozó hivatalos határozatának alapjául szolgál.

Ezenkívül a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy a kárra vonatkozó állítások homályosak és hipotetikusak. A felperes továbbá semmilyen bizonyítékot nem terjeszt elő az állítólagos kár súlyos és helyrehozhatatlan jellegére vonatkozóan. A CINEA által az alvállalkozói költségek elszámolhatóságára vonatkozóan hozott formális határozat hiányában ugyanis az ebből eredő kár meghatározása csak hipotetikus, de legalábbis idő előtti.

Ami azt az érvet illeti, amely szerint semmilyen életképes alternatív finanszírozási lehetőség nem volt a szóban forgóval megegyező összeg megszerzése érdekében, a Törvényszék elnöke elutasítja azt azzal az indokkal, hogy a hivatkozott kár nem minősül olyannak, amelynek meghatározó oka a CINEA-nak betudható aktusban vagy magatartásban rejlik.

Azon érvet illetően, amely szerint a felperes nem várhatná meg az érdemi eljárás kimenetelét anélkül, hogy a fizetés elmaradása miatt fizetésképtelenné válna, az elnök emlékeztet arra, hogy a vagyoni jellegű kár – kivételes körülményektől eltekintve – nem tekinthető helyrehozhatatlannak vagy akár nehezen helyrehozhatónak. Ilyen kár kockázata esetében a kért ideiglenes intézkedés csak akkor indokolt, ha úgy tűnik, hogy ilyen intézkedés hiányában azt kérő személy olyan helyzetbe kerülne, amely az alapeljárást befejező határozat meghozatalát megelőzően a létezését veszélyeztetné. E tekintetben az ideiglenes intézkedést kérő félnek kell – különösen abban az esetben, ha pénzügyi jellegű kár bekövetkezésére hivatkozik – iratokkal alátámasztva bemutatnia pénzügyi viszonyainak valósághű és átfogó helyzetképét.

Mindenekelőtt kétségtelen, hogy a felperes által az ideiglenes intézkedés iránti kérelme sürgősségének bizonyítása céljából benyújtott iratokból kitűnik, hogy a vitatott támogatások hiányában a felperes nem tudná a kifizetéseket teljesíteni, és így már 2023 októberétől vagy jobb esetben decemberétől kezdve nem tudná folytatni a Nyugat-Provence terminál építését. A Törvényszék elnöke ugyanakkor megállapítja, hogy a felperes nem terjesztett elő bizonyítékot annak alátámasztására, hogy a két részvényese nem nyújthatna számára pénzügyi támogatást ahhoz, hogy az esetleges likviditási nehézségeket megoldja.

Továbbá az állítólagos kár hipotetikus, mivel azon a feltételezésen alapul, hogy a CINEA elutasítja a felperes többségi részvényesének valamennyi költségét, holott nem kizárt, hogy e költségek többségét elszámolhatónak tekinti.

Végül a kért intézkedések elrendelése semmilyen hatással nem lenne a felperes pénzügyi helyzetére, akinek az ideiglenes intézkedés iránti kérelem kimenetelétől függetlenül hamarosan bekövetkezik a fizetésképtelensége. A felperes ugyanis nem kéri a Törvényszék elnökétől, hogy kötelezze a CINEA-t a vitatott támogatások kifizetésére.

Azon érvet illetően, amely szerint ideiglenes intézkedések elrendelésének hiányában sérül a hatékony bírói jogvédelemhez való jog, a Törvényszék elnöke rámutat arra, hogy a jogalanyok ahhoz fűződő puszta érdeke, hogy a lehető leggyorsabban meghatározzák az uniós jogból eredő jogaik terjedelmét, nem alkalmas a súlyos és helyrehozhatatlan sürgősség fennállásának bizonyítására. Egyébiránt a felperes a figyelembe veendő fennálló érdekek mérlegelésén kívül nem bizonyította, hogy nem várhatja meg az ügy érdemére vonatkozó eljárás kimenetelét anélkül, hogy ne érné súlyos és helyrehozhatatlan kár.

2023. szeptember 27-i Amazon Services Europe kontra Bizottság végzés (T-367/23 R, EU:T:2023:589)

„Ideiglenes intézkedés – Digitális szolgáltatások – (EU) 2022/2065 rendelet – Online óriásplatformok – Végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem – Sürgősség – Fumus boni iuris – Az érdekek egymással szembeni mérlegelése”

A felperes, az Amazon Services Europe, az Amazon-csoporthoz tartozik, amely multinacionális cégcsoport. Kereskedelmi tevékenységei közé tartozik az online kiskereskedelem, valamint más szolgáltatások, mint például a számítástechnikai felhő és a digitális streaming. Olyan piactér-szolgáltatásokat nyújt harmadik személyek részére, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy az Amazon Store-ban eladásra kínáljanak termékeket, és különböző módokon támogatja az említett eladókat.

Az (EU) 2022/2065 rendelet[592] előírja, hogy az Európai Bizottság határozattal online óriásplatformnak vagy nagyon népszerű online keresőprogramnak minősíti azt az online platformot vagy online keresőprogramot, amely esetében a szolgáltatás aktív igénybe vevőinek havi átlagos száma eléri vagy meghaladja a 45 milliót az Európai Unióban. E rendelet értelmében egyrészt az ajánlórendszereket használó ilyen online platformok szolgáltatói minden ajánlórendszerük esetében legalább egy olyan lehetőséget biztosítanak, amely nem profilalkotáson alapul,[593] másrészt pedig azon szolgáltatóknak, akik online interfészükön hirdetéseket jelenítenek meg, bizonyos információkat tartalmazó adattárat kell összeállítaniuk és hozzáférhetővé tenniük a hirdetés általuk való megjelenítésének teljes időtartama alatt, majd egy évig azt követően, hogy az adott hirdetés utoljára jelent meg az online interfészükön.[594]

2023. április 25-én a Bizottság az Amazon Store-t online óriásplatformnak minősítette (a továbbiakban: megtámadott határozat).[595]

A Törvényszék elnöke, amelyhez ugyanazon a napon nyújtottak be ideiglenes intézkedés iránti kérelmet és ez utóbbi határozat megsemmisítése iránti keresetet, megállapítja, hogy a *fumus boni iuris* és a sürgősség feltétele teljesül, és a fennálló érdekek mérlegelését követően úgy határoz, hogy részben helyt ad a megtámadott határozat felfüggesztése iránti kérelemnek, amennyiben e határozat arra kötelezi az Amazon Store-t, hogy a nyilvánosság számára hirdetési adattárat tegyen hozzáférhetővé, a felperesnek az említett adattár vezetésére vonatkozó kötelezettségének sérelme nélkül.

A Törvényszék elnökének értékelése

Először is a Törvényszék elnöke megvizsgálja a Bizottság által felhozott elfogadhatatlansági kifogást, mivel a megsemmisítés iránti kereset nagyrészt nyilvánvalóan elfogadhatatlan, mivel a felperes a 2022/2065 rendelet azon rendelkezéseinek jogszerűségét vitatja, amelyek nem képezik a megtámadott határozat jogalapját, és amelyek nem állnak közvetlen jogi kapcsolatban azzal. Mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy amikor az alapkereset nyilvánvaló elfogadhatatlanságára hivatkoznak, az ideiglenes intézkedéseket kérő félnek bizonyítania kell azon tények fennállását, amelyek első látásra lehetővé teszik e kereset elfogadhatóságának megállapítását, amelyhez az ideiglenes intézkedés iránti kérelem kapcsolódik, annak elkerülése érdekében, hogy e fél ideiglenes intézkedés útján egy olyan aktus végrehajtását függesztesse fel, amelynek megsemmisítését később megtagadják tőle, mivel keresetét az alapeljárásban érdemi vizsgálat során elfogadhatatlannak nyilvánítják. Így az ideiglenes intézkedés iránti eljárás keretében az alapeljárásban benyújtott kereset elfogadhatósága csak első ránézésre értékelhető, és az ideiglenes intézkedésről határozó bírónak csak akkor kell elfogadhatatlannak nyilvánítania e kérelmet, ha az alapeljárásban benyújtott kereset elfogadhatósága teljes mértékben kizárható.

Egyébiránt az általános hatályú jogi aktusnak, amelynek jogellenességét állítják, közvetlenül vagy közvetetten a kereset tárgyát képező esetre kell vonatkoznia, továbbá közvetlen jogi kapcsolatnak kell fennállnia a megtámadott egyedi határozat és a kérdéses általános hatályú jogi aktus között. Az

---

592 A digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról szóló, 2022. október 19-i (EU) 2022/2065 európai parlamenti és tanácsi rendelet (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet, HL 2022. L 277., 1. o.; helyesbítés: HL 2023. L 3., 20. o.).33. cikkének (4) bekezdése.

593 A 2022/2065 rendelet 38. cikke.

594 A 2022/2065 rendelet 39. cikkének (1) bekezdése.

595 Az (EU) 2022/2065 rendelet alapján az Amazon Store-t online óriásplatformnak minősítő, 2023. április 25-i C(2023) 2746 final bizottsági határozat.

EUMSZ 277. cikket azonban kellően tágan kell értelmezni ahhoz, hogy biztosított legyen az intézmények általános jellegű aktusai jogszerűségének hatékony felülvizsgálata az ilyen aktusokkal szembeni közvetlen keresetekből kizárt személyek számára. Így e cikk hatályának ki kell terjednie az intézményeknek a megsemmisítés iránti kereset tárgyát képező határozat elfogadása szempontjából releváns jogi aktusaira. Ezenkívül a jogellenességi kifogás vizsgálata céljából egy és ugyanazon szabályrendszer szabályai nem választhatók el mesterségesen.

A jelen ügyben a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy a felperes kellően egyértelműen megjelölte azokat a rendelkezéseket, amelyek jogellenességére hivatkozik, és első látásra az egy és ugyanazon rendszer szabályait szétválasztották, mivel a megtámadott határozat azzal a hatással jár, hogy kiváltja a vitatott kötelezettségek alkalmazhatóságát. Azt is hangsúlyozza, hogy a jelen ügy olyan új kérdéseket vet fel, amelyek megoldása az alapeljárás keretében alapos vizsgálatot igényel. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy a felperes által felhozott jogellenességi kifogást nem lehet nyilvánvalóan elfogadhatatlanként elutasítani.

Második lépésben a Törvényszék elnöke megvizsgálja a megtámadott határozat végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelmet. Előzetesen emlékeztet arra, hogy az ideiglenes intézkedésről határozó bíró akkor rendelheti el a végrehajtás felfüggesztését és más ideiglenes intézkedéseket, ha azok szükségességét a ténybeli és jogi alapok első látásra valószínűsítik *(fumus boni iuris),* és azok sürgősek olyan értelemben, hogy a kérelmező érdekeiben bekövetkező súlyos és helyrehozhatatlan kár megakadályozása érdekében azokat az alapügyben történő határozathozatalt megelőzően el kell rendelni, és azoknak az alapügyben történő határozathozatalt megelőzően ki kell fejteniük a joghatásaikat. Ezek konjunktív feltételek, vagyis ha közülük bármelyik nem teljesül, az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet el kell utasítani. Az ideiglenes intézkedésről határozó bíró adott esetben a fennálló érdekeket is mérlegeli.

A Törvényszék elnöke először is a sürgősség követelményével kezdi vizsgálatát, és emlékeztet arra, hogy a sürgősséget általában annak alapján kell megítélni, hogy az ideiglenes döntés meghozatala szükséges-e ahhoz, hogy elkerülhető legyen, hogy az ideiglenes intézkedést kérő félnek súlyos és helyrehozhatatlan kára keletkezzen. E félnek kell bizonyítania, hogy nem várhatja ki az alapügyben folyó eljárás végkimenetelét anélkül, hogy ne szenvedne súlyos és helyrehozhatatlan kárt.

Először is, ami az ajánlórendszereket használó online óriásplatformok szolgáltatóinak azon kötelezettségét illeti, hogy minden ajánlórendszerük esetében legalább egy olyan lehetőséget biztosítanak, amely nem profilalkotáson alapul,[596] a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy a felperes nem bizonyította súlyos és helyrehozhatatlan kár fennállását.

Mindenekelőtt ugyanis a hivatkozott kár bizonytalan, mivel a 2022/2065 rendelet nem tiltja az ajánlórendszerek használatát, hanem csupán arra kötelezi az érintett platformokat, hogy biztosítsanak lehetőséget azok kikapcsolására.

Ezt követően, feltételezve, hogy a kikapcsolási lehetőség bevezetése ténylegesen arra ösztönzi az ügyfeleket, hogy az Amazon Store-tól a versenytárs platformok felé forduljanak, a piaci részesedések állítólagos elvesztése tisztán vagyoni kárnak minősül, mivel a szóban forgó piaci értékesítésből származó bevételek elvesztésében nyilvánul meg.

Ilyen kár kockázata esetében a kért ideiglenes intézkedés csak akkor indokolt, ha úgy tűnik, hogy ilyen intézkedés hiányában az azt kérelmező fél olyan helyzetbe kerülne, amely az alapeljárást befejező határozat meghozatalát megelőzően a létezését veszélyeztetné, vagy a piaci részesedése jelentősen

596 A 2022/2065 rendelet 38. cikke.

megváltozna. Nem elegendő tehát, ha valamely vállalkozás a piaci részesedés helyrehozhatatlan elvesztését kockáztatja, hanem az is szükséges, hogy e piaci részesedés kellően többek között e vállalkozás méretére tekintettel jelentős legyen, figyelembe véve azon csoport jellemzőit, amelyhez a vállalkozás a tulajdonosi köre révén kapcsolódik.

Márpedig a Törvényszék elnöke megállapítja, hogy a felperes nem bizonyítja, és még csak nem is állítja, hogy – forgalmának méretére és azon csoport sajátosságaira tekintettel, amelyhez tartozik – olyan helyzetben van, amely az érdemi eljárást befejező határozat meghozatala előtt veszélyeztetheti pénzügyi életképességét.

Végül elutasítja a felperes azon érvét, amely szerint a megtámadott határozat harmadik személy eladók érdekeit is sérti. Az ideiglenes intézkedéseket kérő fél ugyanis a sürgősség alátámasztása érdekében nem hivatkozhat harmadik személyek jogainak vagy a közérdeknek a megsértésére. Azokat a károkat, amelyeket a megtámadott határozat végrehajtása az ideiglenes intézkedést kérő féltől eltérő félnek okozhat, az ideiglenes intézkedésről határozó bíró adott esetben csak a fennálló érdekek mérlegelése keretében veheti figyelembe.

Másodszor, az online óriásplatformok szolgáltatóit terhelő azon kötelezettséget illetően, hogy olyan hirdetési adattárat állítsanak össze és tegyenek hozzáférhetővé, amely a felperes szerint bizalmas információkat tartalmaz, a Törvényszék elnöke ezzel szemben megállapítja, hogy a felperes bizonyította súlyos és helyrehozhatatlan kár fennállását, következésképpen pedig a jelen ügyben teljesül a sürgősségre vonatkozó feltétel.

Miután ugyanis megállapította, hogy a sürgősséggel kapcsolatos feltétel vizsgálata céljából meg kell állapítani, hogy a vitatott információk bizalmas jellegűek, emlékeztet arra, hogy az a kérdés, hogy az ilyen információk hozzáférhetővé tétele milyen mértékben okoz súlyos és helyrehozhatatlan kárt, a körülmények olyan kombinációjától függ, mint többek között az információk szakmai és kereskedelmi jelentősége a védelmét kérő vállalkozás számára, valamint az információk hasznossága a piacon jelen lévő más vállalkozások számára.

Márpedig a jelen ügyben a megkövetelt súlyossági fokot illetően a Törvényszék elnöke megállapítja egyrészt, hogy a hirdetési adattárra vonatkozó kötelezettségek, amelyek információkat szolgáltatnak a felperes platformján közzétett hirdetésekről, lehetővé teszik harmadik személyek számára, hogy a felperes hirdetőügyfeleinek reklámstratégiájával kapcsolatos jelentős üzleti titkokhoz férjenek hozzá. Így ez utóbbi nem várhatja meg az érdemi keresetre vonatkozó eljárás kimenetelét anélkül, hogy ne szenvedne súlyos kárt. Másrészt, mivel a vitatott információk összességének hozzáférhetővé tétele rendkívül sérülékennyé tenné ezen információkat, mivel általában a nyilvánosság számára alapos, igen részletes felvilágosítást adna a felperesnek az ügyfelei többségéhez fűződő érzékeny üzleti kapcsolatairól, ez exponenciálisan és mesterségesen növelné a piac átláthatóságát is.

Ami e kár helyrehozhatatlan jellegét illeti, a Törvényszék elnöke úgy véli, hogy ténylegesen nyilvánvaló, hogy a megtámadott határozat megsemmisítése nem fordíthatná vissza a vitatott információk hozzáférhetővé tételének hatásait, mivel az azokat megismerő személyek ezen információkról való tudomásszerzése nem tehető meg nem történtté.

Másodszor, a Törvényszék elnöke megvizsgálja az ideiglenes intézkedés iránti kérelem *fumus boni iurisát* az online óriásplatformok szolgáltatóit terhelő azon kötelezettség tekintetében, hogy hirdetési adattárat állítsanak össze és tegyenek hozzáférhetővé. Emlékeztet arra, hogy ez a feltétel akkor teljesül, ha a felhozott jogalapok legalább egyike első látásra nem tűnik teljesen megalapozatlannak. Erre akkor kerül sor, ha e jogalapok egyike olyan fontos jogi vagy ténybeli vita fennállását tárja fel, amelynek megoldása nem nyilvánvaló azonnal, és ezért az érdemi eljárás keretében alapos vizsgálatot igényel.

A jelen ügyben első látásra úgy tűnik, hogy azon információk egy részét, amelyeket a felperesnek közzé kell tennie a hirdetési adattárban, még nem tették a nyilvánosság számára elérhetővé. Ez a helyzet többek között a hirdetés megjelenítésére vonatkozó időszakkal, valamint a hirdetés által

konkrétan megcélzott igénybe vevők egy vagy több csoportjának a tagállamok szerinti bontásban összesített számával kapcsolatos információk esetében.

Harmadszor a Törvényszék elnöke mérlegeli a fennálló érdekeket annak meghatározása céljából, hogy a felperesnek az ideiglenes intézkedések elrendeléséhez fűződő érdeke elsőbbséget élvez-e a vitatott jogi aktus azonnali alkalmazásához fűződő érdekkel szemben. Konkrétan azt vizsgálja, hogy e jogi aktusnak az eljáró bíróság általi esetleges megsemmisítése lehetővé tenné-e annak a helyzetnek a visszafordítását, amelyet az azonnali végrehajtás okozott volna, és fordítva, hogy e jogi aktus végrehajtásának felfüggesztése alkalmas lenne-e arra, hogy az alapkereset elutasítása esetén megakadályozza annak teljes hatályát. Ami azon feltételt illeti, miszerint az ideiglenes intézkedést elrendelő végzés által előidézett jogi helyzetnek visszafordíthatónak kell lennie, megjegyzi, hogy az ideiglenes intézkedés iránti eljárás célja a jövőbeli érdemi határozat teljes érvényesülésének biztosítására korlátozódik. Következésképpen a jelen eljárás kizárólag az alapeljárást kiegészítő eljárás.

Márpedig a jelen ügyben a Törvényszék elnöke úgy véli, hogy a megtámadott határozatot megsemmisítő ítélet hatékony érvényesülésének megőrzése érdekében a felperesnek képesnek kell lennie arra, hogy megakadályozza az említett információk nyilvánosságra hozatalát. A jelen ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasítása esetén az ilyen megsemmisítő ítélet illuzórikussá válhat, ennélfogva nem érvényesülhet hatékonyan, ugyanis ezen elutasítás következményeképpen azonnal hozzáférhetővé válnának a vitatott információk, ami *de facto* előre eldöntené a jövőbeli érdemi határozat irányát, vagyis a megsemmisítés iránti kereset elutasításával egyenértékű lenne. Ebből azt a következtetést vonja le, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elutasításához fűződő érdeknek elsőbbséget kell élveznie a felperes által védett érdekkel szemben, annál is inkább, mivel a végrehajtás kért felfüggesztése csupán a fennálló helyzet korlátozott ideig tartó fenntartását jelentené.

2023. szeptember 29-i Red Bull és társai kontra Bizottság végzés (T-306/23 R, EU:T:2023:590)

„Ideiglenes intézkedés – Verseny – A Bizottság helyszíni vizsgálatot elrendelő határozata – Végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem – A sürgősség hiánya”

Az Európai Bizottság az energiaitalok forgalmazása keretében tanúsított versenyellenes magatartás gyanúja miatt 2023. március 8-i határozatával[597] (a továbbiakban: helyszíni vizsgálatot elrendelő határozat) helyszíni vizsgálatot rendelt el a Red Bull GmbH, a Red Bull France SASU és a Red Bull Nederland BV társaságnál. A vitatott határozatot a versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003 rendelet[598] (a továbbiakban: 1/2003 rendelet) 20. cikkének (4) bekezdése alapján fogadták el, amely meghatározza a Bizottság helyszíni vizsgálatokkal kapcsolatos hatásköreit.

A helyszíni vizsgálat során a Bizottság egyidejűleg látogatást tett az érintett társaságok ausztriai, franciaországi és hollandiai helyiségeiben, ahol nagyszámú elektronikus dokumentumról „en bloc” másolatot készített, és kérte, hogy utólagosan bocsássák rendelkezésére a mobiltelefonokból és e-mail-fiókokból származó elektronikus adatokat, valamint a vállalkozás felhőjében vagy szerverein

597 2023. március 8-i C(2023) 1689 final bizottsági határozat (AT.40819. sz. ügy – Red Bull – Helyszíni vizsgálat).

598 A[z EUMSZ 101.] és [EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16–i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.).

található egyéb elektronikus adatokat, amelyeket a rendelkezésére bocsátottak. Ezt követően a Bizottság e társaságok képviselőinek jelenlétében a helyiségeiben megvizsgálta az első adatállományt.

E társaságok keresetet nyújtottak be helyszíni vizsgálatot elrendelő határozat megsemmisítése iránt. Emellett ideiglenes intézkedés iránti kérelmet is előterjesztettek a határozat végrehajtásának felfüggesztése iránt. A Törvényszék elnöke végzésében elutasítja az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet.

A Törvényszék elnökének értékelése

A Törvényszék elnöke előzetesen emlékeztet arra, hogy az ideiglenes intézkedésről határozó bíró akkor rendelheti el a végrehajtás felfüggesztését és az ideiglenes intézkedéseket, ha azok szükségességét a ténybeli és jogi alapok első látásra valószínűsítik, és azok sürgősek.

Először is a kért ideiglenes intézkedések sürgősségére vonatkozó feltételt vizsgálva a Törvényszék elnöke úgy véli, hogy e feltétel nem teljesül, mivel a jelen ügy sajátos körülményei között a felperesek által hivatkozott súlyos és helyrehozhatatlan kárt hipotetikusnak kell tekinteni, mivel a helyszíni vizsgálatot elrendelő határozat végrehajtási intézkedései a felperesek állításaival ellentétben nem járnak a munkavállalók és a felpereseknak az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 7. cikkében foglalt jogainak aránytalan sérelmével.

Csak akkor áll fenn ugyanis a sürgősség, ha az a súlyos és helyrehozhatatlan kár, amelytől az ideiglenes intézkedésért folyamodó fél tart, oly mértékben közvetlen, hogy bekövetkezte megfelelő valószínűséggel előre látható. Márpedig a felperesek által hivatkozott adatok jövőbeli vizsgálatából eredő kár a jelen ügyben nem bizonyított kellő valószínűséggel, a Bizottság által ezen adatok vizsgálata érdekében alkalmazott eljárási garanciákra tekintettel.

Először is csak a Bizottságnak a vizsgálattal megbízott alkalmazottai ismerhetnek meg adott esetben személyes adatokat, akikre szigorú szakmai titoktartási kötelezettség vonatkozik. A felperesek képviselői továbbá jelen lehetnek a dokumentumok relevanciájának vizsgálata során. Végül a Bizottság eljárást írt elő a különleges adatokat tartalmazó dokumentumoknak a helyiségeiben történő vizsgálatára, amely a Bizottság azonos számú alkalmazottjából és a vállalkozás azonos számú képviselőjéből álló szűk kört, valamint a dokumentumok relevanciájával kapcsolatos vita esetén választottbírósági eljárást foglal magában.

Hasonlóképpen, a helyszíni vizsgálat megfelelő lefolytatásához szükséges észszerűtlenül hosszú időből eredő kár szintén hipotetikus, mivel a Bizottság által a fennmaradó dokumentumok vizsgálatára előírt hathetes időtartam nem tekinthető aránytalannak többek között a szóban forgó információk mennyiségére tekintettel.

A fentiekre tekintettel a Törvényszék elnöke az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasítja.

COUR DE JUSTICE
DE L'UNION EUROPÉENNE

Kutatási és Dokumentációs Igazgatóság

2024. február

Környezetbarát papírra nyomtatva